

DŽATAKOS

Rinktiniai pasakojimai
Apie praeitus Budos gyvenimus

- MAHAYANA -

Himalajų Dvasios Ugdymo Akademija

BBK 86.35

Džatakos: rinktiniai pasakojimai apie Budos praeitus gyvenimus. MEOO „Atgimimas“ – „Kultūros centras „Uddijana“, 2003. ISBN 5-94121-014-X

Džatakos – žymiausias senovės Indijos literatūros kūrinys, atėjęs iki mūsų laikų kaip Pali budistų kanono „Tripitaka“ dalis. Džatakos apima įvairius siužetus, kaip pasakiško, moralinio, pamokančio ir dvasingo charakterio, kuriuos vienija tiek bendra autoriaus pasakojimo linija, tiek pasakotojo asmenybė, kurios vaidmenyje yra pats budizmo pradininkas – Buda Šakjamunis. Tai unikalus senovės Indijos kultūros paminklas, knyga domina platų skaitytojų ratą.

Vertimas iš Pali: A. Paribok, V. Erman

ISBN 5-94121-014-X A. Paribok, V. Erman, vertimas, pratarmė, 2002
Kultūros centras „Uddijana“, apiforminimas, 2002

PRATARMĖ

Literatūriniai Indijos turtai ilgą laiką buvo beveik nežinomi Vakarų pasauliui ir buvo atrasti palyginti neseniai. Tik maždaug prieš du šimtmečius, pradedant romantizmo epocha - tuo pat metu, kai Gėtės genijus davė pradžią pasaulinės literatūros idėjai – Europoje prabudo didelis susidomėjimas Rytų šalių meniniais žodžiais; atsiranda pirmieji tekstų vertimai, bandoma juos sistemingai tyrinėti. Tačiau negalima teigti, kad indų literatūra buvo visiškai svetima europietiskai kultūrai. Patys pirmi susipažinimai su ja yra priskiriami daug ankstesniems laikams. Ir pirmieji literatūros paminklai, atkeliavę iš Indijos ir praturtinę Viduržemio jūros, o vėliau ir Šiaurės Europos tautų dvasinį gyvenimą, buvo sanskrito pasakojamosios literatūros kūriniai – plačiai žinomi pasakų, parabolų ir pasakėčių rinkiniai.

Jie atkeliavo į Vakarus per arabiškas versijas, darydami teigiamą poveikį Artimųjų Rytų literatūrai; Indijos pasakojamosios literatūros įtaka, pasiekusi aukštą meninės formos tobulumą klasikinės indų kultūros klestėjimo laikais, pirmojo mūsų eros tūkstantmečio viduryje, greitai išplito ir kitose Azijos šalyse. Iš visų indų klasikų kūrinių garsioji „Pančatantra“ sulaukė didžiausio populiarumo už šalies ribų, kelis šimtmečius ji buvo verčiama į dešimtis Rytų ir Vakarų kalbas. Be siužetų skolinimosi indų literatūros įtaka atsispindėjo daugelio viduramžių ir naujųjų laikų literatūroje, joje sukurtos rėminės kompozicijos skolinimu – nuo arabiškos pasakų knygos „Tūkstantis ir viena naktis“ iki europietišku D. Čoserio „Kenterberio pasakų“ ir D. Bokačio „Dekameronu“.

Vienu metu, kai istoriniai ir literatūros tyrimai pirmą kartą atskleidė išskirtinį senovės Indijos pasakojimo tradicijos vaidmenį pasaulio literatūros proceso raidoje, Europos moksle susiformavo išpūdis apie Indiją kaip „pasakų tėvynę“. Gilindamiesi į pačią indų literatūros istoriją, filologai atrado daugelio populiarių „Pančatantrų“ ir kitų sanskrito pasakų rinkinių siužetų šaltinius ankstesnės epochos tekstuose. O informatyviausia iš jų buvo didžiausias pasakojamosios literatūros palių kalba paminklas – knyga „Džatakos“, kuri įtraukta į budizmo kanoną Tripitaka, ta jo versija, kuri priklauso theravada, vienai iš budizmo tradicijų, šiuo metu plačiai paplitusių Indokinijos ir Šri Lankos šalyse. Ankstyvųjų „Pančatantrų“ siužetų versijų atradimas budizmo literatūroje davė pagrindą žinomam vokiečių mokslininkui T. Benfey, vienam iš lyginamojo folkloro pradininkų, XIX amžiaus viduryje pateikti kiek skubotą tezę apie budizmą ir tiek pačios „Pančatantrų“, tiek pasakiškos Indijos literatūros kilmę.

Šio požiūrio perdėjimas buvo atskleistas seniai; kaip parodė tolesni tyrimai, kai kurių budistų pasakojamosios literatūros ir „Pančatantrų“ siužetų bendrumo akivaizdžiai nepakanka, kad būtų galima pagrįsti jų budistinę kilmę. Ir tai, kad Džatakos knyga buvo suformuota kaip theravada kanoninio kodekso dalis, savaime nereiškia, kad pasakų-pasakojimų žanrų susiformavimą lėmė budizmo mokymo turinys; dauguma šio paminklo siužetų, kaip ir Pančatantrų atveju, yra sukurti liaudies meno elementų, kurie nėra formalizuoti į jokią sistemą. Tačiau Pali knygos Džatakos ryšys su ankstyvuoju budizmu vis dėlto negali būti laikomas visiškai atsitiktiniu.

Budizmo tradicija atsirado Indijoje maždaug V amžiuje iki mūsų eros ir jau po dviejų ar trijų šimtmečių ji padarė didžiulę įtaką dvasiniam ir socialiniam Indijos civilizacijos gyvenimui kaip naujos eros pasaulėžiūra, laiku pakeitusi senąją, išsekusį brahmanizmą, įsikibusį į praėjusio istorinės raidos etapo archajiškumą. Pietų Azijoje budizmas atliko panašų vaidmenį kaip krikščionybė Viduržemio jūros šalyse – būtent joje buvo įgyvendinta ir viešai paskelbta žmonių dvasinės lygybės idėja, nepriklausoma nuo klasių, nuosavybės ir kitų skirtumų; joje asmeninės atsakomybės už visus žmogaus atliekamus veiksmus idėja tapo optimistine gaire ir pirminiu vadovu ugdant savyje aukščiausias dorybes. Budizmo tradicijos domėjimosi centre visada buvo psichinis individo vystymasis, kas buvo paradoksaliai išsakyta jau pirmoje jos įkūrėjo paskaitoje-pamoksle. Taip vadinama (ir, reikia pasakyti, labai grubiai pavadinta) „pirmoji kilni tiesa apie kančią“ iš tikrųjų neturėtų būti aiškinama kaip nuobodis mintis, kad viskas, kas yra ar beveik viskas pasaulyje, iš tikrųjų yra blogai (nors taip Buda ir buvo daugelio suprantamas Europoje, pradedant Šopengaueriu), bet kaip raginimas niekada nesustoti ir siekti beribio ir neišsivaizduojamo. Europoje su ja susišaukia Gėtės „Fausto“ žodžiai: „Kai sušukau: / Sustok akimirka žavinga, palauk, / – tada ruošk man nelaisvės grandinę, / Žeme, atsiverk po manimi“. Socialumas kaip toks ir apskritai išorinis pasaulis pas budistus užėmė nepalyginamai mažiau vietos, nei žmogaus vidinis pasaulis, ir niekada netapo savarankiško domėjimosi objektu, beje, ankstyvosios budizmo tradicijos, įsitikinimas dvasine žmonių, priklausančių bet kuriam sluoksniui, lygybe, kažkuo tai sutapo su vidurinėsios klasės, iš dalies net žemesniųjų visuomenės sluoksnių, nepatenkintos ideologiniu brahmanizmo dominavimu siekais, dominavimu. Tiesa, pagrindinis vaidmuo šiame visuomenės atsinaujinime teko antrajam sluoksniui – karinei aristokratijai (kšatrijai); budistinės dvasinės vertybės ir pasaulio vaizdas atitiko pasaulietiniams reikalavimams sukurti stiprią centralizuotą valstybę, kuri pirmą kartą suvienijo Indiją IV–III a. iki mūsų eros.

Vidurinių klasių, sudariusių budizmo judėjimo pagrindą, mentaliteto įtaka, prisidėjo prie demokratinėjų tendencijų literatūroje ir, visų pirma, jos pasakojamuose žanruose, susijusiuose su folkloru, raidoje.

Tuo laikotarpiu, lygiagrečiai su literatūra hieratiniu sanskritu, substantyvios-beasmenės brahmanistinės religijos kalba, pradėjo vystytis literatūra Centrinės Indijos kalbomis – prakritais, ideologiškai susijusiais su naujausiais dvasiniais judėjimais, kurie apeliuodavo į atskirą asmenybę, o todėl noriai naudojo gyvosios liaudies kalbos formas. Reikšmingiausia iš prakrito literatūros yra literatūra palių kalba, kurios pagrindiniai paminklai sudaro Theravadin budizmo kanoną; pagal jų tradiciją, kanono tekstas atkartoja originalų Budos žodį; Tiesą sakant, jis galutinai susiformavo daug vėliau nei gyveno tradicijos įkūrėjas, ir iš tikrųjų palių kalba, kaip normalizuota literatūrinė kalba, perėmusi kelių ankstyvųjų prakritų bruožus, jau spėjo pastebimai atitolti nuo sklandžios pirminio budizmo pamokslavimo kalbos.

Tačiau Kanono versija Pali kalba, jei ne seniausia, tai vienintelė, kuri buvo išsaugota visa (versijos kitomis kalbomis išliko tik fragmentais arba kinų kalbos vertimais). Pirmą kartą ji buvo užfiksuota raštu pirmajame amžiuje iki mūsų eros už Indijos ribų, Šri Lankoje, atvežta ten budistų misionierių. Į pališką Kanoną *Tripitaka* (pažodžiui „Trys krepšeliai“) įeina trys grandioziniai įvairiausios prigimtės kūrinių rinkiniai. Jie buvo sukurti skirtingais laikais ir, nors jų leitmotyvas neabejotinai yra asmeninė dvasinė praktika (budistinė joga), *Tripitakos*

turinys jokiū būdu nesuvedamas iki pagrindinės temos ir savo įvairove akivaizdžiai pranoksta net Bibliją. Iš šių trijų rinkinių (kiekvienas iš jų turi savo poskyrius),

Istoriniu ir literatūriniu požiūriu įdomiausias yra antrasis - Sutta-pitaka ("Pamokymų krepšelis"), o iš jo stambių skyrių - penktasis, paskutinis, "Khuddaka-nikaya" ("Rinkinys visko po truputi"). Būtent šiame skyriuje yra daug iškilių meninių tekstų palių kalba, pavyzdžiui, populiariausia budizmo šalyse *Dhammapada*, kitos garsios dvasinės lyrikos knygos (*Sutta-Nipata*, *Therīgatha*, *Theragatha*) ir knyga *Džatakos*.

Džatakos, kuri literatūros tyrinėtojų verčiama kaip „Pasakojimai apie praeities gimimus“ – taip vadinasi ne tik dešimtoji „*Khuddaka nikaya*“, bet ir ypatingos rūšies pasakojamoji literatūra pagal budizmo tradicijas. *Džatakos* randama ir kitose *Tripitakos* dalyse, ir už pališkos literatūros ribų. Tačiau dešimtoji *Khuddaka-nikai* knyga yra pati didžiausia iš *Džatakos* rinkinių ir, atrodo, pati ankstyviausia pagal kilmę atėjusių iki mūsų laikų.

Kaip žinote, budizmo tradicija priima atgimimo idėją - tai yra bendras Indijos dvasinių mokymų bruožas. Budistinėje šio fakto interpretacijoje individuali sąmonė traktuojama kaip nuolat ir reguliariai kintantis procesas (o ne substancinė esmė, kaip vėlyvajame brahmanizme ir induizme), sąmonė toliau egzistuoja po kūno mirties, sukurdamą sau kitokią formą, kūną ir įgydama naują gyvenimo pasaulį – galbūt aukštesniame ar žemesniame socialiniame laiptelyje ar net už žmonių pasaulio ribų – žvėris, pragariškas kankinys ar dangiškas – priklausomai nuo jo gerų ir blogų darbų rezultato. Pastaroji vadinama karma. Natūralu, kad ir budistinės tradicijos pradininkas Buda Šakjamunis, gimęs Sidhartha Gautama vardu kaip Šakja genties princas ir tapęs Pabudusiu- Buda, taip pat išgyveno daugybę gimimų tol, kol paskutinį kartą gimė kaip princas, pasiekė dvasinį Pabudimą ir atsikratė karmos dėsnio galios. Iki pabudimo momento, tiek šiame gyvenime, tiek visuose ankstesniuose gimimuose, kurie dar neprivedė prie pabudimo, žmogaus, gyvūno ar dangiškos būtybės pavidalu, būsimasis Buda buvo bodhisatva (bodhisattva skamba pali kalba) – taip budizme vadinamas asmuo, kuris nuoširdžiai trokšta pabudimo (bodhi). *Džatakos* ir yra istorijų rinkinys iš bodhisatvų gyvenimo. Šią savotišką budizmo literatūros rūšį, kai nėra žanrinės vienybės, lemia herojaus ar kurio nors istorijos pasakojimo personažo santykis su bodhisatva viename iš praeities gimimų.

Pališka knyga *Džatakos* yra platus tokių pasakojimų rinkinys. Didžioji dalis ją sudarančių siužetų bet kuriuo atveju buvo sukurta ne vėliau kaip III-II a. iki mūsų eros (Tai liudija su šia epocha susiję vaizduojamojo meno paminklai, budistų religinių pastatų bareljefai – originalios iliustracijos pališkiems *Džatakams*). Bet šio rinkinio *džatakų* tekstas nebuvo išsaugotas originaliu pavidalu.

Pagrindinių senovės Indijos klasikinio periodo pasakojamosios literatūros žanrų charakteringu bruožu yra prozos ir eilių kaita. Taip ir yra sudaryta pališka knyga *džatakos*. Mūsų dienas pasiekusioje redakcijoje savo originalioje formoje buvo išsaugoti tik eilėraščiai (*gatha*); todėl remiantis tuo budistų tradicija į savo kanoną įtraukė tik eilėraštinį *džatakų* tekstą. Proziškoji dalis manoma buvo užfiksuota Šri Lankoje tik 5 mūsų eros amžiuje ir tai buvo atgalinis vertimas į pali kalbą iš singališko vertimo originalo, kuris šiuo metu yra pamestas. Todėl galima manyti, kad buvo galimi vėlesni sluoksniai, bet jie tur būt nėra tiek svarbūs, kad galėtų paslėpti šio paminklo originalų turinį, ir kažin ar būtų galėję pabloginti. Šią prozinę

teksto dalį budistų egzegetika formaliai nagrinėja kaip komentarą ir į kanoną neįtraukia (kai kurie tyrinėtojai abejoja, kad jos originali versija apamai egzistavo fiksuotoje formoje).

Kiekvienos džatakos tekstą šiame rinkinyje budistų filologai dalino į penkis struktūrinius blokus: „dabartinis siužetas“ (įvadinė istorija, iš kurios skaitytojas sužino, kokiomis aplinkybėmis ir koku tikslu Buda papasakojo savo mokiniams žemiau einantį pasakojimą apie vieną iš savo gyvenimų); „praeities siužetas“ (pagrindinė džatakos dalis, pasakojimas, kurį Buda pats pasakoja); „gatha“ (eiliuota džatakos dalis, išskirta kaip savarankiška, nors ji paprastai kaitaliojama su proza); gathų gramatinis komentaras, išeinantis už meninio teksto ribų; užbaigiamoji „rišančioji“ dalis (joje pasakotojas Buda sutapatina save, o taip pat kokius nors savo bendraamžininkus su „praeities siužeto“ personažais).

Kiekviena *džataka* prasideda nuo prieš tai einančio pirmojo iš numatytų eilėraščių, pasakytų Budos – pasakotojo „praeities siužete“, citatos. Šioje kompozicijoje pališka džataka (jeigu manyti, kad jis tikrai yra iš tų laikų, kai buvo sukurta originali knygos versija), dalinai numato įžymiųjų sanskrito pasakų rinkinių formą, apie kuriuos buvo minėta anksčiau, to žanro, kuris sukurtas klasikinės kultūros klestėjimo laikais, kuri šiuolaikinėje literatūros kritikoje apibrėžiama terminu „įrėminta istorija“.

Pališko džatakų rinkinio sudaryme atsispindėjo ankstyvojo budizmo siekis panaudoti savo mokymo propagandai neišsemiamus indiškos liaudies kūrybos turtus. Kanone randame budistų vienuolių nepritarimą ir neigiamo požiūrio į meninę kūrybą įrodymų – draudimus vienuoliams pasakoti istorijas „apie karalius, plėšikus, vyrus ir moteris, patarėjus, karus, mūšius, dievus, dvasias, jūros nuotykius“ ir kt.; o kai kurie nelabai išvalgūs budistai šį draudimą suprato pažodžiui. Bet patys tie draudimai kalba apie tokios žodinės pasakojamosios literatūros populiarumą tarp vienuolių; ir tam pačiame Kanone ir kituose budistų kūriniuose minima, kad pats Buda savo pamoksluose vartojo palyginimus, pamokančias istorijas ir kt. Knygą *džatakos* tradicija nagrinėja kaip tokios rūšies pamokslą. Beje, reikia pripažinti, kad tame reikėtų išžiūrėti problemą: juk „praeities siužetų“ *turinys*, remiantis literatūros tyrinėtojų nuomone nelabai atitinka tą tradicinį požiūrį.

* * *

Kiekvienos džatakos įžangoje Buda kreipiasi į vienuolius dėl vieno ar kito įvykio, įvykusio jų akyse bendruomenės gyvenime, arba tapus joje žymiu, ir pradeda tam įvykiui tinkančiu pasakojimu, kuris prasideda dažniausiai stereotipiškai: „Kąkada tai Varanasyje valdė caras Brachmadatta. Bodhisatva tada gimė...“ ir toliau, priklausomai nuo džatakos turinio, pranešama, kokioje giminėje arba kokiai motinai atėjo į pasaulį pasakojimo herojus – kaip žmogus ar kaip gyvūnas. Susitapatinimas su bodhisatva kartojamas pasibaigus siužetui apie praeitį, džatakos baigiamojame dalyje. Tačiau šios tradicinės kompozicijos įrėminta istorija savo turiniu gali būti visiškai savarankiškas kūrinys ir neturintis nieko bendra su budizmo mokymu. Dažnai tokiu būdu liaudies pasaka ar populiari legenda virsta džataka, išskyrus minėtą susitapatinimą, niekaip nesusijusį su budizmu.

Pališkoje knygoje Budos-pasakotojo įvaizdis apjungia daugiau kaip penkis šimtus džatakų, pačių įvairiausių žanrų ir turinio pasakojimus, išdėstytus grynai pagal formalų požymį – eiliuotų posmų skaičius kiekviename kūrinyje. Todėl pirmosiose dalyse daugiausia

yra prozinių mažesnės apimties džatakų, įskaitant vieną, du ir šiek tiek daugiau posmų; čia randame daugiausia trumpų parabolų, pasakėčių ir pasakų. Šie žanrai aplamai labiausiai charakteringi džatakoms. Būtent pirmosiose rinkinio knygose yra daugiausia ypač įdomių istoriniu ir literatūriniu požiūriu kūrinių, kurių siužetai vėliau ne kartą iškyla Indijos literatūroje, ir čia taip pat aptinkama daug vadinamųjų pasaulio literatūros „klajojančių siužetų“, sutinkamų įvairiose epochose toli už Indijos ribų.

Pirmose „Džatakų“ knygose vyrauja pasakėčios ir pasakos apie gyvūnus, tie žanrai, kurie ypač plačiai pristatomi sekančios epochos sanskritiniuose „įrėmintuose apysakose“. Pasakojimas apie liūto ir jaučio draugystę ir apie gudrų šakalą, kuris juos supykde (džataka 349), pati anksčiausia, tur būt, pirmosios „Pančatantrės“ knygos versija, su kuria jis vėliau išplito visame pasaulyje; įrėmintos istorijos siužeto versija, kuria remiasi ir ne mažiau garsi arabiška knyga „Kalila ir Dimna“ (sanskrito versijoje pasirodo antrasis šakalas, o joje abu šakalai, kaip ir kiti gyvūnai, jie gauna vardus). Pasakojimo apie beždžionę, kuri pergudravo krokodilą, siužetas du kartus pateiktas *Džatakuose* (57, 208), naudojamas ketvirtos knygos „Pančatantra“ įrėminančioje apysakoje; žinomas jis ir už Indijos ribų, japoniškame folklore. Į „Pančatantrą“ iš „Džatakų“ pereina veidmainis katinas, apsimitantis garbingu atsiskyrėliu, kad galėtų būti patiklias peles; dar labiau artimesnė pališka versija randama „Machabchatare“. Apgauto pasitikėjimo tema pasikartoja pasakojime apie klastingą ibį, ryjantį žuvis, kurias jis prisiėmė pernešti iš vienos kūdros į kitą; ir šį siužetą mes sutinkame „Pančatantrėje“, o po daugelio amžių jau ir europietiškoje literatūroje, pas Lafonteną; žinomas jis ir čigoniškame folklore.

Pas Lafonteną mes randame ir 294 džatakos siužetą, kurioje šakalas giria varną už nuostabų balsą, kad gautų skanų kąsnelį iš jos snapo; europietiškas autorius tik pakeičia šakalą į lapę, ir tokiame pavidale siužetas pereina į rusų literatūrą – mes atpažįstame jį žinomoje nuo vaikystės Krylovo pasakėčioje. Kitą Krylovo pasakėčią primins „Džataka apie leopardą“ (426), surijusiam ožką, beviltiškai maldaujančią jo malonės savo nuolankumui. Tačiau skolinimosi būdų klausimas ne visada išsprendžiamas paprastai ir laikui bėgant iškilo tarp tyrinėtojų gyva diskusija apie garsiojo Ezopo pasakėčios apie asilą liūto odoje kilmę, kurios versija randama *Džatakuose*, taip pat ir „Pančatantrėje“ (kur oda pakeičiama į tigro odą); vieni siužeto gimtine laikė Graikiją, kiti – Indiją.

Bet kuriuo atveju paminėtuose *džatakuose* nėra nieko iš budizmo, tik tradicinis apiforminimas, ir identifikavimas, pavyzdžiui, išradingos beždžionės su Buda viename iš jo gimimų, o kvailo krokodilo – su Devidata, disidentu ir asmenišku Budos priešu, pabaigoje prie žymios džatakos, aiškiai dirbtinas siužetas. Tokio siužeto šerdyje slypi silpnųjų pergalės prieš stipriuosius, vargšų pergalės prieš galinguosius motyvas, kuris iškovotas dėka sumanumo ir išradingumo, šis motyvas neabejotinai grįžta į folklorą ir yra labai išplitęs „Džatakuose“.

Pasiaukojimo pamokslas, kurį budizmas pripažįsta kaip dorybę, galima pamatyti džatakoje apie beždžionių bandos vadą, kuris išgelbėjo savo gentainius savo gyvybės kaina; bet, nors herojus čia ir iškyla kaip bodhisatva, jo žygdarbis, be abejo, vertas išaukštinimo ir ne tik dėl savo ypatingo ryšio su budizmo etika, kuri šiuo atveju nebūtų pasiūlusi nieko, kas išeitų už bendražmogiškų vertybių rėmų. Sutinkami, beje, ir alegoriniai pasakojimai specifinio budistiško turinio – pavyzdžiui, „Džataka apie zuikį“ (316), kur ta pati tema apie

nesavanaudišką savęs išsižadėjimą išreiškta kraštutine forma: zuikis- bodhisatva puola į ugnį, kad galėtų pamaitinti savo alkana bendrakeleivį (šios alegorijos versija randama sanskritiniame rinkinyje 4 v.- Arja – šuros „Girliande džatak“). Asociacija su vienuolišku gyvenimo būdu džatakoje apie gaidį ir katę“ (383), perspėjanti apie pagundas; jos iliustraciją randame Bcharchutoje ant budistinės stupos bareljefo. Beje, Rytų literatūrai paprastai būdingas moters ištvirkimo atskleidimo motyvas, taip pat nepriklauso išskirtinai budizmui.

Džatakuose šis motyvas plačiai pristatomas, remiantis juo, būtent 198 Džatakos siužete pasakojama apie papūgą, kurią savininkas jam nesant paliko namuose saugoti žmonos-šeimininkės skaistumo. Vėliau jis sudarė pagrindą gerai žinomam sanskrito pasakų rinkiniui „Septyniasdešimt papūgos pasakų“, kuris viduramžiais perėjo į persų literatūrą pavadinimu „Tuti-name“ ir sulaukė nepaprasto populiarumo, kaip laimėjo jį ir versijose šiuolaikinėmis indų kalbomis pačioje Indijoje. Tas pats motyvas pateikiamas daugelyje Džatakų, kurios jau peržengia pasakų-fabulos žanrą; tokių istorijų rinkinį pateikia didysis "Pasakojimas apie Kunalą" (536) paskutinė knyga.

Ši tema, amžinai būdinga liaudies kūrybai, nesusijusia su budizmu ar kita religine sistema, yra alegorinio palyginimo apie Tiesos ir Melo ginčą pagrindas, kuris yra mūsų kolekcijos pradžioje. Ta pati tema, ne tokia abstrakčia forma, yra daugelyje įvairių žanrų istorijų, įtrauktų į *džatakas*.

Pasakėčiose ir pasakose apie gyvūnus, taip pat pasakose, kur žmonės veikia kartu su gyvūnais, yra tam tikras socialinis turinys, kuriam būdingi satyros elementai, visuomenėje sklandančių ydų ir neteisybės smerkimas, priekaištavimai, ne visada neatsiejamai susiję su dvasiniu ugdymu. Su satyra susijęs, būtent *džatakuose* žinomas tautosakos motyvas apie dėkingus gyvūnus ir nedėkingą žmogų, šis motyvas nuolat kinta; žmonių palyginimas su gyvūnais palieka knygų pasakose dažniausiai nekalba žmonių naudai.

Turtingą kultūrinę-istorinę medžiagą mes randame šios knygos apsakymuose, kur nėra personažų gyvūnų, ir kur senovės indijos bendruomenės gyvenimas atvaizduojamas be alegorijų. *Džatakuose*, žanruose panašiuose į novelę, pasirodo ar minimi pačių įvairiausių socialinių sluoksnių ir profesijų atstovai; pasakojimuose apie plėšikus (jie sudaro vieną iš knygos ciklą, o du kartus net pats bodhisatva atlieka plėšiko vaidmenį!), valkatas, lošėjus, geterius gyvieji epochos bruožai išryškėja aiškiau nei ankstyvuosiuose sanskrito literatūros paminkluose. Pasaulinėje literatūroje paplinta *Džataki 48* siužetas – apie plėšikus, žudančius vieni kitus, kad pasisavintų lobį (jį jau randame pas Čoserį, pasakojime apie prekeivį indulgencijomis).

Atskleisdamos socialines ydas *Džataos* dažnai atkreipia satyros ginklą prieš aukštesniųjų klasių atstovus, karalius ir brahmanus. Jau pasakose apie gyvūnus gana ryškiai pavaizduotas karalių ir jų aplinkos žiaurumas ir apgaulė. Šventųjų veidmainystė ir godumas parodomi aštriai ir už gyvūnų kaukių. Be kaukių jie pasirodo minėtuose džatakose- novelėse. Satyrinis pradasis pasireiškia ir trumpuose alegoriniuose pasakojimuose-apsakymuose apie kvailius, reprezentuojančius daugelio tautų folklоре įprastą žanrą (plg. graikų pasakojimus apie abderitus, vokiškus švankius).

Pasakojimams apie kvailius priešpastatomi pasakojimai ir alegorijos apie išmintį ir miklumą, apie išmintingus atsakymus, šmaikščius sudėtingų kasdienių problemų sprendimus, apie išmintingus ir įžvalgius teisėjus bei igudusius amatininkus. Tokia yra džataka 257 - apie

išmintingą prinčą Adasamukhą, sprendžiantį sudėtingas teismo bylas; vienas iš čia įtrauktų siužetų vėliau pasikartoja pasaulinėje literatūroje (jis geriausiai žinomas dėl Šekspyro „Venecijos pirklio“). Panašūs siužetai įtraukti didelių apysakų pagrindu paskutinėse rinkinio dalyse; siūlomame leidime skaitytojas ras istoriją apie karalių Kuši (531 m.), kurioje plėtojama atsidavusios meilės ir aukštų dorybių, slypinčių už blankios išvaizdos, tema; panaši istorija randama viduramžių Tibeto literatūroje. Šio žanro istorijų ciklas taip pat įtrauktas į paskutinį mūsų rinkinį „Pasakojimas apie didžiąją požeminę perėją“ (546), apie kurią plačiau bus kalbama vėliau; vienas iš jų pakartoja žinomo siužeto apie Saliamono teismą alegorinį pasakojimą, kuris dviejų moterų byloje nustatė tikrąją vaiko motiną; vėliau jis žinomas kinų pjesėje apie kreidos ratą, kurią jau XX a. naudojo B. Brechtas.

Nekyla abejonų dėl šių istorijų folklorinės kilmės. Tas pats pasakytina apie dideles pasakiško turinio *džatakas*, patalpintas paskutinėse knygos dalyse (tačiau pasakos elementas persmelkia visas jos dalis, dažnai įsiskverbdamas į anksčiau minėtas noveles, kuriose vaizduojamas epochos socialinis gyvenimas). Moterų apgaulės tema taip pat plėtojama pasakose, kuriose dalyvauja džakhini – fantastiškos negyvenamų jūros pakrančių gyventojos, prisidengę gražių moterų, viliojančių prie savęs sudužusių laivų žmones, ryški indiška paralelė graikų sirenoms. Prie šių pasakų glaudžiasi pasakojimų ciklas apie jūros nuotykius (ankstyvajai sanskrito literatūrai visiškai svetima tema, todėl kai kurie tyrinėtojai net manė, kad tai pasiskolinti siužetai iš išorės), paprastai juose yra fantastiški nežinomų žemių ir vandenynų aprašymai. Atskirą ciklą knygoje yra džatakos apie kanibalus; populiarius mūsų rinkinyje patalpintas Džatakos siužetas apie karalių kanibalą (537), kuriame kanibalas paleidžia savo auką, gaudamas iš jo pažadą sugrįžti, ir teisusis (ištikimas bodhisatvos žodžiu) grįžta; šios istorijos siužeto versijų randama sanskrito literatūroje ir už Indijos ribų – tibetiečių ir kinų literatūrose. „Džatakoje apie brachmaną-pėdsekį ir apie karalių-kvailį“ (432 m.) pats bodhisatva pasirodo kaip džakhini- kanibalės sūnus, tačiau siužetas veikiausiai priklauso aukščiau minėtiems pasakojimų žanrams apie išminčius ir amatininkus.

Didžiosiose paskutinėse džatakų knygose dažnai dalyvauja įvairiausios antgamtinės būtybės: pasakų gyvatės ir paukščiai-vilkolakiai, jakkos ir kinnarai, panašūs į europietiško folkloro nykštukus ir elfus, ir tt. Eilė džatakų paskirti amžinai kovai tarp gyvačių-nagų ir suparnų, saulės paukščių – ir tie, ir kiti turi dovaną virsti vilkolakiais, bet taip pat atsiranda žmogaus pavidalu.

Džatakos atspindi ankstyvąją budizmo tradiciją, jie dar neturi Mahajanos Budos aiškinimo ženklų ir jo, kaip „tvarinio kūno“ (nirmanakajos), žemiškos išvaizdos supratimo. Svarbų vaidmenį kai kuriose istorijose atlieka senovės dievybė Šakra (pali kalba: Sakka), induistų literatūroje geriau žinoma kaip Indra (ne budizmo stiliumi, kitaip nei krikščionybėje, neneigė induistų dievų panteono egzistavimą – jie tiesiog pasirodo esantys ne visagaliai, ir mažai domisi žmonių gyvenimu. Indra (Sakka) budizmo literatūroje pasirodo kaip pagarbus Budos nurodymų gerbėjas ir klausytojas; džatakos siužetuose jis dažniausiai atlieka gerą vaidmenį, bet kartais pasirodo prisidengęs „gundytojo“ pavidalu, išbandydamas mirtingųjų dorybę.

Palyginti nedaugelyje Džatakų didaktinis elementas neabejotinai vyrauja prieš pasakojimą. Pamokančių posakių, patarlių, aforizmų rinkinys tai Džataka 512, kuriame yra ir trumpų iliustruojančių pasakojimų. Tačiau net ir šioje didaktikoje, net ir ten, kur ji turi aiškiai

religinę orientaciją, yra labai mažai konkretaus budizmo. Kai kuriose didesnėse džatakose-legendose pasakojimas sukasi apie tokius posakius ar pamokančius dialogus. Tokia yra „Džataka apie klaidingą mokymą ir bodhisatvą Naradą“ (544). Didžiausią populiarumą turėjo legendos apie Vessantarą siužetas, sudarantis džதாக 547 turinį, kuris tapo savotišku budizmo didaktiniu epu. Čia herojaus išbandymo motyvas (primenantis krikščionišką legendą apie Jovą) pasitarnauja savęs išsižadėjimu (neapsiribojusio savo asmenybe, nes pamaldus herojus aukoja save ir viską, kas jam brangu, įskaitant artimuosius) ir savanorišku nesipriešinimo blogiui, kai fiziškai įmanoma priešintis. Šioje džதாகে nepasaulietinės budistinės vertybės tikrai dominuoja, beje jos dviasia jau artima machayanai, kuri išsivystė vėliau, kas leidžia manyti, kad šis tekstas atsirado vėliau. Legenda apie Vessantarą (Višvantarą) kartojasi sanskritinėje budizmo literatūroje Arja-Šuros „Griliandoje-džatak“, ji žinoma taip pat Birmos ir Tibeto budistinėse tradicijose, kur buvo sukurtos jos dramatinės versijos; jų pasikartojimai šiose šalyse išliko iki šių dienų.

Tačiau išbandymo ir pasiaukojimo tema nepriklauso tik budizmui. Panašus į minėtos džதாகos siužetą yra legendos apie teisųjį karalių Šibį, paaukojusį savo kūną savo artimui, siužetas (mes paminėjome tos pačios temos įkūnijimą pasakojime-alegorijoje apie kiškį); yra induistiška pasakos apie karalių Šibį arba Ušinarą versija, kuri Mahabharatoje varijavo tris kartus, ir sunku tiksliai pasakyti, ar budizmo legenda buvo pati pirmoji.

Didaktinis turinys iš esmės nėra konkrečiai susijęs su budizmo mokymu ir ilgoje poetinėje „Apsakoje apie Vidurą“, kurios herojus yra vienas iš pagrindinių „Mahabharatos“ veikėjų, giminingas ir išmintingas karaliaus patarėjas kuru. Dvi žinomo mito apie Rišjašringą versijos (523 ir 526) taip pat atkartoja epą, iš kurių pirmoji pateikta mūsų rinkinyje; šis mitas yra išaiškintas „Mahabharatoje“ ir „Ramajanoje“, o, pasak tyrinėtojų, džதாகos atspindi ankstesnę siužeto formą, palyginus su epiniais tekstais. Pališkoje knygoje taip pat yra viena iš ankstyviausių legendų apie Ramą versiją, kuria grindžiamas antrasis didysis senovės Indijos epas – Džataka apie Dašaratchą“ (461), Dasaratha Džataka (461), kurio tekstas įdomus tyrinėjant „Ramajanos“ siužeto kilmę. Kai kuriuose džதாகuose skamba ankstyvųjų legendų apie Krišną atgarsiai, kurie vėliau sudarė populiariausią epų ciklą sanskrito puraniškoje literatūroje.

Taigi literatūrinė džதாகų analizė įtikina mus, kad pasakojimo siužetinis ryšys su budistine tradicija visai nebūtinai, pateikiamas tik mažumoje tekstų, o dažnai tiesiog neįmanomas: ką dvasingo galima išvelgti „Džதாகে apie plėšiką ir geterą“ (419), kur pasakojama, kaip getera pergudravo tą banditą, kuris planavo nužudyti ją, ir ji pati pirmoji pribagė jį? Arba minėtoje „Džதாகে apie leopardą ir ožką“? O jeigu tai tiesa, tai kaip įsivaizduoti džதாகų egzistavimą budistų tradicijoje, kaip neišvengiamą (nesvarbu, ar sveikintiną ar smerkiamą) nusileidimą žmogiškumui? Arba kaip 18 amžiaus prancūzai, gudrūs vienuoliai bet kokiais būdais siekiantys populiarumo ir kontrolės tarp savo parapijiečių? Atsakymas į šį klausimą aiškus, jeigu palyginti pališkų džதாகų siužetų rinkinį su vėlesniais tokiais pat autoriniais rinkiniais, pavyzdžiui su Arja-šuros „Džதாகos girliandomis“ (yra rusiškas vertimas), Charibchatais ir kt. Tokiose autorių adaptacijose visi siužetai visada pasirodo esą budistiški ir iliustruoja įvairias dorybes, kurias bodhisatva išugdo savyje, pavyzdžiui, dosnumą, moralę, kantrybę ir kt. Tačiau šiose mahayanos kolekcijose trūksta palių penkių terminų struktūros: nėra nei „dabartinio siužeto“, nei daugumos istorijos veikėjų

sutapatinimo su Budos amžininkais, taip pat nenurodomos aplinkybės, prie kurių Buda papasakojo šią džataką. Kitaip tariant, autoriaus tekstai yra savarankiški; išaukštindami budizmo dorybes supažindina skaitytoją su tradicijos vertybėmis per patį istorijos turinį. Bet kiekviena istorija turi ne tik turinį, nors kaip tik tai pirmiausia ir patraukia literatūros kritiką. Istorija taip pat turi įtakos žmogaus savijautai, o šis ryšys yra labai įnoringas ir dviprasmiškas. Tam tikromis aplinkybėmis net vulgarus anekdotas gali atnešti palengvėjimą net subtiliai sielai. Tur būt pališkos kanoninės džதாகos specifika (aišku, įskaitant prozišką komentarą) kaip budistinės tradicijos reiškinys tuo ir pasireiškia, kad laisvai naudojantis bet koku turiniu, nuo išaukštinančių istorijų apie dvasinius herojus iki vos ne nusikaltėlių, paveikti klausytoją budistui pageidaujamu būdu, pamokymais, net joga, ta kryptimi, būtent subalansuoti jo psichinę būseną, numalšinti aistrų įtampą, nuraminti, padrašinti ir paprotinti. Sulyginkit, mūsų džதாகos rinkinyje „Apie santuokinę meilę“ (504) arba „Apie per didelį sielvartą“ (449). Praeities ir dabarties siužetų koreliacija akivaizdžiai siekia būtent šio tikslo. Įprastomis aplinkybėmis, kai pasakojama džataka, vienas iš klausytojų randasi dvasinėje krizėje: tarkime, vienuolis pasiilgo žemiškame gyvenime savo buvusios žmonos, arba pasaulietis neteko sūnaus ir yra nepaguodžiamas, arba asketas nusivylė dėl savo pastangų beprasmiškumo. Pirmiausia jo dėmesys atitraukiamas nuo sunkių pergyvenimų, antra, aiškiai įrodo, kad jo atvejis nėra unikalus, tai labai palengvina jo būklę, ir galiausiai leidžia suprasti, visiškai sutinkant su budizmo dvasia, kaip kad viskas jau seniai praėjo, taip ir tai praeis. Naudojant tam tikrus metodus galima padaryti bet ką. Galima sakyti taip: Kodėl dabar esi toks prislėgtas, juk anksčiau buvai toks šaunuolis! Arba yra kitas būdas: nenuostabu, kad ilgiesi žmonos - net ir didžiųjų dvasios vyrų būdavo nelaimingų meilių. Arba dar taip: Ar tikrai verta liūdėti dėl tokios nedidelės nelaimės - kiti žmonės patyrė daugiau bėdų...

Taigi, pališkos džதாகos turėtų būti vertinamos bent iš dviejų pozicijų. Jie yra ir literatūrinis reiškinys, ir senovės budistų psichoterapijos paminklas. Jei jų tyrinėjimai dėl pirmojo iš minėtų požiūrių jau davė gausių vaisių, ne mažiau galima tikėtis ir iš jų psichologinio tyrimo. Norisi sulyginti juos su genialaus psichoterapeuto Milto Eriksono pasakojimais ir istorijomis, kitų meno meistrų technikomis.

* * *

Baigiamoji iš siūlomų rinktinių džதாகų yra "Apysaka apie didelę požeminę perėją", kuri iš esmės yra pirmasis pasaulinėje literatūroje - romanas, kuriame įvairios istorijos jungiamos į epizodus, susijusius su pagrindiniu veikėju ir su sudėtingu bei išsišakojusiu pagrindiniu veiksmu; šis kūrinys turi daug personažų, kur kaitaliojasi buitinės ir pasakiškos istorijos su epiniu pasakojimu, pasižyminčiu įdomia intriga. Prie romano formos šią džataką priartina dramatinis elementas, daug veiksmo veikėjų dialoguose. Šis svarbiausias, o taip pat ir ilgiausias iš knygų sudarančių džதாகų turi pagrindinius knygos bruožus ir apskritai būtų ne pro šalį ją panagrinėti šiek tiek išsamiau.

Istorijos herojus - išmintingasis Mahosadha, pirklių vyriausiojo sūnus (natūralu, kad jis tapatinamas su Bodhisatva). Pirklių ir amatininkų atstovai dažnai pasirodo džataki puslapiuose, atlikdami aktyvų vaidmenį pasakojime: tai epochos bruožas, kai šitas "trečias sluoksnius" iš tiesų pradeda vaidinti vis svarbesnį vaidmenį valstybės socialiniame gyvenime ir

pasirodo istorinėje arenoje, mesdami iššūkį kastų privilegijų išskirtinumui, įskaitant kunigystę ir aristokratiją. Tame ir yra budistinės tradicijos išskirtinis bruožas, nes budizme atramą rado naujos visuomeninės jėgos kovoje su pasenusiu brahmanistiniu tikėjimu, kuris pašventino šį išskirtinumą. Ir "Apysakoje apie didįjį požeminį kelią" kukli herojo kilmė nėra atsitiktinis bruožas. Visame pasakojime jis yra priešpastatomas brahmanams ir kitiems kilmingiems asmenims, parodydamas savo pranašumą prieš juos. Nuo pat jaunystės jis pasižymėjo nepaprastais gabumais; pirmieji istorijos skyriai yra džatakos žanrui būdingi trumpi pasakojimai - apie sumaniai išspręstus visokius įvairius sudėtingus ir painius teismo klausimus ir ginčus; įskaitant salomono teismo alegorinį siužetą, dauguma jų yra aiškiai folklorinės kilmės. Žinia apie jaunąjį išminčių pasiekia karalių, ir didvyris pakviečiamas į dvarą. Veiksmas plėtojamas toliau, jį lemia konkurencija. Tolesnę veiksmo raidą lemia konkurencija tarp "paprasto žmogaus sūnaus", kaip jį paniekinamai vadina dvariškiai, ir senaisiais karališkaisiais patarėjais brahmanais, bet iš visų išbandymų jis išeina nugalėtojas, pasitelkdamas savo protą ir išradingumą, o jo varžovai brahmanai, vadovaujami klastingo ir nesąžiningo patarėjo Senakos, nesėkmingai bando jį pražudyti, griebdamiesi pačių niekingiausių gudrybių. Mahosadha, priešingai, labiau rūpinasi teisingumu ir valstybės gerove. Vykdydamas savo veiklą jis remiasi Vedekhos karaliaus palankumu, kuris, tiesa, ne visada pasirodo esąs jam patikima parama. Šio karaliaus įvaizdis būdingas džatakoms ir aprašytas gyvai ir su nuostabiu meniniu autentiškumu. Trumparegis ir bevalis, sugadintas valdžios, įtarus ir lengvabūdiškas, jis palyginus su paprasto žmogaus sūnumi, atrodo kaip visiškas menkysta; be jo jis ir visi jo ministrai yra silpni ir bejėgiai. Mahosadha gelbsti jį visose nelaimėse ir faktiškai valdo valstybę. (Atkreipkite dėmesį, kad karaliaus personažas pasikartoja pagrindiniais bruožais ir kitose džatakos žanruose - mes jį minėjome pirmiau - po gyvūno liūto kaukės, jį taip pat matome įreminančioje apysakoje "Pančatantra" kaip herojus vardu Pingalaki).

Kitas monarcho tipas yra pretenduojančio į pasaulinį viešpatavimą galingojo užkariautojo Brahmadattos Čulanio personažas, Indų Pikrochol. Kevatos patarimas palīškame pasakojime tikrai primena garsiąją sceną, sukurtą po daugelio šimtmečių kitoje kultūroje Rable romane. Ir šis personažas, kaip ir tarybos nario Kevato personažas, pažymėtas autoriaus ironija, pasireiškiantis šiurkščiu humoru scenoje su papūga, kuri klausėsi slaptų būsimų užkariautojų planų. Brahmadattos ambicingus planus vėl sužlugdė paprasto žmogaus Mahosadhi išmintis.

Kovoje su karaliumi Brahmadatta ir brahmanu Kevatta, žiauriai ir klastingais priešininkais, Mahosadha laimi ne vieną pergalę, nepaisant aiškos jėgų nelygybės. Kova tęsiasi atkakliai ir nesutaikomai iki galutinio Pančalų karaliaus pralaimėjimo. Mitijos apgulties aprašyme ir tolimesnėje kovoje su Brahmadatta, kaip ir visame pasakojime realistiniai vaizdai persipina su fantastiniais, tačiau akivaizdu, kad tam tikru mastu čia užsifiksavo ir faktinė išorinė ir vidinė Senovės Indijos valstybių politika, kuriai būdinga gerai išvystyta Slaptųjų tarnybų ir šnipinėjimo sistema, teorinė jų raida, ką mes randame ir garsiajame "Arthashastra" ir kituose sanskrito veikaluose, paskirtuose politikos mokslams (plg. taip pat meninį atvaizdavimą tokios praktikos klasikinėje dramoje Viśākha-dattos "Rakšos žiedas", kurios vertimą į rusų kalbą skaitytojas ras knygoje "Senovės Indijos klasikinė drama", išleista 1984 m.).

Tačiau ne tik teisme ir kare, bet ir žvalgybos ir diplomatijos mene akivaizdi nepaprasta Mahosadhi išmintis. "Pasakojimas apie didžiąją požeminę perėją" apdainuoja žmogaus kūrybiškumą, jos herojus didysis kūrėjas. Gražių rūmų statyba atneša jam šlovę, kuri jį atveda į karaliaus dvarą. Jis stiprina Mithilą, stato naują miestą ant Gangos kranto; tam jį paskatina kariniai tikslai, tačiau svarbu pažymėti, kad jo pagrindiniai pagalbininkai kovoje su galingu priešu tampa kvalifikuoti amatininkai, dailidės ir statybininkai, lydintys jį kelionėje. Čia įdomi paralelė su kita didele mūsų rinkinio džataka, tai yra "Džataka apie išimylėjusį karalių", minėta pirmiau. Ten karališkos kilmės herojus kukliais drabužiais veltui naudoja savo igūdžius įvairiuose amatuose, norėdamas pelnyti išrankios mylimosios palankumą; karalienė pripažįsta jo nuopelnus tik po karinės pergalės. Mahosadhos gi pergalę prieš pančalų karalių lėmė didingos požeminės perėjos pastatymas, kuris vainikuoja herojaus žygdarbius ir duoda pavadinimą istorijai. Hiperbolizuotame "didžiosios požeminės perėjos" aprašyme žavimasi žmogaus kūrėjo stebuklais, sukurtais nagingų rankų; čia senovinis tekstas fiksuoja svajonę apie būsimus techninius žmogaus proto pasiekimus ir išradimus. Anksčiau esame minėję apie knygoje esantį džatakos istorijų ciklą, populiarių Rytų literatūroje ir ypač būdingą budistų tradicijoje moters ištvirkimo ir moters klatingumo motyvą. Pačiame "Pasakojime apie didįjį požeminį kelią" pradinėje dalyje šią temą pateikia įstatyta Golakalos istorija, o paskutinėje pagrindinio pasakojimo dalyje karalienė Nanda rezga intrigas prieš herojų su savo dvarų damomis. Bet tuo pačiu metu, labiausiai ištikimais ir patikimais Mahosadhi draugais yra protingos ir kilnios moterys, šioje istorijoje jos yra labai patrauklios: karalienė Mithila, aiškiai pranašesnė protu už savo vyrą – ji dėkinga herojui, išgelbėjusiam jos gyvybę ir garbę; Amaradevi, herojo žmona, kuri yra tokia pat išmintinga ir išradinga kaip ir jis; paskutinėje pasakojimo dalyje išmintingoji atsiskyrėlė Bheri (jos nebylaus "pokalbio" su Mahosadhu scena primena epizodą iš to paties garsaus Rable romano -Panurga disputas su protingu anglu, - tiesa, džatakoje šitame aprašyme nėra satyros). Šiame moterų vidinių vertybių pripažinime su jų teise į pagarbą matomi nauji visuomenės pasaulėžiūros bruožai, laipsniškas išsivadavimas nuo prietarų, kuriais buvo paverpta moters moralė patriarchate.

Kaip jau minėjome "Pasakojimas apie didįjį požeminį kelią" išsiskiria visoje džatakos knygoje meninės ir kultūrinės reikšmės svarbumu. Istorija yra istorinio ir kultūrinio turinio. Jos siužetų paralelių galima rasti persų literatūroje, Chijaro pasakojimuose, arabų pasakose "Tūkstantis ir vieną naktis". Matomai siužetas buvo ypač populiarius ir su pakankamu pagrindu žymus austrų indologas ir literatūrologas M. Winternitzas (1863-1937) ją vadina "liaudies knyga".

Apskritai pališkos knygos džatakos parašytos neįmantria proza, kurių stilius pasižymi paprastumu ir išraiškingumu, ir eilėraščiai, kurių dauguma gana nesudėtingi, o dažnai net gremėzdiški; jau minėjome apie skirtingą eilėraščių ir prozos kilmę mus pasiekusiame paminklo tekste, ne visada derantys tarpusavyje. Ypač pirmosiose knygos dalyse pamokančio turinio eilėraščiai paprastai yra sausi ir meniškai neįmantrūs. Paskutinėse dalyse, dideliuose žanriniuose kūriniuose jau yra meninio aprašymo kalba, išraiškos priemonių arsenalas yra šiek tiek sudėtingesnis ir turtingesnis. Ryškesni ir labiau meistriškai išvystyti yra didžiojo džatako eilėraščiai-poemos.

"Apysaka apie Vessantara" kaip pažymi žinovai yra panaši į kai kuriuos aprašymus, pateiktus "Ramajanos" poetinus stilimi.

Jau daugiau nei prieš šimtą metų Džatakos atkreipė į save vakarų tyrinėtojų dėmesį kaip vieni ankstyviausių pasakojamosios istorijos paminklų, užėmusių žymią vietą pasaulio kultūros istorijoje. Ypatingas dėmesys buvo skiriamas "klajojančių siužetų" kilmei, randamų "Džatakuose", graikų arba indiškų siužetų versijų prioriteto problemai, bendros Ezopo pasakėčioms ir pališkiems paminklams, ir t.t.

Tačiau siužetų panašumai ne visada paaiškinami jų perėmimu ir klajojimu, jų procesas sudėtingas, reikalaujantis atidaus išnagrinėjimo. Džatakose, be "keliaujančių siužetų", įdomu nustatyti kai kurių siužetų archetipus, kurių panaudojimas pasaulinėje literatūroje su pasisavinimu aiškiai nesusiję. Taigi patalpinta mūsų rinkinyje "Džataka apie keliones po pragarus" (541) suponuoja Dantės "Dieviškosios knygos" siužetą, Tikinomantino istorijos "Apysakos apie didžiąją požeminę perėją" pabaigoje atkartojama Hamleto siužeto ekspozicija. Džataki siužetai dar nėra iki galo ištirti, ir išsamus literatūrinis ištyrimas dar yra priekyje. Džatakuose, be „klaidžiojančių siužetų“, domina ir kai kurie atsirandantys siužeto archetipai, kurių vėlesnis įkūnijimas pasaulinėje literatūroje aiškiai nesusijęs su skolinimusi. Taigi mūsų rinkinyje esanti Džataka apie kelionę po pragarus (541) numato Dantės Dieviškosios komedijos siužetą, pasakojimas apie Tichinamantiną pasakos apie didįjį pagrindį pabaigoje atkartoja siužeto apie Hamletą ekspoziciją. Džatakų siužetai dar nėra iki galo ištirti, o išsami literatūrinė šio paminklo studija dar laukia ateityje.

Jau 1929 m. iškiliausias Rusijos orientalistas ir kultūrologas S. F. Oldenburgas atkreipė dėmesį į išskirtinę Džatakos tekste esančių istorinių duomenų vertę; nuo to laiko pališko paminklo medžiaga vis dažniau naudojama darbuose apie senovės Indijos istoriją. Iš Džatakų, kaip mes minėjome, galima gauti daug informacijos apie to meto Indijos socialinį gyvenimą. Taip mes sužinome apie senovės varn sistemos irimą; aukšta kilmė nebeteikia patogios egzistencijos dviejų aukščiausių varnų – brahmanų (kunigystė) ir kšatrijų (karinės aristokratijos) atstovams, iš džatakos 495 skaitytojas sužino apie brahmanų gydytojus, tarnus, vairuotojus, amatininkus, medžiotojus ir kt., džatakų 531 kšatrijus (tiesa, tai yra įsimylėjęs karalius) užsiima puodžiaus, sodininko, virėjo amatu. Kita vertus, šie tekstai liudija, kaip jau minėjome, trečiojo sluoksnio vaidmens iškilimą. Iš džatakų daug sužinome apie epochos materialinę kultūrą, apie amatus, apie urbanistiką, apie prekybos ir prekybos kelių plėtrą, apie įvairias žemės nuosavybės formas, apie bendrąją žemės nuosavybę ir kaimo bendruomenės gyvenimą, apie samdomo ir vergiško darbo formas, apie vergų statusą ir kt. Tačiau net ir istorinio turinio srityje džatakos duomenys tyrėjų dar nėra išnaudoti.

Pirmą kartą atskiri *džatakos* iš pališko kanono į rusų kalbą buvo išversti už praeito šimtmečio aštuntajame dešimtmetyje vietinės indologijos mokyklos įkūrėjo I.P. Minajev (1840–1890), vienas iš pirmųjų palių kalbos ir literatūros tyrinėtojų, padėjusių pamatus jų sistemingam tyrinėjimui. 1895 metais S. F. Oldenburgas paskelbė tuo metu atlikto pirmojo pilno *džatako* vertimo į anglų kalbą apžvalgą. Po to pališki džataakai ilgą laiką nepatraukė Rusijos rytų tyrinėtojų dėmesio. Tik 1964 metais rinkinyje „Senovės Indijos pasakojimai, pasakojimai, palyginimai“ kuriuos vertė V. V. Vertogradova, dvidešimties istorijų vertimai į rusų kalbą iš pirmųjų trijų knygų „Džatakos“. Dar dešimties tam pačiam autoriui priklausančių džatakų vertimai patalpinti į knygą „Senujų Rytų poezija ir proza“, išleistą 1973

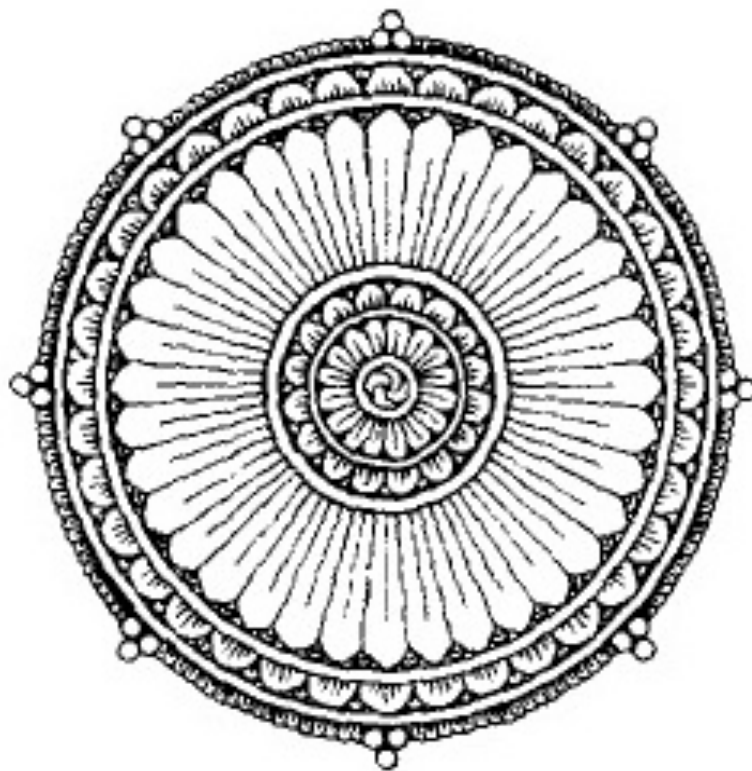
metais kaip „Pasaulio literatūros bibliotekos“ dalis. 1979 m. B. A. Zakharjinas išleido „Džatakos“, rinkinį, kuriame yra rinktiniai tekstų vertimai pališko rinkinio knygos. Galiausiai, 1989 m., buvo išleistos „Tikrosios ir įsivaizduojamos išminties apysakos“, kuriose buvo daugiau nei 50 džatakų vertimų, kuriuos atliko B. A. Zakharjin, A. V. Paribkas ir V. G. Ermanas.

Šiame leidime, vietomis su nedideliais pataisymais, atkartojami paskutinėje iš šių knygų esantys tekstai. Jame nėra B. A. Zacharjino vertimų, kurie skiriasi ir žanru (tik pasakojimai apie gyvūnus ir kasdieniai romanai), ir autoriaus stiliumi. Kūriniai rinkinyje išdėstyti daugiausia pagal eiliškumą kokia yra džatakos pališkame rinkinyje, išskyrus pradžioje patalpintą „Džataką apie ginčą tarp Tiesos ir Krivdos“. Tai yra tam tikras visos knygos epigrafas. „Džatakoje apie aplaidų karalių“ (520) praleistas labai trumpas įreminimas. Džatakų pavadinimai visais atvejais nėra autentiški, o pasiūlyti vertėjų. Mes nusprendėme pasinaudoti šia laisve, atsižvelgdami į rusų skaitytojo įpročius. Pališki pavadinimai visada formalūs ir, literatūriniu požiūriu, atsitiktiniai; dažniausiai jie pateikiami pagrindinio žmogaus veikėjo vardu arba vardu būtybės, viena iš kurių buvo bodhisatva duotoje džatakoje. Taigi, sutinkame pavadinimus „Kuša-džataka“ (šioje knygoje – „Džataka apie įsimylėjusį karalių“), „Nimi-džataka“ („Džataka apie klajones po pragarus“), „Džataka apie kurapką“ ir kt. . Iš esmės tai net ne tekstų pavadinimai, o paprastas nurodymas, kuo (tai išreiškia pirmasis pavadinimo komponentas, pvz., karalius vardu Kuša) gimė (nes žodis džataka verčiamas „susijęs su gimimu“ pagal pirminę reikšmę) bodhisatva viename iš savo praėjusių gyvenimų. Reiškia, kad literatūros kūriniai, pališki džataakai buvo bevardžiai.

Poetinis tekstas, funkciškai nesąlygojamas meninio pasakojimo struktūros, vietomis verčiamas į ritminę prozą. Visi vertimai atlikti pagal likusį kanoninį W. Fausbiolio leidimą, išleistą Londone 1877–1897 m. Tame pačiame leidime nurodomi ir džatakų eilės numeriai, kurie dažniausiai vartojami kalbant apie džatakus literatūros ir budizmo kūrinuose.

V. Erman, A. Paribok

D Ě Ā T A K O S

DŽATAKA APIE TIESOS GINČĄ SU KRIVDA (457)

"Nuopelnus ir garbę teikiu tik aš..." – pasakė Mokytojas Džetos giraitėje dėl Devadattos, kai jis prasmego kiaurai žemėn. Kartą salėje, kur klausoma dharma¹ vienuoliai pradėjo tokią kalbą: "Garbingieji, Devadatta stovėjo skersai Tathagatos kelyje, todėl jis ir prasmego į žemę". Mokytojas priėjo ir paklausė: "Apie ką jūs dabar kalbate, vienuoliai?" Vienuoliai paaiškino. "Dabar, o vienuoliai, jis užsimojo ant mano pergalingo pamokslo rato ir todėl prasmego kiaurai žemėn, o anksčiau jis buvo užsimojęs į Tiesos vežimo ratą ir todėl taip pat atsidūrė baisiame pragare Nezybi, - tarė mokytojas ir papasakojo praeities istoriją.

„Seniai seniai Varanasyje karaliavo Brahmadatta. Bodhisatva tada buvo dievas troškimų srityje; jo vardas buvo Tiesa. Ir Devadatta tada buvo tas pats dievas, tik jo vardas buvo Krivda. Atėjus pilnačiai, Tiesa, pasipuošusi akinančiai brangiais drabužiais, apsupta daugybės dangiškųjų mergelių, išsėdavo į savo dieviškąjį vežimą ir vakarais, kai po vakarienos žmonės sėdėdavo ant suolų priešais namus ir šnekučiuodavosi apie šį bei tą, jis sustabdydavo savo vežimą ore virš kaimų, miestų, sostinių ir ragino žmones vykdyti dešimt dorybės įsakymų: „Nieko nežudykite, nevokite, nesvetimaukite, nemeluokite, nešmeižkite, nebūkite grubus, nekalbėkite tuščiai; susilaikykite nuo pavydo, nuo piktos valios, nuo žalingų pažiūrų. Rūpinkitės savo tėčiu ir mama; vadovaukitės tiesa savo darbuose, kalbose ir mintyse. Tai darydami užsitarnausite pomirtinį gyvenimą danguje, ten patirsite didelę palaimą. Su tokiais raginimais Tiesa važinėjo savo vežimu iš kairės į dešinę visoje Džambudvipoje. Ir Krivda lygiai taip pat apsuko Džambudvipą iš dešinės į kairę, link jo ir kurstė žmones peržengti visus dorybės įsakymus: „Žudykite, vokite, svetimaukite...“ Ir tada vieną dieną jų vežimai susitiko ir stovėjo erdvėje vienas prieš kitą. Palydos susimaišė; prasidėjo klausimai: „Kas jūs?“ – „O jūs patys kas?“ Netrukus paaiškėjo, kad vieni tarnauja Tiesai, o kiti – Krivdai. Abiejų dievų palydovai išsiskirstė ir išsirikiavo pakelėse. Tada Tiesa pašaukė Krivdą: „Ei, malonysis! Aš esu Tiesa, o tu – Krivda. Šis kelias pagrįstai man skirtas. Pasitrauk su savo vežimu ir leisk man pravažiuoti.

Nuopelnus ir garbę skiriu tik aš,
Tarp šramanų ir brahmanų esu šlovingas,
Dangaus ir žmonių gerbiamas.
Šis kelias visiškai priklauso man.
Aš esu Tiesa. Krivda, duok kelią!

Krivda:

„Neišmesi manęs iš Krivdos vežimo,
Esu pilnas jėgos, nepavalduos baimei.
Kodėl turėčiau užleisti kelią?
Niekada iš jo neišsukau!“

Tiesa:

„Tiesa egzistavo nuo pat pradžių,
O Krivda pasaulyje atsirado vėliau.

¹ Budistų vienuolynuose privaloma salė bendram sutrų skaitymui ir jų turinio aptarimui.

Aš vyresnis, geresnis ir būsiu amžinai.
Tegul jaunesnysis užleidžia kelią vyresniajam!“

Krivda:

„Nei įtikinėjimu, nei prašymu
Tu negali priversti manęs atsitraukti.
Tegul mūsų ginčas išsisprendžia kovos būdu.
Kas laimės, to ir bus kelias!

Tiesa:

„Aš esu visose pasaulio šalyse,
Aš esu neprilygstamas, nepaprastai šlovingas, galingas,
Aš esu visų pasaulio dorybių savininkas:
Ne, Krivda, nesitikėk pergalės!“

Krivda:

„Auksas lengvai kalamas geležimi,
O auksu negali kalti geležies.
Ir jei Krivda įveiks Tiesą,
Geležis nugalės auksą.“

Tiesa:

„Jei tu tikrai galingas mūšyje, Krivda,
Jei negerbi nei vyresniųjų, nei mokytojų
Aš ne savo valia duosiu kelią,
Ir aš ištersiu tavo šiurkščius žodžius“

Ir tą pačią akimirką, kai Bodhisatva ištare šiuos žodžius, Krivda, negalėdama išsilaikyti ant vežimo, nukrito stačia galva ant žemės. Žemė po juo išsiskyrė, jis įkrito kiaurai į žemę ir atsidūrė žemiausiame pragare – Nezibe.

Vos išgirdęs šias kalbas, Krivda
Nukrito žemyn galva nuo vežimo:
„Aš norėjau su juo kovoti, noriu kovos!
Tačiau jis buvo nugalėtas be kovos.
Taigi Tiesa savo kantrybės galia
Nugalėjo brutalią jėgą
Jis numetė Krivdą ant žemės iš dangaus,
Ir jis pats, drąsus tiesos sargas,
Vėl džiaugsmingai įsėdo į vežimą
Ir jis tęsė savo kelionę po dangų.
Kieno namuose nėra garbės tėvams,
Kas negerbia šramanų ir brahmanų,
Po mirties ir kūno irimo
Jis kris galva žemyn kaip Krivda,
Ir jis tuoj pat atsidurs požeminiame pasaulyje.
O kas labai gerbia tėvus,
Garbingus mokytojus gerbia -
Po mirties ir kūno irimo

Lips ant vežimo kaip Tiesa,
Ir jis tuoj atgims dangiškame pasaulyje.

Baigęs šį dharmos mokymą, Mokytojas pakartojo: „Kaip matote, vienuoliai, ne tik dabar, bet ir anksčiau, Devadatta stojo man skersai kelio ir prasmego kiaurai žemės. Ir jis nustatė atgimimus: „Krivda tada buvo Devadatta, jo palyda buvo vienuoliai, kurie išvyko su Devadatta. Tada aš buvau Tiesa, o mano mokiniai buvo mano palyda.

DŽATAKA APIE BODHISATVĄ–DIDIJĮ KANKINĮ² (313)

„Didingas dvasia...“ – taip kalbėjo Mokytojas, būdamas Džetos giraitėje, apie vieną piktą vienuolį. Mokytojas jam priekaištavo: „Kaip tu, būdamas vienuolis, nušvitęs be pykčio, leidi lietus pykčiui? Juk senovėje pasitaikydavo, kad išmintingas žmogus nesupykdavo net tada, kai ant jo kūno krisdavo tūkstančiai smūgių, net kai jam buvo visiškai nupjautos kojos ir rankos, nosis ir ausys. Ir jis papasakojo buvusį įvykį.

"Kažkada Varanasyje viešpatavo Kašio karalystės karalius, vardu Kalabu. Tada Bodhisatva gimė brahmanų šeimoje, kur turtas siekė aštuoniasdešimt milijonų. Jie vadino jį jaunuoju brahmanu Kundaka. Kai užaugo, Takšašiloje išmoko visų menų ir tapo šeimos maitintoju. Tačiau dabar jo tėvai mirę. Jis pažvelgė į pinigų krūvą ir pagalvojo: „Visus šiuos turtus mano artimieji susikrovė, o dabar išėjo ir negalėjo su savimi pasiimti. Aš noriu pasiimti savo turtus su savimi“. Ir jis išdalino visą savo turtą, parinkdamas pagal nuopelnus kiekvienam tai, ko buvo vertas, išvyko į Himalajus ir tapo atsiskyrėliu. Ten jis gyveno ilgą laiką, valgydamas laukinius miško vaisius, o paskui – druskos ir acto nusileido į apgyvendintas vietas ir pasiekė Varanasi. Jis pernakvojo karališkajame parke, o kitą dieną, išėjęs į miestą išmaldos, priėjo prie karo vado namų vartų. Karo vadui jis iš karto patiko, ir tas pasikvietė jį pas save, pavaišino maistu nuo savo stalo ir gavo iš jo pažadą kuriam laikui apsigyventi karališkajame parke. Ir štai kartą karalius Kalabu, prigėręs „brogės“ pasirodė parke, apsuptas šokėjų ir puošnios palydos. Jis liepė įtaisyti jam ložę ant šventinio akmeninio suoliuko ir atsigulė, padėjęs galvą ant mylimos sugulovės kelių. Gabios šokėjos, muzikantai ir dainininkės pradėjo dainuoti, šokti, organizuoti žaidimus – atrodė, kad pačio Šakro, dievų karaliaus, nuostabieji rūmai nusileido į karaliaus parką. O karalius pradėjo snausti. Muzikantės numetė savo vyno taures ir kitus instrumentus: „Tas, kurį savo menu norėjome pamaloninti vis tiek miega. Kodėl turėtume dainuoti ir šokti be reikalo? Jie išsiskirstė po visą parką ir ėmė entuziastingai apžiūrinėti gėles, vaisius, jaunus ūglius ir linksminosi kaip mokėjo. O Bodhisatva, panašus į galingą aršų dramblių, tą valandą sėdėjo ten parke prie pavėsinės iš žydinčių krūmų ir džiaugsmingai užsiiminėjo dvasinėmis praktikomis. Klaidžiodamos po sodą moterys jį pastebėjo: „Čionai, draugės! Čia po medžių asketas! Pasėdėkime prie jo, kol karalius miega – išgirsime ką nors įdomaus. Jos pribėgo, pagarbiai pasveikino Bodhisatvą ir susėdo aplink jį: „Būk geras, papasakok mums ką nors, ką mes galime suprasti“. Jis pradėjo pasakoti apie dharma. Tuo tarpu sugulovė pajudino kelį, ir karalius pabudo. Žiūri nieko nėra šalia – „Kur tos nedorėlės?“ – „Jos nuėjo pas kažkokį asketą. Jos sėdi aplink jį“. Karalius įsiuto ir puolė ten su kardu: „Dabar aš parodysiu tam šventajam! Moterys pamatė, kad karalius įniršęs bėga prie jų, ir tos, kurioms karalius buvo palankus, nuėjo jo pasitikti, nuramino ir atėmė kardą. Karalius priėjo prie Bodhisatvos ir paklausė: „Ko tu mokini, šramanai?“ — „Kantrybės, valdovė“ – „Kantrybės? Kaip tai?“ – „Tai reiškia, kad nereikia pykti ant tų, kurie tave įžeidžia, žemina ar muša“. – „Gera, dabar pažiūrėsime, kiek tu turėsi kantrybės“. Ir

² Kantrybė budizme yra viena iš svarbiausių transcendentinių dorybių, paramita, kurios pratimas yra būtinas būsimajam Budai.

karalius pasiuntė pakviesti budelį. Jis, kaip ir tikėtasi, pasirodė su kirviu, su dygliuotu botagu, oranžiniais drabužiais ir raudonų gėlių girlianda³. Jis nusilenkė karaliui ir paklausė: „Ką įsakysi?“ - "Tu matai vagį, bjaurų asketą? Paimsi, paguldysi ant žemės ir iš visų pusių – ir priekio, ir užpakalio, ir iš šonų – nuplaksi dviem tūkstančiais rykščių“. Budelis pakluso. Bodhisatvos oda plyšo ir prasiskyrė, atsidengė raumenys, pradėjo švirksėti kraujas. – „Ko tu mokini, vienuoli? – paklausė karalius. „Kantrybės, valdove. Jūs neturėtumėte galvoti, kad kantrybė slypi po mano oda. Neturiu kantrybės po oda. Turiu kantrybės viduje, giliau, širdyje – jūs to nematote, pone“. - "Ką daryti toliau?" – paklausė budelis. — „Nukirsk abi šio atsiskyrėlio rankas“. Tas paėmė kirvį, padėjo Bodhisatvos rankas ant kaladės ir jas nukapojo. – „O dabar ir kojas“. Tas nukirto ir kojas. Iš rankų ir kojų liekanų tekėjo kraujo srovės kaip raudonas lakas iš skylėtų indų. – „Na, ko tu mokini?“ – vėl paklausė karalius. „Kantrybės, valdove. Klysti, manydamas, kad turėjau kantrybės rankose ar kojose. Jo ten nėra. Kantrybė manyje yra giliai“. — „Nukirsk jam nosį ir ausis!“ Budelis jam nukirto ausis ir nosį. Jau visas kūnas plaukė kraujyje. – „Tai ko tu mokini?“ – paklausė karalius. „Kantrybės, valdove. Veltui manai, kad kantrybė mano nosyje ar ausyse. Mano kantrybė yra mano širdies gilumoje“. – „Na ir sėdėk sau, šventasis, ant savo kantrybės!" Karalius užlipo ant bodhisatvos krūtinės, spyrė jam koja ir paliko parką. Karaliui išėjus, karo vadas nušluostė kraują nuo Bodhisatvos kūno, sutvarstė jam kojas, rankas, ausis ir nosį, atsargiai pasodino, nusilenkė ir atsisėdo šalia. „Gerbiamasis, jei pyktis tave nugalės, tegul jis būna nukreiptas į karalių, kuris kaltas prieš tave, bet ne į kitus!– maldavo jis.

Didingasis dvasia, meldžiu:
Tegul tas, kuris kojas, rankas, nosį
Ir ausis liepė nupjauti,
Dreba nuo tavo pykčio
Tu tik nesunaikink karalystės!“

Bodhisatva atsakė:

„Tas karalius, kuris kojas, rankas, nosį
Ir ausis man liepė nukirsti,
Te būnie laimingas šiame gyvenime!
Pyktis nebūdingas tokiems žmonėms kaip aš“.

Kai karalius, palikęs parką, dingo iš Bodhisatvos⁴ (4) akių, 40 000 jodžanų pločio žemės skliautas atsivėrė tarsi ištemptas audinys būtų plyšęs. Iš Nezybi šovė liepsna ir apgaubė karalių didžiule raudona antklode. Ir tiesiai prie pat parko vartų jis prasmego kiaurai žemę ir atsidūrė didžiajame Nezibio pragare. Bodhisatva mirė tą pačią dieną. Karališkieji tarnai ir miestiečiai atėjo su kvapniais aliejais, smilkalais ir vainikais atlikti paskutines apeigas virš jo kūno. Kai kas sako, kad Bodhisatva neva grįžo į Himalajus, bet tai netiesa. Trumpai tariant:

Tolimoje praeityje gyveno vienuolis,
Pamokslavo jis apie kantrybę.
Varanasio valdovo
Jis buvo kankinamas ir mirė.

³ Raudonų gėlių girlianda simboliškai siejama su egzekucija ir yra tiek budelio, tiek mirtininko atributas.

⁴ Tik viską atleidžiantis Bodhisatvos gerumas ir sulaukė piktąjį karalių nuo pražūties. Dingęs iš atsiskyrėlio akių, karalius prarado ir tą paskutinę atramą žemėje ir prasmego į pragarą.

Neišduodamas kantrybės.
Tačiau piktas poelgis
Siaubingą pagimdė vaisių:
Kašio karalius prasmego į pragarą
Ir jis gavo tai, ko nusipelnė“.

Papasakojęs šią istoriją, Mokytojas paaiškino arijų pozicijas ir sujungė atgimimus taip:
„Tada Kalabu, Kašio karalius, buvo Devadatta, karo vadas buvo Šariputra, o asketas, mokęs kantrybės, buvau aš pats. Išgirdęs paaiškinimą, piktasis vienuolis atrado negrižtamumo vaisių, o daugelis atrado prasiveržusios klausos vaisių.

DŽATAKA APIE MELO SUKŪRIMĄ⁵ (422)

„Kaip tu elgiesi su dharma...“ – ištarė Mokytojas, būdamas Džetos giraitėje, kai Devadatta prasmego kiaurai žemę. Tą pačią dieną dharmos klausymosi salėje pokalbis pasisuko apie tai: „Gerbiemieji! Devadatta pamelavo ir prasmegęs kiaurai žemę, atsidūrė siaubingame Nezybi pragare“. Atėjo mokytojas ir paklausė: „Apie ką jūs kalbate, vienuoliai? Tie atsakė. „Ne tik dabar, vienuoliai, bet ir praeityje jis yra prasmegęs kiaurai žemę“, – ir Mokytojas papasakojo praeities istoriją.

"Kadaise, pirmojoje eroje nuo pasaulio pradžios, gyveno karalius, vardu Mahasmmata, reiškiantis "labai gerbiamas", ir jo gyvenimo trukmė buvo didžiulė. Jo sūnaus vardas buvo Rodža, Rodžos sūnus buvo Vararodža - geriausias Rodža, tas turėjo sūnų Kaljaną, Gerąjį; Kaljanas turėjo sūnų Varakaljaną, geriausią iš Gerųjų; pas Varakaljaną, Uposatha, Postas; pas Uposatha, Mandhatar; pas Mandhatarą - Varamandhatar, Geriausias Mandhatarą; to sūnaus vardas buvo Čara, Skola. Čaros sūnus buvo Upačara - Jaunesnysis skola. Bet jo vardas buvo dar ir Apačara - Iškritęs iš skolų. Jis valdė Čaitijos karalystę –Raišojo, Svastivati mieste - Palaimintas, ir turėjo jis keturias neįprastas, stebuklingas savybes: jis galėjo pakilti į orą virš žemės. Dangiškieji gyventojai iš visų keturių pusių dieną ir naktį saugojo jį su kardais rankose, jo oda kvepėjo sandalmedžiu, o prie burnos buvo pilna pražydusių lotoso žiedų. Jo dvaro kunigo vardas buvo brahmanas Kapila. O jaunesnysis Kapilos brolis vardu Korakalamba, kuris jaunystėje mokėsi pas tą patį mokytoją, kaip ir karalius, ir buvo su juo artimas. Karalius jaunystėje jam pažadėjo: "Kai įžengsiu į sostą, pakelsiu tave į dvaro kunigo rangą. Bet štai jis tapo karaliumi, o brahmano Kapilos, kuris buvo jo dvaro šventikas dar prie jo tėvo, jis nedrįso pašalinti. Kapila dalyvaudavo pas karalių priėmimuose ir tas bandė rodyti jam pagarbą, bet tai buvo dėl rango, o ne kaip dėl žmogaus. Tai pajutęs brahmanas nusprendė: "Geriau kai valdžioje stovi tos pačios kartos žmonės. O aš manau, kad atsisveikinsiu su karaliaus tarnybą ir tapsiu atsiskyrėliu“. Taigi jis paprašė karaliaus atsistatydinimo:

"Mano valdove, aš jau nebe jaunuolis, o mano sūnus jau užaugo. Leiskite jam tapti jūsų kunigu, o aš tapsiu atsiskyrėliu. Karalius jį atleido ir padarė jo sūnų kunigu. O Kapila pagal senovinę paprotį tapo atsiskyrėliu ir įsikūrė karaliaus parke. Maistą jam atnešdavo iš namų sūnus. Su laiku jis įgijo meditacijos įgūdžių ir vis dar gyveno parke. Korakalamba pyko ant brolio, jog šis nepaskyrė jo įpėdiniu. Vieną dieną jis sėdėjo su karaliumi ir kalbėjosi apie šį bei tą. Karalius ir sako: „Taigi, Korakalamba, tu taip ir netapai mano dvaro kunigu!“ – „Taip, pone, man nepavyko. Nes kunigo laipsnis yra mano vyriausiojo brolio giminėje“ – „Argi tavo brolis netapo atsiskyrėliu?“ – „Teisingai, bet jis pavedė savo tarnystę ne man, o savo sūnui“. - "O vis dėlto, ar nepadaryti tvaęs kunigu?“ – „Tuščias sumanymas, mano valdove. mano broliui tarnystę suteikė paveldėjimas, nėra jokio būdo jį apeiti." – „Na ir kas iš to? Va imsiu tave ir padarysiu vyresniu broliu, o jį jaunesniu" – „Bet kaip, pone?“ – „Sukursiu gerai žinomą

⁵ Džataka apie melo kūrimą (422) įdomi dėl magiško žodžio supratimo, tai yra, joje išlikusios tokios gilios senovės atmintis, kai magiška žodžių funkcija buvo viena svarbiausių. Karalius tuo tiki, kad žodžių ištartimas – tai veiksmas, kuris pakeis tikrovę, nesančią žodžiais. Bet kadangi magiškoji sąmonė jau byra, tai užuot pavertus vyresnįjį brolių jaunesniu, išsina melas, o kadangi tai pirmas melas nuo šviesos atsiradimo, tai melo sampratos sukūrimas.

melą!" – „Argi nežinote, pone, kad mano brolis yra raganius ir jis gali daryti stebuklus. Jis apipainios tave nebūtomis istorijomis; ir pamatysite, kad jūsų keturių dangaus globėjų jau nebėra su jumis, ir tavo odos kvapas ir burna pavirs smarve, ir jis nuleis tave iš oro erdvės į žemę. Jis net padarys taip, kad žemė nustos tave laikyti. Tu nesugebėsi laikytis savo žodžių“. – „Veltui tau taip rodosi. Aš padarysiu savo" - "Kada tu tai padarysi, pone?" - "Per savaitę".

Jų pokalbis tapo žinomas visam miestui: "Sakoma, kad karalius ruošiasi sąmoningai meluoti. Vieną iš dviejų brolių jis paskelbs vyriausiuoju ir pakels jį pagal vyresniškumą ir suteiks dvaro kunigo rangą. Įdomu sužinoti, kas tai per daiktas išgalvotas melas? Ar jis mėlynas, ar geltonas, ar dar kokios nors spalvos?" Žmonės visai spėliojo. Juk tada žemėje viešpatavo tiesa, niekas niekada nebuvo girdėjęs apie melą. Jaunas kunigas išgirdo gandus, jis kreipėsi į tėvą patarimo: „Tėve, jie sako, kad mūsų karalius nori sukurti išgalvotą melą. Jis pavers tave jaunesniuoju, o mūsų, kaip rūmo kunigų, palikimas atiteks mūsų dėdei". – „Na, sūnau, tegul caras sąmoningai meluoja, jo sūnaus paveldėtojo titulo iš mūsų vis vien neatims. O ką jau ir terminas nustatytas?“- „Lyg tai už savaitės“- „Štai tada tu mane ir pakviesk“. Po savaitės karaliaus rūmų kieme susirinko minia žmonių, suolai buvo sustatyti eilėmis, ir visi laukė: "Dabar mums bus parodytas sąmoningas melas!" Jaunasis kunigas pranešė tėvui. Karalius šventiniais drabužiais, išėjo iš rūmų ir sklandė viduryje kiemo virš žemės. O senasis kunigas atsiskyrėlis taip pat skrido ten, išsiskleidė ore odą, atsisėdo ant jos, sukryžiuojo kojas, atsisėdo priešais karalių ir paklausė: „Ar teisingai girdėjau, pone, kad ketini sąmoningai meluoti, jaunesnįjį nori padaryti vyresniuoju ir atiduoti jam mūsų palikimą -rūmų kunigų tarnystę?" – „Taip, mokytojai, taip ir padarysiu." – „Valdove, sąmoningas melas sunki nuodėmė – pradėjo jam aiškinti atsiskyrėlis- Jis paneigia asmens orumą ir lemia blogą egzistavimą ateityje. Jei karalius sąmoningai meluoja, jis kėsina į dharma, o tokie dalykai negali likti nenubausti.

Ką darai su dharma,
Taip su tavimi pačiu ir atsitiks
Kas kėsina į dharma -
Tas pats save pražudys;
Jei tu jos nelieti -
Ir ji tavęs neliečia.

Valdove, jei pradėsi sąmoningai meluoti, iš tavęs bus atimtos keturios tavo stebuklingos savybės.

Jei karalius sako netiesą,
Jis taps smirdantis,
Dievybės pasibjaurės,
Jis nukris iš dangaus ant žemės.

Karalius išsigando ir pažvelgė į Korakalambą. „Drąsiai laikykis savo pozicijos, valdove. Visa tai - tik kalbos, aš perspėjau tave“, - palaikė jis. Karalius, nepaisydamas Kapilos išpėjimo, pasitikėdamas savimi pranešė: „Tu, garbingasis, esi jauniausias iš brolių, o vyriausias yra Korakalamba". Vos jis ištarė šį melą, keturios dangiškos būtybės iš pasibjaurėjimo metė kardus jam po kojomis ir dingo, šaukdamos: „Ne, mes nesaugosime tokį melą!" Iš karaliaus burnos pasklido supuvusių kiaušinių kvapas, o kūnas smirdėjo kaip atvira iškasta išmatų duobė. Jis nebegalėjo sklandyti ore ir nusileido ant žemės. Taigi visos keturios stebuklingos

savybės jį paliko. „Neišsigąskite, valdove! - sakė jam kunigas atsiskyrėlis. - Jei dabar pasakysite tiesą, pasirūpinsiu, kad viskas sugrįžtų.

Jei kalbėsi tiesą,
Vėl tapsi karaliumi, kaip ir anksčiau.
Jei atkakliai meluosi
Tai skristi nebegalėsi.

Matote, valdove, užteko sumeluoti tik vieną kartą, ir tave paliko tavo nuostabios savybės. Gerai pagalvok, kol reikalą galima ištaisyti!“ - „Žinau, žinau, tu nori mane apgauti!“ - karalius toliau atkakliai melavo ir iki kulkšnių nugrimzdo į žemę. „Tu kaip reikiant pagalvok, valdove!“ – vėl pasakė brahmanas.

Jei kas nors žino tiesą
Bet akivaizdžiai nori apgauti -
Karalystę sunaikins sausra
Arba staigus potvynis.

Matote, valdove, prie ko veda melas: dabar jūs iki kulkšnies įsmegote į žemę. Gerai pagalvok, valdove!

Jei kalbėsi tiesą.
Tu vėl tapsi karaliumi, kaip ir anksčiau.
Jei toliau atkakliai meluosi
Grimsi gilyn į žemę“.

„Tu, gerbiamasis, esi jaunesnysis brolis, o Korakalamba yra vyresnysis“, trečią kartą karalius pamelavo ir tuoj pat nugrimzdo į žemę iki kelių. „Pagalvok dar kartą, valdove“, sušuko brahmanas.

Jei kas nors žino tiesą
Bet akivaizdžiai apgauti nori-
Tas kalba praras savo
Gyvens su gyvatės geluonimi.
Jei kalbėsi tiesą
Tu vėl tapsi karaliumi, kaip ir anksčiau.
Jei atkakliai meluosi
Grimsi tolyn giliau į žemę.

Viskas dar pataisoma, valdove!“ Tačiau karalius atkakliai kartojo: „Tu, gerbiamasis, – jaunesnysis brolis, o Korakalamba – vyriausiasis“, – ir dėl ketvirto šito melo jis nugrimzdo į žemę iki užpakalio. „Atkreipk dėmesį, valdove! - kreipėsi brahmanas į jį.

Jei kas nors žino tiesą
Bet žinodamas meluoja.
Tas praras savo liežuvį.
Ir taps nebylus kaip žuvis.
Jei prakalbėsi tiesą
Tu vėl tapsi karaliumi, kaip ir anksčiau.
Jei atkakliai meluosi
Pasinersi dar giliau į žemę“.

„Jūs, gerbiamasis, esate jaunesnysis brolis, o Korakalamba- vyresnysis“ – penktą kartą sumelavo karalius ir įgrimzdo į žemę iki bambos. „Pagalvok dar kartą, valdove, - pasakė brahmanas.

Jei kas nors žino tiesą,
Tačiau jis sąmoningai apgaudinės,
Jis neturės sūnaus,
Gims tik dukterys.
Jei pasakysi tiesą,
Vėl tapsi karaliumi, kaip ir anksčiau.
Jei atkakliai meluosi.
Nugrimsi dar giliau."

Karalius užsispyręs šeštą kartą pakartojo tą patį melą ir nugrimzdo į žemę iki krūtinės. „Būkite išmintingas, valdove! –kreipėsi į jį brahmanas.

Jei kas nors žino tiesą,
Bet sąmoningai apgaudinės -
Jei Jis nors jau ir turėjo vaikų,
Jis nepamatys jų namuose.
Jei ištarsi tiesą,
Vėl tapsi karaliumi, kaip ir anksčiau.
Jei atkakliai meluosi,
Prasmegsi dar giliau."

Tačiau prisirišimas prie blogo draugo padarė karalių kurčią geriems patarimams, ir septintą kartą jis ištare tą patį melą. Tada žemė staiga suskilo, liepsnos išsiveržė iš Nezybio pragaro ir karalių nunešė liepsna.

Karalius skrido dangumi,
Bet jį prakeikė aiškiaregys
Ir jis prasmego kiaurai žemę,
Jo galas buvo apgailėtinas.
Protingas žmogus pasmerks
Savanaudiškumą ir užsispyrimą.
Visada kalbėk be pykčio
Ir nesileisk į kompromisus dėl tiesos.

Visa liaudis sustingo iš baimės: „Karalius Čaiti įžeidė aiškiaregį, jis sąmoningai melavo ir nukrito tiesiai į pragarą Nezyb!" Atėjo penki karalaičiai ir paklausė brahmano: „Ką mums dabar daryti? Padėkite." – „Jūsų tėvas, mano vaikai, prarado dharmą. Jis sąmoningai melavo, įžeidė aiškiaregį ir už tai pateko į Nezybį. Jeigu kas nors pasikėsina į dharmą tuo pačiu jis pasiruošia sau pražūtį. Jums čia daugiau negalima gyventi. Tu, vyresnysis, išeik iš miesto pro rytinius vartus ir eik tiesiai į priekį, kol sutiksi kilmingą baltą dramblių su laimingos rūšies ženklu. Tai bus ženklas tau įkurti miestą toje vietoje. Tu jį pavadinsi Hastipura - Dramblių Tvirtovė. Tu, antrasis sūnau, išeik iš miesto pro pietinius vartus ir eik tiesiai, neišsukdamas iš kelio, kol sutiksi baltą brangų erzilą. Tai bus ženklas, įkurti čia miestą. Pavadink jį Ašvapura - Žirgų Tvirtovė. Tu, trečiasis sūnus išeik pro vakarinius miesto vartus niekur nesustodamas, kol pamatysi gauruotą liūtą ir tai bus ženklas, kad turi čia įkurti miestą. Pavadink jį Simhapuru,

Liūto Tvirtovė. Tu gi, ketvirtas Sūnau, išeik iš miesto pro šiaurinius vartus ir eik tiesiai, nenusukdamas į šalį, kol pamatysi brangakmeniais inkrustuotą ratą. Tai bus ženklas tau įkurti miestą. Pavadinsi jį Uttarapančala - Šiaurės Pančalos miestas. Ir tau, jaunesnysis sūnau, taip pat nėra gerai pasilikti čia. Tu pastatyk čia didelę stupą, o paskui išvyk. Eik vis į šiaurės vakarus, kol pamatysi du kalnus. Jie daužysis vienas į kitą tuo pat metu murmėdami: "dar-dara, dar-dara". Čia tau bus ženklas, kad ten reikia įkurti miestą. Pavadinsi jį Dardaros tvirtovė⁶. Ir visi penki karalaičiai nuėjo savo keliais, kiekvienas jie ten įkūrė miestus ir juose apsigyveno.

Baigęs šį pamokymą, Mokytojas pakartojo: "Kaip matote, vienuoliai, Devadatta ne tik dabar, bet ir anksčiau melavo ir prasmego kiaurai žemę." Ir jis nurodė atgimimus: „Čaiti karalystės karalius tada buvo Devadatta, o brachmanas Kapila – buvau aš.

⁶ Čia aprašomas vadinamosios taip vadinamos mandalos iširimas- simbolinio vientisumo, kai visuma interpretuojama kaip makro- ir mikrokosmosas. Mandalos pagrindas yra kryžius, įrašytas į apskritimą. Gyvūnai, esantys kryžiaus skersinių susidūrimo su apskritimu taškuose taip pat neabejotinai simbolizuoja pasakojimą, bet tai nėra akivaizdu. Penktasis narys - *Dardaros* miestas – iškrenta iš schemos tiek savo orientacija, ir tuo, tiek tuo, kad jis remiasi grynai natūraliu daiktu, o ne simboliu ženklu. Tikėtina, kad pirmieji keturi miestai reiškia indų arijų tautos vientisumą, o penktasis narys įvestas dėl giminingos jiems dardų genties, Hindukušo gyventojų.

DŽATAKA APIE JŪRININKUS–DAILIDES (466)

"Džambudvipoje sėja, pjauna..." - ištarė Mokytojas Džetos giraitėje ryšium su Devadatta, nes kartą jis sugundė palikti Mokytoją ir išeiti su juo penkis šimtus šeimų, bet galiausiai pateko į pragarą ir nusitempė juos su savimi.

Kai geriausi Nušvitusiojo mokiniai⁷ atėjo pas Devadattą ir naktį išvedė nuo jo beveik visus buvusius su juo vienuolius, Devadatta negalėjo sulaikyti sielvarto. Jis labai sunkiai susirgo, kosėjo krauju ir galiausiai prisiminė Nušvitusiojo nuopelnus: „Jau aštuonis mėnesius esu blogas Tathagatai, tačiau pats Mokytojas neturi jokio priešiško man. Ir nė vienas iš aštuoniasdešimties didžiųjų therų⁸ neturi man jokių pykčio. Dėl to, kas man liko, kaltas tik aš pats, dabar esu vienas ir visi nusigręžė nuo manęs – ir Mokytojas ir kilmingosios theros⁸. Tik aš pats kaltas, kad likau dabar vienas ir visi nuo manęs nusisuko ir Mokytojas, ir kilmingosios theros, ir Rahula, Mokytojo sūnus, bei šakjų kunigaikščių šeimos. Aš eisiu pas Mokytoją prašyti atleidimo sau!" Kreipdamasis į tuos, kurie vis dar buvo su juo, Devadatta liepė ji pasodinti ant neštuvų ir nunešti į Šravastį. Žmonės ėjo visą naktį, o ryte jie jau buvo miesto pakraštyje. Tą valandą Ananda kreipėsi į Mokytoją: „Garbingasis! Atrodo, kad Devadatta ateina pas tave prašyti atleidimo!" – „Ne, Ananda. Daugiau Devadattai neleista susitikti su manimi“. Kai Devadatta jau buvo įneštas į miestą, Ananda vėl pranešė Mokytojui apie tai, bet Palaimintasis atsakė tą patį. Ir galiausiai neštuvai su Devadatta buvo nunešti prie tvenkinio, kuris buvo netoli Džetos giraitės vartų. Tą pačią akimirką pilnai subrendo jo piktadarybių vaisiai. Degė visas jo kūnas. Visas Devadattos kūnas degė, ir jis norėjo nusiprausti ir atsigerti, todėl paprašė pastatyti neštuvus ir atnešti vandens. Bet atsigerti jam neteko: vos tik neštuvai pasiekė žemę, kaip žemės pluta skilo ir iš Nezybi pliūptelėjo liepsna ir ji prarijo. "Štai jis, mano nusikaltimų vaisius!" – suprato Devadatta ir sugebėjo tik sušukti:

"Tam, kuris yra aukščiau už arijus, kuris yra dievas dangaus gyventojams,
Kuris sutramdo išdidžiuosius, kas viską pamatys ir supras,
Kupinas dorybės, - pas jį, Nušvitusįjį,
aš ateinu su tikėjimu!"

Taip jis pagerbė Nušvitusįjį ir dar kartą pripažino esąs jo mokinys, bet vis tiek pateko į pragarą.

Paskui Devadatta savo laiku nusekė penki šimtai pasauliečių Mokymo pasekėjų šeimų. Visi jie, kurie palaikė jo pusę, taip pat keikė ir juodino Tathagatą, todėl mirė jie taip pat pateko į pragarą. Apie tai kadaise ir buvo kalbama dharmos klausymo salėje: „Gerbiamieji, Iš tiesų Devadatta yra piktadarys! Jis buvo godus, troško garbės ir aukų ir be jokios priežasties supyko ant Nušvitusiojo ir nepagalvojo apie būsimas nelaimes. Taigi jis pateko į pragarą ir patraukė paskui save ir penkis šimtus šeimų. Mokytojas priėjo ir paklausė: „Apie ką jūs kalbate dabar, vienuoliai?" Jie paaiškino. „Ne tik dabar, o vienuoliai, Devadatta troško garbės ir aukų ir nekreipė dėmesio į pavojų, - pastebėjo Mokytojas. - Jau praityje jis vieną kartą nekreipė

⁷ Simbolizuoja sėkmei būtiną vienybę – bendrystės metodą ir išmintį, nes Maudgalajana yra geriausias jogas (metodo meistras) ir Šariputra yra geriausias filosofas.

⁸ Turimi galvoje reikšmingiausi Budos Šakjamunio gyvenimo mokiniai ir bendražygiai, kurių vardai yra žinomi. Daugelis jų išliko individualios tradicijos. Žinomi ne tik pagrindiniai jų biografijų įvykiai, bet ir asmenybės bruožai, kai kurie jų mėgstamiausi pratimai, jų vieta ir vaidmuo ankstyvojoje budistų bendruomenėje.

dėmesio į gresiantį pavojų, nes buvo godus malonumams. Štai kodėl jis mirė pats ir pražudė tuos, kurie sekė paskui jį“. Ir Mokytojas papasakojo istoriją iš praeities.

"Kadaise Varanasį valdė karalius Brahmadatta. Netoli nuo miesto buvo didelis kaimas. Ten gyveno tik dailidės, apytiksliai paskaičiavus tūkstantis šeimų. Šie dailidės iš žmonių paėmė daug užstato būsimų darbų atlikimui: „Mes jums padarysime lovą, jums – stalą, jums – namą surešime“, o padaryti laiku nieko nesugebėjo. Žmonės buvo pikti, dailides gatvėse pradėjo gaudyti ir reikalauti gražinti pinigus, juos pradėjo persekioti ir tapo nepakeliama gyventi. Tuomet dailidės nusprendė: „Bėkime iš čia į kitą kraštą ir kaip nors pragyvensime. Prisikirto jie tinkamo statyboms miško, pastatė didelį laivą ir nuleido jį į upę, atstumu apie vieną ar dvi gavjutes nuo kaimo, o paskui tamsią naktį kartu su šeimomis išplaukė. Ar jie plaukė ilgai, ar trumpai, kol priplaukė Gangos upe vandenyną ir, klaidžiodami genami vėjo, vieną gražią dieną atsidūrė priešais salą viduryje jūros. Salelėje augo patys pasisodinantys ryžiai, cukranendrės, gvazdikmedžiai, duonmedžiai, kokosų palmės ir įvairūs vaismedžiai bei vaiskrūmiai. O ten gyveno vienas žmogus, išgyvenęs laivo katastrofą. Jis pasigamindavo ryžių košės ir užgerdavo ją cukranendrių cukrumi. Jis buvo nuogas ir plaukuotas.

Dailidės, pamatę salą, nusprendė: „O kas, jei salą saugo jakiai? Kaip mums joje neprapulti? Pirmiausia salą reikia ištirti“. Taigi septyni drąsūs ir iki dantų ginkluoti stiprūs vyrai išlipo į krantą apžiūrėti salelę. Tą valandą salos gyventojas po pusryčių išgėrė cukranendrių sulčių, atsigulė gražioje vietoje, medžių pavėsyje ant sidabrinės spalvos smėlio ir užtraukė dainą:

"Džmbudvipoje sėja ir pjauna ir gyvena iš savo darbo vaisių,
O man gyvenasi gerai - nedirbu ir esu sotus!"

Salelę tyrinėjantys vyrai išgirdo jo balsą: „Ar tik ne žmogus ten dainuoja? Eikime ir pažiūrėkime. Jie surado jį, pamatė ir išsigando: „Tai turi būt jakša! Tuo pat visi septyni nusitaukė į jį iš lankų. "Pasigailėkite manęs! Aš esu žmogus, o ne jakša!" – salos gyventojas pradėjo maldauti iš baimės. "Ar žmonės vaikšto nuogi kaip tu?" Tačiau jis meldėsi ir kažkaip sugebėjo juos nuraminti. Atėję arčiau, dailidės su juo kalbėjosi draugiškai. "Kaip tu čia atsidūrei?" - paklausė jie. Vyras jiems viską ir papasakojo kaip buvo ir pridūrė: "Na, jums ir pasisekė, kad atsidūrėte čia! Juk geriau nei visa ši sala pasaulyje jūs nerasite. Čia nereikia vargti. Ryžiai ir cukranendrės ir kiti augalai čia auga savaime, maisto ir gėrimų yra pilna. Gyvenkite čia be sielvarto ir rūpesčių. – „Ar įmanoma, kad šioje saloje žmonėms niekas negresia?" – „Beveik nieko. Vienas dalykas, kurį turite padaryti, tai tvirtai atminti: šią salą saugo dvasios. Nešvarumų čia po savęs negalima palikti, o tai dvasios ant jūsų supyks. Jei jums prisireiks nueiti savo reikalų, tai iškaskite duobę, o paskui užpilkite ant viršaus smėlio. Štai ir visos vietos taisyklės. Daugiau čia nėra ko bijoti“.

Dailidės įsikūrė saloje. Jie buvo pasidaliję į dvi arteles po penkis šimtus vyrų. Abiem artelėms vadovavo seniūnai. Vienas seniūnas buvo kvailas ir godus maistui, o kitas - protingas ir saikingas.

Ėjo laikas, dailidės išgyveno, nuo neveiklumo sustorėjo ir pagalvojo: "Mes neturime ką veikti. Pasigaminsime vyno iš cukranendrių ir surengsime šventę“. Taip jie ir padarė. O išgėrę išilksmino, dainavo, šoko, aptersė visą salą, nes jie ėjo savo reikalų kur papuolė ir pamiršdavo ant viršaus užbarstyti smėlio. Dvasios tai pamatė ir pasipiktino: „Kaip jie drįsta

teršti mūsų žaidimų vietą?“ Pasitarusios jos sutarė: „Turime nuplauti mūsų salą vandenyno vandenimis. Tik mėnulis dabar yra dylantis, o ir mes dar ne visos. Geriau palaukti kitos pilnatis. Kai ateis pilnatis, mes užpilsim vandenyno bangomis salą ir paskandinkime visus šiuos nešvarius padarus. Dvasios paskyrė dieną ir išsiskirstė.

O jų tarpe buvo tam tikra dorybinga dvasia. „Negaliu to leisti, kad žmonės žūtų mano akivaizdoje!“ - jis pasigailėjo dailidžių. Viena kartą vakare, kai tie pavalgė vakarienę ir sėdėjo prie namų, maloniai bendraudami, ši dvasia igijo regimą pavidalą. Žėrėdama savo brangia aprangą, ji pakilo į dangų šiaurėje nuo salos virš vandenyno vandens ir apšvietė visą salą savo spindesiu ir pasakė: "Klausykite manęs, dailidės! Dvasios ant jūsų yra labai supykusios. Jūs negalite ilgiau čia pasilikti, nes po pusės mėnesio jie užlies jus vandenyno bangomis ir nuskandins jus visus.

Po penkiolikos dienų bus mėnulio pilnatis,
Iš jūros pakils didžiulė banga
Visa sala bus apsemta, vanduo ją apsems.
Gelbėkite savo gyvybes, nelikite čia!"

Geroji dvasia išnyko, tačiau piktoji ir klastingoji kita dvasia sumanė piktą kėsą: „Jei visi dailidės jam paklus, jie pabėgs dar nepasibaigus terminui. Atkalbėsiu aš juos palikti salą, tegul visi žūva!“ Ir jis sužibo pietuose nuo salos, apšviesdama visą dailidžių kaimą ir paklausė: „Ar buvo dvasia atėjusi pas jus anksčiau nei aš?“ – „Taip, buvo atėjusi.“ - „Apie ką ji su jumis kalbėjo?“ Dailidės perpasakojo gerosios dvasios žodžius. „Neklausykite jo. Jis tiesiog jūsų nemėgsta ir nori jums įkyrėti, kad jūs išvažiuotumėt iš čia; gyvenkite čia taip, kaip gyvenote.

Banga negali būti tokia aukšta,
Kad galėtų užtvindyti šią kalvotą salą.
Mačiau daug gerų ženklų.
Nebijokite, neliūdėkite, viskas ramu!
Šioje saloje gausu vaisių.
Geresnės vietos sau nerasite.
Patikėkite, jums negresia joks pavojus.
Gyvenkite ir auginkite savo vaikus“.

Taip ši dvasia pasistengė išsklaidyti jų nerimą ir dingo. Ir kvailas dailidžių seniūnas, kuris nekreipė dėmesio į gerosios dvasios įspėjimą, sukviestė savo artelės dailides ir kreipėsi į juos: "Klausykite manęs, garbingi vyrai! Manau, kad dvasia, pasirodžiusi iš pietų pusės, buvo teisi, žadėdama mums saugumą. O tas, kuris atėjo iš šiaurės, matyt, nežino, kas pavojinga, o kas saugu. Mums nėra ko bijoti ir dėl ko nerimauti. Pasilinksminime!" Paklausė jo penki šimtai dailidžių- mėgėjų pavalgyti - ir sutiko su juo.

Protingasis seniūnas nusprendė kitaip ir kreipėsi į saviškius šiais žodžiais: "Mes klausėmės abiejų dvasių. Viena iš jų – perspėjo apie pavojų, kitas sako, kad pavojaus nėra. Paklausykite dabar ir manęs, o jeigu mes greitai laiku visi pražūsim. Susirinkime ir bendromis jėgomis pastatykime laivą kartu. Suręskime tvirtą korpusą ir viskuo jį aprūpinkime. Jei tiesa, ką mums pasakė ta dvasia, kuri atvyko iš pietų ir šiaurės dvasia buvo klaidinga, mes visi sulipsime į laivą ir nuplauksime į saugią vietą. Ne taip lengva suprasti, kur čia tiesa, kur melas, bet reikia būti viskam pasiruošusiems. Tik taip galime išsigelbėti nuo pražūties. Vienu žodžiu, paklausysime kol kas abiejų dvasių, bet dėl visa ko pasistatysim laivą.“ - "Matau, kad tu matai

krokodilus vandens puodelyje! - paprieštaravo kvailas seniūnas. - Tu matai net tai, ko nėra! Pagal mane, pirmoji dvasia buvo pikta ir bandė mus išgąsdinti, o antroji mus nuramino, nes ji buvo mums palanki. Nereikia bėgti iš šios nuostabios salos. Jei labai norite vykti, pasistatykit sau laivą ir keliaukite su saviškiais kur tik norite. O mums gerai ir be laivo“.Taigi protingojo seniūno dailidė surentė sau laivą, įrengė jį ir visi į jį sulipo. Atėjo pilnatis naktis. Pakilo mėnulis, ir tą pačią valandą iš vandenyno pakilo banga, kuri persirito per salą. Vanduo siekė žmonėms kelius. Protingas seniūnas suprato, kad salą netrukus užlies vanduo, ir jis liepė išplaukti. O visi penki šimtai dailidžių iš kvailo seniūno artelės sėdėjo ir kalbėjo: „Vanduo nuplovė salą ir nusirito ir tuo viskas ir baigsis. Bet po jos atėjo ir kitos bangos: aukščio iki juosmens, tada žmogaus aukščio, tada palmių, o galiausiai - septynių palmių aukščio - ir jos viską nuplovė nuo salos. Taip protingas seniūnas buvo išgelbėtas su savo žmonėmis, nes žinojo, kaip reikėtų elgtis, ir gobšumas jo neapakino. Tačiau kvailas seniūnas ir jo penkių šimtų žmonių artelė žuvo, nes buvo godus maistui ir nekreipė dėmesio į išpėjimą. Todėl reikia iš anksto saugotis pavojaus, nes kuris tam laikui pasiruoš, pavojus nebaisus.

Baigdamas šį dharmos pamokymą, Mokytojas pakartojo: "Kaip matote, vienuoliai, Devadatta ne tik dabar, bet ir praeityje lengvabūdiškai atsidavė malonumams⁹ negalvojo apie jam gresiančius pavojus ir todėl žuvo ir pražudė visus, kurie buvo su juo ". Ir jis nustatė atgimimus: „Kvailu seniūnu tada buvo Devadatta; dvasia, atėjusi iš pietų buvo Kokalika, dvasia, atėjusi iš šiaurės, buvo Šariputra; o aš tuo metu buvau protingas seniūnas".

⁹ Tradicinio komentaro rengėjai akivaizdžiai nepastebėjo, kaip šiuolaikinis Budos mokytojas Devadatta visiškai nesimėgavo malonumais, bet tapo savo puikybės ir galios auka.

DŽATAKA APIE GERUMĄ (330)

"Gerumas yra gėris pasauliui", - taip sakė Mokytojas Džetos giraitėje apie tam tikrą brahmaną, kuris nusprendė išbandyti, ar dėl jo gerumo jis yra vertinamas. Jis gyveno karaliaus Košalskio dvare ir buvo pasaulietinis Mokytojo garbintojas, griežtai laikėsi penkių įžadų ir puikiai išmanė tris vedas. Karalius jį labai gerbė už gerą elgesį. O brahmanui kartą man kilo mintis: "Kodėl karalius mane daro tokį išskirtinį tarp visų kitų brahmanų? Kodėl jis mane taip gerbia? Ar todėl, kad aš esu brahmanas, kilęs iš garsios šiaurinės giminės¹⁰, puikiai žinau savo verslą, esu turtingas – o gal jis gerbia mane už mano nepriekaištingą elgesį? Turėčiau tai išsiaiškinti". Vieną dieną grįždamas iš karališkojo priėmimo į savo namus, jis, nieko neklausdamas, paėmė vieną karšpą nuo pinigų keityklos stalo. Keitėjas iš pagarbos brahmanui nedrįso net pakelti balso. Kitą dieną brahmanas paėmė dvi monetas. Keitėjas ir tai taip pat nutylėjo. Trečią dieną brahmanas susikrovė sauja monetų. „Tu ką, jau trečią dieną iš eilės apiplėšinėjai įžadą!" – suburbėjo pinigų keitėjas ir tris kartus sušuko: „Aš pagavau karaliaus izdo plėšiką!" Subėgo tarnai šaukdami: „Ilgai tu apsimetinėjai su dorovingu veidu!" - davė jam du ar tris smūgius, užsuko jam rankas ir nusitempė pas karalių. „Kaip tu, brahmanai, išdrįsai tokiam amoraliam dalykui! - karalius nusiminė ir įsakė: - Nubauskite jį pagal įstatymą". – „Aš nesu vagis, pone", - paprieštaravo brahmanas. „Tai kodėl tada ėmei pinigus nuo mano pinigų keityklos stalo?" – „Valdove, jūs visada mane gerbėte, ir aš norėjau patikrinti už ką: ar už mano gerą brahmanišką kilmę, išsimokslinimą ir kitus mano privalumus, ar dėl mano nepriekaištingo dorovingumo. O dabar aš jau niekuo neabejoju: tu gerbi mane už mano dorovingumą ir ne už ką kitą – kitaip tu nebūtum įsakęs šiandien mane nubausti. Taigi dabar esu įsitikinęs, kad labiausiai pasaulyje vertinamas dorovingumas. Ir toliau samprotaujant, jei aš, kaip pasaulietis, gyvenčiau savo namuose ir tenkinsiu savo aistras, tada ne visada galėsiu stebėti savo gerą elgesį. Todėl šiandien ketinu nueiti į Džetos giraitę ir priimti išventinimą į vienuolius iš Nušvitusiojo. Duok man tam sutikimą". Karalius leido. Brahmanas, negrįždamas namo, nuėjo tiesiai į Džetos giraitę. Pakeliui prie jo priėjo artimieji, giminės, draugai ir bandė atkalbėti, tačiau jis liko neperkalbamas. Pasirodęs Mokytojui, brahmanas pasakė, kad nori iš jo priimti įžadus. Jis gavo iš Mokytojo įžadus, o vėliau ir išventinimą į vienuolius, bet jis nešvaistė laiko vienuolystėje ir įgavo šventumą per dvasinę įžvalgą¹¹. Taip jis atėjo pas Mokytoją ir paskelbė: „Gerbiamasis, aš pasiekiau tobulumą vienuolystėje". Tai, kad jis pasiekė galutinį vienuolijos tikslą, tapo žinoma daugeliui asketų ir vieną dieną dharmos salėje prasidėjo pokalbis apie jo nuopelnus: „Ar pažįstate, gerbiamieji, šį brahmaną? Anksčiau jis tarnavo karaliaus Košalskio dvare, o tada įsitikinęs, kad pagrindinis dalykas gyvenime yra nepriekaištinga dorovė, paliko karalių ir tapo šventuoju". Atėjo mokytojas ir paklausė: „Apie ką jūs kalbate, vienuoliai?" Jie papasakojo. „Šis brahmanas, vienuoliai, sužinojęs, kad moralė yra svarbiausia, priėmė vienuolystę ir padėjo tuo pačiu sau, – pastebėjo Mokytojas. – Taip yra buvę ir anksčiau su protingais žmonėmis", – ir jis papasakojo praeities istoriją.

¹⁰ Brahmanai kilę iš šiaurės, iš vietovės, esančios prie Sarasvati upės, buvo labiausiai gerbiama.

¹¹ Turimas galvoje vienas iš būdų pasiekti šventumą, kurio metu nevyksta jokie paranormalūs jėgų sugebėjimai.

"Kadaise Varanasį valdė karalius Brahmadatta. Bodhisatva buvo tuo metu jo dvaro žyniu. Jis iš prigimties buvo dosnus ir linkęs į dosnumą, moraliai elgėsi ir skrupulingai laikėsi penkių įžadų. Karalius jam buvo labai dėmesingas. Žodžiu, viskas buvo taip pat, kaip ir dabar. Taigi, kai Bodhisatva, trečią kartą paėmė pinigus nuo pinigų keitėjo stalo, jį suėmė ir nutempė pas karalių. Pakeliui jį pasitiko burtininkai, gyvačių užkeikėjai. Jie priversdavo gyvatę šokti, o kad tai darytų, patrindavo jos uodegą ir kaklą, traukdavo už galvos. „Nedarykite to, brangieji, - pasakė jis jiems Bodhisatva. - Gyvatė juk gali įkasti, o jos įkandimas yra mirtinas!“ - „Ne, brahmanai, - atsakė užkalbėtojai. - Mūsų turima gyvatė yra geranoriška, ji elgiasi gerai, tau ne pavyzdys! Bet tu, kita vertus, esi tas, kuris buvo pagautas už nusikaltimą ir esi tempiamas pas carą kaip išdo plėšikas“. - „Štai kaip! - pagalvojo brahmanas. - Net ir kobra, jei ji niekam nekenkia, niekam neįkanda, laikoma geranoriška. Kaip aukštai reikia vertinti žmonių geranoriškumą! Akivaizdu, kad būtent dorovingumas yra svarbiausia šiame pasaulyje ir nėra nieko svarbiau už jį“. Čia jis buvo atvestas pas karalių. - „Kas atsitiko, brangieji?“ - paklausė karalius. „Valdove, tai vagis. Jį pagavo už jūsų išdo vagystę“. - „Nubauskite jį pagal įstatymą“. - „Ne, pone, aš ne vagis“, - paprieštaravo brahmanas. - „Kodėl tada paėmei pinigus?“ Bodhisatva jam viską paaiškino ir apibendrino: „Aš sugalvojau patikrinti, kas yra svarbiausia, kas aukščiausia šiame pasaulyje, ir įsitikinau, kad tai yra gera moralė. Tačiau net tai nėra taip svarbu. Paaiškėjo, kad net nuodinga gyvatė, kai ji niekam nekenkia ir niekam neįkanda, laikoma geraširde:

Dorovingumas yra naudingas pasauliui
Pasaulyje nėra didesnio gėrio.
Žiūrėk: ir kobra dorovinga,
Kai nustoja kandžiotis!

Štai todėl ir išeina, kad dorovingumas yra aukščiau visko“.

Tada Bodhisatva atsiprašė karaliaus iš tarnybą ir nusprendė nedelsiant tapti asketu. Eidamas pro skerdyklą pastebėjo, kad į orą pakyla vanagas su mėsos gabalėliu snape. Plėšrieji paukščiai tuoj pat atskrido ir apsupo jį iš visų pusių ir pradėjo jį kapoti snapais. Vanagas neištvėrė ir paleido mėsą, o kitas skriedamas paėmė gabalėlį, bet negalėjo jo išlaikyti – jį apipuolė likusieji. Taip ir išėjo: tada vienas griebdavo mėsą, paskui kitas; ir tada jie visi iš karto puola prie laimingojo, bet kai tik jis paleidžia mėsos gabalą, palieka jį ramybėje. Tai pamatęs bodhisatva pagalvojo: „Tikrai, mūsų malonumai šiame pasaulyje yra kaip mėsos gabalas! Kol jų laikotės, jaučiatės blogai, bet jei tik juos numeti, randi ramybę.

Kai tik grobuonis sugriebia mėsą,
Tuoju atskrenda kiti
Ir pasiruošę jį užkapoti.
O tik paleisk grobį -
Paliks jį ramybėje“.

Jis nuėjo toliau ir naktį praleido naktį name už miesto esančiame kaime. Buvo tuose namuose vergė Pingala, kuriai kaip tik tą naktį buvo paskirtas pasimatymas su vyru. Vakare ji nuplovė ponams kojas, o kai tie nuėjo miegoti, atsisėdo ant slenksčio ir laukė savo mielojo. Ji taip tuščiai prasėdėjo visą vakarą, o paskui ir vidurnaktį, vis laukė, kol jis ateis, - ir tik auštant suprato, kad nebėra ko laukti, ir praradusi viltį atsigulė ir užmigo. Tai matydamas Bodhisatva pagalvojo: „Kol ji dar turėjo vilties, kad brangusis ateis į pasimatymą, ji sėdėjo ir laukė. Dabar

ji supranta, kad nėra ko laukti, nusiramino ir ramiai sau miega. Pasirodo, kol yra vilties numalšinti troškimą, žmogus kenčia, ir kai tik viltis jį palieka, tada jis randa ramybę ir laimę.

Laimingai miega, praradusi viltį!

Laimė yra ne viltyje, o jos išsipildyme.

Pingala prarado viltį

Štai kodėl ji dabar ramiai miega“.

Kitą dieną jis paliko kaimą, nuėjo gilyn į mišką ir pamatė asketą giliai susimąsčiusį. „Nei šiame, nei tame pasaulyje nėra didesnės laimės už tą, kurią žmogus įgyja meditacijos metu, – pagalvojo Bodhisattva. —

Ir šiame, ir pomirtiniame pasaulyje

Svarbiausia yra meditacija.

Juk medituojantis yra ramus

Blogio niekam nepadarys“.

Ten, miškuose, jis ir pasiliko; tapo asketu pagal senovinį paprotį, išmoko medituoti, įgijo antgamtinių sugebėjimų ir po mirties buvo priskirtas prie Brahmos pasaulių gyventojų.

Baigęs šį mokymą, Mokytojas sujungė atgimimus: „Dvaro žyniu tada buvau aš pats.“

DŽATAKA APIE GYVATĖS ĮKANDIMĄ (354)

„Kaip gyvatė keičia odą..." - taip pasakė Mokytojas būdamas Džetos giraitėje, kalbėdamas apie vieną namų šeimininką, kuriam mirė sūnus. Mokytojas atėjo pas jį į namus, o šeimininkas jį pasitiko ir pasisodino. „Ką, brangusis, sielvartauji?" – paklausė Mokytojas. „Taip, gerbiamasis. Nuo tada, kai mano sūnus mirė, vis sielvartauju." – „Ką padarysi! Kas turi sugriūti, tas būtinai sugrius, kas turi žūti, tikrai žus, Jūs nesate vienintelis ir ne tik šiame kaime. Iš tiesų, visose beribėse visatose, visuose trijuose egzistencijos rūšyse nerasite nemirtingų. Ir nėra nieko sudėtinio, kas išliktų amžinai visuma. Visoms būtybėms lemta mirti, o visiems, kas yra sudėtinis, lemta suirti. Štai ir senovėje atsitiko taip, kad, kai išminčiui mirė jo sūnus, jis neliūdėjo, bet prisiminė: „Mirė tas, kam lemta buvo žūti", - tarė mokytojas ir, paprašytas namų šeimininko papasakoti istoriją iš praeities.

„Kadaise Varanasi valdė karalius Brahmadatta. Bodhisatva tada gimė brahmanų šeimoje kaime netoli Varanasio vartų. Jis buvo šeimos galva ir pragyveno iš ūkininkavimo. Jis turėjo du vaikus: sūnų ir dukrą. Kai sūnus užaugo, Bodhisatva jį sutuokė su mergina iš tinkamos šeimos, ir iš viso jo namuose kartu su verge jau gyveno šeši žmonės: pats Bodhisatva, jo žmona, sūnus, dukra, marti ir vergė. Jie gyveno visi taikoje ir geroje harmonijoje. Visiems savo namiškiams Bodhisatva davė tokius pamokymus: „Duokite stokojančioms tiek, kiek galite, nenusiženkite įžadams, atlikite uposathi apeigas. O svarbiausia, nepamirškite apie mirtį, gerai atsiminkite, kad jums visiems lemta mirti. Juk mes visi žinome, kad mirsime, bet kiek mes gyvensime - niekas nežino. Niekas, sudarytas iš dalių, netrunka amžinai ir gali iširti. Todėl labiausiai saugokitės nerūpestingumo! Visi klausėsi jo nurodymų ir stengėsi nelikti abejingi ir nuolat prisiminti mirtį.

Ir štai vieną kartą Bodhisatva su sūnumi atėjo į lauką arti. Sūnus sugrėbė šiukšles į krūvą ir padegė. Netoliese, skruzdėlyne sėdėjo kobra, ir dūmai ėmė graužti jos akis. „Jis specialiai tai padarė!" – supyko ji, išlindo ir įkando jam su visais keturiais savo nuodingais dantimis. Sūnus iškart susmuko ir mirė. Bodhisatva pastebėjo, kad jis nukrito, sustabdė bulius, priėjo ir pažiūrėjo. Jis mato, kad jo sūnus miręs. Tada jis paėmė kūną, nunešė jį po medžiu ir aprengė - bet jis neverkė, neraudojo. „Iširo tai, kas turėjo iširti, - tvirtai prisiminė jis. - Tas, kuriam buvo lemta mirti, yra miręs. Juk niekas, kas yra sudėtinis, nėra amžinas, viskas turi baigtis mirtimi. Taigi jis, laikydamasis idėjos apie būties laikinumą, vėl grįžo prie plūgo. Pro šalį ėjo pažįstamas žmogus. Bodhisatva pašaukė jį: „Bičiuli, gal namo eini?" – „Namo." – „Tada būkite malonus ir pasakykite mano žmonai, kad šiandien maisto dviem nereikia - tegul ji atneša tik vienam ir tegul ateina pati, užuot siuntusi verge, kaip įprasta. Dar geriau, tegul jie visi keturi ateina, tegul apsirengia švariais drabužiais ir atsineša gėlių bei smilkalų". Tas pasakė būtent tai, kas jam buvo liepta. „Kas tai pasakė?" – paklausė Brahmano žmona. „Jūsų vyras, gerbiamasis." – „Vadinasi, mano sūnus mirė", - atspėjo ji ir net nesudrebėjo: ji išmoko save kontroliuoti. Ji apsivilko švarius drabužius, paėmė gėles ir smilkalus, liepė atnešti maisto ir kartu su visais išėjo į lauką. Ir nė vienas iš jų nepradėjo verkti ir aimanuoti. Bodhisatva valgė po tuo pačiu medžiu, kur gulėjo mirusysis; tada jie surinko malkų, paguldė mirusį ant laidotuvių laužo ir apmetė gėlėmis, patepė jį aromatinėmis žolelėmis ir uždegė laužą. Nebuvo

matyti jokių ašarų: visi valdėsi, visi prisiminė, kad mirties neina išvengti. Ir iš jų dorybės įkarščio Šakra pradėjo jausti karštį iš apačios savo soste. „Kas nori atimti iš manęs sostą?" - jis susimąstė ir netrukus suprato, kad jį kankinantis karštis kyla iš jų orumo liepsnos. Jis pasidžiaugė dėl jų ir nusprendė: „Nusileisiu pas juos ir suteiksiu jiems galimybę paskelbti visiems apie jų pergalę prieš sielvartą, o tada visą šeimą apipilsiu brangenybėmis“. Ir iš karto atsidūręs prie laidotuvių laužo jis atsistojo ten ir paklausė: „Ką jūs darote?" – „Laidojame numirtėlį, pone“ - „Negali būti, kad jūs deginat numirėlį. Jūs turbūt kepate elnią." – „Visai ne, pone. Tai iš tiesų yra miręs žmogus." – „Vadinasi, tai tavo priešas?" – „Tai, Viešpatie, mano tikras sūnus, o ne priešas," - atsakė jam Bodhisatva. "Matyt, sūnus buvo nemylimas?" – „Mylimas, ir labai." – „Tai kodėl tu neverki?" Bodhisatva paaiškino, kodėl jis neverkia:

„Kaip gyvatė keičia savo odą.
Žmogus keičia kūną
Kai gyvenimo terminas išsenka
Ir išeina neatsigręždamas.
Kūnas dega ant ugnies,
nekreipdamas dėmesio į deiones.
Tai kodėl turėčiau sielvartauti?
Juk likimo nepakeisi“.

Išklausęs Bodhisatvos atsakymo, Šakra kreipėsi į žmoną: „O jums, motina, kas jis buvo?" – „Tai mano mylimas sūnus, mano valdove. Aš nešiojau jį dešimt mėnesių¹², maitinau jį krūtimi, pastačiau ant kojų, užauginau žmogumi". – „Tėvas vis dėlto yra vyras, todėl jis neverkia, bet ką jau kalbėti apie tave, motina? Juk motinos širdis atsiduodanti, kodėl tu neverki?" Ji paaiškino:

"Jis atsirado pas mus neatsiklausęs
Ir jis išėjo neatsisveikinęs.
Gyvenimas ateina ir praeina,
Nereikia dėl to sielvartauti.
Kūnas dega ant laužo,
Jis nesiklauso verksmų.
Tad kodėl turėčiau verkti?
Juk likimo nepakeisi"

Išklausęs motinos žodžius, Šakra paklausė mirusiojo sesers: „O tau, mieloji, kas jis buvo?" - "Tai mano brolis, pone." – „Mieloji, seserys juk myli savo brolius, kodėl tu neverki?" Ji taip pat paaiškino:

"Jeigu verksiu, būsiu negraži,
O kokia iš to nauda?
Giminaičiai, draugai ir artimieji
Geriau juos išlydėti be skausmo.
Kūnas dega ant laužo
Jis nesiklauso verksmų.
Kodėl turėčiau sielvartauti?"

¹² Čia, kaip ir visais panašiais atvejais, turima galvoje mėnulio mėnesis.

Juk likimo nepakeisi"

Išklausęs sesers žodžių, Šakra paklausė našlės: „O tu, mano brangioji, kas jis tau buvo?" – „Vyras, pone." – „Kai vyras miršta, žmona lieka viena, bejėgė našlė. Kodėl gi tu neverki?" Ji paaiškino:

"Verkia mažas vaikas:

"Nuimk man mėnulį iš dangaus!"

Kas gedi mirusiųjų -

Tas nedaug pasieks.

Jis nesiklauso verksmų.

Kodėl turėčiau sielvartauti?

Juk likimo nepakeisi"

Išklausęs našlės atsakymo, Šakra paklausė vergės: „Brangioji, o tau kas jis buvo? – Tai mano šeimininkas, pone. „Tikriausiai jis tave stumdė, mušė ir kankino, tai kodėl tu neverki? Tai tiesa, jūs manote: pagaliau jis mirė. „Nekalbėkite taip, pone. Tai jam visiškai netinka. Mano šeimininkas buvo kantrus, užjaučiantis, užjaučiantis vyras, elgėsi su manimi lyg būtų įvaikintas sūnus“. – „Tai kodėl tu neverki? Ji taip pat paaiškino, kodėl neverkia:

„Jei sudaužau puodą-

Negaliu suklijuoti šukių atgal.

Rauda už mirusiųuosius

Yra bejėgė sugrąžinti juos į gyvenimą.

Kūnas dega ant ugnies

Ir jis nekreipia dėmesio į dejones.

Tai kam sielvartauti?

Juk likimo nepakeisi“.

Šakra išklause jų dharmos kupinų kalbų ir maloniai pasakė: „Jūs tikrai atsisakėte nerūpestingumo ir išmokote prisiminti mirtį. Aš nenoriu, kad jūs ir toliau užsidirbtumėt pragyvenimui savo rankomis. Aš esu dievų karalius Šakra. Nuo šiol neskaičiuojamais turtais pripildysiu jūsų namus. O jūs neškite dovanas, laikykitės įžadų, atlikite uposathi apeigas ir neatsiduokite nerūpestingumui“. Tokį jis davė jiems pamokymą, apdovanojo juos neapsakomais turtais ir grįžo į dangų“.

Baigęs šį pasakojimą apie dharma, Mokytojas išaiškino arijų pozicijas, o tada atgimimus nustatė taip: „Vergė tada buvo Kubdžottara, dukra buvo Utpalavarna, sūnus buvo Rahula, motina buvo Kšema, o aš pats buvau brahmanas“. Namų šeimininkas, išgirdęs paaiškinimą, įgijo išsiveržusios klausos vaisių.

DŽATAKA APIE MOTERS NEIŠTIKIMYBĘ (374)

„Tu pasiėmėi visą mano gerumą, - tarė Mokytojas, būdamas Džetos graitėje dėl vieno vienuolio, kurį gundė jo buvusi pasaulietinė žmona. "Gerbiamasis, aš ilgiuosi savo buvusios žmonos, - tarė Vienuolis Mokytojui. "Ši moteris, o vienuoli, ne tik dabartyje tau kenkia. Ir praeityje yra buvę, kad dėl to tau buvo nukirsta galva. Mokytojas vienuolių prašymu, papasakojo istoriją iš praeities:

„Kažkada tai Varanasi valdė karalius Brahmadatta, tuo metu Bodhisatva buvo Šakra. Tais laikais vienas jaunas brahmanas iš Varanasio išmoko visų menų Takšašiloje ir tobulai išmoko šaudyti su lanku. Dėl to jis buvo pramintas "jaunesniuoju gudriuoju lankininku". Jo mokytojas, matydamas, kad mokinyš savo igūdžiais jam prilgsta, ištekino už jo savo dukterį, ir tas kartu su ja grįžo į Varanasi. Pakeliui jie pateko į vieną vietą, kurią nusiaubė dramblys. Mišką, kuriame klajojo dramblys, visi aplenkėdavo. Tačiau jaunesnysis sumanusis lankininkas, kad ir kaip jį atkalbinėjo žmonės, kartu su žmona nuėjo tiesiu keliu per tą mišką. Ir ten pačioje miško tankmėje prieš juos išsoko dramblys. Šaulys šovė jam į smilkinį. Strėlė perėjo kiaurai pro kaukolę ir išlindo iš kitos pusės ir dramblys iškart krito negyvas. Taip sumanus lankininkas išvadavo tą vietovę nuo dramblio puldinėjimo. Toliau pakeliui jie atėjo į kitą mišką; ten keliautojus apiplėšdavo penkiasdešimt plėšikų. Vėlgi, neklausydamas niekieno maldavimų, jis nuėjo tiesiai į priekį ir susidūrė su plėšikais. Jie ką tik nužudė elnią, jį išsikepė ir valgė sėdėdami ant kelkraščio. Plėšikai pamatė prie jų artėjantį vyrą, o šalia išsipuošusią moterį, ir jie sugalvojo paimti jį į nelaisvę. Tačiau jų atamanas geriau suprasedavo žmones, jis atidžiau į jį pažvelgė, suprato, kad tai buvo išskirtinis žmogus, ir pasakė, kad niekas nepajudėtų iš vietos. Protingas lankininkas pasiuntė pas juos savo žmoną: „Eik ir paprašyk mums iešmo su mėsa." Ji priėjo ir paprašė: "Mano šeimininkas sako, kad jūs galėtumėt duoti mums vieną iešmą." – „Čia tai bent vyrai!" – susižavėjo atamanas ir liepė duoti. Tačiau plėšikams atrodė, kad duoti nepažįstamiems žmonėms paruoštą maistą yra per daug, ir jie davė jai žalios mėsos iešmą. O lankininkas žinojo savo vertę. Jis supyko: „Kaip jie drįsta siųsti man žalią maistą! Čia ir plėšikai pašoko: „Taigi jis vienintelis vyras, o mes visi esame bobos?" Šaulys pakėlė lanką ir keturiasdešimt devyniomis strėlėmis paguldė keturiasdešimt devynių žmonių, tik atamanui neužteko strėlės, nes dėkle vyras turėjo lygiai penkiasdešimt strėlių ir vieną jau buvo išleidęs drambliui. Jis parbloškė atamaną ant žemės, atsisėdo jam ant krūtinės ir liepė žmonai paduoti kardą, kad galėtų nupjauti jam galvą. O ši jau buvo išimylėjusi atamaną ir ištiesė kardą su rankena į nusikaltėlį, o makštimis - į savo vyrą. Atamanas griebė už rankenos ir vieninteliu smūgiu buvo nukirsta lankininko galva. Susitvarkęs su juo, jis nuėjo su moterimi šalin ir paklausė, iš kur ji kilusi. „Aš esu garsaus mokytojo iš Takšašilos duktė,"- atsakė ji.- "O kaip šitam atiteikai?" - "Mano tėvas buvo labai patenkintas tuo, kad jis prilgo jam savo igūdžiais, ir ištekino mane už jo. Matai, kaip aš tave pamilau - net savo teisėtą sutuoktinį vyrą už tave paaukojau." – „Jei ji taip pasielgė su savo teisėtu sutuoktiniu pagalvojo atamanas: "Ji man padarys tą patį, jei kas nors kitas jai patiks". Geriau su tokiu žmogumi neturėti reikalų. Čia jie priėjo prie upės, kuri buvo plačiai išsiliejusi potvynio metu. „Mieloji, čia, upėje gyvena piktas krokodilas. Ką mums daryti?" - paklausė jis.- „Paimk pone, mano drabužius ir

papuošalus, surišk juos į sari ir pernešk į kitą pusę ir paskui grįžk manęs pasiimti." – „Gera!“. Štai persikėlė jis su visais jos papuošalais į kitą pusę ir nuėjo neatsigręždamas. Moteris išsigandusi sušuko: „Pone, negi jūs mane paliekate? Kodėl taip? Grįžk!

Jūs paėmėte visą mano turtą. Nepalik manęs vienos!

Prašau, sugrįžk ir pasiimk mane su savimi“.

Iš kitos pusės plėšikas atsakė:

"Tu juk akimirksniu apgavai savo vyrą

Dėl svetimo žmogaus,

Tu ir mane apgautum be jokių dvejonų.

Ne, verčiau eisiu toliau.

Aš išvykstu toli, toli, o tu pasilik čia“. Ir, nebekreipdamas daugiau į ją dėmesio jis pabėgo su visais jos papuošalais. Taip ši kvaila moteris papuolė į bėdą - visa tai dėl jos nesaikingų norų. Ji buvo palikta bejėgė miške, sėdinti po eglėšakių krūmu. Ji buvo apsipylusi ašaromis. Tą pačią akimirką Šakra stebėjo pasaulį ir pastebėjo ją, kuri dėl per didelių troškimų prarado ir vyrą, ir meilužį. Matydamas jos ašaras, jis nusprendė ją sudrausminti ir sugėdinti. Jis persikėlė į tą pačią vietą su Mataliu ir Pančaiškša ir papasakojo jiems savo planą: „Tu, Matali, būsi žuvis, tu, Pančaiškša, būsi paukštis. Aš pats tapsiu šakalu ir prabėgsiu pro ją su mėsos gabalu dantyse. Kai aš bėgsiu šalia upės, iššok kaip žuvis iš vandens ir atsigulk tiesiai priešais mane. Aš išleisiu mėsą iš burnos ir pulsiu prie tavęs. Tu gi, Pančaiškša, iš karto griebk mėsos gabalą ir nuskrisk, o tu, Matali, nuslysk atgal į vandenį“. Matali virto žuvimi, Pančaiškša - paukščiu, o Šakra pavirto šakalu ir su mėsos gabalu dantyse prabėgo pro moterį. Žuvis iššoko iš vandens ir atsigulė tiesiai priešais šakalą, o šis metė mėsą ir puolė prie žuvies, žuvis pašoko ir grįžo atgal į vandenį, o paukštis pakilo į viršų su mėsos gabalu snape, o šakalas liko be nieko ir nusiminusiu veidu nuėjo link elagalos krūmo. Visa tai matydama moteris pagalvojo: "Per daug Jis norėjo, todėl liko be mėsos ir be žuvies. Čia ji garsiai ir čiažiai nusijuokė. Išgirdęs jos juoką, šakalas paklausė:

"Ko tu atsisėdai po krūmu ir veltui grieži dantimis?

Čia niekas nešoka, nedainuoja ir nesigirdi būgnų.

Laikas verkti, o ne juoktis. Kodėl, gražuole, tu juokiesi?"

Ji atsakė:

"Tu kvailas šakalas, tu neprotingas, tu neapgalvotas ir godus.

Jei likai be maisto, tai sėdėk dabar paniuręs“.

Šakalas į tai atsakė:

"Tu matai kitų kvailumą ir nematai savojo:

Kad likai be vyro, tai sėdėk dabar paniurus.

Ji atsakė:

"Tu teisus, karališkasis šakale, kalbi teisingus žodžius.

Jei vėl išteksi, būsiu ištikima savo vyrui“.

Tačiau dievų karalius Šakra nepatikėjo šita ištivirkėle ir nusidėjėle. Jis pasakė:

"Jei pavogei molio puodą, pavogsi ir aukso puodą.

Jei nusidėjai vieną kartą, nusidėsi ir dar kartą.

Taip jis sugėdino ją, privertė atgailauti, o pats sugrįžo į dangų.

Papasakojęs šią istoriją, Mokytojas paaiškino arijų nuostatas ir taip susiejo atgimimus: "Lankininku tada buvo išsiilgęs vienuolis, jo žmona yra buvusi vienuolio žmona pasaulietė, o dievų karalius Šakra - tai aš pats." Įsiklausęs paaiškinimą, išsiilgęs vienuolis įgijo išsiveržusios klausos vaisių.

DŽATAKA APIE PAGARBĄ ŠRAMANAMS (391)

„Taurus, negražiam...” – taip Džetos giraitėje apsistojęs ištare Mokytojas apie tai, kaip elgtis žmonių labui. Priežastis tam buvo tokia pati kaip ir pasakojime apie didelį juodą šunį. Šį kartą Tathagata pasakė: „Ne tik dabar, vienuoliai, bet ir anksčiau Tathagata siekė žmonėms atnešti gėrį“ – ir pasakojo istoriją iš praeities.

„Kadaise Varanasį valdė karalius Brahmadatta. Tada Bodhisattva buvo Šakra. Tuo metu vienas burtininkas priprato klaidžioti naktimis: raganiškais burtais jis atverdavo kelią į moterų pusę Varanasio karaliaus rūmuose ir svetimaudavo su karaliaus vyriausia žmona. Tarnaitės apie tai sužinojo, o ir ji pati atėjo pas karalių atgailauti: „Jūsų Didenybe, vidury nakties į mano miegamąjį ateina nepažįstamas vyras ir paima mane per prievartą”. – „O ar tu negalėtum kaip nors jį pažymėti, kad galima būtų jį pažinti?” – „Pabandysiu, Didenybe,” – ir karalienė liepė į jos miegamąjį įnešti puodelį cinoberio (raudonų dažų). Naktį, kai burtininkui jos jau buvo gana, ir jis jau ruošėsi išeiti. Ji įmerkė ranką į cinoberį ir išpaudė jį tiesiai ant jo nugaros su visais penkiais pirštais¹³. Anksti rytą karaliui buvo apie tai pranešta. Karalius iškvietė seklius: „Ieškokite vyro su raudonu delno atspaudu ant nugaros. Jei pamatysite – griebkite”. O burtininkas, klajodamas naktimis, dienas leisdavo prie laidotuvių laužų: stovėjo ten ant vienos kojos, kaip saulės garbintojas. Karaliaus sekliai jį pastebėjo ir apsupo. „Jie tikriausiai sužinojo apie mano išdaigas.”, – pagalvojo burtininkas, sušnabždėjo burtažodį ir pakilo į orą. Sekliai grįžo pas karalių nieko nepešę. „Ar radote jį?” – paklausė karalius. – „Taip, suradome.” – „Kas gi jis?” – „Kažkoks atsiskyrėlis, valdove”. Kadangi burtininkas dieną vaikščiojo apsirengęs atsiskyrėlio drabužiais, jie jį ir palaikė atsiskyrėliu. Karalius patikėjo tuo, ir jo pyktis krito ant visų asketų: „Pažvelkite į juos, kurie dieną daro iš savęs šventuosius, o naktį – jie ištvirkauja!” Jis įsakė, kad, skambant gongams visur būtų paskelbta: „Tegul visi asketai eina lauk iš mano karalystės. Ir jei kuris nors iš jų papuls man į akis, liepsiu jį nubausti!” Taigi iš Kašijos karalystės, kurios dydis buvo apie tris šimtus jodžanų, atsiskyrėliai išbėgo į kitas valstybes ir jų sostines ir visoje šalyje neliko nė vienos šramanas arba brahmanas, kurie būtų atsidavę dharma, – niekas, kas galėjo duoti žmonėms gerus nurodymus. Be pamokymų žmonės tapo grubūs, pamiršo apie dosnumą ir dorybingumą, ir visi mirusieji pakliūdavo į pragarą ir kitas blogas vietas, ir danguje niekas po mirties jau neatgimdavo. „Kas nutiko?” – susirūpino Šakra, nesutikdamas naujų dievų ir išsiaiškino priežastį. Paaškęs, kad Varanasio karalius, supykęs ant burtininko be reikalo pyktį išliejo ant visų asketų, išvijo juos iš savo karalystės. „Na ką gi – nusprendė Šakras, – niekas kitas, išskyrus mane, ne galės įtikinti Varanasio karalių. Jei imsiuos šito reikalo, tai bus naudinga ir karaliui, ir visiems karalystės gyventojams“. Jis persikėlė į Nandamulos kalno papėdę, kur gyveno nušvitusių dėl savęs bendruomenė ir sušuko: „Garbingieji! Prašau vieno iš jūsų eiti su manimi. Jis turi būti jau metuose. Noriu atvesti į protą Kašio karalystės gyventojus“. Jam padėti sutiko pats bendruomenės seniūnas. Jie kartu persikėlė į Varanasio miestą. Tada Šakra virto jaunu nepaprasto grožio brahmanu. Kartu jie tris kartus perėjo per miestą nuo vieno galo iki kito. Nušvitusysis ėjo pirmas, o Šakra sekė paskui jį ir nešė jo taurę bei apsiaustą. Sustojęs priešais

¹³ Cinoberiu atspausdintas delno ženklas buvo laikomas stebuklingu ir padeda sugauti burtininką.

rūmus Šakra pakilo virš žemės, melddamasis susidėjo rankas virš galvos ir nusilenkė vyresniajam. Buvo pranešta karaliui: „Valdove! Nežinomas brahmanų jaunuolis, labai gražus, atvedė čia šramaną, kuris sklendo ore priešais rūmų vartus“. Karalius pakilo nuo sosto, pažvelgė pro langą ir paklausė:

„Pasakyk man, gražusis jaunuoli: kodėl
Gerbi bejėgi senolį?
Ar jis yra pranašesnis už tave?
Koks tavo vardas ir koks jo, atsakyk!

„Valdove, - atsakė Šakra, - šramanai nusipelno tokios didelės pagarbos, kad aš nedrįstu garsiai ištarti jo vardo, galiu tik save pavadinti.

O valdove! Karaliai neturi teisės žinoti
Nei vardo, nei kilmės nušvitusiųjų.
Galiu ištarti savo vardą:
Aš esu Šakra, dangaus valdovas“.

Tada karalius paklausė:

„Kad, pamatęs geraširdį vienuolį,
Suteiksi jam nuoširdžią pagarbą,
Kas gero nutiks tau po mirties?
Atsakyk į mano klausimą, o dangaus gyventojau!“

Šakra atsakė:

„Kas pamatęs geraširdį vienuolį,
Pagerbs jį nuoširdžiai -
Tas nusipelno pagyrimų per savo gyvenimą,
O po mirties jis atgims kaip dievas“.

Šakros kalba paskatino karalių pakeisti savo nuomonę apie asketus, ir jis su džiaugsmu pasakė:

„Šiandien mano laiminga diena,
Aš sutikau dangaus valdovą!
Matydamas tave ir šramaną, o Indra,
Padarysiu daug gerų darbų!“

Šakra palaimino tokį sprendimą:

„Puiku! Gerbk tuos, kurie išmintingi
Kurie daug galvojo ir daug žino.
Pamatęs mane ir šramaną, o karaliau,
Tu padarysi daug gerų darbų!“

Ir karalius padarė išvadą:

„Nuo šiol be pykčio ir su šviesa mano sieloje,
Dosniai apadovanosiu savo svečius,
Nebebūsiu išdidus ir tapsiu draugiškas.
Aš išgirdau tave, o dangaus karaliau“.

Jis išėjo iš rūmų ir pagarbiai nusilenkė prieš nušvitusįjį. O šis pakilo į orą, atsisėdo, sukryžiuojo kojas, ir davė karaliui pamokymą: „Valdove, nepainiokite burtininkų ir asketų! Turėtumėte tai žinoti, kad pasaulyje yra daug dorybingų šramanų ir brahmanų. Nešk dovanas,

laikykitis savo įžadų, laikykitis pasninko dienos apeigų“. Šakras, pakeitęs savo išorę į savo tikrąją dievišką išvaizdą, davė miestiečiams nurodymų: „Nuo šiol jūs turite susivokti“. Jis įsakė skambant gongams paskelbti visur: „Tegul šramanai ir brahmanai, pabėgę į svetimą šalį, grįžta į karalystę. Su tuo jie ir paliko miestą. Karalius nenusižengė duotiems nurodymams ir toliau darė tik gerus darbus“. Baigęs šį nurodymą, Mokytojas paaiškino arijų pozicijas, ir tada nustatė atgimimą: „Pabudęs tada ilsėjosi, Ananda buvo karalius, o aš pats buvau Šakra“.

Baigęs šį nurodymą, Mokytojas paaiškino arijų pozicijas, o tada nustatė atgimimus: „Nušvitusysis tada numirė, Ananda buvo karalius, o aš pats buvau Šakra“.

DŽATAKA APIE VERGĄ–KARALIAUS ŽUDIKA (416)

„Manęs laukia dar nelaimės...” - Taip Mokytojas, būdamas Bambukų giraitėje, pasakė kalbėdamas apie Devadattos pasikėsinimą į jo gyvybę. Tuo metu dharmos klausymo salėje kilo toks pokalbis: „Gerbiamas, Devadatta iš visų jėgų bando nužudyti Tathagatą: jis ir lankininkus siuntė, jis metė ir akmenį nuo uolos, o piktasis dramblys Nalagiri buvo ant jo užsiundytas. Jis daro viską, ką gali, kad sunaikintų Tathagatą. Mokytojas atėjo ir paklausė: „Apie ką jūs, vienuoliai, dabar kalbate?” –Vienuoliai paaiškino. „Ne tik dabar, o vienuoliai, jis bando mane pražudyti, bet ir anksčiau, bet negalėjo manęs net išgąsdinti, tik pats papuolė į bėdą”, - tarė mokytojas ir papasakojo apie įvykį iš praeities.

„Kadaise Varanasį valdė karalius Brahmadatta. Bodhisatva gimė tada jo vyriausios sutuoktinės sūnumi. Kai subrendo, jis mokėsi Takšašiloje visų menų. Jis taip pat sužinojo užkalbėjimą, kuris suteikia žmogui gebėjimą suprasti visų paukščių ir žvėrių kalbą. Atsisveikinant jis praėjo pas mokytoją visus išbandymus ir grįžo į Varanasį. Karalius paskelbė jį savo įpėdiniu. Paskelbti tai paskelbė apie tai, bet pats slapta planavo sužlugdyti savo sūnų ir net nenorėjo jo matyti.

Vieną naktį, kai žmonės sėdėjo savo namuose, kažkokia šakalė su dviem mažais šakaliukais nubėgimo grioviu prasmuko į miestą. Netoliese nuo Bodhisatvos miegamajo buvo svečių namas, kur pasiliko nakvoti pakeleivis. Jis nusiavė sandalus ir padėjo juos ant žemės prie savo kojų ir atsigulė ant suolo, bet dar neužmigo. Sušnypstė alkani šakalų jaunikliai. „Netriukšmaukite, vaikai, - sakė jiems mama, - ten ant suoliuko name guli vyras. Jis nusiavė sandalus ir padėjo juos ant žemės. Jis vis dar nemiega, bet kai užmigs, paimsiu tuos sandalus ir pamaitinsiu jus. Ji kalbėjo savo kalba, bet Bodhisatva užkalbėjimo dėka suprato jos žodžius, išėjo iš savo miegamojo, atidarė langą ir pašaukė: „Kas ten?” – „Aš esu pakeleivis, valdove.” – „Kur tavo sandalai?” – „Ant žemės, valdove.” – „Pakabink juos ant vinies“. Tai išgirdusi šakalė supyko ant Bodhisatvos. Kitą dieną ji vėl tokiu pat būdu nusigavo į miestą. Tą kartą kažkoks girtuoklis,

Ištroškęs vandens, nuėjo prie tvenkinio, paslydo, įkrito į vandenį ir paskendo. Jis vilkėjo du drabužius, o po viršutiniu buvo ryšulėlis su tūkstančiu monetų ir signeto žiedas. Šakalo jaunikliai vėl pradėjo amsėti: „Mes alkani!” – „Tylėkite, vaikai”, - tarė motina. - Čia, tvenkinyje nuskendęs žmogus guli su tokiais ir dar tokiais drabužiais. Jis nukrito iš labai aukštai - mes jį ištrauksime ir suvalgysime“. Bodhisatva tai išgirdo, atvėrė langą ir pašaukė: „Ar yra kas nors svečių name?” - Kažkas atsiliepė.- „Ten, tvenkinyje, guli negyvas žmogus. Nuvilkite jo drabužius, pasiimkite jo pinigus ir žiedą, o kūną numeskite toliau į vandenį”. Jis taip ir padarė. Šakalienė supyko dar labiau: „Vakar tu neleidai mano vaikams valgyti sandalų, o šiandien neleidai jiems valgyti nuskendusio žmogaus! Palauk! Trečią dieną kaimyninis karalius ateis su kariuomene ir apguls miestą. Tavo tėvas išsiųs tave į karą, ir tau ten nukirs galvą. Štai tada aš išgersiu tavo kraujo, ir mano širdis atsigaus! Sužinosite, ką reiškia būti priešišškai nusiteikusiame prieš mane!” Ji išrėžė grasinimą ir pabėgo su vaikais. Trečiąją dieną iš tiesų atėjo kaimyninis karalius ir apsupo miestą. Karalius įsakė Bodhisatvai eiti su juo į karą. „Valdove, aš turiu blogą nuojautą. Atrodo, kad mano gyvybei gresia pavojus. Aš bijau.” – „Man nerūpi, ar tu gyvensi,

ar mirsi, eik - ir viskas" – „Gera, valdove." Ir Didysis išėjo su būriu iš miesto, tik ne pro tuos vartus, prie kurių stovėjo priešas, o pro kitus. Žmonės nusekė paskui jį, ir miestas ištuštėjo - jame nebuvo nė vieno žmogaus. Bodhisatva susirado patogią vietą ir ten apsistojo. O karalius pagalvojo: „Mano įpėdinis pabėgo, pasiėmęs su savimi kariuomenę ir miestiečius, o prie sienų stovi priešas! Aš prapuoliau“. Jis nusprendė, kad reikia gelbėtis pačiam, ir naktį, apsirengęs svetimais drabužiais, jis ir karalienė kartu rūmų kunigu ir vieninteliu tarnu, vardu Parantapa, pabėgo iš miesto į mišką. Išgirdęs apie jo pabėgimą, Bodhisatva grįžo į miestą, susikovė su priešais, privertė juos bėgti ir pats pradėjo valdyti. Jo tėvas ant upės kranto pasistatė namelį ir jame gyveno, valgydamas miško vaisius. Juos rinkti eidavo karalius ir kunigas, o vergas Parantapa pasilikdavo namelyje su karaliene. Miške karalienė pastojė nuo karaliaus, o dienų dienas leisdama viena su Parantapa, ji galiausiai ir su juo susidėjo. Vieną dieną ji pasakė Parantapai: „Jeigu karalius sužinos apie mūsų reikalus, ir tau, ir man bus galas. Jis turi būti nužudytas." – „Kaip aš jį nužudysiu?" – „Kai karalius eina maudytis, tu neši paskui jį maudymosi drabužius ir kardą. Jei maudydamasis jis apsižiopsos, nukirsk jo galvą, supjaustyk lavoną į gabalus ir užkask“. Tas pažadėjo. O kunigas vieną dieną, rinkdamas miško gėrybes, užlipo į medį netoli nuo tos vietos, kur karalius įprastai maudydavosi. Karalius kaip tik ruošėsi išsimaudyti ir atėjo ant kranto. Parantapa paskui jį nešėsi kardą ir maudymosi drabužius. Kai karalius, nesitikėdamas nieko blogo, pradėjo maudytis, Parantapas nusprendė, kad atėjo laikas, griebė jį už gerklės ir išsitraukė kardą. Baisiai išsigandęs karalius sušuko. Kunigas atsigręžė į šauksmą ir pamatė, kad buvo įvykdyta žmogžudystė. Jis baisiai išsigando, išleido šaką, nukrito nuo medžio ir įlindo į krūmus. Parantapas išgirdo šakų šlamėjimą ir pabaigęs su karaliumi ir palaidojęs jo kūną nuėjo ir apžiūrėjo tą vietą, galvodamas: „Iš čia girdėjau šakų šlamėjimą. Kas ten buvo?" Tačiau, neradęs nė vieno žmogaus, jis nusiplovė kraują ir nuėjo. Tada kunigas išlindo iš savo slėptuvės ir suprato, kad karaliaus kūnas buvo sukapotas ir užkastas žemėje gilioje duobėje. Bijodamas dėl savo gyvybės, jis apsimetė, kad apako ir atėjo prie namelio. „Kas tau atsitiko, brahmanai?" - paklausė, pamatęs jį, Parantapa. Jis atsakė, tarsi jo nepažintų: „Pone, aš buvau miške, gyvatvorėje, šalia skruzdėlynų, tikriausiai tai buvo gyvatė, įpurškė nuodus man į akis." „Jis neatpažino manęs iš balso, dabar jis laiko mane karaliumi, - pagalvojo Parantapa. - Turiu jį nuraminti." – „Nusiramink, brahmanai, aš nepaliksiu tavęs bėdoje", - padaršino jis ir pamaitino jį gausybe vaisių. Nuo tada jis eidavo į mišką rinkti vaisių. Karalienė pagimdė sūnų. Sūnus paaugo; ir vieną ankstyvą rytą, sėdėdama nuošalioje vietoje, ji tyliai paklausė Parantapos: - „Ar niekas nematė, kaip tu užmušai karalių?" – „Matyti tai niekas nematė, bet girdėjau judančių šakų šlamėjimą ir nežinau, kas judėjo - ar tai būtų žvėris, ar žmogus. Ir jei kas nors man žada pavojų tai tik šakų šnarėjimas, - atsakė jis ir pridūrė:

"Manęs laukia dar nelaimė,
Mane apims dar didesnė baimė.
Juk kažkas pajudino šaką,
Kas tai buvo, žvėris ar žmogus?"

Jie galvojo, kad kunigas miega, bet jis buvo atsibudęs ir girdėjo jų pokalbį. Vieną dieną Parantapa nuėjo į mišką parnešti vaisių, o kunigas prisiminė savo brahmanę žmoną, nuliūdo ir pasakė:

"Kur mano mieloji?"

Kaip aš jos pasiilgau!
Ji gyvena netoliese,
O aš čia be jos džiūnu,
Kaip dėl miško ošimo
Parantapa vergas kenčia".

„Apie ką tu kalbi, Brahmanai?" - paklausė karalienė. - "Aš čia taip apie save." Kitą kartą jis pasakė:

"Kaip aš ilgiuosi savo žmonos!
Ji yra kaime, ištikima man,
O aš čia be jos džiūnu,
Kaip dėl miško ošimo
Parantapa vergas kenčia".

O kartą jis taip pat pasakė:

"Mane apima liūdesys,
Kai pagalvoju apie juodaakę,
Jos šypsena, malonus pokalbis,
Ir aš čia be jos džiūnu,
Kaip nuo miško ošimo
Parantapa vergas kenčia".

O berniukas vis augo ir augo, ir jam jau sukako šešiolika metų. Vieną dieną brahmanas pasiėmė jį su savimi kaip vedlį ir nuėjo ant upės kranto., o ten atsimerkė ir pažvelgė į jį. „Brahmanai, argi tu nesi aklas?" - paklausė šis.- „Aš nesu aklas, apsimetinėjau, kad likčiau gyvas - atsakė brahmanas. - Ar žinai, kas yra tavo tėvas?" – „Taip." – „Šis vyras nėra tavo tėvas. Tavo tėvas buvo Varanasio karalius, o šis yra jo vergas. Ji susidėjo su tavo motina, šioje vietoje užmušė tavo tėvą ir palaidojo". Brahmanas iškasė kaulus ir parodė juos jaunuoliui. Jo akys patamsėjo. „Ką man dabar daryti?" - paklausė jis. "Padaryk su juo tai, ką jis padarė tavo tėvui šioje vietoje“, - atsakė brahmanas, jaunuoliui išsamiai papasakojo apie žmogžudystę, o tada davė jam keletą pamokymų kaip elgtis su kardu. Ir štai vieną dieną jaunuolis pasiėmė kardą ir maudymosi drabužius ir tarė: „Tėve, eikime maudytis". – „Gerai", - pritarė Paranta ir nuėjo su juo. Kai jis įbrido į vandenį jaunuolis paėmė kardą į dešinę ranką, kaire ranka sugriebė jį už plaukų ir tarė: „Sužinojau, kad kadaise šioje vietoje lygiai taip pat tu griebai mano tėvą už plaukų ir begėdiškai užmušei jį. Tas pats nutiks ir tau. Tas mirtinai išsigando ir sušuko:

"Dabar tas triukšmas sugrižo,
Dabar jis parodė save!
Kas šaką čia pajudino,
Tas jums viską ir papasakojo.
O aš, kvailas vis spėlioju,
Negalėjau to suprasti:
Juk kažkas judino šaką,
Kas tai buvo, žvėris ar žmogus?"

Jaunuolis pasakė:

„Tu išdavei mano tėvą,

Viskas išsipildys, kaip tu ir spėjai:

„Dar grįš pas mane baimė,

Pasislėpusi kuriam laikui po šaka“.

Po šių žodžių jaunuolis tuoj pat jį nužudė, užkasė į žemę ir užmėtė duobę šakomis. Jis nuplovė kardą, nusiprausė ir atėjo į namelį. Ten jis pasakė kunigui, kad nužudė vergą, su panieka pažvelgė į savo motiną, ir visi trys grįžo į miestą - jiems nebebuvo jokios priežasties likti miške. Bodhisatva padarė jaunesnįjį brolių savo įpėdiniu, o pats dalino dovanas, darė gerus darbus ir po mirties pateko į dangų.

Papasakojęs istoriją, Mokytojas nurodė atgimimus: "Tėvas - karalius tada buvo Devadatta, o jo sūnus – buvau aš pats“.

DŽATAKA APIE PLĖŠIKĄ IR HETERĄ (419)

„Aukso vėrinys..." - tai pasakė Mokytojas Džetos giraitėje dėl to, kas nutiko vienai iš Anathapindados vergių mergaičių. Viena dieną per šventes ji panorė eiti į parką pasivaikščioti su būriu kitų vergių, ir ji paprašė savo šeimininkės, ponios Purnalakšanos kokio nors papuošalo panešioti. Ta davė jai savo brangų papuošalą, Jis kainavo gerą šimtą tūkstančių. Mergina jį užsidėjo ir nuėjo su kitomis merginomis į vakarėlį. Parke ją pastebėjo vienas plėšikas, papuošalas pažadino jame godumą, ir jis sugalvojo ją nužudyti ir apiplėšti. Pirmiausia jis su ja kalbėjosi, ėjo su ja pasivaikščioti, davė jai mėsos, vyno, žuvies...Mergina iš pradžių manė, kad jis ją mergina ir todėl viską priimdavo. O vakare, kai visas būrys vergių po smagių žaidimų ir linksmybių grįžo namo pailsėti, ji išėjo į pasimatymą. „Brangioji, nueikime toliau, - pasakė jis, - o tai čia vieta labai atvira“. Ji ir atspėjo: „Nuo žmonių čia nepasislėpsi, o jis tikriausiai planuoja pribaugti mane ir pasiimti papuošalus. Gera, aš jį pamokysiu!" - „Pone, - paprašė ji plėšiko. - Duokite man atsigerti vandens. Esu ištroškusi po vyno“. Ji nuvedė jį prie šulinio ir davė jam ąsotį su virve. Plėšikas nuleido ąsotį su virve ir, pasilenkęs ant virvės, ėmė semti vandenį. O mergina, ji buvo sveika ir stipri - tuoj pat pakėlė jį už užpakalio ir numetė ant žemyn. „Tu gyvas iš čia neišlipsi, nesitiki!“ - ji sušuko ir sudavė jam į galvą sunkia plyta. Plėšikas iškart mirė. Mergina grįžo namo ir grąžino papuošalus šeimininkei sakydama: „O mane šiandien vos nenusižudė dėl šio papuošalo", - pasakė ji ir papasakojo, kas jai nutiko. Ponia viską papasakojo savo vyrui Anathapindadai, o pastarasis - Tathagatai. „Ne tik dabar, o šeimininke, - pastebėjo Tathagata, - mergaitė yra išradinga, kai jai reikia pagalbos sunkią valandą. Tai buvo neatsiejama nuo jos anksčiau. Ir ji atsiskaitė su juo ne tik dabar, bet taip buvo ir praeityje." Anathapindos prašymu jis papasakoja istoriją iš praeities.

"Seniai seniai Varanasyje karaliavo karalius Brahmadatta. Tuo metu pirmąją miesto gražuole buvo hetera Sulasa. Pas ją tarnavo penki šimtai gražių vergių merginų, o iš lankytojo ji imdavo po tūkstantį už naktį. Ir tada mieste gyveno vienas nusikaltėlis, vardu Šatruka¹⁴. Kaip žmogus jis buvo labai stiprus; naktį jis įsilauždavo į turtingus namus ir paimdavo ko tik širdis geidžia. Galiausiai miestiečiai susirinko skųstis dėl jo karaliui. Karalius pasikvietė miesto sargybos viršininką ir įsakė: „Išstatyk po miestą sargybą, nusikaltėlis turi būti sučiuptas ir jam turi būti nukirsta galva!" Taigi plėšikas buvo sugautas, jo rankos buvo surištos už nugaros ir vedė jį visomis gatvėmis, plakdami jį kiekviename žingsnyje. Naujienos apie plėšiko sulaikymą išjudino miestą. Sulasa pažvelgė, kas čia per triukšmas ir pamatė vedamą gatve plėšiką ir iškart įsimylėjo. „Čia tai karys, koks vyras! - žavėjosi ji. - Kaip galiu jį išgelbėti nuo mirties! Tuomet atsisakyčiau savo nešvaraus amato - tik su juo ir gyvenčiau". Ir ji sugalvojo, kaip tai padaryti, nusiuntė savo ištikimą tarnaitę, kad ji duotų tūkstantį monetų miesto sargybos viršininkui, ir liepė jai ištarti tokius žodžius: „Sugautas plėšikas yra Sulasos brolis. Jis neturi giminių, išskyrus ją. Ji atsiunčia jums 1000 monetų ir prašo, kad jį paleistumėt". - „Šį nusikaltėlį matė daugelis, jo taip paprastai nepaleisi, - atsakė sargybos viršininkas. - Jei turėčiau kuo jį pakeisti, galėčiau nepastebimai įsodinti jį į dengtą vežimą ir nuvežti pas jus“. Pasiuntinė papasakojo Sulasei kiekvieną žodį. Ir reikia žinoti, kad buvo pirklys, beprotiškai

¹⁴ Pavadinimas kilęs iš šatru ("priešas").

įsimylėjęs Sulasą. Jis eidavo pas ją kasdien ir atnešdavo tūkstantį monetų. Jis atėjo ir tą dieną, saulėlydžio metu jis pasirodė prie jos namų su tūkstančiu monetų rankose. Sulasa paėmė iš jo piniginę, pasidėjo ją ant kelių ir apsipylė ašaromis. „Kas tau nutiko?“ - paklausė pirklys. „Pone, šiandien suimtas vyras yra mano brolis, - atsakė ji. - Jis niekada nėra buvęs pas mane, nes užsiimu gėdingu amatu.“

Aš buvau pasiuntusi pas sargybos viršininką - jis sutiktų jį paleisti už tūkstantį monetų. Tik nėra kam nunešti to tūkstančio!“ Pirklys, aklas nuo meilės, pasiūlė: „Nagi, aš nueisiu.“ – „Tada nuneškite jam tą tūkstantį, ką man atnešėte“. Su pinigais jis nuėjo į sargybos viršininko namus. Viršininkas uždarė pirklių į slaptą kambarį, o plėšiką uždaramė vežime ir išsiuntė pas Sulasą. Toliau jis nusprendė elgtis taip: „Ši vagi šiame mieste gerai pažįsta iš veido. Palauksiu, kol sutems ir žmonės išsiskirstys po namus, o tada aš įvykdysiu pirklio egzekuciją. Jis sulaukė valandos, kai miestas užmigo, pirklys lydimas stiprios sargybos buvo nuvestas į matomą vietą ir jam buvo nukirsta galva, o kūnas paliktas ant kuolo. O Sulasa, džiugiai ir darniai pradėjo gyventi su nusikaltėliu. Bet praėjo mėnuo ir plėšikas pagalvojo: „Toks gyvenimas ilgai netruks, bet negaliu išvykti tuščiomis rankomis. Sulasa papuošalų name už gerą šimtą tūkstančių galima surinkti. Reikia ją užmušti, o visą turtą atimti.“ Vieną dieną jis jai sako: „Žinai, brangioji, kai mane vežė į egzekuciją, aš pažadėjau, jei išsisuksiu, paaukosiu auką medžio, kuris auga netoliese, kalno viršūnėje, dvasiai. Dabar ši dvasia man grasina. Gal galim atnašauti jam auką“. – „Labai gerai, pone, paruošk, ką reikia ir nusiųsk ten tarnus.“ – „Ne, mieloji, taip nebus. Reikia, kad mes abu pasipuoštume visais tavo papuošalais ir nueitume į kalną su didele svita“. – „Gerai, padarykime taip“. Štai jie priėjo kalno papėdę.

„Galbūt, mano brangioji, - sako nusikaltėlis, - dvasia nenorės paimti aukos, jei visa minia ateis į viršų. Paliksime tarnus apačioje ir toliau eisime dviese“. – „Gerai“, - Sulasa ir čia nesiginčijo. Ji paėmė lėkštę su auka, o Šatruka pasiėmė visus ginklus ir jie užkopė į viršūnę. Viską, ko jiems reikėjo aukai, jie padėjo po medžiu, nusvirusiu virš bedugnės. Ir čia plėšikas jai tarė: „Žinai, mano brangioji, aš atėjau čia, visai ne dėl aukos. Tiesą sakant, galvojau pasiimti tavo vertingus daiktus, nužudyti tave ir pabėgti. Taigi nusiimk visus papuošalus ir surišk juos į savo sari.“ – „Pone, kodėl jums reikia mane nužudyti?“ – „Dėl pinigų!“ – „Prisiminkite, pone, kiek daug dėl jūsų padariau. Buvai surištas ir tempiamas į egzekuciją. Ir aš tave išgelbėjau, daviau už tave daug pinigų ir iškeičiau tave į pirklių! Aš galėčiau kiekvieną naktį gauti tūkstantį, o juk aš nustojau žiūrėti į kitus vyrus. Aš tavo geradarė, nežudyki manęs! Duosiu tau daug pinigų, tapsiu tavo verge, - maldavo hetera.“

Aukso, perlų ir brangakmenių vėrinį -

Paimk viską, pasigailėk manęs. Aš būsiu tavo vergė!"

Tačiau Šatruka nė nemanė sušvelnėti:

„Atiduok man mano papuošalus ir neverkšlenk veltui.

Niekada nepripažinau apiplėšimo be žmogžudystės!"

Tuomet Sulasa suprato, kokioje padėtyje atsidūrė. „Tas plėšikas tikrai manęs nepasigailės. Reikia kažkaip sugudrauti ir pirmai smogti - mesti jį į bedugnę, - nusprendė ji ir pasakė:

"Kadangi nuo to laiko, kai pažinau tave,

Nuo tada, kai užvaldei mano mintis,

Negaliu apie nieką pagalvoti,

Kas man būtų brangesnis už tave.
Leisk man pabučiuoti tave
Ir pasielgti pagarbiai, Juk ateityje nei tau , nei man
Nebeteks niekada susitikti“.

Neįtardamas, ką ji sugalvojo, Šatruka sutiko: „Gera! jau, mieloji, gali mane pabučiuoti“. Sulasa pagarbiai apėjo aplink jį tris kartus, pabučiavo ir sako: „O dabar noriu, pone, nusilenkti tau iš visų keturių pusių“. Iš pradžių ji priėjo iš priekio ir nulenė savo galvą prie jo kojų, paskui nusilenkė iš kairės ir dešinės, o pagaliau užėjo iš už nugaros, lyg tai ir čia nusilenkti,- ir čia iš visų jėgų pastūmė jį abejomis rankomis ir numetė jį nuo skardžio, nulėkė jį į apačią žemyn galva į bedugnės gylį, o ten išsitaškė visiškai.

Matydama tai, gyvenanti kalno viršūnėje dievybė ištarė:

Vyras ne visada protingas,
Kartais gali ir apsižioplinti.
Būna moteris protingesnė
Ir supranta, kas prie ko.
Vyras ne visada protingas,
Kartais gali ir apsižioplinti.
Būna moteris protingesnė
Ir žino, kaip jai elgtis.
Nepasimetė Sulasa,
Sunkią minutę sumastė,
Ir kaip medžiotojas iš vieno karto
Strėlę nudobia elnią,
Ji nudobė Šatruką.
Kas nemoka atpažinti
Gresiančios jam nelaimės,
Tas buko proto – jis prapuls,
Kaip plėšikas bedugnėje.
O kas nelauktą bėdą
Per akimirką atpažįsta,
Tas priešą nugalės,
Kaip Sulasa nugalėjo Šatruką“.

Susidorojusi su plėšiku Sulasą nusileido žemyn ir priėjo prie tarnaičių. „O ponas kur?“ – paklausė jos. „Pamirškite jį“ – atsakė Sulasa, įsėdo į vežimą ir nuvažiavo namo.

Pabaigęs šį pasakojimą, Mokytojas susiejo atgimimus: „Jos abi – tos pačios, kaip ir dabar, o dievybė buvau aš“.

DŽATAKA APIE BRACMANĄ–SEKLĮ IR APIE KVAILĄ KARALIŲ (432)

„Neša Ganga nuo manęs..." – taip Mokytojas pasakė Džetos giraitėje apie vieną berniuką. Berniukas buvo iš Šravasti ir jau buvo septynerių metų amžiaus pasižymintis gebėjimu skaityti pėdsakus. Jo tėvas kartą nusprendė jį patikrinti ir todėl tyliai išėjo į draugo namus. Ir berniukas niekieno neatsiklausęs pasekė tėvo pėdomis ir jį surado. Po kelių dienų tėvas klausia: „Sūnau, kaip mane radaĩ, juk aš išėjau iš namų niekam nepasakęs?" – „O aš, tėve, esu seklys; Sekiau tavo pėdomis. Tada tėvas nusprendė dar kartą jį patikrinti. Vieną dieną po pusryčių jis išėjo iš namų ir nuėjo į patį artimiausią kaimyno namą, o iš ten per sekantį namą įėjo į trečią; paskui išėjo iš ten ir grįžo prie savo namo durų. Toliau jis pasuko prie šiaurinių miesto vartų, išėjo iš miesto ir ėjo palei sienas į kairę, kol pasiekė Džetos giraitę. Ten jis pasveikino Mokytoją ir atsisdėjo klausytis jo nurodymų. Tuo tarpu berniukas paklausė namiškių, kur jo tėvas, bet jie nežinojo, todėl jis nuėjo į kaimyninį namą, iš jo – į kitą. Trumpai tariant, jis tiksliai sekė tėvo pėdomis, pasiekė Džetos giraitę ir ten-nusilenkė Nušvitusiam ir atsistojo šalia tėvo. „Kaip tu sužinojai, kad aš čia, sūnau?" – Paklausė jo tėvas. – „Aš, tėveli, sekiau pėdsakais." – „Apie ką tu kalbi, pasauliet?" – įsiterpė mokytojas. – „Gerbiamasis, mano sūnus yra puikus seklys. Nusprendžiau patikrinti ir štai koku jis keliu atėjo. Jis pamatė, kad manęs nėra namie, todėl nuėjo pėdsakais ir, kaip matote, jis mane rado!" – „Pėdsakus ant žemės suprasti tai ne stebuklas, pasauliet. O kadaise juk buvo protingi žmonės, kurie sugėbėdavo atpažinti pėdsakus net ore". – Ištarė Mokytojas ir pasauliečio prašymu papasakojo įvykį iš praeities.

„Kažkada tai Varanasio mieste karaliaus Brahmadatta. Jo vyriausioji sutuoktinė buvo jam neištikima, o kai jis ją pradėdavo klausinėti, ji ne tik kad neprisipažino, bet dar prisiekė: „Tegul gimstu nusiverkusi ragana"¹⁵, jei esu tau neištikima". Taigi ji mirė ir gimė kažkur kalnuose verkiančia ragana. Ji apsigyveno nuošalioje oloje ir pradėjo gaudyti ir ėsti žmones, kurie kirsdavo jos mišką iš vakarų į rytus arba iš rytų į vakarus. Juk prieš tai ji trejus metus tarnavo raganų ir miškinių valdovui Vaišravanai, ir jis apdovanojo ją, suteikdamas jai visus įgaliojimus šiame miške, kuris buvo trisdešimties jodžjanų ilgio ir penkių pločio, su visais, kas ten pateko – valgyk, ką tik nori. Vieną dieną vienas turtingas brachmanas su didele palyda važiavo per šį mišką. Ragana pamatė jį ir puolė į priekį su pašėlusiu juoku. Palyda išsiskirstė į visas puses, o ragana pašoko, užsikėlė brahmaną sau ant nugaros ir nusitempė į savo urvą.

Tačiau pakeliui vyro kūno prisilietimas pažadino jos aistrą. Moteris jį įsimylėjo, apsigalvojo jį suėsti ir pasdarė jį savo vyru. Nuo tada jie gyveno darniai. Ragana gaudė žmones kaip ir anksčiau, tačiau dabar ji į urvą nešė drabužius, ryžius ir aliejų ir virė savo vyrui gerą valgį, o pati maitinosi žmogaus mėsa. Kad brahmanas jai nesant nepabėgtų, ji išeidama, užversdavo įėjimą į olą didžiuliu akmeniu. Taip jie ir gyveno, po kurio laiko ragana pastojo, o po dešimties

¹⁵ Nusiverkusi ragana – viena iš raganų rūšių

mėnesių susilaukė kūdikio. Ji pagimdė sūnų Bodhisatvą. Nuo to laiko ji tapo dar rūpestingesnė ir jau ruošė maistą jiems abiems. Kai Bodhisatva paaugo, ji uždarydavo jį oloje su tėvu. Vieną dieną ji išėjo, o Bodhisatva pastūmė akmenį iš vietos, išėjo į lauką pats ir pašaukė tėvą paskui save. „Kas akmenį atitraukė?" - Paklausė grįžusi ragana, - „Aš taip padariau, motinėle. Negalime mes visą laiką sėdėti tamsoje. Motina iš meilės sūnui nutylėjo. Kartą Bodhisatva paklausė savo tėvo: „Tėve, kodėl tavo veidas nėra toks pat kaip mano motinos? Kodėl taip?" - „Tavo motina, mano sūnau, yra ragana, ji valgo žmonių mėsą, o mes su tavimi esame žmonės". - „Jei taip, tai kodėl mes su tavimi turėtume likti čia, eikime kur nors, kur žmonės gyvena!" - "Ne, sūnau, jei pabėgsime, motina mus pasivys ir užmuš." - „Nebijok, tėveli, - nuramino tėvą Bodhisatva - „Iki žmonių mes nueisime, tuo aš pasirūpinsiu". Kitą dieną, kai motina išėjo, jis su tėvu vėl pabėgo.

Ragana grįžo ir pamatė, kad jie dingę, ir puolė juos vytis. Ji pasivijo juos ir paklausė: „Kodėl, Brahmanai, bėgi nuo manęs? Negi tau ko nors trūksta. " - „Nepyk, mieloji, tai tavo sūnus mane tam paskatino." Sužinojusi, kad tai jos mylimo sūnaus idėja, ragana jų nebaudė, o tiesiog parvedė juos namo. Po kelių dienų jie vėl pabėgo, bet ragana ir šį kartą juos pagavo. „Tur būt mano motinos valdžia miškui kažkur turi baigtis- pagalvojo Bodhisatva. - Paklausiu jos, kur jos galia baigiasi, nes jei peržengsime šias ribas, ji nebegalės mūsų susigražinti. Vieną dieną jis atsisėdo šalia motinos ir tarė: „Mama! Jei visa tai priklauso motinai, paveldės ir jos sūnus. Apibūdink man, kokios žemės mums priklauso ir kur jos baigiasi". Motina jam viską papasakojo, išvardijo ribas ir riboženklis - kalnus, upes ir t. t. - ir tarė: „Štai, sūnau. Visa tai yra mūsų, gerai tai prisimink. Bodhisatva išlaukė dvi ar tris dienas, o kai motina nuėjo į mišką, jis pasisodino tėvą ant nugaros ir metėsi kiek turėjo jėgų iki artimiausio pasienio. Tuo tarpu ragana grįžo ir puolė vytis, bet, kai pavijo, Bodhisatva ir jo tėvas jau buvo pasienio upės viduryje. Ragana pamatė, kad jie peržengė jos galių ribas, sustojo ant kranto ir ėmė maldauti, kad jie grįžtų: „Grįžkite, sūnau, gražink man tėvą! Ką aš jums padariau? Ko jūs negavote iš manęs? Grįžk, šeimininke, mano vyre!" Brahmanas pasidavė ir nuėjo į krantą. „Atsipeikėk, sūnau, grįžk!" - prašė ji dabar sūnaus. „Ne, motina! Mes negalėsime gyventi kartu visą gyvenimą. Juk tu ragana, o mes esame žmonės." - „Taigi, sūnau, tu negrįši?" - „Ne, mama". - „Žiūrėk, sūnau. Nelengva gyventi žmonių pasaulyje. Tas, kuris neturi jokio amato, negali jame gyventi. Klausykis manęs: man priklauso slaptos žinios, tokios pat brangios kaip brangakmenis, kuris leidžia svajonėms išsipildyti¹⁶ (16). Žinau galingą užkeikimą, kurio dėka atpažįstami pėdsakai, net jei juos paliko prieš dvylika metų. Paimk iš manes tas žinias - tai bus užtikrintas tavo uždarbis". Ragana iš tikrųjų taip mylėjo sūnų ir taip sielvartavo, kad nutarė perduoti jam savo slaptas žinias. Bodhisatva nusilenkė motinai neišlipdamas iš vandens, sudėjo rankas priešais kad priimtų jos burtus, dar kartą nusilenkė ir pasakė: „Ką gi, mama, dabar eik". - „Sūnau, jei jūs abu nesugrįšite aš neturiu dėl ko gyventi!" - sušuko ragana ir smogė sau į krūtinę. Jos širdis plyšo iš sielvarto, ji krito ir mirė. Bodhisatva pamatė, kad motina mirusi ir priėjo. Jis kartu su tėvu užkūrė laiduotuvių laužą, sudegino palaikus, išsklaidė

¹⁶ Čia kalbama apie didžiulį brangakmenį, kuris, kaip manoma, priklausė Pasaulio monarchui.

ugnies žiežirbas ir užmetė ant jos kaulų šūsnį gėlių, apraudojo mirusią moterį, kaip ir dera, ir nuėjo¹⁷.

Kai jie pasiekė Varanasį, Bodhisatva liepė pranešti apie juos karaliui: „Prie vartų stovi jaunas brahmanas- seklys. Karalius liepė įleisti jaunuolį pas jį. Jaunuolis įėjo ir nusilenkė. "Kokį amatą tu žinai, mano mielas bičiuli?" - Paklausė karalius. "Mano valdove, galiu rasti bet kokį prapuolusį daiktą, net jei praėjo dvylika metų: seksiu vagies pėdomis ir surasiu pavogtus daiktus." - "Ateik pas mane tarnauti". - "Gera, tik mokėk man tūkstantį karšanų per dieną. - "Sutinku, brangusis, - tarė jis ir įsakė kasdien Bodhisatvai išduoti tūkstantį karšanų. Praėjo laikas, ir kartą dvaro kunigas tarė karaliui: „Pone, vis dar nežinome, ką šis jaunas brahmanas sugeba. Ar jis tikrai turi igūdžių, kuriais giriasi? Padarykime jam išbandymą”. – „Gera, sutiko karalius. Tada jie sbu nuėjo į brangenybių saugyklą, kuri buvo rūmų bokšte, sargybai leidus prisirinko gražiausių brangenybių, nulipo iš bokšto ir tris kartus apėjo visus rūmus. Paskui paėmė pristatomas kopėčias, perlipo jos pagalba per rūmų sieną ir užsuko į teismo rūmus. Pasėdėjo ten, išėjo ir ėjo toliau pagal rūmų sieną. Paskui vėl pastatė kopėčias ir nusileido prie rūmų tvenkinio; apėjo jį tris kartus, nusileido prie vandens, paslėpė ten vogtus daiktus, o po to grįžo į rūmus. Kitą dieną rūmuose kilo šurmuly: „Iš karaliaus izdo išnešti brangakmeniai!” Karalius, tarsi būdamas visiškoje nežinioje, kreipėsi į Bodhisatvą ir tarė: „Mano brangus drauge, vakar buvo išūliai apiplėštas mano izdas. Reikia tai iširti." - „Žinoma, pone. Pažadėjau, kad galėsiu rasti tai, kas buvo pavogta, net po dvylikos metų. O sugrąžinti tai, kas dingio tik vakar, man tai paprasčiausia smulkmena. Aš rasiu viską, mano valdove, neabejok." - „Tada imkitės darbo, brangusis." - „Labai gerai, mano valdove". Karališkojo dvaro kieme Bodhisatva paminėjo geru žodžiu savo motiną ir sušnabždėjo jos užkalbėjimą. Tuoj pat, neišeidamas iš kiemo, jis pareiškė: „Matau dviejų vagių pėdsakus, pone!" Jis sekė karaliaus ir kunigo pėdomis, pažvelgė į saugyklą, išėjo iš ten, tris kartus apėjo karaliaus rūmus ir eidamas pėdsakais priėjo prie rūmų sienos ir čia pasakė: - Valdove, šioje vietoje pėdsakai ant žemės nutrūksta ir kyla aukštyn, liepk atnešti kopėčias. Jis užlipo kopėčiomis, perlipo sieną, įėjo į teismo rūmus ir grįžo atgal, vėl liepė atnešti kopėčias, nusileido prie tvenkinio, tris kartus apėjo aplink jį ir pasakė: „Valdove, vagys buvo tvenkinyje”. Įlipęs į vandenį, Bodhisatva rado ten paslėptas brangenybes taip lengvai, tarsi jis pats būtų juos ten padėjęs. „Jūsų Didenybe, abu vagys nėra paprasti žmonės, tai labai svarbūs vagys. Iš čia jie nuėjo į tavo rūmus", - pasakė jis karaliui. Žmonės džiaugėsi, plojo rankomis ir mojavo nosinaitėmis. O karalius pagalvojo: „Atrodo, kad šis jaunas brahmanas žino tik vieną dalyką: sekti plėšikų pėdsakais ir grąžinti pavogtus daiktus. Tačiau jam nepavyksta rasti pačių vagių. Ir jis tarė Bodhisatvai: "Na ką gi, pavogti brangakmeniai surasti ir tikrai jie sugrąžinti. „Bet ar galėsi pasakyti, kas yra vagys? “- „O dėl vagių toli eiti nereikia, valdove." - „Kas jie tokie?”- „Kam tai rūpi, Jūsų Didenybe? Kiekvienas gali tapti vagimi, ar ne? Savo brangenybes atgavote. Kam rūpi tie vagys. Geriau neklauskite." - „Ne, brangusis, aš tau kasdien moku po tūkstantį. Surask man vagis." - „Kokia iš jų nauda, pone, jei visas gėris surastas?" - „Tai gerai, bet man vis tiek

¹⁷ Pirmoji džatakos dalis psichologiškai interpretuojama kaip suaugusiojo jaunuolio atsikratymas nuo magiškos (intymiai psichologinės) priklausomybės nuo motinos. Motinos mirtis reiškia jos infantilinio įvaizdžio mirimą, tampant sūnui suaugusiu. Ji yra ragana, ir jos pirminė galia sūnui yra nesuprantama. Ši aiškinimą patvirtina nereikšminga tėvo figūra. Išsilaisvinimas iš priklausomybės veda į suaugusiųjų gyvenimą su jos sunkumais, atsakomybe ir pavojaus.

reikia vagių." - „Ir vis dėlto, valdove, tiesiogiai jums vagies nenoriu įvardinti. Verčiau papasakosiu jums seną istoriją. Jei esate pakankamai protingas, suprasite, ką aš noriu pasakyti." Ir Bodhisatva papasakojo istoriją iš praeities:

„Valdove, seniai seniai, netoli Varanasio, kaime, kuris buvo ant Gangos kranto gyveno šokėjas ir dainininkas, vardu Patala. Vieną dieną jis su žmona išvyko į Varanasi, ten šoko ir dainavo už pinigus, o kai šventė baigėsi, už uždirbtus pinigus jie nusipirko įvairiausio maisto ir išvyko namo. Pasiekę Gangos krantą, jie pamatė, kad vanduo kyla, atsisėdo ant kranto palaukti, kol potvynis nulsūgs, ir nusprendė tuo metu išgerti. Jis prisigėrė ir išsidrasino: „Prisirišiu savo didžiąją pintinę ant kaklo ir perplauksiu per upę!" - Jis paėmė žmoną už rankos ir kartu su ja įbrido į vandenį. Upėje į pintinę pradėjo rinktis vanduo ir ji pradėjo jį tempti į vandenį. Žmona suprato, kad jos vyras skęsta, tada ji atsisplėšė nuo jo ir išlipo į krantą. O pats Patala tai panyra po vandeniu, tai vėl iškyla ir tiek pririjo vandens, kad net pilvas išsipūtė. „Dabar jis mirs! - pagalvojo žmona. - Paprašysiu jo paskutinį kartą kad padainuotų man dainą. Aš ją išiminsiu ir dainuosiu žmonėms - gal pavyks pragyventi." Ji tarė:

"Ganga atima iš manes

Patalu, dainų žinovą.

Kol dar esi gyvas, mano vyre,

padainuok man atsisveikinimo dainą."

Į tai Patala atsakė: "O, mano brangioji, dabar neturiu laiko dainoms! Juk aš žūstu šventame Gango vandenyje.

Juo apipurškiamas ligonis,

juo pašlaksto neigalianti,

O dabar aš jame paskęsiu –

gėris virto blogiu".

Bodhisatva papasakojo šią istoriją ir tarė karaliui: "O karaliau! Kadangi šventosios upės vanduo atneša gėrį žmonėms, tai daro ir karaliai. Ir jei pavojus ateina iš jų pačių, kas gali tam atsisipirti? Pagalvokite apie tai, valdove. Šiame palyginime slypi paslėpta prasmė: aš tikėjau, kad jūs būsite išmintingi ir ją suprasite. Supraskite tai, Valdove!" - "Man tai nesuprantama, brangusis, jūsų paslėpta prasmė. Geriau pasakyk, kas vagis". - „Paklausk tada dar vieną istoriją, Valdove, o tada nuspręsk, - atsakė Bodhisatva ir papasakojo dar kitą istoriją:

„Valdove! Kadaise čia, lūšnyne netoli Varanasio, gyveno puodžius. Jis visada kasė molį savo puodams toje pačioje vietoje ir galiausiai iškasė didelį urvą žemėje. Ir vieną dieną, kai jis vėl nuvyko ten molio, staiga prasidėjo liūtis. Skliautas, paplautas vandens, krito tiesiai jam ant galvos ir, dejuodamas, prispaustas puodžius sušuko:

„Ant jos augalai,

ant jos gyvena gyvūnai,

O ji spaudžia mane –

gėris virto blogiu".

Jūs matote, pone, kad žemė, kuri turėtų būti žmonių atrama, prispaudė puodžių. Bet net karalius, o žmonių valdove, yra toks pat šiame pasaulyje, nes jis tarnauja kaip atrama savo pavaldiniams. Jei jis pats eina vogti, kas galės jam pasipriešinti? Tai kaip, valdove, ar jūs iš mano pasakojimo su paslėpta prasme supratai, kas yra vagis?" - „Ne, man, brangusis, nerūpi

jūsų paslėptos prasmės. Man reikia, kad jūs tiesiogiai pasakytumėte, kas yra vagis!" Tačiau Bodhisatva, gailėdamasis karaliaus, ir vėl nepasakė jam atvirai: „Tu esi vagis", bet vietoj to papasakojo jam dar vieną alegoriją:

„Kartą, valdove, mūsų mieste kilo gaisras. Savininkas pasiuntė tarną į namus išnešti daiktų. Jis įėjo į vidų, bet kai norėjo išeiti atgal su gėriu, durys užsitrenkė. Dūmai ėmė graužti tarno akis ir jis negalėjo rasti išėjimo. Jam pasidarė labai karšta, todėl jis gailestingai sušuko:

„Ant jos ruošiami pietūs,
ir šalia jos šildomės,
O dabar ji ketina mane sudeginti –
gėris virto blogiu”.

Valdove, juk tas, kas paėmė brangenybes iš valstybės išdo turėjo kaip ugnis nešti gėrį daugeliui žmonių. Neklausk manęs apie šitą vagį!" - „Duok man tą vagį, brangusis!" Tačiau jaunuolis vėl atsakė palyginimu:

„Pone, kartą mūsų mieste gyveno gobšuo, kuris per daug valgė. Jo skrandis buvo išsipūtęs nuo virškinimo sutrikimų ir, kentėdamas nuo savo apsirijimo jis sakė.

"Visi brahmanai ir kšatrijai maistą ragauja su džiaugsmu,
O man maistas nieko gero nedavė - gėris virto blogiu”.

Mano valdove! Lobį pavogė kažkas, kas, kaip ir maistas, turėjo tarnauti daugelio žmonių labui. Kodėl reikia klausti apie vagį, jei brangenybės yra gražintos?" - „Jei gali, mano gerasis žmogau, pasakyk man, kas yra vagis”. Tačiau Bodhisatva, tikėdamasis pamokyti karalių, pateikė kitą pavyzdį:

„Mano Viešpatie! Seniai seniai Himalajų šlaituose augo didžiulis medis, ant kurio gyveno šimtai paukščių. Bet štai dvi jo šakos pradėjo trintis vienas į kitą, įkaito, atsirado dūmų ir pradėjo žaižaruoti kibirkštys. Tai pamatęs paukščių vadas tarė:

"Gyvenome medžio šakose,
dabar kyla grėsmė, kad jis gali sudegti.
Skriskite, paukščiai, kas kur –
gėris virto blogiu!"

Karaliau! Kaip medis yra prieglobstis paukščiams, taip karalius yra apsauga žmonėms. Jei jis ketina vogti, kas galės jam pasipriešinti. Ar suprantate mane, pone?" - „Parodyk man vagį, mano gerasis žmogau!" O Bodhisattva papasakojo vėl naują alegoriją:

„Valdove! Kartą mūsų miestelyje gyveno žmogus, kurį perpūtė. Jam pradėjo skaudėti sąnarius, ir jis pasakė:

"Paskutinį sausros mėnesį laukiame vėjo –
jis atneša liūtų.
Dabar jis mane perpūtė –
gėris virto blogiu!"

Trumpai tariant, pone, bėdos ji užklupo iš netikėtos pusės. Supratote, valdove?" - „Tu man įvardink vagį, brangusis!" Tačiau Bodhisatva vietoj to vėl papasakojo kitą istoriją:

„Mano valdove! Kartą viename Kaši karalystės kaime stovėjo namas, o už jo daržo tekėjo upė, kurioje knibždėte knibždėjo alkanų krokodilų. Tame name gyveno šeima, kurioje buvo tik vienas sūnus. Kai tėvas mirė, senyvo amžiaus motina buvo palikta sūnaus globai, kuri prieš jo valią atvedė jam žmoną. Iš pradžių ji stengėsi įtikti savo uošvei, bet paskui

turėdama savo vaikų, nusprendė išgyvendinti senolę. Ji pradėjo apkalbinėti savo uošvę, pasakojo vyrui visoki melą, kad susipyktų motina, o galų gale pasakė: "Aš neprivalau prižiūrėti tavo motinos, man sunku, užmušk ją!" - „Žmogžudystė nėra lengvas dalykas. Kaip tai padaryti?" - „Kai ji užmigs, nuneškime ją tyliai su lova į upę ir meskime krokodilams, kad šie ją suvalgytų". - „O tavo motina kur miega?" - „Su ja šalia." - „Eik ir pririšk virvę prie mano motinos lovos, nes priešingu atveju tamsoje galime jas sumaišyti". Žmona nuėjo į namus, grįžo ir pasakė: "Viskas gerai, pririšta". - „Palaukime kol kas, tegul visi žmonės eina miegoti", - pasakė jai vyras ir atsigulė, tarsi norėdamas pasnausti, o tada slapta atsistojo ir pririšo virvę prie savo uošvės lovos. Tada jis pažadino savo žmoną, abu nunešė lovą prie upės ir įmetė senutę į upę. Krokodilai tuoj pat ją sudraskė ir suėdė. Kitą rytą žmona pamatė, kas nutiko, ir pasakė savo vyrui: „Pone, mes nužudėme mano motiną. Dabar užmuškime tavo." - „Gerai, - tarė vyras. - Tada padarykime taip. Lauke, kuriame deginami lavonai, sukursime laidotuvių laužą, o naktį mes ją ten nunešime ir padegsime, ir ji sudegs. Kai senoji moteris užmigo, jie nunešė ją su lova ir padėjo ant laužo. Ten vyras paklausė žmonos: „Kur ugnis? Ar paėmei ugnį?" - „Ne, pone, pamiršau." - „Eik ir atnešk!" - „Ne, aš neisiu viena ir likti čia baisu man vienai. Eikime kartu. Jie abu nuėjo, o senoji moteris pabudo nuo nakties vėsos, pamatė, kad guli ant laužo, ir atspėjo.

„Jie ketina mane sudeginti ir nuėjo atsinešti ugnies! Aš jiems parodysiu, kad per anksti mane palaidojo!" Ji rado kažkieno mirusį kūną, paguldė jį ant lovos, užklojo antklode ir pati pasislėpė oloje. Sūnus su žmona grįžo ir, nieko neįtardami, sudegino lavoną. Tuo tarpu urve, kuriame slėpėsi senoji moteris, pasirodė vagis: jis ten laikė vogtus daiktus ir ką tik buvo atvykęs jų pasiimti. Kai jis pamatė seną moterį, pagalvojo, kad tai ragana, manydamas, kad jo pavogtą grobį atėjo saugoti blogio jėgos, jis nubėgo pas užkalbėtoją. Atėjo užkalbėtojas, kuris kalbėdamas užkalbėjimus nuėjo į olą, o senoji moteris pasakė:

„Aš nesu ragana. Eik čia, mes su tavimi pasidalinsime šiuos daiktus". - „O kaip įrodysi, kad nesi ragana?" - „Ateik pas mane, laižykime vienas kitam liežuvius". Užkalbėtojas patikėjo, iškišo liežuvį ir senoji moteris tuoj pat jį nukando. - „Ragana, ragana!" - sušuko užkalbėtojas ir pabėgo spjaudydamasis krauju. Kitą rytą senutė apsirengė švariais drabužiais, užsidėjo visus papuošalus, kuriuos vagis laikė oloje, ir nuėjo namo. Ją pamačiusi marti nustebė: „Mama, kur tu visa tai gavai?" - „Tokius papuošalus, dukrele, visi pomirtiniame pasaulyje gauna, kurie yra deginami mūsų laidojimo vietoje." - „Aš irgi noriu tokių!" - „Jei tave sudegins, tai ir gausi." Marčios akys užsidegė iš godumo; Vyrui nieko nesakiusi, ji iš karto paprašė ją sudeginti. Kitą dieną vyras mato, kad žmona nepasirodo, ir klausia motinos: „Laikas, mama, mano žmonai grįžti! Kodėl jos nesimato?" - „Ach tu piktadary, ach kvaily! - atsakė senutė. - Negi iš to pasaulio grįžtama", - ir pridūrė:

"Linksmą ir puošnią į namus
parvedžiau jaunamartę,
O ji ruošėsi mane nužudyti –
gėris virto blogiu!"

Valdove! Kaip jaunamartė yra uošvės ramstis, taip karalius yra tautos ramstis. Ką daryti, jei pavojus kyla iš jo? Ar suprantate mane, mano valdove?" - „Nenoriu suprasti jūsų pavyzdžių, gerasis žmogau! Duok man vagį!" Tačiau Bodhisatva vis stengėsi išgelbėti karalių nuo gėdos ir papasakojo dar vieną atsitikimą:

"Pone! Kartą mūsų mieste vienas žmogus maldomis sulaukė ilgai laukto sūnaus. Tėvas džiaugėsi įpėdiniu, išauklėjo jį, surado žmoną; o pats laikui einant suseno ir nebegalėjo daugiau dirbti. Čia jo sūnus jam ir tarė: „Kadangi tu dabar nebedirbi, turi išeiti", - ir jis išvijo tėvą iš namų. Ir štai sunkiai ir labai vargdamas, ieškodamas sau maisto, elgetaudamas vieną sykį jis pasiskundė:

„Kaip aš džiaugiausi dėl savo sūnaus,
kaip rūpestingai jį auginau,
Ir štai jis mane išvarė. –
gėris virto blogiu!"

Jūsų Didenybė! Kaip sūnus turėtų apsaugoti ir palaikyti savo seną tėvą, taip ir Karalius turi saugoti savo šalį. O dabar pavojus kilo būtent iš karaliaus – iš iš kurio visi tikisi apsaugos. Ar suprantate, pone, kas yra vagis?" - „Nesuprantu tavo užuominų ir paslėptų prasmų, brangusis. Arba atvirai sakyk, kas yra vagis, arba pats tapsi vagimi".

Jaunuolis mato, kad karalius užsispyręs ir nenori nieko žinoti, todėl paklausė paskutinį kartą: "Taigi, valdove, ar tikrai nori, kad vagis būtų sugautas?" - „Taip, brangusis." - „Na, ar man dabar tiesiai pavadinti jį vagiu visų žmonių akivaizdoje? Štai čia ir yra vagis?" - „Taip, teisingai". - „Na ką gi - pagalvojo Bodhisatva. - Kadangi pats karalius nenori būti apsaugotas reikės įvardyti vagį". Ir jis paskelbė visiems:

"Išgirskite mane, miestiečiai,
klausykitės, kaimo žmonės!
Mūsų upė dega,
gėris virto blogiu.
Karalius ir jo dvaro kunigas,
štai išdo grobstytojai.
Pakovokite patys už save,
jei jus plėšia gynėjai!"

Pavaldiniai klausėsi šių žodžių ir pasipiktino: „Karalius turi visus ginti, o mūsų valdovas pasirengęs dėl savo nusikaltimo apkaltinti nekalną žmogų! Pats pavogė savo papuošalus, paslėpė juos tvenkinyje ir vis dar reikalauja, kad jam būtų įvardintas vagis! Padarykime galą šiam nusikaltėliui-karaliui, kad daugiau vogti nenorėtų!" Jie iškart pašoko iš savo vietų, užpuolė karalių ir kunigą ir mirtinai sumušo lazdomis. O Bodhisatvai buvo patikėta karalystė.

Baigęs šį dharmos pamokymą, Mokytojas pakartojo: „Nenuostabu, pasaulietai, kad, galima perskaityti pėdsakus ant žemės, nes praeityje protingi žmonės galėjo atskirti pėdsakus net ore, - o tada paaiškino, arijų pamokymus ir paaiškino atgimimus. - Tada tėvas buvo Kašjapa, o brahmanu pėdsekiu buvau aš pats". Tėvas ir sūnus, išklausę paaiškinimo, įgijo ativėrusios klausos dovaną.

DŽATAKA APIE KAŠJAPĄ KUDLOTAJĮ (433)

„Karaliau, tapsi panašus į Indrą..." - tai ištare Mokytojas, būdamas Džetos giraitėje dėl vieno išsiilgusio vienuolio. - „Ar tiesa, kad tu, vienuoli ilgiesi?" – paklausė jo Mokytojas. - „Tikrai", - atsakė tas. - „Nieko, vienuoli. Kartais net ir garbingiausi vyrai būna palikti, o aistra sutepa kartais net visai švarius žmones, tad nėra ką apie tave kalbėti, - tarė Mokytojas ir papasakojo istoriją iš praeities.

„Kartą Varanasio karaliaus Brahmadattos sūnus Brahmadatta iš Varanasio ir Kašjapa, jo dvaro kunigo sūnus, buvo dideli draugai – jie kartu mokėsi pas tą patį mokytoją įvairiausių menų. Tada karalaičio tėvas mirė ir į sostą įžengė sūnus. O Kašjapa pagalvojo: „Mano draugas dabar tapo karaliumi, dabar jis man padovanos didelius turtus. Bet man turtai nereikalingi, verčiau išsiprašysiu iš tėvų ir iš karaliaus ir tapsiu atsiskyrėliu. Taigi, taip jis ir padarė. Jis išvyko į Himalajus ir pagal senovinius aaiškiaregių papročius tapo atsiskyrėliu, per savaitę jis įgavo stebuklingų galių, išmoko pasinerti į bet kokius apmąstymus, ir apsigyveno ten, maitindamasis miško dovanomis. Gyvendamas asketišką gyvenimą jis buvo vadinamas Kašjapa Kudlotasis. Ir jis tapo griežčiausias eremitas, jis atsidavė jausmų numarinimui. Nuo jo žygdarbių įkarščio net Šakros sostas sudrebėjo. Šakra sunerimo, sužinojo priežastį ir pagalvojo: „Šis žmogus su savo asketizmo aistra ir mane ko gero nušalintų nuo sosto. Reikia man susitarti su Varanasio karaliumi ir priversti Kašjapą nutraukti savo žygdarbius. Visoje savo dieviškoje didybėje jis pasirodė vidurnaktį Varanasio valdovo miegamajame, nušviesdamas visą patalpą, ir, pakibęs virš grindų šalia karaliaus, tarė „Kelkis, valdove!" - Šis pabudo: - „Kas jūs esate?" - „Aš esu Šakra." - „Kodėl atėjai?" - "Kalbėk, valdove, nedvejok: ar nori būti visos Džambudvijos karaliumi?" - „Kaip to nenorėti!" - „Tuomet, - sako jam Šakra, - atvesk čia Kašjapą Kudlotąjį ir paprašyk, kad jis kaip kunigas, tavo vardu atliktų kruviną auką su galvijais. Tuomet tapsi panašus į Indrą, tapsi nemirtingu ir valdysi visą Džambudvipą.

Tu būsi kaip karalius Indra,

Tu nemirsi, nepasensi,

Jei atliksi aukojimą

Kartu su Kašjapa Kudlotuoju".

„Ačiū už patarimą", - tarė karalius. - „Tad negaiškite laiko veltui" - taip tarė Šakra ir išėjo. Ryte karalius pasikvietė patarėją, vadinamą Sahja ir liepė jam: „Eik, brangusis, pas mano brangų draugą Kašjapą – Kudlotąjį ir štai ką pasakyk jam mano vardu: „Jei tu atliksi karaliui aukojimą, jis taps visos Džambudvijos valdovu, o tau bus priskirta bet kuri pageidaujama šalis toje teritorijoje. Ateik ir atnašauk karališkąją auką". - „Klausau, mano valdove", - atsakė Sahja. Pirmiausia jis turėjo išsiaiškinti, kur yra apsigyvenęs atsiskyrėlis. Mieste pradėjo mušti gongus, surinko žmones ir visų išklausinėjo. Atsirado vienas miško žmogus, kuris tai žinojo, - jis buvo paimtas vedliu. Sahja su didele palyda pasiekė atsiskyrėlį, nusilenkė jam, atsisėdo šalia jo ir išdėstė karaliaus paliepimą. - „Palik tai, Sahja, tai ne man", - tarė jam Kašjapa. -

Visa žemė iki pat pakraščio

Vandenyno vandenyse

Nenoriu dėka negarbės,

Taip tu tai ir atmink.
 Nenoriu tokios garbės,
 Aš nenoriu turtų, brahmanai,
 Jei kaina už juos yra neteisėtumas,
 Tai veda į požeminį pasaulį.
 Aš palikau žemišką gyvenimą
 Ir tapau benamiu klajūnu,
 Rinkdamas išmaldą.
 Man mielesnis toks gyvenimas,
 Nei neteisėtas pelnas.
 Aš palikau žemišką gyvenimą
 Ir tapau benamiu klajūnu,
 Nenoriu kenkti gyviesiems,
 Tai geriau už bet kokią valdžią"

Patarėjas perdavė jo žodžius karaliui. - „Jei jis neina, nieko nepadarysi“, - pagalvojo karalius ir nutylėjo. Tačiau vidurnaktį jį vėl aplankė Šakra ir, pakibęs virš grindų, paklausė: „Valdove, kodėl jūs nepakvietėte pas save Kašjapo Kudlotojo ir neatlikote aukojimo?“ - „Aš siunčiau jo ieškoti, bet jis neatvyko.“ - „Mano valdove, geriau išpuošk savo mėnulveidę dukrą princesę Čandravati, ir nusiųsk ją su Sahja pas jį. Liepk pasakyti: „Jei tu atliksi aukojimą karaliui, jis ištekins už tavęs savo dukrą.“ O kas, jei jis pames galvą dėl jos ir ateis?“ - „Gerais,“ - sutiko karalius ir kitą dieną jis vėl pasiuntė Sahją, šį kartą su dukra. Tas kartu su ja atėjo prie atsiskyrėlio, pasveikino jį ir pradėjo kalbėtis. Parodė jam princesę, žavingą kaip dangaus mergelę, ir pradėjo laukti. Atsiskyrėlis pažvelgė į ją, pamiršo savo atsiskyrimą ir akimirksniu taip ją įsimylėjo, kad prarado gebėjimą blaiviai mąstyti. Sahja pastebėjo, kad atsiskyrėlis ja susižavėjo, ir tarė: „Gerbiamasis, karalius liepė man pasakyti, kad jei sutiksite atlikti auką, jis atiduos ją tau į žmonas“. Drebedamas iš aistros, tas klausinėjo: „Ištekins už manęs?“ - „Taip, jis tai padarys, jei atliksite aukojimą“. - „Gerais, dėl jos aš atliksiu aukojimą“, - pasakė atsiskyrėlis ir kartu su jais įlipo į išpuoštą vežimą ir be jokio delsimo - net nesusišukavęs savo atsiskyrėlišku plauku kuokštų išvyko į Varanasį. Karalius, sužinojęs, kad jis važiuoja, įsakė pradėti ruošti aukojimui, o pats išėjo jo pasitikti ir tarė: „Jei tu padarysi už mane aukojimą, aš tapsiu karaliumi, lygiu pačiam Indrai, o tau, kai baigsi aukoti, atiduosiu savo dukrą“. - Gerai, - sutiko Kašjapa. Kitą dieną karalius kartu su Čandravati nuėjo į aukojimo vietą. Ten buvo atvesti aukojimui skirti drambliai ir, kad būtų paskersti nustatyta tvarka, arkliai, jaučiai ir kiti keturkojai, ir Kašjapa ruošėsi juos visus po vieną apsvaiginti ir nužudyti. Tačiau tada susirinkę žmonės ėmė jį gėdyti ir šaukti jam: „Tai nėra verta tavęs, nedera taip tau daryti, Kašjapa Kudlotasis! Ką tu darai!

Saulė yra jėga, mėnuo yra jėga,
 Atsiskyrėliai turi galios,
 Jūros pakrantės yra jėga,
 Moterys yra stipresnės už jėga.
 Netgi Kašjapa- Kudlotasis,
 Kurio griežtumą žino visi,
 Pamatė mėlynaveidę,

Pasidavė įkalbinėjimams -
Atlieka vadžapeja".

Tada Kašjapa, pradėjęs aukojimą, griebė brangųjį kardą ir užsimojo, ketindamas perrežti karališkojo dramblio kaklą. Dramblys, mirtinai išsigandęs, garsiai sutrimitavo. Reaguodami į šį trimito garsą ir kiti drambliai, žirgai ir jaučiai taip pat trimitavo ir riaumojo, o iš paskos pradėjo burbėti žmonės. Apstulbintas šio visuotinio riksmo, Kašjapa pažvelgė į save ir pamatė savo plaukų kuokštą, susivėlusią barzdą, kudlotą krūtinę, ir visa kūną apžėlusį plaukais. Tuomet jis atsitokėjo: „Ką aš darau? Kokia didelė nuodėmė!" – ir sumišęs jis tarė:

"Dėl to kalta aistra.

Kokie baisūs yra jos vaisiai!

Jei tik galėčiau rasti šaknį -

Aš šitą trauką su šaknimis išraučiau. "

„Nesijaudink, drauguži, - tarė jam karalius. – Šiandien tu gausi princesę Čandravati ir dar karalystę kaip kraitį, o aš dar tau duosiu brangenybių." - „Nereikia man, valdove, meilės aistros,- atsakė Kašjapa. -

Prakeikiu visus malonumus,

Mano poelgis man brangesnis už visus malonumus.

Grįšiu į mišką, paliksiu malonumus,

Tegul karalienė ir tavo karalystė bus tavo."

Čia jis atgavo gebėjimą susikaupti ir pakilo virš žemės sukryžiuotomis kojomis. Jis davė karaliui pamoką, paskutinį kartą pasakydamas: „Niekuo nesusiviliok!" Aukos pakylą jis sudaužė į skeveldras, gavo iš karaliaus pažadą pasigailėti aukojamų gyvulių ir, nepaisydamas jokių jo prašymų, išskrido į Himalajus. Visą likusį gyvenimą jis praktikavo neišmatuojamomis dorybėmis, vedančiomis į Brahmos pasaulius, ir po mirties prisidėjo prie jų gyventojų".

Papasakojęs šią istoriją, Mokytojas paaiškino arijų nuostatas ir taip susiejo atgimimus: „Tada Sahja, vyriausiasis patarėjas, buvo Šariputra, o Kašjapa Kudlotasis buvau aš pats. Išsilgęs vienuolis, įsiklausęs į paaiškinimus, tapo šventuoju.

DŽATAKA APIE ŽMONĄ SKRYNIOJE (436)

"Iš kur jūs trise ateinate?" – tai Mokytojas pasakė Džetos giraitėje dėl ilgesio išgyvenančio vienuolio. „Ar tiesa, kad tu kankiniesi?" – paklausė Mokytojas. „Tiesa, gerbi-amas." – „Be reikalo, vienuoli, tave traukia moteriška lytis, – pasakė Mokytojas. – Juk moterys yra nedėkingos ir klastingos. Kadaisė praeityje vienas milžinas nešiojo savo žmoną pilve – kad ji negalėtų jam būti neištikima, ir viskas buvo veltui. O jūs juo labiau negalėtumėte išlaikyti jos nuo neištikimybės". – Mokytojas papasakojo senų laikų istoriją.

„Kartą Varanasio karalystėje valdė karalius Brahmadatta. Bodhisatta tuo metu atsisakė pasaulio malonumų ir tapo atsiskyrėliu Himalajuose. Ten jis gyveno, valgė miško vaisius, mokėsi kontempliacijos ir ėgijo superžinių. Netoli jo namelio gyveno milžinas žmogėdra. Kartais jis ateidavo pas Didįjį pasiklausti, kaip jis kalba apie dharma, o kitą laiką jis praleisdavo laukdamas keliautojų miško keliuose, gaudydavo juos ir surydavo. Ir štai kartą viena, labia malonios išvaizdos jauna moteris iš Kašio karalystės keliavo pasimatyti su tėvais, o paskui grįžo per miškus į atokų kaimą pas savo vyrą namo. Pamatęs pravažiuojančius, milžinas išsoko iš miško. Sargybiniai išsigando, metė ginklus ir išsisklaidė kas kur. Milžinas priėjo arčiau, pamatė vežime gražią moterį ir iš karto ją įsimylėjo. Jis nusivedė ją į savo olą ir padarė savo žmona. Nuo tos dienos jis ją ištikimai rūpinosi, atnešdavo jai sviesto, ryžių, žuvies, mėsos, rinko jai miške saldžius vaisius, dovanojo puošnius drabužius ir papuošalus. Kad ji negalėtų jo išduoti, jis laikė ją skrynioje, o skrynį nurydavo ir nešiojosi pilve. Vieną dieną jis panorą maudyti. Jis atėjo prie ežero kranto, atraugėjo skrynį ir išleido žmoną. Pirmiausia ji išsimaudė. Kai po maudynių vonioje ji išsitrinė kvapniais aliejais ir pasipuošė, milžinas jai tarė: „Pasilik čia kurį laiką. Pakvėpuok grynu oru", – ir savo ruožtu nuėjo prie vandens. Nesitikėdamas jokios klastos, jis nuplaukė tolyn. O tą pačią akimirką kažkoks dievo sūnus, apsijuosęs kardu, skriejo pro ją dangumi. Pamačiusi jį, moteris pamojo jam pirštu ir dievo sūnus akimirksniu nusileido pas ją. Ji liepė jam atsigulti į skrybnią, o pati laukdama vyro, atsisėdo ant dangčio. Kai tolumoje pasirodė milžinas moteris priešais jį atvėrė dangtį ir įlipo į skrynį. Dievo sūnų ji uždengė savo drabužiais ir atsigulė ant jo. Atėjęs milžinas nesivargino pažvelgti į skrynios vidų, nes negalėjo net pagalvoti, kad ten sėdi dar kažkas. Jis kaip paprastai nurijo skrynį ir susiruošė namo, bet pakeliui nusprendė aplankyti atsiskyrėlį, kurio seniai nebuvo mates. Vos tik pamatęs tolumoje milžiną atsiskyrėlis iš karto suprato, kad pas jį kūne sėdi du žmonės, ir todėl jis pasakė jam šiuos žodžius:

"Iš kur jūs trise atvykstate?

Sveiki atvykę, prisėskite.

Ar gerai gyvenate?

Jau seniai jūsų čia laukiu.

„Aš atėjau pas eremitą vienas, be palydovų, o jis kreipiasi į mane, kaip į tris. Nežinau, ar jis žino kažką, ko aš negaliu suprasti, ar jis išprotėjo ir kalba nesąmones?" – stebėjosi sau milžinas. Priėjęs prie bhakto, jis pagarbiai pasisveikino ir atsisėdo šalia jo ir paklausė:

„Aišku, kad atėjau pas tave.

Bet kur tu matai palydovus?

Ką turėjai omenyje sakydamas:

"Iš kur jūs trise atvykstate?"

„O tikrai tau reikia tai žinoti, brangusis?" – paklausė atsiskyrėlis.- „Taip, gerbiamasis."

- „Na, tada klausykis:

Tu esi pirmas. Antroji yra žmona:

Tavo viduje matosi skrynia,

Kuriame nešioji savo žmoną -

Tačiau kartu su ja yra ir dievo Vaju sūnus."

„Dievo Vaju sūnūs garsūs apgavikai, - pagalvojo milžinas. – Jei jis su savimi turi kardą, gali net perpjauti man pilvą, kai norės pabėgti." Jis baisiai išsigando ir paskubomis atriaugėjo skrynią.

Tada milžinas išsigando:

„Jis ketina perpjauti man pilvą kardul!"

Ir atriaugėjęs skrynią, pamatė.

Žmona sūnaus Vaju glėbyje.

Vos atidarius skrynią Vaju sūnus sušnabždėjo užkalbėjimą ir su kardu rankose pakilo į orą. Milžinas su palengvėjimu atsikvėpė ir, kupinas dėkingumo Bodhisatvai, su dėkingumu tarė:

„Ačiū, askete,

Beje, jūs tikrai juos pastebėjote,

Deja, koks pažeminimas:

Tapau apgautu sutuoktiniu

Vėjavaikiška, vėjavaikiška moteris!

Ją branginau labiau nei patį gyvenimą.

Ir štai: ji mane apgavo,

Pasilinksmino su svetimu vyru!

Sekiau ją dieną ir naktį,

Tarsi miško atsiskyrėlis prie laužo.

Kita vertus, ji nusižengė dharmai,

Įklimpo į neištikimybę.

Ši pasileidėlė nesuvaldoma!

„Saugosiu savo žmoną", - pagalvojau.

Laikydamas ją savo pilve".

Bet negi nuo nuodėmės sulaikysi

Ir štai ji nusidėjo dharmai

Nesvarbu, kaip beseksi, viskas bereikalinga,

Tikrumo negali būti.

Neištikimybė yra moterų prigimtyje,

Jos nepasotinamos savo malonumams.

Žmogus, jei tapo nuo jų priklausomas,

Sau ruošia pražūtį.

O kas numos į jas ranka?

Tas gyvena laimingai ir patogiai.

Ar nori gyventi gerovėje?

Palik bendravimą su moteriška lytimi!"

Milžinas puolė prie Bodhisatvos kojų ir dėkodamas jam tarė: „Tu išgelbėjai mane nuo mirties, garbingasai. Dėl šios ištvirtėlės vos nebuvo nužudytas! Vidjadhara galėjo mane papjauti! Bodhisatva jį pamokė dharmos ir padarė išvadą: „Nedarykite jai nieko blogo, kad atkeršytumėte. Geriau duokite penkis dorybės įžadus“. Milžinas sutiko. „Jei negalėjau sutrukdyti tau nešiodamas savo kūne, tai ir kitam tai nepavyks. Pasakė jis žmonai, išvarė ją ir grįžo atgal į mišką.

Baigęs šį pamokymą, Mokytojas paaiškino arijų nuostatas, ir tada nustatė atgimimus: „Aiškiaregis eremitas buvau tada aš pats." Vienuolis, išklausęs pasakojimą, gavo aiškaus girdėjimo vaisių.

DŽATAKA APIE NEDĖKINGĄ KARVEDĮ (445)

„Ką tu manai..." - tai pasakė Mokytojas, būdamas Bambuko giraitėje apie Devadatta. Vieną dieną vienuoliai ėmė priekaištauti Devadattai: „Gerbiamasis Devadatta! Esate daug skolingas Mokytojui! Gavote iš jo išsventinimą, išstudijavot visus Nušvitusiojo kalbų „Tris krepšelius“, išmokote kontempliacijos. Be to, jums rodoma pagarba kyla dėl jūsų artumo Dešimčiai Galingųjų“. Devadatta į tai atsakė paėmęs šakelę ir taręs: „Mano nuomone, šramanas Gotama man nieko gero nedavė, nepadėjo nė per plauką. Apie tai dharmos klausymo salėje ir prasidėjo pokalbis. Mokytojas atėjo ir paklausė: „Apie ką jūs, vienuoliai, dabar kalbate?" Vienuoliai paaiškino. „Ne tik dabar, bet ir anksčiau, o vienuoliai, Devadatta buvo nedėkingas ir tapo išdaviku, - pasakė Mokytojas ir papasakojo apie praeitį:

„Kadaise Radžagrihoje valdė didis Magadhos karalystės valdovas. Tuo metu vyriausiasis Radžagrihos pirklys supiršo savo sūnų su kaimo pirklių seniūno dukra. Ji pasirodė esanti bevaisė, todėl laikui bėgant su ja vis mažiau skaitėsi. Kartais net specialiai kalbėjosi tarpusavyje taip, kad ji galėtų girdėti: Kol mūsų sūnaus žmona nevaisinga, mūsų šeima negalės pratęsti giminės. To prisiklausiusi ji nusprendė visus apgauti ir apsimesti nėščia. Ji kalbėjosi su savo aukle - ji buvo su ja iš vieno -išklausinėjo jos apie nėščiųjų elgesį ir viską išidėmėjo. Ji ėmė slėpti mėnesines, prašė rūgštaus ir sūraus maisto. Tam laikui kai nėščiosioms patinsta kojos ir rankos, ji pradėjo trinti delnus ir pėdas, kad jos patintų. Kiekvieną dieną po sariu primegzdavo vis daugiau skudurėlių kad atrodytų, tarsi jos pilvas auga; jos krūtų speneliai buvo nuspalvinti juodai, o savo reikalu ji eidavo paslapčia, kad niekas, išskyrus jos auklę, jos nematytų. Vyras ja patikėjo ir liepė rūpintis ja taip, tarsi ji būtų nėščia. Taip ji ir gyveno devynis mėnesius kaip nėščia, o tada pasakė savo uošviui ir uošvei, kad gimdyti važiuos į kaimą pas tėvą. Jie pasodino ją į vežimą, ją lydėjo daugybė tarnų, ir ji išvažiavo iš Radžagrihos keliu į tėvo namus. O kaip tik priešais juos važiavo vilkstinė, ir pusryčiaudami jie buvo toje pačioje vietoje, kur praėjusią naktį miegojo kita vilkstinė. Vieną naktį kažkokia vargšė moteris iš vilkstinės po banjano medžiu pagimdė sūnų. Ryte, kai vilkstinė ruošėsi išvažiuoti, jai teko susimąstyti: „ Viena, be vilkstinės, aš negalėsiu eiti, bet va vis tiek dar turėsiu sūnų“, - nusprendė ji ir paliko naujagimį gulėti su krauju ir gleivėmis po gimdymo tiesiai po medžiu. Ir berniukas liko gyvas dėl to medžio dvasios, nes kas kitas, o pats Bodhisatva šį kartą taip gimė. Pusryčio metu čia atvažiavo pirklio seniūno marti. Ji pasakė savo bendrakeiviams, kad turi nueiti savo reikalu, atėjo su slaugytoja prie banjano medžio ir pamatė berniuką aukso spalvos oda. „Motušė, mūsų reikalas išspręstas!" - pasakė ji auklei, išmetė iš po sario visus skuduriukus, sario apačią ištepė krauju ir gleivėmis, ir paskelbė, kad ji pagimdė. Visi labai apsidžiaugė, o berniukas tuoj pat buvo suvyniotas į vystyklus ir nusiuntė laišką į Radžagrihą. „Grįžk atgal, - parašė jai uošvis su uošve. – Kadangi tu jau pagimdei kūdikį, tėvo namuose neturi ką veikti." Todėl ji ir pasuko atgal. Jie susitiko ją Radžagrihoje ir ėmė galvoti, koki vardą duoti naujagimiui. Jie jį pavadino Nigrodhiu - Banjanu - nes jis gimė po tuo medžiu. Tą pačią dieną ir kita pirklio seniūno marti taip pat važiavo gimdyti į tėvo namus ir pakeliui po medžio šaka pagimdė sūnų. Jie pavadino jį Sakha -Šaka. Tuo pat metu dar siuvėjo žmona,

gyvenusi prie seniūno, pagimdė sūnų tiesiai dirbtuvėse tarp audinių atraižų. Šis buvo pakrikštytas Pottika. Šeimininkas nusprendė juos abu auginti kartu su savo sūnumi, nes visi trys gimė tą pačią dieną. Jie augo kartu, o kai paaugo, kartu nuvyko į Takšašilą ir ten mokėsi menų. Pirklio sūnūs sumokėjo savo mokytojui po tūkstantį, o Pottiką Nigrodha mokė pats nemokamai. Ir štai išmoko jie visus menus, atsisveikino su mokytoju ir pradžiai kurį laiką klajojo po pasaulį. Ar trumpai, ar ilgai, bet pasiekė jie Varanasį ir apsinakvojo prie šventyklos. Tuo metu buvo praėjusi vos savaitė nuo Varanasio karaliaus mirties. Jis neturėjo įpėdinių, todėl kaip įprasta, jie nusprendė panaudoti šventinį vežimą ir paleisti jį be vežėjo, kad arkliai patys ateitų prie būsimojo karaliaus. Apie tai žinojo visi miestiečiai.

Tuo tarpu draugai atsigulė po medžiu ir miegojo. Auštant Pottika atsibudo, atsisėdo prie Nigrodhos kojų ir pradėjo jas glostyti. Du gaidžiai tupėjo tame medyje, ir staiga tas, kuris buvo aukščiau, apdėgė apatiniam į galvą. „Kas mane apdėgė?“ - paklausė apatinis. - „Nepyk bičiuli, aš netyčia“ - „Kas aš tau esu - išvietė? Tu nežinai, kad aš esu nepaprastas gaidys?“ - „Sakau tau, kad taip išėjo netyčia, - sako tas kur tupi aukščiau, - bet tu vis tiek pyksti. O kodėl tu nepaprastas?“ - „Kas mane papjaus ir suvalgys, rytoj gaus tūkstantį monetų. Kaip galiu nesididžiuoti?“ - „Pagalvokit, rado kuo didžiuotis! - sako jam kitas. - O štai kas mane paskers ir suvalgys daugiau mano mėsos, kitą dieną jis taps karaliumi, o tas, kuris valgys mažiau, bus karvedys, o kas apčiulps mano kaulus, tas bus išdininkas“. Pottika tai išgirsta ir galvoja:

„Mums nereikia tūkstančio monetų, karalystė yra geriau“. Jis tyliai užlipo ant medžio, pagriebė viršutinį gaidį, užlaužė jam kaklą ir iškepė ant žarijų. Didžiąją dalį mėsos jis atidavė Nigrodhai, mažiau - Sakhai, o pats apčiulpė kaulus ir, kai visi pavalgė, pasakė: „Tu, bičiuli Nigrodha, šiandien tapsi karaliumi; tu, bičiuli Sakha, būsi karvedys, o aš būsiu išdininkas. - „Iš kur tu tai žinai?“ - klausia jie. Tada jis viską jiems papasakojo. Ryte jie atvyko į Varanasį, kažkokio tai brahmano namuose pavalgė ryžių košės su sviestu ir cukrumi ir išėjo iš miesto į parką. Nigrodha atsigulė ant akmens plokštės, o kiti du atsigulė šalia jo. Tuo tarpu mieste pakinkė šventinį vežimą, jame buvo padėti penki karališkojo prestižo ženklai ir paleido arklius, tegul jie klajoja, kur nori. Žirgai nuvežė vežimą prie įvažiavimo į parką. Ten jie apsisuko ir stovėjo, pasiruošę priimti važnyčiotoją. „Parke tur būt yra žmogus, kuris vertas priimti karališką valdžią“, - pagalvojo dvaro kunigas. Jis įžengė į parką ir pamatė ten Nigrodhą. Tada jis pakėlė nuo jo užklotą ir pažvelgė į jo kojas. Iš kojų linijų jis suprato, kad tai žmogus, kuris gali valdyti ne tik Varanasio karalystę, bet ir visą Džambudvipą ir pakvietė muzikantus groti. Nigrodha atsibudo, parodė veidą, pažvelgė į žmones ir nusigrėžė; paskui trumpam pagulėjo ir atsisėdo. Kunigas atsiklaupė prieš jį ir tarė: „Valdove, prašome priimti karalystę.“ - „Gerai“, - atsakė jis. Tuo pat jis buvo nuvestas ant krūvos brangakmenių ir buvo inicijuotas karalystei. Priėmęs valdžią, jis paskyrė Sakhą karvedžiu ir su didele pompastika bei puošnumu įžengė į miestą. Pottika nusekė paskui jį. Nuo tos dienos Didysis pradėjo tiesoje su dharma valdyti Varanasį. Vieną dieną jis prisiminė savo tėvus ir pasakė Sakhai: „Bičiuli, vis dėlto negalime gyventi be tėvų. Nuvažiuok į mūsų namus su didele palyda ir parvežk juos čia“. Sakha atsisakė: „Neturiu aš ką ten veikti.“ Jis liepė Pottikai tai padaryti. Tas sutiko nuvažiuoti, pasiekė namus ir pasiūlė Nigrodhio tėvams: „Jūsų sūnus dabar yra karalius, važiuokime pas jį“. Tačiau jie atsisakė: „Brangusis, turime daug savo turto, mums nereikia ten važiuoti. Ir Sakhio tėvai taip pat nenorėjo niekur važiuoti. Tada Pottika nuėjo prie savo tėvų, bet ir tie atsisakė: „Mes turime savo siuvimo verslą. Mes užsidirbame pragyvenimui ir tai

viskas ko mums reikia. Taigi Pottika nieko nepasiekė iš jų ir grįžo atgal į Varanasi. Ten jis nusprendė užsukti į karvedžio namus pailsėti po kelionės, o paskui eiti pas Nigrodhą. Atėjęs prie namo jis pasakė sargybiniui: „Eikite ir praneškite karvedžiui, kad atvyko Pottika, jo senas draugas." Jie pranešė. Sakha jau seniai turėjo nuoskaudų Pottikai už tai, kad šis padarė karaliui ne jį, o Nigrodhą. Jis tai išgirdo ir piktai sušuko: „Koks jis man draugas - pusprotis vergų išpera! Išvarkite jį!" Tarnai užpuolė Pottiką, mušė jį alkūnėmis, kojomis, keliais, kumščiais ir išmetė iš namų. „Koks nedėkingas išdavikas! - pagalvojo Pottika. - Aš užleidau jam karvedžio titulą, o jis liepė mane sumušti ir išmesti. Tačiau Nigrodha yra geras žmogus - protingas ir dėkingas. Aš eisiu pas jį". Jis atėjo į karaliaus dvarą ir liepė pranešti karaliui: „Atėjo tavo draugas Pottika, laukia prie vartų." Karalius liepė pakviesti jį į rūmus, o pamatęs jį, pats atsikėlė ir išėjo jo pasveikinti. Tada nusiuntė pakviesti kirpėją, kad šis sutvarkytų Pottikos plaukus ir barzdą; liepė atnešti puošnius drabužius ir papuošalus, pamaitino jį rinktinio maistu, o jau paskui pradėjo klausinėti, ką pasakė tėvai. Pottika jam pranešė, kad jie neatvyks. Tuo tarpu Sacha taip pat atvyko pas karalių. „Pottika dar ko gero apie mane pripasakos karaliui, - galvojo jis. - O jei būsiu šalia, jis nedrįs praverti burnos". Tačiau Pottika nebijojo ir prie jo pasakyti: „Ar patikėsi; bet aš buvau pakeliui, užsukęs pas Sakhą, norėjau pailsėti pas jį prieš atvykdamas čia. Taigi jis net nenorėjo manęs pažinti, liepė savo tarnams mane sumušti ir išvaryti!

Ką manai, Nigrodha, apie tokį Sakhi poelgį?
 "Pirmą kartą jį matau ir nežinau, kas jis toks,"
 Jis pareiškė savo tarnams, ir jie mane sučiupo.
 Jie sumušė mane ir išstūmė lauk.
 Valdov! Taigi Sakha, šis senas tavo draugas, -
 Nesąžiningas, nedėkingas, niekingai manęs išsižadėjo.

Tai išgirdęs Nigrodha tarė:

"Nieko apie tai nežinojau ir niekas man apie tai nepranešė -
 Pirmą kartą dabar sužinojau, kaip Sakha tave įžeidė,
 Turtus ir didybę padovanojai mums abiem,
 Už savo gerovę esame dėkingi tau.
 Niekada nepamiršiu, kokį laimingą tu mane padarei.
 Jei sėkla bus įmesta į ugnį, ji sudegs ir nedygs,
 Jei padėjote niekšui, malonė nueis perniek.
 Tačiau kilniam žmogui visada atlyginama už pagalbą.
 Ir dėkingumas už ją, kaip sėkla lauke, išaugs."

Kol Nigrodha visa tai kalbėjo, Sakha stovėjo šalia jo ir tylėjo. Tada karalius paklausė jo: „Sakha, argi tu jo nepažįsti? Tai Pottika!" Šis vėl tylėjo. Ir karalius įsakė jį nužudyti:

"Ar niekšas, ar apgavikas ir intrigantas bus
 Aš liepsiu juos šaudyti iš lankų, jis neliks gyvas."

„Kodėl tas kvailys turėtų mirti dėl manęs?" - pagalvojo Pottika ir pasakė karaliui:

"Pasigailėk Sakhos, o karaliau, nes įsakymu negalima atkurti gyvybės.
 Atleisk jam jo nuodėmes, aš nenoriu jo mirties."

Karalius pakluso ir atleido Sakhai, o karvedžio titulą norėjo perduoti Pottikai, bet šis jo nepriėmė. Tada jis davė jam įždininko titulą, kad vadovautų visiems amatininkams ir

prekybininkams. Anksčiau tokio titulo nebuvo, karalius jį įvedė iš naujo. O po daugelio metų, kai išdininkas Pottika buvo jau nejaunas, turėjo sūnų ir dukterų, jis kartą jiems pasakė pamokydamas:

"Bendraukite tik su Nigrodha,
nesiartinkite prie Sakhos.
Geriau būti mirusiam su Nigrodha,
nei išsaugoti gyvybę prie Sakhos".

Papasakojęs šią istoriją, Mokytojas pakartojo: „Kaip matote, vienuoliai, Devadatta ir anksčiau buvo nedėkingas. Ir jis nustatė atgimimus: Sakha tada buvo Devadatta, Pottika buvo Ananda, o Nigrodha buvau aš pats."

DŽATAKA APIE LYSVES MIŠKE (446)

"Tėve, čia ne vieta lysvėms..." - tai Mokytojas pasakė Džeti giraitėje apie pasaulietį, kuris rūpinosi savo tėvu. Jis buvo kilęs iš neturtingos šeimos. Kai mirė jo motina, jam reikėjo rūpintis senu tėvu. Jis atsikeldavo anksti ir, vos nusiprausęs ir išsivalęs dantis eidavo į darbą pas žmones, kartais arti, kartais atlikti įvairių namų ruošos darbus ir už uždirbtus pinigus nupirkdavo ryžių bei išvirdavo tėvui valgyti. Ir vieną dieną tėvas jam pasakė: „Sūnau, dabar tu turi tvarkyti namų ūkį ir uždirbti pinigų. Kas būtų, jei aš surasčiau tau žmoną? Namų ūkio darbai tada tektų tavo žmonai." – „Neverta, tėveli. Jei mūsų namuose atsirastų moteris, tai nei tau, nei man nebus ramybės. Geriau be to apsieiti. Rūpinsiuosi tavimi, kol esi gyvas, o paskui pažiūrėsim." Tėvas vis dėlto rado savo sūnui žmoną prieš jo valią. Nuotaka buvo darbšti, lengvai bendraujanti; ji neprieštaraudavo nei savo uošviui, nei vyrui. Vyras buvo patenkintas, kad ji buvo paklusni ir rūpinasi senuku, ir visus savo uždirbtus pinigus atiduodavo jai. Ji buvo atsakinga už pinigus, o uošviui gamino maistą. Ir tada jai atėjo į galvą mintis: „Kad ir ką vyras neša į namus - viską man atiduoda. Tėvas jam tur būt našta. Bandysiu kaip nors vyrą nuteikti prieš uošvį ir išgyvendinsiu senuką iš namų. Ir ji ėmėsi reikalo: ji duodavo senukui tai per daug karšto vandens arba per daug šalto, košės būna arba per daug sūrios, arba per mažai sūdytos, arba per tirštos, arba per skystos... Taip ji stengėsi kuo labiau jį išerzinti, o kai jis supykdamas, pradėdavo šaukti ir prasidėdavo ginčai: šiam senoliui neįmanoma įtikti. Kartą ji prispjūdė įvairiose vietose ir paskundė savo vyrui: „Pažiūrėk, ką daro tavo tėvas! O jei noriu pasakyti žodį, jis supyksta. Negaliu gyventi su juo viename name. - "Žinai, mieloji, - tarė vyras, - tu dar jauna, tu prisitaikysi ir kažkur kitur gyventi, o senolis neturi kur eiti iš namų. Jei negali jo pakęsti, galite pati išeiti. Žmona išsigando ir puolė prie savo uošvio kojų: „Atsiprašau, daugiau tai nepasikartos". Nuo tada viskas namuose grįžo į ankstesnę padėtį. O vyras kelias dienas buvo taip susimąstęs apie tuos reikalus, kad net pas Mokytoją nenueidavo pasiklausti dharmos. Kai žmona atėjo į protą, jis vėl atėjo. „Kodėl tu, pasaulietė, visą savaitę neatėjai pas mus pasiklausti dharmos?" - paklausė jo Mokytojas. Jis jam viską papasakojo. „Ši kartą viskas susitvarkė, - pasakė Mokytojas. - Tu jai nenusileidai ir neišvarei tėvo iš namų. O štai praeitąją buvo kitaip: pasinaudojote žmonos patarimu ir nuvežėte tėvą į kapinės. Ten būtų ir atėjęs jam galas. Gerai, kad ten buvau. Tuo metu aš buvau jūsų septynmetis sūnus, kuris gynė senolį, ir neleido įvykti tėvažudystei. Tą kartą tu mane išklausei ir sutikai saugoti ir globoti savo seną tėvą iki pat jo mirties, todėl po to atgimei danguje. Ar žinai, kodėl nepaklusai savo žmonai dabar? Aš buvau tas, kuris liepė tau pasirūpinti savo tėvais visuose būsimuose gyvenimuose, ne tik tame. Ir Mokytojas pasauliečio prašymu papasakojo istoriją iš praeities.

„Kadaise Varanasį valdė karalius Brahmadatta. Tada vienoje šeimoje, kuri gyveno Kaši karalystės kaime, buvo tik vienas sūnus, kurio vardas buvo Vašišta. Jis maitino savo senyvus tėvus. O mirus motinai, jis tapo vieninteliu tėvo slaugytoju... Trumpai tariant, viskas buvo beveik taip kaip ir ši kartą. Vienintelis skirtumas buvo tame, kad žmona tada ne tik pasakė: „Pažiūrėk, ką daro tavo tėvas! Ir kai tik aš jam pasakau žodį, jis supyksta", - ir dar pridūrė ji: „Pone, jūsų tėvas yra grubus ir priekabus, jis tik ieško kaip susipykti. Aš negaliu su juo gyventi tame pačiame name. Be to, jis mirs jei ne šiandien ir ne rytoj, jis toks ligotas ir išsekęs - ilgai

netrauks. Vienu žodžiu, iškask jam kapą kapinėse, kastuvu nukirsk jam galvą ir užkask". Taip ji kartojo daugiau nei vieną kartą. Galiausiai vyras pasakė: „Mieloji, nužudyti savo tėvą yra sunkus nusikaltimas. Kaip man tai padaryti?" - „Aš galiu tave išmokyti." - „Na, pamokyk mane." - „Pone, ateikite pas tėvą ryte, kol jis dar neatsikėlė ir garsiai pasakyk, kad visi girdėtų: „Tėve! Kitame kaime turite skolininką. Be tavęs jis man neatiduos, o kai tavęs nebebus, jis atsisakys mokėti. Nuvažiuokime ryte kartu su juo pasimatyti". „Leiskite jam pačiam nustatyti laiką, o jūs važiuokite su juo į kapines, ten jį nužudyk ir užkask. Tada viską parodyti taip, lyg jus užpuolė plėšikai, kad niekas jūsų neįtartų." - „Manau, kad taip galima", - pritarė Vasišta ir nuėjo paruošti vežimo. O jis turėjo sūnų, protingą septynerių metų berniuką. Jis išgirdo motinos žodžius ir pagalvojo: „Mano motina yra piktadarė! Ji kursto mano tėvą nužudyti senelį. Tik aš neleisiu jam nužudyti senelio!" Jis nepastebėtas atsigulė miegoti su seneliu. Ryte, paskirtą valandą, Vasišta įkinkė jaučius ir pašaukė tėvą: „Važiuokime, tėve, pas skolininką. O berniukas įlipo į vežimą anksčiau už senelį, o Vasišta nedrįso jo išvaryti. Taip jie visi trys ir atvažiavo į kapines. Senelis ir berniukas toliau sėdėjo vežime, o Vasišta paėmė kastuvą ir krepšį, kuriuo nešama žemė, ir išsirinko nuošalią vietą ir pradėjo kasti ten keturkampę duobę. Čia berniukas išlipo iš vežimo, tyliai priėjo prie tėvo nustebusiu veidu:

"Tėve, čia ne vieta lysvėms,
Nepainiok miško su daržul!
Gūdžiame miške, viduryje pogosto
Kam kasi šią duobę?"

Tėvas atsakė:

"Mūsų senelis visai nusilpo
Ir ligų yra nukankintas.
Toks gyvenimas jam jau nemalonus,
Pats laikas jam atsigulti į kapą.

Tada berniukas savyje pasakė:

"Kruvinas reikalas sumanytas
Tėvo, užkietėjusi jo širdis!"

Jis paėmė iš tėvo kastuvą ir netoliese pradėjo kasti kitą duobę. Tėvas priėjo prie jo ir paklausė: "Sūnau, o kodėl tu kasi duobę?" Sūnus paaiškino:

"Tėve, kai tu pasensi,
Tą patį padarysiu ir aš su tavimi.
Ir aš laikysiuosi šeimos papročių -
Tu atsigulsi į mano kapą.

Tėvas sušuko:

"Tu įžūliai atsakai savo vyresniesiems
Ir esi kupinas nuožmaus pykčio!
Negi tu, mano mielas vaike,
Stumi savo tėvą į mirtį?"

Protingas berniukas atsakė:

"Ne, tėveli, koks piktumas!
Aš linkiu tau tik gero.
Bet tu sumanei piktą dalyką,

Ir tave reikės sulaikyti.
Kas motiną ar tėvą, Vašišta,
Nekaltus ir klusnius žiauriai kankina,
Tas atsisveikinęs su kūnu
Tikrai pateks į pragarą.
Bet kas tėvą ir motiną
Palaikys ir puoselės,
Atsisveikinęs su kūnu
Jis tikrai kelias į rojų.

Išgirdęs šią kalbą apie dharma iš savo sūnaus lūpų, tėvas ištarė:

"Tur būt, sūnau, tu nesi mano priešas,
Ir tik gero man linki.
Vos netapau tėvažudžiu -
Žmona palenkė mane į nuodėmę".

"Tėve, - tarė jam į tai berniukas. - Jei kalei pataikauti, ji nežinos jokių suvaržymų savo nuodėmėse. Reikia pamokyti motiną taip, kad ateityje ji nedrįstų apie nieką panašaus nė pagalvoti.

Tavo žmona yra negailestinga,
Nors ji yra mano motina tikra,
Varyk ją greitai iš namų,
Priešingu atveju turėsi daug bėdų.

Pasiklausė Vašišta savo protingo sūnaus, ir jo širdyje tapo šviesiau. „Važiuojame namo, sūnau“, - tarė jis ir kartu su sūnumi bei senu tėvu grįžo atgal. O beširdė žmona sėdėjo namie laiminga ir patenkinta. „Aš išvariau savo nelaimę iš namų!“ Ji ištrynė grindis šviežiu karvės mėšlu¹⁸, pagamino vakarienę ir atsistojo laukti savo vyro. Staiga pamatė, kad jie visi kartu grįžo. Ji supyko ir papriekaištavo vyrui: „O tu, asile! Kam tu sugrąžinai atgal mūsų nelaimę!“ Vašišta neištardamas blogo žodžio, išskinkė jaučius, o paskui sušuko: „Ką tu bjauryste, drįsai pasakyti?“ Jis ją gerokai apkūlė ir išvilko už kojų lauk. „Eik iš čia ir niekada negrįžk!“ Jis atnešė seneliui ir berniukui vandens nusiprausti pats nusiprausė ir visi trys susėdo vakarienei. O niekingoji žmona įsitaisė gyventi pas kaimyną. Čia sūnus sako tėvui: „Tėve, mano mama dar nieko nesuprato. Reikėtų ją kaip nors paprotinti. Štai ką turėtumėte daryti. Pasakyk visiems, kad kitame kaime turi pusseserę ir nori ją vesti, atsivesti naują šeimninę į namus. Ji rūpinsis ir sūnumi, ir tėvu. Išvažiuok iš namų su gėlėmis ir smilkalais – tarsi pirštis, bet iš tikrųjų visą dieną važinėkis po aplinkinius laukus ir grįžk vakare“. Tėvas taip ir padarė, o kaimynės tuoj pat pranešė jo žmonai: „Jūsų vyras išvyko į kitą kaimą susirasti naujos žmonos. - „Dabar aš prapulsiu, - išsigando ji. – Nebegalėsiu grįžti atgal“. Todėl ji nusprendė pabandyti prašyti sūnaus pagalbos. Ji slapta atėjo pas jį, puolė jam po kojomis ir tarė: „Sūnau, neturiu kuo pasikliauti, tik tavimi. Pažadu tau: dabar aš ir tavo tėvą, ir senelį gerbsiu kaip šventuosius šventykloje. Tik padėk man grįžti namo.“ - „Gera, mama, pabandysiu, jei davėte tokį pažadą. Tik žiūrėk, laikykis savo žodžio, - pasakė berniukas, o kai tėvas grįžo namo, jis paprašė:

"Tavo žmona yra negailestinga,

¹⁸ Toks tvarkymosi būdas Indijos kaime vis dar naudojamas.

Bet ji yra mano motina.
Ji yra atsidavusi ir nuolanki.
Leisk jai vėl grįžti namo!"

Taigi berniukui pavyko gražinti motiną namo. Ji atėjo ir atsiprašė savo vyro ir uošvio, ir nuo to laiko buvo klusni, sekdamą visur dharmos mokymams ir pataikaudama namiškiams. Ir jie abu – ir tėvas ir motina klausė berniuko nurodymų, nešė dovanas ir darė kitus gerus darbus ir po mirties atgimė danguje".

Papasakojęs istoriją, Mokytojas paaiškino arijų nuostatas ir įvardijo atgimimus: "Tėvas, sūnus ir marti yra tie patys, kaip ir dabar, o protingas berniukas buvau aš pats. Pasaulietis, paklusęs paaiškinimui, gavo aiškaus girdėjimo vaisių.

DŽATAKA APIE PERNELYG DIDELĮ SIELVARTĄ (449)

„Puošniai apsirengęs, su blizgančiais auskarais...“ – taip kalbėjo Mokytojas Džetos giraitėje apie vieną šeimos tėvą iš Šravasti, kurio mylimas sūnus staiga mirė. Šis šeimos tėvas buvo pasaulietinis Nušvitusiojo pasekėjas. Jį taip apėmė sielvartas dėl savo sūnaus, kad jis nustojo valgyti, maudytis, metė savo kasdienius reikalus ir nepasirodydavo pas Nušvitusįjį klausytis kalbų apie dharma, tik tiek ir tedarė, kad gailiai dejuodavo: „O, tu mano brangus sūnau! Kodėl tu palikai mane vieną, pirmas palikai gyvenimą? Mokytojas savo vidine akimi apžvelgė žmonių pasaulį ryto aušroje ir pamatė, kad šis žmogus subrendo tam, kad igitų atsivėrusios klausos vaisių. Kitą dieną jis kartu su bendruomenės vienuoliais rinko išmaldą Šravastyje ir pavalgė, o paskui išsiuntė visus vienuolius atgal ir tik su jį lydinčiu kaip visada Ananda, atėjo į pasauliečio namus. „Atėjo Mokytojas“, – perdavė šeimininkui. Šeimininkas pasisveikino, pasiūlė Mokytojui atsisėsti, o šeimininką už rankų išvedė pas jį. Šeimininkas pasisveikino, atsisėdo. „Ka, pasauliete, kiūdi dėl savo vienintelio sūnaus?“ – švelniai, gailestingai jo paklausė Mokytojas. – „Taip, gerbiamasis“. – „Ar žinai, pasaulieti, kaip būdavo praityje? Kąkadatai vieną protingą žmogų taip pat sugniuždė sielvartas dėl mirusio sūnaus – jis sielojosi ir sielojosi; o tada jis paklausė protingų žodžių, susitaikė su tuo, kad tu negali sugrąžinti mirusiųjų, – ir čia pat visas jo liūdesys dinga“. Ir pasauliečio prašymu Mokytojas papasakojo istoriją iš praities.

„Seniai seniai Varanasyje karaliavo Brahmadatta. Tuo metu turtingo brahmano sūnus staiga sunkiai susirgo ir mirė būdamas penkiolikos ar šešiolikos metų. Jis atgimė po mirties danguje. Brahmanas nuo pat jo mirties dienos nieko nedarė, tik sėdėjo prie laidotuvių laužų, šalia pelenų krūvos ir dejavo. Jis metė visus savo reikalus ir visiškai atsidavė sielvartui. O jo sūnus, tapęs dangaus gyventoju, klajojo po dangų, pastebėjo savo tėvą žemėje ir nusprendė: „Turime kaip nors išgydyti jį nuo liūdesio“. Kai brahmanas vėl atėjo verkti prie laidotuvių laužų, jo sūnus igavo ankstesnę išvaizdą ir, dailiai apsirengęs, pasipuošęs brangakmeniais, persikėlė ten. Ten jis rankomis suspaudė galvą ir garsiai verkė. Brahmanas atsigrėžė į balsą, pamatė jaunuolį ir jame pabudo tėviški jausmai. Jis priėjo prie jo ir paklausė: „Ko tu, brangus jaunuoli, verki čia tarp laidotuvių laužų?

Dailiai apsirengęs, blizgiais auskarais,
Su vainiku, išsitepęs geltonu sandalmedžiu, -
Ko dejuoji, lauždamas rankas?
Kas tave kankina tarp mirusių pelenų?“

Jaunuolis jam atsakė:

„Turiu, aš auksinį, blizgantį,
Baigtą vežimo korpusą
Niekaip jam ratų nepritaikau,
Ir niekaip negaliu ištvirti sielvarto!“

Brahmanas pasiūlė jam padėti:

„Kokio vežimo tu nori?
Iš aukso ar brangakmenių?

Sidabrinį ar bronzinį?
Atiduosiu ir kėbulą, ir ratus!“

Ir jaunuolis jam atsakė:

„Auksiniam korpusui tinka
Mėnulis ir saulė - du šviesuliai.
Štai tada kokie būtų ratai!
O kitokių aš nenoriu“.

Brahmanas pasakė:

„Norėdamas nepasiekiamo
Tu, jaunuoli, esi išprotėjęs, tiesa.
Šviesulių tu taip ir negausi.
Bet tikriausiai greitai mirsi“.

Ir jaunuolis iškart atsakė:

„Jie ir pakyla ir nusileidžia,
Jų šviesa ir kelias per dangų matomi,
O mirusiųjų visai nematyti, -
Taigi, kuris iš mūsų dviejų yra kvailesnis?“

Ir brahmanas pripažino, kad jis buvo teisus:

„Tu sakai tiesą, jaunuoli,
Aš esu beprotiškiausias iš mūsų abiejų -
Kaip mažas vaikas verkia
Kad mėnulį jam nuo dangaus nuimtų, -
Taip aš liūdžiu mirusiojo“.

Jaunuolio žodžiai išvadavo Brahmaną nuo didelio sielvarto, ir jis dėkingas pasakė:

„Aš kaip ant aukojimo ugnies,
Į kurį pilamas aliejus,
Degiau savo liūdesio ugnyje.
Tu išgydei mane nuo sielvarto
Lyg su vandeniu užliejai ugnį.
Labai liūdėjau dėl sūnaus mirties
Ir buvau sugniuždytas šio sielvarto,
Ir tu ištraukei geluonį iš širdies.
Dabar manęs nebekankina sielvartas,
Aš negedžiu ir neverkiu
Liūdesys dingo ir aš apsivaliau
Išklausiau tavo protingos kalbos“.

„Brahmanai, bet aš esu tas, dėl kurio tu liūdi“, – pasakė jam jaunuolis. — Aš gimiau dangaus gyventojų. Daugiau dėl manęs nesijaudink. Būk dosnūs, nelaužyk geros moralės įžadų, laikykis uposathos apeigų“. Ir davęs savo tėvui nurodymų, jis grįžo į dangų. Brahmanas gi pradėjo laikėsi jo patarimų: jis nešdavo dovanas, darė kitus gerus darbus ir po mirties taip pat gimė dangaus gyventojų.

Baigęs šią istoriją, Mokytojas paaiškino arijų pozicijas, o paskui identifikavo atgimimus: „Dangaus gyventojų, kuris mokė tėvą dharmos, tada buvau aš pats. Šeimos tėvas, išklauses pasiaiškinimo, gavo aiškaus girdėjimo vaisių.

DŽATAKA APIE GERAI BESIELGIANTĮ PRINČĄ (462)

„Aš žinojau apie tavo dorybes...“ – taip kalbėjo Mokytojas Džetos giraitėje apie tam tikrą vienuolį, kuris pradėjo mažiau stengtis. Šis vienuolis buvo kilęs iš šeimos, gyvenusios Šravastyje. Išklauses Nušvitusiojo pamokslą, tapo vienuoliu, praėjo pradinį mokymą pas mokytoją ir jo mentorių¹⁹, išmoko tmintinai elgesio įstatus ir, kai praėjo penkeri metai nuo pašventimo, pagalvojo: „Man laikas imti ir paklausti mokytojo ir mentorius, kokią turiu gauti dvasinio darbo užduotį²⁰, eiti į mišką ir praktikuoti jogą“. Gavęs mokytojo ir mentorius sutikimą, jis pasitraukė į retai apgyvendintą kaimą Kašio karalystėje. Vietiniams valstiečiams jis patiko, jie pastatė jam trobelę ir pradėjo tiekti viską, ko reikia. Šioje trobelėje jis praleido lietaus sezoną ir su dideliu užsidegimu pradėjo mankštintis. Bet kad ir kaip prisiversdavo, kad ir kaip stengėsi, per visus tris mėnesius nė karto nešmėkštelėjo sėkmės prošvaistė. Nieko nepasiekęs, jis pagalvojo: „Meistras skirsto žmones pagal jų supratimą į keturias rūšis. Galbūt aš priklausau paskutiniam iš jų ir nesugebu tobulėti. O jei taip, tai miške aš neturiu ką veikti. Geriau grįžti į Džetos giraitę – ten vėl galėsiu matyti didingą Tathagatos išvaizdą ir klausyti jo dharma mokymų, tokių mielų ausiai“. Taigi jis nustojo stengtis ir išėjo iš miško. Atėjus laikui, jis pasiekė Džetos giraitę. Mokytojas su mentoriumi ir pažįstamais vienuoliais paklausė, su kuo jis grįžo, ir jis pasakė jiems tiesą. – Tu neturėjai to daryti! – priekaištavo jie ir nuvedė pas Nušvitusį. „Kodėl, vienuoliai, jūs pas mane vedate tą žmogų prieš jo norą?“ – paklausė Mokytojas. Gerbiamasis, jis susilpnino savo pastangas ir atėjo čia veltui. – „Ar tai tiesa?“ – paklausė vienuolio Mokytojas. – „Taip, pone“, – atsakė jis. „Veltui tu, vienuoli, nustojai toliau stengtis. Nes tas, kuris yra aplaidus ir neturi uolumo, nepasieks didžiausios sėkmės mūsų mokyme – jis netaps šventuoju. Toks pasiekimas yra tik uolių asketų dalis. Taip, tu juk ir pats anksčiau buvai uolus ir klausydavai gerų nurodymų. Štai kodėl tu praeityje tapai Varanasio karaliaus įpėdiniu, nors buvai jauniausias tarp šimto jo sūnų. Juk mokėjai vadovautis gerais išminčių patarimais“, – ir Mokytojas papasakojo istoriją iš praeities.

„Seniai Varanasyje karaliavo Brahmadatta. Princas Samvara²¹ (21) buvo jauniausias iš šimto jo sūnų. Kiekvienam savo sūnui karalius paskyrė patarėją ir įsakė: „Išmokyk princus, ką jie turėtų žinoti“. Samvaros mokytojas pasirodė esąs protingas ir išsilavinęs patarėjas, tėviškai rūpinęsis jaunuoliu, ir nieko keisto: juk jis pats buvo Bodhisatva. Kiekvieną prinčą, kai jo mokymas baigdavosi, patarėjas siuntė karaliui. Parodęs, ką sugeba, princas iš tėvo gaudavo tam tikrą plotą tvaldyti. O princas Samvara, iki galo įvaldęs visus menus, paklausė Bodhisatvos: „Tėve, ką man patartum daryti, jei tėvas nuspręstų mane pasiųsti valdyti kokią nors sritį?“ – „Nesutik, sūnau, jei jis pradės tau siūlyti regioną. Geriau atsakyti karaliui taip: „Valdove, aš esu jauniausias iš tavo sūnų. Jei ir aš tave paliksiu, prie tavo sosto bus tuščia. Leisk man pasilikti čia, su tavimi.“ Ir tada atėjo diena, kai princas atėjo pas karalių, pasveikino jį ir atsistojo šalia sosto. „Na, sūnau, ar tu išstudijavęs meną?“ – paklausė jo karalius. „Taip,

¹⁹ Mokytojas mokė naująją vienuolį sutrų, tai yra teorinių ir budizmo mokymų joginis turinys ir įstavų pagrindų mokė mentorius, tai yra praktinio elgesio taisyklių.

²⁰ Budistų jogoje yra išsami klasifikacija dvasinėms pratyboms; Tas ar kitas pratimas rekomenduojamas žmogui, priklausomai nuo psichinio tipo.

²¹ Samvara- vardo reikšmė: „susilaikymas, savęs sutramdymas“.

pone.“- „Rinkitės savo regioną.“- „Pone, kad tavo sosto papėdė nebūtų tuščia, gal aš likčiau čia, su tavimi.“ Karalius džiaugėsi šiomis kalbomis ir Samvara liko su tėvu ir dar kartą paklausė Bodhisatvos: „Ką man dabar daryti, tėve? — „Paprašykite karaliaus, kad jis jums padovanotų seną parką“. Princas taip ir padarė, o tapęs parko savininku žymiems piliečiams duodavo dovanų, siūsdavo gėlių ir vaisių. — „O ką toliau daryti?“, – vieną dieną paklausė jis. — „Paprašykite karaliaus leidimo pačiam duoti maistą ir atlyginimus rūmų tarnams“. Princas pakluso, o vėliau skirstydamas visada buvo sąžiningas. Tada Bodhisatvos patarimu ir tėvui leidus, jis prisiėmė rūmų išlaidas – ir vergams, ir sargybiniams, ir arkliams – ir vėl nė vieno neskriaudė. Pasiuntiniams iš svečių šalių jis pats suteikdavo nakvynę ir maitinimą, pats ėmė rinkti turgaus rinkliavas, na ir kitus reikalus pats pradėjo tvarkyti. Vienu žodžiu, sekdamas Bodhisatvos patarimams, jis pasiekė tai, kad visi, ir dvariškiai, ir miesto sargybiniai, ir miestiečiai, ir karalystės sričių gyventojai, ir užsieniečiai visi jam buvo palankūs, tapo jis visiems malonus ir artimas.

Atėjo laikas karaliui mirti. „Pone, kam perleisi karalystę po savo mirties?“ – paklausė patarėjai, kada karalius gulėjo mirties patale. „Brangieji, visi mano sūnūs yra mano valdžios paveldėtojai. Atiduokite ją tam, kuris jums labiau prie širdies nei kiti“. Karalius mirė. Patarėjai atliko laidotuvių apeigas ir septintą dieną susirinko pasitarti: „Karalius paliepė mums, perleisti karalystę tam, kuris labiau nei kiti yra mūsų širdyse. O mums artimiausias princas Samvara nei kiti. Taigi princas Samvara, apsuptas savo artimųjų, buvo pasodintas po baltu karališku skėčiu su aukso apdaila²². Tapęs valdovu, Samvara vis dar klausė Bodhisatvos ir valdė pagal dharma. Likę devyniasdešimt devyni broliai nusprendė: „Mūsų tėvas mirė, o aukščiausia valdžia, pasak gandų, patikėta Samvarai. Taip neturėtų būti – jis yra jauniausias iš mūsų, o vyriausias turėtų būti karalystės paveldėtojas. Visi kartu apsupo sostinę ir nusiuntė Samvarai laišką:

„Atiduok mums karališkąją skėtį, nes kitaip kils karas“. Jaunasis karalius viską papasakojo Bodhisatvai ir paprašė jo patarimo. „Valdove, jums nėra reikalo kovoti su savo broliais. Padalinkite tėvo išdą į šimtą lygių dalių ir kiekvienam iš brolių duokite dalį, o tuo pačiu liepkite jiems perduoti: „Paimkite savo tėvo palikimo dalį. Aš neketinu su jumis kovoti“. Tas pakluso. Tada vyriausias iš brolių, princas Upbsatha, kreipėsi į kitus su tokia kalba: „Broliai! Matyt, niekas iš mūsų negali konkuruoti su karaliumi. Jis, mūsų jaunesnysis brolis, net nepriėmė mūsų jam išsiųsto jam iššūkio. Jis atsiuntė mums savo tėvo išdą ir pareiškė, kad neketina eiti prieš mus. Vistiek mes visi tuo pačiu metu negalėsime sėdėti po baltu skėčiu. Tik vienas iš mūsų gali būti karalius. Taigi tegul jis lieka karaliumi! Eikime ir sudarykime su juo taiką, gražinkime jam išdą ir išsiskirstykime po mūsų valdomus regionus“. Broliai paprašė atverti jiems vartus ir be jokių priešiško ketinimo įžengė į miestą. Karalius pasiuntė patarėjus susitikti su broliais, ir jie juos priėmė garbingai. Princas nulipo nuo žirgo ir, lydimi puošnios palydos, įėjo į rūmus, pasveikino karalių ir kukliai atsisėdo žemiau sosto. O valdovas Samvara atsisėdo ant sosto po baltu skėčiu ir buvo toks didingas ir nuostabus, kad visi virpėjo nuo jo žvilgsnio. Žvelgdamas į karališką valdovo didybę, princas Uposatha nevalingai pagalvojo: „Mūsų tėvas turėjo numatyti, kad Samvara taps jo įpėdiniu. Štai kodėl jis skyrė regionus mums visiems, bet ne jam. Ir Uposatha paklausė karaliaus:

²² Skėtis – pagrindinė regalija.

„Apie tavo dorybes žinojo
Mūsų suvereną-valdovą.
Jis atskyrė visus savo sūnus,
O paliko tave su savimi.
Pasakyk man, ar tėvas dar buvo gyvas
Ar jau nuėjęs pas dievus,
Kai tavo artimieji
Tave įpėdiniu nusprendė palikti?
Koks tavo įžadas, Samvara?
Kuo esi pranašesnis už savo brolius?
Kaip atsitiko, kad iš artimųjų
Nėra su kuo tave palyginti?

Ir valdovas Samvara atvirai papasakojo, kokias dorybes jis mato savyje:

„Aš nepavydžiu, prince,
Regėtojams ir asketams.
Bet gerbiu juos kaip reikiant
Ir aš lenkiuosiu į išmintingųjų kojas.
Aš visada esu atsidavęs dharmai,
Pagarbiai ir nepavydžiai.
Bhaktos ir išminčiai
Ištikimi vien Dharmai.
Jie man duoda nurodymus.
Aš įdėmiai jų klausau
Regėtojų ir asketų.
Į gerą patarimą visada atsižvelgsiu:
Tik dharma džiugina mano protą.
Nei kornakų²³, nei sargybinių,
nei lankininkų, nei kitų tarnų -
Neskriaudžiu nei vieno.
Pinigais ir dovanomis
Apdovanoju juos laiku.
Aukšti pareigūnai gyvena su manimi,
Sumanūs patarėjai.
Ir Varanasio mieste
Gerti ir valgyti pakankamai visiems.
Čia klesti prekyba
Prekybininkų iš įvairių šalių yra begalė.
Suteikiu apsaugą visiems.
Taip aš valdau, Uposatha!

Princas Uposatha atsakė:

„Tu tikrai esi karalius, Samvara!

²³ Kornakas – dramblių varovas

Karaliai yra vienyje su tiesa!
Tu esi protingas, išmintingas,
Jūs atnešate gėrio savo artimiesiems.
Tau, artimųjų rate,
Brangenybių savininkui,
Priešai niekada nėra baisūs
Kaip ir dangiškajai Indrai
Asurų būriai nebaisūs.

Valdovas Samvara nuoširdžiai priėmė savo brolius. Po pusantro mėnesio jie jam pasakė: „Pone, jei plėšikai pradės maištauti mūsų regionuose, mes patys susitvarkysime su jais, o jūs ramiai mėgaukitės karalyste“. Ir jie išsiskirstė į savo regionus. Karalius toliau vykdė Bodhisatvos nurodymus ir pasibaigus jo gyvenimo terminui, jis prisijungė prie dangaus gyventojų.

Baigęs šį pasakojimą, Mokytojas pakartojo: „Kodėl, vienuoli, tu dabar susilpninai savo pastangas? Nes prieš tai paisei gerų nurodymų. Tada jis paaiškino arijų pozicijas ir nustatė reinkarnacijas: „Tuomet valdovu Samvara buvo tas pats vienuolis, princas Uposatha buvo Šariputra, kiti broliai yra dabartiniai therai, jų palyda yra dabartiniai mano pasekėjai, o aš pats buvau patarėjas.“ Vienuolis, klausydamasis pamokslų, gavo prasiveržusio girdėjimo vaisių.

DŽATAKA APIE MEILĘ ARTIMIESIEMS (465)

„Apsirengęs brangiais drabužiais...“ – taip Džetos giraitėje apie savo veiksmus gentainių labai kalbėjo Mokytojas. Tai atsitiko taip.

Šravastyje, Anathapindada namuose, kasdien buvo ruošiamas valgis penkiems šimtams vienuolių; tiek pat buvo ruošiamas Viśakhos namuose ir karaliaus Košalskio rūmuose. Karališkoje virtuvėje vienuoliams buvo ruošiami puikūs valgiai, tačiau dvare jie neturėjo patikimo, artimo žmogaus, todėl vaisės jie pasiimdavo, o valgyti eidavo arba pas Anathapindadą, arba pas Vishakhą, ar į kitus namus, kur turėjo pažįstamų. Kartą karalius įsakė: „Padovanokit vienuoliams lauktuves, kurios buvo man atneštos“, ir kartu su tarnais į valgomąją nusiuntė puikų skanėstą. Tačiau tie grįžo su žinute: „Pone, valgykloje nėra nė vienos sielos! Karalius nustebo ir po pusryčių atėjo pas Mokytoją su klausimu: „Gerbiamasis pone, kas valgyje svarbiausia?“ – „Svarbiausia, valdove, pasitikėjimas tuo, kurio namuose valgai. Galų gale, jei šeimininkas yra malonus svečiui, jam ir ryžių kisielius atrods nepaprastai skanus“. – „O pas vienuolius, gerbiamasis, kam kyla jų pasitikėjimas?“ – „Arba savo giminaičiams, arba žmonėms iš Šakjų klanų“. – „Paimsiu aš į žmonas merginą iš Šakjų klanų ir padarysiu pagrindinę sutuoktinę!- pagalvojo karalius. -Tuomet vienuoliai pamatys mane kaip savo giminaitį ir pradės manimi pasitikėti“. Grįžęs į rūmus, jis išsiuntė pasiuntinį pas Šakjus į Kapilavastu: „Aš noriu su jumis susigiminiuoti. Iš savo merginų išrinkite man nuotaką“.

Šakjai klausėsi pasiuntinio ir susirinko į pasitarimą: „Košalskio karaliaus galia apima ir mūsų žemes. Jei neduosime jam nuotakos, įsigysime piktą priešą. O jei tai padarysime, tuomet atsisakysime savo rūšies grynumo. Kaip mums pasielgti?“ „Ar reikia jaudintis? – pasakė jiems Mahanama²⁴. -Aš turiu dukterį Vasabhakhattiją nuo vergės Nagamundos. Jai jau šešiolika metų, jai lemta laimė, o pagal tėvą ji yra iš Kšatrijų šeimos. Ištekinkime ją už karaliaus, lyg ji būtų tikra kšatrija!“ Šakjai sutiko su juo, išsikvietė pasiuntinius ir paskelbė savo sprendimą: „Sutinkame padovanoti karaliui nuotaką. Šiandien galite pasiimti“. Pasiuntiniai suabejojo: „Šakjai yra garsūs išdidūs žmonės, jie savo giminę iškelia aukščiau už viską. O jeigu jie, prisidengę sau lygia mergina, duos mums kitą, prastesnės giminės? Kol nepamatysime, kaip ji valgo su jais kartu, nepatikėsime²⁵“. Ir jie atsakė: „Tegul ji pavalgo mūsų akyse – tada mes ją pasiimsime“. Šakjai suteikė pasiuntiniams patalpas nakčiai ir vėl susirinko pasitarti: „Ką dabar mums daryti?“ – „Nesijaudinkite!- Mahanama vėl pasakė. - Klausykite, ką aš sugalvojau. Aš atsisėsiu prie stalo, o jūs papuošite Vasabhakhattą ir atvesite ją pas mane. Kai tik paimsiu pirmą gabalėlį į burną, tegul kas nors įeina ir pasako: „Kunigaikštis²⁶! Kaimyninis valdovas atsiuntė mums laišką. Pažiūrėk, apie ką jis rašo“. Šakjai pažadėjo tai padaryti.

Taigi Mahanama atsisėdo valgyti; mergina tuo pat metu buvo puošiamą. „Atveskite man mano dukrą! - Mahanama pasakė. - Aš noriu su ja kartu pavalgyti“. - „Ji dar neapsirengusi“, – atsakė jam. Šiek tiek palaukusi dukra buvo atvesta pas jį. Mergina apsidžiaugė, kad valgys su tėčiu, ištiesė ranką prie jo indo ir iš ten paėmė gabalėlį. Ir

²⁴ *Mahanama* – vienas iš žymių ir įtakingų šakjų.

²⁵ Klasės kastų draudimai ir prietariai buvo ypač pastebimi bendrose vaišėse.

²⁶ Kunigaikštis- čia ir žemiau ta prasme „valdančio sluoksnio narys“

Mahanama tuo pačiu metu kaip ir ji taip pat paėmė gabaliuką ir įdėjo jį į burną. Bet vos tik jis ruošėsi paimti antrąjį gabaliuką, įėjo su žinute tarnai: „Kunigaikšti! Kaimyninis valdovas mums atsiuntė pranešimą. Tau reikia žinoti, apie ką tai yra“. – „Tu valgyk kol kas, dukra“, – pasakė Mahanama. Jo dešinė ranka liko lėkštėje, o kaire jis paėmė laišką ir pasinėrė į skaitymą. Kol jis sėdėjo prie laiško ir mąstė, dukra spėjo pavalgyti. O kai ji pavalgė, jis nusiplovė rankas ir išsiskalavo burną. Nieko neįprasto nepastebėdami, ambasadoriai įsitikino, kad Vasabhakhattija tikrai yra Mahano dukra, ir išsivežė ją su visomis tėvo jai dovanotomis tarnaitėmis. Grįžę į Šravasti, ambasadoriai paskelbė: „Atvežėme pačio kilmingiausio Mahanamos dukrą! Pamalonintas karalius įsakė šventiškai išvalyti visą miestą ir ant brangakmenių krūvos Vasabhakhattiją buvo paskelbta pagrindine žmona. Ji tapo miela ir maloni jo širdžiai. Praėjo šiek tiek laiko, ir ji pastojė. Karalius paskyrė jai aukles ir pribuvėjas. Po dešimties mėnesių ji pagimdė karaliui šviesiaodį sūnų. Reikėjo duoti jam vardą, ir karalius nusprendė pasitarti su uošviu. Jis nusiuntė į Kapilavastu patarėją su klausimu: „Vasabhakhattija, Šakjų kunigaikščio dukra, pagimdė sūnų. Kokiu vardu jį pavadinti?“ Patarėjas sunkiai girdėjo. Kada jis atvyko į Kapilavastu ir perdavė karaliaus klausimą, Mahanama pasakė: „Vasabhakhattija ir anksčiau buvo brangesnė karaliui nei kitos jo žmonos, bet dabar ji tuo labiau neturės varžovių. Dabar ji yra jo mylimiausia“. Blogai girdinčiam patarėjui ausyje vietoj „mylimiausia“ – vallabha – pasigirdo „Vidudabha“, su kuriuo jis grįžo: „Pone! Senelis pasiūlė sdavo anūkui vardą Vidudabha.“ – „Na ką gi, Vidudabha yra senas mūsų giminės vardas. Tebūnie taip“, – pritarė karalius.

Jie pradėjo auginti berniuką kaip sosto įpėdinį. Kada jam sukako septyneri metai, berniukas staiga pagalvojo: „Visiems berniukams seneliai siunčia dovanas – žaislinius dramblius, arkliukus, kitus žaislus, bet man niekas nieko nesiunčia. Ir jis paklausė mamos: „Mama! Kodėl kiti berniukai gauna dovanų iš savo senelių, o man niekas nieko nesiunčia? Ar tu našlaitė?“ „Sūnau, tavo senelis yra iš Šakjų kunigaikščių klano. Tiesiog jis gyvena toli, todėl ir nesiunčia tau dovanų“, – pusę tiesos pasakė mama.

Laikas praėjo, Vidudabhai sukako šešiolika metų, ir jis paklausė: „Mama! Noriu susipažinti su savo seneliu ir jo artimaisiais“. – „Liaukis, sūnau, kam tau to reikia? Tačiau sūnus atkakliai laikėsi savo pozicijos, ir mama turėjo nusileisti: „Gera, važiuk“. Vidudabha atsiprašė tėvo ir išvažiavo kartu su didele palyda. O Vasabhakhattija jau iš anksto išsiuntė žinutę šakjams: „Čia turiu nuostabų gyvenimą. Žiūrėkit, nebandykit išduoti manęs ir mano sūnaus karaliui.“ Sužinoję, kad atvažiuoja Vidudabha, šakjai išsiuntė iš sostinės į kaimus visus berniukus, kurie buvo jaunesni už jį metais, kad tiems nereikėtų prieš jį nusilenkti. Ir štai jaunuolis atvyko į Kapilavastu, šakjai priėmė jį tarybos salėje ir pradėjo supažindinti su artimaisiais: „Štai tavo senelis pagal motiną; štai tavo motinos dėdė“. Vidudabha vaikščiojo ir visiems nusilenkdavo. Taip jis su visais pasisveikino, visiems nusilenkė – apatinę nugaros dalį net suskaudo, – ir tada pastebėjo, kad nė vienas žmogus nenusilenkė jam ir paklausė: „O kodėl niekas man nesilenkia? Kur likusieji?“ – „Visi berniukai ir jaunuoliai, jaunesni už tave, yra išvykę, brangusis“, – pasakė šakjai. Jie jį priėmė su didele pagarba. Vidudabha pasisvečiavo pas juos kelias dienas ir išvyko.

Jam išvykus, kažkokia vergė atėjo nuplauti atskiestu pienu suoliuko²⁷, ant kurio jis sėdėjo ir garsiai pasakė: „Štai, suoliukas, ant kurio sėdėjo vergės Vasabhakhattijos sūnus! O tą pačią akimirką į salę įžengė karys iš Vidudabhos palydos: jis pamiršo ginklą ir grįžo jo pasiimti. Išgirdęs tokius paniekinančius žodžius, jis paklausė, kas yra. „Juk, Mahanama susilaukė Vasabhakhattijos nuo vergės“, - atsakė tarnaitė. Karys pasivijo savo žmones ir jiems apie tai papasakojo. „Kaip tai? — svita susijaudino. - Pasirodo, Vasabhakhattija yra vergės dukra!“ Princas, išgirdęs apie tai, kas atsitiko, tvirtai nusprendė: „Štai kaip, reiškia? Ar suoliuką, ant kurio sėdėjau, po manęs reikia nuplauti atskiestu pienu? Na ką gi, aš tapsiu karaliumi - perpjausiu jiems gerklės visiems, aš nuplausiu šį suolą jų krauju!“

Kai Vidudabha grįžo į Šravastį, patarėjai viską pranešė karaliui. „Ak, šakjai! Vergės dukrą man davė į žmonas!“ - supyko karalius. Jis atėmė iš Vasabhakhattijos ir jos sūnaus buvusį išlaikymą ir liepė jiems duoti pragyvenimui ne daugiau, nei priklausė vergei ir vergui. Tačiau praėjo kelios dienos, ir Mokytojas įžengė į karališkuosius rūmus. Karalius pasitiko jį, nusilenkė ir pasakė: „Garbingasis! Paaiškėjo, kad tavo giminės ištekinu už manęs vergės dukrą! Aš įsakiau nei jai, nei jos sūnui buvusio karališko išlaikymo nebeduoti, sulyginau juos su vergais“.- „Šakijos, mano viešpatie, tikrai blogai pasielgė“, - atsakė Mokytojas. - Jeigu jie nusprendė padovanoti tau nuotaką, reikėjo jiems dovanoti sau lygią pagal kilmę merginą. Bet aš tau pasakysiu štai ką. Vasabhakhattija buvo pašventinta karalystei pagal Kšatrijos paprotį, ir Vidudabha gimė kaip kšatrijos karaliaus sūnus. Motinos kilmė mažai ką reiškia. Svarbiausias dalykas – kokia yra tėvo šeima. Juk kadaise senovės išminčius soste net vargšę medienos nešiotąją padarė karališka žmona, o jos sūnus tapo sosto įpėdiniu ir valdė didžiulį Varanasio miestą. Jis taip ir buvo vadinamas Kaśthavahana – medienos nešėjas. Ir Mokytojas papasakojo karaliui istoriją apie Medienos nešėją. Karalius jo išklause, patikėjo, kad svarbiausia yra tėvo giminė, o žmonai ir sūnui noriai grąžino buvusią padėtį.

Karvedžiu tada buvo karys Bandhula. Jo žmona Malika pasirodė nevaisinga, ir jis nusprendė grąžinti ją atgal į tėvų namus Kuśinaroje. Kita vertus, Mallika panoro atsisveikinti su Mokytoju, todėl ji atėjo nusilenkti jam į Džetos giraitę. „Kur tu susiruošei?“ – paklausė Mokytojas. „Mano vyras grąžina mane pas tėvus, gerbiamasis“. – „Kodėl?“ - „Aš esu nevaisinga, gerbiamasis. aš negaliu pagimdyti jam sūnaus“. „Na, tada tu išėini veltui. Grįžk atgal pas savo vyrą“. Malika apsidžiaugė, nusilenkė Mokytojui ir išėjo namo.– Kodėl tu grįžai? – paklausė vyras. „Tathagata mane išsiuntė atgal pas tave“. „Tur būt, Mokytojas žino geriau“, – pagalvojo karvedys ir nepradėjo ginčytis. Iš tiesų, Mallika netrukus pastoj. Atsirado joje ir keistenybių. Vieną dieną ji pasakė: „Pone, mane apėmė keistas noras“ – „Noriu Vajšvali mieste atsigerti ir apsiprausti šventame tvenkinyje kur ličhavos apiplauna valdančias kunigaikščių šeimas“. – „Na, važiuojame“, - sutiko karvedys. Jis pasiėmė su savimi lanką tokį įtemptą, kad iš jo paleista strėlė persmelktų tūkstantį karių, pasodino žmoną į vežimą ir išvažiavo iš Šravastį į Vajšali. Važnyčiojo jis pats. Tuo metu prie Vaišalio miesto vartų gyveno kažkoks ličhavas, vardu Mahalius. Kadaise jis mokėsi pas Bandhulą, pas tą patį mokytoją, bet dabar tapo aklas ir mokė ličhavirus dharmos ir pasaulietinių reikalų. Jis išgirdo ratų garsą ant grindinio prie vartų ir pasakė: „Tai griaudžia drąsiojo Bandhulos vežimas. Tai gi ličhavoms šiandien gresia pavojus“.

²⁷ Toks plovimas turėjo atkurti pažeistą ritualinį suolo grynumą.

Tvenkinys buvo aptvertas; sargybiniai stovėjo grandine prieš tvorą ir jos viduje. Virš viršaus buvo ištemptas geležinis tinklas; net paukštis nebūtų praskridęs. Tačiau karvedys nušoko nuo vežimo ir su kardu rankoje puolė prie sargybinių. Jie pabėgo. Bandhula tinkle išpjovė skylę, įleido žmoną, leido jai atsigerti ir išsimaudyti. Tada nusiprausė pats, pasodino žmoną į vežimą ir išvažiavo palikdamas miestą. Tuo tarpu atbėgo sargybiniai ir pranešė apie įvykį ličhavų vyresniesiems. Vyresnieji supyko. Penki šimtai karių ant penkių šimtų kovos vežimų susirinko persekioti drąsų Bandhulą. Sužinojo apie tai Mahalia. „Nereikia jums važiuoti! – prieštaravo Mahalijus. – Jis jus visus nužudys!“ – „Baik, mes vis tiek važiuosime!“ – „Na, jei taip, tai pasukite atgal, kada jo kariatės ratai įklims iki stebulių į žemę. Jei ir tada neapsigręšite, grįžkite atgal, kai išgirsite panašų į griaustinį garsą. O jei ir tada neapsisuksite, tai grįžkit, kai pamatysite, kai grąžuluose atsiras skylės. O priešingu atveju prapulsite, bus per vėlu!“ Ličhavai gi neklausė ir išvažiavo.

Ir štai Mallika atsigręžė ir pasakė: „Pone, jie mus vejasi vežimais!“ – „Kai jie visi išsirikiuos į vieną eilę, pasakyk man“. Netrukus vežimai išsirikiavo vienas po kito ir iš tolo susiliejo į vieną. „Pone, dabar matau tik vežimo priekinę dalį“, – pasakė Mallika. — „Laikyk vadeles!“ Bandhula perdavė jai vadeles, o pats visu ūgiu atsistojo ant vežimo ir pakėlė lanką. Ratų stebulės nukrito į žemę. Ličhavai tai matė, bet nesustojo. Jodamas šiek tiek į priekį, Bandhula patraukė ir paleido lanką, o jo skambėjimas buvo tarsi griaustinis. Tačiau ličhavai nė nemanė apsisukti. Tada Bandhula, neišlipęs iš vežimo, paleido į juos vieną vienintelę strėlę. Strėlė persmeigė visų penkių šimtų kovos vežimų priekines dalis, permušė penkis šimtus karių ir nukrito už paskutiniųjų. Ličhavai net nepastebėjo, kad jie jau yra perverti“ kiaurai, ir su šūksniais „Ei tu, sustok! Ei tu, sustok! tęsė persekiojimą. Bandhula sulaukė žirgus ir pasakė: „Jūs juk visi mirę! Aš nekovoju su mirusiais“. – „Nelabai mes panašūs į mirusiuosius“. – „Nagi, nuimkit šarvus nuo kario ant priekinio vežimo. Ličhavai pakluso. Vos nuėmus nuo kario šarvus, jis krito ir mirė vietoje. „Jūs visi esate tokie!“ – Bandhula jiems pasakė. „Grįžkite į namus, susitvarkykite reikalus, atsisveikinkite su namiškiais, o tada nusiimkite šarvus“. Ir taip visi šie ličhavai surado savo galą.

Bandhula gi parvežė savo žmoną į Šravasti. Laikui bėgant ji pagimdė jam šešiolika dvynių porų. Visi jie tapo drąsiais galingais kariais, iki tobulumo įvaldė visus menus ir kiekvienas iš jų turėjo tūkstančio žmonių būrį. Kai jie kartu su tėvu atvykdavo į karaliaus priėmimą, vien tik jų palyda užpildydavo visą karališkąjį dvarą.

Vieną dieną karaliaus teisėjai neteisingai išsprendė ieškinį. Tuo metu Bandhula ėjo pro šalį. Bylą pralaimėję žmonės jį pamatė, pakėlė triukšmą, ėmė skųstis papirktais teisėjais. Bandhula iš karto nuėjo į teismą, vėl išklausė šalis, teisingai išsprendė bylą ir grąžino turtą savininkui. Susirinkusieji ėmė garsiai dėkoti. – „Kas per triukšmas?“ – paklausė karalius. Sužinojęs apie tai, kas atsitiko, jis pagyrė Bandhulą, atleido buvusius teisėjus ir patikėjo Bandhulai spręsti ieškinius. Teisėjai liko be kyšių, o kartu su jais ir beveik be visų savo pajamų, ir iš piktos valios apšmeižė Bandhulą prieš karalių, kad jis ketina iš jo atimti sostą. Karalius patikėjo šmeižtu ir išliejo pyktį. „Negalima jo nužudyti tiesiog mieste – žmonės pradės triukšmauti“, – pagalvojo jis ir slapta pasiuntė samdinius į karalystės pakraštį, kad surengtų ten riaušes. Tada jis išsikvietė Bandhulą ir pasakė: „Man buvo pranešta, kad viename iš rajonų prasidėjo riaušės. Eikite su savo sūnumis nuraminti maištininkų“. Kartu su Bandhula jis pasiuntė galingus patyrusius karius ir davė jiems slaptą įsakymą: „Nukirskite jam ir jo sūnums

galvas ir atneškite jas man“. Bandhula išvažiavo malšinti maišto, o karaliaus pasamdyti triukšmadariai apie tai išgirdo ir pabėgo. Atvykęs Bandhula atkūrė tvarką, patenkino vietinių gyventojų prašymus ir grįžo į sostinę, tačiau jos apylinkėse karališkieji kariai užpuolė jį ir jo sūnus bei nukirto jiems galvas.

Tą pačią dieną penki šimtai vienuolių buvo pakviesti pavalgyti pas Malliką, vadovaujami Šariputros ir Maudgaljanos. Jau ryte jai buvo atneštas laiškas: „Visiems tavo sūnums ir vyrui buvo nukirstos galvos“. Tai perskaičiusi, ji niekam nepratarė nė žodžio, surišo laišką į sario kraštą ir toliau šurmuliavo, priimdama vienuolius. Viena iš jos tarnaičių nešėsi dubenį su lydytu sviestu, suklupo ir sudaužė jį tiesiai priešais therus. Tada Šariputra, dharmos armijos vadas, guosdamas jai pasakė: „Nėra reikalo nusiminti. Tokia yra indų savybė, kad jie dūžta“. Mallika atrišo mazgą, išėmė laišką ir atsakė: „Štai laiškas, kuris man atėjo ryte: mano vyrui ir visiems trisdešimt dviem sūnums nukirto galvas – aš ir tai nesisieluju. Ar turėčiau gedėti, gerbiamasis pone, dėl dubenėlio ghi?“ Dharmos armijos vadas jai pasakė atitinkamus sutros žodžius: „Būtis šiame pasaulyje yra nesuprantama, nepatikima...“²⁸. Davė jis jai tinkamų nurodymų ir nuėjo į vienuolyną. O Mallika pasikvietė visas savo trisdešimt dvi marčias ir pradėjo jas guosti: „Jūsų vyrai niekuo nebuvo kalti, bet mirė dėl savo poelgių praeituose gyvenimuose. Neliūdėkit dėl jų ir nebūkit piktos karaliui. Šį pokalbį nugirdo karališkieji sekliai; jie pranešė karaliui, kad vadas ir jo sūnūs buvo nužudyti nekaltai. Karalius buvo pasibaisėjęs ir atėjo į Mallikos namus atgailauti prieš ją ir jos marčias. „Pasakyk man ko tu nori!“ jis paklausė. – „Aš apie tai pagalvosiu, pone“. Karalius išvyko, o Mallika iškėlė gedulo vaišes, nusiprausė ir atėjo pas jį į rūmus. „Valdove! Tu pažadėjai išpildyti mano norą, – pasakė ji. Leisk man ir visoms mano marčioms grįžti į savo gimtuosius kraštus. Aš nieko daugiau iš tavęs nenoriu“. Karalius leido. Mallika išsiuntė visas savo marčias namo, o paskui pati išvyko į tėvynę, į Kušinara.

Karalius vyriausiuoju vadu paskyrė velionio Bandhulos sūnėną, liekną Karajaną, jo sesers sūnų. Tačiau šis niekaip negalėjo atleisti karaliui už savo dėdės nužudymą ir vis laužė galvą, kaip jam už tai atkeršyti. O pats karalius, sužinojęs, kad Bandhulą nužudė be kaltės, labai atgailavo ir nerado sau vietos; net valdžia visiškai nustojo jam patikti.

Tuo metu Mokytojas buvo netoli Ulumpos miestelio šakijos regione. Karalius nuėjo jo aplankyti. Netoli vienuolyno jis įkūrė stovyklą, o paskui nuėjo toliau, pasiimdamas nedidelę palydą. Visus penkis karališkąjį orumą reiškiančius dalykus jis paliko Karajanui saugoti ir be palydovų įėjo į šventąją Mokytojo celę. Kai karalius išėjo, Karajana pasiėmė karališkojo orumo ženklus, paskelbė Vidudabhą karaliumi ir nuvedė kariuomenę į Šravastį, palikdamas karaliui arklį ir vieną tarnaitę. Po mandagaus pokalbio su Mokytoju karalius išėjo į gatvę ir pamatė, kad kariuomenė nuėjo. Tarnaitė jam paaiškino, kas atsitiko, ir karalius nusprendė kreiptis pagalbos į Radžagrihą, pas savo sūnėną, Magadhos karalių, kad su jo pagalba paimtų į nelaisvę Vidudabhą. Tačiau miestą jis pasiekė vėlai, neįprastą valandą, ir vartai buvo užrakinti. Tą pačią naktį karalius, gulėdamas kažkur po pastoge, mirė nuo karščio ir nuo nuovargio. Kitą rytą sargybiniai išgirdo tarnaitės dejones: „Valdove, valdove! Visi paliko Košalos valdovą.“ Buvo pranešta Magadhos karaliui ir šis iškilmingai sudegino savo dėdės palaikus.

²⁸ Citata iš „Atplaišų sutros“.

Ižengęs į sostą, Vidudabha prisiminė savo neapykantą šakjams. Su didele kariuomene jis nužygiavo link Kapilavastų ir ketino juos visus sunaikinti. Mokytojas tą valandą apžiūrinėjo aušroje visą pasaulį. Supratęs, kad jo gentainiams gresia pavojus, Mokytojas nusprendė juos išgelbėti. Ryte vaikščiojo miesto gatvėmis ir rinko išmalda, dieną pagulėjo savo kvapnioje celėje, o vakare atskrido oru į Kapilavastos apylinkes ir atsisėdo prie mažų medžių po jų menku šešėliu. Netoli tos vietos, ant pačios Vidudabhos paveldimos nuosavybės ribos, stovėjo didelis banjanų medis, o pavėsis po juo buvo didelis. Vidudabha ėjo į priekyje; Pamatęs Mokytoją, jis priėjo prie jo nusilenkė ir paklausė: „Kodėl, gerbiamasis, tu sėdi menkame šių medžių pavėsyje tokią karštą valandą? Ar jums nebūtų geriau persikelti į didelį banjano medžio pavėsį?“ - „Nieko, valdove! Gimtame pavėsyje visada vėsu!“ - „Tikriausiai Mokytojas atėjo čia, kad apsaugotų savo gentainius“, – pagalvojo karalius ir su kariuomene pasuko atgal į Šravastį. Mokytojas išskrido į Džetos giraitę.

Ir kitą kartą karaliuje vėl įsiliepsnojo pyktis prieš šakjus, ir jis vėl iškeliavo su kariuomene – bet susitikęs su Mokytoju vėl pasuko atgal. Ir trečią kartą buvo lygiai taip pat. Bet kai karalius ketvirtą kartą susiruošė į žygį, Mokytojas pagalvojo apie praeities šakjų poelgius, pamatė, kad tarp jų buvo upės apnuodijimas nuodais, ir suprato, kad šios niekšybės vaisiai yra neišvengiami. Ir Mokytojas ketvirtą kartą netrukė karaliui. Vidudabha įsakė išpjauti visus šakjus, pradedant kūdikiais, nuplovė suolą jų krauju ir grįžo į sostinę.

Po to, kai Mokytojas trečią kartą apsuko karalių pusiaukelėje, kitą dieną jis perėjo per Šravastį išmaldos ir grįžo ilsėtis savo kvapnioje celėje. Tuo metu iš įvairių vietų susirinkę vienuoliai sėdėjo dharmos klausymosi salėje ir kalbėjo apie Nušvitusiojo dorybes: „Garbingieji! Pasirodęs prieš karalių kelyje į Kapilavastu, Mokytojas įtikino jį apsigręžti ir išgelbėjo savo artimuosius nuo mirtino pavojaus. Kokį gėrį jis padarė savo tautiečiams! Atėjo mokytojas ir paklausė: „Apie ką jūs dabar kalbate, vienuoliai?“ Vienuoliai pasakė „Tathagata ne tik dabar bando padaryti gero savo giminaičiams, o vienuoliai, – pastebėjo Mokytojas.- Jis ir anksčiau dirbo jų labui“. Ir jis papasakojo istoriją iš praeities.

„Seniai Varanasyje karaliavo Brahmadatta. Jis buvo teisingas ir laikėsi visų dešimties karaliaus pareigų. Ir štai kartą jis nusprendė: „Džambudvipos karaliai gyvena bokštiniuose rūmuose su daugybe stulpų. Todėl bokštas su daugybe atramų nieko nenustebins. O ką, jei pastatysiu sau bokštą ant vieno stulpo?“ Tada aš pranoksiu visus karalius! Jis pasikvietė stalius ir pasakė: „Pastatykit man gražų rūmų bokštą ant vieno stulpo! „Klausome“, - atsakė dailidės. Miške jie aptiko didžiulius ir lieknus medžius, visai tinkančius ant bet kurio iš jų pastatyti rūmų bokštą, ir ėmė galvoti: „Yra medžių, bet kelias blogas. Mes negalėsime jų pervežti. Turime tai paaiškinti karaliui“. Ir taip jie padarė. Karalius bandė primygtinai reikalauti: „Kažkaip sugalvokit, neskubėdami atvežkite čia tokį medį!“ - „Ne, pone, tai išvis neįmanoma“. - „Na, tada suraskit tinkamą medį mano parke“. Parke dailidės aptiko didžiulį salų medį, tačiau jis buvo šventas: jį gerbė ne tik miestiečiai ir gretimų kaimų gyventojai, buvo sulaukta net pačių karališkojo dvaro aukų. Grįžę pas karalių, dailidės jam papasakojo, kame sunkumas. Bet karalius nusprendė: „Medis auga mano parke, tai mano nuosavybė. Eikit ir nukirskit jį“. - „Klausome“, - atsakė dailidės. Jie pasiėmė su savimi gėlių girliandas, smilkalus ir nuėjo į parką. Ten jie išpaudė ant medžio cinobro penketuką, surišo jį virve su suvertais lotoso taurėlapiais, degino smilkalus, aukodami medžiui ir pranešė: „Po septynių dienų

ateisime ir nukirsime medį. Tai yra karaliaus įsakymas. Tegul dvasios, gyvenančios šiame medyje, pasišalina. Mes nesame kalti“. Medžio dvasia išgirdo šiuos žodžius ir pagalvojo: „Dailidės tikrai nukirs medį. Tai reiškia, kad mano būstas bus prarastas, bet mano gyvenimas tęsiasi tik tol, kol jis yra nepažeistas. Taip, ir daugelio mano giminaičių dvasių buveinės taip pat turės žūti: aplink mane augantys jauni medžiai tikrai nulūžtų nuo didelio nukirsto medžio svorio. Aš ne taip pergyvenu, kad aš pats mirsiu, bet kokia baisi mirtis, kuri gresia mano šeimai! Aš pasistengsiu ją išgelbėti!“ Vidurnaktį jis įėjo į karališkąjį miegamąjį, apšviesdamas visa jį savo kūno spindesiu ir dieviškų puošmenų kibirkštimi ir apsipylė ašaromis prie lovos galvūgalio. Karalius pamatė jį, išsigando ir paklausė:

„Apsirengęs brangiais drabužiais, kas tu toks, plevenantis virš žemės?

Ko tu verki? Kokio pavojaus bijai!

Dvasia atsakė:

„O karaliau! Visose jūsų valdose esu žinomas kaip Bhaddasala,

Aš augau dešimtis tūkstančių metų. Visi žmonės mane gerbia.

Bėgant metams buvo pastatyta daug namų ir įtvirtinimų,

Buvo pastatyti rūmai ir bokštai, bet jie nesikėsino į mane.

Taip buvau gerbiamas anksčiau. Ir tu pagerbk mane, valdove!“

„Nežinau kito tokio medžio, kurį būtų galima palyginti su tavo buveine, garbinga dvasia, jis toks galingas, platus, kilnus ir gražus – pasakė karalius. - Iš šio medžio liepsiu padaryti stulpą ir ant jo pastatysiu rūmų bokštą. Kviečiu ir tave ten apsigyventi, ir tegul tavo gyvenimas bus ilgas!“ - „Ne, valdove! - dvasia paprieštaravo. - Jei nukirsi medį, turėsiu išsiskirti su savo kūnu. Prašau tavęs vieno: tegul mano kūnas būna kapotas po gabalėlį. Pirmiausia nupjaukite viršų, tada perpjaukite kamieną iki pusės ir tik tada nupjaukite prie šaknies. Tada aš nenukentėsiu“. - „Keista! – nustebo karalius. - Jei plėšikui pirmiausia nupjaunamos kojos ir rankos, jam nupjaunamos nosis ir ausys, o tik tada nukertama galva, tada tai laikoma skausminga mirtimi. Kodėl tau neskaudės, kai tavo kūnas bus supjaustytas į gabalus ir kokia to priežastis?“ - „Tam yra priežastis, valdove, o ji tai mano siekimas dharmos. Juk po mano šešėliu daug jaunų giminaičių laimingai užaugo. Bijau juos sulaužyti jei būsiu iš karto nupjautas iki šaknų – negalima kartu su manimi naikinti ir kitus!“ - „Iš tiesų, ši dvasia atsidavusi dharma, – pagalvojo karalius. Jis yra pasirengęs mirti kančiose, kad tik išgelbėtų savo artimųjų buveines, ir jis siekia tik gero kitiems. Turiu jam pažadėti neliečiamumą“. Ir karalius pasakė:

„Miško valdove, Bhaddasala!

Tu, tiesa, kilniai galvoji,

Rūpinies savo artimųjų gerove.

Prisiekiu, kad tavęs neliesiu“.

Taip karališkoji medžio dvasia išmokė karalių dharmos pamoką ir pasišalino. Karalius vykdė jo nurodymus, nešė dovanas, atlikdavo kitus gerus darbus, o po mirties įgijo kalnų buveinę.“

Baigęs šį dharmos mokymą. Mokytojas pakartojo: „Kaip matote, vienuoliai, Tathagata ne tik dabar, bet ir praityje siekė atnešti gerį savo artimiesiems. Ir jis nustatė atgimimus:

„Karaliumi tada buvo Ananda, jaunų medžių dvasios yra mano dabartiniai pasekėjai, o aš pats buvau karališkoji dvasia Bhaddasala“.

DŽATAKA APIE NEPASOTINAMĄ GODUMĄ (467)

„Kas trokšta malonumų...“ – taip kalbėjo Mokytojas, apsistojęs Džetos giraitėje, apie vieną brahmaną. Šis brahmanas gyveno Šravasti mieste ir nusprendė išvalyti žemės sklypą miške ant Achiravati kranto, kad galėtų ūkininkauti. Mokytojas žinojo, ką jis daro. Eidamas elgetauti į Šravastį, jis pasuko į šoną nuo kelio ir prabilo brahmanui: „Ką tu darai, brahmane?“ – „Stebiu, kaip pjaunamas miškas mano laukui, Gotama“. – „Gera, brahmanai, taip ir tęsk“, – pasakė Mokytojas ir nuėjo. Tą patį jis darė ir vėliau: ateidavo pas brahmaną, kai iš aikštelės veždavo nukirstą medieną, kai ardavo, kai į lauką leisdavo vandenį. Atėjęs laikui sodinti sodinukus, pats brahmanas pasakė: „Brangusis Gotama, šiandien man svarbi diena – laikas sodinti sodinukus. Kai nuimsime derlių, noriu pavaišinti visą bendruomenę, pradedant nuo tavęs“. Mokytojas nutylėjo, duodamas supstasti, kad sutinka, ir nuėjo. Dar kartą jis atėjo pas brahmaną, kai tikrino, ar daigai prigijo. – „Ką tu darai, brahmane?“ – jis paklausė. – „Žiūriu į sodinukus, Gotama“. – „Gera, brahmane“, – ir Mokytojas nuėjo. Galiausiai brahmanas pagalvojo: „Šraman Gotama čia atvyksta ne pirmą kartą. Matyt, jis nori būti pakviestas pavalgyti. Ką gi aš jį pakviesiu!“ Ir tą pačią dieną Mokytojas užėjo į jo namus. Nuo tada brahmanas elgėsi su juo kaip su artimu draugu. Atėjęs laikui, derlius sunoko. „Rytoj pradėsime nuiminėti derlių“, – nusprendė brahmanas ir nuėjo miegoti, bet visą naktį Achiravati aukštupyje buvo stipri kruša. Nuo kalnų nusirito potvynis, ir upė švariai nuplovė į jūrą visą derlių iki paskutinės varpos. Pamatęs, kas atsitiko su jo lauku, brahmanas negalėjo susivaldyti ir labai nuliūdo: susispaudė už krūtinės, dejuodamas grįžo namo ir aimanuodamas griuvo ant lovos. Mokytojas matė ryte brahmaną ir žinojo, kad jis sielvartauja. Jis nusprendė jį palaikyti tokiu sunkiu laiku. Kitą dieną, ryte, surinkęs išmalda, jis pasiuntė vienuolius iš Šravasti į vienuolyną, o pats pasiėmė vieną iš jaunesniųjų vienuolių sau į palydą ir atėjo su juo į brahmano namus. Jis sužinojo apie jų atvykimą ir jam akivaizdžiai palengvėjo: „Mano draugas tikriausiai atėjo su manimi pasikalbėti“, – pagalvojo jis ir pakvietė svečius prisėsti. Mokytojas atsisėdo ir paklausė: „Kodėl tu toks niūrus, brahmanai? Kas tau darosi?“ – „Gerbiamas Gotama, jūs pats matėte, kaip aš dirbau: kaip kirtau mišką ant Achiravatio krantų ir ką aš veikiau po to. Gyvenau su mintimi, kad nuimdamas derlių pavaišinsiu mus visus. O dabar visą mano derlių potvynis nunešė į jūrą, nieko neliko! Geras šimtas vežimų grūdų nuėjo perniek. Tai mane labai liūdina“. – „Kaip manai, brahmanai: jei liūdėsi, netektis grįš?“ – „Ne, brangusis Gotama“. – „Jei taip, kam liūdėti? Taip būna su visais žmonėmis: ateina laikas turtui atsirasti – jis atsiranda, ateina laikas jam išnykti – išnyksta. Visa, kas sukurta, negali būti amžina. Neliūdėk“. – Taip Mokytojas jį paguodė, o paskui pamokė atitinkamos „Noro sutros“²⁹. Brahmanas klausėsi ir viską suprato: jam čia pat atsivėrė išsiveržusios klausos vaisius, ir jis nustojo sielvartauti. Taigi, Mokytojas išgydė jį nuo sielvarto, atsistojo ir nuėjo į vienuolyną. Tai tapo žinoma visame mieste: „Mokytojas išgydė tokį ir tokį brahmaną iš liūdesio, ištraukė iš jo širdies sielvarto rakštį, padėjo įgyti išsiveržusios klausos vaisių“. Dharmos klausymosi salėje vienuoliai pradėjo tokį pokalbį: „Gerbiamieji! Mūsų Mokytojas, sutikęs brahmaną ir tapęs jo ištikimu draugu, sunkauso liūdesio valandą sumaniai išmokė jį dharmos, išgydė nuo sielvarto ir padėjo įgyti išsiveržusios klausos vaisių“. Atėjo mokytojas ir

²⁹ „Sutra apie norus įeina į kanonų rinkinį „Sutanipatta“ („Surinktos sutros“), sudarytą eilėraščių forma.

paklausė: „Apie ką jūs dabar kalbate, vienuoliai?“ Vienuoliai pasakė. „Ne tik dabar, vienuoliai, bet ir anksčiau aš jį išgydžiau nuo sielvarto“, – ištarė Mokytojas ir papasakojo istoriją iš praeities.

„Kartą Brahmadatta, Varanasio karalius, turėjo du sūnus. Jis paskyrė vyriausiąjį įpėdiniu, o jauniausią padarė karvedžiu. Paskui Brahmadatta mirė, ir patarėjai susirinko išventininti jo vyriausiąjį sūnų karaliumi. Jis atsisakė: „Aš nenoriu karaliauti, eikite pas jaunesnįjį brolių“. Kad ir kaip jie jo maldavo, jis nesutiko, ir jauniausias buvo padarytas karaliumi. Tas pradėjo siūlyti jam karvedžio įpėdinio titulą. „Man nereikia valdžios“, – atsakė vyresnysis brolis. „Tada tiesiog mėgaukis gyvenimu rūmuose. „Bet aš neturiu ką veikti mieste“, – pasakė vyresnysis ir išvyko iš Varanasio į kaimą ir pasisamdė darbininku pas pirklių. Laikui bėgant pirklys išsiaiškino, kad jo tarnas yra iš karališkos šeimos, su juo pradėjo elgtis taip, kaip reikia elgtis su princu, neleido jam dirbti.

Kartą į šį kaimą atvyko matininkai nuo karaliaus. Pirklys kreipėsi į prinčą: „Pone! Mes tave maitiname, tu gyveni su mumis. Padaryk malonę, parašyk savo jaunesniajam broliui, kad sumažintų mokesčių“. „Gera“, – sutiko jis ir parašė laišką: „Gyvenu pas tokių ir tokių pirklių. Apskaičiuok tai jam vietoj mokesčio ir nuimk nuo jo mokesčių. Karalius nesipriešino. Dar daugiau: viso kaimo, o vėliau ir viso rajono gyventojai ėmė prašyti, kad jiems leistų tiesiogiai jam nešti duoklę ir atleisti nuo karališkojo mokesčio. Jis paprašė už juos karaliaus, ir karalius su viskuo sutiko. Mokestis dabar išėjo jam į naudą, ir taip po truputį pradėjo augti jo pajamos, o kartu su jomis augo ir pagarba – tada jame pabudo nepasotinamas godumas. Paprašė karaliaus visos apygardos – karalius davė; prašė, kad jį padarytų jo įpėdiniu – karalius padarė. O godumas augo ir augo. Jam jau atrodė, kad neužtenka būti įpėdiniu, jis nusprendė iš brolio atimti karalystę. Jis atvyko su savo apygardos gyventojais į sostinę, sustojo prie sienų ir parašė broliui: „Atiduok man karalystę, kitaip kils karas“. – „Tai kvailys! – pagalvojo jaunesnysis brolis. – Iš pradžių jis su niekuo nesutiko, nenorėjo būti nei karaliumi, nei įpėdiniu, bet dabar nori kariauti su manimi. Jei nužudysiu jį kare, man bus priekaištaujama. Aš nenoriu karaliauti!“ – Ir liepė pasakyti broliui: „Aš nekovosiu, pasiimk karalystę“. Vyriausias tapo karaliumi ir paskyrė jauniausiąjį įpėdiniu, tačiau karališkoji valdžia tik pakurstė jo godumą. Vienos karalystės jam neužteko, norėjosi kitos, trečios – jo godumas peržengė visas ribas.

Tuo metu pasaulį apžiūrinėjo dievų karalius Šakra. „Kas iš žmonių padeda tėvams, kas neša dovanas, kas daro gerus darbus?– Tikrino jis. – O kas pasidavė godumui?“ Ir jis pamatė, kad karalius visas yra godumo valdžioje. „Šiam kvailiui neužtenka net Varanasio karalystės. Aš jį pamokysiu!“ – nusprendė Šakra, ėgavo jauno brahmano pavidalą, pasirodė prie karališkųjų vartų ir liepė pranešti: „Prie vartų stovi jaunas brahmanas, turintis ką pasakyti karaliui“. Karalius liepė paklausti. Brahmanas įėjo ir nusilenkė karaliui. – „Ko atvykai?“ – paklausė karalius. – „Pone, aš turiu jums ką pasakyti, ir būtų geriau be liudininkų“. Ir Šakras savo dieviška galia privertė visus susirinkusius pasitraukti. „Valdove, matau tris didžiulius miestus, pilnus karinės galios. Aš pats imuos atvesti juos jūsų valdžiai. Nedelsk, važiuokime greičiau“. – „Puiku“, – pritarė godus karalius. Šakras padarė taip, kad jis net nepaklausė, kas čia per svečias, nei iš kur jis atvyko, nei ko jam reikia. Nepasakęs daugiau nė žodžio, Šakra grįžo į savo Trisdešimt Trejų buveinę. Karalius surinko patarėjus: „Pas mus atėjo brahmanas ir pažadėjo man tris miestus. Pakvieskit jį! Skambinkite pavojaus varpais,

surinkite kariuomenę, mes nedelsdami žygiuosime!“ - „Pone, – paklausė patarėjai, – ar tu nuoširdžiai priėmėi šį brahmaną? Ar tu bent paklausei, kur jis gyvena?“ - „Ne, aš nieko dėl jo nedariau, taip pat nežinau, kur jis gyvena. Eikit ir suraskit jį!“ Jie pradėjo ieškoti, bet nerado. „Pone, tokio jauno brahmanas, apie kurį kalbate, nėra visame mieste“, - pranešė jie karaliui. Karalius labai susierzino: „Kokius tris miestus jūs pražiopsojote! Tai nesiseka! Tur būt, brahmanas ant manęs supyko, nes nedaviau jam atlygio, nepasiūliau net nakvynės – todėl jis ir išėjo“. Šios mintys jo neapleido; nuo nežaboto godumo jam degė visas vidus, nuo šito karščio prasidėjo skrandžio nevirškinimas ir viduriavimas: ką tik suvalgo, tuoj eina į tualetą. Gydytojai nežinojo, ką daryti, o karalius buvo visiškai išsekęs. Žinia apie jo sunkią ligą pasklido po visą miestą. Tuo metu Bodhisatva Takšašiloje mokėsi visų menų ir grįžo į Varanasio namus pas savo tėvus. Sužinojęs, kas atsitiko karaliui, jis nusprendė jį išgydyti. Jis priėjo prie karališkųjų vartų ir paprašė pranešti: „Atėjo jaunas brahmanas, jis nori tave išgydyti“. „Geriausio gydytojai, garsūs visoje šalyje, mane gydė ir negalėjo išgydyti. Argi tas jaunuolis galės? Sumokėk jam ir tegul eina šalin“, – tarė karalius. Jaunuolis liepė perduoti: „Man nereikia mokėti už gydymą, aš gydaus už dyką. Man tereikia pinigų maistui“. Karalius nusileido ir įsakė jį priimti pas save. Jaunuolis pasisveikino su karaliumi ir tarė: „Nusiramink, pone, aš tave išgydysiu. Tiesiog pasakyk, kodėl susirgai“. Karalius pradėjo išsisukinėti: „Kam reikia žinoti priežastį? Svarbiausia yra rasti vaistą“. - „Pone, kai gydytojas žino ligos priežastį, jis pasirenks tinkamą priemonę. Priešingu atveju, kaip?“ - „Na, ką gi, brangusis“, - ir karalius papasakojo viską iš eilės, pradedant nuo to, kaip brahmanas atėjo pas jį ir pažadėjo tris miestus. „Tai nuo šio godumo, sūnau, ir susirgau. Išgydyk mane, jei gali“. - „Sakykite, valdove, ar tie trys miestai bus jūsų, jei kaip reikiant paliūdėsite?“ - „Niekaip nebus, sūnau“. - „Ir jei taip, kodėl tu liūdi? Juk atėjus mirčiai vis tiek reikės skirtis su viskuo: ir kūnu, ir turtu, ir tarnais, ir visu turtu. O jei turi keturis miestus, iš keturių patiekalų iš karto nepavalgysi, neužmigs iš karto ant keturių lovų, neapsirengsi iš karto keturių suknelių. Ne, godumui negalima pasiduoti! Godumas, jei jis augs, nepaleis žmogaus už skausmingų egzistencijos ribų“. Ir Didysis, mokydamas jį, perskaitė aštuonias eilutes apie dharmą:

„Kas siekia malonumų ir pasiekia sėkmės,
Tas džiaugiasi sakydamas –“ Man pasisekė šiame gyvenime.
Siekia naujų turtų, nepasotinamai nori vėl,
O negalvojantis žmogus troškimus augina su savimi.

Kiek tik neduodi žmogui
Žemės, arklių, jaučių ir tarnų –
Jam neužteks.
Suprask tai ir nusiramink.

Karalius gali pavergti visą žemę,
Tačiau išplėtus galią iki vandenyno,
Liks tuo nepatenkintas:
Jis nori suvaldyti užjūrį.

Kol prisimeni malonumus

Tavo protas negali būti patenkintas.
Taigi atsuk jiems nugarą
Ir išmintis suteiks jums pasitenkinimo.
Tik išmintis mus prisotina
Ir numalšina norus.

To neįveikia godumas,
Kuris prisotina išminties.
Stenkitės nukirsti troškimus,
Geriau pasitenkinti mažu.

Batsiuvys nupjauna odą
Kai siūna sandalus
Ir jis nesigaili, kad nupjovė.
O žmogus be galo išmintingas
Jis nesigaili dėl malonumų.

Kuo daugiau malonumų atsisakysi,
Tuo daugiau laimės pasieksite.
Jei nori visiškos palaimos,
Turite palikti visus malonumus“.

Kai Bodhisatva deklamavo paskutinį posmą, jis netyčia žvilgtelėjo į baltą karališkąją skėtį ir paniro į „balto pilnumo“ apmąstymo būseną. Karalius buvo išgydytas; jis džiaugsmingai pakilo iš sosto ir ėmė dėkoti jaunuoliui: „Tiek daug gydytojų negalėjo manęs išgydyti, o tu, protingas jaunuoli, išgydei mane pažinimo vaistais“. Ir jis pasakė:

„Pasakei aštuonis posakius, bet kiekvienas yra vertas tūkstančio.
Paimk aštuonis tūkstančius, brahmanai. Tavo žodžiai buvo nuostabūs“.

Didysis pasakė:

„Man nereikia atlygio, aš neturiu nieko bendra su pinigais.
Skaitydamas paskutinį posmą tapau abejingas malonumams“.

Karalius dar labiau susižavėjo ir, šlovindamas Didįjį, pasakė:

„Tu esi gerų požiūrių žmogus, išminčius, žinantis viską pasaulyje.
Išvalgiai pamatei, kad troškimas yra liūdesio šaltinis“.

„Valdove, nebūk aplaidus, vadovaukis dharma“, – davė jam nurodymą Bodhisatva, pakilo virš žemės ir nuskrido į Himalajus. Ten, pagal senovės paprotį³⁰(30), jis tapo atsiskyrėliu, visą gyvenimą praktikavo neišmatuojamas dorybes, vedančias į Brahmos pasaulius, o po mirties pateko pas jų gyventojus. “

Papasakojęs šią istoriją, Mokytojas pakartojo: „Kaip matote, vienuoliai, aš išgydžiau jį ne tik dabar, bet ir anksčiau. Ir jis nustatė atgimimą: „Karalius tada buvo šis brahmanas, o protingas jaunuolis buvau aš pats“.

³⁰ Tai yra taip, kaip buvo daroma Indijoje, o ne pagal budizmą.

DŽATAKA APIE DIDELĮ JUODĄ ŠUNĮ (469)

„Tavo šuo juodas...“ – taip pasakė būdamas Džetos giraitėje Mokytojas apie tai, kaip elgtis žmonių labui. Vieną dieną vienuoliai sėdėjo dharmos klausymosi salėje ir šlovino Dešimties galių dorybes ir kiek daug palaiminimų jis atneša žmonėms: „Garbingieji! Mokytojas stengiasi būti naudingas daugeliui žmonių. Jis išsiskyrė su nerūpestingu gyvenimu ir dabar neša žmonėms gerį. Juk pasiekęs aukščiausią pabudimą jis pats paėmė elgetavimo dubenį, aštuoniolika jodžanų nuėjo į Varanasį ir perskaitė pirmąjį pamokslą penkiems vienuoliams, buvusiems bendražygiams – taip jis užvedė dharmos ratą³¹. Ir to paties mėnesio penktą dieną jis papasakojo jiems sutrą apie savo nebuvimo požymius, ir jie visi tapo šventaisiais. Tada jis atvyko į Urubilvą, parodė gauruotiesiems asketams tris su puse tūkstančio stebuklą ir juos atvertė į vienuolystę. Kai jis Gajaus kalno viršūnėje perskaitė jiems pamokslą apie tai, kad „viskas dega“, tūkstantis šių buvusių asketų taip pat tapo šventaisiais. O Didysis Kašjapa! Mokytojas atėjo iki jo tris gavjutus, davė tris nurodymus, davė iniciaciją. O Pukkusati šeimos atžala! Pavalgęs, mokytojas vienas nuėjo keturiasdešimt penkis jodžanus jo pasitikti ir davė jam neatšaukimo vaisių. O Mahakapinas! Mokytojas nuėję šimtą dvidešimt jodžanų, kad jį pamatyti, ir padarė jį šventuoju. O nuožmusis plėšikas Palcelas³²! Po valgio mokytojas nuėjo per trisdešimt jodžanų, sutiko jį ir padarė jį šventuoju. Ir Alavaka! Mokytojas nukeliavo trisdešimties jodžanų kelią, sutiko jį, padovanojo jam išsiveržusios klausos vaisių ir išlaisvino iš kančių! Ir kaip jis tris mėnesius gyveno Trisdešimt trijų dievų danguje! Galų gale aštuoniasdešimt milijonų dievų suprato dharmos esmę. Ir lankydamasis Brahmos pasaulyje, jis išlaisvino brahmą, vardu Baka nuo žalingų pažiūrų ir pavertė šventaisiais dešimt tūkstančių brahmų, to pasaulio gyventojų! Kad ir kokie būtų metai, jis apeina visas būties sritis ir randa kaip padėti kiekvienam: vienus jis skatina su tikėjimu ir įsitikinimu rasti prieglobstį Budoje, jo Mokyme ir bendruomenėje³³; kitas skatinamas duoti geros moralės įžadus; ir kiek daugeliui jis padeda įeiti į tikrą kelią ir valgyti jo vaisių! Juk jam taip pat nuolat rūpi nagų, nuostabių paukščių³⁴ ir kitų būtybių gerovė! Atėjo mokytojas ir paklausė: „Apie ką jūs dabar kalbate, vienuoliai?“ Vienuoliai paaiškino. „Nenuostabu, vienuoliai, kad aš veikiu žmonių labui dabar, kai jau pasiekiau aukščiausią pabudimą. Juk anksčiau, kai dar turėjau aistrų, dariau tą patį“, – pasakė Mokytojas ir papasakojo istoriją iš praeities.

„Kažkada, tais laikais, kai dar prisimindavo nušvitusiojo Kašjapos tiesas, Varanasyje valdė karalius Ušinara. Kai tikrai nušvitęs Kašjapa paskelbė keturias arijų pozicijas, daugelis žmonių išsivadavo iš pasaulietiško prisirišimo ir pateko į nirvanos miestą. Tačiau gerokai po jo išėjimo į nirvaną jo mokymai pradėjo užsimiršti, vienuoliai ėmė užsidirbti pragyvenimui

³¹ Pagrindinė budizmo emblema; vaizduojama su aštuoniais ar šešiolika stipinų. Tikro mokymo ratas nesustabdomai rieda per pasaulį ir užkariauja žmonių protus bei širdis. Toks pat ratas, kaip trokšamos tiesos karalystės žemėje ženklas, pavaizduotas ir ant Indijos Respublikos vėliavos.

³² Žr. „Džatakos apie karalių-žmogėdrą“ pradžią.

³³ „Trijų prieglobsčių“ etikos įgijimas yra budizmo priėmimas. Žodžiu tai išreiškiama tris kartus pakartojant formuluotę: „Einu pas Budą kaip prieglobstį, einu į dharma kaip prieglobstį, einu į bendruomenę kaip prieglobstį“.

³⁴ Paukščiai, amžini nagų priešai. Viena iš mitologinių būtybių kategorijų yra sanskt. suparny.

dvidešimt vienu neteisėtu būdu³⁵, tuokėsi su vienuolėmis, augino vaikus; jie pamiršo savo vienuolinę pareigą, o vienuolės – vienuolių, pasauliečiai ir pasaulietės – pasauliečių pareigas, o brahmanai – brahmanų pareigas... Po truputį žmonės atsigrėžė į dešimt neigiamų poelgių ir dėl to visi mirusieji ėmė atgimti pragaruose. Ir kai dievų karalius Šakras pastebėjo, kad danguje neatsiranda naujų dievų, jis nukreipė žvilgsnį į žmonių pasaulį ir pamatė, kad po mirties žmonės ima kristi į pragarus ir igyti kitų skaudžių likimų. Taip jis suprato, kad Nušvitusiojo Mokymas sunyko. „Ką daryti?“ pagalvojo jis ir rado priemonę: „Turime gąsdinti žmones, gąsdinti juos. Kai žmonės išsigąs, bus galima suteikti jiems vilties, tada išmokyti dharmos ir taip palaikyti gerą Mokymą, kad jis nebūtų pamirštas dar tūkstantį metų“. Ir jis ėmėsi darbo. Jis pavertė dievą Matali į didžiulį juodą šunį ir pavadino jį Juodu. Jo iltys buvo banano dydžio, o iš keturių priekinių ilčių krito kibirkštys. Jis buvo aukštas kaip eržilas, bet atrodė žiaurus ir toks baisus, kad nėščioms to geriau nematyti: jos iš karto persileistų. Šakras uždėjo šuniui ant kaklo raudonų gėlių girliandą ir laikė jį ant penkių grandinių, o pats užsimetė du oranžinius chalatus, surišo plaukus į mazgą pakaušyje ir taip pat užsidėjo raudoną girliandą. Jo rankose pasirodė didžiulis lankas su įtempta koralų spalvos virvele ir geležine strėle su deimantiniu antgaliu. Jam užaugo ilgi nagai, pasikeitė veidas. Jis tapo panašus į miško medžiotoją, nusileido į žemę vienos jodžanos nuotoliu nuo miesto ir tris kartus sušuko: „Pasaulis miršta, miršta“, visus gąsdindamas; o priėjęs prie paties miesto vėl sušuko. Žmonės pastebėjo šunį, išsigando ir prisiglaudė prie miesto sienų. Jie papasakojo karaliui, kas vyksta. Karalius įsakė skubiai užrakinti vartus. Bet Šakra tiesiog peršoko aštuoniolikos uolekčių aukščio sieną. Žmonės iš siaubo ėmė blaškytis ir užsidaryti savo namuose. Juodu puolė prie visų sutiktų ir panardino žmones į baimę. Taigi jie priėjo prie rūmų. Visas karališkasis dvaras iš baimės užsidarė tvirtovėje, o pats karalius kartu su žmonomis sulipo į bokštą. Tada juodas šuo atsistojo ant užpakalinių kojų, priekinėmis kojomis atsirėmė į duris ir pratrūko garsiai loti. Ir jo lojimas nuaidėjo per visą visatą – nuo Nezybio iki pačios egzistencijos viršūnės. (Ir visa tai įvyko tik tris kartus, kad kažkieno balsas užpildytų visą pasaulį: Purnakos istorijoje tai pavyko padaryti pačiam Purnakai, pasakojime apie Nagas Sudasanos karaliui Bhuridattai, o čia - Juodasis šuo) . Miestiečiai taip išsigando, kad su Šakra nedrįso prabilti nei vienas. Tačiau karalius sukaupė drąsos, atidarė langą ir pašaukė Šakrą: „Ei, medžiotojau, kodėl tavo šuo loja?“ – „Jis nori valgyti!“ – „Taigi aš jį pamaitinsiu“. Karalius liepė duoti šuniui visą maistą, paruoštą jam pačiam ir tarnams. Šuo akimirksniu viską suvalgė ir vėl lojo. Karalius pakartojo savo klausimą. Ir Šakra atsakė: „Mano šuo vis dar alkanas!“ Surinkite visą maistą iš dramblių namų ir arklidžių. Šuo viską iš karto prarijo. Tada jie surinko visas miesto atsargas. Šuo juos iškart suėdė ir vėl lojo. „Tai ne šuo, o vilkolakis!- pasibaisėjo karalius. - Paklausiu, kodėl jie atėjo pas mus“. Ir jis paklausė:

„Tavo šuo, juodas ir nuožmus,
Blizga baltomis iltimis
Ir pasiruošęs nutraukti penkias grandines.
Ant ko jis įsiutęs?

Šakra atsakė:

"Jis nėra įsiutęs ant gyvūnų,

³⁵ Dvidešimt vienas neteisėtas būdas – spėjimai, raganavimas ir kt.

Nepuoselėk vilčių, Ušinara.

Aš paleisiu jį nuo pavadžio,

Kad žmonės išgyvendintų iš pasaulio“.

„O ką, medžiotojau, tavo šuo ryja visus iš eilės ar tik priešus?“ – paklausė karalius. – „Tik priešus, valdove“. – „O kas yra jo priešai?“ – „Visi, kurie negerai gyvena ir džiaugiasi neteisėtumu.“ – „Ivardyk tokius mums“ – paprašė kasralius. Ir Šakra piktai pasakė:

„Jei skustagalviai,

Iš išmaldos gyvenantys,

Apsirengę skudurais,

Taps šramanais kvailais³⁶,

Jie nuspręs arti žemę –

Juodasis nutrūks nuo grandinės.

Jei skustagalviai

Apsirengę skudurais,

Amžiams pasitraukę iš pasaulio,

Vienuolės taps kvailomis,

Nebesivadovaus proto išmintimi –

Juodasis nutrūks nuo grandinės.

Kai asketai gauruoti,

Su ilga viršutine lūpa

Kurie dulkes įtrina į galvą,

Ir dantys juodinami tyčia,

Taps skolintojais

Juodasis nutrūks nuo grandinės.

Kai mokyti brahmanai

Kurie žino Vedas ir Savitri

Ir aukos apeigas

Aukoti pradės dėl pinigų –

Juodasis nutrūks nuo grandinės.

Kai savo pačių tėvus

Pagyvenusius ir suglebusius,

Sūnūs atsisakys maitinti,

Turėdami tam priemonių,

Juodasis nutrūks nuo grandinės.

Kai savo pačių tėvus

Pagyvenusius ir suglebusius

³⁶ Tai yra, budistų vienuoliai.

Pradėsite vadinti kvailiais
Juodasis nutrūks nuo grandinės.

Kai su mokytojo žmona,
Su savo giminaičių žmonomis
Ar su tikromis tetomis
Prasidės meilikavimai
Begėdiškai visi atsiduos -
Juodasis nutrūks nuo grandinės.

Kai brahmanai taps šiurkščiais,
Ginkluoti kardais
Pradės plėšti keliuose -
Juodasis nutrūks nuo grandinės.

Kai šviesiaodėms našlėms
Nebus gėda gimdyti³⁷,
Ir jų palikuonys nupenėti.
Užsiims visokiomis apgavystėmis -
Juodasis nutrūks nuo grandinės.
Kai intrigų organizatorių,
Apsimetinėtojų ir sukčių
Tarp žmonių daug atsiras -
Juodasis nutrūks nuo grandinės.

Štai mūsų priešai, valdovė“, – pasakė Šakra, o šuo įsitempė, pasiruošęs pulti ant nusidėjėlių ir juos praryti. Ir tada, išsigandusių žmonių akyse, Šakras patraukė šunį už grandinės link savęs, nusimetė medžiotojo kaukę ir, įgavęs savo išvaizdą, spindėdamas pakilo virš žemės. „Valdovė, aš esu dievų karalius, Šakra“, – tarė jis karaliui. „Atėjau čia, nes pasaulis miršta. Visi šiomis dienomis mirštantys žmonės priešinosi dharma ir todėl patenka į pragarą, o dievų pasaulis beveik tuščias. Nuo šiol žinau, ką daryti su dharmos priešais. Nebūk lengvabūdiškas“. Tada jis perskaitė keturis brangius posmus žmonėms, mokydamas juos dosnumo ir dorybės. Taigi Šakra palaikė sunykusį Mokymą ir suteikė jam jėgų išsilaikyti dar tūkstantį metų, o jis pats grįžo su Matali į savo dangų.

Papasakojęs šią istoriją, Mokytojas pakartojo: „Kaip matote, vienuoliai, aš ir anksčiau veikiau žmonių labui“. Ir jis nustatė atgimimus: „Tada Matali buvo Ananda, o Šakra – aš pats“.

³⁷ Našlės induistų visuomenėje išgyveno apgailėtiną gyvenimą, pakartotinė santuoka buvo beveik neįmanoma. Nesantuokinių našlių motinystė visiško socialinių pamatų sunaikinimo ženklas. Šviesiaodžiai - indoarijai, priešingai nei tamsiaodžiai dravidai ir mujadai - tai yra, ne indoarijai - tautų, kurios senovėje dar nespėjo skleisti socialinių brahminizmo religijos apribojimų.

DŽATAKA APIE ŠMEIŽTĄ (472)

„Kol pats neįsitikinsi...“ – taip kalbėjo Mokytojas, būdamas Džetos giraitėje, apie mergelę Činči, brahmanę. Po to, kai Mokytojas pasiekė nušvitimą ir tapo Dešimties galių, jis turėjo daug mokinių. Nesuskaičiuojamas skaičius dievų ir žmonių tapo arijais, nes buvo prieinamas gėrio šaltinis, o vienuoliai gaudavo gausių aukų ir garbės. Kitų įtikėjimų mentoriai pamažu išblėso kaip jonvabaliai saulėtekio metu – jų niekam nereikėjo, visi pamiršo juos, kad ir kiek gatvėse jie sakydavo: „Pažadintas ne tik šramanas Gotama, bet ir mes Pažadinti. Duoti jam – didelis nuopelnas, bet duoti mums –irgi ne mažesnis nuopelnas. Duokite ir mums dovanų! – žmonės jų neklausė ir jokio pelno bei garbės jie neturėjo. Tada jie slapta pasitarė ir nusprendė: „Turime vienaip ar kitaip apšmeižti šramaną Gotamą, šmeižti jį žmonių akivaizdoje, atimti jo aukas, atimti iš jo garbę!“ Tuo metu Šravastyje gyveno jauna brahmanų šeimos asketė vardu Činča. Ji buvo neįprastai patraukli ir akinamai graži – visas jos kūnas spindėjo kaip dangiškosios mergelės. Ir tada vienas iš sąmokslininkų, kuris buvo gudresnis, pasiūlė: „Panaudokime Činčą! Ji padės mums sumenkinti šramaną Gotamą. „Čia tai reikalas“, – pritarė kiti. O čia ji pati atėjo pas juos į pamokslininkų giraitę ir nusilenkė. Mentorai-sąmokslininkai jai neatsakė. „Ką aš padariau ne taip? ji klausia. - Trečią kartą lenkiuosi jums, o jūs man nepasakėte nė žodžio“. - „Ar tu nežinai, sese, kaip mus užspaudė šramanas Gotama? Dėl jo praradome visas aukas ir pagarbą“. - „Aš nežinojau, gerbiamieji. Kaip aš galiu jums padėti?“ - „Jei nori mums padėti, sese, pasirūpink, kad apie tave ir apie šramaną Gotamą sklistų gandai ir jis netektų savo aukų ir garbės“. - „Žinoma, padarysiu. O kaip – tai mano rūpestis. Jūs nesijaudinkit“. Ir štai ką ji sugalvojo savo moterišku gudrumu: pasidarė įprotį tą valandą, kai pamokslavę Šravasčio gyventojai iš Džetos giraitės eidavo namo, ji eidavo prieš juos, apsirengusi elegantišku sariu, nudažytu raudonai, su girliandomis ir smilkalais rankose. - „Kur tu eini šią valandą?“ Klausdavo jos praeiviai: - „O koks jūsų reikalas?“- atsakydavo ji. Ji likdavo nakvoti pamokslininkų giraitėje, kuri yra netoli Džetos giraitės, o rytais, kai Nušvitusiojo pasekėjai išeidavo iš miesto nusilenkti Mokytojui, ji tyčia vėl juos sutikdavo ir jiems atrodė, kad ji nakvojo Džetos giraitėje. - „Kur tu miegojai?“- jie jos paklausė. „O koks jūsų reikalas?“ atsakydavo ji. O po pusantro mėnesio ji kartą atsakė į šį klausimą: „Aš praleidau naktį Džetos giraitėje, kvapnioje celėje pas šramaną Gotamą“. Paprasti žmonės jau pradėjo galvoti: "Gal iš tikrųjų taip yra?" Po trijų ar keturių mėnesių ji ėmė apsimesinėti nėščia – rišti ant pilvo visokius skudurus, užsidėjo raudoną sari. Nesąmoningi žmonės spėliojo, kad ji pastoja nuo šramano Gotamos. O po aštuonių ar devynių mėnesių ji pririšo po raudonu sariumi pliauską, pasitrynė rankas ir kojas karvės žandikauliu taip, kad jos ištintų, kaip nėščioms moterims, ir, pavargusi, vakare, kai Tathagata, sėdintis ant papuoštos mentoriaus sėdynės salėje, skirtos klausytis dharmos, pamokslavo vienuoliams, ji ten pasirodė ir pasakė: „Tu, didysis šramanai, mokai žmones dharmos, ir tavo kalba yra kaip medus saldus, tirpsta ant liežuvio; o pats mane padarei nėščią, tuoj turiu gimdyti. Tau niekas nerūpi - nei kur man gimdyti, nei kur gauti sviesto, ir viso kito! Jei pats nenorite manimi rūpintis, galite paprašyti ko nors – paties Košalos karaliaus, Anathapindados, ar savo garsiosios pasaulietės Višakšos! Tau kad tik pasilinksminti su moterimi, bet nenori paskui apie ją nė galvoti! Taip ji viešai apkaltino Tathagatą, tarsi su mėšlo gabalą paleido į mėnulį, kad jį suterštų“. Tathagata

nutraukė savo pamokslą ir skambiai, liūto balsu atsakė: „Tiesa ar melas, sese, tik mes dviese apie tai žinome, ar ne?“ - „Taip, šramane. Apie tai žinome tik tu ir aš, niekas kitas“. Tą akimirką Šakrai pradėjo degti iš apačios sostas ir, susikaupęs, jis suprato, kas yra: „Mergelė Činča, brahmanė, šmeižia Tathagatą“. Jis nusprendė tuoj pat išsiaiškinti šį reikalą ir atvyko pas juos kartu su keturiais savo aplinkos dievai. Dievai pavirto pelėmis ir akimirksniu pergraužė pliauską laikančias virves; vėjo gūsis atplėšė jos sari, pliauska nukrito tiesiai ant Činčos kojų ir numušė jai pirštus. „Piktadarė, nieko verta, ji nusprendė šmeižti Tathagatą!“ - žmonės triukšmavo, spjaudė į ją, mėtė purvu, lazdomis ir išvarė Džetos giraitės. Kai ji dingo iš Tathagatos akių, žemė po ja sutrūkinėjo ir suskilo, iš Nezybio pakilo liepsna, apgaubė ją kaip antklodė ir ji pateko tiesiai į pragarą. Garbės ir aukos klastingiems mentoriams visai nepadidėjo, net sumažėjo, o Dešimties galių mokymas tik stiprėjo. Kitą dieną dharmos klausymosi salėje įvyko toks pokalbis: „Gerbiamieji! Brahmano mergina Činča išdrįso apšmeižti Tikrai Nušvitusių, ir jis yra be galo vertas žmogus ir nusipelno garbinimo labiau nei bet kuris kitas. Todėl ji save pasiuntė į pražūtį. Atėjo mokytojas ir paklausė: „Apie ką jūs dabar kalbate, vienuoliai?“ Vienuoliai pasakė „Ne tik dabar, vienuoliai, bet ir anksčiau ji mane šmeižė ir naikino save“, – apie praeitį papasakojo Mokytojas.

„Kadaise Varanasyje karaliavo Brahmadatta. Tada Bodhisatva gimė jo vyriausios žmonos sūnumi. Jie vadino jį princu Padma, o tai reiškia lotosą, nes jo veidas buvo kaip pražydęs lotosas. Užaugęs išmoko visų menų. Ir štai jo mama mirė. Karalius pagrindine žmona paėmė kitą moterį, o įpėdiniu paskyrė sūnų. Pasitaikė, kad viename rajone maištavo pavaldiniai. Karalius išvyko jų nuraminti ir tarė savo žmonai: „Brangioji, aš išeinu nuraminti maišto, o tu liksi namuose“. - „Ne, pone, aš nenoriu likti, aš eisiu su tavimi“, – paprašė žmona. Karalius apibūdino jai žygio sunkumus ir visus pavojus bei prisakė: „Palauk manęs ir nenuobodžiauk. Princui Padmai įsakiau padaryti viską, ką tik nori“. Karalius nuramino sukilėlius, sutvarkė reikalus rajone ir, grįžęs įkūrė stovyklą priešais miestą. Sužinojęs, kad tėvas grįžta, Bodhisatva įsakė papuošti miestą, pats apėjo karališkuosius rūmus ir vienas, be palydos, pažvelgė į karalienės kambarius. O ji pamačiusi, koks jis gražus, pametė galvą. Bodhisatva jai nusilenkė ir tarė: „Ko tau reikia, mama?“ - „Neprivalai manęs vadinti mama, geriau užlipk su manimi ant lovos!“ - „Kodėl taip?“ - „Džiaukimės meile, kol karalius negrižo“. - „Tu man, gerbiamoji, tikrai vietoj motinos esi, be to, esi ištekejusi, ir aš niekada į ištekejusias nežiūriu geidulingai. Ne, aš to nedarysiu, nes tai nešvaru“. Ji vėl pradėjo savo, bet Bodhisatva kategoriškai atsisakė. - „Vadinasi, tu manęs neklausysi?“ - „Ne, aš neklausysiu“ - „Žiūrėk, aš pasiskųsiu dėl tavęs karaliui. Jis nuims tau galvą“. „Daryk kaip nori“, – pasakė jis, sugėdino ją ir išėjo. Ji išsigando: „Jei jis karaliui praneš anksčiau už mane, karalius mane nužudys. Turiu jį aplenkti“. Ir ji atsisakė maisto, apsirengė nešvarią suknelę, nusidraskė veidą ir prisakė tarnaitėms: „Jei karalius paklaus apie mane, sakykit, kad aš sergu“. Ji atsigulė ir apsimetė, kad ji nesveika. O Karalius apžiūrėjo miestą ir atėjo į rūmus. Nematydamas karalienės, jis paklausė, kas jai nutiko. Tarnai sakė, kad ji sirguliuoja. Karalius nuėjo į miegamąjį ir paklausė: „Kas tau, ponია?“ Ji neatsakė, lyg jo negirdėtų. Klausė antrą kartą, trečią... Galiausiai ji atsakė: „Neklausk, pone, geriau tylėk. Jei tik žinotum, kaip man, vyro žmonai, yra!“ - „Kalbėk iš karto, kas tave įžeidė? Nupjausiu jam galvą“. - „Ką tu, valdove, palikai mieste vietoj savęs?“ - „Princą Padmą“. - „Tai jis ir yra. Jis priėjo prie manęs ir pasakė:

„Jei kas čia karaliauja, tai aš. Aš priimu tave kaip savo sugulovę“. Kaip aš jį įkalbinėjau: „Nedaryk to, brangusis, aš tavo mama“ - tai nepadėjo. Jis pradėjo tempti mane už plaukų, bet neužteko jėgų... Jis sumušė mane ir išėjo“. Karalius nepradėjo aiškintis, išsipūtė iš pykčio kaip kobra, ir įsakė tarnams: „Paimkite ir atveskite pas mane princą Padmą“. Tarnai išsibėgiojo po miestą, atėjo į Padmos namus, sugriebė, sumušė, surišo jam rankas už nugaros, stipriai surišo, pakabino ant kaklo Kanaveros gėlių girlianda, kaip jie kabinami mirtininkams, kai yra vedami į egzekuciją, ir spyriais įvarė į rūmus. „Karalienė mane apšmeižė“, – suprato jis ir karčiai ėmė aiškinti: „Žmonės, aš niekuo nesu kaltas prieš karalių! Aš nesu kaltas!“ Visas miestas sujudo: „Sako, kad karalius, pasak žmonos šmeižto, nori įvykdyti mirties bausmę princui Padmai! Žmonės pribėgo prie princo, krito jam po kojomis ir garsiai raudėjo: „Jūs to nenusipelnėte, pone! Galiausiai atvedė jį pas karalių. Karalius, matydamas Padmą įsiuto labiau nei bet kada: „Karalių sugalvojai vaidinti! Pasikėsina į mano žmoną! Eikite, meskite jį į bedugnę, kur meta plėšikus“- „Neturiu jokių nuodėmių, tėve! Nepražudyk manęs dėl moters šmeižto!“- maldavo Didysis. Tačiau tėvas jo neklausė. Tada visi šešiolika tūkstančių karališkųjų šokėjų pradėjo garsiai verkti: „Tu nenusipelnei šito, brangus prince, tu to nenusipelnei, mūsų Padma! Kšatrijai, patarėjai, tarnai - visi klausė karaliaus: „Valdove, princas yra gerai besielgiantis ir doras, jis pratęs jūsų šeimą, jis yra jūsų įpėdinis soste. Nesunaikink jo dėl moters šmeižto, pirmiausia išsiaiškink. Juk karalius turėtų elgtis apdairiai!“ Ir jie pasakė:

„Kol pats neišitikinsi kažkieno kalte – didele ar maža,
Negalite skirti bausmės. Pirmiausia reikia išsiaiškinti!
Kas skiria bausmę, neįvertinęs reikalo taip, kaip turėtų,
Jis panašus į aklą žmogų, kuris ryja maistą kartu su šiukšlėmis.
Nubaudžiantis nekaltuosius ir paleisdamas kaltuosius -
Jis panašus į aklą, kuris be palydovo iškeliauja per duobes.
Bet kas bet koku klausimu ar asmeniškai, dideliu ar mažu, išsiaiškins
Ir iki smulkmenų viską pilnai sužinos – tik tas gali priimti nuosprendį.
Nei nekintančio atlidumo, nei griežto nelankstumo
Jūs negalite pakilti į didybę - jie turi būti sumaniai derinami.
Juk per minkštą būnant esi stumdomas, o per griežtą – nekenčiamas.
Ir abu kraštutiniai yra pavojingi. Geriau likti viduryje.
Vienas pridurs akimirkos įkarštyje, kitas apšmeižtų iš piktumo,
Ne, dėl moters, valdove, tu neturi žudyti savo sūnaus“.

Tačiau, kad ir kokius argumentus pateikė patarėjai, jie negalėjo įtikinti karaliaus. Ir pats Bodhisatva meldėsi karaliui – irgi veltui. Užsispyręs karalius vėl įsakė: „Eikit, numeskit jį nuo skardžio kaip plėšiką.

Matau, kad čia susitarėte, o niekas netiki moterimi.

Tik vienas aš neabejoju. Įmesk jį į bedugnę!“

Išgirdusios šį įsakymą, nė viena iš šešiolikos tūkstančių karališkųjų šokėjų negalėjo sulaikyti sielvarto. Visi miestiečiai verkė, ėmė laužyti rankas ir draskyti plaukus. „Kad tik jie nesutrukdytų jam įvykdyti mirties bausmės“, – pagalvojo karalius. Jis pats su savo palyda nuėjo prie skardžio ir, nepaisydamas niekieno šauksmo, liepė sūnų numesti galvą į bedugnę. Tačiau ta didžiulė gerumo galia, sklindanti iš Bodhisatvos, neleido jam pražūti. Prie jo atskriejo bedugnės dvasia ir su žodžiais „Nebijok, didysis Padma! pakėlė jį abiem rankomis,

priglaudė prie krūtinės, atsargiai nuleido į kalno papėdę ir pasodino ant Nagų valdovo gobtuvo – juk tas kalnas buvo jų karalystė. Nagų karalius pasiėmė Bodhisatvą į savo rūmus ir pasidalino su juo savo tarnais bei valdžia. Ištikus metus jis pragyveno su Nagais, o tada nusprendė grįžti į žmonių pasaulį. – „Kur galiu tave nunešti?“ – paklausė nagų karalius. „Aš tapsiu atsiskyrėliu Himalajuose“, – pasakė Bodhisatva. Nagų karalius su juo sutiko, nunešė į žmonių pasaulį, aprūpino viskuo, ko asketui reikėjo, ir paliko ten. O Bodhisatva pasitraukė į Himalajus ir pagal senovinį paprotį ten tapo asketu. Jis išmoko kontempliacijos, įgijo stebuklingų sugebėjimų ir ten gyveno, palaikydamas gyvybę šaknimis ir vaisiais. Vieną dieną Varanasio gyventojas užklydo ten medžiodamas. Jis atpažino Didįjį: „Viešpatie, ar tu esi didysis princas Padma?“ – „O Taip, tai aš, drauge“. Jis nusilenkė

Bodhisatvai, pagyveno su juo kurį laiką, o grįžęs į Varanasi, pranešė karaliui: „Pone, jūsų sūnus gyvena pagal senovinį paprotį kaip atsiskyrėlis Himalajuose, jis turi trobelę. Aš pats su juo gyvenau ne vieną dieną“. – „Ar matėte jį savo akimis?“ – paklausė karalius. „Taip, pone“. Karalius nuėjo ten su dideliu kareivių būriu. Miško pakraštyje jis išsirengė stovyklą, o paskui pats nuėjo su patarėjais ir pagaliau pamatė Didįjį, spindintį kaip auksinė statula. Jis sėdėjo prie įėjimo į savo trobelę. Karalius pasveikino jį ir atsisėdo šalia, o paskui karalių ir tarybos nariai mandagiai pasisveikino su Bodhisatva ir taip pat atsisėdo. Bodhisatva kalbėjosi su savo tėvu, pasiūlė jam vaisių. „Sūnau, tu buvai įmestas į bedugnę mano akyse. Kaip išgyvenai?– paklausė karalius.

Juk buvai įmestas į bedugnę,
Kurios gylis kaip daugybės palmių.
Į tikrą pražūtį numestas.
Pasakyk man, kaip galėjai išgyventi?“

Padma:

„Tada mane galingas nagas,
Kuris gyvena po kalnu
Pačiupo mano kūną -
Štai kodėl aš išgyvenau“.

Karalius:

"Prince, aš atėjau čia,
Kad parvežčiau tave namo.
Aš atiduodu tau karalystę.
Kam tau miško gyvenimas?“

Padma:

„Kartą užkliuvęs ant kabliuko,
Ištraukiau jį su krauju
Ir, išsitraukęs, be galo esu laimingas.
Dabar ieškau tik ramybės“.

Karalius:

„Ką tu vadini kabliuku?
Ir ką tu čia vadini krauju?
Ir kaip tu jį ištraukei?
Atsakyk man, prašau tavęs“.

Padma:

„Džiaugsmas man buvo kabliuku,
O kraujas tai nuosavybė prie jų.
Ištraukiau juos ir išmečiau.
Štai kaip tai turėtų būti aiškinama.

Ne, pone, man nereikia valdžios. O tu nenukrypk nuo dešimties karaliaus pareigų, nepasuk klaidingais keliais, valdyk pagal dharma“. Taip nurodė Didysis tėvui. Karalius paverkė, paliūdėjo ir nuėjo namo. Pakeliui jis paklausė patarėjų: „Paaiškinkite man, kas pastūmėjo mane išsiskirti su tokiu doru sūnumi? – „Tavo vyriausioji žmona, valdovė“. Ir karalius įsakė mesti ją į bedugnę žemyn galva. Jis įžengė į miestą ir pradėjo dorai valdyti.

Papasakojęs šią istoriją, Mokytojas pakartojo: „Kaip matote, vienuoliai, ne tik dabar, bet ir anksčiau ji mane apšmeižė ir dėl to žuvo. Ir jis nustatė atgimimus:

„Čia Činča buvo pamotė, o Devadatta – tėvas,
Ananda buvo išmintingas nagas, o Šariputra – kalnų dvasia.
Na, aš tada buvau princas, taip ir atsiminkite “.

DŽATAKA APIE ATSIŽADĖJUSĮ NUO MOKYTOJO (474)

„Paskutinį kartą tu mus šauniai pavaišinai...“ – taip apie Devadattą kalbėjo Mokytojas Džetos giraitėje. Kai Devadatta nusprendė: „Aš esu pats sau Buda, o šramanas Gotama nėra mano mokytojas ar mentorius“, jis prarado gebėjimą kontempliuoti. Vėliau jis suskaldė bendruomenę ir galiausiai prasmego kiaurai žemėn netoli Džetos giraitės, kai ėjo į Šravasti, ir atsidūrė Nezibio pragare. Būtent apie tai jie pradėjo pokalbį dharmos klausymosi salėje: „Garbingieji! Devadatta atsisakė Mokytojo, dėl to jis pateko į didelę bėdą – pateko tiesiai į pragarą. Atėjo mokytojas ir paklausė: „Apie ką jūs kalbate, vienuoliai?“ Jie atsakė. „Ne tik dabar, vienuoliai, bet ir anksčiau Devadatta atsisakė mokytojo ir dėl to pateko į didelę bėdą“, – pastebėjo Mokytojas ir papasakojo apie praeitį.

„Kadaise Varanasyje karaliavo Brahmadatta. Tuo metu visa rūmų kunigo šeima mirė nuo ligos, vadinamos „gyvatės kvėpavimu“. Tik vienas iš jo sūnų išsigelbėjo. Jis išvyko į Takšašilą pas garsųjį mokytoją, pas jį mokėsi Vedų ir kitų menų ir išvyko namo. Bet pirmiausia nusprendė paklaidžioti po pasaulį ir pamatyti, kaip žmonės gyvena. Ir tada jis atsidūrė mažame miestelyje. Netoliese buvo gyvenvietė, joje gyveno tik čandalai. Ten gyveno ir Bodhisatva. Jis buvo protingas ir gabus žmogus, mokėjo ypatingą burta, nuo kurio medžiai davė vaisių bet kuriuo metų laiku. Rytais jis su dviem pintinėmis ant naščių iš gyvenvietės išeidavo į mišką. Suradęs tinkamą mango medį, atsistodavo septynių žingsnių atstumu nuo jo, ištardavo savo užkeikimą ir apšlakstydavo medį sauja vandens. Ir tą pačią akimirką seni medžio lapai nukrisdavo ir juos pakeisdavo jauni, gėlės sužydėdavo, nužydėdavo ir nubyrėdavo; paskui atsirasdavo vaisių užuimazgos ir maždaug per pusvalandį iš jų subresdavo mangai, prinokę ir sultingi, tarsi iš dangaus gyventojų sodo. Jie krisdavo ant žemės, bodhisatva juos rinko, valgė pats, kiek norėjo, pripildydavo abu krepšius iki kraštų ir veždavo vaisius į gyvenvietę parduoti. Iš gautų pajamų jis ir gyveno su šeima.

O jaunas brahmanas pamatė Didįjį, kai jis prekiavo, ir viską atspėjo: „Dabar ne laikas, kai sunoksta mangai. Tur būt šis žmogus sukūrė vaisius galingo burto galia. Už tokį burta nieko negaila! Reikia būtinai jį sužinoti“. Jis pradėjo sekti Bodhisatvą, viską išsiaiškino ir vieną dieną, kai Didysis buvo miške, atėjo į jo namus, nutaisęs naivuolio miną ir paklausė žmonos: „Kur mokytojas?“ - „Jis nuėjo į mišką“, - atsakė jo žmona. Jaunuolis liko laukti jo sugrįžtant. Pastebėjęs Didįjį, nuėjo jo pasitikti, paėmė iš rankų naščius, o krepšius pats nešė į namus. Bodhisatva pažvelgė į brahmaną ir pasakė žmonai: „Šis jaunas brahmanas, brangioji, nori iš manęs išmokti burtažodžio, todėl ir atėjo čia. Bet jis negalės jo išlaikyti, jis yra kvailas žmogus. O jaunuolis nusprendė: „Pabandysiu sulaukti jo palankumo, gal jis atskleis man savo paslaptį“. ir nuo tos dienos pradėjo dirbti bet kokius darbus jų namuose: eidavo malkų, maldavo ryžius, gamindavo, atnešdavo vandens burnai skalauti, pagaliukų dantims valyti, net šeimnininkams kojas plaudavo. Kartą Didysis paprašė: „Atnešk man, brangusis Brahmanai, suoliuką kojoms pasidėti“, tai tas, neradęs suoliuko, sėdėjo visą naktį laikydamas mokytojo kojas ant savo šlaunies. Laikas bėgo, Didžiojo žmona susiruošė gimdyti – ir čia viskuo pasirūpino brahmanas. Galiausiai žmona pasakė bodhisatvai: „Mano viešpatie, šis jaunuolis yra brahmanas, kilęs iš kilmingųjų ir dėl burtažodžio tapo mūsų tarnu. Patikėkite jam burta.

Ar jis gali jį išlaikyti, ar ne, yra jo reikalas“. - „Gera“, - sutiko jis, išmokė jaunuolį burtazodžio ir prisakė: „Šitam burtui nėra lygių. Iš jo gausite didelę naudą ir didelę garbę. Žiūrėk, jei kada nors karalius ar kilmingasis paklaus, iš ko tu jo išmokai, neturėtum slėpti, kad iš manęs. Nes jei tau gėda bus pasakyti, kad aš, jei apgausi, pasakysi: „Šį burtą gavau iš kokio nors iškilaus brahmano“, tada jis praras savo galią“. - „Kodėl turėčiau ką nors slėpti? - atsakė brahmanas. — Kas bepaklaus, pasakysiu tavo vardą“. Atsisveikino su Didžiuoju ir, kartodamas burtą sau, išėjo. Jis atvyko į Varanasį, gavo mangų pavartojęs burtą ir už juos gavo daug pinigų. Ir vieną vaisių iš jo nupirko karališkasis sodininkas ir atnešė karaliui. Karalius pabandė ir paklausė: „Iš kur tu gavai tokį mangą?“ - „Yra jaunas brahmanas, kuris parduoda mangus bet kuriuo metu. Pirkau iš jo, pone“. - „Pasakyk jam, kad dabar jis atneštų vaisių į rūmus“. Sodininkas perdavė. Brahmanas pradėjo nešti mangus karališkajam stalui. Taigi karalius paliko jį rūmuose, turtingai atlygino ir priartino prie savęs. Kartą karalius paklausė: „Iš kur tu gauni tokių gražių, kvapnių, sultingų mangų, brahmanai? Šiuo metų laiku jie nesubręsta. Galbūt tau juos atneša nagas arba koks nors dangaus gyventojas? O gal žinai stebuklingą žodį?“ - „Niekas man jų neatneša, pone. Turiu neįkainojamą burtą, kuris juos ir subrandina“. - „Jei taip, norėtume kada nors pamatyti kaip tai veikia“. - „Puiku, pone, aš jums parodysiu“. Kitą dieną karalius nuėjo su juo į parką ir paprašė: „Na, parodyk man“. - „Žiūrėk“. Brahmanas atsistojo septynis žingsnius nuo medžio, sušnibždėjo burtą ir apšlakstė medį vandeniu. Kaip ir priklauso visas medžio vainikas pasidengė vaisiais ir jie kaip lietūs nukrito ant žemės. Karaliaus palyda susižavėjusi mojavo nosinaitėmis. Karalius valgė mangą, dosniai sumokėjo brahmanui ir paklausė: „Iš ko išmokote tokį nuostabų burtą?“ - „Jei prisipažinsiu, kad išmokau tai iš čandalos, bus labai gėda – galbūt jie ir išbars mane. Aš puikiai žinau burtą, dabar jo niekas iš manęs neatims. Pasakysiu, kad išmokau iš garsaus Mokytojo“, - nusprendė brahmanas ir pamelavo: „Gavau jį iš garsaus mokytojo iš Takšašilos“. Tačiau tai darydamas jis išsižadėjo to, kuris jį mokė, ir tuoj pat pamiršo burtą. Karalius patenkintas grįžo su brahmanu į miestą. Po kelių dienų jis vėl panorio mangų. Jis atėjo į parką, atsisėdo ant akmeninės sėdynės ir pasakė: „Brahmanai, padaryk man mangų“. - „Tuoju“. Brahmanas atsistojo septynis žingsnius nuo medžio, ketino šnibždėti burtą ir staiga pastebėjo, kad jo neprisimena. Jis buvo sutrikęs. Karalius pagalvojo: „Anksčiau visų žmonių akivaizdoje jis priversdavo medį vesti vaisius ir jie krisdavo kaip kruša nuo medžio, o dabar stovi kaip kelmas. kažkas nutiko“. Ir jis paklausė:

„Paskutinį kartą tu mus šauniai pavaišinai
Nuostabiais ir sultingais vaisiais.
O dabar, brahmanai, šie burtai
Nebeveikia medžiui, kaip matau?“

„Jei atvirai prisipažinsiu, kad nebegaliu daugiau gauti, karalius supyks. Reikės jį apgauti“, - nusprendė brahmanas ir atsakė:

„Šviesuliai tapo nepalankūs,
Neteisinga akimirka ir valanda.
Palauksiu tinkamo momento
Tada tave pavaišinsiu vaisiais“.

"Kas čia dabar! Anksčiau juk nebuvo kalbos apie šviesulius“, - pagalvojo karalius ir paprieštaravo:

„Anksčiau nekalbėjote apie šviesuolius,
Nelaukei tinkamo momento
Tiesiog atnešdavai mums daug mangu
Kvepiančių, sultingų ir gražių!
Pasakydavai anksčiau burtą.
Ir medis iškart duodavo vaisių,
O dabar net negali atverti burnos!
Tau kažkas vyksta, brahmanai!“

„Aš nesugebėsi apgauti karaliaus. Kad ir kas nutiktų, aš pasakysiu visą tiesą, o ten kaip jau bus“, - pagalvojo brahmanas ir pasakė:

„Žinau šitą burtą iš čandalos.
Jis man pasakė, ko reikia saugotis:
„Nedrįsk slėpti mano kilmės!
Jei paslėpsi, prarasi burtą čia pat.
Tu, karaliau, paklausei manęs, kas yra mano mokytojas.
Ir aš, gėrėdamasis savimi, pamelavau,
Kad iš brahmano sužinojau burtą.
O dabar, pamiršęs jį, karčiai verkiu“.

„Koks bjaurus žmogus! Neišsaugojo tokio lobio! - karalius supyko. – Ką gali reikšti kieno nors kilmė palyginus su neįkainojamu burtu!

Tas augalas bus geriausias
Bitei, kuri trokšta medaus
Kur jinai jį suras.
Ar tai būtų ricinos aliejus.
Kšatrija, brahmanas arba vaišja,
Net jei jis yra šudra ar čandas,
Iš ko išmokote dharmos,
Gerbkit tokį kaip tik gali.
Įkrėskit rykščių niekšui,
Išvarkite jį!
Jis, tiek daug vargęs,
Kad jam pasakytų paslaptį.
Dabar jis ją prarado
Būdamas nepagrįstos arogancijos“.

Tarnai pakluso įsakymui ir liepė brahmanui išeiti iš karalystės: „Grįžk pas mokytoją. Jeigu galėsi išmaldauti, kad vėl išmokytų užkeikimo, tada grįžk. Jei negalite, nedrįsk pasirodyti čia!“

Brahmanui nebuvo ką daryti. Verkdamas nuėjo į gyvenvietę pas mokytoją. „Neturiu kuo pasikliauti, išskyrus savo mokytoją – pagalvojo jis. —Aš eisiu pas jį, pabandysiu maldauti, kad jis man dar kartą pasakytų burtų žodžius!“ Didysis jį pastebėjo iš tolo ir iškart pasakė žmonai: „Žiūrėk, brangioji, čia tas pats niekadėjas! Prarado burtą ir vėl ateina, kad gautų jį“. Brahmanas priėjo prie Didžiojo, pasisveikino ir atsisėdo. – „Kodėl atėjai?“ —jis

paklausė. „Mokytojau, aš melavau, išsižadėjau tavęs ir papuoliau į didelę bėdą“. – prisipažino brachmanas, ką padaręs ir paprašė vėl duoti jam burtų žodžius:

„Kaip krenta neatidus keliautojas
Duobėje, griovyje, plyšyje, bedugnėje,
Juos laikydamas lygia vieta;
Kaip užlipa ant juodos kobros,
Sutemus, matydamas joje tik virvę;
Kaip aklas degina sau kojas,
Neatsargiai užlipęs ant ugnies, -
Taip ir aš suklupau, išmintingasis.
Pasigailėk, duok man dar kartą burtą!“

„Tušti žodžiai, mano brangusis“, – atsakė mokytojas. Net aklas išpėtas neįkrenta nei į duobę, nei į plyšį. Aš tau viską pasakiau iš anksto, tad nereikėjo vėl vargti pas mane ateiti.

Pagal taisykles aš pasakiau burtą,
Pagal taisykles tu priėmei burtą.
Aš jums aiškiai išreiškiau sąlygą.
Ir jei būtum laikęsis nuoširdžiai,
Nebūtum praradęs burto.
Tu užsitarnavai ir gavai burtą;
Tai didelė retenybė mūsų pasaulyje;
Tu per kančią gavai savo gyvenimo priemones.
Išprotėjusiam kvailiui! Nedėkingam melagiui
Kuris nesilaikė duotojo žodžio
Ir pasakė netiesą ir sugadino burtą.
Negalime vėl patikėti burto.
Tu man bjaurus, eik iš čia!

Taigi mokytojas jį išvijo, o brachmanas nusprendė, kad dabar nėra prasmės gyventi. Jis nuėjo į mišką ir ten mirė apgailėtina mirtimi.

Baigęs šį pamokymą, Mokytojas pakartojo: „Kaip matote, vienuoliai Devadatta ne tik dabar, bet ir anksčiau atsisakė mokytojo ir papuolė į didelę bėdą“. Ir papasakojo atgimimus: „Nedėkingas brahmanų jaunuolis tada buvo Devadatta, karalius buvo Ananda, o čandalas buvau aš pats.

DŽATAKA APIE KVAILĄ KALBĄ (481)

„Ir kodėl aš ką tik išplepėjau!“ - taip Džetos giraitėje pasakė Mokytojas dėl Kokalikos. Vieną dieną Šariputra ir Maudgaljana, pagrindiniai Nušvitusiojo mokiniai, nusprendė per liūtis gyventi nuošaliai, be jaunesniųjų savo aplinkos vienuolių. Jie paprašė Mokytojo atostogų, atvyko į vienuolio Kokalikos tėvynę, kur jis gyveno, ir jam pasakė: „Brangusis Kokalika! Jeigu mums iš tavęs bus naudos ir tu būsi geras mums, tai mes norėtume su tavimi gyventi čia ateinančius tris lietaus mėnesius“. – „Kokia, gerbiamieji, iš manęs jums nauda?“ - „Jeigu tu, gerbiamašis, niekam nesakysi, kad pagrindiniai Nušvitusiojo mokiniai yra čia su tavimi, tada būsime ramūs. Tuo mums ir būsi naudingas“. – „Na, o man, gerbiamieji, kokia iš jūsų nauda?“ „Tris mėnesius skaitysime sutras, kalbėsime apie dharma. Tokia jums bus nauda iš mūsų.“ - „Likite, gerbiamieji, jei jums čia patinka“, ir Kokalika suteikė jiems geras vietas miegoti. Taip jie laimingai gyveno tris mėnesius, mėgaudamiesi įgytais vienuolinio gyvenimo vaisiais ir praktikuodami kontempliaciją. Pasibaigus liūtimis, jie atšventė pravaraną ir atėjo atsisveikinti: „Mes pakankamai gyvenome su tavimi, gerbiamašis; einame nusilenkti mokytojui“. Kokalika sutiko juos paleisti ir paskutinį kartą kartu su jais išvyko išmaldos į artimiausią kaimą. Pavalgę therai išėjo iš kaimo, o Kokalika grįžo į kaimą ir tarė jo gyventojams: „Jūs, kvaili žmonės, pasauliečiai, niekuo ne geresni už avis! Pagrindiniai Nušvitusiojo mokiniai gyveno arti jūsų, o jūs ir nesusipratote. Dabar jie jau išėjo“. – „Kodėl tu, gerbiamašis, nepranešei mums?“ – tie nusiminė. Jie pasiėmė su savimi aliejaus, vaistų, audinių kuo daugiau, pasivijo juos ir pasakė: „Atleiskite, gerbiamieji. Mes nežinojome, kad jūs esate pagrindiniai mokiniai. Gerbiamašis Kokalika ką tik mums tai pasakė šiandien. Prašome priimti iš mūsų šiuos vaistus, audinius ir antklodes. O Kokalika žinojo, kad therai nepretenzingi, patenkinti tuo, ką jau turi. Jis manė, kad jie patys nieko nepaims, bet lieps jam viską atiduoti, todėl jis atėjo kartu su pasauliečiais. Tačiau therai yra tobuli vienuolystėje: jie patys neėmė, ir Kokalikai buvo įsakyta nieko neimti. „Gerbiamieji, – paklausė pasauliečiai, – dabar jūs nenorite nieko iš mūsų imti, bet atleiskite pas mus dar kartą, jei esate mums palankūs“. Theros sutiko ir išvyko pas Mokytoją į Šravastį. O Kokalika užspaudė savyje pyktį jiems: „Jie patys nieko neima ir man neduoda!“ Kurį laiką pabuvę su Mokytoju, theros kartu su jaunesniaisiais vienuoliais (jų buvo tūkstantis) grįžo pas Kokaliką. Pasauliečiai juos nuoširdžiai sveikino, įkurdino vienuolyne, kasdien atnešdavo dosnių dovanų – vaistų, audinių, antklodžių. Ir visi drabužiai buvo atiduodami tik atvykusiems vienuoliams, o ne Kokalikai, o therai ir neliepė jam ką nors duoti. Kokalika liko be naujų drabužių ir ėmė rūgoti therus: „Šitų Šariputros ir Maudgaljanos mintyse yra tik durnumas! Kai davė, nenorėjo imti, o dabar ima sau ir ima, bet apie kitus negalvoja“. Šariputra ir Maudgaljana suprato, kad Kokalikai dėl jų blogėja dorovė, ir jie išėjo su visais savo vienuoliais. Pasauliečiai prašė jų pasilikti šiek tiek ilgiau, bet jie nenorėjo. O vienas iš jaunų vienuolių ir pasakė: „Ką jūs, pasauliečiai! Theros negali čia gyventi, nes jūsų vietinis vienuolis mūsų nemėgsta. Pasauliečiai atėjo pas Kokaliką ir pasakė: „Gerbiamasis, tu, sako, nesusigyvenai su terais. Eik ir paprašyk jų atleidimo – tegul grįžta. Arba pats išsik“. Kokalika išsigando ir nuėjo atsiklausti. „Eik šalin, gerbiamašis, mes negrįšime“, - atsakė therai ir išėjo. Taigi jis grįžo į vienuolyną be nieko. – „Na, kaip, gerbiamašis, įtikinai juos sugrįžti?“ – paklausė pasauliečiai. – „Ne, nepavyko“. -

„Su tokiu rūškanu vienuoliu būdami mes nematysim gerų vienuolių. Varykime jį šalin“, – nusprendė pasauliečiai ir pasakė: „Dink iš čia, gerbiamasis. Iš tavęs vien tik blogis“. Pamatęs, kaip su juo elgiamasi, Kokalika susikrovė daiktus ir nuėjo į Džetos giraitę pas Mokytoją. Jis atėjo ir pasakė: „Gerbiamasis! Šariputra ir Maudgaljana leido sau turėti blogus troškimus“.- „Nelaikyk blogio širdyje, Kokalika, – atsakė Mokytojas. - Atmink, kad šie vienuoliai geraširdžiai žmonės“. - „Jūs, gerbiamasis, tikite jais, nes jie yra jūsų pagrindiniai mokiniai“, - paprieštaravo Kokalika. - O aš pats įsitikinau, kad jie turi blogus kėslus, jie gudriai kuria intrigas“. Kokalika laikėsi savo, kad ir kaip Mokytojas jį atkalbinėjo. Ir vos jam išėjus, visas jo kūnas buvo išbertas garstyčios grūdėlio dydžio spuogeliais. Tada jie pradėjo brinkti, išaugo kaip bilvos vaisius ir sprogo, tryško krauju ir pūliais. O Kokalika dejavo iš deginančio skausmo, parkrito ant žemės prie įėjimo į giraitę. Visame danguje, iki pat Brahmos sferų, dievai sužinojo, kad Kokalika įžeidė pagrindinius Nušvitusiojo mokinius. Ir tada buvęs jo vienuolystės mentorius, po mirties tapęs dievu Brahmos (jo vardas buvo Tudu) pasaulyje, nusprendė: „Priversiu jį paklusti“. Jis atėjo pas Kokaliką ir, pakibęs virš žemės, pasakė: „Kokalika, tu rimtai kaltas. Siekite atleidimo iš vyriausiųjų mokinių“. – „O kas tu toks, gerbiamasis?“ - „Aš esu Tudu, dievas iš Brahmos pasaulio“.- „Ak, gerbiamasis! Taigi būtent apie tave palaimintasis pasakė, kad tu negrįši į mūsų pasaulį? Tikriausiai teisinga gimti kaip vaiduoklis kur nors šiukšlių krūvoje“. Taigi Kokalika taip pat įžeidė Didįjį Brahmą. Jis negalėjo jo paprotinti, tik pasakė: „Dabar tu pats sumokėsi už savo žodžius“, ir nuėjo į savo švarų vienuolyną. O Kokalika mirė ir gimė lotoso pragare³⁸. Ir tada vienuoliai dharmos klausymo kambaryje pradėjo kalbėti apie jo ydas: „Garbingieji! Kokalika įžeidė Šariputrą ir Maudgaljaną ir dėl savo liežuvio atsidūrė lotoso pragare“. Atėjo mokytojas ir paklausė: „Apie ką jūs kalbate, vienuoliai?“ Vienuoliai pasakė. „Ne tik dabar, vienuoliai, Kokalika kenčia dėl savo kalbos, bet ir praeityje turėjo bėdų dėl savo kalbų“, – pasakė Mokytojas ir papasakojo apie praeitį.

„Seniai Varanasyje karaliavo Brahmadatta. Jo teismo kunigas buvo raudonas, o dantys išlindę į priekį. Kunigo žmona užmezgė meilės romaną su kitu brahmanu; o išvaizda jis buvo toks pat kaip kunigas. Iš pradžių kunigas ne kartą bandė geruoju atkalbėti žmoną nuo nuodėmės, o kai tai nepadėjo, pagalvojo: „Aš pats negaliu nužudyti savo skriaudiko, man reikia ką nors galvoti“. Jis atėjo pas karalių ir tarė: „Valdove! Jūsų sostinė yra pirmasis miestas visoje Džambudvipoje, o jūs ten esate pirmasis karalius. Negerai, kad pirmojo pasaulyje karaliaus pietiniai sostinės vartai prastai įrengti, ir dar ne pašventinti“. – „Ką dabar daryti, mokytojau?“ - „Turime juos pašventinti“.- "Ko tau reikia tam?"- „Reikia nugriauti senus vartus, pastatyti naujus iš pašventintų rąstų ir atnešti auką miestą saugančioms dvasioms. Taip mes juos pašventinsime“. – „Tai ir nuostabu".

Bodhisatva tada buvo jaunas brahmanas ir buvo rūmų kunigo mokinyš. Jo vardas buvo Takkarija³⁹. Taigi kunigas liepė nugriauti senuosius vartus, pastatyti naujus ir pasirodė karaliui: „Pone, vartai paruošti. Rytoj šviesuoliai ir žvaigždynai bus palankūs. Jūs negalite delsti, turite paruošti auką ir ją pašventinti“. – „Ko tam reikia, mokytojau?“- „Pone, šie vartai yra labai

³⁸ Vienas iš šaltųjų pragarų.

³⁹ Takkaria – prasmingas vardas: „kilnus protas“.

svarbūs, todėl juos saugo labai galingos dvasios. Mums reikia raudonplaukio brahmano su išsikišusiais dantimis, tyro pagal tėvą ir motiną. Jo kraujas ir kūnas bus paaukotas, o kaulai bus palaidoti po vartais. Taip mes juos pašventinsime jūsų ir viso miesto labui“.- „Gerais, mokytojai. Nužudyk tokį brahmaną ir pašventink vartus“. - „Atsilyginsiu rytoj už viską su savo skriaudiku“, – džiaugėsi brahmanas. Jis parėjo namo ir susijaudinęs negalėjo nepapasakoti žmonai: „Na, prakeikta čandalka, su kuo tu dabar linksminsies? Rytoj paaukosiu tavo mylimąjį!“ – „Kaip tu išdrįsi nužudyti žmogų nė už nieką?“- „Karalius įsakė man rytoj pašventinti pietų vartus, o aukai jiems reikia brahmano, raudonplaukio ir su išsikišusiais dantimis. Tavo meilužis tiesiog raudonas, o jo dantys kyšo – štai aš jį ir paaukosiu“. Žmona nedelsdama nusiuntė žinutę savo mylimajam: „Atsitiktinai sužinojau, kad karalius ketina paaukoti raudonplaukį brahmaną su išsikišusiais dantimis. Jei nori likti gyvas, bėk iš miesto, kol dar ne vėlu, ir pranešk kitiems tokiems pat brahmanams kaip jūs.“ Jis kaip tik tai ir padarė. Visame mieste raudonplaukiai su tokiais dantimis sužinojo apie gresiantį pavojų ir visi pabėgo. O kunigas nė nenutuokė, kad jo skriaudikas pabėgo. Ryte jis atėjo pas karalių ir tarė: „Pone, tokiam ir tokiame name gyvena raudonplaukis su atsikišusiais dantimis brahmanas. Siųskite pas jį“. Caras pasiuntė tarnus, bet jie grįžo nieko nepešę: „Sako, jis pabėgo“- „Ieškokite kitų“. Apieškojo visą miestą, bet reikiamo brahmano nerado. „Pažiūrėkite geriau“- pasakė karalius. – „Valdove, tavo rūmų kunigas ryžas, o kito tinkamo nėra.“ – „Kunigo užmušti negalima“ - „Jūs neturėtumėte to sakyti, pone. Negalima, kad dėl kunigo vartai liktų nepašventinti, miestas stovės be apsaugos. Juk pats kunigas sakė, kad šviesuliai ir žvaigždynai taip pat sėkmingai išsidėstys ne anksčiau kaip po metų. Ar miestas bus atviras metus laukti priešo? Auka turi būti atnešta nedelsiant. Jei tik susirasi mokytą brahmaną, kuris paaukotų ir pašventintų vartus“. - „Bet ar yra pas mus protingas brahmanas, toks kaip kunigas?“ – „Taip, valdove. Tai jo mokinyš, jaunasis Takkarija. Reikia jam suteikti rūmų kunigo laipsnį, ir bus galima pašventinti vartus“. Karalius pasiuntė atvesti Takkariją, priėmė jį su garbe, pakėlė į kunigus ir įsakė pradėti aukojimą. Takkarija su gausia palyda nuėjo prie miesto vartų. Ten, surištas karaliaus įsakymu buvo atvežtas ir buvęs kunigas. Bodhisatva buvo įsakęs, kad pašventinimo aukos vietoje būtų iškasta duobė ir virš jos įrengta stoginė. Jis pats įėjo į tą stoginę kartu su mokytoju. Mokytojas pažvelgė į duobę ir neteko vilties išsigelbėti. „Aš beveik pasiekiau savo tikslą, – pagalvojo jis, – bet dėl savo kvailumo negalėjau užčiaupti burnos! Pasipasakojau savo ištvirtusiam žmonai ir, pasirodo, pats sdave nusižudžiau!“ Ir jis gailiai atsigręžė į Didįjį:

„Ir kodėl aš ką tik prasitariau!
Pats patekau į kapą, kvailys.
Mano mirtis atšliaužė prie manęs
Kaip gyvatė varlei kurkiant“.

Didysis atsiliepė:

„Kas negali sulaikyti liežuvio,
Mirtis vadina pas save į kalną.
Kaltink pats save, mokytojai
Dėl to, kad tu stovi priešais kapą“.

Mokytojai! – tęsė jis. „Ne tu vienas buvai bėdoje, nes negalėjai laiku nutilti, taip nutiko ir kitiems“. Ir Takkaria papasakojo apie praeitį:

„Sako, kad kartą Varanasyje gyveno hetera, vardu Kalika, ir ji turėjo brolių Tundilą. Kalika už kiekvieną naktį gaudavo tūkstantį monetų. O Tundila buvo netikęs jaunuolis, mėgo moteris, mėgo išgerti, mėgo žaisti kauliukais. Nesvarbu, kiek pinigų ji jam duodavo, jis viską išleisdavo ir jinai niekaip negalėjo atvesti jį į protą. Kartą jis visiškai prasižaidė, net turėjo drabužius atiduoti. Taigi jis susisupo į ašutinį audeklą ir taip atėjo į jos namus. O jos vergės turėjo įsakymą: „Jei pasirodys Tundila, nieko jam neduokite, varykite jį šalin“. Jos taip ir padarė. Tundila atsisėdo ant slenksčio ir apsipylė ašaromis. Tuo tarpu pas Kaliką atvažiavo pirklys, kuris kiekvieną vakarą jai atnešdavo tūkstantį monetų. Jis pamatė Tundilą ir paklausė: „Ko tu verki, Tundila?“ – „Pone, aš pralaimėjau kauliukais ir atėjau pas seserį pagalbos, o jos vergės išvarė mane“. – „Palauk čia, aš pasikalbėsiu su tavo seserimi“. Jis įėjo ir pasakė: „Tavo brolis sėdi priešais namą, apsisukęs ašutiniu audeklu. Kodėl neduodate jam bent ko apsirengti?“ – „Aš jam nieko neduosiu. Jei tau jo gaila, tai pats ir duok“. O hetera namuose turėjo tokį paprotį: iš tūkstančio monetų, kurias atnešdavo svečias, ji atidėdavo penkis šimtus, o už kitus penkis šimtus pirko drabužių, gėlių ir smilkalų. Svečiai, atėję naktį, apsilvildavo šiuos drabužius, o ryte išeidami vėl persirengdavo į savo. Taigi pirklys apsilvilkė jam pasiūlytą drabužį, o savo drabužius atidavė Tundilai. Jis apsirengė, patriukšmavo ir nuėjo į smuklę. O Kalika prisakė vergėms: „Kai mano svečias nuspręs ryte išvykti, paimkite iš jo drabužius“. Iš tiesų, kai jis ruošėsi eiti namo, vergės puolė jį iš visų pusių kaip plėšikų gauja, išrengė nuogai ir paleido taip: „Eik dabar, jaunuoli“. Jis nuogas ir išėjo į lauką. Žmonės juokėsi, o pirklys susigėdo. Taigi jis pradėjo atgailauti: „Aš pats dėl visko kaltas, negalėjau patylėti, kai reikėjo.

Kodėl kalbėjau su Tundila

Sesuo būtų pati su juo išsiaiškinusi!

O dabar aš likau nuogas“.

Panašus atvejis yra artimas tavajam“ —

taip Takkarija baigė savo istoriją ir papasakojo dar vieną įvykį: „Kartą Varanasyje piemenys užsižiopsojo, o jų bandoje ganykloje du avinai susikibo. Kažkokia medšarkė dėl jų išsigando: „Kaktas susidaužys, dar ko gero ir užsimuš ir jie mirs. Man reikia juos išskirti“. Ir ji pradėjo juos įtikinėti: — „Dėdulės, nereikia kariauti!“ Jie jos neklausė. Tada ji atsisėdo vienam ant nugaros, paskui kitam ant galvos ir tęsė įtikinėjimus. Tie vis vien pešasi. „Ach taip? Na, tada nužudyk mane!“ Ir ji įsikišo jiems tarp kaktų, o jie vėl susidaužė kaktomis. Medšarkė pakliuvo tarsi tarp plaktuko ir priekalo. Sutraiškyta ji nusibaigė – bet ji pati ir kalta.

Vieną dieną du kovinius avinus

Nusprendė atskirti medšarkę,

Ji įlėkė tarp avinų kaktų

Ir jų sutraiškyta visa.

Panašus atvejis yra artimas jums.

Ir čia dar vienas atvejis.

Vieną dieną keletas Varanasio gyventojų pastebėjo piemenų auginamą palmę. Vienas iš jų užlipo nusiskinti vaisių. Kol jis rinko vaisius ir metė juos žemyn, kobra išlindo iš skruzdėlynos po palmę ir nušliaužė aukštyne stiebu. Tie, kurie stovėjo žemiau, bandė ją išvaryti lazdomis, bet jiems nieko nesigavo. Jie šaukė į viršų: „Kobra lipa link tavęs!“ Jis išsigando, pradėjo šaukti. Tada apatiniai ištempė stiprų audeklą ir liepė jam šokti. Jis šoko ir pataikė

tiesiai į vidurį. Bet tie, kurie laikė audinį, neišsilaikė smūgiui, susidaužė kaktomis, sudaužė vienas kitam galvas ir iškart numirė.

Kartą keturi bendražygiai gelbėjo draugą
Ir ištiesė jam drobę,
Bet vienam į kitą kaukolės buvo sutraiškytos -
Panašus atvejis yra artimas jums.

O štai dar kitas atvejis.

Kartą Varanasyje vagys naktį pavogė ožką ir ketino iškepti ir suvalgyti ją miške. Jie užrišo jai snukį, kad ji nebliautų, ir paliko ją gulėti surištą bambukų tankmėje. Kitą dieną nuėjo pas ją, bet su savimi nepasiėmė nei peilio, nei kardo. Jie atėjo į vietą ir sako: „Na, duokite peilį, papjausime ją ir nulupsime odą“. Žiūri – kad peilio niekas neturi. „Ką daryti, negali paskersti be peilio! Paleiskime ją. Ji gal yra sėkminga“. Ožka buvo atrišta, ir ji pradėjo linksmai šokinėti tarp bambukų. O netoliese krūmuose buvo paslėptas kirtiklis; kažkas jį paliko, gal kažkoks nešikas, kuris atėjo ten bambuko ir ketino grįžti dar kartą. O ožka netyčia ir palietė jį kanopomis. Kirtiklis nukrito su trenksmu. Vagys pribėgo prie įtartino triukšmo, pamatė kirtiklį, apsidžiaugė, iš karto ožka buvo paskersta ir nulupta. Taigi ji prisišaukė savo mirtį.

Kartą ožka linksminosi tarp bambukų
Ir netyčia užlipo ant kirtiklio.
Jai tuoj pat perrėžė gerklę.
Panašus atvejis yra artimas tau.

Bet užtat tie, kurie laiko liežuvį už dantų ir kalba saikingai, – tęsė Takkarija, – atsikrato mirtino pavojaus, kaip nutiko kinarams.

Kartą patyręs medžiotojas iš Varanasio Himalajuose sugavo porą kinarų ir atvežė parodyti juos karaliui. Karalius dar niekada nebuvo matęs kinarų, todėl klausia: „Kas gero šiuose padaruose, medžiotojau?“ - „Jie, pone, švelniai dainuoja ir grakščiai šoka. Tokio dainavimo ir šokio tarp žmonių nerasite“. Karalius gausiai apdovanojo medžiotoją ir tarė kinarams: „Na, dainuokit, šokit!“ O jie susigėdo: „Jei mes uždainuosime, bet negalėsime aiškiai ištarti žodžių, tai išeis, kad esame blogi dainininkai. Būsime barami ir mušami. O kai daug kalbi, netrunka ir pameluoti“. Kinarai bijojo meluoti ir nedainavo ir nešoko, kad ir kaip karalius jų prašė. Galiausiai jis supykė: „Jei taip, atiduokit juos į virtuvę iškepti:

Tai ne dievai ir ne gandharvai,
Tiesiog paprastas laukinis paukštis.
Vakarienei kepkite pirmąjį,
Antrąjį pakepkite man pusryčiams.

Karalius piktas, pagalvojo kinnaros žmona. - Jis tikrai mus papjaus. Dabar negalima tylėti“. Ir ji pasakė:

„Šimtai ir tūkstančiai nesėkmingų žodžių
Sėkmingame žodyje skiemenys nesigauna.
Nesėkmingos kalbos mus sutepa.
Štai kodėl, valdove, mes tylėjome, -
Ne todėl, kad proto neužteko“.

Karaliui tokia kalba patiko ir jis pasakė:

„Ta, kuisi pasakė, paleiskite

Ir nuveškite atgal į Himalajus.
O šitą nuneškit į virtuvę,
Iškepkite jį man pusryčiams“.

„Jei aš tylėsiu, jis tikrai lieps mane nužudyti“, – pagalvojo kinaras. „Nelaikas tylėti“. Ir jis pasakė:

„Daigai priklauso nuo lietaus,
Žmonės priklausomi nuo karvių
Taigi aš priklausau nuo tavęs,
O nuo manęs, mano žmona.
Kai ji liks našle
Tada ir paleisk ją.

Valdove, tęsė jis. – Ne todėl mes tylėjome, ką kalbėti nenorėjome; mes tiesiog žinome, kaip sunku pasakyti ką nors tobulo:

Deja, šventvagystės negalima išvengti,
Juk žmonių skoniai skirtingi.
Už kurį vienas bus pagirtas.
Už tai kitas bus baramas.

Štai pas mus kinarus, tyla vertinama, bet tarp žmonių, pasirodo, vertingi žodžiai.

Visiems kažkieno mintis yra kaip beprotybė,
Jo paties mintis kiekvienam yra vienintelė teisinga.
Juk kiekvienas mąsto savaip, pasaulyje yra daug žmonių,
Jūs vis tiek negalite įsakyti kito žmogaus protui“.

„Kinaras yra protingas, jis kalba absoliučią tiesą“, – pagalvojo karalius ir jis maloniai pasakė:

„Iš pradžių, kinnare, tu atkakliai tylėjai,
Bet ištarei žodį, bijodamas grėsmės.
Bet dabar tu laisvas ir laimingas.
Jūsų pasisakymai buvo naudingi žmonėms“.

Karalius įsakė kinarus sudėti į auksinį narvą ir padavė jį medžiotojui: „Eik ir išleisk juos ten, kur pagavai“.

„Kaip matai, mokytojai, - tęsė Didysis, - kinarai buvo linkę tylėti, bet kai teko kalbėti, jie rado tokius žodžius, dėl kurių jie buvo paleisti. Bet tu kalbėjai labai blogai ir patekai į didelę bėdą. Na, gerai, nebijok, mokytojai, – paguodė jį Bodhisatva - Aš tau padėsiu“. - „Ach, jeigu tau, gerbiamasis, tai pavyktų!“ Bodhisatva išėjo ir paskelbė: „Šviesuliai dar taip nepakilo kaip reikia. Mums teks palaukti“. Taigi jis pratempė laiką iki sutemų. Jau po vidurnakčio, jis slapta paleido brahmaną su šiais žodžiais: „Eik, mokytojai į visas keturias puses“, o jis pats surado paskerstą aviną, atliko aukojimą ir pašventino vartus.“

Baigęs šį pamokymą, Mokytojas pakartojo: „Kaip matote, vienuoliai, Kokalika jau ir anksčiau yra man pakenkęs savo kalbomis“. Ir jis papasakojo atgimimus: „Tada tas raudonasis brahmanas su išsikišusiais dantimis buvo Kokalika, o aš pats buvau protingasis Takkarija“.

DŽATAKA APIE AUKSINĮ POVĄ (491)

„Tur būt, tu nori per mane užsidirbti pinigų?“- Taip pasakė mokytojas Džetos giraitėje apie vieną išsūlgusį vienuolį. – „Ar tiesa, vienuoli, kad tu ilgiesi?“ – paklausė jo Mokytojas. – „Tiesa, gerbiamasis.“- „Nėra ko stebėtis, vienuoli, kad aistra persekioja tokius kaip tu. Juk kai ateina pasaulio pabaiga, vėjas gali apversti ir patį Sumeru kalną, o kitu metu neatsisako pažaisti su pageltusiu lapu. Kažkada praeityje atsitiko taip, kad vienas žmogus, kuris septynis šimtus metų gyveno visiškai tyrai ir be aistrų, galiausiai vis dėlto joms pasidavė“- ir Mokytojas papasakojo apie praeitį.

„Kadaise Varanasyje karaliavo Brahmadatta. Bodhisatva tuo metu atgimė retai apgyvendintoje vietovėje povo pavidalu. Jo mama padėjo kiaušinį į žolę ir nuėjo visam laikui. Tačiau jei pati pova sveika, o kiaušinio neaptiko gyvatė ar kitas priešas, povo kiaušiniai nepražūsta. Taip nutiko ir šį kartą. Aukso geltonumo, kaip karnikaros⁴⁰ pumpuras, kiaušinis išgulėjo savo laiką ir iš jo išsirito mažas auksinės spalvos povas. Jo akys buvo kaip rožinio vaisiai, o aplink kaklą buvo trys raudonos juostelės, nusileidusios atgal per nugaros vidurį. Užaugęs jis tapo vežimėlio dydžio ir tapo nepaprastai gražus. Mėlynieji povai susirinko ir išsirinko jį savo karaliumi. Kartą povas gėrė vandenį iš kalnų ežero tarp uolų, pažiūrėjo į jį ir, matydamas, koks jisai gražus, pagalvojo: „Aš daug gražesnis už visus vietinius povus. Jei liksiu su jais gyventi, žmonės man neduos ramybės. Išeisiu į Himalajus, išsirinksiu sau geresnę vietą ir gyvensiu ten vienas. Kai naktį povai nakvynei pasislėpė nuošalioje vietoje, jis, su niekuo neatsisveikinęs iškeliavo į Himalajus. Pakeliui jam teko įveikti tris kalnų grandines. Ketvirtoje kalnų grandinėje jis miške pamatė didelį ežerą, apaugusį lotosais; netoli nuo jo kalno pašonėje augo senas bananas. Ten jis nusprendė įsikurti. Kalno šlaito viduryje jis pastebėjo patogų urvą. Į jį patekti buvo neįmanoma nei iš viršaus, nei iš apačios, ir niekas ten negalėjo jam kelti grėsmės: nei plėšrieji paukščiai, nei gyvatės, nei leopardai, nei žmonės. Jam patiko ši vieta, jis užskrido ant uolos aikštelės priešais urvą ir ten apsinakvojo nakvynei. O kitą rytą, palikęs urvą, jis nuskrido į kalno viršūnę. Pasisukęs į rytus, povas pamatė tekančios saulės diską ir perskaitė užkeikimą, kuris prasidėjo žodžiais „Dabar pakyla visatos akis“. Šis užkeikimas buvo reikalingas tam, kad jis būtų apsaugotas nuo visų pavojų iki vakaro. Tada jis nuskrido į pievą apačioje ir ten maitinosi visą dieną, o vakare vėl nuskrido į kalno viršūnę. Pasisukęs į vakarus, jis pažvelgė į besileidžiančios saulės diską ir perskaitė kitą užkeikimą, kuris prasidėjo žodžiais „Dabar leidžiasi visatos akis“. Šis užkeikimas turėjo jį apsaugoti naktį. Taip povas ten ir gyveno. Kartą kalno viršūnėje jį pastebėjo kažkoks senas medžiotojas. Grįžęs namo, niekam apie tai nepasakojo, tik mirties valandą atskleidė sūnui: „Sūnau, miške už trijų kalnų gyvena povas su auksinėmis plunksnomis. Jei karaliui kada nors prireiks tokio povo, prisimink tai“. Ir kažkodėl tai Kšema, pagrindinė Varanasio karaliaus žmona, ryte susapnavo sapną. Ji pamatė, kad povas auksiniu plunksnu pamokslavo jai dharma, ir ji dėkinga jo klausėsi. Povas baigė pamokslą ir nuskrido. Ir ji sušuko: „Povų karalius skrenda, laikykite jį!“-ir su šiais žodžiais lūpose ji pabudo. Pabudusi ji suprato, kad tai tik sapnas, ir štai ką ji nusprendė: „Jei prisipažinsiu karaliui, kad tik sapnavau, jis nieko dėl manęs nepadarys. Ir jei remsiuosi savo

⁴⁰ Karnikara yra į klevą panašus *Pretospermum acerifolium* medis.

moteriškais užgaidomis, jis bandys gauti man tokį povą. Ji grįžo į lovą ir apsimetė, kad jai negerai. Karalius priėjo prie jos ir paklausė: „Brangioji, kas tau negerai?“ - „Turiu užgaidą“. – „Ko tu nori, brangioji?“ - „Noriu, milorde, kad auksaspalvis povas išmokytų mane dharmos“. – „Bet ar yra tokių povų?“ - „Iš kur turėčiau žinoti, pone?“ - „Bet be tokio povo mano gyvenimas taps be prasmės“. - „Nesijaudink, mieloji. Jei pasaulyje yra toks povas, aš jį tau surasiu“, - ramino ją karalius. Jis iškvietė tarybą sosto salėje ir paklausė: „Brangieji! Mano karalienė nori, kad auksinis povas išmokytų ją dharmos. Ar turime kur nors povą auksinėmis plunksnomis?“ - „Pabandykite pasitarti su brahmanais, pone“. Karalius paklausė brahmanų. Jie pasakė: „Pone! Mantros, kalbėdamos apie gyvų būtybių ženklus, moko, kad tarp vandenų gyventojų auksiniais gali būti žuvis, vėžliai ir krabai, o tarp gyvenančių sausumoje – elniai, gulbės, povai ir kurapkos. Karalius pasišaukė visus medžiotojus iš savo valdų ir pradėjo juos tardyti: „Ar kas nors iš jūsų matė auksinį povą? Niekas, išskyrus medžiotojo sūnų, apie tokį dalyką nebuvo girdėjęs. Jis pasakė: „Pone, aš pats niekada nemačiau tokio povo, bet mano velionis tėvas man pasakė, kad už trijų kalnų miške gyvena povas auksinėmis plunksnomis. — „Brangusis!“ - karalius jam sako. Tu man labai padėsi ir išgelbėsi karalienės gyvybę - sugauk jį ir atnešk mums!“ Jis sumokėjo medžiotojui pinigų ir pasiuntė ieškoti povo. Pinigus medžiotojas paliko šeimai, o pats iškeliavo į kalnus. Jis surado vietą, kur gyvena Bodhisattva, pastatė pinkles ir pradėjo dieną iš dienos laukti, kol povas bus sugautas, ir taip nieko nesulaukęs mirė. Karalienė taip pat mirė iš ilgesio to, kas neįgyvendinama. Karalius supykė ir nusprendė atkeršyti povui už jo mylimos žmonos mirtį. Jis liepė auksinėje lentoje iškalti užrašą: „Himalajuose už trijų kalnų gyvena povas auksinėmis plunksnomis. Kas jį suvalgys, nepasens ir nemirs“. Jis užantepaudavo šią lentą brangios medienos skrynioje savo lobyne ir mirė. Jo įpėdinis perskaitė užrašą lentoje ir norėjo tapti nemirtingu bei įgyti amžiną jaunystę. Jis pasiuntė povo medžiotoją, bet ir jis visą gyvenimą bandė pagauti jį kalnuose ir mirė be nieko. Pasikeitė šešios karalių kartos, o šeši medžiotojai vienas po kito švaistė savo gyvenimus Himalajuose. Ir septintasis karalius tuo pačiu būdu pasiuntė septintąjį medžiotoją. Lygiai septynerius metus jis praleido kalnuose, dieną iš dienos tikėdamasis, kad povas pateks į pinkles ir, nieko nepasiekęs, pagalvojo: „Kas čia? Kodėl šio povo koja niekada neužlipa ant spąstų?“ Jis pradėjo atidžiai sekti povą ir rytais ir vakarais išgirdo jį skaitant savo užkeikimą. „Kitų povų čia nėra. Todėl jis čia ir gyvena dorybėje. Todėl ir nepapuola, kad gyvene dorybėje ir skaito užkeikimą“, - spėjo medžiotojas. Jis nuvyko į apgyvendintas vietas ir ten pagavo povą. Jis išmokė jį rėkti, kai spragsi pirštais, ir šokti, kai ploji rankomis. Su ja jis grįžo į kalnus. Anksti ryte, Bodhisattvai nespėjęs perskaityti savo užkeikimo, medžiotojas pasistatė spąstus ir spragtelėjo pirštais. Pava iškart sušuko. Povas išgirdo jos verksmą, o septynis šimtus metų jame snūduriavusi aistra tuoj pat pakėlė galvą ir išsipūtė kaip kobra, smogta lazda. Iš aistros povas pamiršo viską pasaulyje, net savo užkeikimą. Jis stačia galva nuskriejo žemyn prie pavos ir tuoj pat pataikė su koja į kilpą. Septynis šimtus metų spąstai jo laukė, ir viskas veltui – ir galiausiai jis buvo sugautas, o kilpa buvo užveržta ant povo kojos. Žvelgdamas į tai, kaip povas pakibo šakos gale (juk spąstai buvo pririšti prie šakos), medžiotojas pagalvojo: „Šeši medžiotojai nesėkmingai bandė sugauti šį karališką povą, aš pats lygiai septynerius metus nieko negalėjau su juo padaryti, bet dabar, išgirdęs pavos balsą, išprotėjo iš aistros, pamiršo savo užkeikimą, nuskrido pas ją ir įkliuvo - dabar kabo aukštyn kojom. Ir kodėl tik aš kėsinausi į šią kilnią būtybę! Ne, padovanoti jo negalima niekam. Aš galiu apsieiti be

karališkųjų dovanų, paleisiu jį į laisvę! Taip, bet kaip tai padaryti? Paukštis didelis ir stiprus. Jei priartėsiu prie povo atvirai, jis nuspręs, kad aš jį noriu nužudyti. Jis pradės blaškytis, apimtas mirtinos baimės jis gali susilaužyti koją ar sparną. Aš tai padarysiu kitaip: paleisiu strėlę su skustuvo antgaliu gale, kuris ir perpjaus kilpą. Tada povas pats išskris, kur tik nori“. Pasislėpęs už krūmo, medžiotojas ant lanko uždėjo strėlę su skustuvu, patraukė lanko virvę ir nusitaikė. O povas tuo tarpu apsidairė į šonus, bandydamas pamatyti medžiotoją. „O šis medžiotojas gudrus, pažadino manyje aistra ir pagavo mane į savo pinkles, todėl dabar jis laiko nešvaistys veltui, - pagalvojo povas. - Kur jis?“ Čia jis ir pastebėjo medžiotoją, kuris taikėsi į jį iš priedangos, ir nusprendė, kad jis nori jį nužudyti. Mirtinai išgąsdintas povas maldavo pasigailėjimo:

„Ar nori iš manęs užsidirbti pinigų?
Aš gyvas brangiau kainuoju!
Nunešk mane į sostinę
Karalius tau gerai sumokės“.

Išgirdęs tokias kalbas, medžiotojas pagalvojo: „Karališkasis povas, matyt, bijo, kad perdursiu jį šia skutimosi strėle. Turiu jį nuraminti“. Ir jis atsakė:

„Aš tavęs nenužudysiu,
Ne dėl to aš paėmiau lanką.
Noriu kilpą nupjauti su strėle, -
Skrisk į laisvę, povų karaliau!“

Povas nustebo:

„Septynerius metus tu stebėjai mane dieną ir naktį,
Gera kankino ir alkis, ir troškulys.
Kodėl gražini man laisvę?
Dabar, kai pagaliau mane pagavai?
Galbūt prisiekei nežudyti
Ir tapai visų gyvų sutvėrimų gynėju?
Kodėl nori paleisti mane į laisvę
Kai pagaliau pakliuvau į kilpą?“

Medžiotojas paklausė:

„Įsivaizduokite, kad aš tikrai daviau įžadą
Ir tapau visų gyvų būtybių gynėju.
Atsakykite į klausimą, povų karaliau:
Ką man tai gero duos?“

Povas paaiškino:

„Jei tu tikrai prisiektum
Ir taptum visų gyvų būtybių gynėju,
Per savo gyvenimą pelnytum daug pagyrimų,
O po mirties – atgimtum Dievu“.

Medžiotojas atsakė:

„Kai kurie sako, kad dievų nėra,
Šiame gyvenime turime siekti laimės.
Jie tiki, kad gerų darbų vaisiai,

O taip pat dovanų dovanojimas
Visa tai – fikcija patikliams žmonėms.
Aš taip pat pritariu šiai nuomonei
Štai kodėl aš žudau paukščius“.

Išgirdęs tokias kalbas, Didysis pamanė, kad būtų gerai tai paaiškinti medžiotojui, kad yra ne tik ši šviesa, ir jis, kabėdamas galva žemyn kilpoje, pradėjo kalbėti:

„Kiekvienas gali matyti mėnulį ir saulę.
Jie apšviečia dangų.
Kokiame pasaulyje jie yra: šiame ar aname?
Ir kaip žmonės juos vadina?“

Medžiotojas pasakė:

„Kiekvienas gali matyti mėnulį ir saulę,
Jie apšviečia dangų.
Jų nėra šiame pasaulyje
Ir žmonės juos vadina dievais“.

Didysis iškart atsakė:

„Pasirodo, kad doktrina buvo paneigta
Tų, kurie tiki, kad gerų darbų vaisiai,
Taip pat dovanų dovanojimas
Visa tai – fikcija patikliams!“

Medžiotojas pagalvojo ir pripažino, kad Didysis buvo teišus:

"Iš tiesų, ši nuomonė yra klaidinga!"
Nuodėmingų ir gerų darbų vaisiai,
O taip pat dovanoti dovanas
Yra tikrai ne išradimas patikliams!
Deja, ką turėčiau daryti, kaip pasielgti,
Kokią atgailą atlikti,
Kad po mirties išvengti pragaro?
Atsakyk į mano klausimą, o povų karaliau!“

„Jei aš pats pradėsiu jam atsakinėti“, – pagalvojo Didysis, kad tik jam nepasirodytų, kad niekas iš žmonių į tai neturi atsakymo. Galbūt, teisingiau būtų jam pasakyti, kad yra pasaulyje daug dorybingų, šramanų ir brahmanų, atsidavusių dharma, reikėtų jų paklausti“. Ir jis pasakė:

„Pasaulyje klaidžioja daug šramanų.
Jie apsirengę skudurais, benamiai,
Tik ryte jie eina išmaldos,
Atsiskiria vienatvėje po vidurdienio.
Prieik prie jų, kaip įprasta, su pagarba,
Ir paklausk to, kas tau neaišku.
Iš jų gausi suprantamą atsakymą,
Kokia yra ir šio ir pomirtinio gyvenimo prasmė“.

Ir tai pasakęs Didysis priminė medžiotojui pragaro kančias. Kita vertus, Medžiotojas jau buvo žmogus, arti tobulumo ir pasiruošęs atrasti nušvitimą savyje. Jo jau beveik

subrendusios žinios buvo kaip tas lotosas kuri tuoj atsidarys, tereikia ant jo užkristi pirmam saulės spinduliui. Klausydamasis povo kalbų apie dharma, jis nepajudėdamas iš savo vietos pamatė savyje dar neatgyvenusį polinkį toliau egzistuoti, aiškiai suprato, kad viskas visa tai yra tik skausmas, netikra ir neturi esmės, ir pasiekė tokį žinojimą, kuris duotas, kad pabustum savyje. Viskas įvyko per vieną akimirką – ir medžiotojo nušvitimas, ir povo paleidimas iš spąstų. Ir štai nušvitęs medžiotojas, sunaikinęs visas be išimties aistras, pergalingai paskelbė - juk jis jau buvo ant būties ribos:

„Gyvatė atsiskiria su sena oda,
Nuo medžių krenta geltoni lapai
Taip aš atsiskyriau nuo medžiotojo gyvenimo,
Nuo šiol aš nebe medžiotojas“.

Bet ištareš šį džiaugsmingą šūksnį, jis pagalvojo: „Štai aš ir laisvas nuo visų aistrų ir prisirišimų! Ką dabar daryti su tais paukščiais, kurie liko nelaisvėje mano namuose? Kaip aš taip pat galiu juos išlaisvinti?“ Ir jis paklausė Didžiojo: „Pasakyk man, povų karaliau, kaip dabar galiu išlaisvinti visus mano sumedžiotus paukščius, esančius mano namuose?“ O būtina žinoti, kad Bodhisatva, kuriam lemta tapti visažiniu Nušvitusiuoju, geriau išmano priemonės tikslui pasiekti, nei pažadintas tik dėl savęs, todėl galėjo atsakyti: „Kadangi tu jau visai sutriuškinai visas savo aistras ir pasiekei pabudimo dėl savęs, gali jiems prisiekti –išstarti tiesos užkeikimą – patikėk, tą pačią akimirką visoje Džambudvipoje nelaisvėje ir pančiuose nebeliks nei vieno padaro“. Ir buvęs medžiotojas, kaip jam patarė Bodhisatva, ištare tokį užkeikimą:

„Tiemis šimtams, kuriuos uždariau į nelaisvę
Plunksnuotiems, uždarytiems nelaisvėje,
Aš duodu gyvybę ir laisvę.
Tegul jie netrukdomai skrenda“.

Iš karto, jo nuoširdaus palinkėjimo, visi paukščiai buvo išlaisvinti iš nelaisvės ir linksmai čiulbėdami išskrido namo. Tą akimirką per visą Džambudvipą nebuvo palikta nė viename name net katė su pavadėliu – visos būtybės iš karto gavo laisvę. O pažadintas dėl savęs perbraukė ranka per plaukus, ir jo išvaizda pasikeitė: staiga jis tapo panašus į therį, šešiasdešimt metų išbuvusį vienuoliu. Tas nedidelis ryšulėlis, kuris reikalingas atsiskyrėliui, atsirado prie jo. „Ačiū, mano didysis geradari!“ — tarė jis povų karaliui ir nusilenkė prieš jį, susidėjęs rankas, vaikščiojo aplink jį su pagarba ir pakilęs virš žemės, nukeliavo oru į Nandamulakio kalno papėdę. O povų karalius nuskriejo nuo šakos, prie kurios buvo pririšti spąstai, ir nuskrido ganytis į pievą.

„Medžiotojas su spąstais klaidžiojo miške,
Norėjo pagauti povų karalių.
Kada pagavo povų karalių
Tapo laisvas taip, kaip aš esu laisvas“,-

taip Mokytojas baigė šį dharmos pamokymą. Tada jis paaiškino arijų nuostatas ir nustatė atgimimus: „Povų karalius tada buvau aš pats“. Išgirdęs paaiškinimą, besiilgstantis vienuolis tapo šventuoju⁴¹.

⁴¹ Džataka apie auksinį povą yra lengvai interpretuojama Jungo analitinės psichologijos požiūriu kaip individualizacijos proceso vaizdavimas. Auksinis povas simbolizuoja individo esybę. Iš pradžių su juo užmezga

bendravimą anima (Varanasio karaliaus žmona), tai yra moteriškas nesąmoningas principas vyriškoje psichikoje. Kad žmogaus sąmoningas aš „paimtų viršų“ reikia būtina suderinti išmintingą išsiaiščiavimą (medžiotojų būdai)su tiesioginių natūralių impulsų (pava) panaudojimu. Pagavę pava, tai yra įgiję stiprų ryšį su savimi, turėtumėte suteikti sau visišką laisvę, nes to reikalauja psichinės brandos būseną. Kai Aš tapatinamas su savimi, individas pasiekia pabudimą sau. Kita vertus, savanaudiškumas leidžia iš karto išlaisvinti iš intrapsichinio uždaro visą žmogaus (medžiotojo pagautų paukščių) kūrybines ir veiklos galimybes.

DŽATAKA APIE IŠMINČIŲ ČANDALĄ (497)

„Iš kur tu eini, apsirengęs skudurais..." – tai Mokytojas pasakė Džetos giraitėje apie Udajanos giminės karalių. Tuo metu garbingasis Pindola iš Bharadvadžų klanu mėgo dienos metu į savo nuošalią užsiėmimui vietą skristi iš Džetos giraitės į Kaušambi miestą⁴². Apsistodavo jis karaliaus Udajanos parke. Sakoma, kad šis therą praeityje pats buvo Kaušambi karalius ir praleido daug laimingų valandų šiame parke su savo svita. Mielai prisiminimai jį traukė ten, todėl jis buvo laimingas galėdamas apsistoti Kaušambyje ir mėgautis ramybe, šventumo vaisiais, pasinerdamas į gilią kontempliaciją. Viena dieną therą vėl atskrido į parką ir išsikūrė po žydinčiu salomedžiu. O karalius Udajana buvo ką tik baigęs septynių dienų girtavimą, ir jis norėjo smagiai praleisti laiką parke. Bet vos buvo pradėta jam skirta daina ir šokiai, kai jis užmigo. Tuo tarpu muzikantės nuėjo pas therą pasiklausti jo pasakojimų. Karalius atsibudo ir pamatė, kad liko vienas ir išutęs pribėgo prie therą. Jis jį barė, visai įžeidinėjo. Tuomet jis nusprendė jį pamaitinti raudonąsias skruzdėles ir liepė atnešti jį pilną krepšį, ketindamas jas išpilti tiesiai ant vienuolio. Bet Pindola pakilo ir orą iš aukšto sudraudė karalių, pamokė jį ir nuskrido atgal į Džetos giraitę. Jis nusileido prie pat kvepiančios Mokytojo celės. „Tu iš kur?" – paklausė jo Mokytojas, ir therą jam viską papasakojo, kas jį ištiko. „Ne tik dabar Udajanos karalius vargina atsiskyrėlius. Jis ir anksčiau jiems trukdė, Bharavadža, - pastebėjo Mokytojas ir theros prašymu papasakojo apie praeitį.

„Kadaise Varanasį valdė karalius Brahmadatta. Didysis tada gimė kaip čandalu miestelyje; jį vadino Matanga. Vėliau, kai jis subrendo ir atėjo į protą, buvo pavadintas išmintinguoju Matanga. Tuo tarpu Varanasio pirklių seniūno duktė Ditthamangalika kartą per mėnesį ar net du kartus per mėnesį parke rengdavo su savo draugais žaidimus. Ir štai kartą Didysis atvyko į miestą kažkokiais tai reikalais ir prie vartų sutiko Ditthamangaliką palankine. Jis tuojau pat atsitraukė į šalį ir atsistojo šalikelėje. Tada lininės užuolaidos prasiskleidė ir Ditthamangalika pamatė jį ir paklausė: „Kas čia toks?" - „Čandalas, ponias." - „Tfu, kad jis prapultų, ir kodėl jis turėjo papulti man į akis!" Ji praplovė akis kvepiančiu vandeniu ir liepė jiems eiti namo. O žmonės, kurieėjo kartu su ja, supyko ant Matangos: „Ach tu praeiktas čandale! Dėl tavęs mes netekome dovanotų vaisių, iš mūsų buvo atimtas nemonami skanumynai ir dar kokie!" Jie puolė ant jo visi vienu metu ir mušė jį rankomis ir kojomis, kol jis neteko sąmonės. Matanga apie valandą prasivoliojo, o atsigavęs pagalvojo: „Mane, nekaltą žmogų, sumušė už nieką Dittamangalikos tarnai. Dabar eisiu ir pareikalausiu, kad ji taptų mano žmona!" Jis atsigulė prie jos tėvo namų vartų ir tvirtai nusprendė: „Kol jos man neatiduos, tol aš nepakilsiu iš savo vietos!" - „Ko tu čia guli?" - jo paklausė. „Ditthamangą man atiduokite ne daugiau ir ne mažiau". Praėjo diena, po jos – antroji, trečia, ketvirta, penkta, šešta. Tačiau Bodhisatvos ketinimai paprastai pavyksta - ir septintąją dieną Dittamangaliką išvedė ir atidavė jam⁴³. „Kelkitės, pone, eime į jūsų namus", - pasakė jinai. „Žinai,

⁴² Atstumas tarp jų yra apytiksliai apie 300 km.

⁴³ Dittamangalika Matangai buvo atiduota, nes galėjo mirti (septinta diena yra nurodyta kaip bado acidozės, t. y. grėsmės gyvybei, atsiradimo diena arba kritiška), o tada kaltė tektų mergaitės tėvams.

brangioji, tavo patarnautojai mane taip sumušo, kad aš vos pastoviu. Parnešk tu mane namo ant savo nugaros. Ir Ditthamangalika visų akivaizdoje iš miesto nunešė jį į čandalo namą. Taip Didysis pasiekė savo, bet iš tikrųjų jis nepadarė jos savo žmona, nes nenorėjo laužyti kastų ribų⁴⁴. Pagyveno jis su ja keletą dienų kaip su seserimi tuose pačiuose namuose ir nusprendė: „Turėsiu tapti atsiskyrėliu asketu, juk niekaip kitaip negaliu jos praturtinti ir išaukštinti. Ir jis pranešė Ditthamangalikai: „Aš, mano mieloji, turiu kai ką gauti miške, o tai mes neturėsime iš ko gyventi. Aš einu į mišką, nenuobodžiauk čia be manes“. Savo artimiesiems liepė jos neskriausti, o pats nuėjo į mišką ir pasiliko ten atsiskyrėliu. Per savaitę jis įgijo penkias superžinias, išmoko įvairių kontempliacijų, o tada pagalvojo: „Dabar galėsiu suteikti Ditthamangalikai gyvenimą be skurdo. Naudodamasis naujai atrastu stebukingu gebėjimu, jis pakilo į orą ir nuskrido į savo namus. Ditthamangalika išgirdo, kad jis kieme, išėjo į lauką ir pravirko: „Kodėl tu mane bejęge palikai, pone? Kodėl tapai atsiskyrėliu?“ - „Neliūdėk, mieloji, - atsakė Matanga. - Tavo gyvenimas bus dar nuostabesnis ir puošnesnis nei tada, kai buvau mergaitė. Ar galėsi viešai žmonėse pasakyti, kad tavo vyras yra ne Matanga, o pats Didysis Brahma?“ - „Galėsiu“. - „Gera. O kai tavęs paklaus, kur vyras, atsakyk, kad jis išskrido į Brahmos pasaulį. Jei pradės daugiau klausinėti, kada grįš, tai sakyk, kad grįš po savaitės, kai bus pilnatis, nusileis nuo mėnulio. Tokį jis davė nurodymą, o pats grįžo į Himalajus. O Ditthamangalika ėmė vaikščioti po miestą ir visiems tai pasakoti. Žmonės patikėjo: „Tikriausiai todėl jos vyras ir neateina, nes jis Didysis Brahma. Tai tur būt tiesa!“ Atėjo jaunatis; mėnulis stovėjo zenite. Ir štai Bodhisatva pasivertė Didžiuoju Brahma ir, apšviesdamas Varanasio miestą, išsidėsčiusį per dvyliką jodžanų, spindesiu, o kartu su juo apšviesdamas ir visą Kašio karalystę, žengė iš Mėnulio disko, praskriejo virš miesto tris ratus ir nuskrido link čandalo namo. Žmonės su girliandomi ir smilkalais bėgo paskui jį. Brahmos garbintojai susirinko. Šventiškai apsirengę jie atėjo į Ditthamangalikos namus, apibarsė žemę aplinkui keturių rūšių smilkalais, pribarsė gėlių, uždegė smilkalus, aplink namą pakabino šventinius audeklus. Namuose jie paruošė aukštą lovą, šalia jos pastatė šviestuvą su kvapnaus aliejaus indu; priešais duris buvo pabarstyta sidabriškai balto smėlio, pribarsė gėlių ir kėlė vėliavas. Didysis nusileido prie išpuošio namo, įėjo į vidinius kambarius ir atsistojo ant lovos. Tuo metu Ditthamangalika galėjo pastoti. Bodhisatva patrynė jos bambą savo didžiuoju pirštu, ir ji pastojo. „Tu susilauksi sūnaus, mieloji“, - pasakė jai Matanga. Dabar ir jūs, ir jūsų sūnus mėgausitės visomis garbėmis ir dideliais turtais. Vandeniui, kuriame plaunate kojas, visi Džambudvipos karaliai mielai apipraus įpėdinius ir pašventins juos karaliavimui. Vanduo, kuriame tu pati prauseis, nuo šiol taps stebuklingu vaistu: kas jį užsipils sau ant galvos, bus amžinai išgydytas nuo visų negalavimų ir taps laimingais. Už tai, kad galėtum tau nusilenkti žmonės pradės mokėti po tūkstantį; už tai, kad išgirstum tavo balsą, po šimtą; dėl to, kad pamatytum tave - po karšapaną. Žiūrėk, nepadaryk klaidos!“ Su šiais žodžiais Matanga išskrido ir išnyko mėnulio diske.

Likusią nakties dalį Brahmos garbintojai praleido stovėdami, o ryte jie pasodino Ditthamangaliką ant auksinių neštuvų ir įnešė į miestą. Subėgo didžiulė minia: „Štai važiuoja Didžiojo Brahmos žmona!“ Žmonės aukojo jai smilkalus ir gėles. Viskas išsipoildė kaip sakė Bodhisatva: kad galėtų nusilenkti jai ir paliesti galva jos kojas žmonės duodavo po pinigine

⁴⁴ Santuoka, kurioje žmona pagal kilmę buvo pranašesnė už vyrą, buvo laikoma sunkia, pažeidžianti klasės ir kastos taisykles.

su tūkstančiu monetų, kad išgirstų jos balsą mokėjo šimtą, kad galėtų ją pamatyti mokėjo korbąpaną. Kai jie apėjo visą Varanasio miestą, besidriekiantį per dvylika jodžanų, susikaupė šimtas aštuoniasdešimt milijonų pinigų. Apsukę ratą aplink miestą garbintojai atnešė Ditthamangaliką į didžiąją aikštę. Ten pastatė pakylą, ant jos išskleidė palapinę, o palapinėje didelėje prabangoje patalpino Ditthamangaliką. Tą pačią dieną šalia buvo pastatyti septynių aukštų, septynių bokštų rūmai. Statybos buvo didelės; Ditthamangalika pagimdė dar būdama palapinėje. Atėjo laikas suteikti kūdikiui vardą. Pasitarę brahmanai nusprendė pavadinti jį Mandavja, kas reiškia "gimęs palapinėje". Iki to laiko rūmų statybos darbai baigėsi. Ditthamangalika persikėlė į jį ir toliau gyveno prabangų gyvenimą. Mandavija taip pat augo apsuptas dideliu rūpesčiu ir globoje. Kai jam buvo septyneri ar aštuoneri, buvo pakviesti geriausi mokytojai iš visos Džambudvīpos. Nuo šešiolikos metų jis jau dosniai dalindavo brahmanams dovanas; visada namuose valgydavo šešioliką tūkstančių brahmanų ir tam buvo skirtas kvadratinis bokštas. Vieną dieną brahmanams buvo suruošta gausi puota. Šešiolika tūkstančių svečių sėdėjo kvadratiniam bokšte ir valgė ryžius, apšlakstytus šviežiai ištirpintu auksiniu aliejumi, geltonos spalvos, pagardintus medumi ir cukranendrių cukrumi. Pats Mandavija, elegantiškai apsirengęs, žingsniavo per salę avėdamas auksinius sandalus su auksine lazdele rankoje ir vis davė nurodymus: „Pridėkite čia medaus, o čia - sviesto. Tą valandą išmintingasis Matanga, sėdėdamas savo Himalajų buveinėje, prisiminė jį: „Kaip ten sekasi Ditthamangalikos sūnui?“ Matydamas, kad jis linksta į netikrą tikėjimą, jis nusprendė: „Šiandien pat nueisiu pas šį jaunuolį ir nuraminsiu jo brahmanišką išdidumą ir išmokysiu, kaip dovanoti tokias dovanas, kurios būtų naudingos. Matanga nuskrido prie Anavataptos ežero, ten nusiprausė, išsiskalavo burną; stovėdamas ant raudonos uolos prie ežero apsilviko ugninės spalvos drabužiais, bet ant viršaus buvo paprastas apšiuręs apsiaustas, o į ranką paėmė molinį puodelį. Tokiu pavidalu jis persikėlė oru į Varanasi ir atsidūrė prie pat ketvirtojo Mandavijos rūmų bokšto. Dairydamasis aplink, jaunuolis jį pastebėjo ir pagalvojo: „O koks čia vienuolis? Iš išorės Jis atrodo kaip vaiduoklis iš sąvartyno. Kaip jis čia pateko?“ Ir Mandavja paklausė:

"Iš kur tu eini, apsirengęs skudurais.

Apiplyšęs, purvinas, tarsi vaiduoklis iš sąvartyno,

Ir apsiavęs seną skudurą aplink kaklą!

Ko tu nori šiuose namuose, niekadėjau?"

Išklausęs jį, Matanga nuolankiai atsakė:

"Aš žinau, kad tavo namuose, gerbiamasis,

Visada galima numalšinti alkį ir troškulį.

Matote, aš gyvenu iš kitų žmonių geranoriškumo.

Nors aš esu čandalas, pamaitink mane, brahmane!"

Tačiau Mandavja pasakė:

"Tik brahmanus vaišinu rūmuose

Ir tikiu, kad ateityje tai bus užskaityta.

O tu eik iš čia greičiau,

Aš nemaitinsiu blogų elgetų!"

Didysis pastebėjo:

"Kas nori, kad ryžiai duotų gausų derlių,

Jis sėja visur - ant kalvų ir žemumose,

Ir netoli upės, pelkėtoje vietovėje.
Padovanok dovana kiekvienam; tame yra gėris.
Tarp įvairių jų bent vienas bus vertas dėmesio,
Taigi jūsų dovana nenueis veltui”.

Tada Mandavja pasakė taip:

"Puikiai žinau, kur yra geriausias laukas,
Ir mano dovana man bus gražinta šimteriopai.
Dovana turėtų būti skiriama brahmanams - kilmingiesiems, mokslininkams.
Man šis laukas patikimesnis už kitus!"

Didysis ištare:

"Arogancija, godumas, brahmaniškas pasipūtimas,
Priešiškumas, tuštybė ir iliuzija
Visos šios ydos griaua orumą,
Kas linkęs į jas, nevertas dovanų.
Tačiau tie, kurie neturi tokių ydų,
Patikimi, verti visų aukų."

Matydamas, kad Didysis turi atsakymą į viską, Mandavja supyko: „Kaip jis drįsta čia samprotauti? Kur dingio mano tarnai? Ši čandalą jau seniai reikėjo išvartyti!" Jis sušuko: „Kur mano tarnai? Upadžotia, Upadhaja, Bhandakuči?" Šie greitai atskubėjo kviečiami. Jie nusilenkė ir paklausė: „Ko norite, šeimininke?" - „Kaip jūs įleidote tą įžulų čandalą?" - „Mes jo nematėme, šeimininke. Mes nežinome, iš kur jis atsirado. Jis tur būt burtininkas." - „Tai bent dabar jau nestovėkit!" - „Ką gi mums daryti?" - „Antausiais jį apdalinkit! Muškite jį lazdomis! Nuplėškite jam nuo nugaros odą! Primuškite ir išvarkite jį iš čia. Nenoriu, kad jis vėl čia būtų!" Bet Didysis, jiems bėgant link jo, pakilo į orą ir ištare:

"Tas nagais braižo akmenį,
Geležinį strypą graužia dantimis,
Ugnį iš kvailumo praryja tas,
Kas įžeidžia pranašą!"

Brahmanų akivaizdoje Bodhisatva pakilo į dangų ir nuskrido į rytus. Kažkokioje gatvėje jis nusileido ant žemės ir palinkėjo, kad jo pėdsakai liktų ant jos, o tada netoli rytinių vartų ėjo nuo durų prie durų prašyti išmaldos, surinko po truputį ir atsisėdo kažkur tai po pastoge pavalgyti. Tačiau miesto dvasios negalėjo pakęsti, kad Mandavja įžūliai kalbėjo su jų šeimininku, asketu, ir jos susirinko prie rūmų. Pats didžiausias griebė Mandavją už galvos ir atsuko ją atgal, o kitos dvasios griebė brahmanus ir taip pat apsuko jiems galvas. Jie nieko nežudė iki mirties, nes Mandavja buvo Bodhisatvos sūnus, o paprasčiausiai nusprendė pakankinti. Ir taip, atsuktu veidu į nugarą, rankas ir kojas susuko mėšlungis, akys išvirto kaip negyvėlio, Mandavija visas buvo sustingęs. Brahmanai gi sukosi nuo šono ant šono ant grindų ir seilėjosi. Atbėgo prie Ditthamangalikos: „Ponia, su jūsų sūnumi vyksta baisus dalykas!" Ji nuskubėjo pas sūnų, pamatė, kas jam atsitiko, ir pravirko: „Kas gi tai?"

Galva atsukta atgal,
Rankos įtemptai ištiestos,
Jo akys išvirto kaip lavono.
Kas galėjo taip pasielgti su sūnumi?"

Šalia stovėję žmonės jai pasakė:

"Čia atėjo elgeta, apsirengęs skudurais,
Nudrengtas, purvinas, tarsi vaiduoklis iš sąvartyno.
Apsivyniojęs kaklą senu skuduru.
Štai kas taip padarė tavo sūnui!"

„Niekas kitas, išskyrus išmintingąjį Matangį, negalėjo to padaryti", - pagalvojo Dittamangalika. - Tačiau šis žmogus yra didis dvasia ir yra kupinas geranoriškumo. Jis negalėjo išvykti visam laikui, palikdamas tiek daug žmonių kančiose! Kokioje pusėje jo ieškoti?" Ir ji paklausė:

„Pasakykite man, jaunuoliai, jei žinote:
Kuria kryptimi jis nuėjo?
Prašykime atleidimo, išpirksime kaltę.
Galbūt mano sūnui ateis išsigelbėjimas!"

Šalia buvę jauni brahmanai atsakė:

„Ši didžioji išmintis pakilo į dangų,
Švytėdamas kaip Čandra ryškią naktį.
Matėme jį tolygiai rytus.
Atrodo, kad jis ištikimas savo įžadams ir teisingas".

Taigi Dittamangalika nusprendė eiti ieškoti savo vyro. Paskui ją nuėjo būrys vergių, o ji liepė joms pasiimti auksinį ąsotį ir auksinį dubenį. Pasiekusi vietą, kur, pagal tvirtą Bodhisatvos norą pėdsakai vis dar išsisaugojo, ji rado jį pagal pėdsakus, priėjo prie jo ir nusilenkė. Tuo metu Bodhisatva sėdėjo ant suolo ir valgė. Pažvelgęs į Dittamangaliką, jis padėjo dubenį į šalį, nors jame dar buvo dar šiek tiek ryžių kisieliaus. Dittamangalika užpylė šiek tiek ant rankų vandens iš auksinio ąsočio. Jis nusiplovė ir išsiskalavo burną. Tada ji paklausė: „Kas taip suluošino mano sūnų?" Didysis atsakė:

"Manau, kad tai galingos dvasios:
Jie seka pranašų pėdomis.
Dvasios pamatė, kad jūsų sūnus supyko,
Už tai jam taip pat buvo apsuktas kaklas."

Dittamangalika sakė:

„Tegul dvasios daro tokius dalykus mano sūnui:
Tik tu nepyk ant jo, askete!
Matanga, prie tavo kojų aš krentu,
Galų gale, kas dar, be tavęs, man padės!"

Matanga jai paaiškino:

"Ir dabar, ir anksčiau, ištverdamas įžeidimus,
Nesijaučiau nė kiek įžeistas.
Ir tavo sūnus veltui giriasi vedomis -
Išmokęs vedas, jis neigijo proto".

Dittamangalika sušuko:

„Jį trumpam apėmė sąmonės pritemimas,
Pasigailėk pirmą kartą, o galingasis,
Juk išmintingi žmonės nėra linkę pykti!"

Ji maldavo atleidimo už savo sūnų. „Na, ką gi- tarė Didysis - Duosiu tau gydomojo eliksyro. Jis išvarys dvasias.

Čia yra mano puodelyje maisto liekanos -
Tegul juos suvalgo trumpaus proto Mandavija!
Dvasios tuoj pat nuolankiai pasitrauks,
Ir tavo sūnus vėl bus sveikas”.

„Duok man tą gydomąjį eliksyrą!" - ir Ditthamangalika padavė jam auksinį dubenį. Matanga supylė likusį savo ryžių kisielių ir tarė: „Pusę įpilkite sūnui į burną, o likusią dalį atskieskite vandeniu dideliame puode ir duokite po lašą brahmanams - jie visi kaip mat pagis. Ir jis išskrido į Himalajus. O Ditthamangalika su aukso dubeniu ant galvos atėjo į rūmus ir pranešė: „Aš gavau gydančius vaistus!" Ji į sūnaus burną įpylė šaukštą kisieliaus ir dvasia ištrūko. Ir jaunuolis atsistojo, nusipurtė ir paklausė: "Kas man atsitiko, mama?" - „Tu, sūnau gavai už tai, ką pridirbai. Ateik ir pažiūrėk, kokie dabar tavo didžiai gerbiami brahmanai!" Mandavija pažiūrėjo ir pasibjaurėjo. „Tu esi kvailys, sūnau Mandavijau! - pasakė jam motina. - Tu nesupranti, kam nešti dovanas, kad iš jų būtų vaisių. Verti žmonės visai nepanašūs į šiuos brahmanus, jie panašūs į išmintingąjį Matangi! Nuo šiol nenešk dovanų šiems brahmanams, neturintiems dorybės, apdovanok geriau teisuolius!

Mandavja, tu esi kvailas, tavo protas ribotas.
To, kuris vertas dovanų, tu nematai,
Ir tu maitini žmones, kurie pasinėrė į ydas.
Nesvarbu, ar jų plaukai susipynę į sruogas
O visas jų veidas apaugęs barzda,
O drabužiai iš odos ar tiesiog skudurų -
Iš išvaizdos tu neatpažinsi proto.
Tam, kuris atsikratė iliuzijos,
iš aistros ir pykčio, nesiekia pasaulio.
Tie, kurie atrado šventumą, yra verti dovanų!

Sūnau! Dovanos turėtų būti aukojamos tiems, kurie pasiekė penkias superžinias, išmoko pasinerti į bet kokią kontempliaciją, o šitie yra pažadinti dėl savęs teisieji šramanai bei brahmanai. Dabar eikime ir pagirdykim jūsų numylėtinius gydomuoju eliksyrų, kad jie galėtų atsigauti”. Ditthamangalika supylė likusį kisielių į didelį puodą, praskiedė jį vandeniu ir liepė kiekvienam iš šešiolikos tūkstančių brahmanų duoti po lašą. Visi vienas po kito jie pradėjo keltis ir purtytis. Tačiau kiti Varanasio brahmanai, sužinoję, kad jie ėmė į burną gėrimo, kurį vartojo čandala, likučius, išvarė juos iš kastos. Pažeminti brahmanai paliko miestą ir persikėlė į medijų karalystę prie tuometinio karaliaus rūmų. Tačiau Mandavija su jais nėjo.

Tuo metu Vetravati mieste, kuris stovėjo ant upės kranto su tokiu pačiu pavadinimu gyveno vienas brahmanas bhakta vardu Džatimantra, kuris pasižymėjo perdėta brahmaniška arogancija. Didysis sumanė pamokyti jį už jo puikybę ir, persikėlęs į Vetravati pakrantę, apsigyveno netoli Džatimantros, prieš srovę. Vieną rytą jis išėjo į įmetė į vandenį panaudotą dantų šepetėlio lazdelę ir stipriai panorėjo, kad ji išpainiotų į Džatimantros atsiskyrėlišką kasytę. Taigi kai brahmanas įbrido į upę atsigerti vandens, vanduo lazdelę atnešė prie jo plaukų. Jis ją pastebėjo ir atšoko: „ Pasitrauk, nešvarus padare!" - ir tada nuėjo aukštyrą prieš

srovę. Ketinu išsiaiškinti, iš kur atsirado ta nelaiminga lazdelė. Sutikęs Didįjį, brahmanas paklausė jo: „Kas tu esi? Kokio gimimo?" - „Čandala". - „Tai tu įmetei dantų šepetuką į upę?" - „Aš". - „Kad tu prasmegtum, prakeiktas tu, niekingasis čandale! Dink iš čia, eik gyventi pasroviui". Matanga apsigyveno žemiau bet jo išmesti dantų krapštukai plaukė prieš srovę, aukštyne upėje, ir jie vis dar plaukdavo prie brahmano plaukų. „Kad tu prasmegtum! - Brahmanas prakeikė Matangą. - Jei neišvyksi per savaitę, tavo galva suskils į septynias dalis!" - „Jei aš pasiduosiu pykčiui, - pagalvojo Matanga- Aš sulaužysiu įžadus, - pagalvojo Matanga. Turėsiu pasitelti gudrumą, kad palaužčiau jo išdidumą. Septintosios naktį jis sustabdė saulę. Saulė niekaip nepatekėjo, ir žmonės sunerimo ir atėjo pas Džatimantrą: „Ar ne tu, garbingasis, neleidi saulei pakilti?" - „Ne, aš su tuo neturiu nieko bendra. Prie upės yra čandalas gal būt tai jis padarė". - „Žmonės nuėjo pas Didįjį ir paklausė: „Ar ne tu esi tas, kuris trukdo saulei pakilti?" - „Aš, brangieji." - „O kodėl?" - „Vietinis brahmanas asketas mane nei iš šio, nei iš to, prakeikė. Kol jis neateis pas mane prašyti atleidimo, nusilenkti prie mano kojų, neleisiu saulei pakilti". Tada žmonės jėga išvilko brahmaną prie Didžiojo ir metė jam po kojomis: „Atgailauk!" - ir tada jie paprašė Didžiojo leisti saulei tekėti. „Kol kas negaliu, - atsakė Didysis. - Jei paleisiu saulę, Brahmano galva suskils į septynias dalis". „Ką dabar daryti?" - „Atneškite man molio gabalą". Tie atnešė. „Uždėkite jį ant brahmano galvos, o jį patį panardinkite iki kaklo į upę". - „Žmonės taip ir padarė, ir Didysis paleido saulę. Vos tik saulės spindulys palietė molį, tas suskilo į septynias dalis, o brahmanas stačia galva pasinėrė į vandenį. Taigi Didysis jį sutramdė. Tada jis prisiminė šešiolika tūkstančių brahmanų: „Kažin kur jie dabar?" Pamatęs, kad jie iškeliavo pas Medijos karalių, jis sumanė ir juos pamokyti, persikėlė oru pas medijų karalių ir nuėjo gatvėmis rinkdamas išmalda. Brahmanai iškart jį atpažino ir pagalvojo: „Jei jis čia išbus dieną ar dvi, tai visi atsisuks prieš mus!" Ir jie atbėgo pas karalių pasiskųsti: „Pone, atskrido piktasis burtininkas! Liepkite jį pagauti". Karalius davė nurodymus savo tarnams. Didysis tuo tarpu pripildė savo taure visokio valgio ir atsisėdo valgyti ant suoliuko prie tvoros. Kol jis ramiai valgė, neįtardamas apie pavojų, jį suradę karaliaus sargybiniai užkapojo kardais. Nes šiame gyvenime Bodhisatva buvo linkęs sutramdyti tuos, kurie sekė klaidingą tikėjimą, todėl dėl tokių ryšių su klaidinga doktrina, jis rado savo galą. Jis atgimė Brahmos danguje. Įsiutusios dvasios atsiuntė Medijos karalystei karštų pelenų lietu, ir visi išnyko be pėdsakų.

Didįjį išminčių Matangą
išdavikiškai nužudė medijos.
Dėl to jų karalystė žuvo,
neliko nė vieno žmogaus".

Baigdamas šį dharmos mokymą, Mokytojas pakartojo: "Ne tik dabar, bet dar anksčiau Udajana įkyrėdavo asketams. Ir jis nustatė atgimimus: "Udajana tada buvo Mandavja ir išmintingas Matanga buvau aš pats."

DŽATAKA APIE KARALIŲ ŠIBI (499)

„Aš aklas ir senas...“ – taip apie nepakartojamą dosnumą dovanojant kalbėjo Mokytojas, apsistojęs Džetos giraitėje. Vieną dieną Košalos karalius bendruomenei atnešė labai turtingą dovaną, tada pakvietė Mokytoją pavalgyti ir laukė jo nurodymų, tačiau Mokytojas tylėdamas išėjo. Kitą dieną po pusryčių karalius atėjo į vienuolyną ir paklausė: „Kodėl nedavei nurodymų, gerbiamasis? „Tarp susirinkusiųjų buvo nedoras žmogus“, – atsakė Mokytojas ir perskaitė dosnumo nurodymą – perskaitė posmą, prasidedantį žodžiais: „Šykšties žmonėms nelemta patekti į dangų“. Karalius buvo patenkintas, padovanojo Tathagatai viršutinį drabužį iš Šibio karalystės, vertą tūkstančio monetų, ir grįžo į miestą. Kitą dieną dharmos klausymosi kambaryje užvirė pokalbis: „Gerbiami ponai, Košalos karalius atnešė neprilygstamo dosnumo dovaną, bet ir tuo nepasitenkino. Kai Dešimties galių turėtojas jam davė nurodymus, jis padovanojo jam dar drabužių iš Šibi karalystės, kurie verti tūkstantį monetų. Šis karalius yra tikrai neišsenkamai dosnus! Atėjo mokytojas ir paklausė: „Apie ką jūs dabar kalbate, vienuoliai?“ Vienuoliai paaiškino. „Duoti daiktus yra gerai, vienuoliai. Bet senovėje atsitikdavo, kad išmintingas žmogus išreiksdavo savo dosnumą visai Džambudvipai, kasdien atnešdavo dovanų už šešis šimtus tūkstančių karšapanų, bet jis nebuvo patenkintas tuo, kad duoda tik daiktus. „Tegul kiekvienas gauna tai, kas jam miela“ – tokios taisyklės jis laikėsi ir vieną dieną atidavė prašytojui savo akis“, – pasakė Mokytojas ir papasakojo apie praeitį.

„Kartą Šibio karalystėje, Arištapuro mieste, valdė karalius, ir Mokytojas gimė jo sūnumi. Subrendęs išvyko į Takšašilą ir ten mokėsi visokių menų, o grįžęs ir parodęs karaliui, ką išmoko, tas paskelbė jį sosto įpėdiniu. Kai karalius mirė, jis pradėjo valdyti karalystę. Jis laikėsi teisingų kelių, nenukrypo nuo dešimties karaliaus pareigų ir valdė teisingai. Prie ketverių miesto vartų, miesto viduryje ir prie savo rūmų vartų, jis įsakė įrengti pavėsines, kuriose turtingos dovanos buvo dosniai dalinamos vargšams, ir kiekvieną dieną išdalindavo gėrio už šešis šimtus tūkstančių karšapanų. Aštuntomis jauno ir seno mėnulio dienomis, per pilnatį ir jaunatį jis būtinai eidavo į tas pavėsines patikrinti, kaip vyksta dalinimas. Ir tada vieną dieną per pilnatį karalius atsikėlė ryte ir, sėdėdamas soste po baltu skėčiu, pradėjo prisiminti, kokias dovanas jis yra davęs savo gyvenime. Ir išėjo taip, kad, dalindamas visokias pašalpas, jis nieko nepraleido. Ir tada karaliui kilo mintis: „Atrodo, nėra nieko, ko nebūčiau davęs, bet ar užtenka dovanoti žmonėms tik daiktus? Man laikas paaukoti dalelę savęs. Šiandien eisiu į pavėsines. Gal man pasitaikys toks prašytojas, kuris norėtų ne turto, o mano kūno dalių! Jei kam prireiks mano širdies, durklu perpjausiu krūtinę ir, kaip lotosas iš skaidraus tvenkinio, išplėšiu savo širdį, trykštančią krauju, ir atiduosiu. Jei kam prireiks mano mėsos, nupjausiu jos gabalėlį ir atiduosiu prašančiajam. Jei kam prireiks mano kraujo, aš aštriu peiliu atversiu veną, padėsiu po juo indą, užpildysiu krauju ir atiduosiu. Tegul kas nors pasako: „Man nesiseka buityje, tapk mano vergu“, tada nusirengsiu karališkus drabužius, paliksiu rūmus, paskelbsiu save vergu ir imsiuos vergų darbo. Jei kas norės mano akių, išplėšiu jas kaip nuo palmės nuplėšia vaisių ir atiduosiu.

Viską, ko paprastai prašoma, aš duodavau dovanų.

Net jei akies prašys – atiduosiu, nesudrebėsiu”.

Taip pagalvojęs, nusiprausė kvapniu vandeniu iš šešiolikos ąsočių, apsivilko brangius drabužius, paragavo skaniausių patiekalų ir raitas ant puikaus išjodinėto dramblio, patraukė prie pavėsinių. O Šakra pamatė šį ketinimą karaliuje ir nusprendė: „Štai kaip, karaliau Šibi? Esi pasirengęs šiandien atiduoti akis, jei jūsų paprašys? Bet ar tu gali tai padaryti?" Ir norėdamas išbandyti karalių, jis pavirto sustingusiu aklu brahmanu su ištiesta ranka atsistojo ant pakelės kalvos. Kai karalius prijojo prie jo, jis sušuko: „Šlovė viešpačiui!” – „Ko tu nori, brahmanai?” – paklausė karalius, nukreipdamas į jo pusę dramblių. Šakra atsakė: „Pasaulyje daug kalbama apie jūsų dosnumą, visi pasaulio gyventojai apie tai kalba. Aš esu aklas, o tu turi dvi akis“. Ir jis paprašė karaliaus duoti jam akį:

„Esu aklas ir senas, atėjau iš toli,
Noriu paprašyti tavęs akies.
Prašau, pasidalink savo regėjimu su manimi -
Mes abu turėsime po vieną akį“.

Išgirdęs tokias kalbas, Didysis apsidžiaugė: „Tik šiandien pagalvojau apie tai savo rūmuose – ir dabar prašytojas jau čia. Kokia sėkmė! Šiandien mano siekis išsipildys, atnešiu dovaną, kokios dar nebuvo.

Ir jis paklausė:

„Atsakyk, kas tau, elgeta, patarė
Paprašyti manes pasidalinti akimis?
Jūs prašote lobio, su kuriuo
Išsiskirti labai sunku, sakys visi”.

Elgeta atsakė:

„Deivės Sudži vyras kalnų pasaulyje,
O tarp žmonių jis žinomas kaip Maghavanas, -
Štai kas, milorde, man patarė
Paprašyti tavęs pasidalinti akimis.
Aš esu tas, kuris meldžiasi už geriausią.
Suteik man regėjimą, meldžiu tik vieno dalyko.
Suteik man regėjimą neįkainojamą, su kuriuo
Išsiskirti labai sunku, pasakys visi”.

Karalius pasakė:

„Tegul tavo noras pildosi,
Tavo malda išsipildys
Tu atėjai pas mane ne veltui -
Mano akys bus tavo.
Tu prašai vienos, bet aš atiduosiu abi.
Taigi būk regintis, tegul žmonės stebisi -
Tegul viskas būna taip, kaip tu nori“.

Tai pasakęs, karalius pagalvojo: „Man nedera tuoj pat išplėsti savo akis atiduoti jam“. Kartu su brahmanu jis grįžo į rūmus, atsisėdo į sostą, nusiuntė pas gydytoją – o to vardas Sivaka – ir įsakė: „Išplėšk mano akį“. Visas miestas sutriko: „Mūsų valdovas nori apakinti

save, akis atiduoti brahmanui! Čia karvedys, kiti karaliaus bendražygiai, miestiečiai, karaliaus žmonos – visi subėgo ir pradėjo atkalbinėti karalių:

„Pasigailėk, valdove,
Nereikia atiduoti akių!
Duok jam pinigų
Ir apipilk brangakmeniais,
Duok jam eiklių arklių
Ir karietą su pakinktais
Duok jam dramblį, karaliau,
Po auksiniu užklotu.
Jūs visada turite būti pasiruošęs
Ir įsakinėti kareiviams.
Aklas žmogus negali būti karaliumi
To nereikėtų pamiršti“.

Karalius pasakė:

„Kas pažadėjo duoti, bet nusprendė atsiimti žodį,
Tas pats lipa į kilpą, ištiesęs galvą ant žemės.
Kas pažadėjo dovanoti, bet nusprendė atsiimti žodį -
Nuodėmingesnis už pačią nuodėmę ir pateks į Jamos karalystę.
Ko jie prašo, tą ir duok; ko neprašo, to neduok.
Ir aš apdovanosiu brahmanui tai, ko jis manęs prašo“.

„Ką tu bandai pasiekti paaukodamas akis? – paklausė patarėjai. —
Sveikata, laimė, grožis ar stiprybė -
Ko ieškai, Indra tarp žmonių?
Kam tau, karaliau, šibų vade,
Dovana atnešti dėl pomirtinio gyvenimo,
Išsiskirti su neįkainojamomis akimis?“

Karalius jiems paaiškino:

„Aš nesiekiu didybės jas dovanodamas.
Aš netrokštu nei sūnaus, nei išdo, nei karalystės.
Yra įstatymas, nuo senų laikų laikomas gėriu, -
Su džiaugsmu stengiuosi tai įvykdyti“.

Į šiuos Didžiojo žodžius artimieji nerado ką atsakyti. O Didysis kreipėsi į gydytoją Sivaką:

„Žinau, Sivaka, tu man artimas ir atsidavęs.
Ir tu žinai sandorį. Paklausk manęs
Paimk mano akis - aš taip noriu -
Ir padėkite juos į elgetos rankas“.

„Dar kartą viską apgalvok, milorde. Sunku bus išsiskirti su akimis,“ - Sivaka jam pasakė.
„Aš jau viską apgalvojau, Sivaka. Imkitės darbo ir nekalbėk nereikalingų žodžių“. Tas pagalvojo: „Man, patyrusiam gydytojui, netinka kapstyti karaliaus akyse peiliu. Jis grūstuve sutrynė reikiamus vaistus, sumaišė juos ir šiais milteliais apibarstė mėlynąją lotosą ir prinešė prie karaliaus dešinės akies. Akis pakilo akiduobėje, ir skausmas pervėrė karalių. „Pagalvok, pone, dar

kartą - dar ne vėlu. Atkurti akių sveikatą - tai mano rūpestis“. — „Tęsk, mielas, ir nedelsk.“ - Tas pridėjo miltelių ir vėl prinešė gelę. Akis atsiskyrė nuo akiduobės, o skausmas dar labiau sustiprėjo. — Pagalvokite dar kartą, viešpatie, dar galiu gražinti ją į vietą. — „Ne, tęsk“. Sivaka ir trečią kartą pabarstė gelę ir palietė ją akį. Apsvaigusi nuo vaistų, akis išvirto iš akiduobės ir pakibo ant gyslos. — „Pagalvokite, valdove, aš vis dar galiu ją gražinti į vietą“. - „Ne, tęsk.“ Skausmas degino karalių, kraujas liejosi iš akiduobės, išsiliejo ant drabužių. Žmonos ir patarėjai metėsi karaliui prie kojų, jie aimanavo, šaukė: „Karaliau, neatiduok akies!“ - „Tęskite“, — tarė karalius, įveikęs skausmą. — „Klausau, valdove.“ Laikydamas kaire ranka akį Sivaka į dešinę ranką paėmė peilį, nupjovė gyslą, ant kurios kybojo akis, ir padėjo ją Didžiajam ant delno. Įveikdamas skausmą, karalius pažvelgė kaire akimi į dešinę. „Ateik, brahmanai, — pašaukė jis elgetą. — Tiesa, šimtą kartų, tūkstantį kartų brangesnė man už šitą viską matančią akį. Aš tuo neabejoju“. Su šiais žodžiais jis padavė brahmanui akį. Šakras jį pagriebė, įkišo į akiduobę ir jo dieviška valia akis tuoj pat į ją įaugo, atgijo ir atsivėrė. „Tikrai, aš sėkmingai atidaviau savo akį“, — visa tai matydamas kairiąja akimi pasakė pats Didysis. Ir, pripildytas vidinio džiaugsmo, iškart atsisakė antrosios akies. Šakras įkišo ir ją į savo akiduobę, išėjo iš rūmų ir, lydimas minios į jį žiūrėjusių žiūrovų, paliko miestą ir grįžo į dievų buveinę.”

Pasakodamas apie tai, Mokytojas pasakė:

„Isiklausęs į karaliaus Šibi reikalavimą, Sivaka įvykdė jo valią.

Jis ištraukė akis iš akiduobių ir atidavė jas brahmanui.

Ir brahmanas igavo akis, bet karalius liko aklas.”

Karaliaus akiduobės greitai užgijo, jose neliko net įdubimų - jie užaugo mėsa, tarsi į juos būtų įkišti vilnos rutuliukai su dažytais vyzdžiais. O Didysis, dar kelias dienas pagyvenęs rūmuose, pagalvojo: „Nevaldysiu juk aklas! Patikėsiu karalystę tarybos narių globai, o pats tapsiu atsiskyrėliu, pasitrauksiu į savo parką ir ten užsiimsiu vienuolių reikalais. Jis liepė iškviešti tarybos narius ir paskelbė jiems savo sprendimą. „Tegul vienas žmogus lieka su manimi - jis praus mane ir prižiūrės. Praveskite man sode virvę, kad galėčiau ja laikydamasis eiti į tualetą“, - pasakė jis, pašaukė vežėją ir liepė jį pakinkyti vežimą.

Bet patarėjai neleido jam išvažiuoti su vežimu. Jie nunešė jį ant auksinių neštuvų ir, pasirūpinę apsauga, grįžo į miestą. Karalius sėdėjo sukryžiuotomis kojomis ir pasinėrė į mintis apie savo dovaną. Ir tą pačią akimirką Šakra, dievų valdovas, pajuto karštį iš apačios savo soste. Susikaupęs jis suprato, kame reikalas: „Turėsiu pasiūlyti karaliui išsirinkti dovaną ir gražinti regėjimą“, - nusprendė jis, persikėlė pas Didįjį ir pradėjo vaikščioti netoli jo.

Kalbėdamas apie tai, Mokytojas pasakė:

„Praėjo kelios dienos, tuščios akiduobės užgijo.

Karalius vadinasi vežiką, Šibi karalystės geradaris:

„Pakinkyk, vežike, arklius, o pakinkęs man pranešk.

Važiuosime į rūmų parką, į giraitę, į apaugusius tvenkinius.

Ir štai, kai karalius atsisėdo prie tvenkinio ir sukryžiuotomis kojomis,

Jam nusileido Šakra - Sudži vyras, dievų karalius.

“Kas čia?” — paklausė Didysis, išgirdęs Šakros žingsnius.

Šakra atsakė:

„Aš esu Šakra, pranašas-karalius, dievų vyresnysis.

Pasakyk man norą — išpildysiu bet kurį”.

Karalius pasakė:

„Aš turiu daug turtų, taip pat turiu armiją, išdas nėra tuščias,
Tik aš netekau akių, Šakra, ir renkuosi mirtį”.

„Tu nori mirties, karaliau Šibi, todėl kad gyvenimas pasidarė nemielas ar dėl to, kad aklas esi?” - „Todėl, kad apakau, o valdove“ - „Pone, dovanos nešamos ne tik dėl palaiminimų būsimuose gyvenimuose, jomis galima pasikliauti ir šiame gyvenime. Tu davei tam, kuris prašė daugiau nei jis norėjo, ne vieną, o dvi akis. Dabar tu gali pasižadėti tiesos priesaka.

O žmonių karaliau, yra tiesos priesaika. Išstark ją, kary,
Ir šios priesaikos aukščiausia galia tau sugrįš regėjimas”.

Tai išgirdęs, Didysis pasakė: „Šakra, jei nori man gražinti regėjimą, ko tau dar reikia? Tegul man regėjimas grįžta dėka dovanos, kuri buvo atlikta! “- „Jūs teisus, valdove, – pasakė Šakra. —Nors aš esu Šakra, nors esu dievų karalius, bet negaliu gražinti regėjimo, tai ne mano jėgoms. Regėjimas gali grįžti pas tave tik kaip tavo dovanojimo vaisius.” - „Na, tada mano dovana buvo gera“, - pasakė karalius ir ištarė tiesos priesaką:

„Įvairių genčių elgetos ateidavo pas mane su maldomis;
Ko jie manęs prašė, aš mielai viską atiduodavau.
Nuo šio teisingo žodžio tegul atsiveria mano akys”.

Ir kai tik jis tai pasakė, jis pradėjo regėti vieną akimi. Ir norėdamas matyti antrąją, jis pasakė:

„Brahmanas atėjo pas mane su malda, paprašė akies;
Savo akis padovanojau elgetai, vargšui brahmanui.
Ir aš tai padariau su džiaugsmu, o ir paskui neatgailavau.
Nuo šio teisingo žodžio tegul atsiveria antra akis”.

Ir tą pačią akimirką jis pradėjo matyti kitą akimi. Tos jo akys nebuvo kaip įprastos, kur duoda gamta, bet ir ne vizionieriškos. Juk tas akis, kurias jis davė Šakrai, kai jis atėjo brahmano pavidalu, gražinti nebebuvo įmanoma, o kai audinys yra pažeistas, tada ir vizionierišką regėjimą negalima įsigyti. Tos akys, kurias jis gavo, vadinamos tobulo akimis. Vos tik karalius atgavo regėjimą Šakra su savo stebuklinga galia surinko aplink karalių visą jo dvarą ir šlovindamas jį kalbėjo:

„Tu pasakei teisingą eilutę, karaliau, šibų geradariau,
Ir tuo tu sugrąžinai į save dieviškosios galios akis.
Per sienas ir per uolas apie šimtą jodžanų atstumu
Akimis persmelkdamas kalnus, galėsi jomis matyti”.

Ir tarp didžiulės žmonių minios jis pakilo virš žemės, galiausiai paliepė Didžiajam: „Būk vertas savęs“ ir nuskrido į dievų buveinę. Ir Didysis, apsuptas minios, suteikusias jam reikiamą garbę, įžengė į miestą ir įėjo į Čandaku rūmus. Visoje Šibi karalystėje žmonės sužinojo, kaip akys grįžo pas jį, ir jo pamatyti gyventojai iš visos karalystės rinkosi su aukomis ir dovanomis. „Dabar, kai susirinko daug žmonių, aš jiems papasakosiu apie savo dovana“, - nusprendė Didysis. Rūmų kieme jis įsakė pastatyti didelę palapinę, atsisėdo į sostą po baltu skėčiu, liepė mušti būgną ir sukviesti kariuomenę. Susirinkusiems jis pasakė: „Šibio karalystės gyventojai! Pažiūrėkite į mano stebuklingai grįžusias akis, ir nuo šiol nevalgykit valgio nepasidalinę su kuo nors”. Ir, skelbdamas dharmą, jis pasakė:

„Kas čia nepasiruošęs leisti į maldą

Ir dalintis brangiu ir reikalingu?
Šiandien tegul mato visi šibiai
Man stebuklingai gražintas akis.

Per sienas ir per uolas apie šimtą jodžanų
Perveriu akimis kalnus, matau juos.

Svarbiausia – dosnumas mirtingųjų pasaulyje.
Aš paaukojau žemiškas akis,
Įgijau antžmogiškas akis.
Pamatykite jas, šibiai, ir nuo šiol
Dalinkitės visais savo turtais
Su tais, kuriems to reikia. Ir nepriekaištingai
Jūs rasite dangišką buveinę“.

Taip jis mokė juos dharmos. Ir nuo tada du kartus per mėnesį – per pilnatį ir jaunatį – jis rinkdavo žmones ir skelbdavo jiems dharma šiais žodžiais. Žmonės jo klausėsi, nešė dovanų, darė gerus darbus ir po mirties papildydavo dievų buveinę.

Papasakojęs šią istoriją, Mokytojas pakartojo: „Kaip matote, vienuoliai, buvo senovėje taip, kad išmintingam žmogui atrodė, kad neužtenka duoti žmonėms daiktų, o kai jo paprašė duoti akių, jis išplėšė savo akis ir jas atidavė. Ir jis nustatė atgimimus: „Gydytojas Sivaka buvo tada Ananda, Šakra buvo Aniruddha, kiti buvo mano pasekėjai, o aš pats buvau Šibio karalius.

DŽATAKA APIE VEDYBINĘ MEILĘ (504)

„Kašyje gyveno karalius, vardu Bhallatija...“ – taip pasakė Mokytojas, apsistojęs Džetos giraitėje apie karalienę Maliką, karaliaus Košalskio žmoną. Viena dieną ji ir karalius turėjo santuokinį kivirčą lovoje. Karalius išsėdėjo, net nenorėjo į ją žiūrėti. „Tikriausiai Tathagata nežino, kad karalius ant manęs pyksta“, – pagalvojo ji, bet Mokytojas žinojo apie tai, kas atsitiko. Kitą dieną po kivirčo jis, lydimas daugybės vienuolių, įėjo į Šravastį išmaldos ir sustojo prie rūmų vartų. Karalius išėjo jo pasitikti, į rūmus įvedė pirmiausia patį Mokytoją, o paskui pagal viršenybę kartu su juo buvusius vienuolius, pasiūlė jiems vandens nusiprausti, visus pavaišino skaniu maistu ir, kai jie pavalgė, atsėdėjo šalia Mokytojo. „Kas yra, valdove, kad karalienės Malikos nesimato?“ – paklausė Mokytojas. – „Ji per daug išlepo“. – „Bet ar žinote, valdove, kad anksčiau buvot gimęs kinaru? Kartą tau teko nakvoti atskirai nuo žmonos, taigi dėl to liūdėjai septynis šimtus metų!“ – ir karaliaus prašymu Mokytojas pasakojo apie praeitį.

„Kadaise Varanasyje viešpatavo karalius Bhalatija. Kartą jis taip panorio paragauti ant žarijų keptos žvėrienos, kad paliko karalystę patarėjams, o pats pilnai apsiginklavęs su būriu gerai dresuotų grynaveislių medžioklinių šunų išvyko iš miesto į Himalajus. Jis pakilo Gango upe. Pasiėkęs tarpeklį, kur toliau kelio nebuvo, jis pasuko į šalį ir ėjo intako krantu aukšty; klaidžiodamas po miškus šaudė elnius, šernus ir kitokią žvėrieną, kepė ant laužo, valgė ir nepastebimai užkopė į patį aukštupį. Upė susiaurėjo ir virto vaizdingu upeliu; vanduo jame buvo iki krūtinės aukštame vandenyje, bet dabar buvo tik iki kelių. Tame upelyje buvo žuvų ir vėžių; upelio krantai buvo išbarstyti tankiu sidabro baltumo smėlio sluoksniu, o virš vandens kybojo šakos, linkstančios nuo visokių gėlių ir vaisių. Tarp medžių plazdėjo paukščių pulkai, dūzgė bites, suskridusios į kvapą, o po jų lapais klajojo elniai, antilopės ir elniai. O ant to upelio, kuris nešė vandenį iš po ledyno, kranto stovėjo pora kinarų. Jie glamonėjosi ir bučiavosi, bet keista, dėl kažko graudžiai verkė ir raudėjo. Lipdamas upeliu link Gandhamadanos kalno papėdės, karalius pastebėjo juos ir nustebo: „Kodėl tie kinarai taip graudžiai verkia? – pagalvojo jis. – Bandysiu jų paklausti“.

Kašyje gyveno karalius, vardu Bhalatija;
Palikęs miestą, jis išvyko į medžioklę.
Nuklydo į Gandhamadanos viršūnės papėdę,
Kur viskas žydi ir kur gyvena kimpurušai.
Jis įsakė skalikų būriui atsigulti,
O lanką su dėklu padėjo po medžiu
Ir atsargiai priartėjo prie kimpušų.
„Atsakykit man, nebijokit: jūs čia gyvenate
Kalno šlaite, prie Himavatos upės?
Jūs tokie panašūs į žmones! Pasakykit man.
Kaip jūs vadinami mūsų kalba?“

Kinaras nieko karaliui neatsakė bet jo žmona prabilo:
„Čia yra kalnai: Malla, Baltoji, Trigalvė;

Klaidžiojame kalnų upeliais tarp jų,
Ir į žmones, ir į žvėris panašūs,
Ir žmonės mus vadina kimpurušais”.

Tada karalius paklausė:

„Jūs apkabinate vienas kitą švelniai
Ir jūs abu nepaguodžiamai dejuojate.
Kokie jūs panašūs į žmones! Pasakykit man:
Kodėl verkiate, liūdite, dejuojate?”

Ji atsakė:

„Kartą visą naktį praleidome atskirai,
Ir kiekvienas galvojome apie kitą ir ilgėjomės.
Dėl šios nakties vis dar liūdime
Mums taip liūdna, kad jos negalima sugrąžinti“.

Karalius:

„Jūs taip liūdite dėl naktinio išsiskyrimo,
Lyg tai būtų prarastas gėris ar giminaičio mirtis.
Jūs tokie panašūs į žmones! Pasakykit man,
Kodėl praleidote naktį atskirai?”

Ji:

„Matai šį sraunų upelį
Po daugelio tekančių medžių šešėliu,
Bėgančio iš ledo plyšio?
Tada buvo lietaus sezonas. Mano mylimasis
Nusprendė jį perbristi.
Jis manė, kad aš eisiu paskui jį.
O aš klajojau ir ieškojau gėlių:
Kuravaku, uddalaku, ankolu;
Norėjau pasipuošti gėlėmis
Ir padovanoti savo mylimajam girliandą.
Paskui rinkau ryžių stiebelius,
Išskleisdama jų pūkuotą krūvą,
Ruošiau patalynę mums abiem:
„Šianakt ant jų praleisime naktį”.
Paskui tryniau tarp akmenų
Kvepiančius sandalmedžio gabaliukus:
Norėjau geriau kvepėti
Ir paruošti trynimą mano vyrui.
Bet staiga iš kalnų nusirito greitas potvynis,
Jis išsinešė visas surinktas gėles.
Ir upė staiga išsipūtė, prisipildžiusi vandens,
Ir man tapo nepraeinama.
Tad likome skirtinguose krantuose,
Mes matome vienas kitą, bet negalime priartėti,

Tai abu juokiamės, tai staiga verkiame -
Mums buvo labai sunki naktis.
Iki saulėtekio potvynis nurimo.
Mano vyras atėjo pas mane per seklų vandenį.
Mes apsikabinome ir vėl, kaip naktį,
Tai abu juokiamės, tai verkiame.
Praėjo septyni šimtai metų be trejų metų
Nuo tos nakties, kurią praleidome atskirai.
Tavo gyvenimas, pone, trumpesnis nei mūsų.
Kaip tu gali gyventi toli nuo savo mylimosios?

Karalius paklausė:

„O jūsų gyvenimas žemėje taip ilgai trunka?
(Gal senoliai tau sakė,
Arba jūs apie tai žinote iš nuogirdų.)
Prašau atsakyti man nedvejodama!”

Ji atsakė:

„Žemėje gyvename dešimt šimtmečių.
Ligos mūsų nekankina per anksti.
Gyvename maloniai, nelaimės pasitaiko retai.
Su gyvenimu Išsiskiriame apgailestaudami“.

„Jie net ne žmonės, bet be paliovos verkia septynis šimtus metų, nes jie atsitiktinai praleido atskirai vieną naktį! - pagalvojo karalius. - O kaip aš! Kažkodėl palikau savo karalystę, išsitęsusią per tris šimtus jodžanų, pamiršau savo didingą sostinę ir klajoju čia po miškus! Veltui, visiškai veltui!” - Ir jis pasuko link namų. Grįžus į Varanasi, patarėjai jo paklausė: „Pasakyk mums, valdove, kas nuostabaus nutiko Himalajuose?” Karalius papasakojo jiems apie kinarus ir nuo tada pradėjo džiaugtis gyvenimu, nepamiršdamas dharmos.

Ir karalius suprato, klausydamas jos žodžių,
Kad trumpalaikis gyvenimas netrunka ilgai.
Iš miško grįžo jis į sostinę,
Pradėjo dosniai dovanoti vargstantiems
Ir mėgautis žemės palaiminimais.
Ir jūs paklauskite kimpurušės žodžių,
Gyvenkite harmonijoje ir nesipykite,
Kad vėliau nereikėtų liūdėti,
Kaip jiems, dėl nakties praleistos atskirai”.

Kai Tathagata baigė dharmos mokymą, karalienė Mallika atsistojo, sudėjo rankas mal-dai ir pašlovino turintį Dešimties galių sakydama:

„Jūsų pokalbiai visada yra pamokantys
Klausausi atidžiai ir su džiaugsmu.
Tavo balsas pašalina mano bėdas.
Tegul tavo gyvenimas būna ilgas, o šramanel!”

Ir Mokytojas nustatė atgimimus: „Tuomet Kinaras buvo Košalo karalius, jo žmona buvo karalienė Mallika, aš tada buvau Bhallatijos karalius”⁴⁵.

⁴⁵ „Džataka apie santuokinę meilę“ yra išraiškingas idilės pavyzdys senovės indų literatūroje. Senovės idilei būdingas jos herojų pašalinimas už įprastos žmonių visuomenės ribų, tačiau graikų literatūroje herojai yra pie-
menys, o indų literatūroje – pusiau zoomorfiniai padarai.

DŽATAKA APIE DRAMBLIŲ CARĄ (514)

„Kodėl tu liūdi...“ – taip apie vieną jauną vienuolę kalbėjo Mokytojas Džetos giraitėje. Ji buvo iš Šravasti ir priėmė vienuolystę, nes aiškiai matė visus pasaulietinio gyvenimo trūkumus. Vieną dieną ji kartu su kitomis vienuolėmis atėjo pas Mokytoją išgirsti jį skelbiant dharma. Atsisėdęs ant puošnios pamokslininko sėdynės, Dešimties galių turėtojas ėmė pasakoti joms apie dharma, jį gi pamatė, kokia išaukštinta buvo jo graži ir didinga išvaizda, igitą dėka neišmatuojamų dvasinių nuopelnų ir staiga pagalvojo: „O ar negalėjau aš praeityje, klajojadama pasaulietiniame pasaulyje, būti šio vyro žmona?“ Ji iškart prisiminė: „Taip, aš kažkada buvau jo žmona, tuo metu, kai jis buvo dramblių karalius, vardu Čhaddanta“. Iš tokio prisiminimo jos sielai pasidarė neįprastai linksma ir džiugu, jį garsiai juokėsi, o paskui pagalvojo: „Žinoma, kad žmonos retai atneša savo vyrams gero, daug dažniau nutinka, kad vyrai nuo jų tik kenčia. Bet kaip aš pati – kokia aš jam buvau žmona? Ką jis iš manęs matė – gerį ar blogį?“ Ir jai atėjo prisiminimas: „Tada buvau kerštinga, nereikšmingą įžeidimą vis primindavau ir pradėjau jo nekęsti, todėl nusiunčiau vieną tokį nišadą, vardu Sonottara, prie dramblių ežero, kad nužudytų Čhaddantą dramblių karalių nuodų pripildyta strėle. Čia ją apėmė sunkus liūdesys, ji įtadėjo giliai ir dažnai kvėpuoti ir balsu apsipylė ašaromis. Mokytoja pažvelgė į ją ir nusišypsojo. „Kokia jūsų šypsenos priežastis, pone? Juk taip, be priežasties, pabudę žmonės nesišypso“, – paklausė jo vienuoliai. „Ši jauna vienuolė dabar prisiminė, kaip kartą su manim blogai pasielgė. Dėl to ji ir verkia“, – paaiškino Mokytojas ir papasakojo apie praeitį.

„Kadaise Himalajų kalnuose prie Čhaddanta ežero gyveno aštuoni tūkstančiai galingų dramblių, galinčių skristi oru. Tada Bodhisatva gimė jų vadovo sūnumi; jis pats buvo baltas, o jo kojos ir burna buvo rausvos spalvos. Kai jis buvo visiškai užaugęs, jis pasiekė aštuoniasdešimt aštuonerių uolekčių ūgi, ilgis – šimtas dvidešimt uolekčių, o jo straublys buvo penkiasdešimt aštuonių uolekčių ilgio ir atrodė kaip sidabrinė virvė. Jo iltys buvo penkiolikos uolekčių apimties, trisdešimties uolekčių ilgio ir spindėjo šešių spalvų spinduliais. Bodhisatva tapo dramblių tautos lyderiu. Jis turėjo dvi pagrindines sutuoktines: Mieloji Subhadra ir Didžioji Subhadra, o tai reiškia „Laimingiausios“, ir gyveno jis su aštuoniais tūkstančiais pavaldžių dramblių Aukso oloje. Ir jis visada gerbė šalia gyvenusius pabudusius dėl savęs.

Čhaddanta ežeras, kur jis gyveno, tęsėsi į ilgį ir plotį penkiasdešimt jodžanų. Jo viduryje, dvylikos jodžanų erdvėje, nebuvo nei purvo, nei dumblo, stovėjo nejudantis grynas vanduo, spalva panaši į brangų jachontą. Arčiau krantų jodžanos atstumu driekėsi juosta, visiškai apaugusi baltomis vandens lelijomis. Už jo – dar jodžanos atstumu – mėlynojo naktinio lotoso tankumynai be jokių kitų gėlių, tada palei raudono ir balto naktinio lotoso juostelę; po toėjo dieninių lotosų juostelės, raudonos ir baltos; už jų yra vandens lelijų juosta; toliau, už šių septynių juostų, visos gėlės augo maišytai. Arčiau kranto gylis buvo mažesnis, čia jau galėjo klajoti drambliai. Čia jodžano atstumu ežeras buvo apaugęs raudonais ryžiais, o dar arčiau kranto ir palei vandens pakraštį driekėsi mažų krūmelių juosta, nusėta daugybe kvapnių gėlių – mėlynų, geltonų, raudonų ir baltų. Toliau sekė įvairaus dydžio pupų ir pupų ruožai; iš pradžių buvo mažiukai, paskui – „kunigaikštiški“, galiausiai – „karališki“. Už jų – laukiniai

melionai; cukinių, agurkų, moliūgų ruožai. Paskui – cukranendrės iki betelio palmės aukščio, tada - bananai; jų viršūnės lietė dramblių iltis; tada - ryžių tankmės; paskui - duonmedžių miškas su didelio vazono dydžio vaisiais; už jo buvo tamarindo medžių miškas, o už jo – kapitha medžių miškas ir mišraus miško tankmė. Siena buvo padengta neperžengiamais bambukų ruožais. O aplink bambukų tankmę viena po kitos kilo septynios apskritos kalnų grandinės. Išorinis buvo vadinamas mažu juodu, tada atsirado didelis juodas, tada vanduo, mėnulis, saulė, jahontas ir auksas. Arčiausiai ežero esanti auksinė ketera iškilo iki septynios jodžanų aukščio, supantis Čhaddantha ežerą kaip riba aplink lotoso lapą; jo vidiniai šlaitai buvo auksinės spalvos, o ežeras, atspindėdamas jų spindesį, degė kaip saulė visa vidurdienio galia. Išorinės keteros kiekviena buvo jodžana žemesnė nei ankstesnė, paskutinis į viršų kilo tik per vieną jodžaną. O į šiaurės rytus nuo šio septynių kalnų apsupto ežero augo didžiulis banjanas. Jo kamienas buvo penkių jodžanų apimties ir septynių į aukštį; į ketures puses driekėsi dar didesnės šakos, kiekviena po šešias jodžanos ilgio, o viršutinės šakos buvo šešis jodžanus virš kamieno. Taigi šis medis buvo trylikos jodžanų aukščio ir daugiau nei dvylikos jodžanų pločio; jame užaugo aštuoni tūkstančiai oro šaknų ir jis puikavosi kaip gryo brangakmenio luitas. Vakarinėje Čhaddanta ežero dalyje, artimiausio kalnų grandinės šlaituose, Auksinis urvas driekėsi dvylika jodžanų. Visą liūčių laiką dramblių karalius su aštuoniais tūkstančiais gentainių gyveno šiame urve; karštuojų metų laiku drambliai stovėjo po banjanu, tarp jo orinių šaknų ir gaudė vėsus vėją, pučiantį iš ežero. Ir tada vieną dieną dramblių karaliui buvo pranešta: „Sužydo didelė salo medžių giraitė“. Karalius kartu su savo palyda panorėjo ten žaisti dramblių žaidimus, atėjo į giraitę ir juokaudamas kakta smogė į žydintį salų medį. Mažoji Subhadra stovėjo šalia jo, bet prieš vėją, todėl ant jos nuo medžio nukrito senos nudžiūvusios šakelės, nudžiūvę lapai ir raudonos skruzdėlės. O Didžioji Subhadra stovėjo pavėjui, ir ant jos krito gėlių žiedadulkės ir taurėlapiai. Štai kodėl Mažoji Subhadra puoselėjo pyktį prieš Bodhisatvą: „Ak, taip! Jis apibarstė savo mylimą žmoną žiedadulkėmis ir taurėlapiais, o aš gavau sausų šakelių ir raudonųjų skruzdėlių! Gerai!“ Kitą kartą dramblių karalius kartu su savo liaudimi nusileido prie Čhaddanta ežero išsimaudyti. Du jauni drambliai savo straubliais pagriebė kvapnių uširą šaknų puokštę ir trynė karaliaus kūną, panašų į Kailašo kalno viršūnę. Tada, kai jis nusiprausė ir nuėjo, jie taip pat trynė abi jo žmonas; šios išlipo į krantą ir atsistojo Didžiojo šonuose. O po jų visi aštuoni tūkstančiai dramblių nusileido į vandenį, ten žaidė dramblių žaidimus, ežere rinko įvairias gėles ir puošė jomis savo karalių, kaip sidabrinę stulpą, –o paskui abi jo žmonas. Vienas dramblys, klajodamas sekliame vandenyje, rado didelį kilpinį lotosą, kuris, kaip visi žino, reiškia laimę; jis išplėšė jį savo straubliu ir padavė Didžiajam. Bodhisatva paėmė lotosą, nupurtė žiedadulkes sau ant viršugalvio ir padovanojo gėlę savo vyriausiai sutuoktinei Didžiajai Subhadrai. O antroji žmona, pamačiusi tai, išideidė ant vyro labiau nei bet kada: „Šį kilpinį lotosą jis atidavė ne man, o savo numylėtinei! Po kelių dienų Bhisatva įsakė saldžius vaisius sumaišyti su lotoso medumi, surinkti lotoso ūglius bei stiebus ir visa tai atnešė kaip dovaną penkiems šimtams vietinių pabudusių. Tada Mažoji Subhadra pati prisirinko visokių vaisių, siūlė juos pabudusiems ir meldėsi: „Kitame gyvenime noriu gimti kaip medros karaliaus dukra, princese Subhadra. Kai užaugsiu, noriu tapti pagrindine Varanasio karaliaus žmona, būti jam maloni ir miela širdžiai. Tada aš papasakosiu savo vyrui apie šį dramblių karalių ir atsiųsiu čia medžiotoją, kad nužudytų jį nuodų pripildyta strėle ir atneštų man porą jo

šešiaspalvių ilčių. Nuo tada ji nustojo valgyti, išdžiūvo ir netrukus mirė ir tikrai gimė madru karaliaus žmonos dukra. Ją pavadino Subhadra. Kai ji užaugo, ją ištokino už Varanasio karaliaus, ir ji tapo miela ir maloni jo širdžiai. Karalius ją paaukštino ir padarė vyriausiąja iš savo šešiolikos tūkstančių žmonių. Subhadra prisiminė savo praeitą gyvenimą; ir štai ji pagalvojo: „Dabar mano siekis arti išsipildymo. Laikas pareikalauti, kad jie man atneštų dramblių karaliaus iltis“. Ji išsitėpė aliejumi, apsirengė nešvariais drabužiais ir pasakė, kad serga. „Kur yra Subhadra?“ – paklausė karalius, jos nematydamas. „Serga“. Karalius atėjo į miegamąjį, atsisėdo ant lovos krašto ir meiliai glostydamas karalienės nugarą paklausė:

„Kodėl tu liūdi, švytinčioji,
kodėl tu išbalusi, gražuole?
Vysti tu manoji gazele,
kaip girlianda, suglamžyta rankomis!“

Karalienė atsakė:

„Mane apėmė moteriška užgaida,
stebuklą stebuklas man prisispapnavo.
Tik žinok, pone, kad mano
užgaidą bus labai sunku įvykdyti“.

Karalius pasakė:

„Mūsų pasaulyje tokiame džiuginančiame,
visi malonumai man prieinami.
Įvardink ko nori
aš išpildysiu tavo užgaidą!“

„Ne, pone, - paprieštaravo karalienė, - patenkinti mano užgaidą bus visai nelengva. Aš kol kas net neįvardinsiu jos. Liepk sušaukti visus medžiotojus iš tavo valdų – va aš jiems apie tai papasakosiu“. — „Gera!“, - sutiko karalius, išėjo iš miegamojo ir įsakė: „Muškite gongus ir skelbkite visur: „Tesusirenka visi mūsų Kašio karalystės, besitęsiančios trijų šimtų jodžanų, medžiotojai.“ Patarėjai įvykdė įsakymą, ir gana greitai visi medžiotojai, pasiėmę dovanų karaliui, kas kokią galėjo, atėjo į rūmus ir prisistatė. Iš viso susirinko šešiasdešimt tūkstančių žmonių. Sužinojęs, kad jie visi susirinko karalius nuėjo su karaliene prie lango, ištiesė ranką ir tarė:

„Štai tavo medžiotojai, karaliene,
taiklūs ir patyręs medžioklėje.
Jie pažįsta mišką, gyvūnų įpročius;
jie mirs už mane be baimės“.

Karalienė kreipėsi į medžiotojus:

„Klausykitės manęs, medžiotojai,
visi, kurie šiandien susirinkot.
Šiandien pasirodė prieš mane
blizgančiomis iltimis dramblys.
Pats baltas, o jo iltys
spinduliuoja spalvų vaivorykstę.
Atneškit man jo iltis,
priešingu atveju aš mirsiu iš ilgesio“.

Medžiotojai atsakė:

„Nei mūsų tėvai, nei seneliai
šešiaspalvių ilčių nesimatė.

Papasakok daugiau, karaliene,
ką tu šiandien regėjai?

Yra keturios pagrindinės kryptys
tiek pat tarp jų tarpų
Viršuje ir apačioje: iš viso bus dešimt.

Tai kokį kelią pasirinkti,
Norint patekti iki baltojo dramblio?

Kur tu jį matei, karaliene?“

Tuo tarpu Subhadra, idėmiai apžiūrinėdama medžiotojus, tarp jų pastebėjo tokių nišadą, turintį galingą kūno sudėjimą. Jo pėdos buvo didžiulės, kojos storos, kaip prikimšti maišai; keliai galingi, krūtinė plati. Jis buvo apaugęs ryškiai raudona barzda, o pats buvo tamsiai raudonas; gremėzdiškas ir bjaurios išvaizdos, jis atrodė pranokęs visus kitus medžiotojus. Tai buvo Sonottara, kuris praeituose gyvenimuose jau planavo blogį prieš Bodhisatvą. „Štai kas, ko gero, galės įvykdyti mano užsakymą“, - pagalvojo Subhadra. Paprašius karaliaus leidimo ji kartu su medžiotoju pakilo į septintą rūmų bokšto aukštą, atidarė šiaurinę langą, ištiesė ranką ir atsisuko į jį: „Žiūrėk, medžiotojas! Tiesiai į šiaurę nuo čia yra septintoji, aukščiausia kalnų grandinė už šešių kalnų grandinių; jis vadinamas Auksiniu. Jo šlaitai visada žydi, o kimpurušai klaidžioja po juos. Užkopk į jo keterą ir pažiūrėk žemyn – pamatysi karališkąjį banjanų medį su aštuoniais tūkstančiais oro šaknų. Atrodo kaip mėlynas debesis. Po banjanu stovės baltas dramblių karalius su visomis vaivorykštės spalvomis tviskančiomis iltimis. Jis toks galingas, kad niekas nedrįsta prie jo prieiti. Jį saugo aštuoni tūkstančiai dramblių; jų iltys yra kaip vežimo ašys, ir jie perveria jomis bet kokį priešą vėjo greičiu. Tie baisūs drambliai stovi ten ir dūsauja; jie yra tokie žiaurūs, kad net vėjo gūsis juos supykdo, o jei pamato žmogų, tada į miltelius sutrina, ir net tų neliks!“ Sonottarai pasidarė nedrąsu išgirdusi tokius žodžius: „Karaliene, tu jau turi daug papuošalų iš sidabro, perlų, brangakmenių ir jachontų. Kam tau dar reikia dramblio kaulo? O gal sugalvojai išnaikinti medžiotojus?“ O karalienė jam atviravo: „Brangus medžiotojau, kažkada buvau jo įžeista. Net ir dabar negaliu susilaikyti, kai apie tai galvoju. Praeitame gyvenime atnešiau pabudusiems dovaną ir panorėjau už tai, kad tapčiau tokia, kad galėčiau jam atkeršyti. O dabar siunčiu tave jo ilčių. Aš nemačiau jokio sapno, tai tik mano ilgesys. Todėl nesijaudinkite dėl nieko, nes tai tikrai išsipildys. Padaryk man šią paslaugą – duosiu tau penkis kaimus“. - „Gera, ponია, aš tau pažadu, kad užmušiu šį dramblių ir paimsiu jo iltis“, – pasidavė jos įtikinėjimui medžiotojas ir paprašė: „Papasakokite plačiau, kaip jis gyvena. Kur jis miega, kur leidžia dieną? Kur yra kelias, kuriuo jis eina į vandenvietę, ir kur jis maudosi? Man reikia išmokyti visų šio karališkojo dramblio įpročių“. Prisimindama savo praėjusį gyvenimą, karalienė galėjo papasakoti viską: „Netoli nuo šio banjano yra gražus gilus ežeras su patogiais nusileidimais į vandenį. Jis apaugęs lotosais, virš jų nuolat zuja bičių būriai. Jame maudosi šis dramblių karalius. O nusiprausęs jis, spindėdamas savo baltu kūnu, tarsis vandens lelijos tyrumu, užsideda mėlynų lotosų girliandą ir linksmai grįžta pas savo mylimą žmoną Subhadrą“. - „Labai gerai, pone, tu turėsi jo iltis“, – dar kartą pažadėjo Sonottara. Nudžiugusi karalienė sumokėjo jam tūkstantį karšapanų ir pasiuntė: „Kol kas eik

į savo namus, grįši po savaitės“, o tuo tarpu pasikvietė kalvius: „Brangieji! Mums reikia kirtiklio, kirvio, kastuvo, kalto, kardo, varinio laužtuvo su deimantiniu antgaliu, pleištu, geležinio kablio. Turėsime prasikirsti pro bambukus, pjauti žolę, kirsti medžius, ar dar kas nors! Paruoškite viską ir atneškite man“. Tada ji pakvietė odininkus ir pasakė: „Brangieji, mums reikia didelio odinio krepšio, tokio, kokį turi puodžiai; vienas labai labai ilgas diržas ir keli trumpi, taip pat odiniai sandalai ir kumštinės pirštinės, apsaugančios rankas ir kojas. Kuo greičiau viską padarykite ir atneškite čia“. Ir tie, ir anie greitai viską paruošė ir atnešė karalienei. Taip ji suruošė medžiotoją kelionei. Ji viską sudėjo į odinį maišelį; tinderis ir maišelis miltų taip pat nukeliavo ten. Gavosi neblogas kroviny – kaip puodžiaus, kai eina į turgų. Tuo tarpu Sonottara tuo metu taip pat susiruošė ir po savaitės pasirodė karalienei. „Štai, brangusis, surinkau tau viską, kas gali būti naudinga kelyje. Paimk šią kuprinę“, – tarė ji medžiotojui. Sonottara buvo toks stiprus, kad galėjo susidoroti su penkiais drambliais; jam šis krepšys nebuvo sunkesnis už pyragų ryšulį: jis pasikišo jį po pažastimi, atrodė, kad visai neturi krovinio. Subhadra paskyrė išlaikymą medžiotojo šeimai, informavo savo vyrą karalių ir pasiuntė Sonottarą į kelią. Taip jis atsisveikino su karaliumi ir karaliene, įsėdo į vežimą ir išvažiavo, lydimas minios. Iš pradžių jo kelias ėjo per miestus ir kaimus, paskui pasiekė atokias karalystės žemes, o paskui kartu su juo vaikščiojančius vidurio regionų gyventojus paleido ir pasiėmė naujus vadovus iš pakraščių. Kartu su jais jis nuėjo gilyn į apleistas vietas, ten taip pat juos išsiuntė ir ėjo toliau vienas. Jis turėjo įveikti trisdešimties jodžanų kelią vien iš kliūčių ir užtvarų. Iš pradžių buvo nendrių tankmės – darbai ir kašiai; tada - stora aukšta žolė; toliau - tulsi krūmai; už jų – šara nendrių tankmė; tada – ti- rivacų tankmė; už jų – vėjo nendrės; toliau - mišrūs krūmynai; tada - aukštos nendrės; už jų tankiai pasidarė tokie dideli, kad gyvatei nebūtų lengva per juos perlįsti; toliau nendrės užleido vietą tankiam miškui; jį pakeitė bambukų tankmė, už jos buvo pelkė, už pelkės - upių ir ežerų juosta, galiausiai kalnų grandinė priešais ją tapo siena. Ir štai taip jis sugebėjo įveikti šias kliūtis: tankmes apaugusias darbhi ir kitomis nendrėmis, šienavo kardų; krūmus, tokius kaip tulsi, jis susmulkindavo kirtikliu, kuriuo pjaustomas bambukas; kirviu kirto medžius, o per pačius storiausius kamienus, kurių nepavyko apeiti, kirsdavo kalnu. Atsidūręs priešais bambukų tankmę, jis pasidarė kopėčias, užlipo jomis iki viršūnių ir ten susmulkino bambuką ir per visą tankmę išmetė krūvą susmulkintų ūglių – ir taip perlipo viršūnę. Prie pelkės jis surinko sausuolius, nutiesė kelių centimetrų ilgio taką ir su stulpais nuėjo iki galo; jis nutiesė taką toliau, o išlikusius stulpus nuėmė ir pasiėmė su savimi. Taigi, nuėmęs stulpus iš galo ir paklojęs juos priešais save, jis irgi perėjo per pelkę. Tada jis išskabtavo valtį ir su ja perplaukė upes ir ežerus. Ir štai jis atsidūrė kalnų papėdėje. Tada jis pririšo savo kabliuką su laikikliais prie ilgo diržo galo ir metė. Kablys tvirtai įstrigo uoloje. Tada jis prisitraukė diržą iki kabliuko, variniu laužtuvu su deimantiniu antgaliu iškalė uoloje skylę ir įkalė į ją pleišta. Atsistojęs ant pleišto, jis vėl metė kabliuką aukšty. Tada jis prisitraukė prie jo, užsirišo odinį diržą ir ant jo nusileido iki apačioje likusio pleišto. Prie jo pririšo trumpą dirželį ir viena ranka suėmė, o kita trenkė plaktuku. Pleistas išsoko. Sonottara pasiėmė jį su savimi ir pakilo toliau šlaitu. Tokiu būdu jis pasiekė pačią kalno keterą. Dabar turėjo leisti žemyn. Tada jis užkalė pleišta ant paties keteros, apvyniojo vieną diržo galą, o kitą pririšo prie odinio krepšio. Jis pats ėlipo į maišą ir pradėjo palaipsniui trumpinti diržą, kaip voras tinkle, ir leidosi žemyn. O kiti sako, kad nusileido kaip paukštis – pasidarė odinį skėtį ir ant jo nuskrido. Dar nuo kalno viršūnės jis pamatė karališkąjį banjaną

ir nuėjo prie jo. Jam prireikė septynerių metų, septynių mėnesių ir septynių dienų įveikti šį kelią. Ir štai jis pradėjo sekti dramblių karalių; pasižiūrėjo, kur nakvoja, kur dieną leidžia, kur eina į girdyklą, ir nutarė išsikasti sau pasalos duobę, kad joje pasislėpęs nušautų karalių iš strėlės ir jį nužudytų. Miške jis kapojo medžius, iš rąstų padarė karkasą, o kai drambliai nuėjo prie ežero maudytis, dideliu kastuvu iškasė keturkampę duobę tiesiai ant jų tako. Kaip sėjėjas išbarstė iškastą žemę virš ežero. Stulpus apačioje įrėmė į akmenis kaip pakopas, juos pakoregavo ir subalansavo, tada iš viršaus klojo šakų dangą, palikdamas tik skylę, pro kurią prasiskverbtų jo strėlė. Šakų dangą jis užmetė žemėmis ir šiukšlėmis, iškasė sau skylę šone – o kai viskas buvo paruošta, užsidėjo vienuolišką kepuraitę, apsirengė kaip asketas oranžiniu chalatu, pasiėmė lanką, paėmė nuodais permirkusią strėlę ir pasislėpė laukdamas. Po kurio laiko dramblys, išsimaudęs, nuėjo prie banjano ir pakeliui sustojo tiesiai virš pasalos. Vanduo nutekėjo iki bambos, o iš bambos lašėjo tiesiai ant medžiotojo. Pajutęs, kad varva iš viršaus, medžiotojas pakėlė galvą, pamatė, kad dramblys visai arti, ir iššovė. Strėlė perdūrė dramblio blužnį, perplėšė žarnas ir išlindo iš nugaros. Iš žaizdos srovele tryško kraujas, lyg iš sidabrinio ąsočio išsiliejo raudoni dažai.

Dramblys riaumojo iš baisaus skausmo,
O paskui jį visa kaimenė užriaumojo
Ir puolė į visas puses ieškoti priešo,
Trypdami žolę ir šakas į dulkes.

Tik žmona Subhadra liko šalia dramblių karaliaus jį palaikyti ir paguosti. Įgavęs kantrybės, dramblys ėmė dairytis: „Iš kur ta strėlė? Iš to, kad ji pateko į skrandį ir išėjo per nugarą, jis suprato, kad šaulys stovėjo apačioje. Tada jis nusprendė pats ieškoti medžiotojo ir, o dėl visa ko įsakė Subhadrai pasitraukti: „Liaudis išsilakstė į visas puses, ieškodami priešo, o ką tu čia veiki?“ - „Aš pasilikau, pone, palaikyti ir padrašinti jus. Atleisk“, - atsakė ji, tris kartus su pagarba apėjo jį, nusilenkė jam iš visų keturių pusių ir nuskrido oru. Likęs vienas dramblys koja trenkė į dangą; rąstai atsiskyrė ir pro plačią angą tapo matomas Sonotara. Stengdamasis jį pribaugti, dramblys kaip sidabrinę virvę įkišo straublį į skylę, bet medžiotojas tuoj pat ištiesė į jį vienuolio drabužio gabalą. Pamatęs asketo drabužius, dramblys pagalvojo: „Tai šventų žmonių drabužiai. Apdairus vyras niekada neturi kėsintis į tuos, kurie vilki tokį oranžinį chalata, nes jis pats savaime visada vertas didžiausios pagarbos. Taigi dramblys atsisakė savo ketinimo ir tik pasakė:

„Tas, kuris apsivilko vienuolio drabužius,
Bet neišsižadėjo blogų aistrų,
Toli nuo nuolankumo ir santūrumo, -
Nėra vertas vienuoliško drabužio.
O kas sąžiningai laikosi įžadų,
Amžiams atsižadėjęs blogio,
Pilnas romumo ir santūrumo -
Tas vertas vienuoliškų drabužių“.

Šiais žodžiais dramblys priekaištavo medžiotojui ir be jokio priešiško paklausė: „Kodėl tau, brangusis, reikėjo į mane šaudyti? Ar pats nusprendei mane nužudyti, ar tave atsiuntė kas nors kitas?“ Medžiotojas atsakė: „Gerbiamas! Mane pas jus atsiuntė Subhadra, garsioji Kašio karaliaus žmona. Ji tarsi sapne tave pamatė, todėl norėjo, kad atneščiau jai tavo

šešių spalvų iltis. „Taigi Subhadra visa tai padarė“, – suprato Didysis. Ištvėręs nenumaldomą skausmą, jis paaiškino medžiotojui, kad yra ne taip:

„Turime daug puikių ilčių,
Kurie tėvams ir protėviams priklausė.
Subhadra tai žinojo, be jokios abejonės.
Ji, kvaila, norėjo man atkeršyti.
Na, medžiotojau, išsik dabar!
Paimk pjūklą ir nupjauk mano iltis,
Juk neilgai man liko gyventi.
Pasakyk namie kerštingajai karalienei,
Kad karalius nužudytas ir atiduosi iltis“.

Medžiotojas pakluso, išlindo iš savo pastogės ir su pjūkle rankoje ir priėjo prie dramblio. Tačiau aukštas, aštuoniasdešimt aštuonių uolekčių aukščio dramblys iškilo virš jo kaip kalnas, ir medžiotojas negalėjo pasiekti jo ilčių šaknų. Tada Didysis sulenkė kojas, atsigulė ir padėjo galvą ant žemės. Sidabriškai baltu straubliu nišadas užlipo iki dramblio galvos, panašiai kaip į Kailašo viršūnę, keliu įstūmė dramblio lūpą į burną, o po to šiek tiek nusileido ir įkišo pjūklą jam į burną. Jis bandė visaip prisitaikyti su pjūkle ir pradėti pjauti, bet jam niekaip neišėjo – Didžiajam jis tik sukėlė naują deginantį skausmą, o jo burna prisipildė kraujo. Dramblys išspjovė ir kantriai paklausė: „Ka, bramgusis, nesiseka?“ – „Taip, pone“. Sukaupęs drąsą, Didysis pasakė: „Tada, brangusis, pakelk mano straublį ir idėk į jį pjūklo rankeną, nes aš jau nebeturiu jėgų jo pakelti“. Nišadetas taip ir padarė. Sugriebęs pjūklą savo straubliu, pats Didysis ėmė pjauti iltis; jie greitai nukrito kaip nupjauti bambuko ūgliai. Dramblys paėmė juos į savo straublį ir tarė: „Nemanyk, mielas medžiotojau, kad mano iltys man nėra brangios, jei aš jas tau atiduodu. Ir ne todėl aš atsiskiriu su jais, kad dėl šio nuopelno tapčiau Šakra, Mara, Brahma, ar kokia nors kita didele dangiška būtybe. Ne! Bet iš tikrųjų visa perveriančios beribės aukštesnės žinios man šimtą tūkstančių kartų brangesnės už šias mano iltis. Tegul mano pasiaukojimas jas priartina prie manęs!“ Su šiais žodžiais jis atidavė iltis medžiotojui ir paklausė: „Tu, brangusis, kiek laiko užtrukai kol iki mūsų atėjai?“ – „Per septynerius metus, septynis mėnesius ir septynias dienas“.- „Grįžk dabar atgal. Mano iltys yra stebuklingos, su jomis vos per septynias dienas pasieksi Varanasį“. Dramblys išmokė nišadą apsauginio burto ir paleido jį.

Blizgančias, gražias dramblių karaliaus iltis
Medžiotojas pasiėmė su savimi
Ir paskubomis leidosi atgal.

Nišadas išėjo; Subhadra ir kiti drambliai dar nebuvo grįžę, ir karalius mirė vienas. Drambliai, niekur neradę priešo, grįžo pas Didįjį; Su jais atėjo ir Subhadra. Jie apraudojo karalių ir pasiuntė pasiuntinį pas pabudusius, kuriuos jų velionis ponas gerbė: „Garbingieji! Karalius, padėjęs jums patenkinti jūsų poreikius, yra pradurtas apnuodyta strėle ir mirė. Ateikit į jo palaikų deginimą“. Penki šimtai pabudusių iškart atskrido su gėlių girliandomis. Du jauni drambliai iškėlė mirusio karaliaus kūną iltimis, paguldė ant laidotuvių laužo ir padegė. Pabudusieji lenkėsi prie jo pelenų ir visą naktį aplink laužą skaitė šventas giesmes. O ryte drambliai gesino angį, išbarstė ugnies likučius, maudėsi ežere ir vadovaujami Subhadros nuėjo prie banjano. O Sonottara per mažiau nei septynias dienas grįžo su iltimis į Varanasį.

Jis kartu su jais pasirodė karalienei ir pasakė: „Ponia! Atrodo, kad jums nepatiko dramblių karalius? Taigi jis jau miręs: aš jį nužudžiau!“ – „Ir tu pats pasakoji apie jo mirtį?“ – „Taip, ponია. Žinokite, kad jo nebėra. O štai iltis“. Karalienė priėmė iltis iš jo rankų; spindinčios šešių spalvų vaivorykšte, jos buvo tarsi brangiųjų brangakmenių vėrinys jos rankose. Ji pasiguldė jas ant kelių ir, žiūrėdama į šias mylimo vyro iltis praeitame gyvenime, prisiminė Didįjį: „Ir kodėl aš tik pasiunčiau šį medžiotoją pas dramblių karalių! Juk jis ten taip didingai, taip nerūpestingai gyveno – o dabar miręs!“ Tada ji pasidavė nepakeliamam sielvartui, plyšo širdis ir tą pačią dieną ji mirė.“

Mokytojas prisiminė šiuos įvykius labai seniai taip aiškiai, lyg jie būtų įvykę ką tik šį ryt. Bet dabar jis buvo Nušvitusysys, laisvas nuo visų sielvartų, kančių ir kankinimų, ir šypsodamasis paaiškino vienuoliams, kas tada buvo kas: „Ši jauna mergina, nuo mažensėjusi į vienuolę, tuomet buvo karalienė Subhadra. Devadatta buvo medžiotojas, gavęs iltis ir atvykęs su jomis į Varanasį. Tuo metu aš buvau dramblių karalius“.

Klausydami šio pamokymo, daugelis įgavo išsiveržusios klausos vaisių, taip pat kitų, aukštesnių pasiekimų. Pati jaunoji vienuolė vėliau tapo šventąja.

DŽATAKA APIE DOSNIAJĄ BEŽDŽIONĘ IR IŠDAVIKĄ (516)

„Kašio sostinėje, Varanasyje...“ – kalbėjo Mokytojas, apsistojęs Bambukų giraitėje, apie Devadattą, kuris jį sužeidė uolos gabalu. Pirmiausia Devadatta pasiuntė lankininkus nužudyti Mokytoją, o kai tai nepasiteisino, jis pats užmetė ant Mokytojo olos akmens gabalą ir sužeidė jo koją. Vieną dieną vienuoliai apie tai prabilo ir kaltino Devadattą. „Ne tik dabar, vienuoliai, bet ir anksčiau Devadatta mane sužeidė uolos nuolauža“, – pratarė Mokytojas ir pasakojo apie praeitį.

„Kašio sostinėje, Varanasyje,
valdė karalius, krašto geradarys.
Viena diena su draugais patarėjais
jis nuvyko į Mrigačiru parką.
Jis ten pamatė siaubingą brahmaną - pabaltavusį,
su išblukusia oda,
Ne žmogus - griuvėsiai,
tik kaulai aptraukti oda.
Apimtas didelės užuojautos
pamačius tokią nelaimę,
Karalius nusteбęs paklausė:
„Kas tu esi, žmogus ar ne žmogus?
Jūsų rankos ir kojos visiškai išblukusios,
galva baltesnė už juos,
Ir tavo kūnas tapo visiškai nuplikęs,
visa tavo oda yra opos,
Tavo nugara išvagota grioviais,
kaip gatvė po liūtis,
O sąnariai juoduoja iškilimais.
Tai matau pirmą kartą.
Tavo kojos padengtos dulkėmis
ir tu išvargęs ir ištroškęs,
Tu sukūдай - viena oda ir kaulai -
ir, matyt, esi alkanas.
Iš kur tu pas mus atėjai?
Toks negražus ir baisiai atrodantis?
Sakyčiau, net tikra mama
tavo išvaizdos išsigastų.
Kodėl tau taip nutiko?
Ar pakėlei ranką prieš šventąjį?
Kokia nusikalstama veika
atnešė tau tokias kančias?"

Brahmanas atsakė:

„Na ką gi, papasakosiu iš eilės,
 tegul tai bus kitiems pamoka.
 Juk teisingus žmones šiame pasaulyje
 išminčiai visada šlovina.
 Aš išėjau paskui savo bulius
 ir netyčia pasiklydo miške,
 Kurčioje ir bergždžioje tankmėje,
 kur tik drambliai klaidžioja bandomis,
 Plėšrūnai sėlina prie elnių.
 Ir grėsė man tikra mirtimi.
 Savaitę klaidžiojau miške,
 kamuojamas troškulio ir alkio
 Ir aptikau tynduko medį,
 o augo jis virš skardžio
 Ir buvo pakabęs vaisiais.
 Aš jau seniai buvau alkanas
 Pirmiausia paragavau krituolių,
 man jie labai patiko
 Bet man pasirodė šiek tiek mažai,
 ir aš įlipau į medį:
 "Štai kur prisivalgysiu iki soties!"
 Suvalgiau vieną vaisių, sėdėdamas ant šakos,
 Tada norėjau pasiekti kitą -
 bet šaka nulūžo nuo svorio,
 Lyg ji būtų buvus pakirsta.
 Ir čia aš kartu su šakomis,
 Galva žemyn, aukštyn kojom
 pakibau virš stačios bedugnės
 Ir neturėjau už ko užsikabinti.
 Įkritau į gilų ežerą
 todėl ir neužsimušiau.
 Prasėdėjau aš ten geras dešimt dienų
 ir nesitikėjau, kad liksiu gyvas.
 Bet ten atėjo beždžionių karalius.
 Jo uodega buvo kaip jaučio,
 nakvodavo jis kalnų urvuose,
 dienomis šokinėjo nuo šakos ant šakos,
 rinkdamas miško vaisius.
 Šis miško gyventojas mane pamatė -
 o aš buvau blyškus ir liesas,
 ir jam pasidarė manęs gaila.
 "Atsiliepk! Kas tu esi ir iš kur esi?
 Kaip patekote į bedugnę?

Tu žmogus ar ne?“
 Aš su maldomis jam nusilenkiau:
 Ir pagarbiai atsakiau žvėriui:
 „Aš esu bėdoje atsidūręs žmogus,
 aš nežinau kaip išsigelbėti iš čia.
 Tegul gėris tave aplanko!
 Meldžiu tavęs išgelbėjimo“.
 Pirmiausia jis paėmė sunkų akmenį
 ir išbandydamas savo jėgas,
 Išlipo su juo iš tarpeklio,
 o paskui atsisuko į mane:
 „Nagi, sėsk man ant nugaros, broli,
 apsikabink rankomis man kaklą
 Aš ištrauksiu tave iš duobės“.
 Taip beždžionių karalius man pasakė.
 Aš padariau viską taip, kaip jis man pasakė:
 Atsisėdau jam ant stiprios nugaros,
 O rankomis apsikabinau už kaklo.
 Žvėris kartu su manimi išlipo iš duobės,
 Ir nors jis buvo stiprus ir galingas,
 išvargo nuo didžiulės įtampos.
 Ir beždžionių karalius man pasakė:
 Išlipęs iki pačio viršaus:
 „Dabar tu būk mano sargybiniu,
 noriu truputi pasnausti.
 Liūtai ir tigrai klaidžioja miške
 aplinkui yra lokių ir panterų.
 Jie mane gali užpulti,
 jei nerūpestingai užsnūstu.
 Nuvaryk juos, jei pastebėsi“.
 Taigi jis man patikėjo apsaugą
 ir iš karto trumpam užmigo.
 O mano sieloje tuo metu
 gimė bjauri idėja:
 „Beždžionės – žmonėms uždarbis,
 kaip ir bet kuris miško padaras.
 Kodėl man jo nenužudžius?
 Aš prisivalgyčiau sočiai mėsos!
 Jei būčiau sotus, įgyčiau jėgų,
 pasiimčiau mėsos su savimi į kelią,
 Išeičiau iš tankmės
 ir grįžčiau pas žmones“.
 Paėmiau į ranką akmens gabalą

ir trenkiau jam į galvą.
Bet mano rankose nebuvo jėgos,
ir poveikis buvo silpnas.
Beždžionė tuoj pašoko
(o kraujas tekėjo per smilkinius)
Ir pilnomis ašarų akimis
priekaištaudama man pasakė:
„Ką tu padarei, mielas!
Kaip tu išdrįsai tai padaryti!
bet aš paprašiau apsaugos!
Tebūnie su tavimi geraširdiškumas -
Vargas tau žmogau
tu bandėi padaryti piktadarystę!
Kas, jei ne aš, tave išgelbėjau
iš šios pragaištingos bedugnės?
Aš gražinau tave iš ano pasaulio
o tu norėjai mane išduoti?
Tu esi piktadarys ir piktadarystę sugalvojai,
už kurią nėra nieko baisiau.
Kad tik nereikėtų tau dėl to
iškęsti dideles kančias.
Ach, tu sunaikinsi save piktadaryste,
kaip bambukas žūsta nuo savo vaisių.
Tu nebeturi daugiau tikėjimo
nes sugalvojai tu nusikaltimą.
Sek mane dabar
ir nedink man iš akiračio“.
Jis pradėjo šokinėti nuo šakos ant šakos
ir rodyti man kelią.
Taip jis atvedė mane į kaimą
ir atsisveikino su manimi:
„Dabar gyvūnai tavęs nelies,
išėjai į žmonių gyvenvietes.
Eik, nedoras žmogau.
Štai kelias – eik kur nori“.
Nuplovė miškų gyventojas
savo žaizdą artimiausiame ežere.
Jis nusišluostė ašaras, nusivalė veidą
ir grįžo atgal į kalnus.
Kūne pajutau deginimo pojūtį
ir pagalvojau, kad jis mane prakeikė.
Visas mano vidus degė;
Norėjau atsigerti vandens.

Priėjau – ir staiga atrodė
kad vanduo tvenkinyje užvirė
Ir kad jis visas raudonas nuo kraujo,
pilnas ichoro ir pūlių.
Kiek vandens lašų
tada pateko ant mano plikos odos -
Tiek daug furunkulų iškilo ant jos
pusės bilvos vaisiaus dydžio.
Jie subrendo, sprogo,
iš savęs skleisdami lavono smarvę,
Ir iš jų tekėjo kruvini pūliai.
Kad ir kur dabar eičiau
į kaimą, ar į miestą,
Vyrai ir moterys su lazdomis
blokuoja mano kelią:
„Tu smirdi lavono dvoku,
nedrįsk artintis prie namų!
Ir aš kenčiu tokį skausmą
septinti metai nuo tada be perstojo
Dėl savo baisių darbų
dabar gaunu vertus vaisius.
Tebūnie gėris su visais,
kas manęs susirinko išklausyti!
Neišduokite geradarių
nėra nuodėmės, sunkesnės už išdavystę.
Tą, kuris išduoda geradarių,
nugali raupsai ir opos,
O po mirties išdavikas
eina tiesiai į pragarą“.

Šis žmogus vis dar kažką kalbėjo karaliui, bet žemė po juo atsivėrė, ir tą pačią akimirką jis pateko į Nezybio pragarą. O karalius po to paliko parką ir grįžo į miestą.“

Papasakojęs šią istoriją, Mokytojas pakartojo: „Kaip matote, vienuoliai, Devadatta ne tik dabar, bet ir anksčiau mane sužeidė akmens gabalu. Ir sustatė atgimimus: „Žmogus, kuris išdavė savo geradarių, tada buvo Devadatta, o beždžionių karalius buvau aš pats.

DŽATAKA APIE APLAUDŲ CARĄ (520)

Kartą Kampilės karalystėje, šiaurės pačalų mieste, valdė karalius Pačala⁴⁶ (46), kuris karaliavo neteisingai ir aplaidžiai. O todėl jo visi patarėjai ir tarnai taip pat tapo neteisingi. Mokesčių sugniuždyti gyventojai paliko savo apgyvendintas vietas ir kaip laukiniai žvėrys klajojo po miškus. Bijodami karaliaus tarnų, žmonės auštant užremdavo savo namų duris dygliuotomis šakomis ir dieną pasislėpdavo miške. Muitininkai apiplėšinėdavo juos dieną, o plėšikai – naktį, ir žmonėms gyvenimo visai nebuvo.

Bodhisatva tada buvo persimono medžio, augusio už miesto sienų, dvasia. Kiekvienais metais karalius aukodavo jam tūkstančio karšapanų auką. Ir štai jis pagalvojo: „Dabartinis karalius valdo taip aplaidžiai, kad, žiūrėk ir visą karalystę pražudys. Reikės man jį paprotinti – niekas kitas juk to nepadarys. Taip, aš jam daug skolingas, kiekvienais metais gaunu turtingą jo auką. Taigi nuspręsta“. Kitą naktį jis pasirodė karališkajame miegamajame ir, kybodamas virš grindų, švytėjo lovos galvūgalyje. Karalius pabudo, pamatė jo į saulę panašią išvaizdą ir paklausė: „Kas tu toks ir ko atėjai?“. „Pone, aš esu persimono medžio, augančio už miesto, dvasia. Aš atėjau dauoti tau pamokymą“. — „Koki dar pamokymą?“. „Pone, jūs blogai valdote karalystę. Jūsų karalystė taip nuskurdo, kad netrukus pražus. Nes kai karalius valdo neteisingai, jis ilgai neišsilaikys valdžioje. Jau šiame huvenime jis pateks į bėdą, o po mirties neišvengs baisaus pragaro. Be to, kai pats karalius yra neteisingas, tada ir jo draugai ir tarnai taip pat nuklysta nuo teisingo kelio. Žodžiu, reikia bijoti neteisumo labiau nei bet kokios nelaimės.

O karaliau! Nežinojimas baigiasi mirtimi
O geras uolumas veda į nemirtingumą.
Kas kupinas uolumo – nemiršta,
Bet jei aplaidus, skaityk jau miręs.
Pirma - nerūpestingumas, tada - aplaidumas,
Tada – nuskurdimas, ir štai – žiaurumas.
Nebūk aplaidus, o geriausias valdove!
Daugelis karalių, aplaidūs valdžioje,
Visiškai sugadinti, ir tai yra nelaimė.
Kiti buvo nugalėti mūšiuose -
Ir tik todėl, kad jie buvo neteisūs.
Dažnai kunigaikščiai, ūkininkai, vienuoliai
Už savo aplaidumą sumoka savo nelaime.
O tu apsileidai, tu eini prieš dharma,
Tavo šalis, tokia klestėjusi anksčiau,
Vagių apiplėšta nuskurdo.
Taigi, nebus nei sūnaus, nei pinigų,

⁴⁶ Džatakuose karalystės pavadinimas, jos gyventojų įvardijimas ir karaliaus vardas dažnai sutampa arba karaliaus vardas kildinamas iš karalystės vardo patroniminiu afiksų. Tai reiškia, kad proto poveikio genčių asociacijų era dar neištrinta iš atminties: genties pavadinimas išsiplėtė iki jos užimtos teritorijos, o karaliaus individualumas buvo visiškai nesvarbus.

Jokio aukso – prarasi visus savo palaiminimus.
Draugai nustos su tavimi skaitytis,
Tu nebegaėsi būti daugiau kšatrijų!
Nei tarnai, nei kariai kovos vežimuose,
Nei greita kavalerija, nei pėstieji -
Niekas nematys tavęs kaip kšatrijos.
Kas yra kvailas, neapgalvotas, blogą sugalvojęs,
Tą palieka sėkmės deivė.
Kaip gyvatė, paliekanti savo seną odą.
O kas yra apdairus, linksmas ir darbštus,
Savo valdas būtinai praplės:
Jos, kaip banda su jaučiu, išaugs.
Eik, pone, pasivaikščiok po apylinkes
Į gyvenimą pasižiūrėk ir paklausyk žmonių.
Gal sužinosi, kaip reikia valdyti.

Nedvejok, valdove! Pažvelk į savo karalystę ir imkis proto, kitaip ji bus prarasta “, -
paliepė karaliui Bodhisatva ir grįžo į savo medį. Sukrėstas jo kalbų, kitą dieną karalius visus
reikalus patikėjo patarėjams, o auštant išėjo su dvaro kunigu pro rytinius vartus ir ėjo kur tik
akys žvelgia. Jie greitai nutolo nuo miesto per visą jodžaną. Ten stovėjo kaimo namas; senis
šeimininkas dar ryte užvertė savo duris dygliuotomis šakomis ir visai dienai nuėjo su šeima į
mišką slėptis. O dabar mutininkai paliko kaimą, ir jis sugrįžo. Prie pat durų jis nematydamas
užlipo su koja ant spygliuko, atsisėdo ištraukti rakštį ir iš širdies suniurzgėjo:

„Jei tik mūsų Pančalą
taip permuštu strėlės mūšyje!
Tegul pakentėtų nuo žaizdos
kaip aš kenčiu nuo spyglių!“

Jis barė karalių ne šiaip, o iš užgaidos – tokia buvo Bodhisatvos valia. Iš tiesų, tuo metu
netoliese stovėjo persirengęs karalius ir rūmų kunigas. Kunigas pasakė:

„Tu senas, pusiau aklas,
nieko aplink nematai
Dėl to ir užlipai.
Bet ką su tuo turi bendro karalius Pančala?“

Senis atsakė:

„Karalius Panačala dėl to kaltas,
kad turime slėptis tankmėje.
Žmonėms nėra kur dingti
Nuo prašinėtojų ir tatų.
Naktimis nėra išgelbėjimo nuo vagių,
per dieną nuo mokesčių rinkėjų.
Karalius užsidarė nuo visų,
Neteisėtumą palaiko!
Kadangi aplinkui tokios bėdos,
reikia kažkaip suktis:

Nešame spyglius iš miško,
kad nelįstų į namus be mūsų“.

„Mokytojai!- tarė karalius kunigui. – Senis tiesą sako: mes visi kalti. Grįžkime ir viešpataukime dorai“. Bet bodhisatva tuoj pat įėjo į kunigą ir jo lūpomis atsakė: „Paklaidžiokim dar, valdove“. Jie nuėjo toliau, į kitą kaimą, o pakeliui išgirdo senos moters balsą. Netoliese gyveno viena neturtinga moteris, kuri turėjo dvi dukteris. Ji bijojo jas vienas leisti į mišką, todėl pati eidavo malkų ir miško vaisių. Tuo visos trys ir gyveno. Kaip tik tuo metu ji užlipo nuskinti vaisių nuo medžio, bet staiga neišsilaikė ir nukrito ant žemės – ir iš širdies ji pasiuntė karaliui prakeikimą:

„Kad tik šis karalius Pančala
anapilin greičiau išeitų!
Kas per gyvenimas dabar pasidarė -
dukterų neina ištekinti!“

Kunigas bandė ją nuraminti:

„Apie ką tu kalbi, nedorėle,
nesuprasdama savo žodžių!
Ar tai karališkasis rūpestis -
merginoms ieško jaunikių!“

Senutė neliko skolinga:

„Aš viską suprantu, brahmane,
aš keikiu ant karaliaus ne be reikalo.
Žmonėms nėra kur dingti
auo prašinėtojų ir tatų.
Naktimis nėra išgelbėjimo nuo vagių,
dieną nuo mokesčių rinkėjų.
Karalius užsidarė nuo visų,
neteisėtumą palaiko.
Neina sudurti galą su galu -
kas norės tuoktis?“

„Tai tiesa“, – nusprendė karalius ir kunigas ir nuėjo toliau. Tada juos pasiekė artojo balsas. Jo jaučiui koją sužeidė plūgas. Jis atsigulė, o artojas pradėjo keikti karalių:

„Kad į ietį atsitrenktų
mūšyje tas mūsų Pančala,
Kaip į aštrų plūgą
nelemtas jautis atsitrenkė!“

Kunigas užstojo karalių:

"Be jokios priežasties, nedorėli,
pyksti ant Pančalos karaliaus.
Jis nieko blogo nepadarė
ir nenusipelnė būti prakeiktas“.

Artojas atsakė:

„Ne, visai ne be priežasties.
Aš pykstu ant Pančalos karaliaus.

Žmonėms nėra kur dingti
nuo prašinėtojų ir tatų.
Naktimis nėra išgelbėjimo nuo vagių,
dieną nuo mokesčių rinkėjų.
Karalius užsidarė nuo visų,
neteisėtumą palaiko.
Jo mutininkai šiandien
paruoštus man pusryčius
atėmė iš mano žmonos.
Ji vėl turėjo gaminti maistą.
Aš lauke išalkau
ir pradėjo dairytis aplinkui
Plūgas pasisuko
ir sužeidė jaučiui koją“.

Jie nuėjo toliau ir apsinakvojo kažkokiam tai kaime. Ryte šeimininkas atsisėdo melžti savo karvę, o ji ėmė jam į galvą spardyti, trenkė ir nuvertė pieno bidoną. Savininkas pradėjo keikti karalių:

„Tegul kovoje karaliui Pančalai
smogtų iš visų jėgų,
Kaip dabar mane spardo
nepaklusni karvė!“

Kunigas atsakė:

„Apvertė bidoną
neramus galvijas,
Tai prie ko čia Pančala karalius?
Jis dėl to nekaltas!“

Tas atsakė:

„Tu esi trumparegis, brahmane.
Yra dėl ko kaltinti Pančalą:
Šią piktą karvę
mes patys nemelžtume,
Jei mutininkai-dėlės
nebūtų atėmę iš mūsų pieno!“

„Jis teisus“, – pagalvojo jie. Jie išėjo į platų kelią ir patraukė atgal link miesto. O kaime, kuris buvo pakeliui, mutininkai paprovė marga verši, kad iš jo odos pasidarytų makštį kardams. Karvė, jo motina, pasiūlgo jo, nustojo valgyti žolę, gerti vandenį, tik slankiojo po kaimą ir gailiai mykė. Žvelgdami į ją, kaimo vaikai pradėjo siųsti karaliui keiksmus:

„Va jei karalius prarastų savo vaikus,
ir išdžiūtų iš sielvarto,
Kaip vargšė karvė,
kuri kenčia be veršelio!“

Kunigas sušuko:

„Jei galvijai kankinasi,

piemenys nesužiūrėjo;
Ne dėl Pančalos karaliaus kaltės,
kad ji mylia ilgesingai“.

Vaikai atsakė:

„Nesakyk, nusipelnęs brahmane!
tai Pančalos kaltė
Juk leido muitininkams
nulupti odą nuo jos veršelio!“

„Jūsų tiesa“, – pripažino karalius ir kunigas ir leidosi toliau. Jie praėjo pro išdžiūvusį tvenkinį; varnos ten gaudė varles. Kai tik jie pasiekė tvenkinį, Bodisatva per varlės burną pasakė:

„Tegul su vaikais praryja ir Pančalą,
kai jis kris mūšyje,
Kaip ryja varles
kaimo varnos!“

Kunigas paprieštaravo:

„Karalius neapsaugo visų gyvų būtybių,
bet tik žmonių rasę.
Karalius nekaltas, jei pažeista dharma,
kai jus gaudo varnos“.

Varlė atsiliepė:

„Tavo kalba yra nedorybinga, brahmane,
nes tu sieki įtikti viešpačiui!
Kai karaliai engia savo žmones,
palaižūnai tampa sosto atrama.
Ir jei turėtume gerą valdymą,
žmonės įgytų turtus,
Ir nebūtų šykštūs aukojimuose.
Varnos maitintųsi likučiais
Ir nustotų valgyti varles“.

„Pasirodo, visi mus keikia, net varlės tvenkinyje!“- įsitikino karalius ir kunigas. Jie grįžo į sostinę ir, prisiminę Bodhisatvos nurodymus, susimąstė ir pradėjo valdyti pagal dharma.

DŽATAKA APIE ASKETĄ IR DANGAUS MERGELĘ (523)

„Tada kalnų rūmuose Sudharma...” - taip Mokytojas kalbėjo Džetos giraitėje apie tam tikrą vienuolį, kuris gėdinosi buvusios žmonos pasaulietiniame gyvenime. – „Ar tiesa, vienuoli, kad tu ilgiesi?” – paklausė jo Mokytojas. —, Tiesa, pone“. – „Kas tau kelia lūdesį?“ - „Mano buvusi žmona“. „Ši moteris, vienuoli, tau padarė daug žalos. Kartą dėl jos praradai gebėjimą kontempliuoti ir išgulėjai be sąmonės trejus metus, o pabudęs pradėjai karčiai atgailauti“, – ištarė Mokytojas ir pasakojo apie praeitį.

„Kadaise Varanasyje karaliavo Brahmadatta. Bodhisatva gimė tuo metu kaip brahmanas kažkur Kašio karalystėje. Subrendęs jis pasiekė tobulumą visuose menuose, pagal senovės papročius tapo asketu ir gyveno dykumoje, palaikė savo gyvenimą vaisiais ir šaknimis. Vieną dieną stirna graužė žolę ir gėrė vandenį toje vietoje, kur Bodhisatva šlapinosi. Ir jį mylėdama, ji nuo jo pastoj. Nuo tada ji pradėjo nuolat ganytis šalia Bodhisatvos buveinės. Didysis pažvelgė į ją ir pamatė, kad ji pastojusi. Atėjus laikui stirna pagimdė berniuką. Didysis pamilo šį vaiką ir pasiėmė jį auklėti. Jis jį pavadino Rišjašringa⁴⁷. Kai tas užaugo ir tapo protingo amžiaus, bodhisatva pavertė jį vienuoliu. Pasenęs jis su sūnumi nuėjo į Nario giraitę⁴⁸ Himalajuose ir davė jam tokį nurodymą: „Sūnau, čia, Himalajuose, kartais tu gali sutikti būtybių, kas vadinamos moterimis. Jos atrodo kaip čia augančios gėlės. Tie, kurie pasiduos jų gudrybėms, mirs. Joms negalima paklusti“. Tada Bodhisatva mirė ir atgimė Brahmos danguje, o Rišjašringa liko gyventi ir lyg žaisdamas užsiiminėjo kontempliacija. Jis tapo griežtu asketu, atsidavęs jausmų užgniaužimui. Ir nuo jo dorybės užsidegimo suvirpėjo Šakros sostas. Susikaupęs Šakra suprato, kas yra, ir susirūpino: „Taip jis ko gero atims iš manęs dangaus sostą“. Ir jis nusprendė nusiųsti Rišjašringui apsara, kad ji jį suviliotų jį ir atitrauktų nuo žygdarbių. Jis pažvelgė į visas savo dieviškas patarnautojas – o jų turėjo pustrečių dešimčių milijonų – ir tarp jų pamatė vieną tokią apsara Alambušu: tik ji iš visų jam atrodė galintii suvilioti asketą. Jis pasikvietė ją pas save ir liepė jai vykti pas Rišjašringą.

Tada Sudharmos kalnų viršūnėje
Dievų vadas ir pergalės tėvas,
Nugalėjęs demoną Vritrą,
Ištarė žodį galingasis Indra
Alambuša, dangaus mergele:
„Visi trisdešimt trys dangaus žmonės
Ir pats Indra, dievų vadas,
Tavęs, mieloji, prašo:
Tu, Alambuša, esi nenugalimas -
Suviliok asketą Rišjašringą!
Jo žygdarbiai mums kelia grėsmę.
Jis tyras, ištikimas savo įžadams

⁴⁷ *Rishyashringa* – prasmingas pavadinimas iš *rishya* (antilopės rūšis) ir *shringa* (ragas).

⁴⁸ Žodis *nari* reiškia „moteris“.

Ir ilgai siekė nirvanos.
 Pabandy ji išmušti iš kelio!
 Alambuša atsakė Šakrai:
 „Kas per kalbos, dangaus viešpatie?
 Kodėl tu mane išskiri,
 Siunti asketą gundyti?
 Čia, tavo ašokos giraitėje,
 Yra daug gražių merginų.
 Yra tokių kaip aš, yra gražesnių -
 Duok vienai iš jų užduotį
 Tegul ji suvilioja asketą!“
 Ir galingasis Indra pasakė:
 „Jūs pasakėte absoliučią tiesą.
 Čia, mano ašokos giraitėje,
 Yra daug gražių merginų.
 Yra tokių kaip tu, yra ir geresnių.
 Deja neturi jos vieno dalyko – įgūdžių!
 Nė viena nesusilygins su tavimi
 Vyro suviliojimo mene.
 Tu, nuostabaus kūno moteris,
 Neįtikėtina šiame mene.
 Ir jei taip, tada eik, o, geroji,
 Jūs čia esate geriausia tarp moterų.
 Su savo žavesiu, aš žinau
 Jūs įveiksite asketo griežtumą“.
 Alambuša jam atsakė:
 "Aš nedrįstu atsisakyti -
 Dievų karalius duoda man pavedimą,
 Bet aš droviuosi Rišjašringos:
 Jo dvasios karštis sudegins mane.
 Juk daugelis pateko į pragarą
 Arba įstrigo gimdymų serijoje,
 Bandydamos suvilioti asketus.
 Tikrai, man pasidarė šalta iš baimės!“
 Ir taip pasakiusi, leidosi į kelią
 Neprilygstamos išvaizdos apsara.
 Žavingoji susiruošė vilioti
 Rišjašringą mergelė Alambuša.
 Ji pateko į tą giraitę,
 Kur stovėjo Rišjašringos trobelė.
 Pražydo tada visur
 Pumpurai raudonojo burnočio.
 Ten iš aušros prieblandos,

Ankstyvų pusryčių metu
Priėjo apsara prie Rišjašringo,
Kai tas šlavė prie laužo.
Ir nusteбęs asketas pasakė:
„Tu atėjai pas mane kaip žaibas,
Tu spindi kaip krintanti žvaigždė.
Gražaus kūno sudėjimo ir gudri
Kas tu, mergele, traukianti mano žvilgsnį?
Apyrankės tau ant riešų
O ausyse – brangūs auskarai.
Tu šviesi kaip saulė vidurdienį...
Tavo oda kvepia
Puikiais sandalmedžio milteliais.
Tu liekna, švelni ir graži,
Grakščiai ir tolygiai statai kojas.
Tu eini ir nusineši su savimi
O trokštama, mano sielą.
Tavo klubai susiaurėja žemyn –
Aš juos palyginsiu su straubliu kamienu.
Ištepti geriausiais tepalais,
Jie blizga kaip vežimo ašis.
Tavo bamba, pūkeliais išgražinta,
Atrodo kaip žydintis lotosas,
Jis šviečia, o iš tolo atrodo
Kad jis būtų padengtas blizgiu laku.
Tavo krūtys pilnos ir išsipūtusios,
Pilvas, stiprus ir atsparus,
Jo kontūrai panašūs
Kaip mažo moliūgo pusės.
Tavo kaklas ilgas kaip stirnos
Ir piešinys ant jo man priminė
Savo suapvalintų linijų eilę
Vandenyno kriauklės linijas.
Tavo ryškios lūpos gražios
Ir tarp jų dviejų eilių,
Kaip perlai, dantys blizga.
Ir malonu į juos žiūrėti.
Į tavo akis negalima atsižiūrėti:
Ilgas, plačiai atvertas,
Juodi vyzdžiai, raudoni kampučiai
Kaip prinokę ruožavi vaisiai.
Jūsų plaukai nėra per ilgi.
Ištepti aliejais ir tvarkingi,

Sušukuoti auksinėmis šukomis,
Jie kvepia sandalmedžiu.
Tarp piemenų ir artojų
arba tarp pirklių klajoklių.
Tarp gerbiamų išminčių,
Atsiskyrėlių, atsidavusių žygdarbiams,
Aš nesu sutikęs tavęs lygiavertės
Visame man žinomame regione.
Kas tu tokia, koks tavo vardas?
Norėčiau tave geriau pažinti“.

Kol asketas gyrė apsaros grožį, pakeldamas savo žvilgsnį nuo kojų iki galvos, Alambuša tylėjo. Iš jo žodžių ji suprato, kad jis labai sutrikęs ir pasakė:

„Būk palaimintas, o Kašjapos sūnau!
Dabar ne laikas tuščioms kalboms.
Eikime ir pasidžiaukime viens kitu,
Mėgaukimės meile tavo vienuolyne.
Ateik pas mane, leisk man tave apkabinti
Išmokyti meilės džiaugsmų!“

„Kol aš stoviu, jis nedrįs prie manęs prisitarti“, – pagalvojo tada Alambuša. – Apsimesiu, kad jį palieku. Ir tada ta apsara, igudusi vilioti ir moteriškai gudri, pakursčiusi asketą, nasisuko nuo jo ir nuėjo į šalin.

Tai pasakiusi, ji iškeliaavo
Neprilygstamos išvaizda apsara,
Žavingoji siekė suvilioti
Rišjašringą mergelė Alambuša.
Jis pamiršo savo nedrąsumą
karštai puolė paskui ją
Ir, pasivijęs, griebė ją už kasos.
Gražuolė atsisuko į jį
Ir laikė jį savo glėbyje.
Taigi ji pasiekė savo tikslą -
Tada jis prarado skaistumą.
Tą akimirką Alambuša mintyse pašaukė
Savo valdovą Indra.
Tada jis buvo Nandano giraitėje.
Dievų karalius, galingas ir dosnus,
Jis iškart atsiliepė į jos šauksmą.
Ir atsiuntė tada jai auksinę lovą,
Tūkstančiu užtiesalų užklotą,
Su brangiu, aukštu baldakimu,
padengtas brangiais audiniais
Penkiasdešimt sluoksnių, jei ne daugiau.
Ir gražuolė užlipo ant jo,

Asketas skendo jos glėbyje.
Lyg valanda prabėgo treji metai -
Visą laiką ji laikė jį savo glėbyje.
Po trejų metų išsisklaidė tamsos,
Asketas pabudo iš miego.
Mato apsara: kerai praeina -
Ji iškart tapo nematoma.
Čia brahmanas atsipeikėjo, apsižvalgė -
Ant medžių jis mato jauną žalumą.
Kur buvo židiny, žolė tanki.
Ir aplink jį - pavasarinis miškas išaugo,
Girdisi gegutės kukuoja.
Jis suglumęs apsidairė
Ir pravirko karčiomis ašaromis:
„Aš neaukojau ir negiedu mantrų.
Nustojau aukoti ugniai!
Kas įvedė mane į pagundą.
Nusuko mano mintis nuo tarnystės?
Aš ir anksčiau gyvenau miško dykynėje,
Mano dvasinis užsidegimas manęs neišduodavo.
Kažkas mane kaip laivą atviroje jūroje
Kuris pripildytas daugybe lobių,
Mane apvogė ir aš praradau palaiminimus!“

„Jei aš tuoj pat nepasirodysiu, – išsigando Alambuša, – jis prakeiks mane. Turiu prisipažinti!“ Ji atgavo matomą formą ir pasakė:

„Dievų karalius atsiuntė mane pas tave.
Aš sugundžiau tave
Savo dvasia nugalėjau tavo dvasią!
Buvai aptemęs, pramiegojai trejus metus“.

Girdėdamas jos kalbą, Rišjašringa prisiminė jam duotą tėvo nurodymą ir ėmė karčiai atgailauti: „Į kokią bėdą patekau, nes nepaklausau savo tėvui!

Mano tėvas Kašjapa man pasakė:
Jis mane iš anksto išpėjo:
„Atmink, jaunuoli: moterys
Jos savo grožiu yra kaip gėlės.
Ant krūtinės jie turi du iškilimus.
Tu atpažinsi jas iš jų, jaunuoli.
Taip mane išmokė tėvas
Norėjo nabe išgelbėti nuo pavojaus.
Bet, deja, aš jo nepaklausiau,
Pamiršau tėvo įsakymą.
Dabar man nieko nebelieka.
Kaip liūdėti vienam miške.

Te būnie prakeiktas mano aplaidumas!
Arba vėl kreipiuosi į kontempliaciją,
Arba iš karto atsisveikinsiu su gyvenimu“.

Taip sakydamas jis atsisakė jausmingų troškimų ir susigražino gebėjimą kontempliuoti.
Ir Alambuša suprato, kad jame atgijo atsiskyrėlio galia ir kontempliacija. Pilna baimės ji ėmė prašyti atleidimo.

Apsara mato – pas atsiskyrėlį grįžo
Dvasinis užsidegimas, drąsa ir tvirtumas.
Alambuša palenkė galvą
Prie Rišjašringos kojų ir prisipažino:
„Nepyk ant manęs, didis žmogau,
Nepyk, šlovingasis askete!
Padariau puikią paslaugą
Dangaus gyventojams ir Šakrai, jų valdovui, -
Juk nuo tavo griežtų žygdarbių karščio
Sudrebėjo Kalnų būstas“.
„Atleidžiu tau, brangioji“, – pasakė jai Rišjašringa.
Tegul visi trisdešimt trys dangaus gyventojai
Ir Vasava, jų vadovas,
Ir tu pati, brangioji apsara, -
Tegul visi būkite laimingi.
Eik kur nori, gražuole“.
Ir Alambuša ją paliko.
Ji nusilenkė prie asketo kojų,
Apėjo tris kartus su pagarba,
Atsisveikino su juo susidėjusi rankas,
Ir nuėjo savo keliais:
Ji vėl atsisėdo ant auksinės lovos,
Tūkstančiu užtiesalų užklota,
Su brangiu, aukštu baldakimu,
padengta brangiais audiniais
su penkiasdešimčiu sluoksniu, jei ne daugiau -
Ir ant jos ji grįžo į dievų pasaulį.
Ji spindėjo kaip deglas,
Ir švietė kaip žaibas.
Dievų karalius buvo laimingas ir patenkintas
Ir jis pasakė: „Tu man patikai,
Prašyk ko tik nori kaip atlygio!“ —
„O visų būtybių šeimininke,
Štai ko aš prašau mainais:
Nesiųsk manęs, Šakra,
Ateityje daugiau vilioti asketus!“

Baigęs šį dharmos mokymą vienuoliui, Mokytojas paaiškino arijų pozicijas, o paskui nustatė atgimimus: „Alambuša tada buvo buvusi pasaulietiška vienuolio žmona, pats Rišjašringa buvo ilgesingas vienuolis, o aš buvau jo tėvas, puikus asketas“. Vienuolis, išgirdęs paaiškinimą, ėgavo ikšsiveržusios klausos vaisių.

DŽATAKA APIE ĮSIMYLĖJUSĮ KARALIŲ (531)

„Iždu, arkliais...“ – taip apie vieną pasiilgusį vienuolį ištare Mokytojas Džetos giraitėje. Jis buvo kilimo iš Šravastį; tapo vienuoliu, visa širdimi priėmęs mokymą. Tačiau vieną dieną jis vaikščiojo Šravastis gatvėmis, rinko išmalda, pažvelgė į dailiai apsirengusią moterį ir jos žavesys patraukė jo dėmesį. Čia ji apėmė aistrą; jis pasidarė melancholiškas, nustojo kirpti plaukus ir nagus, buvo visas apaugęs, išsekęs, apsileidęs, pradėjo vaikščioti nešvariais drabužiais, o iš pažiūros tapo geltonai gelsvas ir taip sudžiūvo, kad ant jo kūno išryškėjo visos gyslos. Juk taip būna su vienuoliais, kaip ir su dangaus žmonėmis. Kai jie baigia savo gyvenimą danguje, penki ženklai rodo tai: jų vainikai nuvysta, drabužiai išsitepa, kūnas praranda grožį, pažastys prakaituoja, o sėdynė pradeda atrodyti nepatogi. Lygiai taip pat, jei vienuoliui nuobodu ir jis artėja prie atkryčio nuo mokymo, jam taip pat yra penki ženklai: nuvysta tikėjimo gėlės, susitepa moralinių įžadų drabužiai, jis praranda dvasinį grožį, netikrumas ir vidinis nedorumas, aistros išsiskiria kaip prakaitas, o vietos apmąstymams – tankmė, medžio kelmas, tuščias kambarys – jam ima atrodyti nepatogūs. Tai ženklai, kurie pasirodė jam. Jis buvo atvestas pas Mokytoją: „Garbingasis! Šiam vienuoliui užėjo ilgesys“. – „Ar ne?“ – paklausė Mokytojas. – „Taip yra“. „Nepasiduok aistroms, vienuoli. Iš moteriškos lyties viena nuodėmė; reikia atsikratyti įsimylėjimo. Geriau džiaukitės Mokymu. Juk jau senovėje pasitaikydavo, kad protingi, kupini dvasinės galios žmonės taip įsimylėdavo, kad prarasdavo visas jėgas, o vietoj to įgydavo visokių vargų kupiną gyvenimą“, – ir Mokytojas papasakojo apie praeitį.

„Kadaise malų karalystėje, jų sostinėje Kušavatyje, karalius, vardu Ikšvaku, valdė dorai. Jis turėjo šešiolika tūkstančių žmonių⁴⁹; o vyriausia iš jų buvo karalienė Šilavati – doroji, bet nė viena iš jų nepagimdė jam sūnaus ar dukters. Štai ir miestiečiai bei gyventojai iš visų apylinkių susirinko į karališkąjį kiemą ir niurzgėjo: „Mūsų karalystė pražus, tikrai pražus“. Karalius atidarė langą ir paklausė: „Ko jūs skundžiatės? Ar aš ne viskuo vadovaujuosi Dharma?“ - „Tiesa, pone, jūs visame kame vadovaujatės Dharma. Kodėl, jūs neturite sūnaus, nėra kam tęsti jūsų šeimos. O jeigu į valdžią ateitų kas nors kitas ir karalystė pražūtų? Padaryk paslaugą, maldauk sau sūnaus, kad ateityje būtų kas dorai viešpatautų“. – „Kaip man jo išmaldauti?“ - „Pirmiausia išleisk į miestą ir atiduok visiems miestiečiams savo jaunesnę šokėją savaitei. Jei ji nuo ko nors pastos, tai pagal dharmą bus tavo sūnus, tad viskas susitvarkys. O jei nepastos, atiduok mums vidurinę šokėją, o po to – pagrindinę. Iš tiek daug moterų bent viena tikrai pasirodys to verta ir pagimdys tau sūnų. Karalius klausėsi jų patarimų. Kai šokėjos, laisvai prisivaikščiojus mieste, grįždavo pas karalių į rūmus, jis pradėdavo jų klausinėti: „Na, ar laukiatės sūnaus?“ - „Ne, pone, aš ne“, – viena po kitos atsakydavo jos. Karalius buvo nusivylęs: „Taigi aš neturėsiu sūnaus“. Ir miestiečiai vėl murmėjo. „Ko jūs nepatenkinti?“- paklausė karalius. „Paklausau jums, siunčiau šokėjas į miestą, bet nei vienas nepastoj. Taigi, kas dabar?“ - „Pone, aišku, kad iš jų visų atimta dorybė, jos neturi nuopelnų pagimdyti tavo sūnų. Tačiau dar per anksti manyti, kad viskas

⁴⁹ Jaunesnės karaliaus žmonos ir sugulovės, kaip taisyklė, buvo rūmų šokėjos.

prarasta. Juk dar yra tavo pagrindinė žmona karalienė Šilavati, ir ji kupina dorybių. Leisk jai eiti į miestą⁵⁰ – ji tikrai pagimdys tau sūnų“. – „Gera“, – sutiko karalius ir įsakė paskelbti per gongus: „Po savaitės karalius išleis savo žmoną Šilavati į šventyklą kaip šokėją. Tegul ateina vyrai“.

Septintą dieną karalienė apsiliko brangius šventinius drabužius ir išvyko iš rūmų į miestą. Ir nuo jos dorybės pradėjo šliti Šakros sostas. „Kas nutiko?“ – susirūpino jis ir suprato, kad karalienė nori pagimdyti sūnų. „Turime padėti jai susirasti sūnų. Ar yra tarp manęs tarp dangaus žmonių, kuris būtų vertas įsikūnijimo jos iščiose? – pagalvojo jis ir prisiminė Bodhisatvą. Jo vienas gyvenimo laikotarpis Trisdešimt Trejų danguje jauėjo į pabaigą ir jis ketino atgimti aukštesniuose dangiškuose pasauliuose. Šakra priėjo prie savo dieviškosios buveinės vartų, pasišaukė jį ir pasakė: „Vertingasis broli! Turėsite gimti žmonių pasaulyje – tapsite karalienės sūnumi, valdovo Ikšvaku žmonos“. Bodhisatva sutiko. Tada Šakra nuėjo pas kitą dangiškąjį ir maldavo jo tapti antruoju karalienės sūnumi, o pats, kad niekas iš mirtingųjų nesuterštų jos dorybių, įgavo seno brahmano pavidalą ir buvo nugabentas prie karališkųjų rūmų vartų. Ten jau susirinko minia gerai apsirengusių, švariai nusipraususių vyrų; – visi tikėjosi, kad karalienė parodys jam palankumą. Pamatę Šakrą, jie juokėsi iš jo: „O tu ko čia atsivilkai?“ – „O jūs iš manęs tyčiojate?“ – Šakra atsakė. – Niekio tokio, kad kūnas sensta, aistra visada jauna. Aš atėjau užvaldyti karalienę Šilavati: o jei ji pasirinks mane?“ Ir savo stebuklinga galia visus nustumė į šalį ir tapo pačiu pirmuoju – niekas negalėjo stovėti prieš jį. Kai karalienė išėjo iš rūmų, spindėdama brangia mėlyna suknele, jis sugriebė ją už rankos ir nusivedė kartu. Aplinkui esantys žmonės šiugždėjo, niurzgėjo: „Tik pažiūrėk! Karalienę, tokią gražuolę, pasičiupo šis senukas! Tiesą sakant, jis nežino ribų“. Na ir pati karalienė susispaudė iš pasibjaurėjimo ir nenorėjo priėti prie senolio. Karalius gi stovėjo prie lango – žiūrėjo, koks bus karalienės išrinktasis – ir taip pat buvo labai nusiminęs.

O Šakra su karaliene išėjo iš miesto vartų, ten jų jau laukė burtų keliu pastatytas namas; durys stovėjo atviros, o viduje grindys dengtos kilimais. „Ar tu čia gyveni?“ – paklausė karalienė. „Taip brangioji. Anksčiau gyvenau vienas, bet dabar būsimė dviese. Aš eisiu išmaldos, atnešiu mums valgyti, o tu prigulk“. Karalienė atsigulė, Šakra švelniai palietė ją ranka ir nuo šio dieviško prisilietimo ji apalpo. O dievų karalius, turėdamas savo magišką galią, perkėlė ją į trisdešimt trijų buveinę ir paguldė ant minkštos lovos savo nuostabiuose rūmuose. Septintą dieną ji pabudo, pamatė visą aplinkui esantį spindesį ir atspėjo: „Šis brahmanas ne vyras. Tai turi būti pats Šakra“. O Šakra tuo metu sėdėjo apsuptas dangaus šokėjų po koralų medžių. Karalienė atsistojo, atėjo prie jo ir beveik pagarbiai pasisveikino. „Pasakyk man savo norą, karaliene – aš išpildysiu viską, ko tik nori“, – pasakė jai Šakra. — „Pone, duok man sūnų“. – „Labai gerai, ponio. Turėsi sūnų, bet ne vieną, o du. Vienas bus bjaurus, bet protingas, o kitas – gražus, bet kvailas. Kurio iš jų norite, kad būtų vyresniuojų?“ — „Protingo, milorde“. – „Tebūnie.“ Šakra padovanojo jai kuši žolės stiebelį, dieviškus drabužius, dievišką sandalą, koralų medžio gėlę, vyną, vadinamą Kokanada – „gegutės šauksmas“, su visa tai perkėlė į karališkąją lovą, paguldė šalia karaliaus ir patrynė bambą didžiuoju pirštu. Tą pačią akimirką jos iščiose įsikūnijo Bodhisatva. Ir Šakra grįžo į savo

⁵⁰ Pagrindinės žmonos ir net sugulovės grįžimas į miestą, bet kuriam jos geidžiančiam vyrui yra labai archajiškų papročių reliktas. Karalienė šiuo atveju suprantama kaip karaliaus dievo žmona ir prilyginama prostitutei.

dangų. Karalienė buvo protinga ir pasijautė esanti nėščia. Kitą rytą karalius pabudo, pamatė ją ir paklausė: „Iš kur tu čia?“ - „Šakra mane atnešė.“ - „Savo akimis mačiau, kaip senis brachmanas tave išsivežė. Ką tu čia man pasakoji?“ - „Patikėk manimi, pone, tai buvo Šakra, jis paėmė mane su savimi į dangų.“ - „Ne, ponias, aš netikiu.“ Ji parodė jam kušos stiebelį, kurį Šakra jai padovanojo su savimi. - „Ar dabar tiki?“ - „Ne, netikiu. Maža kur tu jį gavai. Tada karalienė apsiliko dieviškus drabužius. Karalius pažiūrėjo ir patikėjo: „Gera, brangioji. Atrodo, kad tai tikrai buvo Šakra. O sūnų ar turėsi?“ - „Taip bus, pone. Jaučiu, kad esu nėščia.“ Karalius buvo sužavėtas, paskyrė jai aukles ir gydytojus.

Praėjo dešimt mėnulių mėnesių, ir karalienė pagimdė. Jie nesuko galvos dėl vardo, sūnų pavadino princu Kuša – pagal Šakros dovanotą žolės stiebelį. Kai berniukas pradėjo vaikščioti, karalienė ir vėl pagimdė berniuką. Jis buvo pavadintas Džajampa. Jie abu užaugo gerai priežiūrimi ir mylimi. Bodhisatva buvo toks protingas, kad jis pats, iš nieko nesimokydamas, pasiekė tobulumą visuose menuose. Ir štai Bodhisatvai sukako šešiolika metų. Karalius nusprendė perleisti jam sostą, pasiūkė karalienę ir tarė: „Nagi, brangioji, patikėkime karaliauti tavo sūnui ir duokime jam šokėjų. Tada jis bus įtvirtintas soste dar mums gyviems esant. Tik suieškokite jam tarp princesių nuotaką. Pirmiausia išsiaiškink, kuri iš jų jam prie širdies, ir bus galima atsiųsti pasiuntinius.“ - „Gera“, – sutiko karalienė ir nusiuntė sūnui tarnaitę su įsakymu: „Papasakok princui mūsų pokalbį ir sužinok, kas jam patinka“. Ji viską papasakojo. Didysis klausėsi ir galvojo: „Aš negražus. Jie suras man gražią princesę, o ji žiūrės į mane ir sakys: „Kam man šis bjaurus princas?“ ir pabėgs. Mums bus gėda. Šeimos gyvenimas ne man. Kol tėvai gyvi, aš būsiu jų atrama ir po jų mirties eisiu į atsiskyrėlius“. Ir liepė perduoti: „Man nereikia nei karalystės, nei šokėjų - po tėvų mirties eisiu į atsiskyrėlius“. Pasiuntinys atnešė šį atsakymą karalienei. Tačiau karalius jo neklausė ir po kelių dienų vėl pasiuntė kitą pasiuntinį kad įtikintų. Bodhisatva vėl atsisakė, taip iki trijų kartų, bet ketvirtą pagalvojo: „Neturėčiau taip atkakliai prieštarauti savo tėvams. Geriau pasitelkti gudrumą.“ Jis pasikvietė vyresnįjį kalvį, padavė didelį aukso luitą ir įsakė: „Padaryk iš jo moters statulą“. Kalvis išėjo, o Didysis paėmė kitą luitą ir pats iš jo nulipdė moterišką statulą. Yra žinoma, kad Bodhisatvos ketinimai dažniausiai pavyksta, ir ši statula pasirodė neišpasakytai graži. Didysis aprenge ją ir pastatė į miegamąjį. Atėjo kalvis su savo statula. Princas išpeikė ją ir pasakė: „Eik, atnešk statulą, kuri stovi mano miegamajame“. Kalvis įėjo, pamatė statulą ir pagalvojo: „Tai tikriausiai dangiškoji mergelė, atėjusi pasitikti princo“. Jis nedrįso jos liesti, grįžo tuščiomis ir pasakė: „Valdove, tavo miegamajame yra ponias! Atrodo, kad tai dieviškoji mergelė. Nedrįstu prie jos prieiti“. „Eik, brangusis, tai tik statula! Atnešk ją“. Jis atnešė. Kunigaikštis liepė kalvio statulą paslėpti lobių seife, aprenge savąją, padėjo ant vežimo ir nusiuntė mamai: „Man patinka tokia mergina“. Karalienė paskambino savo patarėjams ir pasakė: „Brangieji! Sūnų man padovanojo Šakra, jis – didelių dorybių žmogus. Jam tikrai reikia susirasti nuotaką, kad tiktų jam į porą. Padėkite šią statulą ant uždengto vežimo ir vykite su ja. Keliaukite po visą Džambudvipą. Jei sutiksime ką nors panašaus į karališkąją dukrą, padovanokite statulą jos tėvui ir pasakykite: – Karalius nori ištekti jūsų dukrą už savo sūnaus. Susitarkite dėl vestuvių ir grįžkite namo.“ - „Gera“, - atsakė tarybos nariai ir iškeliavo su daugybe tarnų. Jie elgėsi taip: atvykę į užsienio sostinę, vakare savo statulą pastatydavo ant auksinių neštuvų, brangiai drabužiais aprengtą ir papuoštą gėlėmis, kur nors žmonių perpildytoje vietoje – prie kelio ar prie nusileidimo prie vandens. O patys likdavo

nuošalyje ir klausydavosi, ką pasakys praeiviai. Žmonės ėjo pro šalį ir nesuprasdami, kas priešais juos ne žmogus, o auksinė statula, vis gyrė ją: „Na, koks grožis! Nors ji yra žmogaus dukra, ji tokia graži kaip dangiškoji mergelė! Iš kur ji? Kodėl ji čia? Nieko panašaus mieste neturime“. Ir patarėjams tapdavo aišku: „Jei šiame mieste būtų tokia mergina, nepamirštų jos paminėti ir sakytų: „Ji kaip mūsų princesė“ arba: „Kaip tokio garbingo asmens dukra. Taigi, čia nieko tokio“, – ir jie važiuodavo toliau, į kitą miestą.

Jie taip keliavo, keliavo ir pasiekė Sakalos miestą – Madraso karalystės sostinę. O Madros karalius turėjo septynias gražias dukteris⁵¹, kaip dangiškašias mergeles. Vyriausios jų vardas buvo Prabhavati, tai yra Šviesioji. Iš jos sklindančio spindesio, kaip nuo vidurdienio saulės tamsiame kambaryje nereikėjo lempos – savo spindesiu ji apšvietė pati Prabhavati. Prabhavati auklė buvo kuprota. Tą vakarą, kai atvyko piršliai, ji pavaišino Prabhavatę vakariene ir su aštuoniomis gražiomis vergėmis, kurių kiekviena nešė po ąsotį, išėjo vandens: atėjo laikas išplauti princesei galvą. Ji pakeliui pamatė statulą ir pamanė, kad tai Prabhavati. „Čia šurmuly! Ji atsiuntė mus vandens išsiplauti plaukus, bet pati nubėgo prieš mus ir stovi čia prie nusileidimo prie vandens“. Taigi ji sušuko: „O, begėdė! Tu atbėgai čia prieš visus kitus ir stovi čia viena! Būtume gavę barti, jei karalius apie tai žinotų“. Ir auklė atsimojus trenkė statulai į skruostą, trenkė ranka į metalą ir tik tada suprato, kad statula stovi priešais ją, o dar iš aukso. Kuprė nusijuokė ir atsigrėžė į vergus: „O geras! Man atrodė, kad tai mūsų princesė – todėl trenkiau jai antausį. Veltui susitrenkiau ranką. Kur ta statula prieš mūsų grožį!“ Tada pribėgo karaliaus Ikšvaku patarėjai: „Jūs sakote, kad jūsų princesė dar gražesnė už mūsų statulą? Apie ką tu šneki?“ – „Taip, apie Prabhavati, mūsų valdovo dukrą. Ši statula jai neprilygsta“. Patarėjai apsidžiaugė, atėjo į rūmus ir liepė pranešti apie save: „Karališkieji pasiuntiniai atvyko“. Karalius pakilo nuo savo sosto, įsakė juos įleisti ir priėmė stovėdamas. Pasiuntiniai įėjo, pasveikino karalių ir pradėjo mandagų pokalbį: „Mūsų valdovas teiraujasi apie jūsų sveikatą“. Žodis po žodžio, pokalbio metu karalius klausia: „Ko jūs atvykote? – „Mūsų valdovas turi sūnų, garsiakalbį prinčą Kušą⁵². Valdovas nori perleisti jam savo sostą ir atsiuntė mus, kad supiršti savo sūnui tavo dukrą Prabhavati. Ir priimk iš jo auksinę statulą kaip dovaną“. Karalius pagalvojo: „Su koku galingu valdovu turime tapti giminaičiais!“ ir mielai sutiko. Tada pasiuntiniai jam pasakė: „Turime skubių reikalų. Reikia skubėti atgal – pranešti, kad nuotaka jau sužadėta. Tada pats mūsų valdovas atvažiuos jos parsivežti.“ – „Puiku“, - atsakė madros karalius ir garbingai juos išleido. Jie grįžo ir paskelbė karaliui ir karalienei, kad surado nuotaką.

Didžiulės palydos lydimas karalius išvyko iš Kušavati ir saugiai atvyko į Sakalą. Madrų karalius išėjo jo pasitikti, pats įvedė jį į miestą ir su didele garbe priėmė. Tačiau karalienė Šilavati buvo toliaregė moteris. „Kas žino, kaip viskas klostysis“, – pagalvojo ji ir po dienos ar dviejų pasakė Madraso karaliui: „Pone, aš noriu pamatyti tavo dukrą.“ – „Gerai“, - sutiko jis ir nusiuntė dukters. Prabhavati pasirodė šventiškai apsirengusi, apsupta tarnaičių ir auklių, ir nusilenkė būsimai uošvei. O ji, vos ją pamačiusi, pagalvojo: „Mergaitė neįtikėtina graži, o mano sūnus bjaurus. Kai tik ji jį pamatys, nepasiliks pas mus nė dienos, ji tuoj pabėgs. Turėsime pagudrauti“. Ir, pakvietusi Madraso karalių, ji jam pasakė: „Pone, mano sūnui

⁵¹ Čia yra teksto nenuoseklumas: Džatakos pabaigoje sakoma, kad madros karalius turi septynias dukteris, be Prabhavati.

⁵² Minimas jo balso unikalumas, nes princas buvo prastos išvaizdos.

nuotaka tinka, bet tik mūsų šeimoje yra paprotys. Jei ji sutinka jo laikytis, manau, kad mūsų reikalas bus išspręstas“. – „Koks jūsų paprotys?“ – „Pas mus priimta, kad kol jaunoji žmona nepastos pirmą kartą, tol vyro šviesoje nepamats. Jeigu tavo dukra sutinka, mes ją priimame.“ – „Na kaip, dukrele, ar galėsi tu laikytis tokio papročio?“ – „Taip, tėveli“. Čia karalius Ikvaška įteikė madrų karaliui brangių dovanų ir išvežė Prabhvati, o kartu su ja daugybę tarnaičių, kurias jai davė tėvas.

Grįžęs į Kušavatį, Ikšvaku įsakė turtingai papuošti miestą, atvėrė kalėjimų duris, pašventino sūnų į karalystę ir padovanojo jam Prabhavati – ji tapo pagrindine Kuši žmona. Skambėjo gongai, ir Ikšvaku paskelbė: „Nuo šiol viešpatauja valdovas Kuša“. Karaliai iš visos Džambudvipos, turėję dukras, siuntė jas į Kušą kaip žmonas, kad įgytų jo draugystę, o tie, kurie neturėjo dukterų, siuntė savo sūnus tarnauti į jo rūmus. Bodhisatva apsupo save daugybe šokėjų ir pradėjo karaliauti su nemaža pompastika. Bet jis niekada nematė Prabhavati dienos šviesoje, ir ji nematė jo. Jie susitikdavo tik naktį tamsoje, todėl kad Prabhavati spindėjimas tuo metu sumažėjo, o Bodhisatva palikdavo lovą vis dar tamsoje.

Laikas bėgo, ir jis panoro pamatyti Prabhavati dienos šviesoje. Jis nuėjo pas mamą. „Tu neturėtum to daryti, geriau palauk, kol ji pastos“, – bandė ją atkalbėti mama, bet sūnus laikėsi savo, ir ji sutiko: „Gera, eik į dramblių pastatą, apsirenk kaip tarnas, ir aš ją ten nuvesiu. Žiūrėk į ją kiek nori, tik neišsiduok. – „Gera,“ - sutiko Bodhisatva ir nuėjo į dramblių pastatą. O mama liepė parengti dramblius ir pasiūlė Prabhavati: „Eime ir pažiūrėkime, kokius dramblius turi tavo vyras“. Ji atvedė ją į dramblių namą, pradėjo ten vedžioti ir rodyti: „Šis dramblys yra toks, o šis yra toks“. Prabhavati nusekė paskui savo uošvę, o Bodhisatva sekė ją, ir staiga jis metė jai į nugarą dramblio išmatų gumulą. „Jei pasakysiu karaliui, jie nukirs tau ranką!“ Prabhavati supyko. Bet karalienė purvą nupurtė, paglostė nugarą, nuramino. Po kelių dienų Bodhisatva vėl panoro pažvelgti į savo žmoną. Šį kartą jis apsirengė arklininku ir nuėjo į arklides, o ten, kaip ir anksčiau, metė į ją arklio mėšlą. Uošvė ir šį kartą numaldė jos pyktį.

Ir staiga pati Prabhavati panoro pažvelgti į savo vyrą ir dėl to nuėjo pas savo uošvę. Iš pradžių ji atsisakė, bet Prabhavati nenuleido rankų, ir uošvė jai pasakė: „Gera, rytoj mano sūnus apvažiuos miestą ant dramblio, atidarysi langą ir pažiūrėsi į jį“. Kitą dieną ji įsakė papuošti miestą, o princui Džajampati liepė rengtis kaip karaliui, atsisėsti ant dramblio ir apjoti sostinę. Ji pati stovėjo prie lango šalia Prabhavati ir pasakė: „Žiūrėk, koks tavo vyras“. Ji pamatė ir apsidžiaugė: „Gavau tinkamą vyrą“. O Didysis tą dieną, apsirengęs kaip dramblių prižiūrėtojas, sėdėjo ant dramblio Džajampati už nugaros ir, nenuleisdamas akių nuo Prabhavati, rankomis rodė jai visokius žaismingus ženklus ir darė grimasas. Kai dramblys praėjo pro šalį, uošvė paklausė Prabhavati: „Na, mano dukra, kaip atrodo tavo vyras? - "Man jis patiko, gerbiamoji. Bet už jo sėdėjo tarnas, toks nemandagus, - jis rodė man ženklus rankomis ir darė grimasas! Kokia prasmė buvo pasodinti už karaliaus nugaros tokį nepatrauklų žmogų?“ – „Dukra, juk kažkas turi saugoti karalių iš nugaros“. Ir Prabhavati staiga pagalvojo: „Šis tarnas per drąsus. Jam ir karalius nekaralius. Ar tai ne pats Kušo karalius? O kas, jei jie man jo neparodys, nes jis nėra gerai atrodantis?“ Ir ji sušnibždėjo kuprei į ausį: „Nueik, motinėle, ir sužinok, kuris iš tų dviejų yra karalius – ar tas, kuris sėdėjo priekyje, ar tas, kuris už nugaros?“ – „Bet kaip tai sužinoti?“ - „Taigi karalius turi būti tas, kas pirmasis nusileis nuo dramblio. Taip ji ir pažinsi“. Ta nuėjo, atsistojo nuošalyje ir pamatė, kad pirmas nusileido tas, kuris buvo už nugaros, o antras – priekyje jojės. Čia Didysis apsidairė, pastebėjo

kuprę ir griežtai įsakė: „Niekam apie tai nė žodžio“. Grįžo kuprė ir pranešė: „Pirmas nusileido sėdėjęs priekyje“. Prabhavati ja ir patikėjo.

O po kelių dienų karalius vėl panoro pažvelgti į Prabhavati. Jis pasakė mamai. Negalėdama jam atsakyti, ji liepė jam eiti į parką. Bodhisatva parke įlipo iki kaklo į tvenkinį, uždengė galvą lotoso lapu, o veidą – žydinčiu lotosu ir pasislėpė. O vakare uošvė atvedė Prabhavati į parką – lyg norėtų parodyti savo idomybes: „Žiūrėk, kokie medžiai! Oho, kokie paukščiai! Štai antilopės!“ - ir taip ją nuvedė arčiau tvenkinio. Prabhavati pamatė tvenkinį su penkių skirtingų rūšių lotosais ir panoro išsimaudyti. Kartu su tarnaitėmis ji įėjo į vandenį, ten žaidė ir, pamačiusi lotosą, už kurio slėpėsi Bodhisatva, ištiesė prie jo ranką. Tada karalius perskyrė lapus, paslėpusius jį, sugriebė ją už rankos ir pasakė: „Aš esu Kušo karalius“. Prabhavati, vos pamačiusi jo veidą, ji sušuko: „Oj, vandenis!“ - taip, ir apmirė. Karalius ją paleido. Atsipeikėjusi ji pagalvojo: „Juk iš tikrųjų atrodo, kad Kušo karalius mane sugriebė. Ir niekas kitas tik jis apmėtė manęs išmatomis dramblių pastate ir arklio mėšlu arklidėje. Jis sėdėjo ant dramblio nugaros ir rodė grimasas. Kam man reikia tokio vyro su bjauriu veidu! Susirasiu kitą ir gražesnę“. Ji pasikvietė žmones iš savo palydos ir paskelbė: „Ruoškite vežimus ilgam keliui – šiandien išvykstame“. – „Ką gi,- pagalvojo Bodhisatva,- tegul važiuoja. Neišleisiu, žiūrėk, dar jai plyš širdis. Pabandysiu kaip nors susigražinti“. Jis leido jai išeiti. Ji ir išvažiavo tiesiai į tėvo namus.

O reikia pasakyti, kad Bodhisatva jai nepatiko neatsitiktinai -juk ji atsisakė jo praeitame gyvenime. Ir jis tapo bjaurus dėl savo praeities poelgio. Seniai prie Varanasio miesto vartų buvo kaimas. Ten gyveno dvi šeimos: viena viršutinėje, kita žemutinėje dalyje. Pirmasis turėjo du sūnus, o antrasis - vienturtę dukterį. Bodhisatva tada buvo jaunesnysis iš dviejų sūnų. Mergina iš antros šeimos buvo atiduota vyresniajam broliui, o jaunesnysis, kol buvo vienišas, gyveno su vyresniuoju broliu. Kartą jų namuose buvo prikepta itin skanių pyragų. Bodhisatva tą valandą buvo miške. Ji atidėjo jo dalį, o likusius pyragus pasidalino tarpusavyje ir suvalgė. Tada prie durų išmaldos atėjo kažkoks šventas vyras. „Turėsiu laiko savo svainiui iškepti naujus pyragus“, – pagalvojo Bodhisatvos brolienė ir atidavė šventajam jo dalį. Staiga iš miško grįžo pats Bodhisatva. Brolienė sako: „Nekaltinkite manęs, pone. Aš atidaviau tavo dalį šventam žmogui“. Jis supyko: „Aha, turbūt tu suvalge! Davė mano! Pažiūrėsim, ką dar sugalvos!“ - ir tuoj pat nuėjo pas šventąjį ir paėmė pyragą iš jo puodelio. Brolienė nubėgo į mamos namus, parnešė iš ten šviežio ghi, spindinčio geltonumu, ir įpylė pilną puodelį šventajam. Puodelis atrodė apšviestas iš vidaus. Ji tai pamatė ir pasakė norą: „Gerbiamasis, norėčiau, kad mano kūnas spindėtų naujuose gyvenimuose ir kad būčiau nepaprastai graži, taip pat noriu, kad niekada negyvenčiau po vienu stogu su šiuo piktu žmogumi“. Bodhisatva gražino pyragą į puodelį ir taip pat išsakė norą: „Gerbiamasis, o aš norėčiau, kad naujuose gyvenimuose galėčiau ją rasti pats, kiek toli ji būtų, net už šimtą jodžanų, atvežti pas save ir padaryti savo žmona“. O bjaurus pasidarė dėl to, kad tame gyvenime susierzinęs paėmė iš šventojo indo pyragėlį. Taigi Prabhavati išvažiavo, o karalius grįžo į rūmus. Ir jį apėmė didelis liūdesys. Kad ir kokios meilios jam buvo kitos žmonos, jis į jas net nežiūrėjo: be Prabhavati rūmai jam atrodė dykuma. „Dabar, tur būt, ji jau atvyko į Sakalą“, – anksti ryte jis nusprendė ir nuėjo pas mamą:

„Aš važiuosiu pas Prabhavati, motinėle!
Iždais, arkliais ir karališka valdžia,

Ir visais gėriais, kurie yra karalystėje,
Mama, daryk ką nori
O aš eisiu į pas brangią Prabhavastį.

„Žiūrėk, sūnau, nesuklysk. Iš moterų gali tikėtis visko“, - atsakė mama. Ji pripildė jam auksinį puodelį geriausio maisto: „Čia tau keliui“, - ir paleido. Jis paėmė puodelį, atsisveikino su mama: „Gyvi būsim – pasimatysim“, – tris kartus apėjo ją su druska ir išėjo. Pirmiausia nuėjo į savo kambarį, pasiėmė visus penkis ginklų tipus, į ryšulį idėjo tūkstantį monetų kartu su dubeniu, paėmė į rankas Kokanadu viną (muzikos instrumentą) ir paliko miestą. Per pusę dienos jis sugebėjo nueiti penkiasdešimt jodžanų, paskui pavakarieniavo ir likusius penkiasdešimt įveikė iki išnaktų – taigi per vieną dieną jis nuėjo gerą šimtą jodžanų ir saulei leidžiantis, nusiprausęs įžengė į Sakalą. Vos jam įžengus į miestą, jo dvasinė galia pakėlė Prabhavati iš lovos: ji atsistojo ir atsigulė ant grindų. Bodhisatva, pavargęs,ėjo gatve. Kažkokia moteris jį pastebėjo, pasikvietė pas save, pasodino, nuplovė kojas ir paguldė. Jam miegant ji paruošė valgyti, pažadino ir pamaitino. Jis taip apsidžiaugė, kad kartu su auksiniu dubeniu jai davė ir visą tūkstantį monetų. Jis paliko ginklą pas ją bet prisiėmė viną ir išėjo, sakydamas: „Aš turiu imtis verslo“. Jis atėjo į dramblių pastatą ir paprašė sargybinių: „Leiskite man pernaktoti pas jus – rytoj pagrosiu jums su vinu“. Jie leido. Atsigulė nuošalyje, pamiegojo, pailsėjo, o ryte atsikėlė, prisiėmė viną ir pradėjo groti. Jis grojo taip, kad tai skambėjo visame mieste. Prabhavati, gulėdama ant grindų, iš karto pagavo pažįstamus garsus: „Tai Kušos karalius, grojantis su vina. Taigi jis atėjo pas mane“. O muziką išgirdo ir madros karalius: „Kaip gražiai kažkas ten groja! Turėtume jį surasti ir padaryti jį savo muzikantu“, - svarstė jis. Bodhisatva nusprendė: „Ne, aš negaliu iš čia patekti pas Prabhavati, taip aš jos nepamatysiu“ ir išėjo. Kitą dieną jis valgė tuose pačiuose namuose, kur vakarieniavo prieš dieną, paliko ten viną, nuėjo pas karališkąjį puodžium ir paprašė išmokyti jo pameistrystės. Per pirmą darbo dieną jis prinešė pilną namą molio ir pasakė: „Meistre, aš darysiu puodus“. – „Daryk“, - pasakė meistras. Bodhisatva uždėjo molio luitą ant puodžiaus rato, sėdo dirbti ir sustojo tik po pietų. Jis gamino visokius puodus, didelius ir mažus, o kai pradėjo gaminti puodą karaliui, papuošė jį įmantriais atvaizdais. Juk Bodhisatvos ketinimai dažniausiai pasiteisina – taip nutiko ir šį kartą. Nuotraukos ant puodo buvo tokios, kad tik Prabhavati galėjo jas atpažinti. Puodus išdžiovino, degino ir indais užgriozdino visą namą. Puodžius prisirinko įvairių puodų ir nuvežė į rūmus parduoti. Karalius pažiūrėjo ir paklausė: „Kieno darbas?“ — „Mano, pone“, - „Kad ne tavo, iš karto matosi. Pasakyk man nuoširdžiai, kieno?“ – „Tai padarė mano pameistras“. - „Jis ne tau, bet tu tinki jam į mokinius. Išmokite iš jo amato. Tegul nuo šiol jis vienas gamina indus mano dukroms. Ir duok jam šį tūkstantį monetų“. Karalius padavė šeimininkui pinigų ir pasakė: „Atnešk šiuos mažesnius puodus mano dukroms“. Puodžius priėjo prie jų ir pasakė: „Štai jums, mergaitės, keli žaisliniai indai“. Visos subėgo. Puodas, kurį Bodhisatva nulipdė Prabhavati, atsidūrė pas ją. Ji pažvelgė į jį, pamatė ant jo save ir savo auklę, suprato, kad tai karaliaus Kušio darbas, ir supykusi pasakė: „Man to nereikia, duok kam nori“. Seserys, matydamos, kad ji nepatenkinta, iš jos nusijuokė: „Ar tikrai manai, kad Kušo karalius taip padarė? To negali būti. Puodžius padarė, imk drąsiai“. Prabhavati nepradėjo joms aiškinti, kad karalius padarė puodą ir kad jis dabar yra mieste. Puodžius grįžo ir perdavė pinigų Bodhisatvai: „Karalius patenkintas tavo darbu, brangusis. Jis liepė tau daryti puodus jo dukroms, o aš juos nešiu į rūmus“.

„Nėra galimybės ir iš čia patekti pas Prabhavatį, turiu eiti į kitą vietą“, – nusprendė Bodhisatva. Pinigus paliko meistrui, o pats tapo krepšininko mokiniu. Prabhavati jis nupynė vėduoklę ir ant jos pavaizdavo karališką baltą skėtį, o po skėčiu – elegantišką Prabhavatį, o ji sėdi pokylių salėje. Jis kūrė ir kitus dalykus. Meistras viską paėmė ir nuėjo į rūmus. Ir vėl viskas apsivertė taip kaip su puodžiu: karalius sumokėjo šeimininkui tūkstantį ir įsakė Bodhisatvos dirbtas smulkmenas nunešti jo dukterims. Krepšininkas tiesiai ištiesė Prabhavatį skirtą vėduoklę. Kitas nieko ant jo nebūtų pamatęs, bet Prabhavati viską matė, suprato: vėlgi tai karaliaus darbas – ir supykusi numetė vėduoklę ant žemės. Seserys vėl iš jos nusijuokė. Krepšininkas su tūkstančiu monetų grįžo pas Bodhisatvą.

„Štai ir čia nėra man ką veikti“, – suprato jis, grąžino pinigus savininkui ir nuėjo dirbti pas gėlininką mokiniu. Jis padarė daugybę įmantrių gėlių girliandų, o Prabhavati nupynė tokią įvairių gėlių girliandą, kad ant jos buvo galima pamatyti įvairiausių paveikslėlių. Gėlininkas viską nunešė parduoti į rūmus. Karalius pažiūrėjo ir paklausė: „Kieno čia darbas?“ – „Mano, pone“. – „Kad ne tavo, iš karto matosi, geriau sąžiningai prisipažink.“ – „Tai mano mokinyš dirbo.“ – „Jis ne tau, bet tu tinki būti jo mokiniui! Išmokite iš jo amato. Tegul nuo šiol jis pines girliandas mano dukroms ir duok jam šį tūkstantį monetų“. Karalius padavė pinigų gėlininkui ir pridūrė: „Nunešk gėles mano dukroms“. Įmantrią girliandą, kurią Bodhisatva numatė Prabhavatį, gėlininkas padavė jai į rankas. Ji pažiūrėjo, pamatė ten savo atvaizdą, o paskui karalių ir daug kitų dalykų suprato, kad tai yra vėl karaliaus darbas, supyko ir numetė girliandą ant žemės. Seserys vėl iš jos nusijuokė. Gėlininkas grįžo namo, padavė Bodhisatvai tūkstantį monetų ir papasakojo, kas jam atsitiko.

„Iš čia aš taip pat negaliu patekti pas Prabhavatį“, – nusprendė Bodhisatva, paliko pinigų gėlininkui ir tapo karališkojo virėjo mokiniu. Vieną dieną virėjas atnešė karaliui kažkokį sudėtingą patiekalą, o kaulus su mėsos likučiais atidavė Bodhisatvai, kad šis pats paruoštų jiems patiems maistą. Bodhisatva juos paruošė taip, kad visame mieste pasklido gundantis kvapas. Karalius pauostė orą ir paklausė virėjo: „Kas tai? Virtuvėje kepama kažkokia nauja, sau lygių neturinti mėsa?“ – „Ne, pone, aš tiesiog padėjėjui daviau kaulus su mėsos likučiais, kad jis iš jų mums ką nors išvirtų. Tikriausiai tai ir kvepia“. – „Atnešk man paragauti!“ Karaliui tereikėjo liežuvio galiuku paliesti gabalėlį atneštos mėsos, kaip į šį skonį atsiliepė visas kūnas. Karaliui taip patiko naujas patiekalas, kad jis nedelsdamas atidavė Bodhisatvos virėjui tūkstantį monetų ir įsakė: „Nuo šiol tegul šis jūsų padėjėjas gamina man ir mano dukroms. Tu pats atneši man maisto, o jis tegul neša mano dukroms. Virėjas grįžo ir perdavė karališkąjį įsakymą Bodhisatvai.

„Pagaliau mano noras išsipildys – pamatysiu Prabhavatį! – ir iš džiaugsmo visus pinigus atidavė virėjui. Kitą dieną jis gamino vakarienę; virėjas atnešė maistą karaliui, o pats Bodhisatva paėmė naščius su dubenimis ir nuėjo pas princeses. Prabhavati pamatė jį ateinantį į jos kambarį su naščiais ant pečių, ir ji pagalvojo: „Jis daro tai, kas jam nedera, jis ėmėsi vergų ir tarnų darbo! Jei dabar tylėsiu, jis manys, kad tapau jam palanki, atsisės čia ir žiūrės į mane taip, kad negalėsiu jo išmesti. Privalau su juo elgtis griežčiau ir pasijuokti, kad jis net nesugalvotų čia likti. Aš tuoj jį išvarysiu!“ Ji paliko duris pusiau atidarytas, vieną ranką uždėjo ant sąramos, kita paėmė už sklendės ir pasakė:

„Veltui, Kuša, lenkiesi virtuvėje
Dienos šviesoje ir tamsų vidurnaktį,

Būtų geriau, jei grįžtumėte į Kušavatį!
Man tavęs neišvaizdaus visai nereikia“.
„Štai ir išgirdau Prabhavati balsą! Karalius apsidžiaugė ir atsakė:
„Amžiams suviliotas tavo grožio,
Iš čia aš nevažiuosiu į Kušavatį.
Madros karalystė man brangesnė už namus,
Džiaugiuosi, kad tave pamačiau.
Amžiams suviliotas tavo grožio,
Neprišimindamas savęs, klajoju po pasaulį.
Aš ilgiuosi tavęs, gazele.
Kas man iš to, iš kur aš kilęs?
Tavęs, apsirengusios brokatu ir auksiniu diržu,
Aš noriu, gražiašlaune, o karalystės man nereikia“.

„Kalbėjau su juo niekinamai, maniau, kad jis išiseis, bet jis tuo tik apsidžiaugė. O jei jis vėl paims mane už rankos ir pasakys: „Aš esu Kušo karalius! Kas tada ateis man į pagalbą? O juk mus ko gero gali išgirsti!“ Su tokiomis mintimis Prabhavati užtrenkė duris ir užsirakino. Karalius nunešė naščius su indais seserims ir pamaitino. Prabhavati pati nėjo valgyti, ji pasiuntė kuprę: „Eik, atnešk man maisto, kurį paruošė karalius“. Ji atnešė: „Štai, valgyk“. „Ne, aš nevalgysiu to, ką jis paruošė. Valgyk pati. O savo pačios vakarienę pagardink ir atnešk man. Apie tai, kad čia Kušo karalius, niekam nė žodžio. Nuo šiol kuprė valgė tai, ką atnešdavo Kuša, o savo pietus atiduodavo Prabhavati. Kušai nebebuvo įmanoma pamatyti Prabhavati ir jis pagalvojo: „Ar ji turi nors lašelį gailėsčio man? Reikėtų tai patikrinti“. Kartą pavaišinęs jos seseris vakariene, jis, palikdamas ją kambarius, tyčia užkliuvo už slenksčio, numetė puodus, aimanuodamas krito ir sulaukė kvapą. Prabhavati atidarė duris triukšmui ir pamatė, kad jis guli veidu žemyn, o ant viršaus naščiai: „Čia guli karalius, pirmasis visoje Džambudvipoje! Dieną naktį jis kenčia dėl manęs. Bet jis nepripratęs prie tokio gyvenimo, todėl ir apvirto, o dar ir naščių prispaustas. Ar jis gyvas? Ji pagalvojo, išėjo iš kambario, apvertė jį ir pažvelgė į veidą: kvėpuoja jis ar ne? Bodhisatva paėmė gurkšnį seilių ir išspjovė – jos nukrito ant jos drabužių. Prabhavati iškart grįžo į kambarį ir, palikusi duris pusiau praviras, pašaipiai pasakė:

"Nemėgiama įkyrumas veda į nelaimę.

Myli be atsako, veltui bandai laimę."

Tačiau nei įžaidimas, nei pašaipa nesuglumino įsimylėjusio karaliaus, ir jis iškart atsakė:

„Nemėgiama ar miela – man reikia tavęs, mano meile.

Meilėje mes vertiname tik sėkmę, o nesėkmė yra nelaimė“.

Karalienė neliko skolinga ir labai griežtai, tikėdamasi, kad jis išeis, pasakė:

„Greičiau mediniu kastuvu atkasi akmeninę uolą

Arba tvėją pakinkysi, o aš tavęs nepamilsiu“.

Karalius atsakė:

„Ne širdį turi, o akmenį, nors išvaizdos esi graži.

Svetimoje žemėje iš tavęs negirdžiu nei vieno gero žodžio.

Kai, Prabhavati, žiūri į mane susiraukusi,

Tada jaučiuos esąs rūmų virėja, jaučiuosi kaip tarnas.

Kai tu, Prabhavati, žiūri švelniomis akimis -
Tada aš visai ne virėjas, tada vėl Kuša – karalius“.

„Koks nuolankus ir ramus jis tapo! pagalvojo Prabhavati. "Pabandysiu jį apgauti, o gal eis jo atsikratyti?" Ir ji pasakė:

„Jei mano likimą burėjai numatė teisingai,
Geriau būti ketvirčiuotai, bet ne tavo žmona“.

Karalius išklause ir paprieštaravo: „Brangioji, aš taip pat pasiteiravau savo karalystės žynių, ir jie štai kaip išpranašavo: „Prabhavati negali turėti kito vyro, tik garsiakalbį Kušį“. Ir mano nuojauta man sako, kad taip turi būti.

Jei mano spėjimas arba būrėjų spėjimas yra teisingas
Tau lemta būti tik garsiabalsio Kušio žmona“.

„Ne, jo neina sutrikdyti. Bet visai nesvarbu, ar jis išeis, ar ne? Man nerūpi!" Prabhavati pagalvojo ir užsidarė kambarį.

Nuo to laiko jis daugiau jos nematė, visą laiką buvo užsiėmęs virtuvės darbais ir buvo labai pavargęs. Ryte vos atsikėlęs skaldė malkas, plovė indus, naščiais nešė vandenį; turėjo miegoti tuščiame lovyje, anksti kėlėsi ir ėmėsi visokių valgių gaminimo, pradedant nuo ryžių košės, paskui nešė pietus į rūmus, patarnavo ten prie maisto ir, vienu žodžiu, kentėjo didelių vargus dėl savo meilės. Kartą pamatė kuprę: ji ėjo per kiemą, apeidama virtuvę. Karalius ją pašaukė. Tačiau kuprė, bijodama Prabhavati, nedrįso prie jo prieiti ir net pagreitino žingsnį. Karalius pribėgo prie jos: „Palauk, kuprė!“ – „Kas tai?– ji apsisuko. – Negirdžiu, ką tu sakai.“ - „Klausyk, kuprė! Kodėl esate tokios žiaurios man, jūs ir jūsų poniai! Kiek dienų gyvename vienas šalia kito, o aš net neturiu iš jos jokių žinių, nežinau, ar ji sveika. Apie dovanas nėra nė ką sakyti! Na gerai. Ar galite nors šiek tiek padėti laimėti Prabhavati palankumą man ir leisti man su ja pasimatyti?“- „Gerai“, – pažadėjo kuprė. „Na, jei suorganizuoji man susitikimą su ja, kaip atlygį padovanosiu tau tokį papuošalą, kad tapsi tiesesnę už bet kokią gražuolę“, – ėmė ją įkalbinėti Bodhisatva.

Sutiksiu tave Kušavatyje su auksiniu monistu,
Jei dailiašlaunė į mane pažiūrės be pykčio.
Sutiksiu tave Kušavatyje su auksiniu monistu,
Jei dailiašlaunė meiliai ištars man žodį.
Sutiksiu tave Kušavatyje su auksiniu monistu,
Jei dailiašlaunė man nusišypsos švelniai.
Sutiksiu tave Kušavatyje su auksiniu monistu,
Jei dailiašlaunė man linksmai nusijuoks.
Sutiksiu tave Kušavatyje su auksiniu monistu,
Jei dailiašlaunė man leis ją apkabinti.

„Gerai, pone, nusiramink, – atsakė kuprė. - Ji bus tavo valioje, turėkite kantrybės. Pamatysi, ką aš sugebu!"

Ji gerai viską apgalvojo ir atėjo pas Prabhavati. Iš pradžių ji sugalvojo išvalyti jos kambarius ir, prisidengdama tokia priedanga, išnešė viską, kuo galėjo smogti ar sužeisti, iki sandalų ir žemės grumsto. Ji švariai iššlavė patalpas, prie įėjimo, prie slenksčio, pastatė sau aukštą krėslą, o Prabhavati – žemą gultą ir sako: „Gulkis, dukra. Leisk man paieškoti po tavo galvą“. Prabhavati atsigulė ant gulto ir padėjo galvą ant auklės kelių. Ji trumpai pakasė ir

pasakė: „Žiūrėk, kiek daug!“ - o pati pasirausė po savo plaukus, pagavo keletą vienetų ir parodė Prabhavati: „Pažiūrėk, kiek tu jų turi.“ Taip ji pamažu įsikalbėjo su princese ir pradėjo girti Bodhisatvą:

„Man atrodo, kad tu nesigaili Kušos!

O jis vien dėl tavęs vienos pasisamdė karaliaus virėju.“

Prabhavati užsidegė. Tada auklė išslydo iš kambario, užtrenkė už savęs duris ir visu svoriu pakibo ant užrakto virvutės. Prabhavati, negalėdama atidaryti durų ir ją pasiekti. pagrasino:

„Man atrodo, kad šiandien tu liksi be liežuvio!

Už tokį įžulumą išrausiu jį tau peiliu.“

O kuprė, nepaleisdamas virvės, vis kartojo: „Tu nepaklusni, nerami mergina! Kam tas tavo grožis! Tu grožiu nebūsi soti“, - ir pradėjo vardinti karaliaus nuopelnus:

„Nežiūrėk, kad jis neišvaizdus.

Ar tai svarbu vyrui?

Tu, Prabhavati, pagalvok,

Kiek jis turi dorybių!

Jis giriamas visame pasaulyje

Jis turtingas, nepaprastai galingas,

Didžiosios karalystės valdovas.

O paklausyk jo balso:

Aksominis, žemas, skambus,

Subtilus, mielas ausiai!

Jis pranoko visus amatus

Be to, jis yra drąsus žmogus.

Iš tiesų, jis vertas meilės“.

„Tu, kuprė, per daug kalbi. Tiesiog leisk man pasiekti tave. Priminsiu, kas yra tavo šeimininkė!“ Prabhavati bandė ją išgąsdinti. Tačiau ji taip pat rado ką atsakyti: „Iki šiol tavęs neišdaviau, nesakiau tavo tėvui, kad čia yra Kušo karalius. Palauk manęs! Šiandien jis sužinos“. Auklė pradėjo kalbėti vis garsiau, o Prabhavati išsigando: „Tyliau! Staiga mus kažkas išgirs!“ - ir sunkiai auklę nuramino.

O Bodhisatva, nesėkmingai laukdamas susitikimo su Prabhavati, pavargo nuo tokio gyvenimo. Nuo blogo maisto ir blogo miego jis visiškai puolė į neviltį: „Ir kam man jos reikia! Aš čia gyvenu jau septintą mėnuo ir net nematau jos. Ji labai žiauri ir atšiauri. Eisiu namo, bent pažiūrėsiu į tėvus“.

Tą pačią akimirką Šakra apsidairė po pasaulį ir pastebėjo, kad Bodhisatva liūdnas. „Karalius nematė Prabhavati jau septynis mėnesius. Aš jam padėsiu!“ - jis nusprendė. Savo magiška galia jis sukūrė madros karaliaus pasiuntinius ir išsiuntė juos septyniems karaliams su tuo pačiu laišku: „Prabhavati paliko karalių Kušą ir grįžo namo. Ateikit ir pasiimkit ją sau į žmonas.“ Ir visi septyni karaliai, kiekvienas su didele palyda, atvyko vienu metu prie miesto sienų ir, pamatę vienas kitą, pradėjo klausinėti: „Kodėl jūs čia atvažiavote? Reikalas greitai buvo išaiškintas, ir visi septyni smarkiai įsiuto: „Pasirodo, jis ketina ištekinti ją vieną už mūsų septynių! Taip, tai negirdėta! Jis tyčiojasi iš mūsų! Na, mes jam parodysim!“ Ir karaliui buvo įteiktas toks jų reikalavimas: „Arba ištekink Prabhavati už mūsų visų, arba mes pradėsime

karą prieš tave“. Karalius tai išgirdo, išsigando ir sukvietė tarybą: „Ką mes darysime?“ - „Valdove, - atsakė patarėjai.- Visi septyni karaliai atėjo paimti Prabhavati. Jie grasina sugriauti miesto sienas, jėga įsiveržti į miestą ir nužudyti visus gyventojus bei užgrobti mūsų karalystę, jeigu jos jiems neatiduosime. Teks siųsti jiems Prabhavati tol, kol sienos dar nesugriautos.

Išdidžiai atsistojo po sienomis
Riteriai šarvuoti.
Turime atiduoti jiems princesę,
Priešingu atveju jie sunaikins miestą“.

Karalius išklausė juos ir pasakė: „Gerai. Bet jei vienam iš jų duosiu Prabhavati, likusieji vis tiek pradės karą. Beprasmiška atiduoti ją vienam karaliui. Na, tegul ji dabar pati pamato, kuo gresia jos užsispyrimas! Ir reikėjo jai palikti pirmąją visos Džambudvipos karalių ir pabėgti namo! Štai nubausiu aš ją, įsakysiu supjaustyti į septynias dalis ir atsiųsiu jas kiekvienam po gabalą.

Aš išdidžiąją Prabhavati
Liepsiu sukapoti dalimis
Ir išdalinsiu jas priešams,
Kurie dabar grasina karu“.

Šios jo kalbos tuoj pasklido po rūmus. Tarnaitės taip pat pranešė ir Prabhavati: „Girdėjome, kad karalius ketino jus suskirstyti į septynias dalis ir išsiųsti jas septyniems karaliams“. Apimta mirtinos baimės Prabhavati pašoko ir nubėgo į motinos miegamąjį. Nuostabi, apsirengusi šilkais. Karalienė nuskubėjo pas mamą. Jos akyse blizgėjo ašaros. Tarnaitės sekė jai iš paskos. Ji pribėgo prie mamos ir gaudžiai pradėjo verkti:

„Vajei, kas su manimi bus!
Mano veidas pripratęs prie pudros
Priprato žiūrėti į veidrodį
Ir matyti, koks jis nuostabus,
Gražu, nepriekaištingas, mielas.
Dabar jis žiūri į žemę!
O tos garbanos juodos!
Jie patepti sandalmedžiu
Bet jie bus susivėlę ir nešvarūs.
Gulėti lauke tarp mirusiųjų,
Juos grifai draskys nagais!
Mano gerai prižiūrimos rankos!
Jos vos pasidengusios pūkelio.
Įtrintos sandalmedžio milteliais
O nagai nudažyti raudonai-
Dabar kšatrijai jas nukirs
Ir jas išmes suryti vilkui!
O tos krūtys pilnos!
Jos išteptos sandalmedžiu
Bet su jais aš nemaitinsiu savo sūnaus,
Tik kraujo ištroškusį šakalą,

Jis įsikas į jas riaumodamas!
Platūs, gražūs klubai
(Juos dengia tik diržas
Iš audinio išsiuvinėto auksu
Dabar negailestingai nukirs
Ir juos išmes suryti vilkuil
Šakalai, vilkai, miško šunys
Ir kiti plėšrūnai
Suris dabar Prabhavati
Ir taps jie amžinai jauni.
Jei jau nori paimti mano kūną
negailestingi kšatrijai,
Bent jau tu jų maldauk
Kad atiduotų tau kaulus
Ir prie kelio juos sudegink.
Liepė ten viską sukasti
Ir pasodink karnikarą.
Kai ji žiemos pabaigoje
Visa apsipils žiedais,
Gal tu mane prisiminsi:
"Miela buvo Prabhavati!"

Taip ji gailiai verkė savo motinai. Tą valandą pagal karališkąjį įsakymą į rūmus atėjo budelis su kirviu ir kalade. Žinia apie tai iš karto apskriejo visus rūmus. O karalienė motina, sužinojusi apie budelio atvykimą, labai nuliūdo ir apimta didelio sielvarto kreipėsi į valdovą.

„I deivę grožiu panaši
Madrų karalienė, Prabhavati motina,
Atėjo pas karalių prašyti dėl dukters,
Ir aš pamačiau ten kirvį su kalade.
„Nejaugi tu mano dukra su kirviu,
Tokią liekną, grakščią -
Liepsi sukapti į gabalus, deja,
Kad atiduoti jos palaikus priešams?“

„Kam bereikalingi žodžiai, karaliene“, - pradėjo jai sakyti madrų karalius. - „Tavo dukra paliko savo vyrą, galingiausią karalių iš visų Džambudvipoje, parbėgo namo beveik savo pėdomis - jie dar turi būti nenusitrynę kelyje. Juk ji pati ir parsinešė sau nuosprendį. Tegul ši išdiduolė patiria bausmę pagal savo nuopelnus!“ Karalienė grįžo pas dukrą ir pravirko:

„Linkėjau tau tik gero,
Bet tu neklausei patarimų.
O dabar tu lauki ketvirčiavimo,
Tavo kelias dabar yra į Džamos buveinę.
Kas protingų žodžių
Gerų linkėjimų neklauso,
To laukia tik bėdos,

Jis pats ruošia sau mirtį.
O jei būtum pagimdžiusi Kušoje
Mūsų gyvenimo džiaugsmą, sūnų, -
Įpėdinį auksiniais drabužiais,
Ir augintum jį sau nerūpestingai,
Būtum labai gerbiama artimųjų,
Ir mirtis tau negrėstų.
Kur gaudžia gongas, kur trimituoja dramblys -
Galingųjų kšatrijų šeimoje
Argi ne didžiausia laimė gyvenime?
Kur žirgai žvengia prie vartų,
Kur skamba liūdnos dainos -
Galingųjų kšatrijų šeimoje
Argi ne didžiausia laimė gyvenime?
Ten, kur kviesdamas šaukia povas
Ir girdisi gegutės giedojimas, -
Galingųjų kšatrijų šeimoje
Argi ne didžiausia laimė gyvenime?“

„Ak, jeigu Kušo karalius šiandien būtų čia! Jis išvartų visus septynis, išvaduotų mano dukrą nuo žiaurios mirties ir pasiimtų ją atgal“.- pagalvojo karalienė motina ir garsiai pasakė:

„Kur yra visų priešų grėsmė,
Priešo pajėgų naikintojas,
Kuša, išmintingasis karalius?
Jis būtų išgelbėjęs tave nuo mirties!“

„Mano mama giria Kušą, bet nesitiki iš jo pagalbos, - pagalvojo Prabhavati. – Pasakysiu jai, kad jis čia ir tarnauja karaliaus virėju. Ir jį prisipažino:

„Čia yra visų priešų grėsmė,
Priešo pajėgų naikintojas,
Kuša, išmintingasis karalius!
Jis nugalės juos mūsųje!“

„Ką ji čia šneka? Tiek persigandus, kad nebežino ką kalba“- pagalvojo mama.

„Tu arba klieidi, mano dukra,
Arba sukvailėjai iš baimės.
Jei Kuša būtų čia,
Negi mes nebūtume žinoję?“

„Mama manimi netiki. Ji neįtaria, kad jis jau septyni mėnesiai gyvena čia. Imsiu ir įrodysiu jai“, – nusprendė Prabhavati. Ji nuvedė mamą už rankos prie lango ir parodė į Kušą:

„Štai kieme stovi virėjas,
Jis apsirengęs dhoti⁵³ drabužiais
Ir nešvarius indus valo.
Ar jūs jo neatpažįstate?“

⁵³ Paprastas vyriškas drabužis iš audeklo gabalo, kuris apsukamas aplink klubus.

Bodisatva iš tikrųjų tuo metu atnešė vandens ir pradėjo plauti puodus. „Šiandien pagaliau mano didysis noras pagaliau išsipildys: Prabhavati bus mirtinai išsigandusi ir atskleis kitiems, kad aš čia. O tuo tarpu, kad greičiau praeitų laikas, reikia dirbti“, – svarstė jis.

Karalienė jo nepažino ir su panieka tarė dukrai:

"Tu valstiete ir čandale,
Šeimą sutepusi!
Princesė pagal giminę
Kaip tu susidėjai su tuo vergu!"

„Mama nenumano, kad tai Kuša, nežino, kad jis dėl vienos manęs ėmėsi tokio amato“, – suprato Prabhavati ir paprieštaravo:

„Tu viską supratai neteisingai.
Aš neteršiu šeimos vardo.
Aš ne valstietė ir ne čandalė.
Tai karaliaus Ikšvaku sūnus,
O ne jokių būdu niekingas vergas!
Kiekvieną dieną jo sostinėje
Ruošiamos vaisės
Pamaldiems brahmanams,
Iš viso jų yra dvidešimt tūkstančių.
Kuši turi tiek pat dramblių,
Kuši turi tiek pat arklių,
Kuši turi tiek pat jaučių.
Tiek pat skirtingų vežimų.
Tiek pat karvių melžiama
kasdien jo karalystėje.
Tai karaliaus Ikšvaku sūnus,
Ir jokių būdu ne niekingas vergas!"

„Ji kalba labai užtikrintai; gal tai tikrai Kuša“, – pagaliau patikėjo mama. Su šia žinia ji nuėjo pas karalių. Jis skubiai pasirodė pas Prabhavati: „Ar aš teisingai girdėjau, kad karalius Kuša yra čia?“ — „Taip, tėve. Septynis mėnesius jis jums tarnauja virėju, gamina maistą man ir mano seserims“. Karalius ne iš karto patikėjo, vėl paklausė kuprės, bet ir ji viską patvirtino. Tada karalius papriekaištavo Prabhavati:

„Tu pasielgai labai blogai,
Kad mums nepapasakojai apie karalių,
Kai jis slapta atėjo pas mus,
Persirengęs virėjo apdaru,
Kaip kobra su varlės oda“.

Jis nedelsdamas nusileido pas Kušą, pasisveikino su juo, maldingai sudėjo rankas ir pradėjo prašyti atleidimo;

„Aš tau nusidėjau,
Atleisk man, didysis kary,
Tu atėjai pas mus neatpažintas.
Aš to nesitikėjau“.

„Jei aš atsakysiu grubiai, jam plyš širdis. Reikia jį paguosti“.- pagalvojo Bodhisatva ir pasakė:

„Čia aš vienas kaltas,
Pats nusprendžiau tapti virėju.
Geriau tu man atleisk.
Tu nekaltas, karaliau, niekuo“.

Karalius pamatė, kad Kuša nusiteikęs draugiškai, grįžo į rūmus ir įsakė Prabhavati nedelsiant prisipažinti savo kaltes vyrui:

„Eik, neprotingoji,
Ir nusilenk prieš karalių.
Galbūt jis pasigailės
Išgelbės tave nuo mirties“.

Prabhavati pakluso ir nuėjo link jo; seserys ir tarnaitės sekė iš paskos. Bodhisatva stovėjo toje pačioje vietoje, apsirengusi kaip puodžius. Jis atspėjo, kad Prabhavati ateis pas jį. „Dabar aš sulaužysiu jos išdidumą! Ji dabar purve voliosis prie mano kojų!“ - pagalvojo jis, visą puoduose paruoštą vandenį išpylė ant žemės, dar su šluota pamaišė. Gavosi didelė purvo bala. Prabhavati priėjo, nukrito prie jo kojų tiesiai į purvą ir pakluso.

Paklausė tėvo patarimo
Prabhavati panaši į dievą.
Kušai prie kojų su kakta prigludo,
galingajam malų valdovui:
„Atleisk man už visas tas naktis
kad aš buvau atskirai nuo tavęs!
Nepyk, didysis kary!
Aš krentu tau prie kojų.
Nuo šiol duodu pažadą
išgirsk mane, o maharadžai,
Kad aš daugiau niekada
nesipriešinsiu tavo siekiams.
Jei neįsklausysi mano maldos,
šiandien mane ketvirčiuos“.

„Jei aš jai atsakysiu: „Taip tau ir reikia“, - jos širdis plyš. Būtina ją nuraminti “, - nusprendė Bodhisatva ir atsakė:

„Ar aš galiu neišgirsti maldų!
Nusiramink, aš tau atleidžiu.
Aš nesu kerštingas, mieloji.
Tu gali daugiau nebebijoti.
Nuo šiol duodu pažadą
išgirsk mane, mano karaliene,
Kad aš daugiau niekada
nebesipriešinsiu tavo siekiams.
Tavęs, gražuole, aš norėjau
ir daug vargo iškentėjau.

Buvau pasiruošęs čia viską sutriuškinti,
kad tave parvežti atgal“.

Tada Kušos karalius pažiūrėjo į aplinkinius – kaip pats dangaus gyventojų karalius Indra dairosi aplink savo palydą – ir buvo kupinas karinio pasididžiavimo: „Kas čia darosi? Aš vis dar gyvas, o svetimi žmonės nori paimti mano žmoną? O jis tarsi liūtas karališkajame kieme išsitiesė ir užriaumojęs: „Tegul visi mieste žino, kad aš čia! - ir pridūrė: - Aš paimsiu juos gyvus.

Parenkite vežimus
Paruoškite kavaleriją mūšiui.
Aš parodysiu jums savo meistriškumą,
Tegul mano priešai manęs bijo“.

„Dabar mano užduotis yra paimti priešus į nelaisvę, – kreipėsi jis į Prabhavati. „O tu eik nusiprausti, apsirenk ir lauk manęs rūmuose“. O ir pačiam Kušai reikėjo pasiruošinti savo išvaizda. Norėdami tai padaryti, madrų karaliaus pavaldiniai pastatė palapinę tiesiog virtuvės kieme. Pasirodė kirpėjas. Karaliui Kušai išplovė galvą ir barzdą, sušukavo plaukus ir padovanojo visą brangenybių komplektą. Tada jis lydimas patarėjų užlipo į rūmų bokštą, rūščiai pasižiūrėjo ir visi nuo jo žvilgsnio pradėjo tirtėti. „Atėjo laikas žygdarbiams!“ - pareiškė jis.

Grėsmingas karalius, kaip liūtas, ištiesė pečius
Ir ištempė savo galingą kūną.
Žiūrėjo į jį susižavėjusios
Visos rūmų gyventojos.

Madrų karalius atsiuntė jam gerai išmokytą ir gausiai papuoštą karo dramblį. Ant nugaros sėdintis Bodhisatva, užsiskleidęs baltu skėčiu, įsakė: „Atveskite Prabhavati!“ Jis pasodino karalienę už savo nugaros ir kariuomenės – karo dramblių, kovos vežimų, kavalerijos ir pėstininkų – priekyje išėjo iš miesto pro rytinius vartus, tris kartus ištarė mūšio šauksmą: „Aš Kušo karalius! Kas nori pasigailėjimo, tegul puola ant žemės“, - ir puolė į mūšį.

Kušo karalius atsisėdo ant dramblio
ir pasisodino Prabhavati,
Jis sušuko savo garsiu balsu
ir puolė į mūšį.
Ir išgirdęs jo grėsmingą šauksmą,
priešai susimaišė
Ir iškart puolė bėgti,
kaip antilopės nuo liūto.
Pėstininkai, karietininkai,
varovai ir raiteliai
Išardė savo gretas
ir pabėgo į visas puses.
Dievų karalius apsidžiaugė
ir žavėdamasis narsumu,
Jis Vairočanos perlą
atnešė laimėtojų dovanų.

Taigi Kuša karalius laimėjo
ir priimtas kaip dovana Vairočana.
Tada jis ant dramblio nugaros
grįžo į Sakalos miestą.
Visus septynis kariūnus
jis nugalėjo ir paėmė į nelaisvę,
Jis atvedė juos ir atidavė savo uošviui:
„Štai, pone, jūsų priešai.
Dabar jie nugalėti,
jų gyvenimas ir mirtis yra tavo rankose.
Nuspręskite patys, ką su jais daryti -
nubausti arba atleisti“.

Madrų karalius pasakė:

„Jie yra tavo priešai, karaliau,
o visai ne mano priešai.
Viskas jūsų valioje, pone
nubausti arba atleisti jiems“.

„Nėra prasmės jų bausti“, – nusprendė Didysis. - Ir tegul taip, kad jie čia atėjo veltui,
nes madros karalius turi dar septynias dukteris – Prabhavati seseris. Kodėl jis negalėtų jų
ištekinti už šių karalių? Ir jis pasakė:

„Tu turi septynias dukras,
gražias kaip apсарos.
Jos turi būti ištekintos už tų karalių -
savo priešus paversime žentais“.

Madrų karalius atsakė:

„Tu čia – visų šeimininkas,
mes visi tau pavaldūs.
Ką tik nori, gali jiems duoti.
Tavo sprendimas yra mums įsakymas“.

Ir Kuša įsakė visoms princesėms pasipuošti ir ištekino jas už septynių karalių.

Septyni karaliai buvo patenkinti
netikėta sėkme
Ir, dėkingi Kušai,
išvyko į savo namus.
O pats Kušo karalius galingarankis
paėmė brangakmenį Vairočana
Ir vėl atgavęs žmoną,
grįžo į savo vietą Kušavatyje.
Nuo brangakmenio, Šakros dovanos,
jo veidas pasikeitė:
Kai Prabhavati ir Kuša
stovėjo vežime greta,
Jie užgožė vienas kitą

abu spindėjo grožiu.
Motina atgavo savo tikrą sūnų,
sutuoktiniai susijungė
Ir nuo tada gyveno santarvėje,
valdydami turtingą karalystę“.

Baigęs šį dharmos mokymą. Mokytojas paaiškino arijų pozicijas, o paskui nustatė atgimimus: „Dabartiniai karaliai ir karalienės buvo tėvai, jaunesnysis Kušio brolis buvo Ananda, kuprė buvo Kubdžottara, Prabhavati yra dabartinė Rahulos motina, patarėjai ir tarnai buvo dabartiniai mano dabartiniai pasekėjai, o aš pats buvau Kušos karalius“. Vienuolis, klausydamas paaiškinimo, įgijo atsivėrusio klausymo vaisių.

DŽATAKA APIE CARĄ-ŽMOGĖDRĄ (537)

„Kaip tu iki to priėjai, virėjau?..“ – taip kalbėjo Mokytojas, apsistojęs Džetos giraitėje apie therą Pirštlaužęją. Apie tai, iš kur jis atėjo ir kaip tapo vienuoliu, išsamiai aprašyta sutros paaiškinimuose apie Pirštlaužęją. Ten galite sužinoti, kad jis buvo brahmanas iš gimimo, bet tapo nuožmiu žudiku-plėšiku ir buvo pramintas Pirštų laužytoju, nes nužudytiems žmonėms jis nulauždavo didžiuosius pirštus ir suverdavo juos ant siūlo, kad galėtų nešioti ant kaklo kaip karolius. Vieną dieną Mokytojas tyčia nuėjo tuo keliu, kur plėšikavo Pirštlaužys, ir jam pavyko sutramdyti piktadarį žodžiu, o ne jėga. Jis priėmė vienuolystę. Iš pradžių visi žmonės prisimindavo jo praeitį ir varydavo jį šalin. Bet kartą jis praėjo pro gimdančią moterį, kurią kankino sunkus gimdymas ir, norėdamas jai padėti, prisiekė, kad nuo to laiko, kai Palaimintasis jį palaimino vienuoliu, jis net minčių neturėjo apie kraujo praliejimą. Ir moteris dėl jo stiprybės priesaikos sėkmingai pagimdė⁵⁴. Nuo to laiko jis jau visur be vargo gaudavo išmaldą. Uoliai praktikuodamas vienumoje, jis sugebėjo atskirti savo mintis nuo kliūčių koncentruotai kontempliacijai⁵⁵ ir pagaliau sugebėjo pasiekti šventumą, įgyti antgamtinių sugebėjimų ir bendrauti su aštuoniasdešimt didžiųjų therų. Ir tada vieną dieną dharmos klausymosi kambaryje vienuoliai pradėjo tokį pokalbį: „Taip, gerbiemieji! Tokių nuožmų plėšiką, negailestingą žudiką, Palaimintasis sugebėjo prišnekinti ir nuraminti be smurto, be ginklų, juk tai labai sunkus reikalas. Tai yra žygdarbiai, kuriuos atlieka Nušvitė! Mokytojas tada buvo savo kvapnioje celėje, bet savo nepaprastai subtilia klausa⁵⁶ išgirdo šį pokalbį ir suprato, kad kaip tik šiandien jis turėtų ateiti pas vienuolius, nes jam turėtų pasisekti skelbti dharma. Ir jis su tuo nuostabiu lengvumu, būdingu Nušvitusiam, atėjo į dharmos klausymo salę, atsisėdo ant jam pasiūlytos sėdynės ir paklausė: „Apie ką jūs dabar kalbate, vienuoliai?“ Ir vienuoliai papasakojo. „Ne, vienuoliai, nieko stebėtino tame, kad šiame gyvenime, jau pasiekęs aukščiausią pabudimą, aš jį sutramdžiau. Juk ir anksčiau, kai dar tikėjau pabudimo keliu ir turėjau ribotų žinių, jau galėjau jį nuraminti“, – apie praeitį pasakojo Mokytojas.

„Kadaise Kuru karalystėje, jos sostinėje Indrapatanoje, teisingai karaliavo karalius, vardu Kauravja. Tada Bodhisatva gimė jo vyriausios žmonos sūnumi. Jie pavadino jį Sutasoma. Kai jis užaugo, tėvas išsiuntė jį mokytis į Takšašilą pas garsų mokytoją, o jis iškeliavo su pinigais mokytojui. Ir tuo pat metu Varanasyje viešpatavęs Kašio šalies karalius pasiuntė savo sūnų prinčą Brahmadatą mokytis to paties. Jis ėjo tuo pačiu keliu. Ir štai Sutasoma pagaliau priėjo prie Takšašilos vartų ir atsisėdo pailsėti ant suoliuko po baldakimu. Brahmadatta taip pat atėjo ir atsisėdo ant suolo šalia jo. „Matau, drauge, pavargote nuo kelio“, – pasakė jam Sutasoma. „Iš kur tu ateini?“ – „Iš Varanasio.“ – „O kas tu esi?“ - esu karaliaus Brahmadatta sūnus“. - "Koks tavo vardas?"- "Princas Brahmadatta".- „Kodėl čia atėjai?“ – „Išmokti menų.“ Taigi Brahmadatta atsakė į jo klausimus, o paskui pats savo ruožtu

⁵⁴ Turima galvoje taip vadinama tiesos priesaika.

⁵⁵ Yra penkios tokios kliūtys: potraukis jausmingumui; susierzinimas; tinginystė ir vangumas, tai yra per žemas tonas; susijaudinimas, tai yra, pernelyg aukštas tonas, ir sekantys po jo gailejimas, neapgalvotų veiksmų, atliktų sujaudintos būklės; abejonė.

⁵⁶ Nepaprastai subtili klausa pasiekama jogos praktika ir susideda iš gebėjimo išgirsti, kai reikia, bet kokių atstumų.

klausinėjo Sutasomos. Jis papasakojo jam viską apie save. Jaunuoliai pamatė, kad jie abu yra kšatrijai, abu atėjo mokytis pas tą patį mokytoją ir susidraugavo. Kartu jie atėjo pas mokytoją į namus, pagarbiai jį pasveikino, prisistatė ir pasiprašė būti jo mokiniu. Jis sutiko. Ir taip, padavę jam pinigų, jie ėmėsi mokslų. Ir ne jie vieni buvo jo mokiniais.

Tuo metu apie šimtą princų iš visų Džambudvīpos kraštų pas jį mokėsi menų. Sutasoma tapo vyriausiuoju tarp jų. Kartodamas užduotis paskui mokytoją, jis greitai viską išmoko iki tobulumo. Po to jis pirmiausia nusprendė eiti pas princą Brahmadattą – juk jis buvo jo bendražygis ir pradėjo jam padėti, todėl ir Brahmadatta greitai viską išmoko. O paskui mokslus baigė kiti. Galiausiai mokytojas visus išbandė, atsisveikino ir jie, Sutasomos vedami, susiruošė namo. Kelio pašonėje Sutasoma jiems pasakė šį atsisveikinimo žodį: „Dabar jau laikas atsiskaityti savo tėvams, ką išmokote, ir pradėti patiems valdyti. Kai tapsite karaliais, prisiminkite mano nurodymus jums“. – „Kokius nurodymus, mokytojau?“ – „Per pilnatį ir jaunatį laikykitės pasninko⁵⁷ ir šiomis dienomis neskerskite gyvulių“. Jie pažadėjo. Bet faktas buvo tas, kad Bhodisatva žinojo tokias knygas, kuriose rašoma, kaip pamatyti žmogaus likimą pagal žmogaus išvaizdą, ir iš jų sužinojo, kad Varanasio princas atneš žmonėms didelį pavojų – štai iš kur nurodymas. Jie išsiskirstė, nuėjo į savo žemes, atsiskaitė prieš tėvus apie tai, ką išmoko, ir tėvai pašventė juos į karalius. Jie nepamiršo vienas kito ir Sutasomai rašė, kad pradėjo valdyti savo karalyses ir laikosi jiems duotų nurodymų. „Žiūrėkite, nepasiduokite pagundoms“, – rašė jiems Bodhisatva. Iš visų šių princų tik Varanasio karalius nepripažino valgio be mėsos, jam netgi paruošė skerdyklą, kad ateityje būtų galima ją naudoti pasninko dieną. Tačiau vieną dieną jo virėjas apsižiopsojo ir jo paruoštą mėsą pavogė šunys iš karališkojo veislino. Virėjas mato, kad mėsos nėra, nuėjo jos pirkti, bet pasninko dieną nebuvo kur jos gauti, ir sumurmėjo: „Karalius manęs nepasigailės, jei bus vakarienė be mėsos. Reikia kažką galvoti“. Ir štai ką jis sugalvojo: pasirinko valandą, kai nebuvo žmonių, nuėjo į tą vietą, kur numirėlius palieka suėsti šakalams ir grifams, ir nupjovė mėsą nuo šlaunies žmogaus, kuris mirė mažiau nei prieš valandą. Jis iškepė ją geriau ir patiekė karaliui. Vos tik karalius liežuviu galiuku palietė šios mėsos gabalėlį, jį iškart paveikė tas skonis – į šį skonį atsiliepė visas jo kūnas. Ir štai kodėl: praeitame gyvenime jis buvo jakha, tada suvalgė daug žmonių mėsos ir sugebėjo tapti nuo jos priklausomas. „Jei tylėsiu, niekada nesužinosiu, kieno mėsą valgau“, – pagalvojo karalius ir spjovė. „Valgyk, pone, mėsa gera“, – pasakė jam virėjas. Karalius išsiuntė visus artimuosius ir pasakė: „Taip, aš pats matau, kad gera. O kas čia per mėsa?“ – „Tokia, kaip ir praėjusį kartą, pone“.- „Ne, aš neprisimenu to skonio“.- „Taigi šiandien geriau paruošiau“. – „Bet ar anksčiau negaminai taip pat?“ Virėjas tyli. „Na, sakyk taip, kaip yra, arba atsisveikinsi su savo gyvenimu!“ Virėjas išmaldavo karaliaus pažado jo nebausti ir pasakė visą tiesą. „Nereikia papildomo triukšmo, – pasakė karalius. – Tą mėsą, kurią ruošdavai visada, pasilik dabar sau, o man ruošk žmogieną“. – „Tai nebus lengva, pone“. - „Tai nėra taip sunku, nebijok“. „Kur galiu kasdien gauti žmogaus mėsos?“ – „Nieko,

⁵⁷ Senovės Indijoje mėnulio kalendorius buvo naudojamas trumpesniems nei metų laikotarpiams skaičiuoti. Mėnulio mėnuo buvo padalintas į dvi dalis: „šviesus“, tai yra augantis mėnulis – nuo jaunaties iki pilnaties, ir „tamsus“, kai mėnulis mažėjo – nuo pilnaties iki jaunaties. Mėnulio pilnaties ir jaunaties dienos, o kiek mažiau dienos, kai danguje matoma lygiai pusė Mėnulio disko, buvo švenčiamos kaip įprastų religinių švenčių dienos (žr. *uposatha*), tipologiškai panašios į krikščionių sekmadienį, žydų šabą ar musulmonų penktadienį.

kalėjime sėdi daug žmonių“. Taip virėjas ir pradėjo daryti. Galiausiai visi kaliniai buvo suvalgyti. „Ką dabar daryti?“- „Išmesk į gatvę krūvą tūkstančio monetų. Tas, kuris pakels, griebk kaip vagį ir pjauk. Laikas bėgo, ir niekas nebedrįso pažvelgti į monetų krūvą. „O ką dabar man daryti?“ – paklausė virėjas. „Po to, kai išmuša naktinę sargybą⁵⁸ (58), daug žmonių vis dar vaikšto po miestą. Štai tu ir pasislėpk kur nors kryžkelėje ar tarp namų, patykok ko nors ir užmušk jį dėl mėsos.

Nuo tos dienos virėjas pradėjo nešti vis geresnius gabalus mėsos, o ryte miesto gatvėse buvo randami lavonai. Namuose sielvartas: negrižo tėvas, paskui mama, čia nėra brolio, o ten – sesers, iš visur girdėjosi dejonės. Miestiečius apėmė siaubas: „Ar tik ne liūtas ryja žmones, ar tigras, ar kokia jākha? Jie pradėjo atidžiai žiūrėti į lavonus ir pamatė smūgių pėdsakus: „Atrodo, tai žmogaus rankų darbas“. Tada minia įbėgo į karališkąjį kiemą ir pradėjo šaukti karalių. – „Ko jūs norite, brangieji?“ – paklausė karalius. „Pone, mūsų mieste atsirado plėšikas, kuris valgo žmones. Liepk jį sugauti“.- „O aš čia prie ko? Aš jums ne sargas“. Mato miestiečiai, kad carui jie nerūpi, ir nuėjo pas karvedį. Jie jam skundėsi ir sakė: „Reikia ieškoti plėšiko“. – „Duokit man savaitę laiko, rasiu jums plėšiką“, – taip jis padaršino žmones ir įsakė savo tarnams: „Draugai, mieste, matyt, plėšikas atsirado, jis valgo žmones. Slėpkitės įvairiose vietose ir susekite jį“. - „Klausome“, - pasakė jie ir nuėjo į sargybą. O virėjas, pasislėpęs tarp namų, patykojo kažkokią moterį, ją nužudė ir ėmė pjaustyti sultingesnius gabalėlius iš kūno ir dėti į krepšį. Būtent tada jį ir sugriebė, sumušo, sukišo rankas už nugaros ir sukėlė didelį triukšmą: „Štai jis plėšikas! Štai kas valgo žmones!“ Minia subėgo. Jį sumušė iš visos dūšios, užkabino jam ant kaklo krepšį su mėsa ir atvedė pas karvedį. Vadas žiūri į jį ir galvoja: „Kas už to slepiasi? Ar jis valgo žmogaus mėsą? O gal maišo su kita mėsa ir parduoda? O gal kažkieno įsakymu žudo žmones?“ Ir jis paklausė virėjo:

„Kaip tu iki to priėjai, virėjau,
Kaip tu kruvinam reikalui pasiryžai?
Tu atimi gyvybę iš vyrų ir moterų
Ar dėl mėsos ar dėl pinigų?“

Virėjas:

„Ne dėl savęs ir ne dėl pinigų,
Ne dėl šeimos ir ne dėl artimųjų -
Tai mano viešpats, mūsų šalies karalius,
Mėsos kitokios valgyti nenori“.

Karovedys:

„Sakai, kad karaliaus valią vykdydamas,
Tu pasiryžai imtis kruvino verslo?
Taigi, ir ryte akistatoje
Privalai tai pakartoti prieš karalių“.

Virėjas:

„Taip, Kalahastinai, aš tai padarysiu...
Aš padarysiu, kaip tu įsakysi, pone.

⁵⁸ Laikas nuo saulėlydžio iki saulėtekio buvo padalintas į tris vienodus intervalus, vadinamus globėjais (duobė). Čia turima omenyje tai, kad prasidėjus pirmajam naktiniam budėjimui, beveik iš karto sutemsta- veiksmas juda į subtropikuose.

Aš rytoj ryto akistatoje
Neatsisakysiu savo prisipažinimų“.

Nakčiai vadas užrakino virėją saugioje vietoje, o auštant jis pasitarė su karaliaus patarėjais ir, priėję vienos nuomonės, pastatė sargybinius po miestą, pasirūpino, kad valdžia būtų jų rankose, ir nuėjo į rūmus kartu su virėju, ant kurios krūtinės kabojo ta pati pintinė su žmogaus mėsa. Visas miestas užė. O karalius paskutinį kartą valgė tik vakar ryte, nes neteko vakarieniauti, nors jis visą naktį sėdėjo, laukdamas virėjo. Bet virėjas nepasirodė, o per miestą nusirito didelis triukšmas ... „Kas nutiko?“ - pagalvojo karalius: pažiūrėjo pro langą, pamatė virėją su krepšiu ant krūtinės ir suprato, kad jo reikalas atskleistas. Įgavęs drąsos, karalius atsisėdo į sostą. O Kalahastinas priėjo prie jo ir tiesiai šviesiai atliko tardymą⁵⁹.

Štai naktis jau į pabaigą, ir prieš pat saulėtekį
Karvedys Kalahastinas atveda virėją pas karalių.
Ir, priėjęs prie sosto papėdės, ištare tokį žodį:
„Nejaugi tiesa, valdove, kad tu siunti virėją
Vyrus ir moteris žudyti, o pats valgai jų mėsą?
„Taip, Kalahastinai, taip yra. Aš tikrai pasiunčiau virėją.
Jis bandė man įtikti, veltui tu jį apkalbi“.

Vadas tai girdi ir galvoja: „Koks piktadarys! Jis tai sako tiesiai man į veidą! Kiek žmonių jam pavyko per tą laiką suvalgyti! Kaip jį atvesti į protą?“ Ir jis pasakė: „Valdove, nedaryk to, nevalgyk daugiau žmogienos!“ - „Tušti žodžiai, Kalahastine, aš negaliu be jos gyventi“. – „Pone, jei nesustosite, prarasite ir save, ir savo karalystę pražudysite.“ - „Na ką gi, pražudysiu, tai pražudysiu, bet negaliu sustoti“. - „Pabandysiu jį įtikinti“, – pagalvojo vadas ir papasakojo karaliui tokią istoriją:

„Seniai vandenyne gyveno šešios didžiulės žuvys: trys iš jų buvo penkių šimtų jodžanų ilgio ir jų vardai buvo Ananda, Timanda ir Abhjavahara, o kitos trys buvo tūkstančio jodžanų ilgio ir vadinosi Titimi, Timingala ir Timirapingala. Visi jie maitinosi jūros žole. Ananda gyveno tolimame vandenyne gale, ir daug žuvų atplaukdavo į jį pažiūrėti. Vieną dieną jos nusprendė: „Visi dvikojai ir keturkojai turi karalius, mes vieni neturime karaliaus. Padarykime ir mes sau karalių“. Ir jie visi vienbalsiai pasirinko Anandą savo karaliumi. Nuo tada žuvys rytais ir vakarais pradėjo plaukti pas jį nusilenkti. Tačiau vieną dieną Ananda ganėsi ant vieno povandeninio kalno ir netyčia įsmeigė dantis į žuvį, supainiodamas ją su jūros žolės stiebeliu. Užkando ir užuodė: kažkas skanaus pateko į burną. Išspjovė, žiūri – taip, tai žuvis! Kiek laiko sugaišau, pagalvojo jis. „Dabar vakarais ir rytais suvalgysiu po žuvį ar dvi iš tų, kurios ateina man nusilenkti. Taip, tik jei pradėsiu tai daryti atvirai, tada nebematysiu nei vienos – visos išsilakstys. Ir pradėjo tai daryti slapta: griebė ir suvalgė žuvį, kuri dvejojo, paskutinę iš tų, kurios nuplaukė nuo jo. Žuvis pastebėjo, kad jų vis mažėja, ir pagalvojo: „Kokia nelaimė užgriuvo mūsų artimuosius? Iš kur ji?“. Čia viena protinga žuvis ir sako: „Kažkas man atrodo su Ananda negerai. Aš jį paseksiu“. Kai žuvis priplaukė prie Anandos nusilenkti, ji pasislėpė už jo žiaunų. Ananda paleido žuvį, o likusias sugriebė ir prarijo. Sumani žuvis apie tai papasakojo kitoms, ir jos išsigandusios išlakstė. Ananda liko vienas, tačiau, būdamas priklausomas nuo žuvies mėsos, nebenorėjo jokio kito maisto ir visiškai nusilpo nuo alkio.

⁵⁹ Dėl reikalo svarbos Kalahastinas nepaisė rūmų ceremonijos.

„Kur jos dingio?" – pagalvojo jis ir leidosi jų ieškoti. Pamatęs povandeninį kalną nusprendė: „Tur būt, kad jos slepiasi po kalnu, nes manęs bijo. Dabar apeisiu kalną ir pažiūrėsiu, ar čia kas nors yra. Ir visu kūnu apsimijau kalną. „Jei jos tikrai čia gyvena, dabar pradės bėgti“, – pagalvojo jis ir iškart pamatė savo uodegą gulinčią ant šlaito. „Aha, štai žuvis! Ji mane apgavo ir gyvena po kalnu! Ir jis piktai įsikibo į savo penkiasdešimties jodžinų ilgio uodegą, nes supainiojo ją su kitos žuvies uodega ir ėmė urgzdamas ją griaužti. Čia jam pradėjo skaudėti. Kitos žuvis užuodė kraują, puolė ir gabalas po gabalo tempdavo nuo jo, kol nedaėjo iki galvos. Ir jis buvo tokio didelio kūno, toks nerangus, kad nieko negalėjo padaryti. Ir taip jis ten rado savo mirtį. Ir iš jo liko tik krūva kaulų, pati nemažesnė už kalną. Ją matė atsiskyrėliai ir asketai, mokantys skristi oru. Jie papasakojo apie tai kitiems žmonėms, ir taip apie tai sužinojo visa Džambudvipa“.

Baigdamas šią istoriją Kalahastinas pasakė:

„Ananda, vyriausias tarp žuvų, atsidavė apsirijimui.

Jis suvalgė visą aplink esančią žuvį ir galiausiai suvalgė pats save.

Kvailys nesitiki būsimų rūpesčių

Ir beatodairiškai kemša pilvą.

Jis veda visą savo šeimą į mirtį

Ir save praryja savo godumu.

O karaliau! Tegul mano istorija jus įkvepia

Nuo aistros kanibalizmui atsisakyti.

Kitaip sunaikinsi visą karalystę,

Kaip jūros valdovas“.

Karalius viso to išklaušė ir pasakė: „Ne tu vienas, Kalahastinai, moki papasakoti istorijas, aš taip pat galiu tai padaryti“. Ir noėdamasi pateisinti savo aistrą žmogaus kūnui, karalius taip pat papasakojo seną istoriją:

„Sako, kad kartą Varanasyje gyveno namų šeimininkas, vardu Sudžata. Kartą penki šimtai asketų nusileido iš Himalajų į miestą druskos ir acto. Jis priglaudė juos savo sode, ir jie ten gyveno visiškai patenkinti. Ir nors jo namuose jiems visada siūlydavo pavalgyti, kartais jie vis tiek eidavo išmaldos į kaimus, o kartais nuskindavo didelių gvazdikėlių su valgomu minkštimu ir atsinešdavo. Vieną dieną atsitiko, kad jiems grįžus į sodą su nuskintomis uogomis ir pradėjus valgyti, Sudžata pagalvojo: „Kur tie garbingieji asketai? Jų nesimato jau keturias dienas“. Ir jis nuėjo į sodą jų aplankyti, iš paskos ėjo jo mažasis sūnus. Kai atėjo į sodą, vyresni asketai jau spėjo pavalgyti, o jaunesni atnešė jiems vandens burnai išsiskalauti ir taip pat pradėjo valgyti. „Ką jūs valgote, gerbiemieji? – paklausė Sudžata ir atsisėdo prie jų. – „Gvazdikėlių minkštimą, mielas“. Berniukas išgirdo ir taip pat panorė išbandyti. Vyresnysis asketas leido jam duoti šį minkštimą. Berniukas išbandė, jam labai patiko nuostabus uogų skonis. Jis pradėjo prašyti: „Duokite, prašau! Duokite man daugiau!“ Tėvas, išitraukęs į pamaldų pokalbį, pasakė sūnui, kad tik jo atsikratytų: „Nekaulink, aš tau duosiu namuose!“ Čia jam pasidarė gėda, kad sūnus trukdo asketams, atsisveikino su jais ir grįžo namo. Namo sūnus nepalaujamai verkšleno: „Noriu gvazdikėlių minkštimo, noriu gvazdikėlių minkštimo...“ O asketai tą pačią dieną nusprendė, kad jau per ilgai užsibuvo mieste ir grįžo į Himalajus. Be jų Sudžata nežinojo, kur gauti didelių uogų nuo gvazdikėlių

medžio, todėl jis liepė sutrinti mangų, bananų, duonos vaisių minkštimą, smulkius gvazdikėlius sutrinti, apibarstyti cukraus pudra ir duoti berniukui kaip kad būtų tų gvazdikėlių minkštimas, bet veltui: ką jis išbandytų, jam viskas atrodė nuodai. Taigi jis nieko nevalgė, kol septintą dieną mirė iš bado.

Baigęs šią istoriją, karalius pasakė:

„Kartą pavalgęs gvazdikėlių uogų, Sudžatos sūnus vienintelis

Nieko kito, nuo to laiko nevalgė – ir mirė iš bado.

Taigi, Kala, man nėra pasaulyje saldesnio maisto,

Ir aš tuoj išsiskirsiu su gyvenimu be žmogienos“.

„Štai kokia mūsų karaliaus aistra! – Kalahastinas pagalvojo. – Turėsiu pateikti jam dar pavyzdį“, ir jis pasakė: „Valdove, reikia sustoti!“ – „Ne, aš negaliu“. – „Jei nesustosite, prarasite šeimą ir karalystę“. Ir karvedys papasakojo istoriją:

„Seniai čia, Varanasyje, gyveno klestinti šeima, kurioje buvo laikomasi penkių įžadų. Jie turėjo tik vieną sūnų. Jis buvo protingas, mokėsi ir žinojo tris Vedas. Tėvai juo rūpinosi ir brangino. Jis išėjo pasivaikščioti su bendraamžių draugų kompanija. Jie mėgo mėsą ir žuvį, jie buvo linkę išgerti brogės, o pats jaunuolis nevalgė mėsos ir negėrė brogės. Draugai pagalvojo: „Kadangi jis negeriantis, tai ir susimetant nedalyvauja. Kaip čia jį prigirdyti?“ Kartą jie susirinko ir pasakė: „Na, bičiuli, kodėl mums nepasivaišinus?“ – „Ne, aš neisiu su jumis vaišintis, jūs geriat, o aš ne“. „Viskas gerai, paimsime tau pieno“. – „Na, tada gerai“, – sutiko jis. Nenaudėliai nuėjo į parką ir paslėpė stiprią brogę maišeliuose iš didelių lotoso lapų. Prasidėjus vaišėms, jaunuoliui buvo atneštas ašotis pieno. Tada vienas iš nenaudėlių sako: „Atneškit man lotoso medaus“. Jam atnešė maišelį iš lotoso lapų; jis paėmė, dugne padarė skylę ir iš ten pradėjo čiulpti, kiti irgi darė tą patį. „Kas tai yra? – paklausė jaunuolis. – duokit ir man.“ Taigi jis paragavo brogės – manė, kad tai lotoso medus. Pasiūlė ant grotelių keptos mėsos, jis irgi neatsisakė. O kai jis jau buvo gana girtas, jie prisipažino: „Tai ne lotoso medus, o brogė“. – „Kiek laiko, pasirodo, sugaišau veltui! Kad būčiau žinojęs, kaip tai skanu! Duokit man daugiau!“ Jam pylė, ir jis prašė vis daugiau. Pagaliau brogė baigėsi. Tada jis nusiėmė žiedą nuo rankos ir atidavė jiems, kad parduotų ir nupirktų daugiau jos. Taigi jis visą dieną su jais gėrė, grįžo namo raudonomis akimis, svirduliuodamas, murmeldamas visokias nesąmones ir užmigo. Tėvas pamatė, kad sūnus girtas, palaukė, kol išblaivės, ir jam pasakė: „Tu blogai, sūnau, pasielgei, kad prisigėrei. Tu juk esi iš geros šeimos. Kad tai būtų paskutinis kartas!“ – „Kuo aš kaltas, tėve?“ — „Tuo, kad nusigėrei, buvai girtas“. – „Palik ramybėje, tėve! Nieko skanesnio gyvenime nesu ragavęs“. Brahmanas primygtinai reikalavo, o sūnus tvirtino: „Ne, aš negaliu negerti“. -- „Tai bėda!“- pagalvojo brahmanas. „Taip ir mūsų giminė nutrūks, o turtai nueis vėjais“. Ir jis pasakė savo sūnui:

„Sūnau, tu esi gražus ir kilęs tu iš brahmanų.

Ir todėl visai negerk – pas mus tai nepriimta⁶⁰.

Susitvarkyk, sūnau! Jei neduosi įžado, arba aš pats išėisiu iš namų, arba prakeiksiu tave, o tada tave išvays iš karalystės.“ – „Aš vis vien negaliu atsisakyti alaus“, – atsakė jaunas brahmanas.

Man nėra gėrimo, kuris būtų skanesnis už tai, ką tu man uždraudei.

⁶⁰ Skirtingai nuo Kšatrijų šeimų, kur buvo leidžiama naudoti alkoholį, ištikimieji brahmanai visai negėrė.

Aš pats eisiu po pasaulį klajoti ir sau brogės susirasiu.

Išeinu iš namų, nenoriu su tavimi gyventi.

Matau, brahmanai, kad mano išvaizda tave nelabai džiugina.

Daryk, ką nori, bet aš nenustosiu gerti“, - baigė jis. „Na, tada“, - pasakė brahmanas. „Jei tu manęs nevertini, tai ir aš numosiu į tave ranka.

Žiūrėk, jaunuoli, mes turėsime ir kitų įpėdinių.

Išsik greičiau, kad mes tavęs nebematytume“.

Jis atvedė sūnų į teismą, ten paskelbė, kad jo išsižada, ir išvarė iš namų. Ir tada sūnus, nelaimingas, elgeta, apsirengęs skudurais, klajojo su kaukolės kaulu rankoje⁶¹, rinkdamas jame išmalda, kaip puodelyje, kol mirė kažkur po tvora.“

Ir Kalahastinas baigė savo istoriją ispėjimu:

„Taip bus ir su tavimi, perspėju tave, valdove:

Išvargs tave iš šalies kaip brahmaną girtuoklį“.

Tačiau karalius negalėjo atsisakyti savo aistros ir, atsakydamas į šį pavyzdį, papasakojo savo istoriją:

„Kartą tas pats Sudžata, apie kuri kalbėjau praėjusį kartą, taip pat atėjo pas asketus parke. Kelias dienas jie nebuvo atėję į jo namus. Jis nusprendė išsiaiškinti, kur jie dingę, o jei ras juos vietoje, išklausti gerų jų nurodymų. Jis atsisėdė šalia vyresniojo asketo ir klausėsi jo nurodymų dharmoje, kol sutemo. Asketai pradėjo su juo atsisveikinti, bet jis nusprendė apsinakvoti prie jų, trobelėje. O naktį pats dievų karalius Šakra su savo dieviškąja palyda ir dangiškėmis mergelėmis pasirodė pagerbti asketų. Visa giraitė nušvito spindesiu. Sudžata pabudo ir nustebeš išlindo iš trobelės. Žiūri, pats Šakras atėjo pagerbti asketų, o kartu ir jo artimi bendražygiai. Bet vos tik jis pamatė dangiškąsias mergeles, jo galva apsisuko nuo aistros. Šakra pasėdėjo, paklausė pamokslo ir grįžo atgal pas save į dangų. O ryte šeimininkas pasveikino asketus ir tarė: „Kas čia, gerbiamieji, atėjo pas jus naktį?“ – „Tai Šakra, mielas.“ – „O kokios gražuolės aplink jį sėdėjo?“ – „Dangaus mergelės.“ Jis grįžo namo iš parko ir pradėjo verkšlenti: „Duokit man dangiškąją mergelę. Noriu dangiškos mergelės...“ Giminės bandė jį apgauti: išpuošė ir atvedė iš pradžių jo pirmą žmoną, paskui kažkokią heterą: čia, sako, tau dangiškoji mergelė. Bet jis vos pažiūrėjęs sušukdavo: „Tai tik vaizdas, o ne dangiškoji mergelė! Jis nustojo valgyti, tik verkšleno: „Aš noriu dangiškosios mergelės“, kol mirė.

„Ten gyveno asketų mokinys, vardu Sudžata.

Norėdamas dangiškosios mergelės, jis nustojo valgyti ir gerti.

Juk visi žemiški džiaugsmas lyginant su dangišku –

Kaip prieš visą jūros vandenį ant žolės stiebo, rasa.

Štai taip, Kala, man nėra saldesnio maisto pasaulyje.

Ir aš be žmogienos, tikrai išsiskirsiu su gyvenimu“.

„Taip, mūsų caras yra retas rįjūnas, - vėl pagalvojo vadas. - Aš vis tiek pabandysiu jį perkalbėti“, ir jis paprieštaravo: „Netgi oro klajokliai – gulgės auksininėmis plunksnomis – mirė, nes valgė savo giminaičių mėsą“. Ir jis papasakojo šią istoriją:

⁶¹ Kaukolės dangtelis, kartais aptaisyta, buvo kai kurių asketų atributas, ypač šivaitų-kapalikų ("kaukolininkų"). Jie taip pat žinomi kaip valgantys mėsą ir geriantys vyną ritualiniais tikslais.

„Sakoma, kad seniai ant Margaus kalno Aukso oloje gyveno devyniasdešimt tūkstančių gulbių. Visus keturis lietaus mėnesius jos sėdėjo oloje neišlįsdamos. Jei jos išskristų, jų sparnai sušlaptų nuo lietaus ir, tapę sunkiais, ir jos įkristų į jūrą. Kai tik artėdavo lietaus sezonas, jos rinkdavo laukinius ryžius iš ežerų ir nešdavo į urvą. Šių ryžių joms užtekėdavo visiems keturiems mėnesiams. Kai prasidėjo liūtys, jos sulindo į urvą, o prie jo įėjimo gyvenęs voras, vadinamas Vilnoniu bamba, buvęs dydžio kaip vežimo ratas, pradėjo pinti tinklą. Per vieną mėnesį jam pavyko voratinkliu uždengti visą įėjimą į urvą ir to tinklo siūlai buvo stori kaip jaučio gyslos. Gulbės iš anksto išsirinkdavo vieną iš savų, jaunesnę ir stipresnę, kad pasibaigus lietui ji prisiskverbėtų pro voratinklius, ir jie maitindavo ją dvigubai daugiau nei kitas. Tačiau vieną vasarą taip atsitiko, kad lijo penkis mėnesius iš eilės. Gulbėms pritrūko maisto. „Ką daryti?“ – ėmė tartis ir nusprendė suvalgyti savo kiaušinius: „Būsim gyvos – padėsime naujus“. Jos suvalgė kiaušinius, pradėjo ėsti jaunikius, o paskui ir didžiąsias gulbes. Po penkių mėnesių liūtys liovės, o voras iki to laiko spėjo nupinti penkis voratinklius. Gulbės buvo nusilpusios – juk valgė giminaičių mėsą. Ta jauna gulbė, kuri turėjo sudraskyti voratinklį ir gaudavo dvigubai daugiau, išibėgėjo, smogė, keturius voratinklius pramušė o penktame pastrigo. Atbėgo voras, nukando galvą ir išgėrė kraują. Bandė ir kiti prasiveržti, bet visi ustrigo, ir juos visus voras surijo. Taip visa gulbių gentis ir išmirė“.

Kalahashtinas baigė istoriją šiais žodžiais:

„Kąkada gulbės, klajokliai po dangumi,
Nuo jiems neįprasto maisto mirė visa gentis.
Su jumis bus lygiai taip pat, perspėju jus, pone:
Jie išvays jus iš šalies dėl uždrausto maisto“.

Karalius vėl norėjo ką nors pasiteisinti, bet tada miestiečiai neištvėrė: „Mūsų viešpatie, karvedy! Kokia nauda įtikinėti kraujo gėrėją ir kanibalą? Išvayk jį iš karalystės, jei jis neduos įžado⁶²!“. Čia karalius prikando liežuvį – juk negali visų perginčyti. Ir karvedys vėl jo paklausė: „Na, pone, ar duosi įžadą?“ – „Ne, aš negaliu“. Kalahastinas pasikvietė visas karališkąsias suguloves, sūnus, dukteris ir tarė karaliui: „Valdove, pažvelk į savo artimuosius su turtingais drabužiais, į patarėjus, į karališką prabangą aplinkui. Negadink savęs, atsisakyk valgyti žmogaus mėsą! „Vardan žmogienos aš visko atsisakysiu“. – „Jei taip, valdove, eik iš miesto ir iš mūsų karalystės!“ – „Gera, Kalastinai, aš eisiu. Man nereikia karalystės. Tiesiog leisk mano virėjui eiti su manimi ir palik man kardą“. Tada jie davė jam kardą, davė katilą žmogaus mėšai virti, jo krepšį, atliko nusodinimo nuo sosto apeigas ir išvijo juos kartu su virėju. Karalius paliko miestą ir apsigyveno su virėju tankiame miške po banjanu. Jis laukė žmonių keliuose, juos žudė ir atnešdavo lavonus virėjui, o virėjas ruošė jam maistą iš žmogaus mėsos. Taip jiedu ir gyveno. Kai su šauksmu „Stop! Aš kanibalas plėšikas!“ jis iššokdavo iš tankmės, niekas negalėjo atsispirti, ir visi žmonės tuoj krisdavo ant žemės. Jis išsirinkdavo, kokio norėdavo, užsikeldavo auką ant pečių – kas žemyn galva, kitas aukštyn kojomis – ir nutempdavo pas virėją. Tačiau vieną dieną jis nieko nesutiko miške ir grįžo be grobio. — „Ką, pone?“ – paklausė virėjas. — „Uždėk katilą ant ugnies.“ – „Kur mėsa, pone?“ – „Bus mėsos, nesijaudink!“ – „Tai mano pabaiga!“ – virėjas suprato. Drebedamas iš baimės, jis užkūrė

⁶² Karaliaus atstatydinimas nuo sosto ir jo išvaymas iš karalystės yra daugiausiai, ką galima padaryti su kanibalu nepažeidžiant priimtų papročių.

ugnį ir uždėjo katilą ant ugnies. Tada žmogėdra jį papjovė, nulupo odą, išvirė ir suvalgė. Nuo to laiko jis liko vienas ir gamino maistą sau. Visoje Džambudvipoje tapo žinoma, kad šiame miške keliautojus puola žmogėdra. Kartą vienas turtingas kilmingasis brahmanas surinko penkių šimtų vežimų vilkstinę ir išvyko prekiauti iš rytinių regionų į vakarinius. Išgirdo, kad miške pakeliui yra žmogžudys, tykodamas keliautojų, ir nusprendė be apsaugos per mišką neiti. Atvykęs į kaimą prie miško, jis pradėjo prašyti gyventojų: „Padėkite man saugiai pereiti per mišką“, sumokėjo tūkstantį monetų, o tada jie nuėjo su juo. Vilksstinė judėjo į priekį, o pats brahmanas, nusiprausęs ir išteptas smilkalais, dailiai apsirengęs, žėrintis brangakmeniais, sėdo į patogų, baltų jaučių traukiamą vežimą ir važiavo paskutinis, o aplink vaikščiojo jo pasamdyti sargybiniai. Žmogėdra sėdėjo ant medžio ir tarp praeivių ieškojo aukos. Iš pradžių niekas jam nepatiko. „Šie žmonės neturi ko valgyti“, – pagalvojo jis, bet vos tik pamatė brahmaną, jam ėmė tekėti seilės ir jame pabudo alkis. Kai brahmanas priėjo prie medžio, jis sušuko: „Stop! Aš plėšikas-žmogėdra!“ nušoko ant žemės mojuodamas kardu. Ir niekas negalėjo jam atsispirti – visi nukrito ant žemės veidu žemyn. Žmogėdra sugriebė brahmaną už kojų, ištraukė iš vežimo, užsimetė sau ant nugaros, galva žemyn ir nubėgo, o brahmano galva daužėsi į jo kulnis. Čia atsigavo sargybiniai. „Pažiūrėk, kaip bėga“, – pradėjo kalbėtis tarpusavyje. „Ne veltui brahmanas sumokėjo mums tūkstantį, kad jį apsaugotume. Ką mes ne vyrai? Mes jį sugausime ar nepagausime, bet turime pabandyti jį pasivyti“, – ir jie puolė persekioti. Žmogėdra apsisuko, bet iš pradžių nematė už savęs nė vieno ir sulėtino greitį; tada kažkoks drąsuolis jį pasivijo, aplenkdamas kitus. Jį pastebėjęs žmogėdra peršoko per gulintį medį, tačiau apsiskačiavo ir koja atsidūrė ant akacijos šakos. Jo ilgas smaigalys įstrigo jam į padą, ir žmogėdra šlubavo palikdamas kraujo pėdsaką. Persekiotojas sušuko: „Žiūrėkit, aš jį sužeidžiau! Jūs tik neatsilikit, tuoj aš jį pagriebsiu!“ Kiti irgi pastebėjo, kad žmogėdra silpsta, ir pradėjo bėgti greičiau. Tada jis suprato, kad dabar jie jo nepaliks, ir paliko brahmaną – kad tik išgelbėtų save. Sargybiniai, išgelbėję brahmaną, nebenorėjo toliau persekioti žmogėdros ir grįžo atgal. O žmogėdra priėjo prie savo banjano, įlindo į pačią šakų tankmę ir ten, pasimeldęs medžio dvasiai, davė įžadą: „O medžio dvasia! Jei per savaitę išgydysi mano žaizdą, surinksiu šimtą kšatrijų iš visos Džambudvipo ir paaukosiu juos tau kaip auką. Su krauju iš jų gerklės nuplausiu medžio, kuriame tu gyveni, kamieną, apkabinsiu tavo šakas jų viduriais ir atnešiu tau penkių rūšių sultingos mėsos. Jis neturėjo ko valgyti ir gerti, todėl jo kūnas pradėjo trauktis, o žaizda užgijo net greičiau nei per savaitę; bet jis pats nusprendė, kad galinga dvasia jam tikrai padėjo. Atsigavęs jis kelias dienas valgė žmogienos, o paskui pasakė sau: „Aš esu daug skolingas šiai dvasiai. Laikas vykdyti pažadus“. Ir apsijuosęs kardu išsirusė medžioti kšatrijų. Tada jis sutiko jakkha, draugą iš to praeities gyvenimo, kai ir jis buvo toks pat žmogaus kūno rijikas. Jakkha iš karto jį atpažino: „Taip, tai mano buvęs draugas naujame įvaizdyje!“ – ir sušuko: „Ei, drauge, ar atpažįsti mane?“ – „Ne, neatpažįstu“. Jakkha priminė jam kažką iš praeities; Karalius atpažino jį ir pradėjo kalbėti. – „Kuo tu dabar gimei?“ – paklausė jakkha. Karalius žmogėdra jam viską papasakojo: ir kas jis gimė, ir kaip buvo išvarytas iš karalystės, ir kur dabar gyvena. Jis papasakojo, kaip susižeidė su dygliu koja ir kokią pažadą davė medžio dvasiai, ir kad dabar nori ištesėti savo pažadą. „Man reikia, kad tu man padėtum tai padaryti. Eime kartu, drauge“. – „Norėčiau, drauge, eiti, bet aš užsiėmęs, dabar negaliu. Bet aš žinau vieną užkalbėjimą, galite jį pavadinti „neįkainojamu žodžiu“ – jis suteikia jėgų, vikrumo, kovos dvasios. Ar nori, kad tave pamokyčiau?“ – „Puiku“, – tarė karalius.

Jakkha išmokė jį burtų, ir jų keliai išsiskyrė. O žmogėdra, žinodamas užkalbėjimą, nuo to laiko tapo greitas, kaip viesulas, ir nepaprastai drąsus. Per septynias dienas jis sugavo šimtą kšatrijų be vieno – visus tuos buvusius kunigaikščius, su kuriais kartu mokėsi. Vieną tykojo parke, kitų kitur – prie kiekvieno su viesulu su savo šauksmu šokinėjo, šaukė, griebė išsigandusius už kojų ir užsimesdavo juos galva žemyn už nugaros. Kaip vėjas grįždavo atgal, o belaisvių galvos daužėsi jam į kulnus. Jis pakabino juos ant savo banjano medžio su virvėmis, pervertomis per žaizdas delnuose. Jie kabojo pirštais vos liesdami žemę, o vėjo gūšiai juos siūbavo kaip girliandas ar nuvytusių gėlių pintines. Bet Sutasomos žmogėdra nėjo, prisiminė, kad jis kažkada tai buvo jo mokytojas ir nenorėjo, kad Džambudvipa visiškai nuskurstų karaliais. Ir taip jis pradėjo ruošti aukai: pakurstė ugnį ir ėmė pjauti aukos kuolą. „Akivaizdu, kad jis ruošia man auką, – pagalvojo medžio dvasia, žiūrėdama į tai. – Bet aš jo žaizdos negydyčiau. Ką turėčiau daryti? Kas man padės išvengti didelio skerdimo? Aš pats negaliu su juo susitvarkyti“. Ir dvasia nuėjo pas dievus, pasaulio šalių valdovus. Jis papasakojo jiems apie savo bėdą ir paprašė: „Laikykit jį!“ - „Ne, mes taip pat negalime“, - sakė jie. Jis nuėjo toliau, pas patį Šakrą. Jis viską papasakojo dar kartą ir paprašė: „Laikykit jį!“ - „Aš pats negalėsiu jo išlaikyti, - atsakė Šakra. - Bet aš jums pasakysiu, kas gali tai padaryti“. - „Na, kas tai?“ - „Sutasoma, Kauravja karaliaus sūnus, kuris valdo Kuru karalystę Indrapatanos mieste. Niekas, išskyrus jį, ar tai būtų žmogus, ar dievas, to nesugeba. Jis išgelbės karalių gyvybę ir prisijaukins žmogėdrą - priims iš jo įžadą nevalgyti daugiau žmogienos. Jis lyg visą Džambudvipą sudrėkina nemirtingumo nektaru. Jei nori išgelbėti karalių gyvybes, liepk žmogėdrai sugauti Sutasomą ir paaukoti jį tau“. - „Puiku“, - atsakė dvasia. Jis greitai grįžo pas save ir, igavęs miško atsiskyrėlio pavidalą, nuėjo pas žmogėdrą. Išgirdęs žingsnius, jis greitai atsisuko: gal tai koks nors pabėgęs karalius? Ir, pastebėjęs atsiskyrėlį, nubėgo paskui jį su kardu. „Galų gale, asketai taip pat yra kšatrijai⁶³, - samprotavo jis. - Su juo bus šimtas, galėsiu pradėti aukotis“. Tris jodžanus žmogėdra persekiojo asketą⁶⁴, visas suprakaitavo, bet nepasivijo. Tada jis pagalvojo: „Koks stebuklas? Juk kažkada pasivijau dramblių, žirgų, karietą bėgdamas, o dabar asketas, atrodo, niekur neskuba, bėgu iš visų jėgų, bet negaliu jo pasivyti. ! Pabandysiu tai išreikšti žodžiais. Aš jam sušuksiu: „Stop!“ Jis sustos, o tada aš jį pagriebsiu“. Ir jis sušuko: „Sustok, šramanai!“ — „Aš stoviu, - atsakė jis. Pabandyk pats save sustabdyti!“ - „Kodėl tu meluoji? Asketai nemeluoja net būdami prie mirties“, - priekaištingai pasakė žmogėdra:

„Aš liepiau tau sustoti, o tu eini atkakliai,
Tu juokiesi man į akis: atseit, aš jau stoviu.
Žiūrėk, askete! Nedera tau meluoti
O kardas mano rankose – ne vaikiškas žaislas!“

Miško dvasia atsakė:

„Aš, valdove, stoviu už tikrąją dharma,
Neišsižadėjau savo vardo ir šeimos.

⁶³ Tai reiškia asketą, kuris praktikuoja jogą. Į mišką einantys brahmanai dažniau mėgavosi griežtu asketizmu ir savęs kankinimu nei pačia jogą.

⁶⁴ Epizodas, kai kanibalas vejasi asketą ir vėliau pasikeitimas pastabomis, primena panašias „Sutros apie Pirštlaužį“ ištraukas, kur kalbama apie Budos Pirštlaužio sutramdymą. Tuo pabrėžiama įvykių praeityje ir esamame pasakotojo laike paralelė.

Plėšikas, sako, prieš pomirtinį teismą
Negali atsispirti, jis patenka į pragarą“.

Šiais žodžiais jis norėjo priminti plėšikui, kad prarado savo vardą – anksčiau jis buvo Brahmadatta, o dabar pradėjo save vadinti žmogėdra, – ir atitrūko nuo šeimos – buvo išvartytas iš karalystės ir nustojo būti kšatriju; ir koks kšatrijas gali būti tas, kuris valgo žmogaus mėsą! Ir tada jis pridūrė:

„Jei turi drąsos,
Paimk į nelaisvę Sutasomą
Ir paaukok dvasiai.
Taip pateksi į dangų“.

Su šiais žodžiais dvasia vėl įgavo tikrąjį pavidalą ir, pakilusi virš žemės, spindėjo kaip saulė. Išgirdęs tokius asketo žodžius ir matydamas jo transformaciją, žmogėdra paklausė: „Kas tu esi? „Aš esu šio medžio dvasia“. – „Štai aš ir pamačiau savo dvasią“, - apsidžiaugė žmogėdra. „Šventoji Dvasia! - jis pasakė. - Pagausi Sutasomą. Tu gali dėl to neabejoti. Grįžk pas save į medį“. Dvasia jo akyse dingo medyje. Saulė nusileido ir mėnulis pakilo. Žmogžudys buvo mokytas žmogus, žinojo ir Vedas, ir Vedangas, suprato žvaigždžių ir žvaigždžių eiga. Jis pažvelgė į žvaigždėtą dangų ir suprato: „Rytoj bus Pušja žvaigždyno šventė. Taigi Sutasoma eis į parką išsimaudyti. Štai kur aš jį pagriebsiu. Tiesa, jis bus ne vienas, o su sargybiniais – juk iš visos Džmbudvipos gyventojai susirinks ir trims jodžanomis atsitvers. Aš turiu patekti į parką prieš vidurnaktį, kol dar nebus sargybinių. Ten aš pasislėpsiu šventajame lotoso tvenkinyje ir lauksiu“. Ir jis priejo prie tvenkinio, įlipo į jį ir pasislėpė vandenyje, užsidengęs galvą lotoso lapu. Karštis nuo jo nutekėjo į vandenį, kad vėžliai, žuvys ir kiti vandens gyviai negalėjo pakesti, suglebdavo ir nuplaukdavo, susigūžę prie vandens krašto. O jei paklausite, iš kur jame toks karštis, tai nuo praeities darbų. Jis tapo toks galingas, nes dešimties galių Kašjapos metu liepė dalinti pieną pagal atminimo lentas su įpjomis⁶⁵. O karštis jame susirinko toks, nes tuo pat metu pastatė šiltą refektorių vienuoliams ir, kad galėtų pasišildyti, padovanojo židinių, malkų ir kirtiklio. Taigi, jis jau buvo parke, kai auštant aplinkui buvo įrengta sargyba tris jodžanus aplink. Anksti ryte karalius papusryčiavo ir paliko miestą su visa savo kariuomene: pėstininkais, kavalerija, drambliais ir kovos vežimais. Jis pats sėdėjo ant dailiai apsirengusio dramblio. Tą pačią valandą, saulei tekant, kažkoks brahmanas įžengė pro miesto vartus. Jo vardas buvo Nanda. Praėjusį vakarą jis buvo atvykęs iš Takšašilos po šimto dvidešimties jodžanų kelionės ir atsinešė keturius posmas, kurių kiekvienas buvo vertas šimto monetų. Naktį jis praleido prie miesto vartų, o ryte pamatė pro rytinius vartus išvažiuojantį karalių ir, ištiesęs rankas, jį pasveikino. Karalius buvo įžvalgas; pamatė, kad brahmanas stovi ant kalvos ir tiesia į jį rankas, prijėjo prie jo ant dramblio ir paklausė:

„Tu iš kokios karalystės esi?
Ir pas mus su kokiais ketinimais atvykai?
Ko tau reikia? Atsakyk man, brahmane.
Aš apdovanosiu tave, kuo tik nori“.

Tas atsakė:

„Žemiškas valdove, yra keturios eilutės –

⁶⁵ Lentelės, kurias gaudavo pastovūs dovanų gavėjai, esant reguliariems dalinimams.

Jų prasmė begalinė, kaip jūros vandenys.

Noriu su tavimi jomis pasidalinti.

Išgirk jas tas, kuris aukščiausią tiesą atskleidžia“.

Ir pridūrė: „Pone, šias keturias eilutes ištare kažkada tai pats dešimties galių Kašjapa. Kiekvienas iš jų yra vertas šimtų monetų. Girdėjau, kad tu labai protingas, ir atėjau tau jų perskaityti. „Geras ketinimas, mokytojai! – apsidžiaugė karalius. – Dabar tikrai negaliu grįžti. Šiandien yra Pušja žvaigždyno šventė, ir šią dieną aš turiu išsimaudyti. Aš grįšiu ir išklausysiu tave, bet kol kas nenuobodžiauk“. Jis įsakė patarėjams brahmaną apgyvendinti tokiam ir tokiam name, jie sutvarkė jam lovą, parūpino pašalpomis ir drabužiais, o jis pats įėjo į parką. Šį parką supo aštuoniolikos uolekčių aukščio siena; už jos, liesdami vienas kito šonus, buvo drambliai, už jų – kavalerija, paskui – vežimai, o už jų – lankininkai ir visi pėstininkai. Taip pastatytos karinės jėgos judėjo kaip nerami jūra. Karalius nusiėmė sunkius papuošalus; kirpėjas sušukavo plaukus, jis išsitrynė smilkalais, karališkai didingai išsimaudė tvenkinyje ir, išlindęs iš vandens, stovėjo su maudymosi rūbais, laukdamas, kol jam bus atnešti tepalai, vainikai ir papuošalai. Tada žmogėdra nusprendė: „Kai karalius užsidės savo brangenybes, jis taps sunkesnis. Turiu jį griebti dabar, kol jis lengvesnis“. Jis pridėjo pirštą prie kaktos ir sušuko „Stop! Aš kanibalas plėšikas!“ išsoko iš vandens; jis užsimojo kardu virš galvos, ir jis blykstelėjo kaip žaibas. Nuo jo šauksmo vadaai krito nuo dramblių, raiteliai nuo žirgų, karietinėliai iš vežimų, visa kariuomenė metė ginklus ir krito veidu žemyn. Žmogėdra sugriebė Sutasomą. Kitus karalius jis imdavo už kojų ir užmesdavo juos aukštyn kojomis ant nugaros, kad belaisvio galva daužytųsi į kulnus. Su Bodhisatva jis pasielgė kitaip: priėjo prie jo, atsisėdo ir užsisodino sau ant pečių. „Eiti pro vartus yra gaišamas laikas“, – nusprendė žmogėdra ir tuoj pat užsoko ant aštuoniolikos uolekčių aukščio sienos ir metėsi į priekį. Pirmiausia jis šoko virš dramblių galvų, iš kurių smilkinių sklido skystis, kaip tai būna iš piktumo lenktynių metu, ir galvos linko kaip nuverstos kalnų viršūnės; paskui ant eiklių žirgų nugarų, kurios linko nuo jo; tada jis sukasi kaip suktukas tarp gražių vežimų; ir tada jis bėgo per nugaltų pėstininkų skydus, ir tie skydai sprogo kaip banjano lapai. Taip jis vienu ypu praskrido tris jodžanas. Ten jis atsiskuto – ar nesimato persekiojimo – ir, nieko nepastebėjęs, sulėtino greitį. Nuo šlapios Sutasomos galvos varvėjo lašai, ir jis nusprendė, kad tai ašaros: „Pasaulyje nėra tokių žmonių, kurie nebijotų mirties“, – pagalvojo jis. „Čia Sutasoma tikriausiai verkia, nes bijo mirti“. Ir jis paklausė:

„Kas yra išmintingas ir išitraukęs į apmąstymus,

Jis apie daug galvojo ir daug žino,

Kas yra visų žmonių viltis ir parama, -

Kaip jis gali pasiduoti nevilčiai?

Ko tu liūdi, Sutasoma?

Ar gaila savęs, ar sūnų ir artimųjų,

Ar turto, aukso, lobių?

Kuru karalystės valdove, atsakyk man!“

Sutasoma atsakė:

„O ne, aš nesigailiu savęs

Man negaila nei karalystės, nei šeimos, nei pinigų.

Bet yra įstatymas: pažadėjai – įvykdyk.

Man gaila, kad brahmanas lauks veltui.
Kai aš valdžiau karalystę visa valdžia,
Pažadėjau brahmanui pokalbį.
Leisk man ištesėti šį pažadą!
Esu ištikimas savo žodžiui ir grįšiu“.

Žmogžudys pasakė:

„Kaip galiu patikėti tavo žodžiais?
Tas, kuris laimingai ištrūko iš mirties nasrų,
Priešo malonei nepasiduos savo noru.
Negrįši, o Kauravų karaliau.
Jei tu į laisvę iš nelaisvės
Ištrūkai ir į rūmus sugrįši
Tu būsi laimingas ir džiaugsies, kad išsigelbėjai,
Ir nenorėsi eiti pas žmogėdrą“.

Į šias kalbas Didysis jam atsakė kaip bebaimis liūtas:

„Kam brangiausia dorybė,
Tas mirtį pasirinks nei gėdingą gyvenimą.
Jei tave nuo mirties išgelbės melas -
Su juo paruoši sau pragarą.
Greičiau, vėjas sunaikins kalnus,
Mėnulis ir saulė nukris ant žemės
Greičiau tekės upės prie savo ištakų,
Nei aš netesėsiu savo pažado“.

Bet tas vis tiek netikėjo, o Bodhisatva pagalvojo: „Matyt, jis manimi netiki. Pasistengsiu jį įtikinti su priesaika“. Ir jis pasakė: „Žmogėdra, prašau tavęs, nuleisk mane ant žemės. Noriu prisiekti, kad tu patikėtum manimi“. Žmogėdra leido jam nusileisti ir, stovėdamas ant žemės, Bodhisatva pasakė:

„Prisiekiu paveldėtu ietimi ir kardu,
Kokios nori priesakos reikalau:
Duok man laisvę! Atlikęs savo pareigą,
Aš laikysiuosi savo žodžio ir grįšiu“.

„Sutasoma prisiekė priesaka, kurios kšatrijai neatsižada. Reikalingas jis man! Aš pats esu karalius ir kšatrija. Jei paleisiu sau kraują iš gyslos rankoje, galėsiu ir be jo atlikti aukojimą dvasiai. Labai jau Sutasoma prašosi“, pagalvojo žmogėdra ir pasakė:

„Kai tu valdei karalystę pilna valdžia,
Tu pažadėjai išklaudyti brahmano.
Eik ir laikykis šio pažado.
Bet tu davei žodį ir turi grįžti“.

„Neabejok, brangusis, – pasakė Bodhisatva. - Paklausau tik tų keturių posmų, kainuojančių po šimtą monetų, pagerbsiu tą, kuris nori mane įjas perduoti ir grįšiu iki ryto.

Kai aš karalystę valdžiau pilna valdžia,
Pažadėjau brahmanui pokalbį.
Išeinu ištesėti savo pažado

Bet prisiekiau, kad grįšiu atgal“.

„Žiūrėk, valdove, jūs prisiekėte tokia priesaika, kurios kšatrijus negali sulaužyti“, - priminė žmogėdra. „Apie ką tu, žmogėdra! Tu mane pažįsti nuo jaunystės, aš niekada gyvenime net juokais nemelavau. Ar aš pradėsiu meluoti dabar, kai esu karalius ir žinau, kas yra gerai, o kas blogai? Patikėk, aš grįšiu, kai bus tavo aukojimas!“ – Na ką gi, valdove, eik, - sutiko žmogėdra. „Aš nepradėsiu aukos be tavęs“. O medžio dvasia be tavęs nesutiks priimti aukojimo. Žiūrėk, nesugadink viso reikalo“. Jis išleido Didįjį. Ir jis, kaip mėnulis, išslydęs iš Rahu žiočių, greitas kaip galingas dramblys, puolė miesto link. Jo kariuomenė dar nebuvo grįžusi į miestą. „Karalius Sutasoma yra protingas, – galvojo kariai. - Jei tik jis galėtų perkalbėti žmogėdrą. Jis sušvelnins jį saldžiais pokalbiais apie dharma ir sugrįš kaip galingas dramblys, ištrūkęs iš liūto nagų“. O be to jiems buvo gėda pasirodyti miestiečiams po to, kai žmogėdra jų akyse išnešė karalių. Dabar kariuomenė iš tolo pastebėjo karalių, nuėjo jo pasitikti, pasisveikino ir paklausė: „Kaip pabėgai nuo kanibalo, valdove?“ – „Jis pasielgė su manimi kaip geranoriškas tėvas. Kad ir koks žiaurus jis buvo piktadarys, jis išklaušė mano nuolankų prašymą ir paleido mane“⁶⁶, – atsakė karalius. Jie papuošė karalių, atvedė jam dramblių ir jis grįžo su kariuomene į miestą. Miestiečiai apsidžiaugė vėl jį pamatę. O karalius nekantravo pasiklausyti dharmos, kaip girtuoklis prisigerti. Jis netgi nusprendė po to aplankyti tėvus ir nuėjo tiesiai į rūmus. Jis atsisėdo į sostą, išsiuntė atvesti brahmaną ir įsakė kirpėjui sušukuoti jį, taip pat liepė jį nuprausti, patepti aliejumi, aprengti brangiais drabužiais ir papuošalais – ir viską pats patikrino. Tada pats nusiprausė, įsakė brahmanui patiekti karališkus patiekalus ir pats valgė po jo. Jis pasodino brahmaną ant brangios sėdynės, padovanojo jam, gerbdamas dharma, smilkalus, girliandas ir kitas aukas, atsisėdo ant apatinės sėdynės ir paklausė: „Mokytojau, paskaityk mums tuos posmus, kuriuos atsinešei su savimi“.

Štai jis pabėgo iš žmogėdros rankų

Ir jis atėjo pas brahminą nusilenkęs:

„Pasakyk man posmus, kurie daug kainuoja,

Noriu juos išgirsti savo labui“.

Atsiliepdamas į Bodhisatvos prašymą, brahmanas dar kartą pasitrynė rankas smilkalais, iš ryšulio išėmė gražią knygą, atsargiai paėmė ją ir pasakė: „Taigi, pone, išgirskite šiuos brangius posmus, kuriuos mokė pats dešimties galių Kašjapa. Jie sudrebina aistrą, tuštybę ir kitas ydas, išnaikina polinkį į malonumus, nutraukia mirties ir gimimo ratą, sustabdo bet kokią troškimą; jie sukelia pasibjaurėjimą kasdienybėje, nutraukia pasaulinius įsipareigojimus nutraukimo ir parodo didžiosios nirvanos nemirtingumą. Ir jis perskaitė iš knygos:

„Gerą vyrą, Sutasomą,

Jau vieną kartą susitikti yra palaima.

Bendravimas su juo duoda daug naudos.

O su kitais galima ir nesusitikti.

⁶⁶ Jau seniai ir ne tik Indijoje buvo žinoma, kad pinigų dovana yra didelė ne absoliučia verte, o proporcija, kurią sudaro dovanotojo nuosavybė. Čia panašiai kalbama apie poelgius, kurių neina tiesiogiai pavadinti „dovana“. Iš tiesų, nuožmiam piktadariui buvo sunkiau paleisti savo auką, nei tėvams auginti vaikus. Tai reiškia, kad žmogėdra įdėjo daugiau pastangų ir turėtų būti laikomas didesniu geradariu nei motina ar tėvas. Ir todėl jis nusipelno ne mažesnio dėkingumo.

Prie teisiųjų būkite arčiau,
Bendraukite su teisiaisiais
Ir tikrosios dharmos pažinimo
Laimė pakeis sielvartą.

Net princų vežimai sunyksta,
Štai taip ir kūnas pasiduoda irimui.
Bet teisiųjų dharma suirimui nepasiduoda,
Perduodama nuo teisiųjų teisiems⁶⁷.

Žemė toli nuo dangaus
Užjūris nuo mūsų, sako, toli,
Bet dar toliau vienas nuo kito
Dorovingųjų tiesa ir pikta netiesa.“

Ištareš šiuos keturius posmus, kiekvieną vertą po šimtą monetų, nes juos kažkada tai pas akė dešimties galių Kašjapa, brahmanas nutilo. „Ne veltui grįžau aš, - apsidžiaugė karalius ir pradėjo svarstyti. „Šiuos posmus ištare ne pabudusiojo mokinys, ne tik asketiškas išminčius, ne poetas. Tas, kuris juos pasakė, yra visažinis. Kiek jie gali kainuoti? Net jei pripildyčiau visatą⁶⁸ iki pat Brahmos pasaulių septynių rūšių brangenybėmis ir visa tai pasiūlyčiau jam kaip dovaną – ir to nebūtų pakakę. Galiu suteikti jam valdžią Kuru karalystėje, kuri apima daugiau nei tris šimtus jodžanų, su sostine Indrapattana, kurios skersmuo yra septynios jodžanos. Bet ar jo likimas yra valdyti karalystę?“ Karalius pažvelgė į brahmaną ir nuostabus kūno ženklų žinojimas jam pasakė, kad jo ne toks likimas. Tada jis pradėjo galvoti, gal padaryti brahmaną karvedžiu, ar suteikti jam kitą statusą, bet pasirodė, kad jam nelemta valdyti net vienišą kaimą. Tada karalius nusprendė duoti jam pinigų. Iš pradžių jis padėjo dešimt milijonų ir palaipsniui mažino, kol paaiškėjo, kad brahmano likimas – gauti keturis tūkstančius monetų. „Taigi, štai kaip aš jam padėkosiu“, – nusprendė karalius ir liepė brahmanui duoti keturias pinigines, po vieną tūkstantį monetų. „Mokytojau, kai skaitėte šiuos posmus kitiems kšatrijams, kiek jie jums už jas davė?“ - jis paklausė brahmano. „Šimtą už posmą, pone. Todėl ir sakiau, kad jie kainuoja po šimtą.“ – „Mokytojau, - paprieštaravo jam Didysis. „Jūs pats nežinote prekės, kuria prekiaujate, kainos. Tegul nuo šiol šie posmai būna verti tūkstančio.

Tokie posakiai
ne šimto verti – tūkstančiai!
Keturi tūkstančiai nuo manęs.
Moku tau iš karto“.

Jis davė brahmanui patogų vežimą, įsakė tarnams su garbe parvežti jį namo ir su juo atsisveikino. Tuo metu pasigirdo balsas: „Karalius Sutasoma tinkamai įvertino šiuos posmus. Jis dešimt kartų padidino prašomą kainą! Nuostabu! Nuostabu!“ Šis balsas pasiekė ir karališkuosius tėvus. – „Kas per triukšmas? jie nustebo, o sužinoję, kas čia, supyko ant

⁶⁷ Dhammapados posmas Nr. 151.

⁶⁸ Visatos, kurioje gyvename, matmenys yra riboti. Visata susideda iš daugybės tokių visatų.

Didžiojo, nes buvo šykštūs. Jis, atsisveikinęs su brahmanu, atėjo jų pasveikinti. Jo tėvui taip gaila buvo pinigų, kad nepaklausė: „Kaip tu, sūnau, pabėgai iš šito žiauraus plėšiko rankų?“ - ir iškart pasakė: „Ar tai tiesa, sūnau, kad už kažkokius keturis posmus davei keturis tūkstančius? „Tiesa“, - atsakė jis.

„Nors būtų aštuoniasdešimt ar devyniasdešimt,
Taip, net šimtas yra protinga kaina!
Bet tūkstantis už posmą? Atleisk,
Tai, Sutasoma, yra švaistymas! —

tada tėvas pasakė. „Aš, tėve, nenoriu turėti daug pinigų, bet noriu žinoti daug išmintingų posakių“, - atsakė Didysis, bandydamas jį paprotinti.

„Man patinka išmintingųjų posakiai
Ir pamaldžiųjų pagarba.
Kadangi upeliai negali prisotinti jūros,
Tad nepavargsiu klausytis pamokymų.

Ugnis nepavargsta kūrenti malkas,
Upės vanduo neužpildys vandenyno,
O išmintingi žmonės, o geriausias valdove,
Gerų patarimų nepavargs klausytis.

Ir net jei mano paties vergas
Išmintingą posakį man pasakys
Būsiu jam dėkingas, kaip ir kitiems:
Mokytis dharmos man nenusibos.

Tėve, veltui tu man priekaištai, kad išlaidavau, — tęsė jis. - Išgirdęs šias strofas prisiečiau žmogėdrai grįžti pas jį, tai dabar aš išeinu, o karalystė lieka tau.

Arkliai, išdas ir karališkasis titulas
Ir su visais palaiminimais, kurie yra karalystėje,
Turėk tai, nesmerk manęs.
Aš grįštu pas žmogėdrą“.

Nuo tokių žodžių karaliaus tėvui užkaito krūtinėje: „Sūnau, Sutasoma, kokia čia kalba! Aš įsakysiu kariuomenei, ir ji sugaus plėšiką! Ir jis pasakė:

„Ar mes su tavimi neapsaugoti?
Čia yra kavalerija, pėstininkai, kovos vežimai,
Galingi drambliai, šauliai...
Siųskime juos į mišką susidoroti su piktadariu“.

Ir jo tėvas ir motina pradėjo jį melstis su ašaromis: „Neišėik, sūnau! Tai neįmanoma!" Pradėjo raudoti šešiolika tūkstančių šokėjų ir visi moteriškosios rūmų pusės gyventojai⁶⁹: „Kodėl, pone, jūs mus paliekate?“ Visame mieste nei vienas žmogus neišliko ramus. Kai žmonės sužinojo, kad karalių, pasirodo, žmogėdra paleido už garbės žodį, kad tik pasiklausytų

⁶⁹ Moteriškoji rūmų pusė panaši į ginekumą. Jame gyveno karališkosios žmonos ir sugulovės-šokėjos. Pašaliniai ten dažniausiai nebuvo įleidžiami, nors vienuoliams-pamokslininkams galėjo būti išimčių.

posmų apie dharmą, vertų kiekviena po šimtą monetų ir su garbe priimtų jas atnešusių, o dabar atsisveikina su tėvais, ketindamas grįžti pas plėšiką – visame mieste tvyrojo suirutė. Bodisatva atsakė savo tėvams:

„Jis padarė tai, ką ne visi gali:
Juk jis mane išlaisvino.
Jis garbingai patikėjo žodžiu.
Kaip aš galiu sulaužyti savo žodį?

Tėve ir motina, neliūdėk dėl manęs!- jis paguodė tėvus. - Padariau pakankamai gerų darbų, bet mūsų jausmų džiaugsmui yra karštis, kuri nesunku užgesinti“. Jis atsisveikino su tėvais, davė nurodymus likusiems ir išėjo.

Jis nusilenkė savo tėvams.
Davė nurodymus miestiečiams ir kariuomenei
Ir, ištikimas kartą duotam žodžiui,
Jis grįžo pas žmogėdrą.

Žmogėdra tuo metu galvojo: „Jei mano buvęs bendražygis Sutasoma ištikrųjų nori ateiti – tegul ateina, bet jei ne, tai kas: tegul mano miško dvasia daro ką nori, o aš paskersiu šiuos karalius ir paaukosiu penkis sultingos mėsos gabalus. Sukūrė laužą, kūreno ugnį ir, laukdamas žarijų, sėdėjo ir pjovė kuolą. Sutasoma atvyko. Pamatęs jį, žmogėdra apsidžiaugė: „Na, mielas, ar atlikai savo reikalą?“ - „Taip, valdove.“ Didysis atsakė. — „Aš išklausiu posmus, kuriuos dešimties galių Kašjapa perdavė ir padėkojau brahmanui, kuris mane juos išmokė. Pasirodo, savo darbą padariau.

Kai aš valdžiau karalystę visa valdžia,
Pažadėjau brahmanui su juo pasikalbėti
Ir aš įvykdžiau savo pažadą.
Esu ištikimas savo žodžiui ir grįžau.
Dabar aš pasiruošęs būti tavo auka
Ir jei nori, gali mane suvalgyti“.

Išgirdęs tokias kalbas, žmogėdra pagalvojo: „Karalius visai nebijo. Jis kalba kaip žmogus, nugalėjęs mirties baimę. Kodėl toks stebuklas? Kadangi jis pats sako girdėjęs posmus, kuriuos perdavė kadaise dešimties galių Kašjapa, tai nebėra ko ieškoti – tai jų galinga įtaka, nusprendė jis. –Reikia paprašyti, kad jis man jas perskaitytų, tada ir aš tapsiu bebaimis. Taip ir padarysiu“. Ir jis atsisuko į Sutasomą:

"Aš turėsiu laiko tave nužudyti vėliau,
Juk mėsą geriau kepti ant žarijų.
Kol malkos visiškai nesudegs,
Noriu išgirsti tavo posmus“.

„Šis žmogėdra yra nusidėjėlis. Pirmiausia jį barsiu, sugėdinsiu, o jau paskui aš pasakysiu posmus“, – pagalvojo Didysis ir pasakė:

„Tu tapai žmogėdra ir išdavei dharmą,
Palikai karalystę dėl pilvo norų.
Šie posmai apie dharmą ne tau,
Juk dharma ir ne dharma nesuderinamos.

Tu esi žudikas, tu esi dharmos sutepėjas.

Teisingi posmai ne tavo ausims“.

Žmogėdra dėl to visiškai nepyko, nes Bodhisattvos didelis gerumas jį sutramdė; jis tik paklausė: „Mielasis Sutasoma, bet negi aš vienas einu prieš dharmą? - ir pridėjo:

Vienas gauna elnio mėsos,

O kitam gyvenimas yra iš žmonių.

Abiejų pomirtinis likimas yra vienodas.

Aš nesuteršiu Dharmos labiau nei kiti“.

Tačiau Didysis nepasidavė tokiai gudrybei:

„Penkios rūšys žuomų žvėrių

Kšatrijams leidžiama valgyti.

Tu, karaliau, valgai uždraustą mėsą.

Šituo tu dharmą sutersei“.

Juk žinoma, kad penkios veislės yra kiškis, dygliakiaulė, iguana ir kiti gyvūnai, bet tikrai ne žmogus. Žmogėdra pamatė, kad gudrumas nepavyko ir, neradęs, kaip kitaip prieštarauti, pokalbį nukreipė į kita:

„Aš tau daviau laisvę,

Tu laimingai grįžai į rūmus.

Kodėl tu atiduodi save į priešo rankas?

Kšatrijos dharmos tu nesi žinovas⁷⁰“.

"Mielasis! – pasakė jam Bodhisattva. -Žmogus, išmanantis kšatrijos dharmą, turėtų daryti tą patį, ką darau aš. Aš ją pažįstu, bet ja neseku“, – paaiškino jis:

Kšatrijos dharmos laikantis

Pragaras paruoštas pomirtiniame gyvenime,

Ir aš jos neseksiu.

Esu ištikimas savo žodžiui ir grįžau.

Suvalgyk mane pats arba aukok dvasiai“.

Žmogėdra pasakė:

"Gražūs rūmai, dvarai ir arkliai,

Sugulovės, sandalmedis ir brangūs audiniai -

Viskas buvo tavo žinioje, pone,

O kuo ištikimybė žodžiui tau naudinga?“

Bodhisattva pasakė:

„Tiesa brangesnė už viską pasaulyje.

Asketai ir brahmanai, ištikimi jai,

Ji amžinai suteikia išvadavimą

Iš mirtingojo gimimo ir mirties pasaulio.

Taip Didysis paaiškino jam ištikimybės žodžiui vertę. O žmogėdra, žiūrėdamas į jo švytintį veidą, lyg mėnulio pilnatį ar žydintį lotosą, pagalvojo: „Sutasoma mato laužo anglį, mato, kad aš jam kuolą drožiu, bet net baimės šešėlio nepastebiu jo veide. Kas jį valdo: ar tie

⁷⁰ Kšatrijos dharmą turėjo labai mažai ką bendro su pamaldumu. Tai greičiau mokymas, kaip sėkmingai pasiekti savo tikslus, kad ir kokie jie būtų. Pavyzdžiui, buvo manoma, kad norėdami pasiekti sėkmės, galite išduoti savo tėvus.

posmai, kainuojantys po šimtą, ar atsidavimas tiesai, ar kažkas kita? – ir jis nusprendė paklausti:

„Aš tau daviau laisvę,
Tu laimingai grįžai į rūmus,
Bet vėl atidavei save į priešo rankas.
Aš nematau tavyje mirties baimės
Iš kur toks tvirtumas?“

Ir Didysis jam paaiškino:

„Padariau daug gerų darbų.
Ir dosniai aukojau dievams,
Buvau atrama savo tėvams.
Palaikiau šeimą ir draugus
Ir noriai padėjau vargšams;
Aš buvau malonus asketams.
Aš išsivaliau savo pomirtinį kelią.
Tam, kuris sustiprėjo dharmoje,
Nėra ko bijoti mirties.
Negailėdamas atiduosiu savo gyvybę.
Suvalgyk mane pats arba aukok dvasiai“.

Klausydamas šių kalbų, žmogėdra išsigando: „Karalius Sutasoma, matyt, yra teisus ir gerį žinantis žmogus. Aš neturiu jo valgyti, kitaip mano galva gali suplyšti į septynias dalis⁷¹, arba galiu prasmegti kiaurai žemės“. – „Man atrodo, drauge, kad tave suvalgyti aš neturėsiu jėgų – pasakė jis ir pridūrė:

Verčiau savo noru pasiimčiau nuodus
Už uodegos trauksiu piktąją kobra:
Juk tam galva sprogs,
Kas žmogų, ištikimą savo žodžiui,
Tokį kaip tu, eis valgyti“.

„Tu esi kaip mirtinas nuodas, niekas tavęs nesuvalgys“, – pasakė jis Didžiajam ir dar kartą paprašė perskaityti posmus. „Tu nevertas klausytis šių eilučių, kuriose kalbama apie nepriekaištingą dharma“, – atsakė Bodhisatva, norėdamas pažadinti jame pagarbą dharmai. „Šie posmai tikrai turi būti nepaprasti, – nusprendė žmogėdra. – Juk Sutasoma yra pirmasis išminčius visoje Džambudvipoje. Aš paleidau jį, o jis išklauė posmų, pagerbė tą, kuris jį išmokė, ir grįžo į tikrą mirtį. Pasirodo, jam nieko daugiau iš gyvenimo nereikia.“ Čia žmogėdra panoro juos išgirsti dar stipriau, ir jis pagarbiai paklausė:

„Būna, kad žmonės, išgirdę dharma,
Gerį ir blogį pradeda skirti.
Perskaitykite posmus man, o gal ir aš
Taip pat tapsiu dharmos dalyviu“.

⁷¹ Nereikėtų manyti, kad tai reiškia bausmę, kurią už nuodėmes iš karto skiria koks nors dievas ar juo labiau auka. Greičiau galima sakyti, kad pati žmogaus prigimtis, jo esmė nepakels padarytos piktadarystės naštos.

„Štai dabar žmogėdra tikrai nori klausytis, ir man laikas juos perduoti“, – pagalvojo Didysis. „Atidžiai klausyk, bičiuli“, – pradėjo jis, pagyrė posmus taip pat, kaip brahmanas Nanda, ir, balsu uždengęs visus šešis troškimų pasaulius, perskaitė tuos posmus žmogėdrai. Dievai jo klausėsi ir sušuko: „Puikul“

O ar dėl to, kad Sutasoma gerai skaitė posmus, o gal dėl to, kad pats žmogėdra buvo protingas, bet tik ji persmelkė mintis: „Ar ne pats visažinis Nušvitusysis šios posmus ištarė? – ir iš džiaugsmo visa jo esybė suspindo spalvų vaivorykste.⁷² Jis buvo persmelktas šiltos meilės Bodhisatvai, tarsi jame matytų savo karališkąjį tėvą, iškėlusį jį į sostą. „Aš neturiu nieko, kuo galėčiau deramai padėkoti Sutasomai, bet už kiekvieną posmą pažadėsiu jam įvykdyti vieną iš jo troškimų“, – pagalvojo jis ir pasakė:

„Iš teisų, šie posmai pilni prasmės,
O išraiška maloni ausiai.
Tu man, kariūne juos puikiai perdavei.
Esu patenkintas ir be galo laimingas
Ir už tai dėkodamas, kšatrijau,
Išpildysiu tavo keturis norus“.

„Mažai tikėtina, kad tu galėsi įgyvendinti mano troškimus“, – nepatikliai jam atsakė Didysis. – Juk tau visiškai nerūpi tavo mirtis,

Nei rojus, nei pragaras, nei blogis, nei gėris
Tau visai nerūpi.
Prisirišęs prie blogio, tarnauji kūnui.
Kaip tu, nusidėjėlis, gali išpildyti troškimus?
Įsivaizduok: vardinsiu tau savo troškimus,
O tu nenorėsi to daryti.
Pradėsime nesutarti ir ginčytis,
Bet protingam žmogui
Geriausia nuo to laikytis atokiau“.

„Ne, jis manimi netiki, – pagalvojo žmogėdra. – Ką gi, prisieksiu jam.“

„Neturėtumėte to žadėti,
Ko mes negalim įvykdyti.
O tu kalbėk ir nedvejok.
Aš tai išpildysiu, net ir savo gyvybės kaina“.

„Jis kalba labai drąsiai“, – pagalvojo Didysis. Panašu, kad jis savo žodžio neatsisakys. Gerai! Bet jei iš karto išsakysiu savo pagrindinį norą – kad jis atgailautų suvalgęs žmogaus mėsą, tada jam bus sunku su viskuo. Verčiau pirmiausia įvardinsiu kitus tris norus, o tai tegul būna paskutinis. Ir jis pasakė:

"Arijas ariui visada yra draugas,
Protingas visada sutars su protingu.
Noriu pamatyti tave sulaukusio šimtą metų -
Pirmas – mano noras.”

⁷² Toks požiūris į vaivorykštės poveikį žmogui randa vietą budistų ikonografijoje, kur dažni žmonių paveikslai, ypač šventų, kurie skleidžia vaivorykstę.

Tai išgirdus, žmogėdrą apėmė džiaugsmą. Jis pagalvojo: „Šis karalius, kuris dėl manęs vos neteko karalystės, dabar linki man ilgo gyvenimo – liūdnai pagarsėjęs plėšikas, atnešęs jam tiek daug blogio ir mėginęs jį suėsti! Kaip jis man palankus!“ Žmogėdrai į galvą neatėjo mintis, kad tame nore slypi užslėpta mintis. Ir šiais žodžiais jis sutiko sekti paskui jį:

"Arijas aris visada yra bendražygis,
Su protingu visada sutars protingas.
Ar pamatysi mane po šimto metų -
Tegul toks tavo noras išsipildo“.

Tada Bodhisatva pasakė:

„Tuos kšatrijus, kabančius ant medžio,
Valdovus, pašventintus į karalystę,
Noriu, kad išlaisvintum juos iš užkeikimo, -
Antrasis mano noras“.

Taigi, antrasis jo troškimas buvo išgelbėti šimto nelaisvėje esančių karalių gyvybę. Žmogėdra sutiko ir su tuo:

„Tuos kšatrijus, kabančius ant medžio,
Valdovus, pašventintus į karalystę,
Sutinku juos išgelbėti nuo užkeikimo
Tegul tavo noras išsipildo“.

O kaip jie patys, tie kšatrijai – ar jie girdėjo jų pokalbį ar ne? Kai ką girdėjo, bet ne viską. Žmogėdra ikūrė ugnį per atstumą nuo medžio, kad liepsna ir dūmai jiems nepakenktų, o Didysis kalbėjo su juo, sėdėdamas tarp ugnies ir medžio, todėl jie girdėjo tik kas antrą žodį. Dabar jie ėmė vienas kitą drąsinti: „Nebijokit, greitai Sutasoma nuramins žmogėdrą“. Tuo metu Sutasoma pasakė:

„Tu įkalinai daugiau nei šimtą kšatrijų,
Pervėrei nelaimėlems virves delnuose,
Jie lieja ašaras ir labai kenčia.
Leisk jiems grįžti į savo gimtąsias karalystes -
Tai mano trečias noras“.

Kodėl Didysis tokį troškimą pavadino trečiuoju – kad žmogėdra leistų kšatrijus grįžti į savo karalystes? Štai kodėl. Galų gale, žmogėdra galėjo jų ir nesuvalgyti, bet iš baimės, kad jie jam neatkeršytų, jis galėjo juos palikti savo vergais arba tiesiog nužudyti ir išmesti lavonus, arba parduoti juos į vergiją svetimon žemėn. Štai kodėl Sutasoma ypač norėjo karalių išlaisvinimo. Žmogėdra sutiko:

„Aš paėmiau į neleisvę daugiau nei šimtą kšatrijų,
Įvėriau nelaimėliams virves delnuose,
Jie lieja ašaras ir labai kenčia.
Bet aš leisiu jiems grįžti į savo gimtąsias karalystes,
Tegul tavo noras išsipildo“.

Tik dabar Bodhisatva įvardijo ketvirtąjį troškimą:

„Tavo karalystė seniai apleista,
Nelaimės pavaldinius nugalėjo,
Žmonės pasislėpė urvuose -

Prisiek nevalgyti žmogienos!
Ketvirtasis – mano noras“.

Į tai žmogėdra tik suplojo rankomis ir pratrūko juoktis: „Gerbiamasis Sutasoma, kas čia per kalbos! Ar galiu išpildyti tokį norą? Pasakyk ką nors, ką galima įgyvendinti.

Nes tai mano mėgstamiausias maistas
Dėl jos atsidūriau miške,
Kaip galiu jo atsisakyti?
Prašau, įvardink ką nors kita“.

„Tu sakai, kad negali duoti tokio įžado, – tarė jam Didysis, – nes tau labai patinka žmogaus kūnas. Bet tas, kuris daro nuodėmę dėl malonumo, yra tiesiog kvailys.

O karys! Kas tau lygus gimimu,
Neturėtų pasiduoti savo užgaidoms.
Ir ar tu ne brangesnis sau
Už tuos malonumus, kuriuos sau leidžia karaliai?“

„Ką man dabar daryti?- sunerimo žmogėdra. - Negaliu priversti Sutasomos atsiimti šio troškimo, taip pat negaliu nustoti valgyti žmogaus mėsos“. Ir pilnomis ašarų akimis jis pasakė:

„Man labai patinka žmogaus mėsa,
Kad neturiu jėgų to atsisakyti.
Pasigailėk, Sutasoma,
Prašau, įvardink ką nors kita“.

Bodhisatva atsakė:

„Kas be proto tenkina savo užgaidas,
Jų vaikydamasis jis veltui eikvoja save.
Kaip girtuoklis, išgėręs puodelį nuodų.
Po mirties jis labai kentės.
Ir tas, kuris, viską pasvėręs, tai numeta
Ir pasirenka ateities gėrį -
Juk taip ligonis vartoja vaistus, -
Jis bus palaimintas po mirties“.

Žmogėdra gailiai prieštaravo:

„Palikau mamą ir tėvą,
Numojau ranka į visus malonumus,
Aš atsidūriau miške dėl mėsos:
Kaip galiu jos atsisakyti?“

Didysis jam pasakė:

„Išmintingi nekartoja du kartus,
Geras žmogus laikosi savo žodžio.
Pirmiausia pasakei: „Išpildysiu tavo norus“.
Dabar tu sakai visai ką kita!“

Didysis jam priminė: „Tu pats man sakei:

„Neturėtumėte to žadėti,
Ko paskui negali įvykdyti.
O tu kalbėk ir nedvejok.

Aš tai įvykdysiu, net ir savo gyvybės kaina“.
Ir jis tęsė, bandydamas įkvėpti žmogėdrą:
„Vyras, kuris brangina dorybę,
Jis išsiskirs su gyvenimu, bet ne su dharma.
Geras žmogus laikosi savo žodžio.
Ką pažadėjai, verčiau įvykdyk,
Ir tada tu, puikus karys,
Reikaluose priartėsi prie tobulumo.
Norėdami išsaugoti savo ranką - atiduokite turtus;
Norėdami išgelbėti save, paaukokite savo ranką.
Bet tam, kad išlaikytų dharmą, kilnus žmogus
Atiduos turtus, ranką, net gyvybę“.

Taigi Didysis įtikinėjoo jį, kad jis turi sekti tiesa, o tada priminė, kaip reikia gerbti mokytoją:

"Mokytojas, kuris išmokė tave dharmos,
Kas padėjo tau atsikratyti nuo abejonių,
Visada jis tavo viltis ir palaikymas,
Ir draugystė su juo nesensta amžinai."

Ir tęsė: „Mielas žmogėdra, nevalia sulaužyti žodžio, duoto vertam mokytojui. Bet dar jaunystėje buvau tavo antrasis mokytojas ir daug ko mokiau, o dabar skaitau tau posmus, kurių kiekvienas vertas šimto ir kupinus pabudusiųjų išminties. Tu privalai manęs paklausyti“.
„Nėra kas daryti, – pagalvojo kanibalas. - Sutasoma ir mano mokytojas, ir išmintingas žmogus, ir aš jam daviau žodį. Vis tiek mirti reikės. Prisieksiu nevalgyti žmogaus mėsos, išpildysiu jo troškimą“. Jis atsistojo, metėsi Sutasomai prie kojų ir, liedamas ašaras, davė pažadą, kurio šis paprašė:

„Man nėra nieko brangesnio už mėsą,
Dėl jo aš atsidūriau miške,
Bet kadangi tu manęs to prašai,
Išpildysiu tavo norą“.

„Tebūnie taip, drauge“, – pasakė jam Didysis. – Kai žmogus įžengia į dorybės kelią, jis verčiau mirs, nei paliks jį. Priimu tavo pažadus. Tu žengei į kelią, kurį tau nurodė tavo mokytojas, ir aš meldžiu: jei aš tau brangus, pažadėk man vykdyti penkis priesakus“. - „Gera, drauge, išvardink juos man“. - „Klausyk, pone“, ir išgirdęs šiuos žodžius, žmogėdra nusilenkė Didžiajam visu žemišku nusilenkimu ir atsisėdo šalia jo, o Didysis pasakė jam priesakus. Tą akimirką aplink susirinkusios žemiškos dvasios džiūgavo, pranešdamos visam miškui: Visoje Visatoje nuo Nezybio iki pačios būties viršūnės, niekas išskyrus Didįjį nebūtų galėję sukelti žmogėdrai šviesius jausmus ir įtikinti jį atsisakyti žmogaus mėsos! Kokį puikų žygdarbį padarė Sutasoma! Ir išgirdę šiuos džiūgavimus, dievai – pasaulio šalių valdovai – juos pagavo, ir džiūgavimo šūkšniai ėmė kilti vis aukščiau, kol pasiekė Brahmos dangų. Ant medžio pakibę karaliai girdėjo dievų šauksmus, o medžio dvasia džiaugėsi savo būste. Nors žodžiai buvo girdimi, pačių dievų nesimatė. Tačiau išgirdę jų kalbas karaliai suprato: „Sutasoma mus išgelbėjo nuo mirties. Jis atliko negirdėtą žygdarbį – nuramino žmogėdrą. Ir jie gyvė Bodhisatvą. O žmogėdra nusilenkė Didžiajam ir atsistojo šalia jo. „Atrišk kšatrijus, drauge“,

– pasakė jam Didysis. „Aš jiems priešas“, – pagalvojo žmogėdra. „Jei aš juos atrišiu, jie norės mane pačiupti ir gali man pakenkti, o aš net dėl savo išgelbėjimo neišdrįsiu sulaužyti Sutasomai duoto įžado. Būtų geriau, jei jis eitų su manimi jų atrišti, taip man bus saugiau“. Ir jis su pagarba paprašė Sutasomos eiti su juo:

„Tu esi mano mokytojas ir bendražygis.
Aš jau įvykdžiau tavo prašymą
Dabar, savo ruožtu, įvykdyk mano:
Eikime ir kartu atriškime karalius“.

Bodhisatva sutiko su tuo:

„Aš esu tavo ir mokytojas, ir draugas.
Tu jau įvykdei mano prašymą
Dabar aš savo ruožtu įvykdysiu tavo:
Eikime ir kartu atriškime karalius“.

Tada jis priėjo prie karalių ir tarė:

„Plėšikas atnešė jums daug sielvarto,
Pervėrė nelaimingiems virves delnuose,
Jūs liejate ašaras, sunkiai kenčiate.
Ir vis dėlto prisiekit man tiesiai,
Kad jūs jam atleisite savo kančias“.

Jie atsakė:

„Plėšikas atnešė mums daug sielvarto,
Pervėrė nelaimingiems virves delnuose,
Mes liejame ašaras ir sunkiai kenčiame,
Bet vis tiek esame pasirengę prisiekti
Kad nekelsime prieš jį rankos“.

„Tada štai ką man pažadėkite“, – pasakė Bodhisatva. —

Tegul šis karalius nuo šiol bus jums
Kaip tėvas ar mama,
Tegul jis būna užjaučiantis ir rūpestingas,
Ir jūs tapsite jo sūnumis“.

Jie sutartinai pakartojo:

„Tegul šis karalius nuo šiol būna mums
Kaip tėvas ar mama,
Tegul jis būna užjaučiantis ir rūpestingas,
Ir mes būsimė jo sūnūs“.

Taip Didysis surišo juos pažadu ir pašaukė žmogėdrą: „Atriškime juos“. Tas kardu perpjovė virvę, ant kurios kabėjo vienas karalius, bet karalius jau savaitę buvo nevalgęs, nuo skausmo prarado sąmonę ir, kai virvė nustojo jį laikyti, nukrito ant žemės. Didysis jo pagailejo. „Neturėtum taip šiurkščiai pjauti, drauge“, – pasakė jis ir, suspaudęs kitą karalių ant rankų, prispaudė jį prie krūtinės ir įsakė: „Dabar pjauk!“. Žmogėdra perpjovė virvę, o Didysis priėmė karalių prie krūtinės, nes jis buvo stiprus ir atsargiai, lyg būtų jo artimasis, paguldė jį ant žemės. Taip jie nuėmė visus karalius ir išplovė jiems žaizdas. Didysis iš jų delnų ištraukė virves taip pat atsargiai, kaip ištraukia siūlus iš vaikų ausų, kai jas pradurdavo auskarams

skylutes, išvalė žaizdas, nuplovė pūlius ir kraują, liepė žmogėdrai priskaldyti medžio žievės. Milteliais iš jo apibarstė žaizdas, ištarė tiesos užkeikimą ir žaizdos tuoj užgijo. Žmogėdra išvirė ryžių ir visiems karaliams davė gerti nuoviro. Tuo metu sutemo. Kitą dieną karaliams nuovirą duodavo gerti jau tris kartus – ryte, po pietų ir vakare, o trečią dieną į sriubą įdėjo ryžių kukulių. Karaliai pradėjo stiprėti. „Ar galėsite eiti?“ – paklausė Didysis. „Galėsime“, – atsakė jie. „Na, mielas žmogėdra, eisime namo? Bet žmogėdra verkdama puolė jam po kojomis: „Parvesk karalius namo, drauge, aš liksiu čia ir maitinsiuos miško šaknimis ir vaisiais“. – „Ką tu čia veiksi, drauge? Juk tu turi valdyti karalystę – grįžk valdyti į Varanasį!“ – „Apie ką tu kalbi, drauge! Aš negaliu ten grįžti. Ten turiu daug priešų: kieno suvalgiau motiną, kieno tėvą. Jie tai prisimins man. Verta kam nors sušukti: „Sustabdykite plėšiką!“ – ir visi svies į mane po akmenį. Štai man ir galas! Bet aš daviau tau įžadą ir negaliu nužudyti nė vieno net dėl savo išgelbėjimo. Vis vien aš negyvensiu ilgai, nes atgailavau, kad valgiau žmogaus mėsą, ir daugiau jūsų nebepamatysiu. Eikite!“ ir žmogėdra pradėjo raudoti. Didysis uždėjo ranką jam ant peties ir ėmė guosti: „Bičiuli, juk mano vardas Sutasoma. Net tavo žiaurumą aš sugebėjau nugalėti, ką tada kalbėti apie Varanasio gyventojus. Aš grąžinsiu tau karalystę. O jei nepasiseks, aš tau atiduosiu pusę savo“. — „Aš ir tavo sostinėje turiu priešų.“ „Taip, jam nebuvo lengva priimti mano reikalavimą!“ – pagalvojo Didysis. „Dabar aš turiu vienaip ar kitaip grąžinti jį į sostą“. Ir, norėdamas suvilioti žmogėdrą, jis pradėjo pasakoti, kokie yra miesto gyvenimo malonumai:

„Kas kadaise valgė žvėrieną ir paukščius
Aštrius, pagardintus virėjų,
Kaip Indra ragauja nemirtingumo nektarą,
Tam miško gyvenimas yra nykus.

Kas mėgavosi kšatrijomis anksčiau,
Gražuolėmis su auksiniais papuošalais
Kaip Indrą linksmina dangaus mergelės,
Tam miško gyvenimas yra nykus.

Kas kartą saldžiai miegojo lovoje,
Užklotoje vilnoniu užtiesalu,
Švariu, minkštu, ant raudonų pagalvių, –
Tam miško gyvenimas yra nykus.

Kas naktį klausėsi mridangos ritmo,
Melodijos ir meistriško dainavimo,
Kam gandharvai grojo naktį –
Tam miško gyvenimas yra nykus.

Kas gyveno mieste, kuris džiugina širdį
Jo sodai visada žydi, džiugina
Arkliai, drambliai ir karališkasis išvykimas, –
Tam miško gyvenimas yra nykus.

Didysis sąmoningai pradėjo kalba apie maistą: „Galbūt - jis manė – karalius - žmogėdra prisimins, kaip kadaise mėgavosi skaniais patiekalais, ir norės sugrįžti“. Antra, jis priminė meilės malonumus, trečia – apie lovą, ketvirta – apie muziką, dainavimą ir šokius, penkta – apie patį miestą ir jo sodus. Visa tai pasakęs, jis vėl pakvietė karalių eiti kartu: „Mes eisime kartu. Aš pats pasodinsiu tave į sostą Varanasyje ir tik tada eisiu namo. Ir jei man nepavyks, tu būsi mano bendravaldis. Klausyk manęs, tau nėra ką veikti miško tankmėje“. Karalius klausėsi įtikinėjimų. „Sutasoma yra mano geradaris, jis nori man geriausio. Pirmiausia jis mane nukreipė į dorą gyvenimą, o dabar sako, kad man nori grąžinti sostą. Jis gali tai padaryti. Turiu eiti su juo, nėra prasmės likti miške“, – pagalvojo jis ir, kupinas džiaugsmo, nusprendė pagirti Sutasomą, kuris to nusipelnė. „Brangusis Sutasoma! — pasakė karalius. - Kaip nėra nieko vertingesnio už draugystę su vertais, taip nėra nieko žalingesnio už draugystę su nevertais“. Ir jis pasakė:

„Kaip po pilnaties, mėnulis pradeda mažėti,
Taigi gyvenimas linkęs į blogį bendraujant su nevertais,
Kai mano nelaimė susidėjau su niekšišku virėju,
Aš pasinėriau į žiaurumus ir vos nepražudžiau savęs.
Kaip po jaunaties mėnuo didėja kiekvieną dieną,
Taigi gyvenimas linkęs į gerį bendraujant su vertais,
Kai sutikau tave, valdove, savo gyvenime,
Tu pavertei mane į gera, mano likimas bus ištaisytas.

Vanduo, kuris lietumi palaisto sausą žemę
Trumpaamžis, greitai išgaruos
Panaši į trapumą lietus
Draugystė su nevertais, viešpatie.
Bet jei lietus išlis virš upės,
Jis ilgą laiką išlaikys drėgmę
O tokios upės ilgaamžiškumas kaip
Draugystė su vertais, viešpatie.
Bendravimas su vertais yra patikimas,
Kol tu gyvas, tai bus su tavimi,
Tačiau draugystė su nevertais žlugs.
Juk teisiųjų dharma nesuderinama su blogiu“.

Taip žmogėdra šiais posmais gyrė Didįjį.

O Didysis kartu su žmogėdra ir likusiais karaliais nuėjo į artimiausią kaimą. Gyventojai, atpažinę Didįjį, pasiuntė žinią miestui. Iš ten pas jį atėjo patarėjai ir kariuomenė. Ir Didysis su savo palyda išvyko į Varanasį. Pakeliui prie jo priedavo žmonės iš kaimų, atnešdavo dovanų ir prisijungdavo prie nevaldomai augančios palydos. Taip jie pasiekė Varanasį. Tada ten valdė žmogėdros sūnus, o Kalahastinas vis dar buvo karvedys. Miestiečiai atėjo pas jaunąjį karalių ir pareiškė: „Valdove, sako, kad Sutasoma sutramdė žmogėdrą ir atvyksta čia su juo. Mes jo neįleisime į miestą“. Jie skubiai užrakino vartus ir apsiginklavo. Didysis pamatęs, kad vartai užrakinti, žengė į priekį su keliais patarėjais ir pranešė: „Aš esu karalius Sutasoma, atidarykit man“. Pranešė karaliui. Jis liepė kuo greičiau atidaryti. Didysis įžengė į miestą, o

karalius ir Kalahastinas sutiko jį garbingai ir atvedė į rūmus. Jis atsisėdo į sostą, liepė pakviesti pagrindinę žmogėdros žmoną ir likusius patarėjus ir paklausė Kalahastino: „Kalahastinai, kodėl tu nenori įleisti buvusio karaliaus į miestą?“ - „Kol jis valdė, mūsų mieste suvalgė daug žmonių – koks jis kšatrijas po to! Šis piktadarys nusiaubtų visą Džambudvipą. Štai kodėl mes jo neįleidžiame. Jis vėl imsis senų darbų“. - „Aš jį prisijaukinau ir jis man davė įžadus. Nedvejokite, jis dabar nieko nė pirštu nepalies, net dėl savo išgelbėjimo. Nebijokite jo. Juk sūnūs turi rūpintis savo tėvais. Tas, kuris nepaliks savo tėvo ir motinos, pateks į dangų, o likusieji - į pragarą. Ir nereikia tokių pamėgdžioti“. Toks buvo Bodhisatvos duotas nurodymas karaliaus sūnui, kuris sėdėjo šalia jo ant žemos sėdynės, o paskui atsigręžė į vadą: „Kalahastinai, tu esi karaliaus draugas ir tarnas, tu skolingas jam už valdžią, ir jūs turėtumėte pagalvoti apie karališkąją naudą“. Tada jis pradėjo įtikinėti karaliene: „Karaliene, juk tu, atėjusi iš savo tėvo namų, tik karaliaus dėka pakilai į dabartinį rangą. Turite sūnų ir dukterų, tu nebesi jauna, ir jūs taip pat turite galvoti apie karališkąją naudą. Savo kalbas jis baigė dharmos pamokslu:

„Tas nevertas būti karaliumi, kuris piktnaudžiauja valdžia,
Tas nevertas būti draugu, jei prieš draugą naudoja jėgą,
Tas nevertas būti sūnumi, kuris palieka savo seną tėvą,
Tik neverta žmona negerbia savo vyro.
Bvertė bus taryba, kurioje nėra teisiųjų,
Tas, kuris kalba prieš Dharma, nebus teišus.
Kas nugalėjo paklydimą, nugalėjo aistrą ir pyktį,
Kas kalba darnoje dharmą, tas yra gerbiamas kaip teišus žmogus.

Išmintingas žmogus, kol jis tyli, nesiskiria nuo kvailio,
Bet jei jis prakalbės tai tik dėl to, kad mokyti amžinybės.

Jis pamokslauja ir aiškina dharmą,
Jo rankose pranašiška vėliava,
Mat jie įrašyti pranašų vėliavoje
Tie geri posakiai apie dharmą.

Jaunasis karalius ir karvedys išklauė pamokymus ir sutiko grąžinti sostą karaliui. Po miestą suskambo gongai, o kai liaudis pasidavė, jiems buvo pranešta: „Nieko nebijokite. Žinome, kad buvęs mūsų karalius pasuko į dharmą. Eime paskui jį!“ Ir visa minia su Didžiuoju priešakyje nuėjo pas karalių jo pasveikinti. Jie nusiuntė pas jį kirpėją; jis sušukavo karalių. Tada karalius atliko apsiplovimą ir jam buvo įteikti papipšalai. Jis pakilo ant brangakmenių krūvos⁷³, vėl buvo pašventintass karaliumi ir nuvežtas į miestą. O kitus šimtus karalių su Didžiuoju priešakyje, karalių – buvusį žmogėdrą – priėmė pas save su dideliu džiaugsmu. Visoje Džambudvipoje žmonės buvo labai sujaudinti sužinoję, kad karalius Sutasoma sutramdė žmogėdrą ir grąžino jam karalystę, o jo pavaldiniai iš Indrapattanos atsiuntė pasiuntinį prašyti jo grįžti namo. Didysis mėnesį pagyveno Varanasyje ir pradėjo atsisveikinti: „Išvykstame, drauge. Nepasiduokite pagundoms. Pastatykite penkias pastoges,

⁷³ Kšatrijo, stovinčio ant brangakmenių krūvos, apšlakstymas – pagrindinė pašventimo į karalius dalis.

kad dalintumėte dovanas vargstantiems - vienas prie miesto vartų, o penktąjį – priešais savo rūmus. Nuo dešimties karaliaus pareigų nenukrypk ir venk neteisingų kelių“. Kariai iš kitų šimtų sostinių pradėjo artėti būriais. Visų šių karių lydimas Didysis iškeliavo iš Varanasio. Buvęs žmogėdra palydėjo juos iki pusiaukelės ir grįžo. Visi draugiški, kaip ir priklauso, atsisveikino su Didžiuoju, apkabino jį ir kiekvienas išsiskirstė savo kryptimi, o su tais karaliais, kurie neturėjo vežimų, Didysis padovanojo po vežimą atsisveikindamas ir su didele pagarbe įžengė į Indrapataną, kuri gyventojai papuošė taip, tarsi tai būtų dievų miestas. Jis aplankė tėvus, pasikalbėjo su jais ir užlipo ant plokščio rūmų stogo. Stengdamasis nenukrypti nuo dharmos, jis nusprendė: „Juk aš labai daug skolingas medžio dvasiai. Jam turi būti paaukota“. Jis liepė šalia to banjano medžio iškasti didelį tvenkinį, ten apgyvendino daug šeimų ir įkūrė kaimą. Laikui bėgant jis labai išaugo – vien prekybinių parduotuvių ten buvo aštuoniasdešimt tūkstančių. Pradėjęs nuo jo kamieno, jis liepė išlyginti žemę aplink medį, aptvėrė medį tvora, pastatė vartus su arkomis, ir dvasia taip buvo patenkinta. Kaimas nuo tada pradėtas vadinti Kalmašadamja, nes būtent šioje vietoje buvo sutramdytas miško plėšikas - kalmaša. Ir visi karaliai vykdė Didžiojo nurodymus. Jie atnešdavo dovanų, darė gerus darbus, o po mirties pateko į dangų“.

Papasakojęs šią dharmos istoriją, Mokytojas padarė išvadą: „Ne tik dabar, o vienuoliai, aš prisijaukinau Pirštalaužį. Man teko jį prijaukinti ir anksčiau“. Ir jis nustatė atgimimus: „Tada karalius - žmogėdra buvo Pirštalaužis, brahmanas Nanda buvo Ananda, medžio dvasia buvo Kašjapa, Šakra buvo Aniruddha, kiti karaliai buvo dabartiniai mano pasekėjai, tėvai buvo karališkosios šeimos nariai, o aš pats buvau Sutosoma“.

DŽATAKA APIE KELIONĘ PO PRAGARUS (541)

„Tais laikais...“ – tai Mokytojas pasakė Mithilos kaimynystėje, mangų giraitėje, pavadintoje senovės karaliaus Makhadevos giraičių atminimui, kai pradėjo aiškinti, kodėl jis nusišypojo. Tai atsitiko taip. Vieną vakarą Mokytojas, lydimas daugybės vienuolių, vaikščiojo po šią giraitę ir, eidamas pro gražią medžių giratę, nusprendė papasakoti vienuoliams apie savo praeito gyvenimo darbus, todėl ir nusišypojo. „Kodėl jūs šypsotės, gerbiamasis?– paklausė jo theras Ananda. – Juk taip, be priežasties ir be jokios dingsties, nušvitę žmonės nesišypo“.- „Kažkada, Ananda, karaliaus Makhadevos laikais be vargo čia praktikavau kontempliaciją ir valdžiau šią šalį“, – atsakė Mokytojas ir pasakojo apie praeitį.

„Seniai Videhos karalystės sostinėje Mithilos mieste gyveno karalius vardu Makhadeva. Aštuoniasdešimt keturis tūkstančius metų jis buvo berniukas ir žaidė vaikų žaidimus, kitus aštuoniasdešimt keturis tūkstančius metų buvo jaunas sosto įpėdinis, o paskui valdė karalystę aštuoniasdešimt keturis tūkstančius metų. Vos pašventintas į karalystę, jis prisakė savo kirpėjui: „Kai tu, brangusis, pamatysi žilus plaukus ant mano galvos, pasakyk man apie tai“. Praėjo šimtmečiai, ir atėjo diena, kai ant karaliaus galvos pasirodė pirmieji žili plaukai. Kirpėjas apie tai pasakė karaliui, o paskui, jo prašymu, pincetu ištraukė plauką ir padėjo karaliui į delną. O jis, pamatęs žilą plauką, pasijuto taip, lyg mirtis būtų atėjusi ir laiko jį už gerklės. Ir jis nusprendė, kad atėjo laikas išsižadėti karalystės ir tapti atsiskyrėliu. Jis padovanojo atsisveikindamas kirpėjui pelningą kaimą, o pats pasišaukė savo vyriausiąjį sūnų ir paskelbė jam: „Valdyk, sūnau, aš noriu būti atsiskyrėliu“. – Kodėl taip, tėve?

„Mano galva pražilo, eina į pabaigą mano amžius.

Atsirado dievų pasiuntiniai, liepiantys man pasitraukti“, –

su tokiais žodžiais Makhadeva pašventino prinčą valdyti karalystę, įsakė jam pasielgti taip pat, kaip ir jis, ateityje ir paliko miestą. Priėmęs vienuolystę, jis aštuoniasdešimt keturis tūkstančius metų praktikavo neišmatuojamas dorybes – draugiškumą, gailestingumą, džiaugsmą ir nešališkumą, adresuotas visoms gyvoms būtybėms⁷⁴, – ir po mirties pateko prie Brahmos dangaus gyventojų. Tą patį padarė ir jo sūnus, ir anūkas, ir proanūkis, kai atėjo laikas... Visi jie sulaukė brandaus amžiaus tapdavo vienuoliais, apsigyvendavo mangų giraitėje ir praktikuodavo neišmatuojamas dorybes, o po mirties prisijungdavo prie dievų skaičiaus Brahmos dievų sferosje.

Pasikeitė be dviejų aštuoniasdešimt keturi tūkstančiai karaliaus kartų. Karalius Makhadeva, vyriausias iš jų, visus šiuos metus išbuvo Brahmos danguje ir stebėjo, kaip jo palikuonys gyvena žemėje. Pamatęs, kad visi, kaip ir jis, imasi vienuolystės, jis prisipildė džiaugsmo ir nusprendė pažvelgti į ateitį: ar šis giminės paprotys tęsis ir ateityje, ar ne? Ir jam buvo atskleista, kad daugiau taip būti nelemta. Todėl jis pats nusprendė tapti paskutiniu vertu savo rūšies palikuoniu ir, iškritęs iš dieviškųjų sferų, gimė pagrindinės mithilo karaliaus žmonos sūnumi. Atėjo vardo suteikimo diena. Kūno ženklų žinovai apžiūrėjo kūdikį ir

⁷⁴ Mahajanos budizme šie keturi geri jausmai ugdomi siekiant pagimdyti savyje bodhičitą, t.y. nuoširdus ir tiesioginis noras tapti Buda visų būtybių labui.

paskelbė: „Pone! Jūsų sūnus gimė tam, kad tinkamai užbaigtų giminės paprotį. Su juo šis paprotys baigsis, o karaliai senatvėje nebepriims vienuolystės.

„Kadangi mano sūnus gimė, kad užbaigtų mūsų paprotį, – pagalvojo karalius, – jis yra kaip ratlankis, kuris suriša ir užbaigia ratą. Ir karalius pavadino savo sūnų Nimi, o tai reiškia „apvadas“. Jau nuo mažens princas pasižymėjo dosnumu, geraširdiškumu ir nuolat laikėsi uposathi apeigų. O jo tėvas, kaip ir visi protėviai, su pirmu žilu plauku ant galvos padovanojo savo kirpėjui pelningą kaimą, o pats tapo vienuoliu mangų giraitėje ir po mirties atgimė Brahmos danguje. Karalius Nimi, priėmęs valdžią, įsakė prie ketverių miesto vartų ir miesto viduryje, prie savo rūmų, įrengti stogines ir įkūrė jose dovanų dalijimą nepasiturintiems. Po kiekviena stogine kasdien buvo išdalinama gėrio už šimtą tūkstančių karšapanų. Jis nenukrypo nuo penkių geros moralės įžadų, pilnaties ir jaunaties dienomis būtinai švęsavo uposathą, o visus pavaldinius skatino dosnumui ir kitiems geriems darbams, pasakojo, kaip nusipelnyti gimimą po mirties danguje, kaip išvengti pragariškų kančių ir gyventi harmonijoje su dharma. Sekdami jo nurodymais, žmonės nešė dovanų, atlikdavo gerus darbus, todėl visi po mirties gimė danguje. Ir dievų pasaulis tapo tankiai apgyvendintas ir pragaras, priešingai, beveik ištuštėjo.

Vieną dieną Trisdešimt trijų buveinių dievai susirinko į savo dieviškąją Sudharmą ir kalbėjosi, šlovindami beribes karaliaus Nimi dorybes: „Bičiuliai! Turime prisiminti, kad mūsų mokytojas yra karalius Nimi. Tik jo ir jo žinių, panašių į Nušvitusiojo visažinystę, dėka mes dabar džiaugiamės klestėjimu danguje. O žemėje gera karaliaus šlovė pasklido į visas puses, lyg aliejus ant vandens.

Tais laikais, kai karalius Nimi valdė -
Išminčius, kuriam rūpėjo bendras gėris,
Net dievai apie jį kalbėjo.
Jo gilus protas atrodė kaip stebuklas.
Karalius Nimi, priešo armijų baugintojas,
Jis apdovanodavo visus Videkhos gyventojus.
Vieną dieną jis rimtai susimąstė:
„Kas šiame pasaulyje didžiausią vaisių:
Dovanų dalinimas ar dvasinis žygdarbis?
Ir Maghavanas, galingas dangiškasis,
Iš karto suprato, kad karalius suglumęs.
Jis įgavo savo tūkstančio akių formą,
Persikėlė į karaliaus miegamąjį
Ir išsklaidė švytėjimu vidurnakčio tamsą.
Su didele baime ir nuostaba
Karalius Nimi kreipėsi į viziją:
„Atsakykite, o svety: tu dvasia ar gandharva?
O gal tu pats Šakra esi, dangaus karalius?
Toks spindesys man nematytas;
Niekada apie jį negirdėjau“.
Dievas matė, kaip Vedeha nustebęs,
Ir jis nuoširdžiai atsakė žmonių karaliui:

„Aš esu dangaus valdovas, Šakra,
 Ir aš atsakysiu į visus jūsų klausimus.
 Taigi, gavęs Šakros leidimą,
 Nimi kreipėsi į jį su klausimu:
 „Pasakyk man, galingasis dangaus gyventojau,
 Kas šiame pasaulyje duoda didesnę naudą -
 Dovanų dalinimas ar dvasinis žygdarbis?
 Dievų karalius nedvejodamas atsakė:
 „Yra trys žygdarbio etapai, valdove:
 Pradžia, vidurys, pabaiga.
 Pradžia čia yra geidulingumo atsisakymas.
 Juo įgyjamas karališkas gimimas.
 Tada reikia išmokti meditacijos,
 Tai veda į gimimą danguje.
 O jogos tobulumas yra pabaiga.
 Tai pakels tave į Brahmos sferas.
 Jie prieinami tik asketams,
 Ir dosnumu jų pasiekti neįmanoma.

Taigi, Šakra iš karto paaiškino karaliui, kad didesnio vaisiaus reikia tikėtis iš dvasinių pasiekimų, o tada karaliui pateikė pavyzdžius: „Pone! Senovėje buvo daug dosnių karalių, kurie atnešdavo gausių dovanų ir aukojo dideles aukas - Dudipa, Sagara, Sela, Mučalinda, Bhagirasa, Ušinara, Atthaka, Assaka ir daug kitų, tačiau nė vienas iš šių kšatrijų negalėjo gimti po savo mirties aukščiau troškimų pasaulio dangaus. Kita vertus, daugelis asketų, palikusių pasaulietišką gyvenimą, savo žygdarbių dėka pakilo virš troškimų pasaulio ir pateko į Brahmos sferas. Tokie yra septyniaiškiaregiai: Jamahanu, Somajaga, Manojaga, Samudda, Magha, Bharata, Kalikarakkhija; prisimink dar Angirą, Kašją, Kisavačha, Akitti! Tiesa, visa tai sakau girdėjęs iš kitų žmonių žodžių, bet galiu papasakoti apie tai, ką pats mačiau. Pasiklausyk, valdove!

Kartą Himalajuose tarp dviejų auksinių kalnų tekėjo gili ir net valtimis nepraplaukiama Sidos upė. Vanduo jame buvo toks nesvarus, kad net pavo plunksna negalėjo išsilaikyti ant jo paviršiaus ir tuoj pat nuskendo. Todėl ta upė buvo pavadinta Sida, o tai reiškia „upė, kurioje skęstama“. Jos pakrantėse iškilę auksiniai kalnai spindėjo kaip laužai iš nendrių šiaudų. Upių užutakiai ten buvo apaugę kvepiančiomis tagaromis, o kalnus dengė tankus miškas, kuriame gausiai augo gėlės ir vaisiai. Ir dešimt tūkstančių aiškiaregių gyveno toje kerinčioje žemėje. Visi jie buvo kontempliacijos meistrai ir turėjo penkias super žinias. Kai reikėdavo pasirūpinti maisto, vieni išvykdavo į Šiaurės Kuru⁷⁵ žemyną, kiti rinkdavo stambias uogas nuo gvazdikmedžių⁷⁶, dar kiti ėjo į kalnus ieškoti įvairiausių vaisių ir uogų, o kai kurie skrisdavo išmaldos į Džambudvipo miestus. Apsirijimas buvo jiems svetimas, ir visi jie panirdavo į meditaciją. Kartą vienas iš šių asketų atskrido į Varanasį išmaldos. Kai jis tvarkingai apsirengęs praėjo gatve pro rūmų kunigo namą, šeimininkas jį pastebėjo ir pakvietė įeiti.

⁷⁵ Šiaurės Kuru žemyninė dalis, remiantis tradicine budizmo geografija, buvo į šiaurę nuo Sumeru kalno.

⁷⁶ Tikriausiai tai turima omenyje ypatinga gvazdikmedžio rūšis – vaisius kurių skonis smarkiai skyrėsi nuo įprasto.

Asketo nuolankumas kunigui patiko. Kelias dienas asketas gyveno jo namuose, o kai jie šiek tiek susipažino, kunigas paklausė: „Kur tu gyveni, gerbiamasis? „Šiauriniuose Himalajuose, gerbiamasis“. – „Ar ten gyveni vienas?“ – „Koks vienas! Ten gyvena apie dešimt tūkstančių asketų, ir kiekvienas iš jų moka medituoti ir turi visas superžinias. Kunigas klausėsi pasakojimų apie asketų dorybes, ir pats panorėo tapti vienuoliu. „Gerbiamasis, nunešk mane ten, aš taip pat norėčiau tapti asketu!“ – paprašė jis. – „Ne, brangusis, – atsakė asketas. Tu juk tarnauji karaliui, negalima tave paversti vienuoliu be karaliaus sutikimo“. – „Gera, gerbiamasis. Šiandien paklausu karaliaus. O tu rytoj vėl čia atskrisk“. Tas pažadėjo. Kunigas po rytinio valgio atėjo pas karalių ir tarė: „Valdove, leisk man vykti į Himalajus, kad tapčiau asketu“. – „Kam tau to reikia, mokytojai?“ – „Dabar aš pradėjau suprasti, kad iš malonumų mažai naudos ir geriau jų atsisakyti“. „Gera, aš tave paleisiu. Tik aplankyk mane, kai tapsi asketu“. – „Tebūnie taip“, – pritarė kunigas. Jis grįžo namo, davė atsisveikinimo nurodymus žmonai ir namiškiams, užrašė jiems savo turtus ir patikėjo tvarkyti buitį, o pasiėmė tik tiek, kiek reikėjo atsiskyrėlio gyvenimui, ir atsisėdo laukti pranašo. Galiausiai jis atskrido į miestą ir įėjo į kunigo namus. Kunigas jį pavaišino su reikiama pagarba ir paklausė: „Ką man reikia dabar daryti, gerbiamasis?“ Pranašas išėjo su juo už miesto sienų, sugriebė kunigą už rankų ir su savo magiška galia persikėlė su juo prie Sidos upės. Ten jis atvertė kunigą į vienuolystę. Kitą dieną pranašas vėl skrido prašyti išmaldos ir atnešė kunigui maisto, o paskui davė jam kontempliacijos pamoką. Po kelių dienų kunigas išsiugdė nepaprastus gebėjimus, įvaldė kontempliaciją ir jau pats galėjo skristi ieškoti išmaldos. Po kurio laiko jis pagalvojo: „Aš pažadėjau karaliui aplankyti jį. Pats laikas tesėti pažadą“. Jis atsiprašė asketo ir išskrido į Varanasi; apeidamas miestą ir rinkdamas išmaldą, jis priėjo prie karališkųjų rūmų. Karalius jį atpažino, pakvietė į rūmus, pasielgė su juo garbingai ir paklausė: „Kur tu dabar gyveni, gerbiamasis?“ – „Šiaurės Himalajuose, valdove, ant Sidos upės krantų, tekančios tarp dviejų auksinių kalnų“. – „Ar tu ten vienas ar su kuo nors kartu?“ „Visai ne vienas, milorde! Ten gyvena dešimt tūkstančių pranašų; jie visi yra kontempliacijos meistrai, visi turi puikių žinių. Girdėdamas tokius pagyrimus pranašams karalius panorėo dosniai su jais visais pasielgti ir tarė: „Garbingasis! Norėčiau šiems asketams surengti puotą“ – „Teisingai, jie to nusipelnė. Kaip tai padaryti?“ – „Pone, jūs nepriviliosite čia šių asketų jokių maistų – jų nesuviliuos joks maistas“. – „Padėkite man, pone! Tikrai noriu juos pavaišinti“. – „Labai gerai, milorde. Jei norite juos pavaišinti, persikelkite iš čia prie Sidos upės krantų. Ten galite tai padaryti“. – „Ačiū už patarimą“, – padėkojo karalius. Jis liepė pasiimti viską, ko reikia, iškeliauvo su kariuomene iš sostinės ir pasiekė savo karalystės ribas. Iš ten atsiskyrėlis, turėdamas savo magišką galią, perkėlė karalių kartu su kariuomene tiesiai prie Sidos upės krantų. Ten jis paliko jį stovykloje ir nuskrido toliau, pas kitus pranašus nakvoti. Ryte grįžo. Karalius pasiūlė jam gausių skanėstų ir, asketui baigus valgyti, paprašė: „Rytoj, gerbiamasis, atvesk čia visus dešimt tūkstančių regėtojų“. – „Gera“, – sutiko jis, o kitą dieną, kai atėjo laikas eiti išmaldos ar eiti į vaisių rinkimą, paskelbė asketams: „Bičiuliai! Varanasio karalius pasirodė ant Sidos upės krantų. Jis ketina mus visus pavaišinti ir kviečia pas save. Prašau jūsų dėl jo gerumo aplankyti jį. Pranašai priėmė kvietimą, visi kartu nuskrido pas karalių ir nusileido ant žemės netoli nuo jo stovyklos. Karalius išėjo jų pasitikti, pakvietė į stovyklą, visus pasodino ir pavaišino gausiu skaniu maistu. Pranašai taip jam patiko, kad iš karto pakvietė atskristi rytoj, o po to poryt ir poryt... Karalius ten gyveno dešimt tūkstančių metų ir kiekvieną dieną vaišino visus dešimt tūkstančių

pranašų. Ten turėjo įkurti miestą, įkurdinti ūkininkus. Sužinok, valdove, kad šis karalius yra ne kas kitas, o aš viename iš mano praėjusių gyvenimų! Ir vis dėlto, nors savo dosnumu užtemdžiau visus pasaulyje, negalėjau pakilti aukščiau troškimų pasaulio dangaus ir nepapuočiau į Brahmos sferas. Kita vertus, visi tie asketai, kurie valgė mano dovanas, peržengė troškimų pasaulį ir buvo priskirti prie Brahmo būrių. Kaip matote, pone, dvasinis žygdarbis žada daug daugiau nei dosnumas, kad ir koks jis bebūtų.

Bet vis tiek, valdove, ir dosnumą, ir dvasinius pasiekimus turite laikyti poelgiais, vertais didelių žmonių, ir todėl reikia daryti viską iš širdies: ir nešti dovanas, ir laikytis įžadų. Tokį nurodymą Maghavanas davė Videhi karaliui ir iškeliavo pas save į dangų.

„Kur buvai dingęs, valdove? Mes tavęs nematėme“, – paklausė dangaus gyventojai Šakros, kai jis grįžo į Trisdešimt trijų buveinę. – „Karalius Nimi Mithiloje niekaip negalėjo išsklaidyti savo abejonių, broliai,“ – atsakė Šakra. „Aš jį aplankiau ir atsakiau į jo klausimą“. Ir jis išsamiai papasakojo dievams, apie ką galvoja karalius Nimi ir kaip jis pats savo pasakojimu išsklaidė karaliaus abejones, o tada dangaus valdovas skyrė Nimi vertą pagyrimą. Klausydamiesi šio pagyrimo, dangiškieji norėjo pamatyti patį karalių Nimi. „Valdove!“ – kreipėsi jie į Šakrą. „Karalius Nimi yra mūsų bendras mokytojas. Mes visi čia atsidūrėme ir mėgaujamės dieviškais malonumais tik todėl, kad vykdėme jo nurodymus. Mes skolingi jam savo gerovei. Mes norime jį pamatyti. Pakviesk jį pas mus, valdove, ir supažindink mus su juo.“ – „Gera!“, – pažadėjo Šakra. Pasikvietęs važnyčiotąją Matali, jis pasakė: „Brangus Matali! Važiuokite į Mithilą dieviškuoju vežimu Vajajante ir atveškite mums karalių Nimi.“ – „Tai bus padaryta“, ir Matali išvažiavo vežimu. Kol Šakra kalbėjosi su dangaus žmonėmis, davė įsakymą Mataliui, kol jis ruošė vežimą kelionei, pagal žmonių laiko skaičiavimą, praėjo maždaug mėnuo. Atėjo pilnatis. Karalius Nimi šventė uposatha. Atidaręs rytinį langą, jis sėdėjo viršutinėje savo rūmų pakopoje, apsuptas daugybės patarėjų, ir meditavo apie dorybę. Mėnulis pakilo ir tuo pat metu danguje pasirodė Matali vežimas. Po vakarienės žmonės maloniai šnekučiavosi prie savo namų durų; pažvelgę į viršų, jie pasakė: „Oho! Šiandien danguje yra du mėnuliai! Tačiau karieta sparčiai artėjo ir netrukus paaiškėjo, kad tai ne mėnulis. Jau buvo galima atskirti ją, karietininką Matali ir tūkstantį pakinkytų ristūnų. „Idomu, pas ką atkeliavo dievų vežimas? Žmonės klausė savęs. – Pas ką daugiau, jei ne pas mūsų teisųjį karalių! Žinoma, tai Vajdžajantos vežimas. Šakra atsiuntė jį pas Mithilos valdovą – juk jis vienas vertas tokios garbės!“ Ir jie sušuko:

„Įvyko nuostabus dalykas, mes drebame iš džiaugsmo!

Dievai atsiuntė pasiuntinį pas šlovingą Videhi karalių!“

Tuo tarpu Matali su viesulu atskubėjo į rūmus, pasuko vežimą ir sustabdė jį taip, kad galas būtų priešais rytinį rūmų langą. Tada jis nuleido pakoją ir pakvietė karalių Nimi įlipti:

„O geriausias karaliau, šalies ramsti!

Trisdešimt trys dievai ant Meru viršūnės

Ir Šakra, jų didysis vadovas,

Jie nori tave pamatyti dabar.

Dieviškoje padangėje jie laukia tavęs.

Sėsk į vežimą ir važiuojam!“

„Na, ką gi, – pagalvojo karalius. – Pažiūrėsiu į dievų pasaulį – juk niekada jo nemačiau. Be to, Matali pakeliui man viską paaiškins. Reikia važiuoti“. Ir jis kreipėsi į savo tarnus ir

miestiečius: „Aš neilgam išvažiuoju, o jūs be manęs nepamirškite nešti dovanas ir atlikinėti kitus gerus darbus“. Su šiais žodžiais karalius įsėdo į vežimą. „Kokiu keliu tave vežti, karaliau? – paklausė Matali. - Ar turėčiau važiuoti pro teisiuosius ar pro nusidėjėlius?“ – „Niekada nemačiau nei pragarų, nei dangaus buveinių, bet viskas verta dėmesio“, – nusprendė karalius ir atsakė: „Pravežk mane abejais keliais“.- „Bet kuriuo važiuoti pirmiausia? Aš negaliu važiuoti dviem keliais vienu metu!“ - „Pirmiausia, Matali, noriu pamatyti, kaip baudžiami nusidėjėliai, aplankyti jų gedulingą slėnį, nes kelio pabaigoje tu vis vien mane nuveši į dievų pasaulį“, – atsakė Nimi. Ir Matali nukreipė vežimą prie Vaitarani upės.

Karalius Nimi pamatė pragarišką upę
Vaitarani, iš kur nėra išsigelbėjimo,
Ji šarmo pilna, verda, rūksta
Ir skleidžia mirtiną liepsną.
Niekas jos nesukūrė – ji
Gimė iš paties piktadarystės.
Ten su pagaliais, ietimis, kardais
Kromešnikai stovėjo palei krantus.
Dūrė, pjaustė, plakė, kapojo
Papuolusius į pragaro ribas.
Ir nusidėjėliai nuo nepakeliamų kančių
Vaitaranyje ieškojo palengvėjimo,
Šokdavo žemyn į dygliuotą viksvą
Su išsikišusiais spygliuotais durklais,
Ir, užkliuvę už spyglių, kabojo
Tūkstantmečius. Paskui nukrisdavo žemiau
Ir jie krito, negalėdami išsilaikyti,
Ant raudonai įkaitusių geležinių kuolų miško.
Šimtmečius jie buvo kepami ant šių kuolų,
Užmauti kaip žvėriena ant iešmo.
Rūko kuolai, rūko kūnai.
O žemiau naujos, kartesnės kančios:
Ten auga geležiniai lotoso lapai;
Kraštai pagaląsti kaip skustuvai.
Ant jų nuo kuolų nuslysdavo kankiniai,
Jų aštrūs kraštai naikino kūną.
Kai nusidėjėliai erdavo į šarmą,
Dūmai liejosi iš išopėjusios mėsos.
Žemiau upė prismaigstyta kardų.
"Gal po vandeniu šiek tiek lengviau?" —
Taip jie galvojo ir nėrė į gilumą,
Bet ten kardai raižydavo jų organus.
Nusidėjėliai negali išverti tokių kančių,
Ir dejonės pragare nesiliauja.
Tada Vaitarani neša juos pasroviui,

Tai grįžta atgal.
Ant krantų juos demonai stebi,
Žeberklus mėto, duria, kaip žuvis,
Už kabliukų ištraukia iš upės,
Kabina ant geležinių lentų
Ir į gerklę kiša geležinę kuoką, -
Ir vėl pasigirsta dejonė, gimusi iš skausmo.
Karalius Nimi labai sukrėstas paklausė:
„Važnyčiotojau, ką jie padarė?
Šios kančios yra tikrai siaubingos!
Ir dangiškasis Matalis atsakė
(Jis žino visų nusidėjėlių darbus),
Jis pasakė karaliui tiesą:
„Kas per savo gyvenimą piktnaudžiavo jėga,
Kas įžeidė ir kankino bejėgius,
Dabar baudžiami už savo piktadarystes
Vaitaranyje, iš kur nepabėgsi.
Tai pasakęs Matalis nuvažiavo toliau.
O ten, kur jis vėl sustojo,
Nuo šunų bėgdami gelbėjosi milžinai.
Karšta žemė degino jų kojas,
Ir šunys juos pasivydavo nuožmiame pyktyje
(Jie ūgiu daug nesiskyrė nuo dramblių)
Bėgdami kandžiojo gyvą kūną
Ir milžinus apversdavo ant žemės.
Milžinai šaukė siaubingai,
Tačiau gyvūnai juos negailestingai kankino
Ir mėsą graužė iki kaulo.
Tada sulėkdavo maitvanagiai prie palaikų
Su geležiniais snapais vežimėlio dydžio,
Kovojo dėl milžiniškų kaulų
Kaltais-snapais jie kaltavo
O kaulų čiulpai buvo godžiai išsiurbti.
Aplink sukiojosi varnų debesys,
Kas baisios išvaizdos, negailestingos dorovės -
Jie puola visus, kuriuos mato.
Karalius pasibaisėjo ir paklausė važnyčiotjo:
„Man baisu tai pamatyti, važnyčiotojau.
Kodėl jiems lemta tokios kančios?“
„Per savo gyvenimą jie buvo šykštuoliai,
Jie atsisakė padėti vienuoliams“.
„O šitie kas? Kūnai apimti ugnies,
Jie bėga, o demonai skuba paskui,

Laikydami rankose geležinius pagalius,
 Ir muša juos pagaliais per šlaunis,
 Numuša nuo kojų, šlapina nugaras, rankas
 Ir verčia juos kaulų maišu?"
 „Gyvenime jie buvo piktadariai,
 Nekaltus vyrus ir moteris kankino“.
 „Pasakyk man, Matali, kas tie žmonės?
 Juos demonai apsupo puslankiu,
 Stumdydami karštais kuolais
 Ant baltai įkaitusių anglių krūvos.
 Jie krenta ten iki juosmens
 O demonai lieja anglis iš viršaus.
 Nelaimingieji dega ugnimi, verkia.
 Už ką jiems tokios nuožmios kančios?“
 „Jie iššvaistė bendruomenės išdą,
 Kitų žmonių pinigai išūliai iššvaistyti,
 O kad pasislėpti tai, vyresniuosius papirkti bandė
 Ir dėl melagingo parodymo jie išvengė bausmės.
 „Koks didžiulis, iki raudonumo įkaitęs katilas?
 Ką į juos mėto aukštyn kojomis?“
 „Tuos niekšus, kurie šiame gyvenime
 Geriems asketams labai įkyrėdavo“.
 „O ką padarė šie kankiniai?
 Kodėl jiems nulupama oda nuo galvų?
 O žaizda užpilama verdančiu vandeniu?“ —
 „Matai prieš save paukščių gaudytojus.
 Jie gaudė paukščius, juos užmušdavo
 Ir turguje pardavinėjo mėsą.
 „Štai ten teka gili upė.
 Čia nusileidimas patogus, krantai švelniai nuožulnūs.
 Skuba atsigerti ištroškusieji,
 Jie leidžiasi į upę nuo varinių uolų,
 Bet kai tik jie krenta prie vandens lūpomis,
 Kaip krantus apima ugnis.
 Aplinkui dega pelai ir šiaudai
 Ir viduje negailestingai dega ugnis.
 Ir žmonės, kurie negali susidoroti su troškuliu,
 Jie jį praryja, galvodami atsigerti.
 Ugnis dega per jų kūnus“.
 „Kodėl jiems, Matali, tokie kankinimai?“
 „Jie nesąžiningai prekiaavo grūdais,
 Duoną jie maišė su šiaudais ir pelais“.
 „Kodėl šie žmonės rėkia taip širdį veriančiai?

Į juos demonai kiša strėles, smailes, ietis
 Iš visų pusių, nežinodami atokvėpio.
 Pasakyk man, kuo šitie žmonės prasikalto?“
 „Prieš tave plėšikai ir vagys,
 Kurie pasirinko grobimą kaip amatą
 Grūdai, avys, karvės, avinai, pinigai,
 Taip pat brangūs papuošalai“.
 „O šituos kodėl gyvus išdarinėja,
 Lyg galvijų mėsą turguje?“
 „Tai buvę mėsaininkai ir žuvies pardavėjai.
 Jie žudė nekaltas būtybes
 Ir mėsą parduodavo,
 O dabar tapo demonų grobiu“.
 „Dabar matau niūrų, bjauriai dvokiantį tvenkinį.
 Jis pilnas šūdo ir šlapimo iki kraštų
 Ir smirda nepakeliamai.
 Aplink jį sėdi alkani žmonės,
 Godžiai valgydami šlykščias srutas.
 Kas anksčiau buvo tie šūdų valgytojai?“
 „Gyvenime jie buvo labai pasipūtę
 Ir jie nepaliaujamai leidosi į intrigas,
 Draugai buvo nuskriausti, buvo pilni apgaulės, -
 O dabar jie ryja nešvarumus.“
 „O kas čia per dvokiantis tvenkinys?
 Jis iki kraštų pripildytas kraujo ir pūlių,
 Ir smirda nepakeliamai.
 Bet aplink jį susėdo nusidėjėliai,
 Lakdami nepasotinamai kruvinus pūlius.
 Ką padarė šie pūlinių gėrėjai?“
 „Tai tie, kurie pakėlė ranką prieš šventąjį,
 Tėvų ir motinų žudikai.
 Jie atsiribojo nuo visuomenės
 Ir turi gerti kruvinus pūlius“.
 „Paaiškink ir šitą kankinimą, važnyčiotojau!
 Didžiuliais grūdintais kabliukais
 Kankintojai traukia žmones už lūpų,
 Išskleidžia juos kaip jaučio kailius
 Kūnas ištemptas ant kaiščių.
 Teka seilės ir ašaros
 Jų aukos, besiraitančios, drebančios,
 Kaip žuvys, išmestos ant sausumos.
 Kas tie žmonės, kurie kabliukus prarijo?
 Kodėl jie pakabinti ant kuolų?“

„Gyvenime jie buvo valdininkai,
 Kainas stebėjo turguje.
 Pirkėjai davė jiems kyšius,
 Kad jie lieptų sumažinti kainas.
 Ir šalia jų yra nesąžiningi pirkliai,
 Kurie žmones apsverdavo turguose.
 Tačiau nėra sukčiams išsigelbėjimo iš kančių.
 Dabar jie guli ištempti ant kuolų“.
 „Iš kur šios apgailėtinos senos moterys?
 Jos šaukia, laužydamos rankas.
 Jų kūnai yra negražūs ir pasibaisėtini,
 Iš jų trykšta ichoras ir pūliai.
 Jos užkastos iki juosmens žemėje,
 Ir iš viršaus jų kūnai panašūs
 Į nuluptos jautienos skerdenas.
 Degančios geležinės uolos
 Ant jų staiga užgriūna
 Kankinėms kaulus laužydamos.
 Bet vos tik uola sugrišta atgal – ir vėl
 Jos stovi, visiškai nepasikeitusios!
 Vėl kalnas eina link kalno,
 O tarp kalnų dejuoja kankinės.
 Jos pateko į pragarišką spaudyklą,
 Dabar joms spaudžia kraują iš jų kūno.
 Sakyk, važnyčiotojau, koks jų nusikaltimas?
 Kodėl joms lemta tokie kankinimai?“
 „Jos anksčiau mėgavosi ištvirtimu,
 Kūniškų malonumų buvo nepasotinamos,
 Jos apgaudinėjo savo vyrus,
 Todėl ir atsidūrė pragariškoje spaudykloje.“
 „Štai kankintojai griebia už kojų žmones
 Ir meta juos į tarpekį.
 O ten apačioje – liepsnojančios anglys.
 Ką šie žmonės padarė žemėje?“
 „Jie yra suvedžiotojai, svetimautojai.
 Sakoma, kad jie baisesni už vagis.
 Dėl savo nuodėmės jiems lemta kristi
 Į tarpekį pilną degančių anglių.
 Dabar gali aplink apsižvalgyti
 Ir iš karto pamatysi daugybę pragarų.
 Ir kančios juose yra neišmatuojamos, nuožmios, siaubingos,
 Baisios, žiaurios, nepakeliamos.
 Čia kankinami tie žmonės, kurie per savo gyvenimą

Patikėjo žudančiais įsitikinimais
Ir jie darė pikta dėl tų įsitikinimų,
Skatindami kitus žmones daryti tą patį“.

Tuo tarpu dangaus gyventojai vis dar sėdėjo savo dieviškoje Sudharmoje ir laukė karaliaus atvykimo. „Kažko Matali ilgai negrižta, – pagalvojo Šakra. - Kas nutiko? Ach štai kas! Matali, žinoma, nusprendė padaryti viską, ką galėjo geriausiai, ir pradėjo rodyti karaliui pragarus ir aiškinti, kurie nusidėjėliai kuriame pragare. Taip, tik Nimi karalius turės laiko pasenti ir mirti, o pragarams taip ir nebus galo“. Ir nusiuntė pas Matalį vikrų pasiuntinį su įsakymu: „Paskubėk atvežti čia karalių“. Pasiuntinys akimirksniu surado Matali ir perdavė žinią. – „Turime paskubėti“, - suprato Matalis ir iš tolo parodė karaliui visus likusius pragarus. „Žiūrėk, valdove! Aplink yra daug kitų pragarų, bet dabar laikas mums eiti pas dangaus karalių. Paskubėkime gi, karališkasis išminčiau!“ Su šiais žodžiais Matalis apsuko vežimą ir pasuko link pasaulių kalnuose.

Netrukus karalius išvydo erdvėje sklidančius dangiškosios Birani rūmus – pastatytus iš brangakmenių, vainikuotus auksiniais kupolais, papuoštus daugybe brangakmenių, jis driekėsi dvylika jodžanų. Buvo ten ir tvenkinys, o šalia jo – parkas, kuriame augo norus išpildantys medžiai. Karalius matė ir pačią dangiškąją moterį – ji sėdėjo ant sofos vieno iš savo rūmų bokštų patalpoje, apsupta tūkstančių dangaus šokėjų, o vežimui pravažiavus atidarė spalvotais brangakmeniais papuoštą langą ir pasižiūrėjo. Tada karalius paklausė važnyčiojo: „Kas yra ši graži deivė, puošniai apsirengusi, pasipuošusi spalvingomis gėlių girliandomis; kaip matau, ji mėgaujasi galia ir puošnumu. Kokį gerą poelgį ji padarė per savo gyvenimą?“ - „Žemėje ji kažkad tai buvo vergė ir jos vardas buvo Birani. Galbūt tu žinai šį vardą – atsakė Matali. - Ji gyveno tam tikro brahmano namuose dešimties galių Kašjapos laikais. Kartą jo savininkas, būdamas vienuolyne, pakvietė vienuolius visą savaitę valgyti namuose, tačiau namiškiai atsisakė jam padėti ir nenorėjo priimti vienuolių: atsiet jie sukčiai, nesužiūrėsi jų. Ir tik Birani pasisiūlė padėti. Visą savaitę ji sutikdavo pakviestuosius, kaip po ilgo nebuvimo namo grįžusių vaikų mama. Būtent šis geras poelgis po mirties ją perkėlė į dangų“.

Vežimas riedėjo toliau; atsirado septyni auksiniai dangaus gyventojų Sonadinos rūmai. Jie blizgėjo kaip kylanti saulė, o pats Sonadinas, pasipuošęs nuostabiais brangakmeniais, vaikščiojo po juos, apsuptas daugybės dangiškųjų mergelių. „Ką šis dangiškasis padarė gero per savo gyvenimą? – paklausė Nimi. „Jo žvilgsnis mane džiugina“. — „Kažkada jis buvo turtingas ir dosnus namų šeimininkas žemėje, jo vardas buvo Sonadina, – atsakė Matalis. - Jis pastatė septynis vienuolynus asketams ir nuolat aprūpindavo juose apsigyvenusius vienuolius viskuo, kas reikalinga asketiškam gyvenimui – drabužiais ir maistu, lempomis ir alyva lempoms. Mėnulio pilnatis ir jaunaties dienas, aštuntąsias jauno ir senojo mėnulio dienas jis visada laikydavosi uposathos apeigų, visą gyvenimą buvo santūrus, laikėsi geros moralės įžadų – ir štai šio doro gyvenimo vaisiai“.

Toliau karalius pamatė krištolinius rūmus, iškilusius į viršų net dvidešimt penkis jodžanus, su daugybe šimtų brangakmeniais inkrustuotų kolonų, su daugybe šimtų bokštelių, virš kurių užmestas varpelių tinklas; virš rūmų pleveno vėliava, išsiuvinėta auksu ir sidabru, o rūmai buvo apsupti kerinčiais akų giraitėmis ir tvenkiniais, kuriuose gausiai augo gėlės. Šiuose rūmuose gyveno minios apsarų, neprilygstamų dainavime, šokiuose ir kituose

menuose. – „Kas anksčiau buvo tie apsarai?“ – pasiteiravo Nimi. „Palaimintojo Kašjapos laikais jie visi gyveno dorai ir kartu nešė dovanas vargstantiems bei vienuolių bendruomenei“, – atsakė Matali.

Toliau sekė aukšti rūmai iš rubino ir safyro brangakmenių. Jie buvo gražūs ir proporcingi, skaisčiai spindėjo, iš jo sklido dieviški dainavimo ir muzikos garsai; skambėjo būgnai, tamburina, grojimas vinu ir poezijos dainavimas. Šiuose rūmuose gyveno daug dangaus gyventojų. „Ką gero šie žmonės padarė žemėje? – paklausė Nimi. - Prisipažinsiu, dar negirdėjau tokios mielos ir svaiginančios muzikos. Už ką toks apdovanojimas?“ - „Čia tie, kurie gyvųjų pasaulyje, buvo geranoriški dharmos pasekėjai. Visur – prie šulinių, parkuose, prie nusileidikų iki vandens – visur jie džiaugsmingai aukojo šventiems žmonėms ir aprūpindavo juos viskuo, kas jiems buvo reikalinga, buvo teisingi, laikėsi uposathos“, - pasakė Matali.

Tada jie praėjo dar tris neprilygstamus, nuostabius dangaus rūmus. Visus šiuos rūmus vainikavo daugybė krištolinių bokštelių, apsodinti gėlėmis, gražiausiais medžiais – kapitta, mangais, salomais, gvazdikmedžiais, tinduka ir kt. Netoliese tekėjo skaidraus vandens upė, o oras nešė palaimingą paukščių pulkų čiulbėjimą. Šiose salėse dieviškuoju spindesiu mėgavosi tie, kurie buvo gerai besielgiantys ir dosniai teikė palaiminimus vargstantiems.

Galiausiai vežimas priartėjo prie auksinių rūmų, o juose taip pat gyveno teisuolis, žemiškame gyvenime kilęs iš Šravasti. Bet Šakra, dievų galva, tą akimirką vėl pagalvojo: „Matali vėl delsia!“ - ir pasiuntė kitą vikrų dangiškąjį pasiuntinį jo pasitikti. Nebereikia delsti, suprato Matalis. Jis pavažiavo į priekį ir iš tolo parodė karaliui daugybę dieviškų buveinių, pasilikusių šone: „Pažiūrėk, valdove, į visus šiuos auksinius rūmus! Jie spindi kaip žaibas, praskleidžiantis debesis. Čia gyvena tie, kurie tvirtai laikėsi Mokymo žemėje, stropiai laikėsi jiems duotos dharmos ir priėmė Iš Nušvitusiojo pamokslą. Dabar šie žmonės klesti dangaus salėse. Tu matei, mano viešpatie, koks nusidėjėlių likimas ir kas laukia teisiųjų. Paskubėkime, karališkasis išminčiau! Mums laikas eiti pas dievų karalių“.

Matalis paleido vadeles, ir tūkstantis dieviškų ristūnų nuskraidino vežimą į priekį. Taip jie priartėjo prie septynių kalnų juostų, juosiančių visuotinę Sumeru viršūnę. Karalius Nimi pamatė kalnus, pamatė jūras, skiriančias kalnų grandines, ir paklausė važnyčiojo: „Kaip tie kalnai vadinasi, Matali?“ - „Žiūrėk, valdove. Pirmas eina Sudaršano kalnagūbris, Geras vaizdas; už jo, nuo jo atskirtas vandenynu, yra Karavika, Kukuškinas; už jo yra Išadhara, Traukos Turėtojas; už jo - Jugandhara, Jarmo turėtojas; už jo yra Nemidhara, Ratlankio Turėtojas; už jo yra Vinataka, Kietas; paskutinis – Ašvakarna – Arklio ausis. Visus viena nuo kito skiria jūros. Žemiau visų yra pirmasis kalnagūbris Sudaršana, o aukščiausias yra Ašvakarna; tai yra tas, kuris arčiausiai Sumeru. Čia, valdove, gyvena pasaulio šalių dievai-valdovai.“

Vežimas skriejo toliau. Priekyje jau buvo matyti Margagalvio bokšto vartų bokštas; per jį ėjo kelias į Trisdešimt trijų dievų buveinę. Aplinkui buvo Indrės statulos. „Kas tai? – paklausė karalius Nimi.- Matau daug Indrės statulų. Juos puošia brangakmeniai, juos saugo tigrai. Šis vaizdas mane pripildo džiaugsmo. Kaip vadinasi šie vartai, važnyčiojau?“ - „Tai yra Margagalvis bokštas, čia yra vartai, vedantys į Sumeru viršūnę, valdove, - atsakė Matali. - Įvažiuosime, pone, pro šiuos vartus. Dulkės niekada neteršė vietinių kelių, grįstų auksu ir sidabru ir nusėtų gėlių žiedlapiais“. Ir Matalis su karaliumi įžengė į dieviškąjį miestą. Karalius

Nimi pamatė dangiškąją Sudharmos pilį ir paklausė: „Kas tai važnyčiotojau? Kokie gražūs rūmai, pastatyti iš brangakmenių! Jie ryškiai mėlyni, kaip rudens dangus. Kur mes esame?“ - „Čia pasirodė Sudharmos dangaus pilis. Pažvelk į aštuonkampes poliruotas gryo rubino kolonas, ant kurių ji stovi. Čia susirenka Trisdešimt trys vienuolynų dievai, vadovaujami jų vadovo Šakros. Įeik, išmintingasis pranašė ir pradžiugink juos savo atėjimu.“

Dangaus gyventojai sėdėjo ir laukė karaliaus Nimi. Bet štai jie išgirdo, kad jis jau arti, ir su dangiškų gėlių girliandomis, aliejais ir smilkalais rankose išėjo jo pasitikti prie Margagalvio vartų bokšto. Įteikę svečiui gėlių ir kvepiančių aliejų, dievai pakvietė karalių į savo menę. Karalius išlipo iš vežimo ir įėjo į rūmus. „Sveiki, pone. Ar per daug nepavargai kelyje? Mes prašome tavęs atsisėsti šalia mūsų karaliaus“, - draugiškai pasakė dangaus žmonės. O jų vadovas Šakra mandagiai kreipėsi į svečią: „Džiaugiuosi, karaliau, gerbiamas visų Mitilos gyventojų, kad aplankei mus šiame palaimintame vienuolyne. Likite, valdove, tarp mūsų ir mėgaukitės visomis dangiškojo gyvenimo malonumais!“ – Tačiau karalius atsisakė: „Ne, viešpatie. Jei gerovė gaunama kažkieno dovanomis, tai tarsi gėrio maldavimas. Man nereikia tokių dovanų. Daug svarbiau yra mano paties geri darbai – juk tai yra turtas, kurio su niekuo nepasidalinsi! Kai grįšiu į žmonių pasaulį, padarysiu daug gera. Jeigu žmogus dosnus, lygiavertis elgesiu, santūrus, nuolankus, tai jo poelgiai neša laimę ir jam nereikės nieko gailėtis“. Ir Didysis savo harmoningu balsu mokė dangaus gyventojus dharmos. Kol jis ir dievai kalbėjosi pagal žemiškąją laiką praėjo septyneri metai. Nudžiuginęs ir sužavėjęs dievus dharmos išdėstymu, karalius Nimi dėkingai tarė važnyčiotojui Matali: „Aš tau daug skolingas, o dangiškasis važnyčiotojau. Juk tu man parodei teisiųjų buveines ir gedulingą nusidėjėlių slėnį“. Ir tada jis kreipėsi į Šakrą: „Valdove, dabar aš noriu grįžti į žemiškąjį pasaulį“ – „Jei taip, pristatyk, brangusis Matali, karalių Nimi atgal į Mithilą“, – pasakė Šakra. „Bus padaryta“, - atsakė Matalis. Jis privažiavo su vežimu prie rūmų; karalius atsisveikino su dangaus gyventojais. Jie pasuko atgal į rūmus, o Nimi įsėdo į vežimą ir nuvažiavo.

Netrukus dangiškasis vežimas priartėjo prie Mithilos nuo rytų horizonto. Žmonės pažvelgė į viršų ir džiaugėsi: „Štai mūsų karalius sugrįžo! Matalis apvažiavo ratą virš miesto, nusileido žemyn ir išleido karalių prie to paties lango, nuo kurio pradėjo kelionę, o pats pasakė: „Lik sveikas, pone, aš išvažiuoju“ - ir išvyko atgal. „Papasakok, karaliau, kaip jie gyvena ten, dievų pasaulyje“, – klausė pavaldiniai. Karalius aprašė jiems visą dangaus ir paties Šakros spindesį, o pasakojimą užbaigė dharmos nurodymu: „Būkite stropūs geruose darbuose! Tada su laiku ir jūs pateksite į dangiškąją buveinę.“

Praėjo laikas. Vieną dieną ant karaliaus Nimi galvos atsirado pirmas žilas plaukas. Kirpėjas jį ištraukė ir padėjo karaliui ant delno, ir jis suprato, kad atėjo laikas išsižadėti pasaulietiško gyvenimo. Jis padovanojo kirpėjui pelningą kaimą, o pats išsikvietė įpėdinį ir paskelbė, kad nusprendė eiti į atsiskyrėlius. – „Kodėl taip, tėve?“ – paklausė sūnus. - „Mano galva jau žyla...“ - savo protėvių žodžiais atsakė karalius Nimi. Jis tapo vienuoliu, apsigyveno mangų giraitėje ir užsiėmė dvasinėmis pratybomis. Po mirties jis buvo įtrauktas į Brahmos pasaulių gyventojus. Tačiau jo sūnus, karalius Kalaradžanaka, pažeidė paprotį ir senatvėje netapo atsiskyrėliu.“

Baigęs šį dharmos mokymą, Mokytojas pasakė: „Kaip matote, vienuoliai, Tathagata ne tik dabar išėjo iš pasaulio, bet jis tai padarė ir anksčiau“. Ir jis nustatė atgimimus: „Šakra tada

buvo Aniruddha, Matali dabar tapo Ananda, aštuoniasdešimt keturi tūkstančiai karalių yra dabartiniai mano pasekėjai, aš tada buvau karalius Nimi.“

DŽATAKA APIE KLAIDINGĄ MOKYMĄ IR BODHISATVĄ NARADE⁷⁷ (544)

„Kartą aš karaliavau Videhoje...“ – taip kalbėjo Mokytojas, apsistojęs Jaštivanos⁷⁸ parke, dėl asketo Kašjapos iš Urubilvos sutramdymą. Netrukus po to, kai Mokytojas pradėjo savo geriausio mokymo dalį, jis atvyko į Urubilvą ir sutramdė ten gyvenusius gauruotus asketus, vadovaujamus Kašjapos, o paskui, siekdamas įvykdyti kažkada tai Madaghi karaliui duotą pažadą, jis apsuptas dviejų tūkstančių, dabar jau buvusių gauruotų asketų, atvyko į Jaštivanos parką. Ten pasirodė ir Magadhi karalius; Jį lydėjo šimtas dvidešimt tūkstančių žmonių. Jis priėjo prie Dešimties galių Mokytojo, nusilenkė jam ir atsisėdo. Ir tada tarp vietinių brahmanų kilo ginčas: „Kas iš šių dviejų yra kieno mokinys: ar Kašjapa iš Urubilvos yra didžiojo šramanos mokinys, ar atvirkščiai, didysis šramanas yra jo mokinys?“ Nušvitusysis nusprendė parodyti jiems, kad jis yra mokytojas ir kad Kašjapa iš Urubilvos yra jo mokinys, todėl jo paklausė:

„Klausyk, Kašjapa iš Urubilvos!
(Tu kitaip vadinamas Liesuoju):
Tu, sako, išsižadėjai aukoti gaisrui?
Ar gali man pasakyti, kodėl tai padarei?“

Thera suprato, ką nori pasakyti Mokytojas, ir atsakė:

„Supratau, dėl ko yra aukojama:
Kad klestėtų būsimas gyvenimas,
Norėdami mėgautis regėjimu ir klausa,
Gražuolėmis, maistu, gėrimais, -
Ir aš mačiau tame nešvarą,
Todėl praradau susidomėjimą aukomis“.

Ir kad nekiltų abejonių, kas yra kieno mokinys, jis nusilenkė Tathagatai, užsidėjo jo kojas sau ant galvos, o tada pakilo virš žemės iki vienos palmės aukščio, tada iki dviejų ir trijų, kildamas vis aukščiau ir aukščiau. kol pasiekė septynių palmių aukštį, o paskui nusileido žemyn, dar kartą nusilenkė Nušvitusiajam ir atsisėdo. Pamačiusi tokius stebuklus, minia ėmė šlovinti Mokytoją: „Kokia nuostabi didžiulė Nušvitusiojo galia! Juk jis sugebėjo prisijaukinti, išvalyti nuo iškreiptų pažiūrų net ir šį galingą asketą – Kašjapą iš Urubilvos, kuris įsivaizdavo save šventuoju!“ – „Nenuostabu, - pasakė Mokytojas, - kad dabar, jau būdamas visažiniu, sugebėjau jį prisijaukinti. Iš tiesų, net ir anksčiau, kai mane vadino Brahma Narada – o tada dar nebuvau laisvas nuo aistrų – net tada galėjau sudraskyti jo klaidingų pažiūrų tinklą ir jį prisijaukinti. Ir susirinkusiųjų prašymu Mokytojas papasakojo apie praeitį.

„Kadaise Videhos karalystėje, jo sostinėje Mitiloje, valdė karalius, vardu Angatij, ir buvo jis teisingas ir atsidavęs dharmai. Turėjo vienturtę dukrą, jos vardas buvo Ruja, – graži ir gerai besielgianti; toks dalykas pasitaiko kartą per šimtą tūkstančių amžių, tobulesnės už ją

⁷⁷ „Džataka apie klaidingą mokymą ir bodhisatva Naradą“ yra bene pirmasis pasaulinės literatūros veikalas tema „jei dievo nėra, tada viskas leidžiama“.

⁷⁸ Jaštivana - pažodžiui, "lazdų giraitė".

ir panorėti neįmanoma. Ją karaliui pagimdė jo pagrindinė žmona, o kitos šešiolika tūkstančių karaliaus žmonių buvo nevaisingos. Karalius ją labai mylėjo ir brangino. Kiekvieną dieną jis siųsdavo jai papuošalus ir drabužius iš plonų audinių ir dvidešimt penki krepšelius, pripildytus iki kraštų šviežių gėlių ir po tūkstantį monetų, kad ji, negailėdama nei maisto, nei gėrimų, galėtų vaišinti visus vargšus per pilnatį ir jaunatį. Karalius taip pat turėjo tris patarėjus: Vidžają, Sunamą ir Alatą. Atėjo šventė - rudens mėnesio karttikos pilnatis. Miestas ir rūmai buvo išpuošti taip, tarsi tai būtų dievų buveinė. Karalius nusiprausė, išsitrynė smilkalais, apsivilko brangius šventinius drabužius ir, apsuptas daugybės pavaldinių, sėdėjo atviroje terasoje, žiūrėjo į debesuotą naktinį dangų, apšviestą mėnulio disku, ir staiga kreipėsi į patarėjus: „Kokia graži naktis! Kaip mes galime šiandien pasilinksinti?“

Kadaisė karaliavo Videhoje
Angatij, narsus karys.
Jo išdas buvo turtingas ir gausi kariuomenė,
Jis turėjo daug vežimų.
Ir tada vieną kartą, šviesią naktį
(Tada atėjo rudens šventė
Ir buvo švenčiama pilnatis)
Jis sukviečia artimuosius -
Mokslininkus, išmanančius, sumanius
Ir mandagiai besielgiančius.
Čia buvo Alata karvedys,
Ir su juo Sunama ir Vijdžaja.
Karalius jų paklausė:
„Pasakykit man, ką turėtume daryti?
Šiandien pilnatis šventė
Giedrame danguje šviečia mėnulis.
Kaip galime pasilinksinti?
Pasinaudoti šia naktimi?“
Tada Alata-karvedys
Karaliui pirmasis atsakė:
„Tegul kariai susirenka:
Sukelkite kariuomenę skelbdami pavojų
Ir su visa nesuskaičiuojama kariuomenės jėga
Eikime į žygį, o kšatrijai.
Dar ne visus nugalėjome.
Ir visus norėtusi nugalėti.
Todėl aš siūlau
Išbandyti jėgą su priešais.“
Išgirdęs šį pasiūlymą
Sunama su juo nesutiko:
Visi tavo priešai, kary,
Šiandien susirinko sostinėje
Ir jie daugiau nedaro blogio,

Bet jie pripažįsta tavo viršų.
 Šiandien yra šventė, nepamirškite.
 Nematau prasmės eiti į žygį!
 Ar ne geriau būtų kuo greičiau
 Pasiųsti tarnus gaiviųjų gėrimų
 Pakviesti dainininkus ir muzikantus
 Ir atsiduoti malonumams?“
 Išgirdęs šį pasiūlymą
 Vidžaja su juo nesutiko:
 „Malonumai, pone, nėra naujiena,
 Tu juos visada pats sau suteiksi.
 Mes įpratę prie malonumo
 Ir džiaugsmo juose mažai.
 Mums reikia brahmano ar šramano,
 Dharmos mentorių ir mokytoją!
 Jis pašalins mūsų abejones
 Ir duos gerų patarimų“.
 Išgirdęs šį pasiūlymą
 Karalius pritardamas sušuko:
 „Vidžaja siūlo gerą reikalą,
 Jo ketinimas puikus!
 Mums reikia brahmano ar šramano,
 Dharmos mentoriaus ir mokytojo.
 Jis pašalins mūsų abejones
 Ir duos gerų patarimų“.
 Išgirdęs valdovo žodžius,
 Alata-karvedys pasakė:
 „Jis gyvena mūsų elnių parke
 Asketas iš Kašjapo giminės
 Vardu Vertingasis – Guna;
 Jis meistriškai pamokslauja
 Ir apsuptas studentų
 Vaikšto nuogas, be drabužių.
 Žmonės jį laiko išmintingu“.
 Išgirdęs karvedžio žodžius,
 Angatijus pasiuntė važnyčiotojo;
 „Paruošk, vežimą, važnyčiotojau,
 Tuoį važiuosime į parką“.
 Tas greitai atvažiavo su vežimu
 Su sėdyne iš dramblio kaulo.
 Sidabro apvadu
 Ji spindėjo ir blizgėjo
 Kaip pilnatis danguje;

Keturi ristūnai pakinkyti,
Visi kaip parinkti, baltos spalvos,
Ir bėga greitai kaip vėjas,
Be to, jie buvo visai ne nirtulingi.
Viskas buvo balta: vežimas, arkliai,
Ir karališkasis skėtis, ir vėduoklė.
Lydimas artimų bendraminčių
Karalius važiavo vežimu
Ir jis buvo toks pat gražus lyg Čandra.
Raiteliai jojo iš paskos
Ir jie laikė savo kardus paruošę.
Taip važiavo karalius, ne ilgiau kaip valandą:
Tada jis išlipo iš vežimo
Ir su savo pavaldiniais
Jis atvyko ten, kur gyveno asketas.
Mokiniai sėdėjo aplinkui
Ir brahmanai, vyko pokalbis.
Karalius niekam netrukdė:
Čia jis negalėjo vadovauti.

Taip, apsuptas įvairiausių žmonių, karalius atsisėdo netoliese ir maloniai kreipėsi į asketą.

Netoliese karalius atsisėdo
Ant minkštų kimštų pagalvių
Įsitaisė patogiau
Ir mandagiai pradėjo pokalbį:
„Ar tau visko užtenka?
Ar tu dabar geros sveikatos?
Kaip gauni maisto?
Ar tau nesunku gyventi, gerbiamasis?
Ar nesergi kokia nors liga?
Ar nesiskundi savo regėjimu?“
Vedehei, atsidavusiam dharmai,
Asketas mandagiai atsakė:
"Man viskas gerai,
Ligos manęs nekankina.
O tu ar sveikas, Videhos karaliau?
Ar tavęs nevargina riaušės?
Ar jūsų ristūnai sveiki?
Ar vežimas nesulūžo?
Ar tavęs nekankina ligos?
Jos dažnai naikina kūną!“
Taigi Videhos karalius ir atsiskyrėlis
Apsikeitė sveikinimais.

Karalius negaišo laiko
 Jis iškart perėjo prie klausimų
 Apie tai, ko jis turėtų laikytis
 Apie dharmos reikšmę ir naudą:
 „Kaip gerbti pagal dharma.
 Tėvą ir motiną? Atsakyk, askete!
 O kaip mums būti su mokytojais?
 Kokia mūsų pareiga šeimai?
 Kaip reikėtų elgtis su vyresnio amžiaus žmonėmis?
 O kaip su atsiskyrėliais, vienuoliais?
 Kaip elgtis su kariuomene?
 Kokių principų laikytis valdant?
 Kaip teisingai atlikti dharma,
 Kad būtum po mirties laimingas?
 O kaip tie, kurie pažeidžia dharma,
 Ar po mirties jie patenka į pragarą?“

Geriausia būtų tokius klausimus užduoti pačiam Nušvitusiajam; jei ne, tai pabudusiems sau; jei tokių nėra, tai pabudusiojo mokiniui; o jei nėra mokinio, tai bodhisatvai. O karalius uždavė tokius svarbius klausimus nepažįstamam, nuogam, klystančiam adživikui! Akivaizdu, kad jis negalėjo tinkamai atsakyti. Ir negalvodamas, lyg būtų kalbama apie jaučių varymą ar šiukšlių išvežimą po vakarienės, jis pasakė: „Klausyk, valdove“, ir pradėjo aiškinti savo klaidingą mokymą.

Ir į karaliaus Videhos klausimą
 Kašjapa asketas atsakė:
 „Pasakysiu jums tikrą tiesą.
 Klausyk, valdove, įdėmiai:
 Ar seksi ar neseksi dharma -
 Vaisius neprinoks joks.
 Anas pasaulis neegzistuoja
 Iš ten niekas negrįžo
 Ne, pone, mirę protėviai,
 Tėvai neegzistuoja.
 Mokytojas gyvenime nenaudingas:
 Tas, kuris iš prigimties yra nesutramdomas,
 Tokio Mokytojas negali nuraminti.
 Visos būtybės yra lygios viena kitai
 Ir vyresniųjų gerbti nereikia.
 Nėra prasmės dirbti stropiai,
 O drąsa visada beprasmiška.
 Visas būtybes traukia likimas,
 Lyg velkama valtis.
 Tai, kas turi būti, tą ir gausi.
 Dovanojimo vaisių nėra

O aukos nenaudingos.
 Nėra valdžios, nei pastangų.
 Kas kvailesnis - neša dovanas,
 Kas protingesnis, jas gauna.
 Ir visi saviapgaulėje kvaili
 Nevalingai apdovanoja protingą.
 Iš viso yra septynios esmės.
 Jie yra neskaidomi, amžini:
 Žemė, vanduo, ugnis ir oras,
 Tada – nelaimė ir laimė;
 Siela laikoma septinta.
 Niekas negali jų sugriauti
 Šios esmės yra nesunaikinamos
 Ir jų sunaikinti neįmanoma:
 Juk kardas pereina tarp jų.
 Kas pjauna galvą ant kaladės,
 Šių esmių neliečia.
 Kaip čia galima pamatyti žmogžudystę?
 Tegu praeina aštuoniasdešimt kalpų
 Tada dar keturios kalpos -
 Tada visos sielos bus tyros.
 Nėra išsivadavimo anksčiau laiko,
 Nesvarbu, kokių įžadų laikysitės.
 Ir nesvarbu, kaip gerai darai,
 Išsilaisvinimo nesulėtinsi
 Ir tu gali nusidėti be saiko -
 Išsivadavimas nebus atidėtas.
 Valysimės palaipsniui
 Už aštuoniasdešimt kalpų ir ilgiau.
 Neįveiksi būtinybės,
 Juk jūra neišlips į krantą!“
 Išklaušęs Gunos mokymų,
 Alata-karvedys pasakė:
 „Prisipažįstu, kad tas mokymasis
 Man atrodo panašus į tiesą.
 Prisimenu savo paskutinį gyvenimą
 Iki šio gyvenimo:
 Aš joje buvau skerdikas
 Ir buvau žinomas kaip Pingala.
 Varanasyje, dideliame mieste,
 Aš padariau daug nuodėmių
 Be skaičiaus skerdžiau galvijus mėsai:
 Kiaules, avis, ožkas, avinus...

Bet po mirties aš atgimiau
Turtingu, vado sūnumi.
Tai reiškia, nėra piktadarystės vaisių,
Priešingu atveju turėjau būti kankinamas pragare!“

Alata klydo! Kartą jis pagerbė gėlėmis čaitiją su dešimties galių Kašjapos palaikais. Tada, kai atėjo laikas jam mirti, kiti jo veiksmai pasirodė stipresni savo pasekmėmis, ir jo klajonės pasaulietiniame cikle tęsėsi įvairiai. Dėl kažkokio blogo poelgio jis gimė skerdiku ir per tą gyvenimą padarė daug blogo. Bet tada, kai jis mirė, jo senas nuopelnas – čaitijos pagerbimas – nugalėjo visa kita – todėl po pelenais rūkstanti ugnis staiga įsiveržia. Ir gavosi taip, kad jis gimė karvedžio sūnumi. Ir iš savo ankstesnio gyvenimo jis negalėjo nieko prisiminti, todėl nusprendė, kad niekšybės vaisių nėra, ir palaikė Gunos mokymą.

Netoliese sėdėjo vergas,
Kuris Bidžakoju buvo pravardžiuojamas.
Jis atėjo pasiklausti Kašjapos.
Nors ir pasninkavo per pilnatį.
Jis išgirdo Gunos mokymus
Ir ką pasakė karvedys
Ir sunkiai atsidusęs,
Pravirko karčiomis ašaromis.
Videhos karalius jį pašaukė:
„Pasakyk man, mano brangusis, kodėl tu verki?
Ar jus liūdina kažkokia naujiena?
Kas tave slegia? Atsiverk!“
Klausydamas karaliaus klausimo,
Bidžaka atsakė teisingai:
„Mano sielos niekas neslegia.
Paklausk, karaliau, ką aš pasakysiu.
Prisimenu savo paskutinį gyvenimą:
Ten mano gyvenimas buvo laimingas.
Juk buvau Saketo mieste
Pirkliu ir buvau vadinamas Bhava,
Buvo atsidavęs dharmui, gerbiamas;
Asketams ir vargšams
Aš suteikdavau pagalbą;
Jokios nuodėmės tame gyvenime
Aš savo neprisimenu.
Bet po mirties aš gimiau
Čia, kaip nelaimingos moters sūnus
- Juk aš, Vedeha, vergo sūnus, -
esu vargšas ir nelaimingas.
Tačiau nepaisant mano skurdo,
Esu išipareigojęs dorybei.
Pasiruošęs dalintis pietumis

Su visais, kurie yra skurdesni už mane.
Kai yra pilnatis, jaunatis
Laikausi pasninko būtinai.
Niekam nedarau blogio
Man nerūpi kažkieno gėris.
O dabar, kaip paaiškėjo,
Mano pastangos nenaudingos!
Juk Alata teisingai pasakė -
Pamaldumas nenaudingas!
Man tiesiog nepasisekė
Kauliuko metimas buvo nesėkmingas.
Matyt, nesu geras žaidėjas.
Alata yra sumanus žaidėjas,
Šūvis buvo sėkmingas.
Ir lemta buvo tapti laimingu.
Dangaus vartai dabar užsidarė!
Ką turėčiau daryti? As nesuprantu!
Todėl ir verkiu
Patikėjęs Kašjapos mokymu“.

Bidžaka irgi ne viską žinojo. Kartą, dešimtiesgalių Kašjapos laikais, jis miške ieškojo dingusio jaučio. Ten jis sutiko miške pasiklydusį vienuolį. Jis paklausė Bidžako, kaip išeiti į kelią. Bidžaka nutylėjo. Vienuolis dar kartą paklausė, o tas staiga supyko ir išbarė jį: „Tu vergas, o ne vienuolis! Žiūrėk, koks užsispyręs!“ Tame gyvenime šis poelgis neturėjo įtakos, nes kiti poelgiai buvo stipresni, bet jis smilko kaip anglys po pelenais. Vėliau Bidžaka už savo buvusius nuopelnus tikrai gimė pirkliu ir tame gyvenime buvo doras. Dabar jis turėjo susimokėti už tą senąją įžeidimą.

Karalius Bidžakio istoriją išklaušė
Ir jis pasakė tokius žodžius:
„Neįmanoma įgyti palaimos,
Mes negalime pakeisti likimo.
Bet kokią laimę ir nelaimę
Jis tik vienas mums atsiunčia.
Mus visus apvalys besikeičiantys gyvenimai,
Išsivadavimo nepriartinsi.
Iki šiol aš linkau į gera
Asketams ir vargšams
Visada padėdavau medžioklėje.
Rūpinausi valstybės gerove -
Pasirodo, aš tiesiog švaisčiau savo laiką!

„Gerbiamasis Kašjapa! – kreipėsi karalius į asketą. Pasirodo, sugaišau daug metų be reikalo. Pagaliau turiu mokytoją! Nuo šiol atsiduosiu vien malonumams. Ir dabar man nereikia klausytis tavo nurodymų – nereikia ilgiau delsti. Tu pasilik čia, o mes grįžtame atgal.

Gal pasimatysime, gerbiamasis

Jei likimas to norės“.

Taip pasakė Videhos karalius

Ir iškelio atgal.

Atvykęs prie Gunos karalius pirmiausia pasisveikino, o tik tada pradėjo pokalbį. Dabar jis net neatsisveikino – tur būt Guna net ir to nebuvo vertas. Na, o apie vaišes ar dovanas nebuvo nė kalbos. Karalius šiaip ne taip praleido likusią nakties dalį, o ryte pasikvietė pavaldinius ir paskelbė:

„Tegul Čandake, mano rūmuose,
Aš džiaugsiuosi gyvenimu,
Nuo šiol aš reikalų nebepripažįstu!
Tegul patarėjai sprendžia.
Visas valstybės paslaptis
Ir kasdienius rūpesčius
Aš patikiu artimiesiems!
Tai pasakė Videhos karalius
Ir pasinėrė į malonumus;
Asketus ir vargšus
Pamiršo ir tapo jiems abejingas.
Taip dvi savaitės praskriejo
Ir jaunaties išvakarėse
Tėvo mėgstamiausia princesė,
Pasikvietė pas save auklę.

O štai kas atsitiko per tą laiką. Princesė buvo įpratusi per kiekvieną pilnatį ir jaunatį aplankyti savo tėvą. Apsupta penkių šimtų savo draugių ir auklių, ji, žavinga ir kerinti, paliko savo septynių aukštų Rativaddhana rūmus, o tai reiškia „Paguodų puoselėtojas“, ir patraukė link tėvo rūmų Čandake. Karalius sutiko ją su nenumaldomu džiaugsmu, šiltai priėmė, o atsisveikindamas padovanojo tūkstantį monetų – kad duotų išmaldą tiems, kuriems jos reikia. Princesė grįžo į savo namus, o sekančią dieną ji visada pasninkaudavo, atlikdavo visas tinkamas apeigas ir išdalindavo dosnias dovanas benamiams, vargšams ir nepasiturintiems. Juk savo įprastoms išlaidoms ji turėjo pajamų iš visos apskrities, kurią karalius atidavė jai valdyti, ir todėl ji apsieidavo be tėvo pinigų. Tačiau taip buvo iki šiol, o dabar po miestą pasklido nerimą keliantis gandas, kad karalius prisiklausė adživiko kalbų ir laikosi klaidingo mokymo. Tas gandas pasiekė princesės aukles, ir jos atėjo pas ją su žinia: „Mes girdėjome, ponija, kad tavo tėvas klausėsi adžaviko kalbų ir priėmė jo klaidingą mokymą. Visas keturias pastoges prie miesto vartų, kur anksčiau buvo dalijama išmalda, liepė sunaikinti. Jo tarnai gatvėse sugriebia ištekęsias moteris ir merginas ir tempia jas pas jį; jis visiškai atsisakė valstybės valdymo. Pamišęs, žodžiu, dėl kūno malonumų! Princesę tokia žinia nuliūdino ir susimąstė: „O kaip tėčiui kilo mintis prašyti patarimo begėdiškio, praradusio orumą nuogo ir nuskurdusio adživikos! Kodėl jis nenuėjo pas dorybingą šramaną ar brahmaną, vieną iš tų, kurie moko apie poelgius ir jų atlygį? Štai iš ko reikėjo pasisemti išminties. O dabar, išskyrus mane, tėčio perkalbėti nėra kam. Turėsiu tai padaryti pati. Pasistengsiu pakreipti jį teisingu keliu. Juk prisimenu savo septynis buvusius gimimus ir žinau, kas manęs laukia septyniuose būsimuose. Papasakosiu jam apie savo praeities blogus darbus ir prie ko jie privedė. Gal tada

tėvas susiprotės? Tik neisiu pas jį šiandien. Aišku, kad jis paklaus: „Kodėl taip greitai atėjai? Tu juk visada ateidavai pas mane kartą per dvi savaites.“ Ir jei aš jam tada tiesiai atsakysiu: „Aš, tėve, girdėjau, kad tu prisijungei prie neteisingo mokymo, todėl atėjau“, jis praleis mano žodžiams pro ausis. Taigi šiandien dar per anksti eiti. Turiu sulaukti jaunaties. Ateisiu pas jį kaip visada, lyg nieko nebūčiau girdėjusi, o kai pradėsiu ruošti eiti namo, paprašysiu tūkstančio išmaldos skurstantiems, jis tada man ir papasakos apie savo naujas pažiūras. Tada aš stengsiuosi, kiek tik galėsiu jį įtikinti. Taip ji ir nusprendė. O jaunaties išvakarėse princesė pasikvietė auklę ir pasakė:

„Paskubėkite mane papuošti,
Mano drauges išpuoškite!
Nes rytoj bus jaunatis,
Man laikas aplankyti tėvą“.
Tarnaitės padavė girliandas,
Ištrynė sandalmedžiu
Ir užsidėjo papuošalus
Iš brangakmenių ir koralų,
Karolius iš rubinų ir perlų.

Apsirengusi geriausiais drabužiais
Ji ant auksinių neštuvų
Išsiruošė aplankyti karaliaus.
Spindinti savo grožiu
Ji dar gražesnė tapo
Tarp savo jaunų draugių.
Štai, apsupta bendraamžių,
Švytinti šventine apranga,
Princesė įžengė į Čandaką
Ir apšvietė viską švytėjimu,
Kaip akinantis žaibas.
Ji priėjo prie Vede hos,
maloniai ji pasisveikino
Ir atsisėdo šalia ant sėdynės
Su blizgančia aukso apdaila.
Ją, o su ja ir drauges,
Panašias į dangaus angelus,
Nuoširdžiai pasitiko Vede hos karalius
Ir ištarė jis tokius žodžius:
„Ar esate patenkinta savo gyvenimu?
Ar leidžiate laiką linksmai?
Ar maudaisi tvenkinyje kaip anksčiau?
Ar maistas įvairus?
Kokios jūsų pramogos?
Ar pinate iš gėlių pavėsines?“

O jei kažko trūksta,
 Pasakyk man, aš duosiu įsakymą!
 Man atrodo, kad tu išsitynei
 Ne pačiu geriausiu aliejumi.
 Gal reikia sandalmedžio?“
 Štai kaip Vedeha klausinėjo dukterį.
 Princesė jam atsakė:
 „Man, pone, užtenka visko,
 Man nieko netrūksta.
 Bet rytoj jaunatis, šventė.
 Išmaldai vargšams
 Man reikia tūkstančio karšapanų -
 Aš, kaip visada, jiems padėdau.“
 Į šią princesės Rudži kalbą
 Karalius Angatijus atsakė taip:
 „Tu iššvaistai daug pinigų be reikalo.
 Dovanos neturi prasmės!
 Kam pasninkauji;
 Galbūt toks yra likimas
 Ir tu nenorėdama pasninkauji.
 Nematau nieko juose gero.
 Ar girdėjai apie vergą Bidžaką?
 Jis taip pat buvo įpratęs pasninkauti,
 O kai pasiklausė Gunos kalbų,
 Pravirko karčiomis ašaromis.
 Gyvenk, kol gyvenasi, Rudža!
 Tu neturi nieko atsisakyti.
 Anapusinis pasaulis neegzistuoja
 Kam be reikalo save kankinti?“
 Išklausiusi karaliaus Videhos kalbą,
 Gražuolė princesė Rudža,
 Žinodama apie ateitį ir praeitį
 Ji ištarė tokius žodžius:
 „Anksčiau žinojau tik iš nuogirdų,
 Dabar visa tai matau:
 Kas turi reikalą su kvailiu,
 Jis tikrai taps kvailas.
 Kas vienas klydo,
 Sutikęs kitą klystantį,
 Pats sustiprės kvailystėje.
 Nei Bidžakas, žemesnis už Alata
 Manęs niekas nestebina.
 Bet tu visada buvai toks protingas

Toks patyręs ir subrendęs vertinti -
Kaip tu gali kartu su kvailiais
Pasiduoti klaidingai nuomonei?

Ir jei dalykų eiga mus išvalo savaime,
Kam tada Gunai asketizmas?
Jis kankina save klysdamas veltui,
Kaip kandis, lekianti link lempos.
Kas tiki, kad pastangos bevaisės,
Nesustos prieš blogą poelgį,
O nuo pasekmių sunku atsisakyti,
Kaip žuviai, kuri prarijo kabliuką.

Pateiksiu palyginimą
Atidžiai klausyk manęs!
Protingas žmogus, kartais
Iš karto suvokia reikalo esmę,
Kai išgirsta palyginimą.
Įsivaizduokite prekybinį laivą
Perkrautas prekėmis:
Jis nuo per didelio krovinio
Nuskęs vandenyno vandenyse.
Taip žmogus po truputį
Kaupdamas piktus darbus
Nuo jų nepakeliamos naštos
Paskęs pragare, kaip bedugnėje.
Kalbant apie karvedį Alatą,
Tai jis tik kaupia nuodėmes,
Tačiau ateityje jis turės
Patirti prastus atgimimus.
Alata taip pat, Videhos karaliau,
Kažkada tai sukaupė nuopelnų,
Todėl dabar jis laimingas.
Tačiau gėris trunka neilgai:
Jis nusilenkė nevertam,
Paliko teisingą kelią
Ir juda blogio takais.
Dabar dar vienas palyginimas.
Paimkite du puodelius su naščiais
Ir vieną iš puodelių prikraukite:
Laisvas puodelis, be krovinio
Pakils ant naščių.
Taigi jei nuopelnų žmogus

Kaupia po truputį
 Jie nuneš jį į dangų.
 Ir tai nutiks Bidžakui.
 O tos nelaimės ir sunkumai,
 Ką jis išgyvena dabar yra
 Blogų poelgių pasekmės
 Jo padarytų praeitame gyvenime.
 Bet viskas, kas bloga, greitai praeis,
 Kol kas jis gerai elgiasi.
 Neklausyk Kašjapos, viešpatie!
 Nesilaikyk klaidingo mokymo!
 Tu esi paveiktas.
 Tu patenki tų žmonių įtakon,
 Su kuriais leidi laiką,
 Nesvarbu, ar jis teisingas žmogus, ar nusidėjėlis.
 Su kuo žmogus susidraugaus,
 Pas ką jis dažnai lankosi?
 Jis taps panašus į tokį.
 Kai du daiktai guli greta
 Susiliečia vienas su kitu -
 Vienas supurvins kitą.
 Strėlė, ištepta nuodais
 Dalį jų paliks dėkle.
 Išmintingas žmogus saugosis
 Bendravimo su nedorybingu -
 Nuodėmė užsikrėsti nesunku.
 Juk jei tu žolės galiuku
 Paliesi supuvusią žuvį
 Žolės stiebas pasmirs puvinio.
 Štai ką reiškia bendrauti su kvailiu!
 O jei prie kvepiančios tagaros
 Tu prineši lapą nuo medžio,
 Jis taip pat taps kvapnus -
 Tokia yra bendrystė su išminčiais!
 Pagalvokite, kad jūsų protas yra krepšys
 Ir jame yra tavo darbų vaisiai.
 Būk apdairus, valdove!
 Palik bendravimą su blogais žmonėmis,
 Susipažink su vertais,
 Blogasis stumia tave į pragarą,
 Vertas – priartins prie dangaus.”

Taigi princesė bandė įtikinti tėvą daryti gera. O paskui ji papasakojo apie savo buvusią nuodėmę ir kaip už ją sumokėjo:

„Prisimenu savo gyvenimus,
Buvusius prieš šį gyvenimą
Ir aš žinau apie septynis būsimus.
Prieš septynis gimimus
Aš buvau vyras, valdove.
Gyvenau Magadhoje, Rajagrihoje,
Užsiiminėjau kalvyste.
Sutikusi blogą draugą,
Aš padariau daug nuodėmių
Panirau į svetimavimą.
Man atrodė, kad esu nemirtingas.
Blogas poelgis išliko
Kaip ugnis po pelenų sluoksniu
Ir tada aš gimiau
Kitų gerų darbų dėka
Vatsa sostinėje, Kaušambi mieste,
Turtingo pirklio šeimoje
Kaip vienintelis jų ipėdinis,
Ir visi ten mane nudžiugino.
Sutikau gerą draugą,
Jis buvo protingas ir išsilavinęs
Jis nukreipė mane teisingu keliu.
Visas jaunatis, pilnatis
Pasninkavau kaip priklausau.

Geras poelgis išsisaugojo
Kaip lobis prie tvenkinio,
Tačiau praeities blogų darbų vaisius,
Padarytų kažkada tai Magadhoje,
Subrendo dabar ir pasireiškė,
Kaip nuodai, kurie iš karto nesuveikia.
Aš gimiau „raudų pragare“
Ir ten buvau kepinta ilgai,
Sunku net prisiminti!
Nes aš daug metų
Kentėjau sunkias kančias.
Paskui gimiau Bhennakatoje -
Buvau ožka ten perdžiūvus;
Veždama vežimuose valdininkus,
Kentėjau už ištvirkavimą.
O po mirties aš gimiau
Gūdžiame miške beždžione.
Vadovas nukando man kapšėlį:

Aš ir toliau, Videhos karaliau,
 Kentėjau už ištvirkavimą.
 Tada aš gimiau Dašarnoje.
 Buvau ten kinkomas jautis,
 Kentėjau už ištvirkavimą.
 Ir po to, Vedeha,
 Aš atgimiau kaip žmogus
 Bet nuo gimimo buvau belytė -
 Mano atsipirkimas tęsėsi.
 O po to aš tapau
 Dangaus mergelė Indros palydoje,
 Dėvėjau ryškius drabužius
 Ir brangūs papuošalus,
 Menišku dainavimu ir šokiais
 Aš džiuginau dievų karalių.
 Štai mano septyni ankstesni gimimai.
 Žinau ir tuos, kurie ateis.
 Dabar pasirodys tas gėris,
 Kurį aš padariau Kaušambi.
 Ir per kitus septynis gyvenimus
 Aš vėl būsiu tai žmogumi,
 Tai dangaus gyventoja.
 Aš būsiu laiminga visą laiką
 Tačiau pirmus šešis gyvenimus
 Turiu išlikti moterimi.
 Tačiau septintajame egzistavime
 Pagaliau būsiu vyras-
 Ne žemėje, o dangiškame pasaulyje.
 Jau ruošia man girliandas
 Dieviškas Santanos gėlės.
 Jas man uždės, aš žinau
 Guvus dangaus gyventojas Džava.
 Kas dievams tik viena valanda,
 Šešiolika pilnų metų mirtingiesiems,
 O diena ir naktis dangiškame pasaulyje -
 Atitinka šešiolika šimtų metų žemėje.⁷⁹
 Nesuskaičiuojama daugybė gimimų
 Neša paskui save poelgius
 Ir nei geras, nei blogas
 Poelgis neišnyksta.

⁷⁹ Teksto aritmetika akivaizdžiai šlubuoja: originalo tekste ne europietiška, o Indijos valanda (*muhurta*, tai yra $\frac{1}{3}$ dienos dalis). Bet jei tai 16 metų, tada dievų diena turėjo prilygti ne šimtmečiui, o 480 metų.

Kuris nori visada būti vyras
Turi saugotis paleistuvystės,
Kaip žmogus, kuris nusiplovė kojas
Apeina šonu balą.
O jei moteris nori
Tapti vyru būsimuose gyvenimuose,
Tegul vyrą gerbia
Kaip apsara, dievų valdovą.
O kas nori gerovės danguje
Ir ilgo gyvenimo dangaus pasaulyje,
Tegul tas vengia nuodėmių
Ir mintyse, ir kalbose, ir darbuose,
tegul stropiai seka dharma,
Tai visada naudinga
Nesvarbu, ar tu moteris, ar vyras.

Visi, kurie mūsų pasaulyje, valdove,
Gyvena turtingai, gausoje,
Kąkada tai gyveno dorai, patikėk:
Mes visi esame savo veiksmų paveldėtojai.
O ką tu manai, Videhos karaliau:
Kodėl priartinai šokėjas prie savęs,
Ar dovanoji joms drabužių ir papuošalų?
Tur būt jos to nusipelnė?

Taip dorovingoji princesė
Papasakojo tėvui savo istoriją
Bandydama jį peritikinti.

Prasėdėjęs ryte jų pokalbis užsitęsė visą dieną ir visą naktį. Pabaigoje princesė dar kartą maldavo: „Neklausyk, valdove, piktų šio nuogo asketo kalbų! Paklausyk manęs, aš tavo draugas ir nelinkiu tau nieko, tik gero. Atsimink: yra šis pasaulis, yra ir kitas pasaulis, pasaulyje yra gerų ir blogų darbų vaisių! Negerk iš nešvaraus šaltinio!“ Tačiau jai nepavyko perkalbėti tėvo. Jis tvirtai laikėsi savo žalingo įsitikinimo. Su tėvais taip nutinka dažnai: jiems visada malonu girdėti, kaip sklandžiai kalba jų mylimas vaikas, tačiau nelinkę gilintis į jo kalbų esmę. Ir tuo metu po visą miestą jau buvo pasklidusi žinia: „Sako, princesė Rudža moko karalių dharmos, bando jį perkalbėti“, ir visi miestiečiai džiaugėsi ir tikėjosi: „Mūsų princesė protinga, ji sugebės įkalbėti tėvą atsisakyti nuo žalingų pažiūrų ir tuo mus palaimins!“ Tačiau princesei nepavyko susitarti su tėvu. Tačiau ji nepasimetė. „Man reikia bet kokiomis priemonėmis atitraukti karalių nuo klaidingo mokymo! - nusprendė ji ir nusilenkusi visoms dešimčiai pasaulio krypčių⁸⁰, pamaldžiai sunėrė rankas virš galvos ir pasimeldė: „Galų gale, pasaulyje vis dar yra tų, kuriais remiasi tiesa - yra šramanų ir brahmanų, atsidavusių Dharmai, yra

⁸⁰ Indijos kultūroje jie apima keturis europiečiams pažįstamus, o taip pat tarpinius zenitą ir nadirą.

dangaus gyventojai – pasaulio šalių sergėtojai, yra Didieji Brahmai! Tegul kas nors iš jų ateina į pagalbą ir savo jėgomis išlaisvins karalių nuo žalingų požiūrių! Net jei jis pats to nenusipelnė - tegul jie ateina varдан mano stiprybės, mano dorybių, mano tiesos, tegul išgelbėja jį nuo žalingų pažiūrų viso pasaulio labui!“

Bodhisatva tada buvo Didysis Brahma; jo vardas buvo Narada. Ir žinoma, kad Bodhisatva dėl savo didelės užuojautos ir gailestingumo karts nuo karto apsižvalgo po visą pasaulį ir tikrina, kuri iš būtybių eina teisingu keliu, o kuri – neteisingu. Ir tą pačią dieną Bodhisattva, apsidairęs po pasaulį, pamatė karaliaus dukrą ir išgirdo jos malda. „Niekas, išskyrus mane, negali išgelbėti jos tėvo nuo žalingų pažiūrų. Šiandien turiu parodyti jai gailestingumą; Aš ten pasirodysiu, apšviesiu ir palaiminsiu karalių ir jo palydą. Bet koku turėčiau pasirodyti?“ - pagalvojo Bodhisatva. Ir jis nusprendė taip: „Žmonės gerbia ir myli atsiskyrėlius. Galbūt pavirsiu asketu“. Tą pačią akimirką jis įgavo dailų žmogaus pavidalą – pavirto šviesaus gymio asketu. Prie jo auksiniu plaukų segtuku buvo prisegta tvarkinga atsiskyrėlio pynė; jis buvo užsidėjęs plaušinį audeklą, iš išorės ir iš vidaus nudažytą raudonai; per petį buvo užmesta sidabrinė antilopės oda, nuspalvinta auksiniais šviesuolių atvaizdais, susegta žemčiūgo siūlu. Rankoje asketas laikė auksinį dubenį išmaldai rinkti, o ant peties gulėjo naščiai, taip pat iš gryno aukso, kurio gale ant perlų siūlų kabojo moliūgo pavidalo koralinis ašotis. Šiuo regėtojo-atsiskyrėlio pavidalu Narada atskrido oru, danguje, spindėdamas grožiu lyg mėnulis, ir, plevendamas virš grindų, pasirodė Čandakos rūmų terasoje tiesiai prieš karaliaus žvilgsnį.

Pats Narada iš Brahmos pasaulio,
Apžiūrinėdamas Džmbudvipą,
Karalių Angatiją pastebėjo
Ir nusileido jam ant žemės.
Kai jis pranašo pavidalu
Pasirodė Videhos karaliaus akivaizdoje,
Princesė Rudža dėkingai
Ir su pagarba nusilenkė prieš jį.
O karalius labai nustebęs
Iškart nusileido nuo sosto
Ir svečio sutrikęs paklausė:

„Iš kur tu atėjai, į dievą panašus,
Švytėdamas kaip Čandra giedrą naktį?
Kas tu esi ir koks tavo vardas?“

„Šis karalius įsivaizduoja, kad ano pasaulio nėra, o aš tyčia jam apie jį tuoj pat priminsiu“, – pagalvojo Narada ir atsakė:

„Atėjau čia iš dangaus pasaulio,
Švytėdamas kaip Čandra giedrą naktį.
Žinok, pone, kad aš esu iš Kašjapos giminės,
Pasaulyje žinomas Narada vardu“.

„Dar spėsiu paklausti apie aną pasaulį, – pagalvojo karalius. Pirmiausia išsiaiškinsiu, iš kur jis įgijo antgamtinių sugebėjimų“. Ir jis paklausė:

„O Narada, aš nustebęs dėl šio stebuklo:
Kaip galite pleventi nepaliesdamas žemės?
Už ką tu gavai tokį sugebėjimą."

Narada atsakė:

„Aš jau seniai atsidavęs dharmui ir tiesai,
Nuraminau savo aistras, visada buvo dosnus.
Nuo to mano mintis pasidarė greitenė,
Aš akimirksniu patenku į bet kokius pasaulius“.

Šis atsakymas neišskleidė karaliaus paklydimų, jis atkakliai laikėsi savo klaidingų pažiūrų. Jis nepatikėjo ano pasaulio egzistavimu ir abejodamas pasakė:

„Tai, ką tu man pasakei, yra tikras stebuklas:
Pasirodo, nuopelnai anaipol ne bevaisiai
(Tik nežinau, ar tai tiesa.)
Ar galiu paklausti toliau?
Bet tik aš laikiu neapsimiestinių atsakymų!“

Narada atsakė:

„Klausk, ko nori, valdove Videha.
Tuoju išsklaidysiu visas tavo abejones.
Papasakosiu apie priežastis, priminsiu pavyzdžių,
Mano samprotavime nebus jokių trūkumų“.

Tada karalius uždavė savo klausimą:

„Narada, atsakykite be veidmainystės:
Ar yra pasaulyje dievų? Ar yra protėvių?
Ar iš tikrųjų egzistuoja
Tai, kas vadinama "anuo pasauliu?“

Narada atsakė:

„Pasaulyje yra ir dievų, yra ir protėvių,
Ir iš tikrųjų egzistuoja tai
Kas vadinama „anuo pasauliu“.
Kvaili ir jausmingi žmonės -
Tik jie apie tą pasaulį nežino.
Nes jie laikosi klaidingų pažiūrų“.

Tada karalius pašaipiai pasiūlė:

„Jei, Narada, tu taip pat tiki,
Kad mirusieji šitame pasaulyje
Paprasčiausiai persikėlė į aną pasaulį,
Paskolinkite man penkis šimtus karšapanų -
Kitame pasaulyje gausite tūkstantį!“

Tačiau Narada jį prie žmonių nusodino:

"Jei tu būtum dorybingas ir patikimas -
Aš tau duočiau penkis šimtus karšapanų,
Bet dabar pavojinga tau skolinti:
Kai atsiduri pragare,

Niekas negalės išieškoti tavo skolos.
Kas dykinėja šiame gyvenime,
Tingus, negarbingas, triukšmingas,
Tas negaus paskolų iš protingųjų,
Juk skolos sugražinimo nesulauksi.
O tas, kuris gali užsidirbti
Dorybingas, patyręs, patikimas,
Žmonės patys noriai skolina:
Toku galima pasikliauti“.

Karalius prikando liežuvį, o žmonės džiaugėsi ir buvo kupini vilties: „Šis dieviškasis pranašas yra tikrai galingo proto. Jis tikrai privers mūsų karalių atsisakyti žalingų pažiūrų!“ Bodhisatvos magiška galia buvo tokia didelė, kad visoje Mithiloje, kuri tęsėsi septynis jodžanus, žmonės sulaukė kvapą klausėsi jo dharmos pamokslų. „Karalius užsispyręs laikosi savo pažiūrų, - pagalvojo Didysis. – Reikėtų pradžiai jį truputį pagąsdinti, papasakoti apie pragariškas kančias, kad jis greičiau atsisakytų savo žalingų pažiūrų. Bet vėliau paguosiu jį primindamas apie laimingus dangaus gyventojus“. Ir jis pasakė: „Jei tu, karaliau, laikysiesi savo pažiūrų, tu tikrai pateksi į pragarą ir daug kentėsi be galo.

Po mirties susitiksi pragare
Su godžia varna, pragaro velniu.
Grifai, aitvarai, ereliai, varnos
Jie jus iškaupos ir išdraskys.
Būsi suplėšytas į gabalus
Kruvinas, voliosies po purvą -
Pamirši, kad esi kam nors skolingas!
Ten nešviečia nei mėnulis, nei saulė,
Siaubu dvelkia beviltiška sutema,
Ten nėra nei dienos, nei nakties;
Kiekvienas atsisakys savo pinigų,
Kad tik nepatektų į pragarą.
Du vyrai galingi, aukšti:
Pirmasis - šviesus, o antrasis - dėmėtas,
Ten jie graužia geležinėmis iltimis
Visus, kurie atsidūrė pragare.
Plėšrūnai, kai jie jums įkąs
Tavo kūną draskys gabalais
Būsité suplėšytas į dalis ir
Kruvinas, voliosies purve -
Pamirši, kad esi kam nors skolingas!
Išsigalandę ietis, durklus, smiginius,
Pragaro tarnai, už suodžius juodesni,
Jie duria ir perveria, vis piktėdami,
Į pragarą patekusius nusidėjėlius.
Neieškok iš jų išgelbėjimo bėgdamas,

Vis tiek būsi suplėšytas,
Jie išplėš tavo pilvą, ištrauks vidurius,
Taigi pamirši, kad esate kam nors skolingas!

Ten iš dangaus lyja alebardomis,
Krenta strėlės, ietys, kirviai, durklai,
Baisiai įkaitinti, kaip anglys;
Ten iš debesų krenta akmenų kruša,
Nepakenčiamai pučia tvankus vėjas,
Visai nėra nė mažiausio poilsio.
Kaip pradėsi iškankintas blaškytis,
Pamirši, kad esi kam nors skolingas!
Demonai įkinkys tave į vežimėlį
Ir pradės į nugarą tau su smaigaliais durti,
Pradėsi bėgti per karštą lavą,
Pamiršdamas, kad esi kam nors skolingas!
Ar užsimanysi įkopti į kalną?
Kur tvirtai susmeigti skustuvai,
Alinantis karštis ir siaubas -
Skustuvai tave perpjaus dalimis,
Maudysies savo kraujyje
Ir pamirši, kad esi kam nors skolingas!
Tu šliaupsi per degančius krūvas,
Kur traška liepsnojančios anglys:
Kai nusideginsi ir prisikrioksi -
Pamirši, kad esi kam nors skolingas!
Ten auga pragaro medžiai
Viršūnėmis liedsdami debesis;
Ant jų yra geležiniai spygliai.
Išsipūtę nuo žmonių kraujo.
Ant tų baisių medžių
Mirusiųjų teisėjo valdininkai
Vyrus ir moteris suvaro.
Tuos, kurie atsidavė geismui.
Tavęs taip pat tas laukia.
Ir tu lipsi, kruvinas,
Kol nepaliksi visos odos
Ir galūnių nepradursi
Ant baisių spyglių.
Tada graudžiai verksi
Atgailaudamas už nuodėmes!
Ten net prarasite odą,
Iš kur bus ten pinigų

Su skolintoju atsiskaityti!
 Ten auga ir kiti medžiai:
 Kardai ant šakų vietoj lapų.
 Ir tu į juos įlipsi
 Paliekdamas ant šakų kūno dalis
 Baisaus kūno!
 Vos tik ištrūksi iš miško -
 Į Vaitaranį tu tuoj įkrisi; ,
 Iš kur tu gausi pinigų
 Su skolintoju atsiskaityti!
 Burbuliuoja šarminis vanduo,
 Kyla dūmai iš pragariškos srovės
 Baisiosios Vaitarani upės,
 O jame – geležiniai ašočiai
 Ir aštrūs pjovimo lapai!
 Tave, aptaškytą krauju,
 Upė tuoj pagriebs
 Ir nuneš į tuos lapus;
 Iš kur tu gausi pinigų
 Išmokėti skolintojui!“

Iš Didžiojo lūpų išgirdęs šią pragarišką kančių istoriją, karalius pasibaisėjo ir kreipėsi į jį malda:

„Kaip medis po kirviu, taip aš drebu iš baimės.
 Ką turėčiau daryti? Kur eiti? Aš pasiklydau pasaulyje!
 Esu pasibaisėjęs savo poelgiais, karčiai atgailauju!
 Viena viltis į tave, pranaše!

Duok man atsigerti vandens karštą popietę,
 Būk man sala viduryje jūros
 Tapk švyturiu vidury visiškos tamsos!
 Duok pamokymus apie dharmą ir jos naudą.
 Deja! Praeityje buvau labai kaltas.
 Pasakyk man, kaip aš galiu apsivalyti, pranaše?
 Kaip nepatekti į pragaro bedugnę?

Jam atsakydamas Didysis paminėjo šlovinguosius praeities karalius:

„Gyvenk dabar kaip Dhritaraštra,
 Kaip Višvamitra, Džamadagni,
 Kaip Ušinara ir Šibio karalius.
 Nuo šiol visame kame vadovaukis dharma,
 Ir gausi Šakros buveinę.
 Tegul Čandake, tavo rūmuose,
 Ir Mithile, karalystės sostinėje,
 Nuo šiol tegul tarnai skelbia:

„Kas yra ištroškęs? Kas išalko?
Kam reikalingos gėlių girliandos?
Kam reikalingi drabužiai?
Kam nors, gal pasivaikščiojimui
Reikia sandalų ir skėčio?
Tegul jie tai sako du kartus per dieną.
Tuos, kurie paseno darbe,
Neversk toliau dirbti,
Bet juos išlaikyti tu privalai.
Ar tai būtų žmonės, ar galvijai:
Jie nusipelno, kad jais būtų pasirūpinta“.

Taip Narada davė karaliui nurodymus, išgirdamas dosnumą ir moralų elgesį. O savo kalbą baigė, palygindamas karalių su vežimu, nes žinojo, kad Angatijui tikrai patiks toks palyginimas:

„Kūną pavadinsime vežimu.
O sumanus protas bus važnyčiotojas.
Ašis - nedaryti blogio,
O skydai - dalinimas vargšams.
Pateiksime kojas kaip ratlankius,
Briaunomis bus rankos.
Tepimas – susilaikymas nuo rijimo;
Jei nėra girgždėjimo, esate santūrus kalboje.
Vientisas korpusas – ištikimybė duotam žodžiui;
Kalbos švelnumas – jo važiavimo sklandumas;
Tikėjimas ir ne godumas - papuošalai;
Stulpas su vėliavėle virš vežimo -
Kuklumas, garbinimas su malda;
Lėtumas – tai tiesusi gražulas;
O vadelės - susivaldymas;
Jo sklandi eiga yra be pykčio,
Viršuje puikuoja spindintis
Skėtis – tai reiškia ištikimybę dharmui.
Jūsų žinios bus vadovais.
O sėdėjimas – dvasios pusiausvyrą.
Virbalais gi – aplinkybių žinojimas,
Pavalkais nuolankumas vadinasi,
O paklotas bus minčių žvalumas.
Atmintis tai važnyčiotojo botagas,
Drąsa ir joga yra kamanos,
Jei protas nuolankus, jis važiuoja tiesiai
Užgaidų-duobių vengdamas.
Jei staiga ristūnas pasilenks prie kelkraščio
(Vadinasi kažkas matoma ar girdima,

Kažkas skaniai ir maloniai kvepia,
nukreipdami dėmesį į šoną) -
Tada važnyčiotojas ristūną – tavo esmę- –
Negailestingai varo išmintimi.
Tas, kuris tvirtai vairuoja vežimą,
Važiuoja tiesiu ir lygiu keliu, -
Jis įgyvendins savo norus
Ir išvengs pragaro.

Tu paprašei manęs, valdove, išmokyti tave teisingo gyvenimo ir parodyti tau kelią į išsigelbėjimą iš pragariškų kančių, todėl visa tai išsamiai ir suprantamai išdėstyta!“ Taigi Narada išmokė karalių dharmos, išlaisvino jį nuo klaidingų požiūrių ir paskatino duoti gerų manierų įžadus. „Nuo šiol venkite blogų draugų ir ieškokite gerų, o save laikyk dorovėje!“ - pabaigoje Angatijai buvo duotas toks nurodymas, pagyrė princesę, davė gerų patarimų karališkomis žmonoms ir pavaldiniams ir visų akivaizdoje spindėdamas didingumu iškeliavo atgal į Brahmos pasaulį.

„ Kaip matote, vienuoliai, - pakartojo Mokytojas, - ne tik dabar, bet ir prieš tai sugebėjau išdraskyti klaidingų mokymų tinklą ir sutramdyti Kašjąpą iš Urubilvos. Ir jis nustatė atgimimus: „Alatas tada buvo Devadatta, Sunama buvo Bharaddžit, Vidžaja buvo Šariputra, Bidžaja buvo Maudgalyayana, nagų asketė Guna buvo Sunakšatra iš Ličchavų genties, Ananda buvo princesė Rudža, Kašjapa iš Urubilvos buvo karalius Angati ir Didysis Brahma Narada – aš pats.“

PASAKOJIMAS APIE DIDŽIAJĄ POŽEMINĘ PERĖJĄ (546)

„Pančalos karalius atėjo pas mus...“ – taip kartą, viešėdamas Džetos giraitėje, apie išminties tobulumą kalbėjo Mokytojas. Vieną dieną vienuoliai, susirinkę klausyti dharmos pamokslavimo, ėmė šlovinti Tathagatos išminties tobulumą. „Didi Tathagatos išmintis, jo išmintis yra visa apimanti; jis turi puikų intelektą, aštrų intelektą, kuris sugriaua kitų žmonių klaidingus mokymus – taip jie kalbėjo apie Mokytojo nuopelnus, sėdėdami susirinkime. – Savo išminties galia jis nugalėjo brahmanus – Kutadantą ir kitus⁸¹, atsiskyrėlius – Sabkhiją ir kitus, plėšikus – Angulimala-Paltselomą ir kitus, jakkha Alavaka ir kitus, dievus – Šakrą ir kitus, dangiškuosius Brahmos sferas – Baku ir kitus, jis įkvėpė jiems nesavanaudiškumo ir daugelis jo dėka, priėmė vienuolystę, saugiai gavo arijų kelio vaisius. Tokia yra didžioji garbingojo Mokytojo išmintis“. Mokytojas tuo metu įėjo ir paklausė: „Apie ką jūs kalbate, vienuoliai?“ – „Štai apie ką“. „Ne tik dabar, vienuoliai, jis buvo šlovinamas kaip išminčius Tathagata, bet ir senais laikais, kol dar nebuvo įgijęs brandžių žinių, jis jau buvo išmintingas ir gyveno dorai, kad žinotų kelią į pabudimą. Ir taip kalbėdamas, jis papasakojo jiems apie praeitį.

„Senovėje Mitiloje viešpatavo karalius, vardu Vedeha, ir jo kieme buvo keturi išminčiai. Jų vardai buvo Senaka, Pukkusa, Kavinda ir Devinda. Tą dieną, kai Bodhisatva įsikūnijo savo motinos iščiose, karalius auštant sapnavo sapną. Jam atrodė, kad keturiuose rūmų kiemo kampuose dega keturi ugnies stulpai – kiekvienas aukštas kaip siena, ir staiga jo viduryje tarsi ugniagesė nušvito šviesa; akies mirksniu ta ugnis išaugo, pakilo į Brahmos dangų ir apšvietė visą pasaulį tokia šviesa, kad net galima buvo matyti garstyčių sėklą gulinčią ant žemės. Žmonės ir dievai pagerbė šią didelę liepsną vainikais ir smilkalais; ir daug žmonių per ją perėjo, bet niekas nenudegė nė plauko. Karalius pabudo iš šio sapno. Drebedamas iš baimės jis svarstė, laukdamas ryto, ką tai galėtų reikšti. Ryte pas jį atėjo keturi išminčiai ir pasiteiravo, ar jis gerai miegojo. „Ar galėčiau gerai išsimiegoti?– jis atsakė. – Štai tokią svajonę turėjau“. Tada išminčius Senaka pasakė: „Nebijok, Maharadžai, tai geras sapnas, jis žada tau laimę, "- „Kodėl taip manai?“ - jo paklausė, o Senaka atsakė: „Maharadžai, gims penktasis išminčius, kuris pranoks mus keturis. Tai mes esame keturi, keturi ugniniai stulpai, bet šalia mūsų augs penktasis, kuriam nebus lygių žmonių ir dievų pasaulyje“.- "Kur jis dabar?" „Dabar, maharadža, jis įsikūnijo savo motinos iščiose arba jau gimė“. Taigi, turėdamas pranašystės dovaną, jis pamatė tiesą ir paaiškino tą sapną, o karalius prisiminė jo žodžius.

O keturi priemiesčiai ribojasi su Mithila iš keturių pusių ir vadinosi: Rytų turgus, Pietų turgus, Vakarų turgus ir Šiaurės turgus. O rytiniame priemiestyje gyveno kažkoks prekybininkas, vardu Sirivaddha, o jo žmonos vardas buvo Sumanadevi. Ir tą dieną, kai karalius turėjo regėjimą, Didysis nusileido iš Trisdešimties trijų dangaus ir įsikūnijo jos iščiose, ir dar tūkstantis dievais gimusių nusileido į žemę, kad gimtų turtingų to priemiesčio pirklių šeimose. Devintojo mėnesio pabaigoje Sumanadevi pagimdė sūnų – auksiniu spindesiu spinduliuojantį kūdikį.

⁸¹ Čia ir toliau turima galvoje kanoninių sutrų epizodai.

Tuo metu dievas Šakra apsižvalgė po žemę ir pamatė, kaip gimė Didysis. Ir jis nusprendė paskelbti dievų ir žmonių pasaulyje apie šio Budos daigelio atsiradimą. Tą akimirką, kai iš motinos iščių pasirodė Didysis, ten nematomas pasirodė dievas Šakra, įdėjo kūdikiui į ranką gydomųjų žolelių ir grįžo į savo dangaus karalystę. Didysis tvirtai laikė žolę kumštyje ir išlipo iš motinos iščių taip lengvai, kaip iš švento indo liejasi vanduo – mama neįjutė nė menkausio skausmo. Pamačiusi ryšulį vaiko rankoje, ji paklausė: „Sūnau, kas čia pas tave?“ – „Vaistai, mama“, – atsakė jis ir įdėjo tą žolelę jai į ranką. „Imk šį vaistą ir duok visiems ligoniams“.

Motina apie tai su džiaugsmu papasakojo seniūnui Sirivadhui. Jis septynerius metus kentėjo nuo galvos skausmo. Ir jis džiaugsmingai pasakė sau: „Mūsų vaikas išėjo iš motinos iščių su gydomąja žolele rankoje ir prabilo vos gimęs. Vaistai iš tokių rankų turėtų turėti didelę gydomąją galią“. Susmulkino žolę ant girnų, patėpė ją kaktą, ir septynerių metų skausmas tuoj dingo be pėdsakų, kaip nuo lotoso lapo nurieda vanduo.

Džiaugdamasis iš visos širdies, jis sušuko: „Šis vaistas yra stebuklingos galios! O žinia apie Didžiojo gimimą ir jo gydomąją žolę pasklido visur. Visi susirgę ėjo pas seniūną ir prašė vaistų. Ir kiekvienam atėjusiam buvo duota po truputį žolės, sutrintos ant girnų, kartu su vandeniu, o kai tik stebuklingas gėrimas paliesdavo skaudamą vietą, liga išnykdavo, o žmonės išeidavo laimingi, girdami nepaprastus vaistus, gautus seniūno Sirivaddhi namuose.

Vardų suteikimo dieną seniūnas pasakė: „Mano sūnui protėvių vardu vadinti nereikia, tegul vadinasi pagal gydomąją žolelę“. Ir davė jam vardą Osadha Kumara – Gydančiojo gėrimo berniukas. Tada jam kilo mintis: „Mano sūnus apdovanotas didelėmis dorybėmis, negali būti, kad jis atėjo į pasaulį be palydovų, turėjo gimti daug kitų vaikų su juo kartu“. Ir jis sužinojo, kad tuo pačiu metu gimė dar tūkstantis berniukų, ir išsiuntė jiems visiems aukles bei drabužius – suprato, kad jiems lemta tapti jo sūnaus tarnais. Jis iškėlė šventę jiems ir Bodhisatvai, dovanojo jiems turtingas dovanas ir liepė ateiti pas jį kiekvieną dieną.

Žaidimuose su jais Bodhisatva užaugo ir būdamas septynerių buvo gražus, kaip auksinė statula. Kartais drambliai ir kiti gyvūnai nuklysdavo į priemiesčius, kur jie gyveno, ir nutraukdavo vaikų žaidimus, o kartais jiems neleisdavo žaisti karštis ar lietus. Ir tada vieną dieną žaidimo metu netikėta pliūptelėjo nelaukta liūtis. Didysis, kuris buvo stiprus kaip dramblys, pamatęs debesį, nubėgo namo: kiti vaikai puolė paskui jį, bet, suklupę vienas už kito, krito, susilaužė kelius ir prisidirbo mėlynių. Tada Bodhisattva pagalvojo: „Turime pasistatyti namą savo pramogoms. Taip mes daugiau nebežaisime“.

O berniukams pasakė: „Pastatykime čia namą, kur galėtume prisiglausti per stiprų vėją, liūtų ar karščius. Tegul kiekvienas iš jūsų atsineša po karšapaną. Visi berniukai padarė taip, kaip jis pasakė. Didysis pasikvietė dailidės meistrą, atidavė jam visą tūkstantį karšapanų ir įsakė pastatyti namą. Dailidė sutiko ir paėmė pinigus, išlygino žemę, nupjovė stulpus ir ištempė matavimo virvelę, bet nesuprato Didžiojo ketinimų ir tas turėjo pats parodyti, kaip reikia ištempti virvę, kad viskas atsidurtų savo vietose. „Šeimininke, aš traukiu už virvelės, kaip nurodo mano amatas, - paprieštaravo stalius, - aš nemoku, kaip kitaip statyti.“ - „Kaip galvoji statyti namą, jei net to nežinai? Kodėl tada paėmėte mūsų pinigus? Paimk virvę, aš parodysiu kaip išmatuoti ir pastatyti.“ Ir Didysis padavė jam virvę ir nupiešė tokį planą, kokį galėjo sukurti pats Višvakarmanas. – „Ar tu gali nupiešti tokį planą?“ – paklausė jis staliaus. – „Negaliu, šeimininke.“ – „O padaryti tai, ką aš nurodysiu?“ – „Galiu, šeimininke.“ Ir

Didysis pastatė tokį pastatą, kurio vienoje pusėje buvo prieglauda keliautojams, kitoje – prieglauda vargšams, taip pat ten buvo vieta budistų vienuoliams ir brahmanams, ir gimdymo palata neturtingoms moterims, ir kambarys kitų sluoksnių žmonėms, ir vieta, kur atvykę pirkliai galėjo laikyti savo prekes – ir visose šiose patalpose durys atsidarydavo į išorę. Taip pat buvo žaidimų salė, teismo salė ir salė, kurioje gerbėjai galėjo klausytis Mokymo žodžio. Kai buvo pastatytos sienos, jis pasikvietė dailininkus ir liepė jas nudažyti jo paties sugalvotais paveikslais, ir rūmai tapo tarsi dieviškoji Gerojo įstatymo pilis. Bet ir tada jis skaitė, kad rūmams vis dar trūksta baseino, kad tikrai viskas spindėtų. Jis liepė iškasti rezervuarą, aptarė planą su statybininku, davė pinigų ir liepė padaryti baseiną su tūkstančiais įdubų jo sienose ir šimtais nusileidimų iki vandens. To baseino vandens paviršius buvo nusėtas penkių rūšių lotosais ir buvo gražus, kaip ežeras dangiškame Nandanos sode, o panašumas buvo dar stipresnis, nes žydinčios gėlės ir vaismedžiai apjuosė baseiną. Prie rūmų Didysis įsteigė išmaldų dalijimą vienuoliams ir brahmanams, taip pat svetimšaliams ir aplinkinių kaimų gyventojams.

Žinia apie jo poelgį pasklido visur, į rūmus ėmė plūsti minios žmonių. Didysis sėdėjo teismo salėje ir klausėsi įeinančių prašytojų, aiškindamas, kas tvirta, o kas nepagrįsta, skirdamas teisingą ir neteisingą – atrodė, kad atėjo Budos pasirodymo šiame pasaulyje laikas.

Taigi, kai jam sukako septyneri metai, karalius Vedeha prisiminė, kad keturi išminčiai jam išpranašavo penktojo gimimą, kuris pralenks juos išmintimi, ir jis pasiuntė keturis savo patarėjus iš keturių miesto vartų. sužinoti, kur jis yra. Jie negalėjo jo rasti, kol nepradėjo ieškoti už Rytinių vartų, it tada jie pamatė rūmus ir kitus pastatus ir iš karto įsitikino, kad tik išmintingas žmogus gali pastatyti tokį pastatą arba nurodyti, kaip jį pastatyti. – „Kuris architektas pastatė tokius rūmus?“ – paklausė jie žmonių. „Architektas pats nepastatė šių rūmų, – atsakė žmonės, – jie buvo pastatyti pagal pandito Mahosadhos, vyresniojo Sirivaddhos sūnaus, planą.“ – „O kiek jam metų?“ – „Jam ką tik sukako septyneri metai“. Patarėjas apskaičiavo laiką, prabėgusį nuo tos dienos, kai karalius pamatė savo pranašiską sapną, ir suprato, kad tai išminčius, kurio pasirodymą sapnas numatė.

Ir jis pasiuntė karaliui pasiuntinį su pranešimu: „Rytų turgaus pakraštyje, valdove, pirkliai seniūno Sirivaddha sūnus Panditas Mahosadha, kuriam neseniai sukako septyneri metai, pastatė precedento neturinčio grožio rūmus, o šalia jo, jo nurodymu, buvo pastatytas baseinas. ir buvo įrengtas parkas. Ar aš turiu atvesti tau šį išminčių?“ Karalius apsidžiaugė pranešimu. Jis pasikvietė Senaką ir paklausė, ar jis turi pasiūsti, kad atvestų tą išminčių. Tačiau šis, apimtas pavydo, pasakė: „Maharadžai, nurodyti, kaip statyti pastatą, nereiškia būti išmintingam, bet kas gali tai padaryti, tai smulkmena“. Karalius, išklausęs jo žodžius, pagalvojo: „Tur būt, kad jis taip sako ne veltui“, ir nutylėjo. Ir jis pasiuntė patarėjui pasiuntinį su nurodymu patarėjui pabūti kurį laiką priemiestyje ir pažiūrėti, ar šis berniukas tikrai toks išmintingas.

Patarėjas liko vykdyti nurodymą ir jis turėjo daug progų išbandyti išminčių: su mėsa, su karvėmis ir karoliais, ir su siūlu, ir su sūnumi, ir su žemu žmogumi, ir su vežimu, su lazdele, su galvomis, su gyvatėmis ir su gaidžiu, su brangakmeniu, su veršiavimu, su virtais ryžiais, su smėliu, su rezervuaru ir su parku, taip pat su asilu.

Mėšos istorija. Kartą atsitiko taip, kad skerdykloje vanagas nunešė mėšos gabalą nuo kaladės. Bodhisatva su draugais ėjo pro šalį, pakeliui į žaidimų salę, ir jie pamatė ore skrendantį vanagą. Berniukai, jo palydovai, bėgo paskui paukštį – norėjo priversti jį paleisti mėšą. Vanagas skrido, sukdamasis į skirtingas puses, ir jie persekiojo jį, žiūrėdami į jį ir nenuleisdami akių, mėtydami į jį akmenis ir lazdas ir išsekę atsimušdavo vienas į kitą. Tada išminčius jiems pasakė: „Aš priversiu jį paleisti mėšą“, – ir jie paprašė jo tai padaryti. „Žiūrėkit“, – tarė jis jiems ir, pats nepakeldamas akių į viršų, puolė vėjo greičiu ir užlipo ant vanago šešėlio. Pliauškėdamas delnais jis sušuko tokius šaižius šūksnius, kurie, atrodė, kad pervėrs paukščio krūtinę. Išsigandęs vanagas paleido mėšą iš nagų, o Didysis, pagal šešėlį, nustatęs kur turėtų kristi, pakėlė ją krintančią. Daug žmonių pamatė šį stebuklą, kilo didelis triukšmas – visi šaukė ir plojo rankomis. Patarėjas, išgirdęs apie šį įvykį, pranešė karaliui: „Tegul valdovas žino, kaip jis priverstė vanagą paleisti mėšą iš nagų“. Tai sužinojęs, karalius paklausė Senakio: „Ar pasikviesti mums išminčių? Jis susimąstė: „Kai jis ateis čia, aš prarasiu savo šlovę ir karalius pamirš mane. Neleisiu jo čia pasikviesti“. Vedamas pavydo, jis pasakė: „Kokia išmintis yra tame, ką jis padarė? Tai visiškai nieko čia neiprasto“. Karalius, nenorėdamas būti šališku, pasiuntė patarėjui nurodymą toliau stebėti.

Karvių istorija. Vienas vyras, gyvenęs Javamadhjakos kaime, nusipirko karvių iš kito kaimo ir atsivedė jas į savo kiemą. Kitą dieną jis nuvarė jas į ganyklą, o pats jojo ant jaučio nugaros. Pavargęs jis nulipo nuo jaučio ant žemės, atsigulė ir užsnūdo. Tuo tarpu vagis nuvarė jo galvijus. Pabudęs šeimininkas karvių savo vietoje nebematė, bet pamatė vagį jas nuvariantį ir pašokęs sušuko: „Kur tu mano karves varai?“ – „Tai mano karvės, – atsakė tas, – aš jas varausi, kur noriu“. Jiems taip besiginčijant, susirinko minia. Ir štai tada tie besiginčijantys ėjo šalia rūmo durų, išminčius, išgirdęs triukšmą, liepė juos atvesti pas save. Iš abiejų elgesio jis iškart suprato, kas vagis, o kas šeimininkas. Bet vis tiek jis paklausė, dėl ko kilo jų ginčas. „Nupirkau šias karves iš tokio vieno tokiam ir tokiam kaime, parsivedžiau pas save ir leidau ganytis pievoje“, – papasakojo galvijų šeimininkas. „Ir šis nepažįstamas, pamatęs, kad aš nežiūriu į karves, užsnūdau, jas išsivarė. Aš apsižvalgiau, pamačiau jį, pradėjau vytis ir pasivijau. Kaimo, kuriame pirkau galvijus, gyventojai žino, kad dabar jie yra mano.“ – Vagis prieštaravo: „Šios karvės yra mano nuo senų laikų. Jis meluoja“. Išminčius pasakė: „Aš išspręsiu jūsų bylą teisingai. Ar paklusite mano sprendimui?“ Jie pažadėjo jam paklusti.

Tada, norėdamas įtikinti susirinkusius žmones, jis pirmiausia paklausė vagies: „Kuo tu šėrei šias karves ir ką davei joms gerti?“, Aš daviau joms gerti ryžių nuovirą, o maitinau maltais sezamais ir pupelėmis. Tada jis to paties paklausė savininko, o šis atsakė: „Iš kur, pone, aš, vargšas, galiu gauti ryžių nuoviro ir įvairių grūdų? Aš juos maitinau žole“. Išminčius liepė susirinkusiems prisiminti, ką jie kalbėjo, o paskui liepė atnešti mogaro sėklų, sugrūsti jas grūstuvėje ir duoti karvėms su vandeniu. Ir karvės visų akivaizdoje atriaugėjo vieną žolę. Išminčius paklausė vagies: „Taigi tu vagis ar ne?“, – „Vagis, pone.“ – „Niekada daugiau taip nedaryk“, – pasakė Bodhisatva ir paleido kaltąjį, bet žmonės vis tiek sugriebė vagį ir stipriai apkėlė rankomis ir kojomis. Tačiau išminčius ir dabar nepamiršo duoti gerą patarimą jam: „Iki šiol tau buvo sunku tik mūsų gyvenime, bet ateityje tau bus lemtos karčios kančios visuose pragaruose. Taigi nustok daryti tokius dalykus“. Ir jis nurodė nusidėjėliui penkiuos priesakus.

Apie šį įvykį patarėjas išsiuntė pranešimą ir karaliui, kuriame viską aprašė taip, kaip įvyko. Karalius kreipėsi patarimo į Senaką ir tas pasakė: „Ką reiškia karvės, Maharadžai? Bet kas galėtų tai išspręsti“. O karalius, nenorėdamas būti šališkas, pasiuntė patarėjui tokį patį įsakymą kaip ir anksčiau.

Vėrinio istorija. Viena vargšė moteris iš kažkur gavo įvairiaspalvių siūlų ir susuko juos kartu lyg vėrinį. Vieną dieną ji nuėjo apsiprausti į baseiną, kuris buvo pastatytas išminčiaus įsakymu. Vėrinį ji nusiėmė nuo kaklo ir pasidėjo ant drabužių. Ji pamatė viena mergina ir panoro pasiimti sau. Paėmusi jį į rankas, ji pasakė: „Motinėle, tai labai gražus vėrinys, kaip tu juos padarei? Labai norėčiau tokį pasidaryti sau. Ar galiu pasimatuoti?“ Būdama paprasta, ta leido, o mergina užsidėjo sau ant kaklo ir puolė bėgti. Vėrinio savininkė, tai pamačiusi, paskubomis išlipo iš vandens, apsirengė ir nubėgo paskui ją. Ji pasivijo pagrobėją ir sugriebė ją už suknelės šaukdama: „Tu bėgsi su vėriniu, kurį pasidariau sau!“ Ši atsakė: „Aš nieko iš tavęs nepaėmiau. Šis vėrinys yra mano. Nešioju juos seniai“. Jiems besiginčijant, susirinko minia. Išminčius tuo metu žaidė su berniukais. Jis išgirdo ginčą už salės durų ir paklausė, kas čia per triukšmas. Sužinojęs, kas yra, liepė atvesti abi ir iš pirmo žvilgsnio nustatė, kuri iš jų yra vagilė. Tačiau jis paklausė jų, ar jos paklus jo sprendimui. „Taip, pone“, – atsakė jos.

Pirmiausia jis paklausė vagies: „Kuo tu iškvepini šį vėrinį? Ji atsakė: „Mano kvepalai nėra paprasti – juose daug visokių smilkalų“. Jis paklausė kitos, ir ta atsakė: „Iš kur aš, vargšė moteris galiu gauti įvairių smilkalų? Turiu pačius paprasčiausius kvepalus – iš prijangų gėlių“. Išminčius liepė atnešti indą su vandeniu ir įdėjo ten karolius. Tada jis nusiuntė pakviesti smilkalų pardavėją ir pasiūlė jam pauostyti indą ir pasakyti kuo kvepia. Jis iškart atpažino gėlių kvapą ir pasakė:

„Ne skirtingi kvepalai – tik prijangų
yra vienintelis kvapas, kurį užuodžiu.
Tu melavai žmonėms, aferiste!
Vyresnė kalbėjo tiesą“.

Išminčius paaiškino susirinkusiems, kas čia įvyko. – „Ar tu vagilė, ar ne vagilė? – paklausė jis kaltosios, ir ši prisipažino vogusi. Nuo to laiko žmonėms apsireiškė Didžiojo išmintis.

Istorija su siūlų kamuoliuku. Viena moteris, kuri buvo pasamdyta saugoti medvilnės lauką, paėmė iš jo truputi medvilnės, suverpė ploną siūlą, suvyniojo į rutulį ir įsidėjo sau į užantį. Grįžusi į kaimą ji nusprendė išsimaudyti išminčio baseine. Taigi ji padėjo kamuolį ant drabužių ir nuėjo į vandenį nusiprausti. Kita moteris pamatė kamuolį ir, norėdama jį pasiimti, paėmė su žodžiais: „Kokį gražų siūlą tu suverpei, motinėle!“ Tada, apsimesdama, kad į jį tik žiūri, ji paslėpė jį užantyje ir nuėjo. Kaip ir anksčiau tai sužinojo išminčius.

Išminčius paklausė vagilės: „Kai vyniojai kamuolį, ant ko tu vyniojai siūlą? – Ant medvilnės galvutės, pone. Jis paklausė kitos, o ta atsakė: „Ant timbaru kauliuko“. Kai susirinkusieji išklausė, ką abi kalbėjo, išminčius išvyniojo kamuolį, viduje rado timbaru ir

privertė vagilę prisipažinti. O susirinkę žmonės džiaugsmingais šūksniais tūkstantį kartu išreiškė pritarimą, kaip šis reikalas buvo sprendžiamas.

Sūnaus istorija. Viena moteris, pasiėmusi su savimi mažą sūnų ir atėjo į išminčių baseiną nusiprausti veido. Pirmiausia ji išmaudė kūdikį, padėjo jį ant savo suknelės, o paskui pati nusiprausė veidą ir paniro į vandenį. Tuo metu kažkokia ragana pamatė berniuką ir panoro jį suėsti. Ji paėmė moters suknelę ir paklausė: „Koks gražus kūdikis, draugužė! Matyt, tai tavo sūnus?“ – „Taip, motinėle“, – atsakė ji. „Duok, aš jį pagirdysiu“, – ragana paėmė jį ant rankų, šiek tiek pažaidė su juo ir staiga puolė bėgti kartu su vaiku. Moteris tai pamatė, nubėgo paskui ją ir sugriebė, sušuko: „Kur tu neši mano vaiką?“ – Ragana atsakė: „Ne tavo reikalas. Tai mano sūnus“. Ginčydamosi josėjo pro salės duris, ir išminčius, išgirdęs triukšmą, pasiuntė pas jas paklausti, kas yra. Kai jos jam pasakė, nors išminčius raganą iškart atpažino iš nemirksėjusių raudonų akių, jis to neparodė, bet paklausė, ar jos paklus jo sprendimui.

Kai jie susitarė, jis nubrėžė liniją ant žemės ir padėjo ten kūdikį. Tada liepė ragana paimiti jį už rankų, o mamai – už kojų ir pasakė: „Paimkite ir traukite kiekvieną savo kryptimi. Vaikas atiteks tai kuri jį sau pritrauks. Ir abi pradėjo traukti, o vaikas pravirko iš skausmo. Tada mama, kurios širdis plyšo iš skausmo, paleido vaiką ir pati apsiverkė. Išminčius paklausė susirinkusių: „Kas joje kalba: motinos širdis, kuri rūpinasi savo vaiku, ar širdis tos, kuri nėra jo motina?“ – „Motinos širdis, o išmintingasis.“ – „Kas yra vaiko motina: ta, kuri išikibo į jį, ar ta, kuri jį paleido?“ – „Ta, kuris paleido, o išmintingasis“. – Ar žinote, kas pavogė vaiką?“ – „Mes nežinome, o išmintingasis“ – „Tai ragana, ji pavogė, kad jį suvalgytų.“ – „Iš kur tu sužinojai?“ – „Atpažinau ją iš nemirksinčių raudonų akių ir iš to, kad ji nemeta šešėlio, iš įžūlumo ir jos beširdiškumo.

Tada jis paklausė, kas ji tokia, ir ji prisipažino, kad yra ragana. – „Kodėl pavogei vaiką?“ – „Kad suvalgyčiau.“ – „Tu esi akla ir išprotėjusi, – pasakė jis. – Tu nusidėjai ankstesniuose gimimuose, todėl dabar gimei kaip ragana, o dabar ir toliau darai pikta, tu ir dabar akla ir beprotė“. Jis pamokė ją penkių priesakų ir išvijjo. O kūdikio mama palaimino išminčių ir, sakydama: „Ilgai gyvenk, viešpatie“, paėmė savo sūnų ir išėjo.

Istorija apie neužaugą. Buvo žmogus, vardu Golakala, Juodasis Kamuolys, kamuoliu – gola – jį praminė dėl mažo ūgio ir apvalios figūros, o juodu – kala – dėl tamsios odos spalvos. Jis ištarnavo tame pačiame name septynerius metus ir ten gavo sau žmoną. Jos vardas buvo Dighatala – Orjasina. Vieną dieną jis jai pasakė: „Brangioji, paruošk pyragų ir kitokio maistą keliui, mes aplankysime mano tėvus“. – „Kokie pas tavo reikalais su tėvais?“ – paprieštaravo ji, bet jis pradėjo ją įkalbinėti, o kai trečią kartą paprašė, ji sutiko, iškepė pyragų, ir jie, pasiėmę atsargų ir lauktuvių, iškeliavo. Pakeliui jie susidūrė su upe, nors ji nebuvo labai gili, abu, bijodami vandens, nedrįso į ją įlipti ir sustojo ant kranto. Tuo tarpu vienas varguolis, vardu Dighapitthi – Ištysėlis, vaikščiojo tos upės pakrante ir priėjo ten, kur jie stovėjo. Jie jį pamatė ir paklausė, ar upė gili, ar ne. Jis, matydamas, kad jie bijo vandens, pasakė, kad upė labai gili ir knibždėte knibžda plėšriųjų žuvų. „Kaip tu pats per ją perbrendi, broli?“ – „O aš susidraugavau su vietiniais krokodilais ir kitais monstrais, todėl jie manęs neliečia.“ – „Perkelk mus“, – paprašė jie, ir jis sutiko. Jie pavaišino jį, o jis pavalgęs paklausė,

ką pirmiausia pernešti.“ - „Pirmiausia pernešk mano žmoną, o paskui mane“, – pasakė Golakala. „Gera!“ Jis paėmė ją ant savo pečių, kartu prigriebė jų atsargas ir dovanas tėvams ir įbrido į upę. Šiek tiek pajudėjęs nuo kranto, jis susikūprino ir tyčia ėjo pritūpęs. Golakala, žiūrėdamas į jį nuo kranto, pagalvojo: „Upė, matyt, tikrai gili. Jei tokiam aukštam žmogui sunku ją perbristi, aš neturiu ko ten bristi. Tuo tarpu Dighapitthi, atnešęs moterį į upės vidurį, jai pasakė: „Brangioji, pasilik su manimi. Aš tave branginsiu, turėsi turtingų papuošalų, bus tarnaitės ir tarnai. Kam tau reikalingas tas neužauga? Paklausk manęs.“ - Klausydama tokių kalbų ji išmetė vyrą iš savo širdies ir iškart buvo pakerėta nepažįstamo žmogaus. Ji sutiko su jo įtikinėjimais ir jam pasakė: „Jei nepaliksi manęs, mano pone, aš padarysiu, kaip tu nori“.

Perbridę į kitą pusę, jie pradėjo myluotis prieš Golakalos akis, tada pavalgė iš jo atsargų ir nuėjo, sušukę atsisveikindami: „O tu pasilik ten!“

Tai pamatęs, jis sušuko: „Jie susitarė ir pabėgo, o mane paliko čia! Jis ėmė lakstyti pakrante pirmyn ir atgal, įlindo į vandenį ir išsigandęs šokinėjo atgal, bet paskui, pamiršęs baimes iš pykčio, su žodžiais „Gyventi arba žūti!“ puolė į upę ir tik tada suprato, kokia ji sekli. Perėjęs į kitą pusę, jis persekiojo bėglius, šaukdamas: „O, niekšiškas vagie, kur tu mano žmoną neši?“ - „Kokia ji tau žmona, nužauga? Ji yra mano!“ – atsakė Dighapithas ir, sugriebęs Golakalą už sprando, pasuko atgal ten, iš kur jis atėjo, ir stipriai spyrė jam. Tačiau Golakala vėl puolė prie jų ir sugriebė Dighathalą už rankos: „Stok, kur tu eini? Tu esi mano žmona, tu ištekejai už manęs. Juk aš jūsų namuose dirbau septynerius metus!“

Ir taip jis šaukė, kol jie priėjo iki tos salės. Susirinko didelė minia. Didysis pasidomėjo, kas čia triukšmauja, pasiuntė juos atvesti, išklausė kiekvieno ir paklausė, ar jie paklus jo sprendimui. Tie sutiko. Pirmiausia jis paklausė Dighapitthi, koks jo vardas. – Mano vardas Dighapitthi, pone. – Koks tavo žmonos vardas? Jis nežinojo jos vardo ir pasakė kitą. Tada išminčius paklausė jo tėvų vardus, ir jis juos pasakė, bet, kai jis paklausė žmonos tėvų vardų, Dighapitthi, nežinodamas, nurodė neteisingus vardus. Didysis liepė visiems prisiminti, ką jis pasakė, ir liepė jį išvesti. Tada jis pasikvietė Golakalą ir paklausė jo to paties. Jis žinojo visus vardus ir teisingai juos pasakė. Tada Mahosadha jį taip pat išsiuntė ir pasikvietė Dighatalą. Jis paklausė jos vardo. – „Mano vardas Dighatala, pone“. – „O tavo vyro vardas?“ Ji, nežinodama nepažįstamojo vardo, pavadino jį kitu vardu. Tada jis paklausė jos tėvų vardų, ji juos įvardijo teisingiau, bet kai jis paklausė vyro tėvų vardų, ji išvardijo atsitiktinius vardus. Tada išminčius pakvietė abi besiginčijančias šalis ir susirinkusiųjų paklausė: „Su kieno žodžiais – Dighapitthi ar Golakalos – sutampa tai, ką pasakė moteris?“ – „Golakalos, o išmintingasis“. Tada jis paskelbė nuosprendį: „Šis vyras yra jos vyras, o šis – pagrobėjas“. Ir jis pagrobėją ištardė ir privertė prisipažinti.

Vežimo istorija. Vienas žmogus važiavo vežimu ir pakeliui jis sustojo nusiprausti veido. Tuo metu dievas Šakra prisiminė išminčių ir nusprendė jį išbandyti, siekdamas atskleisti pasauliui nepaprastos Mahosadhi, būsimąjo Budos, išminties galią. Jis nusileido iš dangaus žmogaus pavidalu ir pasirodė už to vežimo. Jis sekė jį, eidamas iš paskos, bet ant jos sėdintis vyras jį pamatė ir paklausė: „Kodėl tu mane seki?“ – „Noriu tau tarnauti“. – atsakė tas. Jis sutiko: „Gera!“ – ir išlipo vėl iš savo vežimo, pasitraukė į šoną su reikalu. Šakra tuoj pat tuo pasinaudojo, išsoko į tą vežimą ir nuvažiavo. Jos savininkas, tai pamatęs, iš

visų jėgų puolė paskui jį šaukdamas: „Stop, sustok, kur tu važiuoji su mano vežimu?“ Bet Šakra jam atsakė: „Tur būt turi kitą, bet šis yra mano“.

Taip susiginčiję jie atsidūrė prie įėjimo į teismo salę. — „Kas ten per triukšmas?“ — paklausė išminčius ir pasiuntė jų atvesti. Kai jie įėjo, jis iš karto atpažino Šakrą iš bebaimių ir mirksinčių akių ir atspėjo, kad kitas ir yra vežimo savininkas. Tačiau jis pasiteiravo apie jų ginčo esmę ir paklausė, ar jie paklus jo sprendimui.

Kai jie susitarė, jis pasakė: „Tegul kas nors važiuoja vežimu, o jūs abu laikykitės už jos iš galo. Kas jos nepaleis ir bėgs iki galo, tas ir yra savininkas. Ir išminčiaus tarnas sėdo į vežimą, o tie abu bėgo, įsikibę iš paskos. Vežimos savininkas, kiek pabėgęs, ilgiau neištvėrė, paleido ir sustojo, bet Šakra bėgo toliau. Išminčius liepė atsukti vežimą atgal ir pasakė susirinkusiems: „Matote, šis žmogus šiek tiek pabėgėjo ir atsiliko, bet kitas neatsiliko visą kelią, pirmyn ir atgal, ir nenuliejo nė lašo prakaito ant kūno, ir jis kvėpuoja, ramiai, jo akys nemirksi - tai pats Šakras, dievų karalius!“

Ir jis paklausė: „Tikrai tu dievų karalius?“ — „Taip“, - atsakė tas. — „Kodėl atėjai pas mus?“ — „Kad tavo išminties šlovę paskleisti visame pasaulyje, o išmintingasis“. Mahosadha jam pasakė: „Nedaryk to daugiau“. Ir Šakras parodė savo dieviškąją galią, pakildamas į dangų, ir pagyrė išminčių už tai, kaip jis išsprendė šį reikalą, o po to grįžo į savo dangaus karalystę.

Tada pats patarėjas atėjo pas karalių ir jam tarė: „O Maharadžai, štai kaip išminčius išsprendė vežimo reikalą, jam pasidavė net Šakra. Kodėl, pone, nenorite pripažinti žmonių dorybių?“ Karalius paklausė Senakos: „Ką tu sakai, Senaka, ar neturėtume pasikviesti išminčiaus?“ Bet jis pasakė: „Maharadža, to neužtenka, kad pripažintum žmogų išmintingu, palaukite, mes jį dar kartą išbandysime, kad galėčiau būti tikras dėl jo išminties“.

Istorija su lazdele. Ir vieną dieną, norėdami išbandyti išminčių, jie nusiuntė sprindžio ilgio akacijos lazdelę į Rytų turgaus pakraštį, lygiai staliaus aptašytą, ir žodžiais buvo liepta perduoti štai ką: „Kalbama, kad turgaus priemiesčio gyventojai pasižymi išmintimi, tad tegul jie nustato, kuris to pagaliuko galas buvo arčiau viršūnės, o kuris prie medžio storgalio ir jei nepavyks, sumokės tūkstančio karšapanų baudą. Priemiesčių gyventojai susirinko, mąstė, spėliojo, bet problemos išspręsti negalėjo. Tada jie pasakė savo vyresniajam: „Gal Pandit Mahosadha sugebės įminti šią mįslę? Eime pas jį ir paklauskime jo“.

Buvo pakviestas išminčius, o kai jis atėjo iš žaidimų kambario, vyresnysis papasakojo, kas yra. „Mes, sūnau, negalime išspręsti šios problemos, nebent tu gali“, — pasakė jis. Išminčius pagalvojo: „Kokia nauda karaliui žinoti, iš kurio galo buvo viršus, iš kurio apačia? Lazda turėjo būti išsiųsta tik tam, kad mane išbandytų.“ Jis pasakė: „Broliai, atneškite ją, aš išspręsiu jūsų užduotį“. Ir vos paėmęs pagalį į rankas, jis jau žinojo, kurioje pusėje yra viršus, o kurioje — apačia. Bet, norėdamas įtikinti susirinkusiuosius, liepė atnešti kubilą vandens, prie lazdos vidurio pririšo virvę ir, laikydamas už virvės galo, nuleido lazda į vandenį. Šaknies galas, sunkesnis, paniro giliau. Tada išminčius paklausė susirinkusiųjų: „Kas sunkesnis, medžio storgalys ar viršūnė?“ — „Storgalys, o išmintingasai“. — „Tai žiūrėkite, šis galas paniro giliau, vadinasi storgalys šitame gale“. Taip jis atskyrė galą, einantį link storgalio nuo einančio viršun.

Priemiesčių gyventojai pasiuntė lazda atgal karaliui, nurodydami, kuris galas buvo arčiau storgalio, o kuris arčiau viršaus, ir karalius buvo labai patenkintas ir paklausė, kas tai

nustatė. „Vyresniojo Sirivaddhos sūnus panditas Mahosadha“, – atsakė jie. – „gal pakvieskime jį, Senaka?“ – paklausė karalius. „Palauk, pone, – atsakė jis. – Išbandykime jį dar kitaip“.

Istorija su galvomis. Jie atsiuntė dvi negyvas galvas, kad jie atskirtų, kuris iš jų – moters, o kuri – vyro, skirdami tūkstančio karšapanų baudą, jei nepasiseks. Priemiesčių gyventojai negalėjo išspręsti problemos ir kreipėsi pagalbos į Didįjį. Jis žvilgtelėjęs iš karto jas atskyrė: žinoma, kad ant vyro kaukolės siūlai tiesūs, o ant moters – išlenkti. Tuo remdamasis jis nustatė, kuri galva yra moteriška, o kuri vyriška, ir priemiesčių gyventojai su atsakymu juos grąžino karaliui. Ir tada viskas buvo kaip anksčiau.

Gyvųjų istorija. Tada jie nusiuntė dvi gyvates, kad nustatytų, kuri iš jų patinas, o kuri patelė. Priemiesčių gyventojai nežinojo, kaip tai padaryti, ir paklausė išminčiaus. Pažiūrėjęs jis iškart nustatė: patinas su stora uodega, o patelė su plona, patino galva plati, o patelės pailga, patino akys didelės, patelės mažos, patino snukis apvalus, o patelės kaip nupjautos. Pagal šiuos požymius jis atskyrė patiną nuo patelės. Ir ši istorija baigėsi taip pat, kaip ir ankstesnės.

Gaidžio istorija. Tada atėjo Rytų priemiesčio gyventojams toks nurodymas: „Karalius liepia atsiųsti jam jautį, tik tegu jis būna baltas, su ragais ant kojų ir kupra ant galvos, ir kad jis kasdien tris kartus iš eilės parodytų savo balsą. o jei neatsiųsite, mokėsite tūkstančio karšapanų baudą“. Jie nežinojo, ką daryti, ir kreipėsi patarimo pas išminčių. Jis pasakė: „Karalius nori, kad atsiųstumėt jam baltą gaidį. Juk jam ant kojų ragai – pentinai, kupra ant galvos – skiauterė, o gieda jis tris kartus iš eilės kasdien. Taigi pasiųskit tokį gaidį karaliui“. Taip jie ir padarė.

Brangakmenių istorija. Kažkada tai dievas Šakra davė karaliui Kušė aštuonkampį brangakmenį⁸². paskui siūlas, ant kurio jis laikėsi, nutrūko, bet niekas negalėjo jo ištraukti ir praverti naują. Ir štai tas brangakmenis buvo išsiųstas priemiesčių gyventojams su įsakymu pašalinti seną ir įverti naują siūlą. Jie taip pat nežinojo, kaip tai padaryti, ir vėl kreipėsi į išminčių. „Nesijaudinkite“, – pasakė jis ir paprašė lašelio medaus. Brangakmenyje esančias skylutes iš abiejų pusių ištepė medumi, susuko vilnonį siūlą, jo galiuką irgi patepė medumi, truputi įkišo į skylę ir padėjo brangakmenį į tą vietą, pro kur šliaužiojo skruzdėlės. Skruzdėlės, pajutusios medų, išropojo ir suvalgė seną siūlą; tada, sugriebusios vilnonio siūlo galiuką, ištraukė jį per kitą pusę. Kai išminčius pamatė, kad siūlas pervertas, jis atidavė brangakmenį priemiesčių gyventojams, kad jie nusiųstų jį karaliui. Jie taip ir padarė, ir karalius labai apsidžiaugė, kai sužinojo, kaip buvo perkištas siūlas.

Istorija su apsiveršiavimu. Buvo atrinktas geriausias karališks jautis ir kelis mėnesius maitino jį taip, kad pilvas išsipūtė; tada nupjovė ragus, patepė aliejumi, išmaudė vandenyje su ciberžole ir nusiuntė pas Rytų turgaus priemiesčio gyventojus su tokia

⁸² Turimas galvoje norus pildantis brangakmenis.

žinute: „Jūs, sako, išmintingi žmonės, tai štai geriausias karališkas bulius veršiuojasi, tegul jis pas jus apsiveršiuoja ir parvežkit jį atgal su veršiu, kitaip sumokėsit tūkstančio karšapanų baudą“. Priemiesčių gyventojai pasimetę, nežinodami ką daryti, kreipėsi į išminčių. Jis gerai pamastė ir sugalvojo: į tokį prašymą reikia atsakyti prašymu. – Ar galite rasti drąsų vyrą, kuris nebijotų pasikalbėti su karaliumi?“ – paklausė jis. „Tai nesunku, o išmintingasis“. – „Tai pakvieskite jį“. Ir jie pasikvietė tokį vyrą.

Didysis jam tarė: „Eik, gerasis žmogau, prie karališkųjų rūmų vartų, prieik prie jų su palaidais plaukais ant pečių, gaudžiai verkdamas ir dejuodamas. Neatsakinėk niekam į klausimus, tiesiog dejuok. O kai karalius pakvies tave ir paklaus, kuo tu skundiesi, tu jam pasakyk, kad tavo sūnus jau septynias dienas kankinamas gimdymo kančių ir niekaip negali pagimdyti ir paprašyk karaliaus pagalbos. Tada karalius pasakys: ką tu kalbi, nebūna taip, kad vyrai gimdo, - o tu jam sakai: jei taip, tai kaip rytinio priemiesčio gyventojai gali priversti tavo geriausią bulių apsiveršiuoti?“ Išminčiaus pasiuntinys taip ir padarė. Karalius paklausė, kas sugalvojo tokią gudrybę, o išgirdęs, kad panditas Mahosadha tai sugalvojo, parodė savo pasitenkinimą.

Virtų ryžių istorija. Kitą dieną buvo nuspręsta dar kartą išbandyti išminčių ir Rytų turgaus priemiesčių gyventojams buvo išsiųsta tokią žinutė: „Atsiųskite mums virtus ryžius, bet jūs turite juos išvirti šiomis aštuoniomis sąlygomis: be ryžių, be vandens, be puodo, be pečiaus, be ugnies, be malkų ir taip, kad atvežtų mums ne keliu ir kad atneštų ne vyras ir ne moteris. Jei negalėsite to padaryti, sumokėsite tūkstančio karšapanų baudą. Užmiesčio gyventojai, nežinodami, ką daryti, kreipėsi į išminčių. Jis jiems pasakė: „Neliūdėkite. Paimkite šiek tiek ryžių pelų, nes tai nebėra ryžiai, ledą, nes tai ne vanduo, molinį dubenį, nes tai ne puodas, sudėkite keletą medžio storgalių- tai ne pečius, o vietoj įprastos ugnies, uždekite trinties būdu, vietoj malkų, paimkit sausus lapus, paruoškit rūgščius ryžius, idėkite į naują indą, gerai paspauskite, tegul eunuchas neša - ne vyras ar moteris, bet tegul neša aplinkiniu keliu, vengdamas pagrindinio kelio, ir taip pristatykite ryžius karaliui. Jie taip ir padarė. Karalius paklausė, kas jį taip sugalvojo, o išgirdęs, kad viską sugalvojo panditas Mahosadha, buvo labai patenkintas.

Smėlio istorija. Kitą dieną, kad galėtų dar išbandyti išminčių, priemiesčio gyventojams buvo nusiųsta tokią žinutė: „Karalius norėtų smagiai pasisupti ant sūpynių, bet karališkuose namuose nutrūko sena virvė. Turite atsiųsti naują virvę, bet suvykite ją iš smėlio. Jei neatsiųsite, sumokėsite tūkstančio karšapanų baudą. Jie nežinojo, ką daryti, ir vėl kreipėsi į išminčių. Išminčius nusprendė, kad į tokį prašymą reikia atsakyti prašymu. Jis padarė gyventojus, iškvietė du ar tris atsakančius šnekėtojus ir liepė tokias istorijas papasakoti karaliui: tie pasakotojai turi pasakyti karaliui, kad kaimiečiai nežino kokia turi būti virvė, ar ši virvė turi būti plona, ar stora, todėl reikia nusiųsti jiems gabalėlį senos smėlio virvės gabaliuką kokį sprindį ar keturių pirštų ilgio, jie pažiūrės ir padarys virvę tokio pat storio. „Jei karalius, - sakė išminčius, - atsakys, kad jo namuose niekada nebuvo smėlio virvių, paklauskite jo: jeigu pats valdovas negalėjo pasidaryti iš smėlio virvės, ką gali padaryti priemiesčių gyventojai?“ Jie visi taip ir pasakė, ir karalius apsidžiaugė, kai sužinojo, kad tokį prašymą pagalvojo ne kas kitas, o išminčius.

Tvenkinio istorija. Sekančią dieną priemiesčio gyventojai gavo tokią žinią: „Karalius nori linksintis vandenyje su visokiais žaidimais; atsiųskite naują tvenkinį, padengtą penkių rūšių lotosais, o jei jo neatsiųsite, sumokėsite tūkstančio karšapanų baudą. Priemiesčių gyventojai kreipėsi į išminčių, ir jis nusprendė, kad į tokį prašymą reikia atsakyti prašymu. Jis pasikvietė kelis gerai kalbančius jaunuolius ir nurodė jiems: „Eikite ir žaiskite vandenyje tol, kol akys paraus, tada šlapiais plaukais, šlapiais drabužiais, išsiterlioję moliu eikite prie karališkųjų rūmų vartų su virvėmis, lazdelėmis, žemės grumstais rankose, prašykite pranešti apie save karaliui, o kai būsite priimti pas jį, sakykite jam štai ką: „Maharadžai, kaip tu įsakei, mes tau gavome tinkamą didelį tvenkinį ir norėjome jį atnešti; bet jis įpratęs gyventi miške ir vos tik pamatė miestą su sienomis, grioviais ir sargybos bokštais, jis išsigando, nutraukė virves ir pabėgo atgal į mišką. Mušėme jį lazdomis, mėtėme akmenimis, bet negalėjome priversti jo grįžti. Jūs mums duokite seną tvenkinį, atsineštą iš miško, mes juos abu surišime ir taip gražinsime kitą“. Karalius aišku pasakys, kad jis niekada nebuvo parsivedęs tvenkinio iš miško ir daugiau jo ten nesiuntė, kad jis atvestų kitą. Tada turėtumėte pasakyti: „Jei taip, kaip gali Rytų priemiesčio gyventojai atsiųsti tau tvenkinį?“ Jie taip ir padarė; ir karalius apsidžiaugė išgirdęs, kad tai sugalvojo išminčius.

Parko istorija. Ir dar vieną kartą jie atsiuntė tokią žinutę: „Norime pramogauti parke, bet mūsų parkas senas. Tegul priemiesčių gyventojai siuncia naują parką, pilną gėlių ir medžių“. Išminčius vėl padaršino savo žmones, nusprendęs į prašymą atsakyti prašymu, ir vėl siuntė žmones pasikalbėti su karaliumi, kaip ir anksčiau.

Tada karalius patenkintas paklausė Senakos: „Ar neturėtume pasikviesti išminčiaus Senaka? Tačiau jis, pavydėdamas svetimos sėkmės, pasakė: „Tai vis tiek neparodo, kad jis išminčius, palauk“. Jo išklauses karalius pagalvojo: „Panditas Mahosadha nuo vaikystės išsiskyrė išmintimi, o tada jis man tapo mielas. Kad ir kaip slapta jį išbandydavau, jis lyg būtų pats Buda, rasdavo atsakymą į bet kokią užduotį arba į prašymą atsakydavo prašymu. Ir Senaka neleidžia man tokio protingo žmogaus priartinti prie savęs! Bet kas man rūpi Senaka? Aš vis tiek jį pasikviesiu“.

Ir lydimas gausaus būrio, jodamas ant savo geriausio žirgo, karalius iškeliavo į priemiestį. Bet pakeliui arklys su kanopa pataikė į duobę ir susilaužė koją; ir karalius pasuko iš tos vietos atgal į miestą. Tada Senaka priejo prie jo ir paklausė: „Ar tiesa, o Maharadžai, kad tuėjai į priemiestį parsivesti išminčiaus?“ „Taip, pandite.“ – „Maharadža, - pasakė Senaka, - tu manęs visai nevertini. Prašiau tavęs palaukti su sprendimu, bet tu paskubėjai į kelią, ir štai jau pačioje kelio pradžioje tavo geriausias arklys susilaužė koją“. Karalius neturėjo ką į tai pasakyti.

Bet vieną dieną jis vėl paklausė Senakos: „Senaka, ar neturėtume pasikviesti pandito Mahosadha? - „Tik tu pats neįjok, valdove, o nusiųsk pasiuntinį ir leisk jam perduoti tokią žinią nuo savęs: „O išmintingasis, kai važiauvau pas tave, kad pasikviesti tave pas save, mano arklys susilaužė koją. Dabar tu man atsiųsk patį geriausią arklį ir patį puikiausią arklį. Jei jis nuspręs siųsti geriausią arklį, jis turi atjoti pats; jeigu puikiausią – turi atsiųsti savo tėvą. Tai jam bus išbandymas“.

Karalius sutiko su tuo ir pasiuntė pasiuntinį. Išminčius, išklaęs nurodymą, suprato, kad karalus nori matyti ir jį patį, ir jo tėvą. Jis nuėjo pas tėvą, pasveikino jį ir pasakė: „Tėve, karalius nori pamatyti tave ir mane. Eik pirmas, lydimas tūkstančio vyresniųjų pirklių, bet ne tuščiomis, pasiimk sandalmedžio skrynią, užpildytą šviežiu ghi. Karalius maloniai pasikalbės su tavimi ir parodys tau vietą, skirtą namų šeimininkams. tu atsisėsk. Kai atsisėsi, aš įeisiu. Karalius taip pat maloniai pasikalbės su manimi ir parodys kitą panašią vietą atsisėsti. Tada aš pažiūrėsiu į tave; suprask tą ženklą, atsikelk iš savo vietos ir pasakyk; „Mahosadha, sūnau, užimk šią vietą“. Štai tada ateis laikas išspręsti šį uždavinį“.

Tėvas pakluso ir padarė, kaip liepta. Priėjęs prie rūmų vartų, paprašė pranešti karaliui; kai karalius jį pakvietė, jis įėjo, pasveikino karalių ir atsistojo šalia sosto. Karalius maloniai su juo pasikalbėjo ir paklausė: „Kur yra tavo sūnus Mahosadha, namų šeimininke?“ — „Jis ateis paskui mane, valdove. Karalius apsidžiaugė tai išgirdęs ir liepė tėvui atsisėsti į jam skirtą vietą. Tas susirado vietą ir atsisėdo netoliese.

Tuo tarpu Didysis apsirengė gražiais rūbais ir, lydimas tūkstančio jaunuolių, su išpuošu vežimu atvyko švytėdamas visu savo puošnumu. Prie įvažiavimo į miestą jis pamatė asilą ant griovio krašto. Mahosadha įsakė keliems stipriems bičiuliams paimti šį asilą, užrišti jam snukį, kad jis negalėtų rėkti, įdėti į didelį maišą ir neštis ant pečių. Jie taip ir padarė. Ir Bodhisatva įžengė į miestą su savo gausia palyda. Žmonės jį gyrė visais įmanomais būdais. „Štai panditas Mahosadha, vyresniojo Sirivaddhos sūnus, – sakė žmonės. – Jis gimė su gydomąja žolele rankoje, jam pavyko išspręsti visas sudėtingiausias užduotis, su kuriomis buvo išbandytas“.

Priėjęs prie rūmų vartų, jis pasiuntė pranešti apie savo atvykimą. Karalius apsidžiaugė šia žinia. „Tegul sūnus mano panditas Mahosadha greitai įeina“, – pasakė jis. Su visa savo palyda Mahosadha įėjo į rūmus, pasveikino karalių ir atsistojo šalia sosto. Karalius, apsidžiaugęs jį pamatęs, meiliai su juo kalbėjosi ir pasiūlė sėsti į jam skirtą vietą. Jis pažvelgė į savo tėvą, o tėvas po šio ženklo pakilo iš savo vietos ir pakvietė jį atsisėsti. Ir jis atsisėdo į savo tėvo vietą. Tada tie akli kvailiai – Senaka, Pukkusa, Kavinda ir Devinda – pamatė, kur jis atsisėdo, pradėjo skėščioti rankomis, garsiai juokdamiesi šaukdami: „Ir šitas neišmanėlis dar vadinamas išminčiumi! Jis privertė savo tėvą atsistoti ir pats atsisėdo į jo vietą! Ne, išmintingu jo negalima pavadinti!“ Karalius taip pat buvo nepatenkintas. Tada Didysis jo paklausė: „Kas tau, maharadža, man atrodo, kad tu dėl kažko nuliūdai?“ – „Taip, man liūdna, panditai. Džiaugiausi, tuo, ką išgirdau apie tave, bet tai, ką matau, manęs nedžiugina.“ – „Kodėl gi?“ – „Juk tu privertei savo tėvą atsistoti, o pats atsisėdai į jo vietą“.

„Taigi tu manai, maharadža, kad tėvas visais atvejais yra aukštesnis už savo sūnus?“ – „Taip, pandite.“ – „Bet ar ne tu man įsakei pristatyti tau geriausią ar patį puikiausią žirgą?“ Su šiais žodžiais jis pakilo iš savo vietos ir, atsisukęs į savo žmones, tarė: „Atneškit asilą, kurį mes čia atsivedėme“. Kai jį atnešė, Mahosadha pastatė asilą priešais karalių ir paklausė: „Kokia šio asilo kaina, Maharadžai?“ – „Jei jis yra darbingas, jo kaina yra aštuoni karšapanai“. – „Bet jei nuo jo grynakraujai kumelei gims mulas, kokia bus šio mulo kaina?“ – „Jan nebus kainos, išmintingasis“. – „Ką tu sakai, valdove! Ar ne tu ką tik pasakei, kad visais atvejais tėvas yra pranašesnis už sūnus? Jei taip, kaip asilas gali būti vertas mažiau nei nuo jo gimęs mulas? Ar ne dėl to tavo panditai pliauškęjo rankomis ir juokėsi iš manęs, nes net to nežino? Na, tu turi išmintingų žmonių! Iš kur tokių gavai?“ Ir, kupinas paniekos šiems keturiems, jis kreipėsi į karalių šia eilute:

„Ar tu tai galvoji besąlygiškai ir visada,
Kad bet kuris tėvas yra geresnis už savo sūnų?
Tada asilo kaina bus didesnė negu mulo!
Žinok, kad jis yra mulo tėvas“.

Tai pasakęs, jis tęsė: „Taigi, maharadžai, jei tėvas yra geresnis už sūnų, priimk mano tėvą į savo tarnybą; jei sūnus geresnis už tėvą, priimk mane“. Karaliui patiko jo atsakymas, ir visas karališkasis dvaras plojo rankomis ir tūkstantį kartų jį gyrė, šaukdami: „Iš tiesų, išminčius gerai išsprendė problemą!“ Ir buvo pirštų spragtelėjimai ir tūkstančio skraisčių pašventinimas; o tie keturi buvo nusivylę.

Tuo tarpu niekas geriau nei Bodhisatva nežinojo tėvų vertės. Ir jei paklausite, kodėl jis taip padarė, tai žinokite: ne tam, kad pažemintų savo tėvą, o tik tam, kad išspręstų karaliaus jam paskirtą problemą, taip pat tam, kad parodytų savo išmintį ir sugėdintų keturis panditus. Karalius buvo patenkintas; paėmęs puodelį su kvapniu vandeniu, pašlakstė juo seniūnui ranką sakydamas: „Priimk Rytų turgaus priemiestį kaip dovaną nuo karaliaus. Ir pridūrė: „Tegul kiti vyresnieji jam paklūsta“. Jis nusiuntė Bodhisatvos motinai įvairiausių papuošalų ir, patenkintas tuo, kaip išminčius išsprendė asilo klausimą, panoro įsisūninti Mahosadhu. „Namų šeimininke, – tarė jis vyresniajam, – atiduok man savo sūnų, kad galėčiau pavadinti jį savo“. Tas atsakė: „Pone, jis dar labai jaunas, jo pienas nenudžiūvo ant lūpų, tegul užauga, o tada jis pas tave pereis“. Tačiau karalius pasakė: „Namų šeimininke, nuo šiol tau reikės atsisakyti savo tėviškų jausmų. Nuo šios dienos Mahosadha – mano sūnus, ir savo sūnų aš galiu pats išlaikyti, o tu keliauk sau“. Ir jis išsiuntė jį. Tėvas pagerbė karalių, apkabino sūnų, pabučiavo jam į galvą ir davė jam nurodymus. „Neliūdėk, tėveli“, – ištare išminčius ir atsisveikino su tėvu.

Tada karalius paklausė Mahosadhu, ar jis valgys rūmuose, ar už jų sienų. Jis manė, kad esant tokiai gausiai palydai, geriau valgyti ne rūmuose, ir taip atsakė. Karalius paskyrė jam tinkamą namą ir davė viską, ko reikia tūkstančio žmonių palydai. Nuo to laiko Mahosadha pradėjo tarnauti karaliui. Ir jis vis tiek norėjo dar jį išbandyti. Tuo metu už miesto, netoli nuo Pietinių vartų, ant ežero kranto, augo palmė, ant kurios varna susisuko lizdą, o tame lizde gulėjo brangakmenis, ir jo atspindys matėsi ežero vandenyje. Gandai pasiekė karalių, kad ežere matomas brangus akmuo, ir jis pasikvietė Senaką ir jam pasakė. „Sako, ežere yra brangakmenis. Kaip mes galime jį paimiti?“ – „Kad jį paimtumėm, reikia nusausti ežerą“, – atsakė jis. Karalius liepė jam tai padaryti. Senaka surinko daug žmonių, jie išsiurbė vandenį, išgrėbė dumblą, kasė dugną, bet akmens nerado. Tačiau, kai ežeras vėl prisipildė vandens, vėl išryškėjo akmens atspindys. Senaka viską darė vėl nuo pat pradžių, bet akmens nerado. Tada karalius pasiūkė išminčių. „Ežere yra brangus akmuo, – pasakė jis. – Senaka liepė išsiurbti vandenį iš ežero, išskobti dumblą ir iškasti dugną, bet nieko nerado, o kai ežeras vėl prisipildė vandens, akmuo vėl tapo matomas. Ar gali jį ištraukti?“ – „Tai nesunku padaryti, maharadža, aš tau jį gausiu“. Karalius apsidžiaugė ir, lydimas gausaus būrio, atvyko į ežero pakrantę, kad įsitikintų, kokia išminčio turima žinių galia. Didysis stovėjo ant kranto, pažvelgė į atspindį vandenyje ir suprato, kad ežere nėra akmens, o jis yra ant palmės. „Pone, tvenkinyje nėra brangakmenio“, – pasakė jis. – „Bet argi ten, vandenyje, nesimato?“ Tada išminčius liepė pasemti vandens į kibirą ir tarė: „Žiūrėk, valdove, ar šis akmuo irgi matomas kibire?“ – „Tai kur jis iš tikrųjų yra, o išmintingasis?“ – „Pone, kibire ir ežere matosi tik brangakmenio

atspindys, o jis pats guli varnos lizde ant palmės. Liepk kam nors jį paimti iš ten“. Karalius pasiuntė žmogų akmens, jis įlipo į medį ir jį atnešė. Kai akmuo buvo atneštas, išminčius atidavė jį karaliui į rankas. Žmonės gyrė išminčių ir juokėsi iš Senakos: „Akmuo buvo varnos lizde ant palmės, o Senaka privertė vargšus darbininkus nusausti ežerą! Žinoma, išmintingu čia galima vadinti tik Mahosadhu“. Taip žmonės gyrė Didįjį. Karalius buvo juo patenkintas ir padovanojo jam žemčiūgų vėrinį nuo savo kaklo ir visą jo palydą apdovanojo žemčiūgų siūlais. Nuo šiol jam ir jo palydai buvo leista pasirodyti prieš karalių be pranešimo.

Vieną dieną karalius ir išminčius nuėjo į parką. O ten, ant vartų arkos gyveno chameleonas. Pamatęs karalių, jis nusileido iš ten ir parpuolė ant žemės. Karalius paklausė: „Ką daro šis chameleonas, išmintingasis?“ - „Rodo tau pagarbą, maharadža“.- „Jei taip, tegul mūsų garbinimas neliks neapdovanotas. Duok jam apdovanojimą“. - „Pone, jam nereikia apdovanojimo, jam reikia tik maisto“. - "Ką jis valgo?" - „Mėsą, pone“. - „Kiek jam reikia?“ - „Vos už centą, pone“. - „Dovanojimas už cento kainą netinka karaliui, tegul jam dabar kasdien duoda mėsos už pusę mašako“.

Taigi nuo to laiko taip ir buvo daroma. Bet vieną kartą pasninko dieną, kai galvijų neskerdė, tarnas nerado chameleonui mėsos. Tada jis išgrėžė pusės mašako monetą, pervėrė siūlą ir pakabino ant chameleono kaklo. Jis tuo nepaprastai didžiavosi. Tada karalius vėl atėjo į parką, tačiau šį kartą turtais besididžiuojantis chameleonas jį pamatęs pagalvojo: „Nors tu, Vedekha, labai turtingas, aš irgi turtingas“ - ir laikydamas save lygiu karaliui, nenulipo nuo arkos, o liko gulėti ant jos, glostydamas savo krūtinę. Karalius, tai pamatęs, paklausė: „Panditai, jis šiandien nenusileidžia nuo vartų, kodėl taip yra?“ Ir tas pasakė:

„Juk jis nusileisdavo nuo arkos priešais mane.

Kodėl, Mahosadha, chameleonas tapo toks arogantiškas?“

Išminčius atspėjo, kad pasninko dieną tarnas negalėjo gauti mėsos ir pakabino ant chameleono kaklo monetą, dėl kurios jis didžiavosi. Ir jis atsakė:

"Chameleonas pirmą kartą gavo monetą šiandien,

Ir jis iš karto tapo išdidus prieš Mithilos karalių".

Karalius pasikvietė tarną ir jį apklausė, o šis papasakojo, kaip buvo. Karalius buvo nepaprastai patenkintas įsitikinęs, kad išminčius, nieko neklausinėdamas, atspėjo chameleono mintis, parodydamas kaip visažinis, vertas Budos. Ir jis atidavė jam pajamas iš rinkliavos rinkimo prie visų keturių miesto vartų. O ant chameleono jis supyko ir norėjo iš jo atimti išlaikymą, bet išminčius jį atkalbėjo: „Taip daryti nedera“.

Vienas jaunuolis, vardu Pinguttara, Mithilos gyventojas, išvyko į Takšašilą, kur mokėsi pas garsų mokytoją ir netrukus baigė mokslus. Išlaikęs išbandymą, jis paprašė mokytojo leidimo grįžti namo. O to mokytojo šeimoje buvo toks paprotys: jei šeimoje buvo vedybinė mergina, ji būdavo ištekinama už vyresnio mokinio. Mokytojas turėjo dukrą, gražią kaip dangiškoji mergelė, ir jis pasakė mokiniui: „Mano sūnau, aš tau atiduodu savo dukrą, tu pasiimsi ją su savimi“.

Jaunuolis buvo nusiminęs ir nelaimingas, tačiau mergina buvo labai laiminga. Kai jis pamatė ją, ji jam nepatiko. Jis to neslėpė, bet nenorėjo prieštarauti mokytojui, ir brahmanas ištekinos už jo savo dukrą. Atėjus nakčiai, jis atsigulė į prabangiai paruoštą vedybinę lovą, bet, kai tik ji atėjo ir atsigulė į tą pačią lovą, jis dejuodamas atsikėlė nuo jos ir atsigulė ant grindų.

Ir ji pakilo nuo lovos ir atsigulė šalia jo, bet tada jis atsikėlė ir atsigulė į tą pačią lovą, o kai ji atsikėlė ir atėjo į lovą, jis vėl atsigulė ant grindų; nes nelaimės negalima derinti su laime.

Tada mergina liko ant lovos, o jis ant grindų. Ir taip jie praleido septynias naktis. Tada jis atsisveikino su mokytoju ir, pasiėmęs žmoną, iškeliavo. Pakeliui jie beveik nesikalbėjo. Taip abu prislėgti, ir nelaimingi, jie pasiekė Mithilą. Prieš pat miestą, Pinguttara pamatė vaisiais apkibusį figmedį; būdamas alkanas, jis užlipo ant jo ir suvalgė keletą figų. Mergina, taip pat buvo alkana, priėjo prie medžio ir sušuko jam:

„Numesk ir man truputi vaisių!“- „Ka, tu neturi rankų ir kojų?- paprieštaravo jis. - Jei reikia, lipk pati“. Ji taip pat užlipo ant medžio ir pavalgė vaisių. O jis vos pamatęs, kad ji ant medžio, greitai nusileido, sukrovė aplink medį krūvą dygliuotų šakų ir pabėgo, sakydamas sau: „Pagaliau atsikračiau šitos nelaimingosios!“

Ji negalėjo nusileisti į spyglius ir liko sėdėti ant medžio. O vakare karalius, grįždamas drambliu į miestą iš pasivaikščiojimo parke, jojo pro tą medį ir pamatė ją. Jis. iškart ją įsimylėjo ir įsakė savo palydai jos paklausti ar ji ištekęjusi, ar ne. „Taip, aš turiu vyrą, už kurio mane ištekinio artimieji, – atsakė ji. – Bet jis pabėgo, palikdamas mane čia sėdėti“. Patarėjas tai perdavė karaliui, kuris pasakė: „Lobis, neturintis šeimininko, teisėtai atitenka karaliui“.

Ir jie nukėlė ją nuo medžio, užsodino ant dramblio ir nuvežė į rūmus. Ten jie atliko jos pašventinimo apeigas, pakeldami ją į pagrindinės karalienės titulą. Ir ji buvo brangi karaliui ir miela. Jai buvo suteiktas vardas: karalienė Udumbara, nes karalius pirmą kartą ją pamatė ant figmedžio – udumbaros.

Kartą po to atsitiko taip, kad priemiesčio gyventojams prie miesto vartų buvo liepta eiti į darbą - išvalyti kelią nuo žolės ir akmenų, kuriuo karalius ketino važiuoti į užmiesčio parką. Kartu su kitais užsidirbti pragyvenimui išėjo ir Pinguttara, jis buvo su kapliu, užsikišęs drabužių kraštus. Dar prieš baigiant darbus ten pasirodė karalius vežime kartu su karaliene Udumbara. Pamačiusi kelyje besidarbuojantį buvusį vyrą, karalienė negalėjo nuslėpti savo triumfo. „Taip, nelaimingasai“, – pagalvojo ji ir nusišypsojo. Karalius, pamatęs, kad ji šypsosi, supyko. „Ko tu šypsaisi?“ – paklausė jis. „Valdove, - atsakė ji, - tas žmogus, dirbantis ant kelio, - mano buvęs vyras. Tai jis privertė mane užlipti ant medžio, o paskui pridėjo aplink spygliuotų šakų ir nuėjo. Pamačiusi jį dabar, pagalvoju: taip tau ir reikia, nelaimingasai, ir aš negalėjau nenusišypsoti“- „Tu meluoji, – pasakė jai karalius. - Ne iš to juokeisi, aš tave nužudysiu“, ir su šiais žodžiais jis išsitraukė kardą. Ji išsigandusi pasakė: „Pone, prašau, kreipkis į savo išminčius, paklausk jų!“ - Karalius paklausė Senakos: „Ar tiki jos žodžiais?“ - „Ne, pone, aš netikiu, – atsakė jis, – kas paliks tokią moterį!“- Ji, išgirdusi jo žodžius, dar labiau išsigando. Bet karalius pagalvojo: „Ką Senaka gali žinoti? Aš geriau paklausiu išminčiaus“. Ir jis kreipėsi į jį su klausimu:

„Ar tu tiki, Mahosadha, kad vyras turėtų atsisakyti
Tokios žmonos, gražios ir niekuo nekaltos?“

Į tai išminčius atsakė:

„Aš tikiu, maharadža, matytis, kad tas žmogus yra apgailėtinas.
Iš tiesų, nelaimė niekada nesusiecia su laime“.

Šie žodžiai įtikino karalių, jo pyktis praėjo, širdis nurimo, ir jis patenkintas pasakė: „Jei tavęs nebūtų, o išmintingoji, aš patikėčiau kvailio Senakio kalbomis ir netekčiau šios gražios moters; tu išgelbėjai ją man“. Ir apipylė išminčių savo malonėmis. Karalienė nusilenkė karaliui

ir tarė: „Pone, šis išmintingas žmogus išgelbėjo man gyvybę; Suteik man irgi malonę: tegul jis nuo šiol man būna vietoj jaunesniojo brolio“. – „Puiku, karaliene, aš tau suteiksiu šią malonę“. – „Tada, pone, tebūnie žinoma, kad nuo šiandien aš nevalgau be savo jaunesniojo brolio ir nuo šiol mano namų durys jam atviros bet kada, kad galėčiau jį vaišinti saldumynais, kai tik jis nori, leisk man tai daryti“. – „Gerai, brangioji, ir priimk ir šią malonę iš manęs“.

Vieną kartą po pusryčių karalius išėjo pasivaikščioti po galeriją aplink rūmus ir netyčia kieme pamatė ožį ir šunį, draugiškai besikalbančius. O štai kaip prasidėjo draugystė. Ožys suvalgydavo šieną, kuris būdavo paliktas prie dramblių pastato, kol patys drambliai nespėjo jo paragauti. Budėtojai jį mušė ir varė, o vieną dieną, kai jis blaškydamas pabėgo, vienas iš jų vijosi ir stipriai trenkė lazda per nugara. Ožys, susirietęs iš skausmo, nuėjo ir atsigulė ant suoliuko po aukšta rūmų siena. Ten buvo ir šuo, kuris dieną iš dienos valgė kaulus, odos likučius ir kitus subproduktus iš karališkosios virtuvės. Tą pačią dieną atsitiko taip, kad virėjas, vos baigęs gaminti, išėjo atsigaiivinti nuo virtuvės karščio, o šuo, neatsispyręs mėsos kvapui, įsmuko į virtuvę, numetė nuo katilo dangtį ir ištraukė mėsos gabalą. Tačiau virėjas, išgirdęs triukšmą, įbėgo į virtuvę ir pamatė šunį. Jis užtrenkė duris ir pradėjo jį bet kuo mušti. Šuo išmetė mėsą iš snukio ir kaukdamas nubėgo. Virėjas, pamatęs, kad jis bėga, nubėgo paskui jį ir iš visų jėgų smogė lazda į nugarą. Surietęs nugarą ir sulenkęs leteną, šuo nušliaužė ten, kur gulėjo ožys. Ožys paklausė: „Ko tu taip susisukęs, mano drauge? O gal pas tavo pilvo diegliai?“ Šuo atsakė: „Tu taip pat guli susirietęs. Gal tai pas tavo pilvo diegliai?“ Ir jis papasakojo, kas jam nutiko.

Tada ožys jo paklausė: „Ar eisi dar kartą į virtuvę?“ - „Ne, tai gali man kainuoti gyvybę“, – atsakė šuo ir savo ruožtu paklausė: „Ar vėl eisi į dramblių pastatą?“ - „Ne. Man ten įėjimo jau nebėra, nes taip galiu prarasti gyvybę“. Ir abu pradėjo galvoti, ką dabar daryti. O ožys pasakė: „Žinau, kaip galime gyventi toliau, jei susitarsime“. - "Tai pasakyk." - „Nuo šiol, mano drauge, tu eisi į dramblių pastatą. Sargai žino, kad tu šieno nevalgai ir į tavo nekreips dėmesio, todėl tu man atneši šieno. O aš eisiu į virtuvę. Virėjas, žinodamas, kad aš nevalgau mėsos, neseks paskui mane, o aš tau atnešiu mėsos. Taip jie ir nusprendė. Šuo nuėjo į dramblių pastatą, atsinešė iš ten ryšulį šieno dantyse ir padėjo jį prie tos aukštos sienos. Kitas nuėjo į virtuvę ir į tą pačią vietą atnešė didelį mėsos gabalą. Šuo valgė mėsą, o ožys - šieną. Taigi šios gudrybės dėka jie saugiai ir harmoningai gyveno prie aukštos sienos.

Sužinojęs apie jų draugystę, karalius pagalvojo: „Niekada tokio nemačiau! Štai du seniausi priešai, gyvenantys darniai. Užduosiu šią mįslę savo išminčiams. Kas neišspręs, tą išvarysiu iš savo karalystės, o kas teisingai atsakys į mano klausimą, paskelbsiu didžiausiu išminčiu ir suteiksiu didžiausią pagarbą. Šiandien ne laikas; bet rytoj, kai jie ateis pas mane, aš pateiksiu jiems šį klausimą. O kitą dieną, kai išminčiai atėjo pas jį ir atsisėdo į savo vietas, jis kreipėsi į juos su tokiu klausimu:

„Kas neateidavo vienas prie kito
Nė iki septynių žingsnių -
Tie priešai tapo draugais;
Kokia čia gali būti priežastis?“

Ir tai pasakęs, pridūrė:

„Jei šiandien iki vidurdienio
Neatsakysit į klausimą

Aš jus visus nedelsdamas išvarysiu -
Mano tarnyboje nereikia neišmanėlių!“

Pirmoje vietoje sėdėjo Senaka, o išminčius – paskutinėje. Išminčius pagalvojo: „Šis karalius nėra toks gudrus, kad iš nieko sugalvotų tokią mįslę, jis tikriausiai matė kažką panašaus. Jei man duotų vieną dieną, aš išspręščiau šią problemą. Tegul Senaka ką nors prisigalvoja, kad vienai dienai atidėtų atsakymo pateikimą“. O tie keturi nieko negalėjo suprasti, tarsi klaidžiojo tamsoje. Senaka pažvelgė į Mahosadhu, laukdamas, ką jis pasakys, o tas žvelgė į Senaką. Ir pagal tai kaip jis į jį žiūrėjo, Senaka suprato jo mintį; jis suprato, kad net šis išminčius dar nežino atsakymo ir jam reikia atidėti vienai dienai atsakymo pateikimą.

Jis nusprendė išpildyti jo norą; ir jis nusijuokė pilnas pasitikėjimo savimi ir tarė karaliui: „Ar tu tikrai mus visus išvarysi, maharadža, jei neatsakysime į tavo klausimą?“ – „Taip, pandite“. – „Bet jūs žinote, kad tai sunkus klausimas ir mums nėra lengva į jį atsakyti. Palauk truputį. Tokio sunkaus klausimo negalima išspręsti prie žmonių, šurmulyje. Mes ramiai jį apgalvosime ir atsakysime tau, duok mums laiko“. Ir, pasikliaudamas Didžiuoju, jis pasakė štai ką:

„Tarp šurmulio ir tarp daugybės žmonių,
Esant minios keliama triukšmui,
Mums sunku susikaupti
Norėdami išspręsti klausimą.
Turime pabūti tyloje, nuošaliai,
Tada išmintingieji pagalvos apie tai,
Tada galbūt jiems pavyks
Valdove, atsakyti į klausimą“.

Karaliui nepatiko jo kalba. Tačiau jis jiems grėsmingai pasakė: „Gerai, gerai pagalvokite ir atekite su atsakymu. Jei to nepadarysite, aš jus išvarysiu“. Po to keturi panditai paliko rūmus, ir Senaka pasakė kitiems: „Ponai, karalius uždavė mums subtilų klausimą, bet jei į jį neatsakysime, turėsime didelių bėdų. Taigi gerai pavalgykite ir gerai pagalvokite“.

Tuo tarpu išminčius nuėjo pas karalienę Udumbarą ir paklausė: „O karaliene, kur karalius praleido daugiausiai laiko vakar ir šiandien?“ – „Jis vaikščiojo po galeriją ir žiūrėjo pro langus, broli“. „Taip, – pagalvojo Bodhisatva, jis tikriausiai kažką ten matė“. Ir jis ten nuėjo, pradėjo stebėti ir pamatė ožio ir šuns gudrybes. „Štai ir atsakymas į karaliaus klausimą“, – pagalvojo jis ir grįžo namo.

Kiti trys, kad ir kaip galvojo, nieko nesugalvojo ir atėjo pas Senaką be nieko. Jis jų paklausė: „Ar išsprendėte problemą?“ - „Neišsprendėme, mokytojau“. - „Na, tada karalius jus išvarys, o ką tada jūs darysite?“ – „O tu pats išsprendei?“ - „Ne, aš taip pat neradau atsakymo“. „Na, jeigu tu pats jo neradai, kaip mes galėjome jį rasti? Prieš karalių riaumojome kaip liūtai: leisk mums pagalvoti ir mes išspręsim. Kaip dabar galime ateiti be atsakymo? Karalius supyko, ką mums daryti?“ - „Mes šios užduoties neišspręsimė, – pasakė Senaka. – Štai išminčius galiu pasakyti, kad tikrai išsprendė“. - „Tada eikime pas jį“, - ir jie visi keturi nuėjo pas Bodhisatvą.

Jie atėjo prie jo durų, nusiuntė pranešti apie save, o tada įėjo. Pagarbiai jį pasveikinę, jie atsistojo šalia ir paklausė Didžiojo: „Ar radai atsakymą į klausimą, o išmintingasis?“ - „O kas kitas galėjo jį rasti? Žinoma, radau atsakymą“. - „Pasakyk ir mums“. Išminčius pagalvojo: „Jei

aš jiems nepasakysiu, karalius išvarys juos iš savo karalystės, o mane apdovanos brangiomis dovanomis. Bet aš neleisiu šiems kvailiams pražūti – aš jiems pasakysiu“. Jis visus keturis pasodino ant žemų sėdynių ir privertė susidėti delnus kaip sveikinant. Bet jis nepapasakojo jiems, ką karalius matė, o tik išmokė: „Kai karalius paklaus, atsakykite jam taip...“ – ir kiekvienam iš keturių jis sugalvojo po eilėraščių, liepė tas eiles išmokyti mintinai ir išsiuntė juos. Kitą dieną jie atėjo pas karaliaus į tarnybą ir atsisėdo į jiems skirtas vietas. Karalius paklausė Senakos: „Ar išsprendei problemą, Senaka?“ – „Kas, jei ne aš, maharadža, galėjo tai išspręsti?“ – „Tada pasakyk man atsakymą“. — „Klausyk, valdove“. Ir jis perskaitė tas eiles, kurias ji išmokė išminčius:

„Turtingi ir kilmingi sūnūs
Su malonumu valgo ėrieną
Jie nevalgys šuns mėsos.
Tačiau šuo gali tapti avino draugu“.

Pats Senaka nesuprato perskaitytos eilutės prasmės, bet karalius suprato, juk čia buvo kalbama apie tai, ką jis matė. Ir jis pagalvojo: „Senaka rado atsakymą“. Tada atsisuko į Pukkusą. – „Negi aš toks neišmanėlis?“ – pasakė Pukkusa ir perskaitė eilėraščių, kurių jam buvo liepta išmokyti:

„Ožio oda nulupama,
Kad uždengti arklio nugarą.
Netinka tam šuns odai -
Tačiau šuo gali tapti avino draugu“.

Ir jis skaitė nesuprasdamas prasmės, bet karalius suprato ir nusprendė, kad tas irgi rado atsakymą. Tada jis paklausė Kavindos, kuris perskaitė tokias eiles:

„Avino ragai smarkiai užlenkti,
O šunys žinote, kad neturi ragu.
Vienas valgo žolę, kitas valgo tik mėsą -
Tačiau šuo gali tapti avino draugu.“

„Šis irgi atspėjo“, – pagalvojo karalius ir atsigręžė į Devindą, kuris taip pat perskaitė ką mintinai išmoko:

„Avinas valgo žolę ir lapus;
Šuo nevalgo nei žolės, nei lapų,
Kiškis ar katė yra jo grobis.
Tačiau šuo gali tapti avino draugu.“

Galiausiai karalius paklausė išminčius: „Ar supratai klausimą, mano sūnau? „O maharadža, visame pasaulyje, nuo žemiausio pragaro iki aukščiausio dangaus, kas daugiau, jeigu ne aš, galėjau jį suprasti?“ – „Tada pasakyk man atsakymą“. — „Klausyk, o maharadža“, - ir jis parodė, kad žino, perskaitęs tokias eiles:

„Pusė iš aštuonių padaro kojų.
Su aštuoniomis puskanopėmis avinas
Nepastebėtas atneš mėsą draugui -
Slaptai draugas atneš jam šieno.“

Garbingasis valdovas Vedeha

Netyčia pamatė iš galerijos
Tą draugų apsikėtimą maistu,
Tarp Memekos ir Alkano Pilvo.

Karalius nežinojo, kad kiti atsakymus gavo iš Bodhisatvos. Jis manė, kad visi penki savo protu suprato reikalo esmę, ir apsidžiaugęs sušuko: „Man nemenkas privalumas turėti tokius išminčius savo namuose! Klausimas buvo gilus ir sunkus, išsprendė, išmintingi vyrai, suspindėdami iškalba. Ir jis tarė jiems: „Už džiaugsmą, kurį man suteikėte, aš jums atsilyginsiu džiaugsmu! Kiekvienam po vežimą, ir po mulą, ir kiekvienam po turtingą kaimą! Apdovanoju visus savo išminčius, be galo žaviusi jų iškalba“. Ir visa tai jis jiems davė.

Tačiau karalienė Udumbara žinojo, kad ketvertas gavo užuominą iš išminčiaus. „Karalius visus penkis apdovanojo vienodai, neskirdamas pupelių nuo žirnių, – pagalvojo ji. - O juk mano brolis nusipelno ypatingo apdovanojimo“. Ji nuėjo pas karalių ir paklausė: „Kas atsakė į tavo klausimą, valdove?“ – „Penki išminčiai, mano brangioji.“ – „O iš ko, pone, keturi iš jų gavo atsakymą?“ – „Nežinau, mieloji“. - „Maharadžai, ką tie žmonės žino? Tai yra Mahosadha, kad jie, kvailiai, neprაžūtų, išmokė juos teisingų atsakymų. Nesąžininga, kad visiems skyrėte vienodą atlygį. Tu turi išskirti išminčių“.

Karalius buvo patenkintas, kad išminčius tylėjo apie save, ir jis nusprendė dosniai jį apdovanoti. „Gerai, – pagalvojo jis, – užduosiu sūnui kitą klausimą, o kai jis atsakys, gausiai jį apdovanosiu“. Ir pagalvojęs, jis pasirinko klausimą apie turtingą ir vargšą.

Kartą, kai penki išminčiai atėjo į jo tarnybą ir ramiai atsisėdo savo vietose, karalius pasakė: „Senaka, aš noriu užduoti tau klausimą“. - „Klauskite, pone“. Ir jis uždavė jam šį klausimą apie turtingą ir vargšą:

„Intelektu apdovanotą, bet ne turtingą,
Ar turtingą auksu, bet neapdovanoto protu, -
Iš šių dviejų papasakyk man, o Senaka,
Kurį iš jų išmintingieji pavadins geriausiu?

O šis klausimas Senaki giminėje buvo perduodamas iš tėvo sūnui, todėl jis nedelsdamas atsakė:

„Ir išminčiai, ir kvailiai, o Valdove,
Ir išsilavinę žmonės, ir neišmanėliai,
Jie klusniai vienodai tarnauja turtingiesiems.
Kas be giminės šaknų, tas stipresnis už kilmingąjį.
Ir tai matydamas aš visada sakysiu:
Kas išmintingas - tas blogesnis, geresnis –kas turtingas.

Karalius išklausė šį atsakymą; jis neklausė kitų trijų, o kreipėsi į ten sėdintį Mahosadhą:

„Aš taip pat paklausiu ir tavęs, o išmintingasis Mahosadha,
Šventajame įstatyme⁸³ tik išmanantys:
Kvailą turtuolį ar protingą vargšą –
Kurį iš jų išminčiai pavadins geriausiu?“ –

„Paklausk, Maharadža“, – jam atsakė Didysis:

Laikydamas save aukščiau už viską,

⁸³ Įsakymas – *Dharma*.

Kvailys daro nuodėmingus darbus,
Nemato už šio pasaulio kito pasaulio -
Abiejose jo laukia apgailėtinas likimas.
Ir tai matydamas aš visada sakysiu:
Tas, kuris išmintingas, yra geresnis, o ne turtingas kvailys“.

Kai jis tai pasakė, karalius pažvelgė į Senaką. „Matai, - pasakė jis, - Mahosadha išmintingąjį vadino geriausiu“. – „Maharadža, - atsakė Senaka, - Mahosadha yra vaikas, nuo jo lūpų dar pienas nenudžiūvo, ką jis gali žinoti! Ir jis perskaitė šią eilutę:

„Mums neduoda turto nei mokslas,
Nei kūno grožis, nei kilni giminė;
Bet apgailėtinas Gorimanda yra pašlovintas -
Taip laimė nusišypso menkiems.
Ir tai matydamas aš visada sakysiu:
Kas išmintingas, tas blogesnis, geresnis, kas turtingas“.

O Gorimanda buvo turtingas žmogus, gyvenęs tame mieste. Jis turėjo aštuonis šimtus milijonų, bet jis pats buvo bjaurus, neturėjo nei sūnaus, nei dukters, nemokėjo jokios amato, o seilės nuolat tekėjo iš abiejų burnos kampučių. Ir jis turėjo dvi žmonas, gražias kaip dangiškosios mergelės. Paprastai jos stovėdavo prie jo šonų, pasipuošusios ir išdabintos, o iš burnos tekėjusias seiles jos rinkdavo į gėlių puokštes – mėlynus lotosus; paskui jos tuos lotosus išmesdavo. Viena kartą kažkokie niekadėjai gėrimo namuose norėjo pasipuošti mėlynais lotosais. Jie nuėjo į Gorimandos namus, atsistojo prie vartų ir pradėjo šaukti: „Mūsų pone Gorimanda! Vyresnysis!“ Išgirdęs jų triukšmą, jis pažvelgė pro langą ir paklausė: „Ko jūs norite, broliai?“. Ir iš jo burnos tekėjo seilės, o žmonos, susėmusios seiles į mėlynus lotosus, išmetė juos pro langą į vidurį gatvės. Girtuokliai tuoj pat juos pasiėmė, nuskalavo vandenyje ir, pasipuošę šiomis gėlėmis, nuėjo į gėrimo namus. Taip jie šlovino Gorimandą. Štai kodėl Senaka taip pasakė, kaip pavyzdį nurodydama šią istoriją.

Karalius, išklauses Senaką, pasakė: „Ką tu pasakysi į tai, išmintingasis Mahosadha?“ Tas atsakė: „Valdove, ką Senakas žino? Jis yra kaip varna priešais išbarstytus ryžius arba šuo, nusprendęs gerti pieną – jis mato grobį, bet nemato lazdos, pasiruošusios kristi jam ant galvos. Klausyk, valdove“. Ir jis perskaitė šias eiles:

„Kvailys pameta galvą dėl sėkmės.
Jei jam nepavyksta, jis dar labiau pasimeta.
Sėkmė jam klius ar nesėkmė -
Jis sukinėjasi, kaip žaltys keptuvėje.
Ir tai matydamas aš visada sakysiu:
Kas išmintingas, tas geresnis, o neturtingas kvailys“.

Tai išgirdęs, karalius paklausė: „Ką tu į tai pasakysi, mokytojai?“ Senaka paprieštaravo: „Pone, ką jis žino? Ne tik žmonės, bet paukščiai, siekia medžio, kuriame gausu vaisių!“ Ir jis perskaitė šią eilutę:

„Kaip paukščiai prie medžio su saldžiais vaisiais
Suskrenda iš toli ir plačiai.
Taip būtent ir prie turtuolio, lobių savininko
Žmonės visada plūsta siekdami savo interesus.

Ir tai matydamas aš visada sakysiu:

Kas išmintingas, tas blogesnis, geresnis – turtingas“.

Karalius, tai išgirdęs, paklausė: „Ką tu sakai, mano sūnau? „Ką žino šis storpilvis? Išminčius paprieštaravo. — Klausyk, valdove“. Ir jis perskaitė šias eiles:

„Skurdaus proto vaikas nėra gerai

Turto siekia igyti su jėga.

Paskui jis šauks veltui -

Kvailys bus nutemptas tiesiai į pragarą!

Ir tai matydamas aš visada sakysiu:

Tas, kuris išmintingas, yra geresnis, o ne turtingas kvailys“.

Ir vėl karalius paklausė Senakos: „Ką pasakysi Senaka? Ir jis perskaitė šias eiles:

„Kad ir kokios upės įtekėtų į Gangą,

Ten kiekviena praranda savo vardą,

Ir Ganga dingsta vandenyne.

Taip visas pasaulis paklūsta turtui!

Ir tai matydamas aš visada sakysiu:

Kas išmintingas, tas blogesnis, geresnis – turtingas“.

Karalius vėl tarė: „Na ką, išminčiau?“ Ir tas atsakė: „Klausyk, maharadža“ ir perskaitė šias dvi eiles:

„Didysis vandenynas, apie kurį jis kalba,

Sugeria daugybę upių,

O krantas, kad ir kaip be paliovos jį plaktų,

Galingas okeanas, kranto neišmanoma įveikti.

Ar ne tas pats su kvailio plepėjimu?

Nenugalės jis išminties per amžius!

Ir tai matydamas aš visada sakysiu:

Tas, kuris išmintingas, yra geresnis, o ne turtingas kvailys“.

Tai išgirdęs, karalius paklausė: „Ką, Senaka?“ - ir jis atsakė: „Klausyk, valdove“, ir perskaitė šias eiles:

„Turtingasis gali nespindėti protu,

Ir taip jo žodžiai turi svorį,

O tos jėgos išmintis neturi,

Išmintis turi būti sustiprinta turtais.

Ir tai matydamas aš visada sakysiu:

Kas išmintingas, tas blogesnis, geresnis – turtingas“.

Karalius vėl paklausė: „Ką manai, sūnau?“ - ir išminčius atsakė: "Klausyk, valdove, ką žino plepys Senakas?" Ir perskaitė šias eiles:

„Savo ar kažkieno naudai

Begėdiškai bukas kalba netiesą,

Jis apsikvailina žmonių akivaizdoje,

Pabaigoje griūtis į nebūtį.

Ir tai matydamas aš visada sakysiu:

Tas, kuris išmintingas, yra geresnis, o ne turtingas kvailys“.

I tai Senaka perskaitė eilėrašį:

„Tegul išmintingas žmogus teisingai kalba,
Bet jei jis vargšas, vadinasi, bejėgis.
Tuščiai, tiesa, jo kalba skamba -
Išmintis neatneša turtų.
Ir tai matydamas aš visada sakysiu:
Kas išmintingas, tas blogesnis, geresnis – turtingas“.

Karalius vėl paklausė: „Ką tu į tai pasakysi, mano sūnau?“ - ir išminčius atsakė: „Ką žino Senaka? Jis galvoja apie šį pasaulį, bet negalvoja apie kitą, kuris ateis“. Tai pasakęs, jis perskaitė šias eiles:

„Savo, ar kieno nors kito – išmintingasis niekada
Dėl savo interesų nemeluoja.
Toks žmogus yra gerbiamas
Ir, laimei, jis eina teisingu keliu.
Ir tai matydamas aš visada sakysiu:
Tas, kuris išmintingas, yra geresnis, o ne turtingas kvailys“.

I tai Senaka perskaitė tokias eiles:

„Drambliai, karvės, arkliai, brangakmeniai
Ir moterys – visko yra turtingųjų namuose.
Viskas – turtingųjų malonumui
Ir viskas be burtų jam prieinama.
Ir tai matydamas aš visada sakysiu:
Kas išmintingas, tas blogesnis, geresnis – turtingas“.

„Na ką jis žino?“ paprieštaravo išminčius ir tam, kad paaiškintų iš esmės, perskaitė šias eiles:

„Nuo kvailio, kuris kalba nesąmones
ir elgiasi kvilais
Laimės deivė nususka,
kaip gyvatė numeta oda.

Ir tai matydamas aš visada sakysiu:
Išmintingas yra geresnis, o ne kvailas turtingas“.

„Ką pasakysi?“ – paklausė karalius Senakos. Jis atsakė: „Valdove, ką gali žinoti šis žalias jaunuolis?“ Ir jis pasakė tokias eiles, galvodamas, kad jos nutildys Mahosadhą:

„Esame penki gerai žinomi išminčiai,
Bet mes visi tarnaujame tau vienam,
Tu, pone, esi mūsų valdovas,
Kaip Šakra – aukščiau dievų ir žmonių.
Ir tai matydamas aš visada sakysiu:
Kas išmintingas, tas blogesnis, geresnis – turtingas“.

Išklausęs jo, karalius pagalvojo: „Gerą įrodymą pateikė Senaka. Ar mano sūnus sugebės tai paneigti, ar pateikti savo? Ir jis paklausė Mahosadhu: „Na, ką pasakysi, išmintingasai?“ Niekas negalėjo paneigti Senakos argumento, išskyrus Bodhisatvą, o Didysis jį paneigė savo

išminties galia sakydamas: „Maharadžai, ką tas kvailys žino! Jis sprendžia tik pagal save ir nežino išminties pranašumo. Paklausk, maharadža“. Ir jis pasakė šias eiles:

"Turtingas kvailys taps išmintingo žmogaus vergu,
Kai užduotis tenka jam išspręsti.
Išminčius be vargo įmins mįslę,
Kvailys bejėgiškai joje įklimps.
Ir tai matydamas aš visada sakysiu:
Tas, kuris išmintingas, yra geresnis, o ne turtingas kvailys“.

Ir tarsi jis būtų gavęs auksinio smėlį iš Šumerų papėdės, tarsi iškėlęs pilnatį į dangų, taip svariai jis iškėlė šį argumentą, taip parodydamas didžiulę savo išminties galią. Tada karalius tarė Senakai: „Na, ką pasakysi, Senaka? Atsakyk, jei gali“. Tačiau, panašus į žmogus, kuris išnaudojo visus grūdus savo klėtyje, jis sėdėjo prislėgtas ir susirūpinęs ir nieko neatsakė. Jei jis būtų galėjęs pateikti kitą argumentą, tūkstantis eilučių nebūtų užbaigusios šios istorijos. O tuo tarpu kol jis tylėjo, Didysis perskaitė kitą išmintį šlovinančią eilutę – ir tai buvo kaip gilios srovės išsiliejimas:

„Juk išmintį vertina dorybingieji,
Turtai yra brangūs geidulingiems.
Nėra geresnių žinių kaip Visa nušvitusių.
Niekada turtai nepralenks išminties!“

Tai išgirdęs karalius taip apsidžiaugė, kaip Didysis išsprendė problemą, kad apipylė ją gausių dovanų lietumi, sakydamas:

„Kad ir ko aš jo klausiau,
Mahosadha man davė pagrįstą atsakymą į viską.
Aš jam duosiu tūkstantį karvių,
Dramblį, jautį ir dešimt vežimų -
Į juos pakinkyti net dešimt gerų arklių.
Patenkintas tuo, kaip jis išsprendė problemą,
Taip pat dovanoju jam šešiolika kaimų!“

Nuo tada Bodhisatvos šlovė išaugo, o karalienė Udumbara pasirūpino viskuo kitu. Kai jam sukako šešiolika metų, ji pagalvojo taip: „Mano įbrolis užaugo ir jo šlovė didelė. Atėjo laikas surasti jam žmoną“, ir dėl to ji nuėjo pas karalių. Karalius labai apsidžiaugė apie tai išgirdęs. „Gera, pasakyk jam apie tai“, – sutiko jis. Ji jam pasakė ir Mahosadha nesiginčijo. „Tada mes, broli, išrinksim tau nuotaką“, – pasakė ji. Tačiau Mahosadha manė: „Aš niekada nebūsiu laimingas, jei kiti išrinks man žmoną. Aš pats ją susirasiu“. Ir jis jai pasakė: „Pone, palaukite šiek tiek ir nieko nesakykit karaliui, o tada susirasiu nuotaką, kuri man patiktų, ir jums pranešiu“. Karalienė sutiko, o Mahosadha, atsisveikinęs su ja, nuėjo į savo namus;

Įspėjęs bendražygius, apsirengė siuvėjo reikmenis, persirengė ir vienas nuėjo į priemiestį už Šiaurinių vartų. Ir tame priemiestyje gyveno sena, bet nuskurdusi pirklių šeima, o toje šeimoje gyveno dukra vardu Amaradevi, graži ir gerai besielgianti mergaitė, su visais sėkmės ženklais. Anksti ryte ji išėjo iš namų, kad nuneštų ryžių košės, kurią pati išvirė, savo tėvui į arimą. Taip atsitiko, kad jiėjo tuo pačiu taku kaip ir Bodisatva, ir jis ją pamatė. „Štai moteris su laimingais ženklais“, – pagalvojo jis. Jei ji nėra vedusi, ji turėtų būti mano žmona“.

O ji, vos ji pamačiusi, pagalvojo: „Jei tik galėčiau įeiti į tokio žmogaus namus – ir mūsų šeima vėl žinotų geras dienas“.

Ir Mahosadha mąstė taip: „Nežinau, ar ji ištekėjusi. Aš jos paklausiu. Aš duosiu jai ženklą ranka – supras, jei protinga“. Stovėdamas kiek toliau nuo jos, jis suspaudė ranką į kumštį. Supratusi, kad jis nori sužinoti, ar ji turi vyrą, ji atvertė delną. Tada jis priėjo prie jos ir paklausė: „Kuo tu vardu, brangioji?“ „Pone, – atsakė ji, – mano vardas reiškia tai, ko nebuvo anksčiau, nėra dabar ir nebus vėliau“. – „Mieloji, pasaulyje nėra nieko nemirtingo, todėl tavo vardas Amara - Nemirtinga.“ - „Teisingai, pone.“ - „Mieloji, kam tu neši šią košę?“ — „Senųjų laikų dievybei, pone“. - „Praeities dievybės yra tėvai, todėl tada jūs nešate maistą savo tėvui“. – „Taip ir yra, pone“. — „O ką veikia tavo tėvas?“ - „Padaro du iš vieno“. – „Vienio išdvejimas reiškia arimą“. – „Taigi jis aria, mieloji.“ - „Teisingai, pone.“ — „Kur tavo tėvas aria?“ - „Ten, kur vieną kartą nuėinama ir niekada negrįžtama“. - „Vieta, iš kurios jie negrįžta, yra kapinės; taigi jis aria prie kapinių, brangioji“. - „Taip, pone.“ — „Ar dar šiandien ten eisi?“ - „Jeigu jis grįš, aš neisiu; jei jis negrįš, tada eisiu“. - „Manau, mieloji, kad tavo tėvas aria upės pakrantėje, ir jei užklups potvynis, tu ten neisi, o jei ne, tu eisi“. — „Teisingai, pone“.

Taip jie pasikalbėjo, ir Amaradevi jam pasiūlė: „Atsigerk, pone, ryžių nuoviro“. „Atsisakyti yra nemandagu“, – pagalvojo jis ir sutiko paragauti. Ji nuleido puodą ant žemės, o Mahosadha pagalvojo: „Jei ji pasiūlys man valgyti neišplovusi dubens ir man nenusiplovus rankų, aš tuoj pat ją paliksiu“. Bet ji pasisėmė puodelį vandens ir užpylė jo jam ant rankų, o paskui, nepadavusi jam puodelio į rankas, nuleido jį ant žemės, išmaišė puode esančią košę ir nuovirą supylė į puodelį. Tačiau jame nebuvo pakankamai ryžių, ir Mahosadha pasakė: „Kaip mažai ryžių košėje, mieloji!“ – „Mums neužteko vandens, pone“. - „Kai išdygo ryžiai, jūsų lauke nebuvo pakankamai vandens, ar taip?“ - „Taip, pone.“ Ji paliko nuoviro savo tėvui ir dar įpylė Bodhisatvai. Jis išgėrė, išsiskalavo burną ir pasakė: „Mieloji, noriu aplankyti tavo namus, parodyk man kelią“. - „Gera“, – atsakė ji ir perskaitė eilėraštį:

„Eik pro pyragus, paskui pro kaši žolę,
Ten - pro dvilapį⁸⁴ spalvotą medį,
Tada – į tą pusę, su kuria ranka imi maistą,
Bet ne į tos, su kuria maisto neimi.
Taip kelias eina į prekybos priemiestį,
Ir šį paslėptą kelią turi rasti“.

Tai reiškė: „Kai įeisite į kaimą, pamatysite parduotuvę, kurioje parduodami pyragaičiai, tada smuklė, tada pravažiuosite žydintį juodmedį ir pasuksite į dešinę“. Nuėjo kaip liepta ir atėjo į jos namus. Amaros mama jį pasitiko ir pasodino. „Imk ryžių nuoviro, pone“, – pasiūlė ji. – „Sesuo Amaradevi jau davė man jo paragauti, motinėle“. Ji iškart atspėjo, kad jis atėjo dėl jos dukters. Tuo tarpu didysis pamatė, kad jų namuose bėdnystė, ir pasakė: „Aš, motinėle, esu siuvėjas. Ar reikia ką nors pataisyti?“ – „Turime, pone, bet neturime pinigų“. – „Nesirūpink dėl apmokėjimo, motinėle, atnešk viską – aš sutvarkysiu“. Ji atnešė jam senus drabužius, o viską, ką ji atnešė, Bodhisatva pataisė – žinoma, kad išmintingojo rankose darbas

⁸⁴ Čia aprašomuoju būdu, remiantis pašnekovo išmone, įvardijamas juodmedis, kurio lapai ant šakų išsidėstę priešais.

virte verda. Tada jis pasakė: „Eik, motinėle, papasakok apie mane kaimynams“. Ji paskleidė naujieną apie jį po visą priemiestį ir per vieną dieną Mahosadha užsidirbo tūkstantį karšapanų iš siuvėjo amato. Senolė pagamino jam pietus, o vakare paklausė, kiek maisto turi pagaminti vakarienei. „Tiek, mama, kiek reikia žmonėms, gyvenantiems šiame name“. Ir ji prigamino daugybę maisto su įvairiais padažais ir prieskoniais.

Vakare iš miško Amaradevi u ryšuliu malkų ant galvos ir ryšuliu lapų ant šlaunies; ji numetė malkas prie priekinių durų, o pati įėjo pro užpakąines. Vėliau atėjo jos tėvas. Mahosadha paragavo įvairaus maisto. Amaradevi patiekė maistą savo tėvams, o paskui pavalgė pati. Po to ji nuplovė kojas savo tėvams, o paskui nuplovė kojas Didžiajam.

Jis ten pagyveno keletą dienų ir visą tą laiką ją stebėjo. Ir tada vieną dieną, norėdamas ją išbandyti, jis pasakė: „Brangioji Amaradevi, paimk pusę saiko ryžių ir išvirk man košę, pyragėlių ir birius ryžius“. „Gera“, – pasakė ji. Pirmiausia ji išvalė ryžius; stambius grūdus supylė į košę, vidutinius išvirė, o iš mažų kepė pyragėlius ir viskam paruošė tinkamus prieskonius. Ji davė Mahosadhai prieskoniais pagardintos košės, ir vos tik jis prinešė košę prie burnos, kaip pajuto neprilygstamą skonį ir kvapą. Tačiau norėdamas išbandyti Amarą, jis pasakė: „Mieloji, jei tu nemoki gaminti, kam gadinti ryžius?“ — ir išspjovė košę ant žemės. Bet ji nesupyko ir padavė jam pyragėlių: „Jei košė netinka, paragaukite pyragaičių, pone“. Tačiau Mahosadha padarė tą patį kaip ir su pyragu. Ir virtus birius ryžius jis atstūmė, pasakydamas tokius žodžius: „Jeigu nemoki gaminti maisto, kam reikėjo gadinti mano produktus?“ Ir apsimesdamas, kad labai supyko, jis sumaišė viską, ką ji pagamino ir ištepė su ta koše ją nuo galvos iki kojų; ir liepė jai atsisėsti prie durų. O ji nė trupučio neišsižeidusi tik pasakė: „Gera, pone“, - ir pakluso. Įsitikinęs, kad ji neturi išdidumo, jis pasakė: „Ateik čia, mieloji“. Ir ji iš karto atėjo, vos tik išgirdusi jo žodžius.

Atėjęs į jų namus Didysis atnešė tūkstantį karšapanų pinigų ir maiše beteliui naują suknelę. O dabar jis išėmė šią suknelę ir atidavė jai į rankas: „Mieloji, – pasakė jis, – eik išsimaudyk, atsisveikink su savo draugėmis, tada apsilik šią suknelę ir ateik pas mane“. Ji taip ir padarė. Išminčius atidavė jos tėvams ir su savimi atsineštus, ir čia uždirbtus pinigus, paguodė juos ir išsivežė ją su savimi į miestą.

Bet jis sumanė ją išbandyti ir liepė pasilikti vartininko namuose, kurio žmonai jis atskleidė savo planą, o pats nuėjo namo. Jis pasikvietė savo žmones ir pasakė: „Palikau moterį tokiam ir tokiam name. Paimkite tūkstantį monetų, pasiūlykite jai ir pabandykite ją išsivesti. Jie pakluso. Bet ji atsisakė pinigų sakydama: „Tai neverta nė dulkių nuo mano šeimnininko kojų!“ Tarnai grįžo ir pranešė išminčiui, bet jis vėl juos pasiuntė, o paskui ir trečią kartą. Ketvirtą kartą liepė ją išvežti jėga. Jie įvykdė šį įsakymą, atvedė ją ir, kai Didysis pasirodė prieš ją visu savo spindesiu, ji jo nepažino. Pažvelgusi į jį, ji nusišypsojo ir pravirko. Jis paklausė, kodėl ji džiaugiasi ir dėl ko liūdi, o ji atsakė: „Viešpatie, aš nusišypsojau, nes matau tavo didybę ir suprantu, kad tai tau duota ne be priežasties - tai atlygis už gerą darbą praeityje. Galvodama apie pamaldumo vaisius nusišypsojau. Ir aš verkiu, galvodama, kad tu, pasisavindamas svetimą turą, kurį kita pusė pasiliko sau, nusidėsi ir pateksi į pragarą. Aš verkiu iš gailesčio tau“.

Taigi jis išbandė ją ir, įsitikinęs jos dvasiniu tyrumu, įsakė ją nuvežti atgal. Tada jis vėl pasidarė siuvėjo išvaizdą, grįžo pas ją ir praleido su ja naktį.

Kitą rytą jis nuėjo į rūmus ir papasakojo istoriją karalienei Udumbarai. O ji tai papasakojo karaliui. Aprengusi Amaravati elegantiška suknele ir papuošusi ją brangakmeniais, ji pasodino ją į spindintį prašmatnumu vežimą ir iškilmingai nuvežė į Mahosadhos namus, kur surengė didingą šventę. Karalius atsiuntė Bodhisatvai dovanų už tūkstantį karšapanų, o visi miesto gyventojai, pradedant vartų sargu, siuntė jam dovanų. Tačiau Amaradevi grąžino pusę karaliaus dovanų, tą patį padarė su miestiečių dovanomis ir taip juos pritraukė prie savęs. Ir nuo to laiko Mahosadha su ja gyveno darniai, patardamas karaliui teisės ir valdžios klausimais.

Kartą pas Senaką atvyko trys jo draugai išminčiai, ir jis jiems pasakė: „Deja, mes negalėjome įveikti šio Mahosadhu, paprasto žmogaus sūnaus, ir dabar jis paėmė žmoną, dar protingesnę už jį. Ar galime pasėti nesantaiką tarp jo ir karaliaus?“ - „Kur jau mums, mokytojau! Nebent tu sugebėsi“. „Gera, nusiraminkite, yra viena priemonė. Pavogsiu pačią didžiausią brangenybę nuo karališkosios karūnos, tu, Pukkuša, paimk auksinį karaliaus vėrinį, tu, Kavinda, jo mantiją, o tu, Devinda, auksinį sandalą. Ir taip jiems keturiems pavyko visa tai pavogti. Tada Senaka pasakė: „Dabar mes nepastebimai įmesime tai į pirklio sūnaus namus“.

Ir štai Senaka brangakmenį įdėjo į puodą su šviežiu aliejumi ir atidavė tarnaitėi su įsakymu: „Eik, bet niekam nepasiūlyk aliejaus, bet kai atneši jį į Mahosadhos namus, duok visą puodą, jei paprašys“. Tarnaitė nuėjo į išminčiaus namus ir ėmė žingsniuoti priešais duris šaukdamas: „Imkite aliejaus!“ Tada Amaradevi stovėjo tarpduryje ir jau iš tolo pamatė ją; ji pamatė, kad tarnaitė, niekur nesisukdama, atėjo tiesiai į jų namus su puodu, ir suprato, kad reikalas nešvarus. Ji davė diskretišką ženklą savo tarnams ir pašaukė tą tarnaitę: „Ateik motušėle aš paimsiu tavo aliejų. Priėjusi ji pradėjo skambinti tarnams, bet, paklusę jos ženkliui, nė vienas iš jų neišėjo, o tada ji paprašė tarnaitės Senaki nueiti pas juos. Kai tik ji nuėjo, Amara įkišo ranką į puodą ir rado jame brangakmenį. Kai tarnaitė grįžo, ji jos paklausė: „Iš kur tu, motušėle?“ - „Aš tarnauju pas panditą Senaką“. Amara paklausė, koks jos vardas ir koks jos mamos vardas, tada ji pasakė: „Taigi duok man aliejų“. - "Imk, ponias, jei nori, mokėti nereikia - imk kartu su puodu“. Tada Amara ją išsiuntė, o pati paėmė lapą ir parašė: „Tokią ir tokią mėnesio dieną mokytojas Senaki atsiuntė mums dovanų su tokia ir tokia, tokios ir tokios tarnaitės dukra, brangakmenis iš karališkosios karūnos. Tada Pukkusa taip pat atsiuntė auksinį vėrinį, paslėptą gėlių krepšelyje, Kavinda atsiuntė mantiją daržovių krepšyje, Devinda auksinį sandalą miežių pluošte. Ji visa tai sutiko ir viską surašė ant lapo kartu su tų, kurie jį atnešė, vardais, paslėpė lapą ir papasakojo Mahosadhai apie tai, kas atsitiko.

Ir tie keturi atėjo į rūmus ir paklausė: „Kodėl, pone, jūs nebenešiojate didelio brangakmenio savo karūnoje?“ - „Ne, aš jį nešioju“, - atsakė karalius ir įsakė: „Atneškite jį man“. Tačiau brangakmenių niekur negalėjo rasti, o paskui lygiai taip pat nerado kitų dalykų. Tada tie keturi pasakė: „Pone, jūsų brangenybės yra Mahosadhos namuose, jis pasiėmė juos su savimi. Šis paprasto žmogaus sūnus yra tavo priešas! Taigi jie jį apšmeižė.

Išminčiaus draugai jam apie tai pranešė. Jis pasakė: „Aš eisiu pas karalių ir viską išsiaiškinsiu“. Ir jis atėjo pas karalių į rūmus, bet karalius supykęs pasakė: „Aš nepažįstu šito žmogaus. Ko jam čia reikia?“ - ir neprisileido jo prie savęs.

Pamatęs, kad karalius pyksta ant jo, išminčius grįžo namo. Karalius tuo metu pasiuntė sargybą jį sugauti, bet Mahosadhi draugai jį išpėjo per Amaradevi, ir jis persirengęs paliko miestą ir pasislėpė Pietinio turgaus priemiestyje, kur apsigyveno kaip puodžius.

Mieste buvo kalbama apie išminčiaus pabėgimą. Ir Senaka ir dar trys kiti, sužinoję, kad jis dingęs, išsiuntė, kiekvienas slapta nuo kitų, po laišką Amaradevi: nenusimink, sako, aš irgi ne toks jau kvailys. Ji gavo šiuos keturis laiškus ir paskyrė visus ateiti pas ją tokią ir tokią valandą. O kai jie atėjo pas ją, po vieną liepė visus nuskusti ir uždaryti tualetę. Tada visi buvo gerai sumušti, apvilkti dembliais ir, išpėjusi karalių, visus keturis atvedė į rūmus, pasiimdama karališkąsias brangenybes. Po sveikinimų ji atsigręžė į karalių: „Pone, – tarė ji, – išmintingas Mahosadha nėra vagis, vagys yra jie. Senaka pavogė tavo brangenybę, Pukkusa tavo karolius, Devinda tavo auksinius sandalus. Tokią ir tokią mėnesio dieną, su tokia ir tokia tarnaitė, jie buvo atsiųsti mums dovanų. Pažvelkite į šį lapą, pasiimkite tai, kas jums priklauso, pone, ir išvaryk šiuos vagis“. Taigi ji atskleidė tų keturių sunkius nusikaltimus ir, nusilenkusi karaliui, grįžo namo.

Tačiau karalius nežinojo, ką daryti – juk Bodhisatva dingęs, o kitų išminčių prie jo nebuvo. Nieko nenusprendęs, jis liepė kaltiesiems apsiplauti ir eiti namo.

Tuo tarpu karališkajame skėtyje gyvenusi deivė, ilgą laiką negirdėjusi tikėjimo nurodymų iš Bodhisatvos lūpų, sunerimo ir nusprendė gražinti išminčių. Naktį ji pasirodė karaliui skėčio plyšyje ir kreipėsi į jį su klausimais, pradedant žodžiais iš Ketvirtosios knygos: „Rankomis ir kojomis muša...“ Karalius atsakymų nežinojo ir paprašė vieną dieną atidėti, kad galėtų paklausti savo išminčių. Kitą dieną jis išsiuntė juos, bet jie atsakė, kad jie plikais nuskusti, jiems gėda pasirodyti gatvėje. Tada jis nusiuntė jiems po tiubeteiką, kad uždengtų jų nuskustas galvas; sakoma, kad nuo to laiko ir pradėjo jas nešioti.

Jie atėjo ir atsisėdė į jiems nurodytas vietas. Karalius pasakė: „Senaka, šią naktį mano karališkajame skėtyje gyvenanti deivė kreipėsi į mane su klausimais, į kuriuos negalėjau atsakyti, bet pažadėjau jai paklausti savo išminčių. Atsakyk man į tuos klausimus“, ir jis pasakė pirmąjį eilėrašį:

„Rankomis ir kojomis muša, galbūt trenks į veidą,

Ir vis dėlto jis brangus, o karaliau. Sakyk, kas tai galėtų būti?“

Senaka nieko negalėjo suprasti: „Kas ką muša? Kodėl?“ – sumurmėjo jis mikčiodamas. Likusieji tylėjo. Karalius buvo nusiminęs. Kai deivė vėl pasirodė jam naktį ir pareikalavo atsakymo, jis prisipažino: „Klausiau savo keturių išminčių, bet jie taip pat nežinojo atsakymo“. Deivė pasakė: „Ką jie gali žinoti? Išskyrus panditą Mahosadhi, niekas negali išspręsti šios užduoties. Jei tu nepasiysi jo surasti, kad jis atsakytų į mano klausimus, aš perkirsiu tau galvą šiuo ugningu kardul!“ Ir taip ji gąsdindama, ji tęsė: „O maharadžai, jei tau reikia ugnies, nebandyk pūsti į jonvabalį; jei nori pieno, nebandyk melžti rago“. Ir ji perskaitė eilėrašį iš Penktosios knygos⁸⁵ apie jonvabalį:

„Kai užplūsta tamsa, norisi įžiebtį ugnį,

Kas kurs ugnį iš miško jonvabalio?

Nors ant jo sukrautum sausą žolę ir mėšlą,

Ugnis vis tiek neužsidega, viskas bus veltui.

⁸⁵ Numanoma penktoji Džatakos knyga.

Ir niekas negaus pieno iš karvės,
Jei melži iš rago, o ne iš tešmens.
Žmonės turi daug priemonių savo tikslui pasiekti -
Ir prieš bausmę, ir draugo padaršinimas,
Karo vadų apdovanojimai ir draugų patarimai
Jie padės valdovui užkariauti žemes“.

„Tokie žmonės, kaip tu, nepradės pūsti į jonvabalį, supainiodami jį su žarija. Kai kreipeis į Senaką ir kitus panašius į jį su giliu klausimu, į ką tu panašus? Argi ne į tą, kuris pučia į jonvabalį, kai ugnis yra po ranka? Ar ne į tą, kuris sveria daiktą delne, pamiršdamas svarstyklės, ar į tą, kuris, trokšdamas pieno, melžia karvę iš rago? Ką žino tavo patarėjai? Jie jonvabaliai. Didžioji liepsna yra Mahosadha, liepsnojantis išmintimi. Ir žinok: jei neatsakysi į mano klausimą, atsisveikinsi su gyvenimu“. Taip deivė pagrasino karaliui ir dingo.

Mirtinai išgąsdintas, karalius ryte pasikvietė keturis savo patarėjus, ir jo įsakymu jie tą pačią dieną išvažiavo su vežimais iš keturių miesto vartų ieškoti jo išūnyto sūnaus, išmintingojo Mahosadhio. Karalius įsakė nedelsiant su garbe jį pristatyti į sostinę, kad ir kur jį rastų. Trys grįžo be nieko, išskyrus tą, kuris paliko pietinius vartus, Pietų turgaus pakraštyje jis rado Didįjį. Ten, prinešęs molio ir padirbėjęs prie meistro puodžiaus rato, Mahosadha, išsitęsęs moliu, sėdėjo ant šiaudų maišo ir valgė miežių košę su menkais prieskoniais.

Ir jis taip elgėsi ne be priežasties. Juk jis bijojo, kad karalius neįtartų jo pasikėsinimu į karališkąją valdžią. „Jei jis sužinos, kad išminčius tapo puodžiu, jis pamirš savo įtarimus“, – taip pagalvojo Mahosadha. Pamatęs patarėją, išminčius iškart atspėjo, kad tas atėjo jo. „Greitai man grįš gerovė, – pagalvojo jis, – ir vėl valgysiu įvairius skanius patiekalus, kuriuos man paruos Amara“. O ką tik į burną įsidėtą miežių košę išspjovė ir išskalavo ją.

Tuo metu prie jo priėjo patarėjas. Jis buvo Senaki šalininkas ir kalbėjo jam griežtai: „Na, išmintingas mokytojai, mūsų Senakio žodžiai buvo teisingi! Jūsų gerovė žuvo, o išgirta išmintis jums nepadėjo. Dabar sėdi, išteptas moliu, ant maišo šiaudų ir valgai šią košę. Ir jis perskaitė iš klausimo apie protą Dešimtoje knygoje:

„Ar tu tikrai toks protingas?
Na, turtas, išmintis ir protas
Jūsų gerovei nepasitarnavo,
Jei valgai košę be prieskonių?“

"Aklas žmogus! - Didysis jam atsakė. Savo išminties galia susigražinsiu savo gerovę kada tik panorėsiu!“ Ir dar jis pasakė:

„Aš ruošiu laimę kentėdamas,
atskirdamas, kas man laiku ir kas ne laiku.
Išėjau savo noru ir tikiu savo sėkme,
štai kodėl ir apsigyvenau su menku maistu.
Aš pats žinau laiką, kada pakilti šlovėje,
aš sugalvoju priemones laimėti.
Aš pasirodysiu, kai ateis laikas, su liūto drąsa -
tu vis tiek pamatysi mano galią, atsimink!“

Patarėjas jam pasakė: „Pandite, deivė, gyvenanti karališkajame skėtyje, uždavė valdovui klausimą. Jis kreipėsi pagalbos į savo keturis išminčius, bet nė vienas iš jų negalėjo atsakyti.

Taigi jis mane atsiuntė pas tave“. - „O kaip tu gali nematyti išminties galios? Kam dabar naudingas turtas? Čia gali padėti tik išmintingas“. Taigi Mahosadha gyrė išminties galią, o patarėjas įteikė jam naujus drabužius ir tūkstantį karaliaus monetų bei perdavė įsakymą nedelsiant išsimaudyti, persirengti ir grįžti į miestą. Mahosadhos šeimininkas išsigando, kai sužinojo, kas yra tarp jo darbininkų, bet Didysis jį paguodė: „Neišsigąsk, mokytojai, tu man labai padėjai“ ir atidavė jam iš patarėjo gautus pinigus. Tada, toks koks buvo, išsiterliojęs moliu, jis sėdo į vežimą ir nuvažiavo į miestą.

Patarėjas pranešė karaliui apie jo sugrįžimą – „Kur tu, mielas, radai išminčių?“ – paklausė karalius. „Pone, jis dirbo pas puodžių Pietų turgaus pakraštyje. Kai tik išgirdo, kad jūs jį kviečiate, jis, visas išteptas moliu, neišsimaudęs susiruošė į kelionę“. Karalius pagalvojo: „Jei jis turėtų savyje pyktį prieš mane, laikytųsi išdidus. Ne, jis nėra mano priešas“. Ir jis įsakė: „Tegul mano sūnų palydi į jo namus, o kai jis išsimaudys ir užsidės papuošalus, tegul su garbe parveža į rūmus“. Tai buvo padaryta, ir kai Mahosadha vėl atvyko į rūmus ir buvo pakviestas įeiti, jis įėjo, nusilenkė karaliui ir atsistojo šalia sosto.

Karalius maloniai su juo pasikalbėjo, o paskui, norėdamas jį išbandyti, pasakė taip: „Vieni, nežinodami vargo, nenusidės, kiti nenusidės, bijodami gėdos. O juk galėjai panorėjęs praturtėti. Pasakyk man, kodėl tu man blogio nepadarei? Į tai Bodhisatva atsakė:

„Išmintingas nedaro piktų darbų
dėl turto naudos.

Teisieji ir bėdų metu nuo Įstatymo
nei nuo draugystės, nei dėl blogio nenusisuks“.

Ir vėl jį išbandydamas, karalius tarė, prisimindamas kšatrijų išmintį⁸⁶:

„Kas gali pakilti
iš skurdo į turtus,
Ar tai būtų nuolankumu, ar jėga,
po to jis taps teisuoliu“.

Į tai Didysis perskaitė tokią eilutę, lygindamas žmogų su medžiu:

„Medžių, kurie mus užgožia šešėliu,
Tu neturi nulauzti, kaip piktadarys, išdavęs draugą!“

„Maharadža, - tęsė jis, - jei šakos nulažimas nuo medžio, po kuriuo jis ilسėjosi, laikomas išdavyste, tai ką galima pasakyti apie tą, kuris nužudė žmogų? Tu davei mano tėvui didelius turtus, parodei man neįkainojamą malonę. Tavo palaimintas, kaip galėčiau tave išduoti? Taip išreiškęs savo atsidavimą, jis papriekaištavo: „Jei vienas žmogus aiškina kitam Įstatymą arba jei kyla kokių nors abejonių, jas išblaškys, jis taps jo apsauga ir atrama, o išmintingas tokios draugystės nesunaikins“. Jis taip pat pasakė, perspėdamas: „Nėra nieko gero aistringame, dykinėjančiame pasaulyje, nieko gero neišmanančiame atsiskyrėlyje, o karaliuje, kuris neapgalvotai skelbia nuosprendį, mažai kas gero, išminčiuje irgi nėra gero. jei pasiduoda pykčiui.

Nebeatodairiškai valdingas kšatrija

⁸⁶ Tai reiškia mokymą, kaip efektyviai pasiekti savo tikslus. Toliau pateikiamame posme yra numanoma išvada „laimėtojai nėra teisiami“.

priima svarbius sprendimus;
Jei karalius elgiasi sąmoningai -
jis padidins savo šlovę pasaulyje“.

Po to, kai Mahosadha tai pasakė, karalius pasodino jį į savo sostą, uždengtą baltu skėčiu, o pats atsisėdo žemesnėje vietoje ir pasakė: „O, išmintingasis, deivė, gyvenanti baltame skėtyje, uždavė man keturis klausimus. Kreipiausi į savo išminčius, bet nė vienas iš keturių nerado atsakymo. Atsakykite į šiuos klausimus, mano sūnau!“ – „Maharadža, - atsakė išminčius, - ar tai būtų deivė, gyvenanti skėtyje, ar keturi didieji karaliai ar bet kas, tegul užduoda man bet kokius klausimus, aš atsakysiu. Sakyk, maharadža, kokius klausimus tau uždavė deivė?“ Ir karalius, kartodamas dievybės klausimus, pasakė pirmąją eilutę:

„Jis muša rankomis ir kojomis, galbūt trenks į veidą,

Ir vis dėlto jis brangus, o karaliau. Pasakyk man, kas tai galėtų būti?“

Mahosadhai klausimo prasmė iš karto tapo aiški, kaip mėnulis, kylantis danguje. – „Klausyk, Maharadžai, - pasakė jis. - Kai vaikas mamos glėbyje žaisdamas spardosi ir spardosi, tampo už plaukus ir kumščiu baksnoja į veidą, ji jam sako: „Ko tu mane muši, niekše?“ - o meilės priepuolio metu prispaudžia jį prie krūtinės ir bučiuojasi, ir tuo momentu jis jai brangesnis už jo tėvą“. Taigi jis paaiškino šį reikalą taip, lyg būtų nuvedęs saulę į dangų. Ir, išgirdusi jo atsakymą, deivė išėjo pusiaukelėje iš skėčio tarpo ir saldžiu balsu tarė: „Gera išspręstas klausimas“. Didysis gavo iš jos dovanų brangią dėžutę, užpildytą nuostabiomis gėlėmis ir tepalais, tada ji vėl dingo. Nuo karaliaus taip pat gavo gėlių ir kitų dovanų, po kurių jis paprašė išspręsti kitą klausimą. „Kalbėk, maharadža“, - pasakė išminčius, ir karalius pasakė antrąją eilutę:

„Ji žiauriai jį bara, bet laukia, kol jis ateis.

Ir vis dėlto jis brangus, o karaliau. Pasakyk man, kas tai galėtų būti?“

Didysis paaiškino: „Maharadža, kai septynerių metų vaikas jau gali vykdyti motinos nurodymus, ji išsiunčia jį į lauką arba į parduotuvę, o jis atsako: „Duok man valgyti arba išgerti, tada eisiu“, – išpildo jo prašymą, o jis sako: „Tu pati sėdėsi namuose, o aš tavo nurodymu lakstysiu karštyje!“ - ir daro grimasas bei erzina ją, o ji supykusi griebia už lazdos ir šaukia: „Pavalgei, o dabar tu nenori nieko daryti!“ Jis pabėga, po to, kai ji jam pagrasino, ji negali jo pasivyti, ir ji rėkia; „Išėik, tegul plėšikai tave sukapos į gabalus!“ - ir panašiai, ir taip bara jį iš visų jėgų ir visokiais būdais, bet tai kalba jos liežuvis, ir ji to visai nenori ir laukia jo sugrįžtant. Visą dieną jis kažkur žaidžia, ir vakare bijo grįžti namo ir eina pas kokį nors draugą; mama pražiūrėjo akis belaukdama jo sugrįžtant.- Spėja, kad jis bijo grįžti namo, o jos širdį užlieja liūdesys, ašaromis ji jo ieško artimųjų namuose ir, radusi sūnų, apsikabina ir pabučiuoja jį, stipriai apkabina ir sušunka: „Nejaugi tu išizeidei?“ – ir myli jį dar labiau. Taigi, maharadža, kai mama pyksta ant savo sūnaus, jis jai dar brangesnis. Taip jis atsakė į antrąjį klausimą, ir deivė vėl apdovanojo jį; karalius taip pat pagerbė jį ir paprašė atsakyti į trečią klausimą. „Kalbėk, maharadža“, – tarė jis, ir karalius padeklamavo kitą eilutę:

„Jam bus priekaištaujama be reikalo ir be jokios priežasties,

Ir vis dėlto jis brangus, o karaliau. Pasakyk man, kas tai galėtų būti?“

Didysis paaiškino: „Maharadža, kai įsimylėjęliai, atsiskyrę, mėgaujasi meilės malonumais ir ji jam sako: „Tu manęs visai nemyli, nes tavo širdį traukia kita!“ - ir taip jie veltui ir be priežasties vienas kitam priekaištauja ir priekaištauja, tuo metu jie vienas kitam dar

brangesni. Žinok, kad tai yra klausimo prasmė. Ir deivė jį pagerbė, karalius taip pat pagerbė ir paprašė atsakyti dar į vieną klausimą. „Klausk, maharadža“, – pasakė jis, o karalius padeklamavo kitą eilutę:

„Jie valgo ir geria su mumis, prašo drabužių ir pastogės,
Bet jie brangūs, karaliau. Pasakyk man, kas tai galėtų būti?“

Jis paaiškino: „Maharadža, tai klausimas apie pamaldžius klajoklius brahmanus. Pamaldžių žmonių, tikinčių šiuo ir kitu pasauliu⁸⁷ namuose, jie yra aptarnaujami su džiaugsmu, o kai tie klajūnai brahmanai ateina prašyti labdaros, jie ją gauna ir valgo, o šeimnininkai, žiūrėdami į juos, galvoja: „Tai mūsų jie prašo, valgo mūsų duotą maistą“, ir dėl to jie juos dar labiau myli. Klajokliai gauna dovanas ir nešiojasi jas ant savo pečių, nuo to jie tampa tik brangesni šeimnininkams. Ir kai buvo rastas atsakymas ir į šį klausimą, deivė jį patvirtino ir vėl pagerbė išminčių, padėdama prie jo kojų dėžutę su septyniais brangakmeniais: „Priimk, išmintingasis“. Karalius apsidžiaugęs suteikė jam vado titulą. Nuo tada Mahosadhos šlovė dar labiau išaugo.

Ir vėl keturi panditai surengė tarybą: „Žmogaus iš prastuomenės sūnus dar labiau pasikėlė, ką dabar daryti? Senaka pasakė: „Gera, aš sugalvojau. Eisime pas pirklio sūnų ir paklausime, kam galima patikėti paslaptį. Jis pasakys: „Niekam“, tada mes eisime pas valdovą ir apkaltinsime jį išdavyste ir supriešinsime karalių su prastuomenės sūnumi. Keturi atėjo į išminčiaus namus, pasisveikino su juo ir pasakė: „O išmintingasis, norime tavęs paklausti“.- „Klauskite“, – tarė jis, ir Senaka paklausė: „O išmintingasis, kuo žmogus turėtų būti ištikinęs?“ - „Tiesa“.- „Ką jis turėtų daryti toliau, ištvirtinęs tiesoje?“ – „Įsigyti turto“. - „Ką daryti toliau, įsigijus turto?“ - „Priimti patarimą“. - „Kas toliau, priėmus patarimą?“ - „Neišduoti savo paslapčių kitam“. - „Gera, išmintingasis“, – apsidžiaugė jie, o patys pagalvojo: „Dabar pažiūrėsim, kaip sublizgės prastuomenės sūnaus kulnai!“ - Ir jie nuėjo pas karalių ir pasakė: „Maharadža, žmogaus iš prastuomenės sūnus, sumanė išdavystę!“ - Karalius pasakė: „Aš jumis netikiu, jis niekada manęs neišduos“.- „Patikėk, maharadža, tai tiesa. Jei netiki, paklausk jo paties, kam galima patikėti paslaptį. Jei jis ne išdavikas, jis pasakys kam, o jeigu išdavikas, tai pasakys, kad niekuo negalima, atsieit, pasitikėti, kol neišpildysi savo noro. Tada tu mumis patikėsi ir nustosi mumis abejoti“.

Karalius sutiko, ir vieną kartą, kai visi susirinko ir atsisėdo savo vietose, jis perskaitė pirmas eiles iš Klausimo apie išminčių Dvidešimtosios knygos:

„Štai susirinko penki išminčiai,
Ir man į galvą atėjo klausimas, atkreipkite dėmesį:
Ar pagirtinuose, ar bloguose darbuose
Kam galima ramiai atskleisti paslaptį?“

Kai jis tai pasakė, Senaka, galvodamas patraukti jį į savo pusę, pasakė:

„Atsiverk mums, o žemės valdove!
Tu esi mūsų geradarys, tu mūsų parama!
Ir mes suprasime tavo norus
Visi penki pasakysime savo žodį“.

Tada karalius, apimtas aistrų, pasakė tokias eiles:

⁸⁷ Tai yra pomirtinis atpildas už šio gyvenimo darbus.

„Jei žmona dora
Ir vyro valią klusniai vykdo
Ar pagirtinuose, ar bloguose darbuose
Galite ramiai atskleisti savo žmonai paslaptį“.

„Karalius dabar mūsų pusėje“, – pagalvojo be galo apsidžiaugęs Senaka ir perskaitė eilėraštį, atskleidžiantį jo ketinimus:

„Kas išgelbės bėdoje esantį,
Kas bus jūsų tikroji atrama?
Ar pagirtinuose, ar bloguose darbuose
Tokiam draugui galite atskleisti paslaptį“.

Tada karalius paklausė Pukkuso: „Ką tu manai, Pukkusa, kam galima patikėti paslaptį?
Ir tas perskaitė tokias eiles:

„Kai tavo vyresnis ar jaunesnis brolis
Tikrai doras, patikimas -
Ar pagirtinuose, ar bloguose darbuose
Galite ramiai atskleisti paslaptį savo broliui“.

Tada karalius paklausė Kavindos, kuri padeklamavo šias eiles:

„Kai sūnus yra dvasiškai artimas tėvui,
Protingas, visada pasiruošęs paklusti -
Ar pagirtinuose, ar bloguose darbuose
Galite ramiai atskleisti paslaptį savo sūnui“.

Tada karalius paklausė Devindos, kuri padeklamavo šias eiles:

„Mūsų motina, o geriausias žemiškas valdove,
Auklėja su švelnumu, su meile
Ar pagirtinuose, ar bloguose darbuose
Galite drąsiai patikėti jai paslaptį“.

Apklausęs juos, karalius kreipėsi į išminčių: „Ką tu manai, išmintingasis?“ - ir tas pasakė:

„Geriau paslaptį laikyti paslapyje,
Jos atskleidimas vargu ar pagirtinas.
Protingas žmogus neskuba išduoti paslapties.
Patylėk, kol visko nebaigsi!“

Karaliui nepatiko šie išminčiaus žodžiai, ir jis persimetė žvilgsniu su Senaka. Bodhisatva tai pastebėjo ir suprato, kad, kaip ir anksčiau, šie keturi ėmėsi šmeižto ir buvo užduotas klausimas, kad jį išbandytų. Tuo tarpu jiems besikalbant nusileido saulė, ir patalpose buvo uždegti šviestuvai. „Karalių keliai nesuvokiami, – pagalvojo išminčius.- Niekas nežino, kas gali nutikti. Man reikia nedelsiant dingti iš čia“. Jis pakilo iš savo sėdynės, nusilenkė karaliui ir išėjo, galvodamas: „Iš jų vienas pasakė, kad paslaptį galima atskleisti draugui, kitas – kad broliui, kažkas pasakė, kad sūnui, kažkas – mamai. Tur būt, kad kiekvienas iš jų tai padarė pats, arba buvo to liudininkas, arba išgirdo apie tai iš liudininko. Gera, aš šiandien viską išsiaiškinsiu“, – nusprendė jis.

Ir buvo įprasta tiems keturiems, išėjus iš rūmų, atsisėsti ant apverstų arklio ėdžių, gulėjusių prie rūmų vartų, ir prieš išsiskirstant į namus aptarti savo reikalus. Išminčius

nusprendė pasislėpti po šiomis ėdžiomis ir išsiaiškinti jų slaptus planus. Su savo tarnų pagalba jis pakėlė ėdžias ir lipo po jomis, pasitiesdamas sau kilimėlį, ir liepė tarnams ateiti jo, kai keturi išminčiai pasitarę nueis. Jie pažadėjo jam laiku grįžti ir išėjo.

Tuo tarpu Senaka pasakė karaliui: „Maharadža, tu netikėjai mumis, bet ką tu galvoji dabar?“ Tačiau karalius gerai negalvodamas išklausė šmeižėjų kalbas ir išsigandęs paklausė: „Ką dabar darysime, panditai Senaka?“ - „Maharadža, - atsakė jis, - tuoj pat ir niekam nepranešus, žmogaus iš prastuomenės sūnui turi būti nužudytas“. - „O Senaka, niekas taip nesirūpina mano gerove, kaip ir tu! Rytoj ryte ateisi su bendražygiais ir stovėsi prie durų, o kai į tarnybą ateis žmogaus iš prastuomenės sūnui, nukirsi jam galvą šiuo kardu“. Ir jis padavė jam savo brangų karališką kardą. „Gerai, pone, – pasakė jie, – nesijaudink, mes jį nužudysime“, ir su šiais žodžiais jie išėjo.

„Pagaliau mes įveikėme savo priešą!“ – sušuko jie, išėję iš rūmų, ir atsisėdo ant ėdžių. Senaka pasakė: „Na, kas tada smogs žmogaus iš prastuomenės sūnui?“ - „Tai tu ir padarysi, mokytojau“, – pasakė kiti, užkraudami jam šią naštą. Tuo tarpu Senaka pasakė: „Kiekvienas iš jūsų pasakėt, kam jūsų nuomone, galima patikėti paslaptį. Ar jūs patys taip kada nors pasielgėte, ar matėte, ar girdėjote kažką panašaus?“ – „Palik, mokytojau. O, kai pats pasakei, kad paslaptis gali būti patikėta draugui, ar turėjai omenyje savo poelgį?“ - „Koks jūsų reikalas?“ – „Ne, tu mums pasakyk, mokytojau!“ „Jei karalius sužinos apie šią paslaptį, aš pražuvs“. – „Nebijok, mokytojau, čia nėra nė vieno, kuris išduotų tavo paslaptį, pasakyk, mokytojau!“ Jis pabarškino pirštu į ėdžias ir paklausė: „O negali būti, kad čia slepiasi seniūno sūnus?“ - „Ką tu, mokytojau, argi toks svarbus žmogus kaip seniūno sūnus čia lips? Jis tur būt džiaugiasi savo sėkme. Papasakok“. Ir Senaka papasakojo jiems savo paslaptį. „Ar žinote tokią heterą šiame mieste?“- jis jų paklausė.- „Taip, mokytojau“. – „O seniai jūs ją matėte?“ – „Seniai nematėme, mokytojau“. - „Kartą su ja pasilinksminau salų giraitėje, o paskui ją nužudžiau, kad pasisavinčiau jos papuošalus. Surišau juos į mazgą, parsinešiau namo ir pakabinau ant dramblio ilties tokiam kambariui tokiam aukšte. Bet aš negaliu jų naudoti, kol nepraeis laikas. Apie šį sunkų savo nusikaltimą papasakojau tik vienam draugui, kuris iki šiol niekam neišplepėjo. Todėl ir sakiau, kad paslaptį galima patikėti draugui“. Išminčius visa tai išgirdo ir tvirtai prisiminė šią paslaptį. Tada Pukkusa atskleidė savo paslaptį: „Mano šlaunyje yra raupsų dėmės. Ryte mano jaunesnis brolis išvalo mano piktžaidę ir sutvarsto, ir niekam apie tai nepasakoja. O karalius, kai būna geros nuotaikos, dažniausiai man paskambina ir padeda galvą man ant kelių. Jei jis sužinos apie opą, jis mane nužudys. Niekas apie tai nežino, išskyrus mano jaunesnįjį brolių, todėl ir sakiau, kad paslaptį galima patikėti mano broliui“.

Ir Kavinda papasakojo apie savo paslaptį: „Kartą tamsią naktį pasninko išvakarėse manyje apsigyveno jakkha, vardu Naradeva. Pradėjau loti kaip pašėlęs šuo. Prašviesėjimo akimirka papasakojau apie tai, kas man nutiko savo sūnui. Nuo tada, pamatęs, kad man gali užėiti, palieka mane surištą vidinėse patalpose, užrakina duris, o pats, norėdamas nuslopinti mano šauksmus, sukelia triukšmą prie įėjimo į namą. Todėl ir sakiau, kad paslaptį galima patikėti sūnui“.

Tada visi trys atsisuko į Devindą, ir jis atskleidė savo paslaptį: „Kai buvau karališkojo izdo prižiūrėtojas, pavogiau brangų akmenį- talismaną, kuris neša laimę, kurį dievas Šakra padovanojo karaliui Kušai ir padovanojau jį savo motina. Ji niekam apie tai nesakė; dabar, kai

einu į karališkuosius rūmus, visada pasiimu su savimi ir dėl to mane rūmuose lydi sėkmė. Karalius pirmiausia pasikalba su manimi prieš kreipdamasis į jus ir kiekvieną dieną duoda arba aštuonis ar šešiolika karšapanų, arba trisdešimt du, arba šešiasdešimt keturis. Jei karalius sužinos, kad aš slepiu šį akmenį, aš žuvs. Todėl ir sakiau, kad paslaptį galima patikėti mamai“.

Taip Mahosadha sužinojo visas šias paslaptis. O tie, tarsi iš atviros krūtinės vieną po kitos išleidę savo paslaptis ir taip palengvindami savo sielas, atsistojo ir nuėjo su žodžiais: „Rytoj ateisime anksti ir nužudysime žmogaus iš prastuomenės sūnų“. Jiems išėjus, atėjo išminčiaus tarnai, pakėlė edžias, išleido šeimininką ir palydėjo namo. Jis nusiprausė, persirengė ir pavalgė. Žinodamas, kad karalienė Udumbara, jo netikra sesuo, šiandien turėtų atsiųsti jam naujienas iš rūmų, jis pasiuntė ištikimą vyrą saugoti prie durų, liepdamas nedelsiant atvesti pasiuntinį, kuris atvyks iš karališkųjų rūmų, o pats atsigulė. Ilsėtis.

O karalius tuo metu, taip pat ilsėdamasis ant lovos, prisiminė išminčiaus dorybes. „Panditas Mahosadha man tarnauja nuo septynerių metų ir niekada man nepadarė jokios žalos“, – pagalvojo jis. „Kai deivė man uždavė sunkius klausimus, būčiau miręs, jei ne išminčius. Aš neturėjau klausytis jo prisiekusių priešų kalbų ir įteikti jiems kardo už išmintingiausio mirties bausmę. Nuo rytojaus aš jo daugiau nebematysiu!“ Ir nuliūdo, ant kūno ištryško prakaitas, iš liūdesio prarado ramybę. Karalienė Udumbara, kuri su juo dalijosi lova, pamačiusi jį tokioje būsenoje, paklausė: „Ar aš padariau ką nors blogo jums? O gal dar kažkas liūdina valdovą?“ Ir ji pasakė:

„Kodėl tu liūdnas, Viešpatie?
Mes nebegirdime tavo žodžių.
Kas tave slegia? Tu man pasakyk.
Juk aš prieš tave niekuo nenusikaltau“.

Į tai karalius jai atsakė:

„Aš paskelbiau nuosprendį Mahosadhai:
Mūsų išminčius bus nužudytas!“
Ir dabar tik tai mane slegia,
Karaliene, tu niekuo neprasikaltai“.

Kai ji tai išgirdo, nerimas dėl Mahosadhu krito ant jos širdies kaip kalnas. Bet ji pagalvojo: „Aš žinau, kaip nuraminti karalių. Kai jis eis miegoti, nusiųsiu žinutę savo netikram broliui“. Ir ji pasakė karaliui: „Maharadžai, tu pats taip išauginai paprasto pirklio sūnų, pakėlei jį į vado laipsnį, o dabar, matai, jis tapo išdaviku. Nereikia nepaisyti ir nereikšmingo priešo. Žinoma, reikia jo atsikratyti, nekankink savęs“. Taigi ji paguodė karalių; jo sielvartas atslūgo, ir jis užmigo.

Tada karalienė pakilo iš lovos, nuėjo į savo kambarius ir ten parašė tokį laišką išminčiui: „Mahosadha, keturi panditai tave apšmeižė. Karalius supyko ir liepė tave rytoj prie rūmų vartų nužudyti. Neik rytoj į rūmus, ateik tik tada, kai miestas bus tavo valdžioje“. Ji įkišo laišką į saldžios bandelės vidų, perrišdama siūlu ir įdėjo į naują dubenėlį, pilną saldumynų, užanspaudavo dubenėlį ir padavė tarnaitai sakydama: „Nunešk tas bandeles mano broliui“.

Tarnaitė atliko pavestą darbą; ją be kliūčių išleido iš rūmų, nes karalius dar anksčiau buvo leidęs karalienei bet kada siųsti dovanas jos vardu netikram broliui. Bodhisatva gavo puodą su skanumynais ir paleido tarnaitę; ji grįžo ir pranešė, kad perdavė dovaną. Tada

karalienė grįžo į miegamąjį ir atsigulė su karaliumi. Bodhisatva sulaužė pyragėlį, perskaitė laišką ir, galvodamas, ką daryti rytoj, vėl atsigulė.

Kitą dieną ankstų rytą keturi su kardu stovėjo sargyboje prie vartų, bet, nesulaukę išminčiaus, nusiminę atėjo pas karalių. – „Ar nužudėte paprasto žmogaus sūnų, panditai?“ – paklausė jis. „Mes jo nesulaukėme, valdove“, - atsakė jie. Tuo tarpu Mahosadha, jau auštant, užvaldė miestą, visur išstatė savo sargybinius, o paskui su didžiuliu puošnumu atvažiavo prie rūmų vartų su vežimu, lydimas gausaus šalininkų būrio. Karalius pamatė jį pro langą. Mahosadha išlipo iš vežimo ir nusilenkė jam, o karalius pagalvojo: „Jei jis būtų išdavikas, jis man nesilenktų“. Ir jis įsakė jį pasikviesti, o pats atsistojo į sostą.

Mahosadha įėjo ir atsistojo šalia sosto, o keturi išminčiai taip pat atsistojo į savo vietas. Karalius, lyg nieko nežinodamas, paklausė: „Sūnau, vakar išėjai neatsiklausęs, o šiandien vėlai atėjai. Kodėl tu man toks įžūlus?“ Ir pridūrė:

„Išėjai vakare, dabar atėjai.
Ką tu girdėjai? Kas tave suneramino?
Kas tau ką pasakė, išmintingasis?
Mes tavęs klausomės, taigi kalbėk!“

Mahosadha atsakė: „Maharadžai, tu paklausei šių keturių panditų žodžių ir nuteisei mane mirti, todėl neatėjau paskirtą valandą“. Ir jis priekaištingai prabilo:

„Mūsų išminčius tebūnie nubaustas mirtimi,
Tik tą naktį, viešpatie,
Tu pasakei savo žmonai šią paslaptį,
Ir dabar aš ją žinau!“

Tai išgirdęs, karalius pagalvojo: „Taigi ji tada pranešė išminčiui“ ir su pykčiu pažvelgė į karalienę. Mahosadha tai pastebėjo ir pasakė: „Ar tu pyksti ant karalienės, pone? Bet aš žinau viską: apie praeitį, dabartį ir ateitį. Manai, kad karalienė išdavė tavo paslaptį; bet kas tada man atskleidė Senakio, Pukkusos ir kitų paslaptis? O aš žinau jų paslaptis!“ Ir jis atskleidė Senaki paslaptį:

„Kažkur tai Salovajos giraitėje kažkada tai
Senaka labai blogai pasielgė.
Jis papasakojo draugui šią paslaptį,
O dabar ir aš tai žinau!“

Karalius pažvelgė į Senaką ir paklausė: „Ar tai tiesa?“ — „Tiesa, pone“, - atsakė jis. Ir karalius įsakė jį įmesti į kalėjimą.

Išminčius atskleidė Pukkusos paslaptį, sakydamas:

„Žinok, kad bloga liga yra Pukkuso kūne,
Su karališka tarnyba nesiderina infekcija.
Jis pasakė savo broliui šią paslaptį,
Ir dabar aš tai žinau!“

Karalius pažvelgė į jį ir paklausė: „Ar tai tiesa? - "Taip, valdove“, - atsakė jis, ir karalius taip pat įsakė jį įmesti į kalėjimą.

Ir išminčius atskleidė Kavindos paslaptį, sakydamas:

„Štai jis, apgailėtina Naradevos auka,
Apsėstas tos piktos dvasios Kavinda.

Jis pasakė savo sūnui šią paslaptį,
Ir dabar aš tai žinau!“

Ir jo karalius paklausė: "Ar tai tiesa, Kavinda?" – „Tiesa“, - Jis atsakė, ir karalius pasiuntė jį į kalėjimą. Ir išminčius atskleidė Devindos paslaptį, sakydamas šiuos žodžius:

„Aštuonkampį brangakmenį,
Kurį Šakra padovanojo tavo seneliui,
Devindai pavyko jį pavogti.
Šią paslaptį jis atskleidė savo mamai,
Ir dabar aš tai žinau!“

Ir jo karalius paklausė: "Ar tai tiesa?" - „Tiesa“, - atsakė tas, ir karalius pasiuntė jį į kalėjimą. Taigi tie, kurie sumanė sunaikinti Bodhisatvą, patys buvo įmesti į kalėjimą. Ir Bodhisatva pasakė: „Štai kodėl aš sakau, kad niekam negalima patikėti paslapčių, o tie, kurie sako kitaip, užsitraukė sau didelių bėdų“. Ir mokydamas aukščiausios tiesos, jis pasakė:

„Geriau paslaptį ir laikyti paslapyje,
Jos atskleidimas vargu ar pagirtinas.
Protingas paslapties neskuba išduoti -
Tylėk, kol baigsi savo reikalus!
Išminčius neišduos paslapties,
Paslaptis bus saugoma kaip lobis -
Nei priešui, nei moteriai: jis neišduos,
Nei meilužiui, nei godžiam kvailiui.
Ir kas neatsakingai atskleidžia paslaptį,
Vergu taps to, kuriam atsiskleidė,
Ir kiek žmonių ją sužinos,
Tiek abejonių jį kankins.
Apie paslaptį dieną kalbėk apsižvalgydamas,
Pusbalsiu apie ją pasakok naktį,
Kad neišgirstų jos svetimi
Ir kad paslaptis netaptų žinoma“.

Klausydamasis Didžiojo žodžių karalius supykęs pagalvojo: „Šie žmonės, kurie patys išdavė savo valdovą, mano akyse išminčių parodė kaip išdaviką! Ir jis sušuko: „Išvarykit juos iš miesto, pasodinkit ant kuolo, nukirskit galvas! Visiems keturiems surišo rankas už nugaros, vedžiojo po miestą ir aikštėje sudavė šimtą smūgių lazdomis. Bet išminčius tarė karaliui: „Pone, jie tau daug tarnavo, atleisk jiems jų nuodėmes“. Karalius klausė jo žodžių, liepė juos grąžinti, bet atidavė Mahosadhui į vergiją. Tačiau jis iškart juos paleido. „Vis dėlto aš neleidžiu jiems gyventi mano nuosavybėje“, – sakė karalius. Bet išminčius pradėjo dėl jų prašyti: „Atleisk šiems kvailiams, valdove“. Ir jis įtikino karalių jų pasigailėti ir grąžinti panditus į rūmus. Karalius džiaugėsi išminčiumi: „Jei jis toks gailestingas savo priešams, koks jis turi būti malonus kitiems!“. Ir tie keturi panditai nuo to laiko prarado balsą taryboje, kaip gyvatės, kurių geluonis buvo išplėštas.

Nuo tada išminčius davė nurodymus karaliui tikėjimo ir valdymo klausimais. „Aš kaip baltas karaliaus skėtis“, – pagalvojo jis. „Tai aš valdau valstybę, aš visada turiu būti budrus“. Ir liepė apsupti miestą įtvirtintu pylimu. Prie vartų jis pastatė sargybos bokštus ir apjuosė

miestą trimis grioviais; vienas buvo pripildytas vandens, kitas dumbly, trečias buvo sausas. Pačiame mieste jis įsakė suremontuoti senus pastatus, iškasti didelius tvenkinius ir rezervuarus, išvalyti miesto vandentiekius. Jis pripylė visus miesto tvartus grūdais ir liepė atnaujinti ir senuosius priemiesčių pastatus. Ir jis nurodė atsiskyrėliams, artimiems karaliaus rūmams, atvežti lotoso sėklų iš Himalajų.

Visa tai buvo padaryta siekiant išvengti bėdų ateityje. Į miestą atvykstantys pirkliai buvo tardomi apie šalis, iš kurių jie atvyko, ypač apie tai, ką mėgsta tos vietos valdovas. Kai jie atsakydavo į šiuos klausimus, tada jie būdavo sutinkami garbingai ir juos laikydavo prabangoje, kol palikdavo miestą. O tada Mahosadha pasikvietė šimtą vieną karį ir davė jiems įsakymą: „Draugai, eikite į šimtą vieną sostinę ir įteikite šias dovanas, kurias jums duosiu, ten esantiems valdovams, kiekvienam pagal jų skonį. Ir tegul kiekvienas iš jūsų pradeda tarnauti tam valdovui ir tada siunčia man ataskaitas apie jo darbus ir planus. O aš čia pasirūpinsiu jūsų šeimomis“. Ir vieniems siuntė auskarus, vieniems brokatinius batus, kitiems auksinius karolius. Jis taip pat davė rašytinius nurodymus savo žmonėms, liepdamas juos perskaityti, kai ateis laikas.

Jie išvyko į kelią ir įteikė karaliams dovanas, prašydami leidimo pradėti pas juos tarnybą. Bet nesakė, iš kokio miesto atvyko, o paklausius įvardydavo ne savo, o kitą. Kai būdavo priimami, jie tada stengėsi tvirtai įsitvirtinti toje vietoje ir įgyti valdovo pasitikėjimą.

Tuo metu Ekabalos karalystėje valdovas, vardu Sankhapala, rinko kariuomenę ir ruošė juos mūšiu. Išminčiaus šnipas atsiuntė pranešimą: „Tokie yra reikalai, bet aš nežinau karaliaus ketinimų, atsiųsk dar ką nors, kad padėtų išsiaiškinti“.

O Mahosadha turėjo mažą papūgėlę ir jis liepė jai: „Skrisk, mano drauge, į Ekabalos karalystę ir sužinok, ką ten daro karalius Sankhapala. Tada apskrisk visą Džambudvipą ir atnešk man žinių, kas kur vyksta“. Jis pamaitino papūgą meduje keptais grūdėliais, davė atsigerti medaus vandens, patepė jo sparnus tūkstantį ir šimtą kartų rafinuotu aliejumi ir paleido pro rytinį rūmų langą. Papūga nuskrido pas išminčiaus šnipą ir viską sužinojo apie tą karalių. Tada, skridamas aplink Džambudvipą, jis pasiekė Uttarapanchalos miestą Kampiljos karalystėje. Tada ten karaliavo karalius, vardu Čulani-Brahmadatta, kurį valdymo ir tikėjimo klausimais mokė toks brahmanas, vardu Kevatta, išsilavinęs panditas. Šis brahmanas, pabudęs vieną dieną auštant, apsidairė po savo prabangų miegamąjį ir, pamatęs jo spindesį, pagalvojo: „Kas man davė tokį spindesį? Ne kas kitas, o Čulani-Brahmadatta. Karalius, dovanojantis tokią prabangą, vertas tapti visos Džambudvupos valdovu, o aš būsiu jo vyriausiasis kunigas. Ir anksti ryte jis nuėjo pas karalių, pasiteiravo, ar jis gerai miega, ir pasakė: „Pone, aš turiu tau ką pasakyti“. — „Kalbėk, mokytojai“. — „Pone, neturėtume čia kalbėti apie paslaptis, eikime į parką“. — „Gerai, mokytojai“, - ir karalius nuėjo su juo į parką. Jis paliko savo palydą už parko, prie įėjimo pastatė sargybinius, o pats įėjo ten su brahmanu ir atsisėdo ant karališkojo suoliuko.

Ten juos pamatė papūga ir pagalvojo: „Ne be reikalo jie taip elgiasi. Šiandien tikrai išgirsiu kai ką, apie ką turėsiu papasakoti išminčiui“. Ir jis pasislėpė salo medžio lapijoje virš karališko suoliuko.

Tuo tarpu karalius įsakė: „Kalbėk, mokytojai“. - „Palenk savo ausį į mane, maharadža, – pasakė jis. – Tai, ką pasakysiu, nėra skirta pašalinėms ausims. Jei maharadža laikysis mano patarimo, aš padarysiu jį visos Džambudvupos valdovu“. Karalius įdėmiai jį iš klausė ir

patenkintas tarė: „Kalbėk, mokytojau, aš viską padarysiu“. – „Pone, mes surinksime kariuomenę ir pradėsime nuo to, kad apgulsiame mažą miestą. Aš įžengsiu į miestą per slaptą praėjimą ir pasakysiu vietiniam karaliui: „Maharadžai, nėra prasmės tau kovoti; tapk mūsų vasalu ir išlaikysi karalystę, o jei nuspėsi pasipriešinti mūsų galingai kariuomenei, būsi visiškai nugalėtas. Jei jis laikysis patarimo, mes paimsime jį kaip sąjungininką, jei ne, mes kovosime ir nužudysime jį, o jo kariuomenę prijungsime prie savo ir su dviem kariuomenėmis paimsime kitą miestą, o paskui kitą ir taip užkariausime visą Džambudvipą ir paragausim pergalės saldumo!“ Ir jis tęsė: „Po to pakviesime į savo miestą šimtą vieną karalių ir surengsime vaišes parke, pavaišinsime svečius užnuodytu vynu ir taip atsikratysime visų ir įmesime jų kūnus į Gangą. Tokiu būdu mes užvaldysime šimtą vieną karalystę, o tu tapsi visos Džambudvupos šeimininku“.- „Gera, mokytojau, – pasakė jis, – aš taip ir padarysiu“. - „Maharadžai, niekas, išskyrus mus, apie tai neturėtų žinoti, todėl nedelskime, kol niekas nesužinojo apie mūsų planus, ir pradėdame iš karto“. Karaliui tai patiko ir jis sutiko su patarėju.

Papūga juos išgirdo ir, jiems baigus kalbėti, tarsi atsitiktinai numetė išmatas Kevattai ant galvos. „Kas čia?“ sušuko jis ir išsižiojęs pakėlė galvą, o papūga prikakojo jam tiesiai į burną ir nuskrido nuo šakos, šaukdamą: „Kevatta, tu galvojai niekas nesužinos apie tavo užmačias, bet kažkieno tai ausys tave išgirdo ir greitai viskas bus kažkam tai žinoma, o paskui ir visiems!“ — „Laikyk ją, laikyk!“ – sušuko abu, bet paukštis vėjo greičiu nuskubėjo į Mithilą ir atskrido į išminčiaus namus.

Papūga susitarė su Mahosadha: jei naujienos buvo skirtos tik išminčiaus ausims, jis atsisėdavo jam ant peties, jei klausytis turėjo Amaradovi, atsisėdavo ant kelių, jeigu visi susirinkusieji gali girdėti, tai paukštis sėdėdavo ant grindų. Šį kartą papūga atsisėdo išminčiui ant peties, o susirinkusieji, supratę, kad tai apie ką kalbės, yra paslaptis, išėjo. Mahosadha su papūga nuėjo į savo viršutinės patalpas ir ten jo paklausė: „Na, mano drauge, ką tu matei, ką girdėjai?“ Ji atsakė: „Visoje Džambudvipoje, valdove, neradau tokio valdovo, nuo kurio tau kiltų pavojus, tik Uttarapančalos mieste karaliaus Čulani-Brahmadatta kunigas, vardu Kevatta, pasitraukė su savo valdovu į parką ir ten papasakojo jam apie savo slaptus planus. Tuo metu sėdėjau ant šakos virš jų galvų ir viską girdėjau. Aš tam kunigui pridėgiau į atvira burną ir atskridau čia“. Ir apie viską, ką matė ir girdėjo, papūga papasakojo išminčiui. – „Ir karalius su tuo sutiko?“ – paklausė Mahosadha. — „Sutiko, valdove“.

Išminčius su paukščiu elgėsi taip, kaip nusipelnė, ir pasodino į auksinį narvą su minkštais paklotais. „Kevatta nežino, kad turi reikalą su Mahosadha!- pagalvojo jis. - Aš neleisiu šitam gudruoliui įvykdyti savo užmačias“.

Jis iškeldino visas vargingas šeimas iš miesto į priemiesčius, o visus turtingus ir pasiturinčius žmones sukvietė į sostinę iš visų karalystės miestų ir kaimų; o miesto sienose buvo sukauptos didelės grūdų atsargos. O Čulani-Brahmadatta tuo tarpu laikėsi Kevattos patarimo. Jis išėjo su didele kariuomene ir apgulė svetimą miestą. Kevatta, kaip planavo, prasmuko į miestą, pasirodė karaliui ir įtikino jį paklusti. Sujungęs dvi armijas, Brahmadatta, vykdydamas Kevattos nurodymus, įsiveržė į kito karaliaus valdas ir taip palaipsniui pajungė savo valdžiai visus Džambudvupos karalius, išskyrus karalių Vedehą.

Tuo tarpu savo laiku Bodhisatvos išsiųsti žmonės savo pranešimuose nuolat jį informuodavo: „Brahmadatta užėmė tokį ir tokį miestą, būkite budrūs“, į ką jis jiems atsakydavo: „Aš čia visada budrus, būkite budrūs savo vietose“. Ir Brahmadatta per

septynerius metus, septynis mėnesius ir septynias dienas užkariavo visas Džambudvīpos karalystes, išskyrus Videhos karalystę.

Ir štai jis pasakė Kevattai: „Mokytojau, užgrobkime dabar Mithilą ir užkariaukime Videhos karalystę“ - „Maharadžai, mes negalime užvaldyti šios karalystės, kol ten gyvena Mahosadha, jis apdovanotas tokia išmintimi ir tokiu gudrumu“. Ir Kevatta gyrė Mahosadhos dorybes, tarsi jis užkėlė mėnulį į dangų. Ir, būdamas labai protingas, pasakė: „Mithilos karalystė maža, pone, kam mums jos reikia? Užteks mums užkariautų Džambudvīpos šalių“. Jis įtikino savo karalių, bet jo vasalai pasakė: „Vis dėlto mes užgrobsime Mithilos karalystę ir paragausim pergalės skonio!“ Tačiau Kevatta juos sustabdė: „Kodėl turėtume užkariauti Videhos karalystę, jis jau ir taip mūsų pusėje, nusiraminkit!“ Taigi jam pavyko juos įtikinti, ir jie atsisakė savo ketinimo. Mahosadhos žmonės pranešė jam, kad Čulani-Brahmadatta su šimtu ir vienu karaliumi išvyko į žygį prieš Mithilą, bet paskui grįžo į savo sostinę. Išminčius nusiuotė jiems įsakymą ir toliau griežtai sekti, ką užkariautojas ruošiasi daryti.

Brahmadatta ir Kevatta tarėsi, ką daryti toliau. „Paragaukime pergalės saldumo!“ – nusprendė jie, papuošė parką ir liepė tarnams patiekti vyną tūkstančiuose indų, gaminti mėsą, žuvį ir visokius kitus patiekalus. Išminčius taip pat buvo informuotas apie šiuos pasiruošimus. Jo šnipai nežinojo apie planą nunuodyti karalius, tačiau pats Mahosadha apie tai žinojo iš papūgos ir pasiuntė jiems įsakymą pranešti jam iš anksto apie puotos datą.

Ir jie jam pranešė, ir tada jis pagalvojo: „Negerai, kad žūtų tiek karalių, kol gyvena šalyje toks protingas žmogus, kaip aš. Aš juos išgelbėsiu“. Jis pasikvietė pas save yūkstantį karių, savo benraamžių ir pasakė jiems: „„Draugai, Čulani-Brahmadatta papuošė savo parką ir ruošiasi iškelti ten puotą, į kurią pakvietė vieną šimtą ir vieną karalių. Eikite ten ir prieš karaliams susėstant į savo vietas, užimkite garbingiausias vietas, arčiausiai Brahmadattos ir pasakykite, kad tai jūsų karaliui. Jūsų paklaus: „Kieno žmonės jūs esate? Jūs atsakysite: „Videhos karaliaus“. Tada kils triukšmas, jie šauks: „Mes užkariavome karalystes septynerius metus, septynis mėnesius ir septynias dienas ir niekada nematėme Videhos! Koks čia karalius? Eikite, užimkite jam vietą gale! Bet jūs nepasiduokite ir šaukite: „Čia nėra karaliaus, aukštesnio už mūsų, išskyrus Brahmadattą!“ – ir sukelkite šurmulį: „Jei mūsų karaliui čia nėra vietos, mes jums neleisime gerti vyno, valgyti žuvį ir mėsą!“ Ir taip triukšmaukite ir šokinėkite, gąsdinkite juos šūksniais, sunkiais pagaliais sudaužykite visus vyno ąsočius, o žuvis ir mėsą išbarstykite ant žemės, kad jų nebūtų galima valgyti. Ir neleidami jiems susivokti, susimaišykite su Brahmadattos kariais, lyg asurai įsiveržę į dievų miestą, ir šaukkite iš visų jėgų: „Mes esame pandito Mahosadha iš Mithilos žmonės! Jei galite, pabandykite su mumis susidoroti!“ O tada skubėkit čia.

„Kariai pažadėjo viską įvykdyti. Atsisveikinę su išminčiumi, jie iki dantų apsiginklavę leidosi į kelią. Jie įžengė į puošnų parką, tarsi dangiškąją Nandanos giraitę, ir pamatė pokylių stalo spindesį, užgožtą baltų skėčių su prabangiomis sėdynėmis, paruoštą šimtui vienam karaliui ir visiems kitiems. Jie padarė viską, kaip jiems įsakė Mahosadha, ir, įvykdę pogromą, palikę gausų susirinkimą sumaištyje, išvyko atgal į Mithilą.

Kai Brahmadatta buvo informuotas apie viską, kas atsitiko, jis įsiuto: jo planas nunuodyti karalius žlugo. Supyko ir patys karaliai, nes jiems neteko pergalės taurės gerti šventėje; o jų kariai buvo nepatenkinti, liko be nemokamo gėrimo. Ir Brahmadatta tarė

karaliams: „Žygiuokime į Mithilą! Mes nukirsime karaliui Vedehei galvą ir, sutrypę ją kojomis, grįšime atsigerti iš pergalės taurės“, ir jis įsakė kariuomenei pasirengti žygiui.

Tada jis pasitraukė su Kevatta ir papasakojo apie tai, kas įvyko, užbaigdamas savo istoriją šiais žodžiais: „Mokytojau, mes turime nubausti priešą, kuris neleido įgyvendinti tokio puikaus plano! Į jo sostinę žygiuosime su šimtu vienu karaliumi ir aštuoniolikos pulkų armija“. Tačiau brahmanas buvo pakankamai protingas, kad suprastų, jog jie niekada nenugalės išmintingojo Mahosadhos ir kad šis žygis jiems atneš tik gėdą. „Karalių reikia atkalbėti“, - pagalvojo jis ir pasakė: „Maharadža, Vede hos karalius neturi nieko bendra su tuo, panditas Mahosadha yra atsakingas už viską ir jis yra galingas priešas. Jo saugoma kaip liūto ola, Mithila yra neįveikiama. Mes tik užsitrauksime sau gėdą; atšauk žygį“. Tačiau karalius, didžiudamasis savo karine šlove ir apsvaigęs nuo savo galios, sušuko: „Kas jis palyginus su mumis!“ - ir išvyko į žygį su aštuonioliku pulkų, lydimas vienas šimtas vieno karaliaus. Kevatta, supratęs, kad neperkalbės karaliaus, kad prieštarauti beprasmiška, prisijungė prie jo.

Tačiau Mahosadhos kariai per vieną naktį pasiekė Mithilą ir papasakojo išminčiui apie tai, kas atsitiko. O tie, kuriuos jis išsiuntė anksčiau, pranešė ir išpėjo: Čulani-Brahmadatta jau išvyko su šimtu ir vienu karaliumi į žygį prieš karalių Vede ha. Tada vienas po kito buvo siunčiami pranešimai: „Šiandien jis pasiekė tokią ir tokią vietą, šiandien pasiekė tokią ir aną, šiandien įžengė į tokį ir tokį miestą“.

Šie pranešimai paskatino Mahosadhu padvigubinti savo budrumą. Gandai taip pat pasiekė Vede hos karalių, kad Brahmadatta ketina kariauti prieš jo miestą. Ir štai vieną pavakarę Brahmadattos kariuomenė pasirodė lauke ir apsupo miestą; šimtas tūkstančių fakelų jo karių rankose apšvietė apylinkes. Brahmadatta pastatė dramblių, arklių ir kovos vežimų užtvartas, o tarpus tarp jų užpildė pėstinieji. Kariai šaukė, spragsėjo pirštais, riaumojo, šoko, šaukė. Septynios jodžanos aplink Mithalą spindėjo fakelais ir šarvais, o dramblių, arklių, kovos vežimų ir pėstininkų keliamas triukšmas atrodė tarsi skyla žemė. Keturi išminčiai, išgirdę šį nesiliaujantį trinksėjimą ir nežinodami, ką tai reiškia, nuėjo pas karalių ir pasakė: „Maharadža, iš visų pusių girdisi baisus triukšmas. Mes nesuprantame, ką tai reiškia. Tegul maharadža sužino priežastį“. Karalius pagalvojo: „Turbūt atėjo Brahmadatta“, ir pažvelgė pro langą. Pamatęs priešus, karalius išsigando ir sušuko: „Mes prapuolėme! Mus visus užmuš, ne kitaip!“ Ir, nežinodamas, ką daryti, pradėjo kalbėtis su dvariškiais apie artėjančią nelaimę. Tuo tarpu, kai žinia apie priešų atvykimą pasiekė Didįjį, bebaimį kaip liūtas, jis paskyrė sargybinius visame mieste, o pats pakilo į karališkąjį kambarį, kad nuramintų savo valdovą.

Pasisveikinęs su karaliumi, jis nusilenkė prieš jį, o tas pamatęs jį išidrąsino ir pagalvojo: „Niekas kitas manęs neišgelbės nuo šios bėdos, išskyrus mano sūnų panditą Mahosadhi“. Ir jis kreipėsi į jį su šiais žodžiais:

„Pančalos karalius Brahmadatta karalius
atėjo pas mus su visa orda.

O Mahosadha, neabejotinai
tai armija iš Pančalos!

Ten yra dramblių ir vežimų,
kavalerija ir pėstininkai,

Grėsmingai kaukia trimitai
ir trankomi būgnai

Blizga ietys ir šarvai,
plazdena vėliavos.
Drąsūs herojai eina
užgrūdinti mūšyje;
Dešimt išminčių prie armijos,
sugundyti klasta,
O vienuolikta su jais -
pati Pančalos karaliaus motina.
Brahmadatto palydoje -
dar šimtas ir vienas valdovas;
Užkariauti Pančalos,
prarađę savo valdas
Į kovą prieš savo valią
jie seka ją,
Jėgos neturi ginčytis
su galingu nugalėtoju.
Trimis žiedais svetikma kariuomenė
sustojo aplink mano sostinę,
Lyg į tvirtą apkabinimą
Mithila papuolė priešui.
Kaip daugybė žvaigždžių
visas apylinkes dengia priešai.
O Mahosadha, pasakyk man
kaip išsigelbėti nuo šios nelaimės!“

Išgirdęs tokias kalbas, Didysis suprato, kad karalius siaubingai bijo mirties. „Sergančiojo išgelbėjimas yra gydytojo pagalba, alkano išgelbėjimas – suteikimas valgio, ištroškusio – duoti gėrimo, – pagpalvojo jis, --- tačiau jam išgelbėjimas yra tik manyje. Turiu jį nuraminti“. Ir, lyg liūtas riaumodamas per plynaukštę, griausmingu balsu sušuko: „Nebijok, maharadža, karaliauk laimingai! Kaip varna išvaroma akmeniu, o beždžionė – purtant lanką, taip aš išvarysiu šią kariuomenę – visus aštuoniolika priešų pulkų! Jie iš čia išeis vienais apatiniais“. Ir jis sušuko:

„Īstiesinēs pečiūs, valdove, valgyk ir gerk, būk linksmas!
Brahmadatta pabēgs, palikdamas savo kovos draugus“.

Padrąsinęs karalių, Mahosadha paliko rūmus. Jis liepė mušti būgnus visame mieste ir viešai paskelbė: „Pamirškite nerimą! Imkite vainikus, smilkalus ir aliejus, atsineškite maisto ir gėrimų, suorganizuokite šventę septynioms dienoms! Tegul žmonės geria iki soties, tepasi aliejais, dainuoja ir šoka, linksminasi, triukšmauja, ploja – visas išlaidas aš padengsiu. Tegul žino, kas yra Mahosadhu, tegul mato mano galią!“ Taip jis drąsino miestiečius.

Jie pakluso, ir netrukus apgulusieji išgirdo dainavimą ir muziką iš miesto. Į miestą buvo galima patekti pro šoninius įėjimus – jie nebuvo užrakinti ir pro juos ėleisdavo visus, kurie nebuvo ginkluoti, ir priešai įsitikino, kad miestelėnai tikrai švenčia kaip tik gali. O Čalani-Brahmadatta, išgirdęs šventinį triukšmą mieste, pasakė savo bendražygiams: „Klausykite, mes apgulėme miestą aštuoniolika pulkų, o jos gyventojams visai tai nerūpi. Jie nebijo, yra

patenkinti ir laimingi, ploja, linksmiasi, triukšmauja, šokinėja iš džiaugsmo ir dainuoja. Ką tai reiškia?“ Tada išminčiaus žmonės pradėjo jam kalbėti: „Pone, kai įėjome į miestą pro šoninius įėjimus, klausėme šventės dalyvių, kodėl jie tokie nerūpestingi, apgulti visų Džambudvipo karalių, ir jie mums atsakė, kad jų karalius dar būdamas berniukas kartą paskelbė: jam geriausia šventė būtų, jei visi Džambudvipo karaliai apgultų jo miestą; dabar, sako, išsipildė jo puoselėtas troškimas, todėl liepė mušti būgnus ir puotauja rūmuose“.

Tai išgirdęs, karalius Brahmadatta supyko. Ir jis pasiuntė kariuomenės dalinius nedelsiant pulti iš skirtingų pusių, liepdamas jiems užpilti griovius, pralaužti sienas, nugriauti sargybos bokštus ir įsiveržti į Mithilą. Jis įsakė kareiviams, kaip moliūgus, supilti pilnus vežimus miestiečių galvų ir atnešti jam karaliaus Vedehos galvą.

Ir jo įsakymu rinktiniai kariai, ginkluoti iki dantų, priartėjo prie miesto vartų, nepaisydami raudonai įkaitusių patrankų sviedinių lietaus, purvo upelių ir ant jų nuo sienų krentančių akmenų. Jie kirto griovį ir ėmė griauti sieną, o miestiečiai iš sargybos bokštų svaidė į juos strėles, ietis ir drotikus. Miesto gynėjai juokėsi iš Brahmadattos karių, erzino juos ir pašaipiai šaukė: „Turite mažai jėgų! Imkite, pasistiprinkite!“ – ir priešais juos atsinešdavo taures vyno ir iešmelių su mėsa ir žuvimi, jie patys valgė, gėrė ir vaikščiojo sienomis.

Nepavykus, Čulani-Brahmadatta kariai atsitraukė. „Pone, be raganavimo tokios sienos neįveiksime“, – sakė jie savo šeimininkui. Karalius laukė keturias ar penkias dienas, bet nesugalvojo, kaip užimti miestą, ir kreipėsi į Kevattą: „Mokytojau, mes negalime užimti miesto! Mes net negalime prie jo prieiti. Ką turėtume daryti?“ – „Nenusiminkite, maharadža, pasakė jis. Miestas vandenį gauna iš išorės. Mes uždarysime praejimą prie vandens, o iš troškulio kentėdami jie patys atvers mums vartus. „Taigi yra priemonė“, – apsidžiaugė karalius ir liepė kariuomenei užblokuoti prieigą prie vandens. Bet išminčiaus šnipai apie tai sužinojo ir ant strėlės iš anksto nusiuntė į miestą pranešimą. O išminčius buvo iš anksto perspėjęs, kad kas pamato strėlę su lapeliu, tuoj pat nešta jam. Ir, kai pranešimą su strėle atnešė išminčiui, jis perskaitė ją ir pasakė sau: „Jie nežino, kad turi reikalų su išmintinguoju Mahosadha!“

Jis įsakė atnešti šešiasdešimties uolekčių ilgio bambukų stiebus, perpjauti juos išilgai, išimti pertvaras ir vėl sujungti, tada apvynioti oda ir aptepti ją su moliu. Tada jis pasiuntė atnešti lotosų sėklų ir tos žemės, kuriuos atnešė atsiskyrėliai-žiniuonai iš Himalajų, pasodino tas sėklas į dumblą tvenkinio pakraštyje, o ant viršaus stačiai uždėjo bambuko stiebus ir užpildė juos vandeniu. Per naktį sėklos išdygo, ir lotosai pakilo stiebais, kiekvienas iki viršūnės. Ryte jis ištraukė stiebus ir davė savo vyrams, kad šie nuneštų Brahmadattai. Jie susuko lotoso stiebus žiedu ir sviedė per sieną: „Ei, Brahmadattos pakalikai! Nenumirkite badu! Štai jums gėlytės, o iš stiebų gaminkitės maisto patys, prikimškite pilvus! Vienas iš išminčiaus šnipų paėmė tokį stiebelį ir nunešė karaliui. „Pažiūrėkite, pone, koks ilgas šios gėlės stiebas, – pasakė jis. Ar matėte tokį?“ – „Išmatuokite jį“. Išminčiaus žmonės vietoj šešiasdešimties uolekčių išmatavo visus aštuoniasdešimt. Karalius paklausė: „Kur jis užaugo?“ Tada vienas iš jų sugalvojo: „Kartą, pone, pajutau troškulį ir pro šoninį įėjimą įėjau į miestą. Ten mačiau didelius tvenkinius – ten miestiečiai plaukiojo valtimis ir rinko gėles vandenyje. Šis, matyt, augo netoli kranto, o tu gilumoje stiebai turėjo būti šimto uolekčių“.

Karalius patikėjo šia sugalvota istorija. Jis pasakė Kevattai: „Mokytojau, mes negalėsime iš jų atimti vandens, negalėsime jų nugalėti, turime atsisakyti šios idėjos“. — „Ką

gi, valdove,- pasakė tas- mes juos nugalėsime atėmę maistą, juk maistą jie taip pat gauna iš išorės“. – „Tebūnie taip, mokytojau“. Tačiau išminčius buvo apie tai informuotas, kaip ir anksčiau.- „Brahmanas Kevatta nežino mano išminties“, -pagalvojo jis. Ir palei miesto sieną liepė iškloti tos dumblotos žemės ir pasėti ryžius. Bodhisatvos troškimams nėra kliūčių, ir per vieną naktį virš sienos pasirodė ryžiai ir žaluma. Brahmadatta pamatė tai ir paklausė: „Ei, kas ten žaliuoja virš sienos? Išminčiaus šnipas iš karto rado progą įsiterpti: „Pone, Mahosadha yra namų šeimininko sūnus; nujausdamas būsimus rūpesčius, jis surinko grūdų atsargas iš visos karalystės ir užpildė jais mieste esančius sandėlius, o likusius išmetė palei sieną. Štai ir užaugo šie ryžiai, sušildyti saulės ir palaistyti lietaus. Aš pats kartą verčiant reikalui įslinkau į miestą pro šoninį įėjimą ir prie sienos pasiėmiau saują ryžių. Netyčia aš juos išbėriau gatvėje, o praeiviai iš manęs juokėsi: „Tu, susirišk ryžius drabužio kampe, jei alkanas, parsinešk namo, išvirk ir pavalgyk.“

Karalius tai išgirdęs, pasakė Kevattai: „Mokytojau, badu mes jų nenugalėsime, ši priemonė nenaudinga“.- „Tada, pone, mes juos įveiksime, atėmę malkas, nes malkos į miestą pristatomos iš išorės“. — „Tebūnie taip, mokytojau“. Ir vėl išminčius buvo informuotas apie tai, kaip ir anksčiau. Už ryžių pasėlio jis liepė sukrauti krūvas malkų, kurios iškilo virš sienos. O miestiečiai juokėsi iš Brahmadattos karių ir šaukė: „Gal jūs norite valgyti? Štai jums malkos - virkite košę“, ir jie metė į juos rąstus nuo sienos. Karalius paklausė: „Kokia ten medžio krūva iškilo virš sienos? Išminčiaus šnipai atsakė: „Paprasto žmogaus sūnus, norėdamas apsisaugoti nuo galimų bėdų, apsirūpino malkomis – už namų visas pastoges pripildė jomis, o perteklių sukrovė už sienos“. – „Mokytojau, - tarė karalius Kevattai, - ir su malkomis nieko mums neišeis. Palikime šią užmačią“. – „Nesijaudink, maharadža, aš sugalvosiu ką nors kita“. - „Ką tu sugalvosi, mokytojau? Matau tavo išsiringumui nebus galo. Mes negalime užimti miesto, grįžkime.“ – „Pone, kokia mums bus gėda, kai visi pradės sakyti: „Čulani-Brahmadatta su šimtu ir vienu karaliumi negalėjo užimti Vedehi miesto“. Mahosadha nėra vienintelis išminčius pasaulyje. Aš irgi kažko vertas. Sugalvokime ką nors, panaudokime gudrybę“. – „Kokią gudrybę, mokytojau?“ – „Išbandykime juos Įstatymo mūšiu“. - „Įstatymo mūšiu? Kas tai yra?“ - „Maharadža, mūšio nebus, bet susitiks du išminčiai, abiejų karalių patarėjai, ir tas, kuris pirmasis pasveikins kitą, bus paskelbtas pralaimėjusiu. Mahosadha šio papročio nežino. Aš esu vyresnis, ir jis pirmiausia turės mane pasveikinti. Taigi mes paskelbsime, kad Vedeha pralaimėjo. Taigi, nugalėję Vedehą, grįšime į Pančalą ir mums nebus gėda. Toks yra Įstatymo mūšis“.

Ir apie šį planą sužinojo išminčius, kaip ir anksčiau. „Jei šiuo klausimu pasiduosiu Kevattai, - pagalvojo jis, - aš nebebūsiu daugiau išminčius“. Kita vertus, Brahmadatta buvo sužavėta savo mokytojo idėja. Jis parašė tokią laišką Vedehai: „Tegul rytoj įvyksta Įstatymo mūšis tarp dviejų išminčių, tegul Įstatymas įvardija nugalėtoją, o kas atsisakys šios kovos, bus pripažintas nugalėtu“. Jis per šoninį įėjimą pasiuntė šį laišką į miestą. Jį perskaitęs Vedeha pakvietė išminčių. Sužinojęs apie laišką, jis pasakė: „Gerai, valdove, įsakyk iki rytojaus ryto paruošti areną Įstatymo mūšiui prie Vakarų vartų. Tegul visi ten susirenka“. Ir jo patartas karalius išsiuntė laišką Brahmadattai su tuo pačiu pasiuntiniu.

Kitą dieną jie paruošė areną Įstatymo mūšiui prie Vakarinių vartų, kaip nurodė išminčius, numatęs Kevattos pralaimėjimą. Tuo tarpu Brahmadattos vasalai, šimtas vienas karalius, nusprendė bet kuriuo atveju saugoti išmintingąjį Kevattą. Jie atėjo su brahmanu į

Įstatymo mūšio areną ir stovėjo ten, nukreipdami akis į rytus. Bodhisatva anksti ryte išsimaudė vandenyje su smilkalais, apsilviko Benareso aprangą, kainuojančią šimtą tūkstančių, užsidėjo ant savęs kiek įmanoma brangių pauošalų, papusryčiavo, valgydamas skaniausius maistus ir, lydimas didelės palydos, atėjo prie rūmų vartų. Kai karaliui pranešė apie jį, jis įsakė: „Tegul įeina mano sūnus“. Ir jis įėjo ir nusilenkė prieš karalių. „Na ką, Mahosadha?“ – pratarė karalius. „Aš einu į Įstatymo mūšio areną“. – „O man ką daryti?“ – „Valdove, aš noriu pergudrauti Kevattą su brangakmenio pagalba, man reikalingas aštuonbriaunis brangakmenis“. – „Paimk jį, mano sūnau“. Jis paėmė brangakmenį, atsisveikino su karaliumi ir, lydimas tūkstančio karių, jo bendraamžių, išpuoštu vežimu, pakinkytu baltais arkliais, kiekvieno iš jų kaina devyni šimtai tūkstančių karšapanų⁸⁸, iki vidurdienio atvyko prie miesto vartų.

Kevatta jo laukė, išplėtęs akis žiūrėdamas į kelią, tiesdamas kaklą, prakaituodamas karštyje ir kartodamas: „Štai jis ateina, čia jis ateina“. Didysis su savo gausia palyda, tarsi vandenynas ridedantis bangas, kaip pakylėtas liūtas, bebaimis ir netrukdomas, išjojo pro atvirus miesto vartus. Nulipęs nuo vežimo, jis žengė į priekį, grėsmingas kaip liūtas. Karaliai, visi šimtas vienas žmogus, nustebę jo išvaizdos didingumo, daugiabalsiu choru sušuko: „Štai panditas Mahosadha, vyresniojo Sirivaddhi sūnus, išminčius, kuriam nėra lygių visoje Džambudvipoje!“ Ir jis, kaip Šakra, lydimas būrio marutų, pasirodė prieš Kevattą visu savo neprilygstamos jėgos spindesiu su brangakmeniu rankoje.

Kevatta, pamatęs jį, negalėjo atsispirti jo didybei. Jis pajudėjo link jo ir pasakė: „Pandite Mahosadha, čia mes du išminčiai, taip ilgai gyvename netoli vienas nuo kito, o tu man niekada nieko nesiuntei dovanų, kodėl taip yra?“ – Didysis jam atsakė: „Pandite, aš ieškojau tavęs vertos dovanos ir tik šiandien radau šį akmenį. Priimk jį – kito tokio kaip jis nėra“. Tas, pamatęs jo rankoje spindintį brangakmenį, pagalvojo: „Tai man“ – ir ištiesė jį ranką: „Taigi duok man“. – „Imk“, – pasakė Mahosadha ir numetė akmenį ant ištiestos rankos pirštų galiukų. Brahmanas neišlaikė rankoje sunkaus brangakmenio, jis nukrito ir nusirito iki Mahosadhos kojų. Godumo paskatintas brahmanas norėdamas jį pakelti, pasilenkė prie priešininko kojų, o Mahosadha, neleidamas jam atsitiesti, viena ranka apglėbė jį per pečius, kita – už klubų ir sušuko: „Kelkis, mokytojau, kelkis, mokytojau! Aš gi jaunesnis už tave, aš tinku tau į anūkus! Nereikia man lenktis!“ Kartodamas tai vėl ir vėl, jis pasilenkė prie Brahmano taip, kad jis nusitrynė veidą į žemę iki kraujo sakydamas: „Kvaili, ar manai, kad nusilenksiu tau? Sugriebė jį už gerklės ir pastūmė šalin. Jis nukrito per kelis žingsnius nuo jo, pašoko ir pakilo, o Mahosadhi žmonės pasiėmė brangakmenį. Ir tuo metu, kai aplink aikštę nuaidėjo Bodhisatvos šūksnis „Kelkis, kelkis, man nereikia nusilenkti“, visi susirinkusieji jį išgirdo ir vienu balsu sušuko: „Brahmanas Kevatta nusilenkė į išminčiaus pėdas!

Ir Brahmadatta, ir kiti karaliai matė, kaip Kevatta nusilenkė prie Mahosadhos kojų. „Mūsų išminčius nusilenkė Mahosadhai“, – pagalvojo jie. „Mums nepavyko, mūsų nepasigailės“. Ir, užsokę ant žirgų, jie nuskubėjo į Uttarapančalos šalį. Tai pamatę, Bodhisatvos kariai sušuko: „Čulani-Brahmadatta pabėgo su savo šimtu karalių!“ Šio šauksmo mirtinai išgąsdinti karaliai puolė į visas puses dėl to jų sava kariuomenė pasimetė; Bodhisatvos kariai šaukė ir šaukė vis garsiau, ir kilo kurtinantis triukšmas.

⁸⁸ Auginti Sinde, tai yra Indo upės žemupyje, žirgai buvo labai vertinami senovės Indijoje.

Mahosadha su savo kariais grįžo į miestą, o Brahmadattos būriai nubėgo net tris jodžanus. Kevatta ant žirgo pasivijo kariuomenę ir, šluostydamas kraują nuo kaktos, sušuko: „Nebėkit! Aš nenusilenkiau prastuomenės sūnui! Stokit! Stokit!“ Tačiau bėgliai nesustojo, atsakydami į Kevattos priekaištą: „Eretikas! Netikęs brahmanas! Žadėjo laimėti įstatymo mūšį ir nusilenkė jaunuoliui, tinkančiam į anūkus! Ar negalėjo sugalvoti ko nors gėdingesnio?“ Jie jo neklausė ir bėgo toliau, bet jis, lėkė visu greičiu, aplenkė bėglius ir sušuko: „Patikėkit manimi! Aš nenusilenkiau jam! Jis apgavo mane savo brangakmeniui!“ Kažkaip jam pavyko perkalbėti karalius ir privertė save klausytis. Tada jie sustabdė netvarkingą armiją ir surikiavo ją.

Ir kariuomenė buvo tokia didelė, kad jei kiekvienas karys būtų paėmęs akmenį ar žemės luitą ir įmetęs į griovį, griovio vietoje išaugtų kalva kaip miesto siena. Tačiau Bodhisatvos troškimai visada pildosi, ir niekam nekilo mintis mesti į miestą akmenį ar žemės grumstą. Kariuomenė grįžo prie miesto sienų ir užėmė buvusią vietą. Brahmadatta paklausė Kevattą: „Ką mums dabar daryti, mokytojau? „Pone, mes visiškai uždarysime išvažiavimus iš miesto ir nieko neišleisime net pro šonines duris. Kai jie negalės išeiti, jie atidarys vartus ir mes užimsime miestą“.

Išminčius, kaip ir anksčiau, gavo pranešimą apie tai, o paskui pagalvojo: „Jeigu jie čia liks ilgam, neturėsime ramybės. Turiu sugalvoti būdą, kaip jų atsikratyti“. Jis pradėjo galvoti, kaip tai įgyvendinti ir prisiminė vieną patarėją, sugebantį įgyvendinti planus, vardu Anukevatta. Jis jį pasikvietė ir pasakė: „Meistre, yra vienas dalykas, kurį norėčiau tau patikėti“. „Ką reikia padaryti, išmintingasis? Sakyk.“ - „Eik prie miesto sienos ir lauk, kada bus galima Brahmadattos kariams vogčiomis numesti pyragų, žuvį, mėsą ir kitą maistą. Tada tu jiems pasakyk: „Valgykite viską ir nenusiminkite. Pasistenkite neišvykti iš čia dar kelias dienas. Greitai miestelėnams čia bus nuobodu kaip vištoms narve, ir patys jums atvers vartus. Tada ir Vedeha, ir ši žmogaus iš prastuomenės sūnų paimsite į nelaisvę“. Kai mūsų žmonės tai išgirs, jie tave užpuls su piktais šūksniais, suriš rankas ir kojas prieš Brahmadattos karių akis, išplaks bambukinėmis lazdomis, kad ant nugaros liktų randai, apvers tave, suriš tavo plaukus į penkis mazgus, ištrins suskaldytų plytų dulkėmus, jie užmes tau ant kaklo kanaveros girliandą, suriš tave virve ir ant jos nuleis tave nuo sienos prie Brahmadattos karių, sušukdami: „Šalin, išdavike! Tie tave nuves savo karaliui, jis paklaus tavęs, ką padarei blogo. Tada tu jam atsakysi: „O maharadža! Kažkada tai buvau labai gerbiamas, bet šis niekšiškas žmogaus iš prastuomenės sūnus apkaltino mane išdavyste, o karalius, supykęs iš manęs viską atėmė. Bet dabar nusprendžiau atimti iš mane paniekinusio paprasto žmogaus sūnaus galvą. Susirūpinęs dėl nevilties, apėmusios jūsų kareivius, atnešiau jiems visokio maisto ir už tai jie mane sumušė. Tavo kariai tai matė, Maharadža! Vienaip ar kitaip, jūs turite igyti jo pasitikėjimą. Tada tu jam pasakyk: „Maharadža, dabar, kai esu tavo pusėje, tau nereikia dėl nieko jaudintis. Vedeha ir žmogaus iš prastuomenės sūnus yra kaip mirę. Žinau visas stipriąsias ir silpnąsias miesto įtvirtinimų puses, žinau, kur griovyje yra krokodilai, o kur ne. Ir netrukus aš perduosiu šį miestą tau“. Karalius patikės ir pagerbs tave ir patikės tau vadovavimą kariuomenei. Tada tu atvesi kariuomenę į tas vietas, kur knibždėte knibžda gyvatės ir krokodilai; kareiviai atsisakys leisti į griovį, bijodami krokodilų, o tu sakysi karaliui: „Paprasto žmogaus sūnus įvedė sumaištį į tavo armiją, nėra nė vieno žmogaus, pradedant Kevatta ir vasalų karaliais, kurie nebūtų papirkti. Tie, kurie tave supa, slapčia palaiko paprasto žmogaus sūnų, tik aš vienas tau

atsidavęs. Jei netiki, liepk karaliams ateiti pas tave pilnai apsirengus, o ant jų drabužių, papuošalų, kardų ir kitų daiktų rasi paprasto žmogaus sūnaus vardą, iš kurio jie visa tai gavo, ir tada tu įsitikinsi, kad aš teisus. Jis taip ir padarys, visa tai pamatys ir, tavimi tikėdamas, išvays iš baimės karalius. Tada jis paklaus tavęs, ką turėtų daryti, o tu atsakysi: „Maharadžai, šis paprasto žmogaus sūnus yra toks gudrus. Jei pasiliks čia dar kelias dienas, jis perims visą tavo kariuomenę ir paims tave į nelaisvę. Nedelskite, šiandien, kai vidurnaktį pasikeis sargyba, mes su jumis lipsime ant žirgų ir bėgsime, kol nežuovome nuo priešo rankos. Jis padarys, ką jam liepsi, o jam pabėgus, grįši pas mus ir praneši mūsų žmonėms.

Tai išgirdęs brahmanas Anukevatta pasakė: „Gera, o išmintingasis, aš padarysiu viską“. - „Tikrai privalėsite ištverti sumušimus“. - „O, išmintingasis, – pasakė jis, – tik pagailėk mano gyvybės ir palik mano rankas bei kojas sveikas, visu kituo gali manim pasikliauti“.

Mahosadha suteikė malonių Anukevattos namiškiams, o pats brahmanas, kaip buvo susitarta, buvo sumuštas ir nuleistas ant virvės Brahmadattos kariams. Karalius Brahmadatta, jį išbandęs, patikėjo jam vadovauti armijai. Anukevatta nuvedė kariuomenę prie griovio, pilno gyvačių ir krokodilų. Išsigandę krokodilų kariai sustojo. Tuo tarpu apgultieji apsvaidė juos nuo miesto įtvirtinimų strėlėmis, ietimis ir smiginiais; kariuomenė, patyrusi didelių nuostolių, negalėjo priartėti prie sienų. Tada Anukevatta nuėjo pas karalių ir pasakė: „Maharadžai, tu neturi atsidavusių karių, jie visi papirkti. Jei netikite, pasikvieskite savo vasalus ir pažiūrėkite, ką jie užsirašė ant savo drabužių, papuošalų ir pan. Karalius pakluso ir pamatė Didžiojo vardą ant visų drabužių ir papuošalų ir buvo įsitikinęs, kad jo artimi bendražygiai buvo papirkti. – „Ką dabar daryti, mokytojai?“ - jis paklausė Anukevatto, o šis atsakė: „Pone, nėra kas daryti. Jei delsime, prastuomenės žmogaus sūnus paims tave į nelaisvę. Maharadžai, tavo mokytojas Kevatta tyčia padarė įbrėžimą sau ant kaktos. Jis taip pat yra papirktas. Jis paėmė patį brangakmenį ir privertė visus bėgti už trijų jodžanų, o tada sugebėjo atgauti pasitikėjimą savimi ir grąžino kariuomenę prie miesto. Bet jis išdavikas ir aš juo nepasitikėčiau nė dienos. Šiandien privalai bėgti per vidurnakčio sargybos budėjimą. Aš vienas likau tau ištikimas“. - „Tada, mokytojai, tu pats paruošk man arklių ir suruošk vežimą“, – tarė karalius. Pamatęs, kad jis tikrai ruošiasi pabėgti, brahmanas padrašino jį ir, palikęs jį, pasakė išminčių šnipams: „Karalius šią naktį bėga, nemiegokit“. Tada jis pabalnojo karaliaus žirgą ir pritvirtino pakinktus taip, kad arklys bėgtų tuo greičiau, kuo tvirčiau būdavo traukiamos vadelės. Vidurnaktį jis pranešė: „Pone, jūsų arklys paruoštas, atėjo valanda“. Karalius užsėdo ant žirgo ir pabėgo.

Anukevatta taip pat užsėdo ant žirgo, tarsi norėdamas palydėti karalių, bet šiek tiek pajodinėjęs, grįžo. O karaliaus arklys tuo greičiau bėgo į priekį, tuo stipriau tas traukė vadeles. Anukevatta gi atsuoliavo prie armijos šaukdamas: „Čulani-Brahmadatta pabėgo!“ - ir tokį pat šauksmą sukėlė išminčių šnipai su savo tarnais. Kiti karaliai, išgirdę šauksmą, išsigando: „Atrodo, kad panditas Mahosadha išėjo pro miesto vartus. Dabar jis mūsų nepasigailės!“ Ir, palikę savo prabangias palapines, jie taip pat pabėgo. Dar garsiau suskambėjo šauksmas: „Karaliai pabėgo!“ - ir tie, kurie stovėjo prie vartų, ant sargybos bokštų ir kitose vietose, išgirdę šį šauksmą, taip pat pradėjo šaukti ir ploti, o visas miestas ir aplinka aidėjo nuo tokio triukšmo, kad atrodė, kad žemė trūkinėja ar gili jūra atsivėrė. Septyniolikoje prieš armijos pulkų kilo šauksmas: „Panditas Mahosadha paėmė į nelaisvę Brahmadattą ir šimtą vieną karalių!“ Apimti mirtinos baimės, kariai netvarkingai pabėgo, palikdami net savo

strėnajuostes, ir priešą stovykla ištuštėjo. Čulani-Brahmadatta su šimtu ir vienu karaliumi grįžo į savo miestą.

O kitą dieną, ryte, išminčių kariai atidarė miesto vartus, išėjo į lauką ir rado turtingą grobį. Jie paklausė Mahosadhu, ką jie turėtų su juo daryti. „Visa ši palikta gėrybė dabar yra mūsų“, – atsakė jis. „Atiduok tai, kas priklausė karaliams, mūsų karaliui, duok man Kevattos ir vyresniųjų turtą, o likusį tegul paima miestiečiai“. Pusę mėnesio jie skaičiavo brangenybes, bet norėdami pasiimti visa kita, prireikė dar keturių mėnesių. Mahosadha pagerbė Anukuvattą, ir nuo to laiko Mithilos žmonės turėjo daug aukso.

Praėjo metai nuo to laiko, kai Brahmadatta su savo vasalais grįžo į Uttarapančalos miestą. Vieną dieną Kevatta, žiūrėdamas į veidrodį, pamatė randą ant kaktos ir prisiminė: „Tai paprasto žmogaus sūnaus darbas. Jis padarė mane pajuokos objektu prieš tiek daug karalių“. Jį apėmė pyktis, ir jis pagalvojo: „Kada aš galėsiu su juo atsiskaityti?“ Tada jam kilo mintis: „Yra priemonė. Mūsų karaliaus dukra Pančalačandī graži kaip dangiškoji mergelė. Aš parodysiu ją karaliui Vedehai, Vedeha užsilepsnos aistra jai, ir kaip žuvis, užkibusi ant kabliuko, jis kartu su Mahosadha bus mano valdžioje. Aš nužudysiu juos abu ir gersiu iš pergales taurės“. Jis nuėjo pas karalių ir pasakė: „Pone, aš turiu planą“. – „Meistre, dėl tavo planų aš jau kartą likau nuogas. Ką dar sugalvojai? Ar nebūtų geriau, jei tu nusiramintum?“ – „Maharadža, niekada nebuvo tokio plano.“ — „Na, kalbėk“. – „Maharadža, tik mes abu turėtume apie tai žinoti“. – „Tebūnie taip“. Brahmanas nusivedė jį į viršutins patalpas ir pasakė: „Maharadža, aš noriu suvilioti karalių Vedehą. Sužadinę jame aistrą, atviliokime jį čia su seniūno sūnumi ir nužudykime abu.“ „Gera mintis, mokytojai, bet kaip mes galime sužadinti jame aistrą ir atvilioti čia?“ – „Maharadža, tavo dukra Pančalačandī labai graži. Liepkime poetams apdainuoti jos grožį eilėraščiais, ir tegul tie eilėraščiai bus dainuojami Mithiloje, kad įkvėptų karaliui Vedehai mintį: „Kokia nauda iš mano karalystės, jei gražiausia iš moterų nėra mano?“ Ir kai mes įsitikinsime, kad jį apėmė meilės aistra, aš nuvažiuosiu į Mithilą ir paskirsiu susitikimo datą. Šią dieną jis pasirodys čia, kaip ant kabliuko pagauta žuvis, o su juo ir seniūno sūnus, ir mes juos abu užmušime“. Karaliui tai patiko: „Nuostabi idėja, mokytojai, taip ir padarysime“. Bet šį pokalbį girdėjo paukštis majna, saugojantis karališkąją lovą, ir viską prisiminė.

Karalius Čulani-Brahmadatta sukvietė sumanius poetus, parodė jiems savo dukterį ir dosniai sumokėjo, kad apibūdintų jos grožį. Jie sukūrė mieliausiai skambančias eilutes ir jas jam perskaitė, o jis vėl už jas dosniai apdovanojo. Dainininkai šias eilutes išmoko mintinai ir pradėjo dainuoti jas susirinkimuose, o netrukus jos pasklido po visą miestą. Kai jie tapo žinomi visur, karalius pasikvietė pas save gatvės dainininkus ir pasakė jiems: „Vaikai mano, sugaukite kuo daugiau paukščių, naktį sulipkite su jais į medžius ir ten dainuokite tas dainas, o išaušus pririškite paukščiams varpelius ant kaklo, paleiskite juos ir patys išlipkite iš medžių.“ Jis tai sugalvojo dėl to, kad žmonės pagalvotų: „Patys dangaus gyventojai apdainuoja Pančalos karaliaus dukters grožį“.

Tada karalius vėl pasikvietė poetus ir pasakė: „Mano vaikai, kurkite tokias dainas, kurios sakytų, kad visoje Džambudvipoje nėra nė vieno karaliaus, verto šios princesės, išskyrus Vedehą, Mithilos karalių, ir šlovinkite tose dainose jo didybę ir jos grožį“. Jie sukūrė tokias dainas ir perskaitė jas karaliui, o šis juos apdovanojo. Po to jis įsakė jiems eiti į Mithilą

ir dainuoti ten, kaip buvo numatyta. Jie nuvyko į Mithilą ir pakeliui dainavo savo dainas, o paskui giedojo jas pačiame mieste esančiame susirinkime. Daugelis žmonių juos išgirdo ir ne kartą pritarimą išreiškė šūksniais bei dosniomis dovanomis dainininkams. O naktimis giesmininkai lipdavo į medžius ir ten dainuodavo, o auštant, užsirišę paukščiams ant kaklo varpelius, leidosi žemyn. Žmonės girdėjo, kaip danguje skamba varpai, ir po miestą pasklido žinia, kad patys dangiškieji apdainuoja princesės grožį. Karalius Vedeha, apie tai išgirdęs, pasikvietė poetus ir sušaukė susirinkimą savo rūmuose, apsidžiaugė, kad toks grožis turėtų būti skirtas jam. Jis dosniai apdovanojo dainininkus, o jie, grįžę, pranešė Brahmadatai apie savo sėkmę.

Tada Kevatta tarė karaliui: „Dabar, Maharadža, aš eisiu į Mithilą nustatyti vestuvių dienos“. – „Gerai, mokytojau, o ką tu pasiimsi su savimi?“ – „Mažą dovaną“. Karalius davė jam dovaną, ir lydimas didelės palydos išvyko į Vedechos karalystę. Kai Mithiloje sužinojo apie piršlių atvykimą, po miestą pasklido gandai: „Čulanio ir Vedechos karaliai, sako, ketina sudaryti sąjungą. Čulani nori ištekinti savo dukrą už mūsų karaliaus, o Kevatta atvyko nustatyti vestuvių dienos“. Tai pasiekė ir Vedechos karalių, išgirdo ir Mahosadhi, kuris pamanė: „Man nepatinka jo atėjimas; Turiu išsiaiškinti, ką jis sugalvojo“.

Jis paklausė savo šnipų, esančių Čulani rūmuose, bet jie atsakė: „Mes nežinome jų plano. Karalius ir Kevatta vieni kalbėjosi miegamajame; jų pokalbį girdėjo tik karališkąją lovą saugantis majna paukštis. Gavęs šį pranešimą, Mahosadha pagalvojo: „Norėdamas sutrukdyti mūsų priešų planams, užblokuosiu miesto gatves ir papuošiu jas taip, kad Kevatta nieko nematytų“. Nuo miesto vartų iki karališkųjų rūmų ir nuo karališkųjų rūmų iki savo namų, abiejose gatvės pusėse, jis pastatė aukštus nudažytus skydus-užtvartas, o žemę apdengė gėlėmis, visur pridėjo ašonių su vynu, pakabino gėlių girliandas ir vėliavas. Kevatta, įžengęs į miestą, dėl šių skydų nieko nematė, bet nusprendė, kad karalius gatvę papuošė jo garbei, nesuprasdamas, kam tai iš tikrųjų skirta. Pasirodęs prieš karalių, jis įteikė jam dovaną, pasveikino jį ir atsisėdo šalia sosto.

Kai karalius pasveikino jį atsakydamas, Kevatta paaiškino savo atvykimo tikslą šiais žodžiais:

„Karalius, kuris nori su tavimi draugystės,
atsiuntė šias brangenybes.
Po geros valandos tegul ateina pasiuntiniai,
saldžiai vedantys kalbas,
Tegul jų žodžiai būna draugiški,
tegul jie randa atsakymą širdyse.
Ir tegul jie gerai sutars ateityje
Pančala ir Mithila!

Maharadža, – tęsė jis, – mūsų karalius norėjo pasiūsti kitą savo patarėją, bet tada nusprendė, kad niekas geriau už mane negalės perteikti jo žinios. Jis man pasakė: „Eik, mokytojau, pakviesk karalių taikai ir grįžk su juo“. Taigi eikime, Maharadža. Tegul tu vesi puikiausią ir gražiausią princesę ir nuo šiol tegul užsimezga draugystė tarp mūsų karaliaus ir jūsų!“ Šios kalbos pasiekė karaliaus širdį, pagunda vesti gražuolę princesę jį nugalėjo. Jis pasakė: „Mokytojau, tarp jūsų ir pandito Mahosadhos vyko Įstatymo mūšis. Dabar eik pas jį

– aplankyk mano netikrą sūnų. Abu esate išmintingi žmonės, turite susitaikyti. Pasikalbėk ir ateik čia“. Kevatta sutiko ir nuėjo aplankyti išminčių.

Tuo tarpu Didysis tą dieną, nenorėdamas kalbėtis su piktavališku brahmanu, ryte pavalgė skaidrintą sviestą, o namuose liepė grindis storai uždengti šviežiu karvių mėšlu, kolonas ištepti sezamų aliejumi ir pašalinti sėdynes, palikti tik lovą, uždengta plonu audiniu, ant kurios jis pats atsigulė. Jis pasakė savo tarnams: „Kada brahmanas pradės kalbėti, pasakykit jam: „Nekalbėk su panditu, o brahmane, jis šiandien gėrė skaidrintą sviestą“. O kai apsimetu, kad kalbėsiu su juo, stabdykit: „Nekalbėk, pone, tu gėrei skaidrintą sviestą“. Taip sumąstęs, Mahosadha, apsirengęs raudonai, pastatė savo žmones prie septynių vartų, o pats atsigulė ant lovos. Kevatta priėjo prie pirmųjų vartų ir paklausė apie panditą. Tarnai jam pasakė: „Brahmanai, nekelk triukšmo. Jei nori įeiti, eik tyliai – šiandien panditas išgėrė skaidrinto sviesto ir negali pakęsti triukšmo“. Ir prie kiekvienos iš sekančių vartų jam kartojos tas pats. Galiausiai jis praėjo septintuosius vartus ir įėjo pas išminčių. Jis apsimetė, kad ketina su juo pasikalbėti, bet tarnai pasakė: „Nekalbėkite, pone, jūs šiandien naudojote stipriai skaidrintą sviestą. Kodėl turėtum kalbėtis su šiuo piktuoju brahmanu!“ Taip jie jį sustabdė. O Kevatta, įjęs pas išminčių, negalėjo rasti nei kur atsisėsti, nei kur stovėti. Jis perėjo per drėgną mėšlą ir sustojo. Tada vienas iš tarnų, žiūrėdamas į jį, pasitrynė akis, kitas pakėlė antakius, trečias pasikasė alkūnę. Pamatęs tai Kevatta išsikeičęs pasakė: „Išeinu, pandite“. Tarnas tarė: „Ei, piktasis brahmane, nekelk triukšmo! Jei kelsi triukšmą, aš tau sulaužysiu kaulus“. Kevatta išsigandęs ėmė dairytis aplinkui, bet tada vienas tarnas bambukine lazda trenkė jam per nugarą, kitas sugriebė už gerklės ir išmetė, trečias trenkė delnu per nugarą, ir jis išsigandęs pabėgo kaip stirniukas, ištrūkęs iš panteros nagų, ir sugrįžo į rūmus. Tuo tarpu karalius Vedeha pamanė: „Mano sūnus apsidžiaugs, kai pamatys, kaip viskas klostosi. Tarp dviejų tokių išminčių vyks kažkoks pokalbis apie Įstatymo aiškinimą! Šiandien jie susitaikys, o aš būsiu nugalėtojas“. Pamatęs Kevattą, jis paklausė: „Na, kaip sekėsi pokalbis? Pasakyk man, Kevatta, kaip tu ir Mahosadha pasikalbėjai? Ar tu su juo susitaikėi? Mahosadha patenkintas?“ Į tai Kevatta jam atsakė: „Maharadža, tu laikai jį išminčiumi, bet tuo tarpu nėra už jį blogesnio žmogaus. Jis yra nepadorus žmogus, karaliau, nemalonus, užsispyręs, grubus; Manau, kad jis kurčias ir kvailas. Jis man nepratarė nė žodžio“.

Karaliui šios kalbos nepatiko, bet jis nesiginčijo. Jis pasirūpino, kad pasiuntinys ir jo palyda būtų aprūpinti būstu ir viskuo, ko jiems reikia. Tada paleido: „Eik, mokytojau, pailsėk“, o pats pagalvojo: „Mano sūnus yra išmintingas ir moka mandagių manierų. Jei jis nenorėjo būti mandagus su šiuo žmogumi ir nerodė džiaugsmo jį pamatęs, jis tam turi turėti priežasčių – aišku, kad jis kažko bijo. Ir karalius ištarė: „Tikrai, sunku suvokti jo sprendimą, nors jis pats aiškiai mato reikalo esmę. Drebu nuo minties: kad čia lemta viską prarasti, tapti priešo auka? Mano sūnus tikriausiai pagalvojo, kad šis brahmanas atėjo pas mus ne su gerumu. Jis čia atvyko ne dėl ramybės ir draugystės. Matyt, jis nusprendė mane suvilioti į savo miestą, ten paimti į nelaisvę“. Ir jis suprato: „Išminčius pamatė artėjantį pavojų.“

Kol karalius išsigandęs ir susirūpinęs apie tai mąstė, įėjo keturi išminčiai. Karalius kreipėsi į Senaką su klausimu: „Senaka, ar tu pritari mano sprendimui vykti į Uttarapančalu miestą ir vesti karaliaus dukterį Čulani? „Apie ką tu kalbi, maharadža!“- jis atsakė. – „Kas išvays savo laimę, kai ji pati ateina į rankas? Jei nuvažiuosi ten ir vesi ją, neturėsite lygių visoje Džambudvipoje, išskyrus Čulani-Brahmadatta. Juk vedęs aukščiausiojo valdovo dukrą būsi

aukščiau už kitus. Visi kiti karaliai yra jo tarnai, tik Vedeḥą jis laiko lygiu sau, todėl ir nori ištekinti už jo savo gražuolę dukrą. Padaryk kaip jis nori, leisk ir mums įsitaisyti brangių drabužių ir papuošalų“. Karalius paklausė kitų, ir jie visi trys atsakė tą patį.

Tuo metu iš namų, kurie jam buvo paskirti, atėjo atsisveikinti brahmanas Kevatta. „Man daugiau čia nėra kas veikti, maharadža - pasakė jis. — Mes išvykstame, valdove!“ Karalius su pagarba jį išleido. Kai Mahosadha sužinojo, kad Kevatta išvyko, jis išsimaudė, apsivilko puošnius drabužius ir nustatytu laiku pasirodė pas karalių. Nusilenkęs jis atsisėdo šalia sosto. Karalius pagalvojo: „Mano sūnus panditas Mahosadha yra didis išminčius, jam nėra lygių aiškinantis priešų užmačias, jis žino praeitį, dabartį ir ateitį, žino, ar man ten vykti, ar ne“. Aistros apakintas, jis pamiršo savo ankstesnį sprendimą ir kreipėsi į išminčius su tokiu klausimu:

"Šeši žinomi savo išmintimi,
ir jie vieningi savo nuomone.

Ar turėčiau vykti, ar ne, pasilikti?

Tu, Mahosadha, ką apie tai manai?“

Išminčius pagalvojo: „Karalius yra apimtas aistros ir, būdamas aklas, klauso to ketverto žodžių. Turiu jam paaiškinti jo ketinimų pražūtingumą ir jį sutramdyti“. Ir jis pasakė:

„Žinok, karaliau, Brahmadatta yra be galo galingas,
Grėsmingas Čulani lengvai tave įveiks.

Jis sunaikins tave kaip elnių medžiotojas,
į spąstus, apgaulingai viliodamas grobį.

Ir kaip žuvis, nepastebėjusi kabliuko,
nejaučia savo mirties dėl kvailo godumo,

Taip pat ir tu, apakintas beprotiškos aistros.

Toje gražuolėje tu nenumatai savo mirties.

Jei eisi pas Pančalą, ten tave nužudys,
kaip elnią miške kelyje į vandenvietę“.

Šis priekaištas supykė karalių. „Ką jis mane laiko savo vergu? - pagalvojo jis.- Jis nemato manęs kaip savo valdovo. Jis žino, kad galingas valdovas siūlo man savo dukrą į žmonas, bet užuot palaiminęs, jis lygina mane su kvailu elniu ir pranašauja man mirtį, kaip ant kabliuko pagautai žuviai ar elnią pakeliui į vandenvietę“. Ir supykęs jis iškart pasakė:

„Aš buvau kvailas, buvau tikrai kurčias ir nebylys,
Kai galvojau paklausti tavęs patarimo.
Ar tau spręsti apie didingus reikalus,
Užaugusiam prie plūgo rankenos?“

Apipykęs jį piktais žodžiais ir priekaištais, karalius sušuko: „Šis žmogaus iš prastuomenės sūnus nori sutrukdyti mano laimei! Lauk jį! - ir įsakė jį išvaryti: Už apykaklės jį ir kuo toliau nuo mano valdų, šalin tą, kuris sugalvoja sutrukdyti mano laimei!“

Matydamas karaliaus pyktį, išminčius pagalvojo: „Jei kas, vykdydamas karaliaus įsakymą, sugriebs man už rankso ar kaklo, jei kas palies mane, būsiu sugėdintas iki savo dienų pabaigos. Verčiau eisiu pats“. Ir nusilenkęs karaliui, jis išėjo ir grįžo į savo namus. Tačiau karalius tai pasakė tik apimtas įniršio, bet iš tikrųjų, iš pagarbos Bodhisatvai, niekam nebūtų leidęs to padaryti.

Didysis pagalvojo: „Šis karalius kvailas. Jis nesupranta, kas jam gerai, kas blogai. Jis yra apakintas aistros ir svajonių apie Brahmadattos dukrą, nesuvokdamas pavojaus, kuriam jis kelia save. Nes jis sunaikins save. Neturėčiau imti jo žodžių į širdį. Jis yra mano geradarys, jis man suteikė didžiulius turtus. Jame turiu rasti palaikymą. Visų pirma turiu pasiūsti savo mažą papūgėlę, kad jis sužinotų, o tada eisiu pats. Ir, grįžęs iš Vedehi rūmų, jis pasiuntė išmintingą papūgą Matharą, sakydamas jam: „Eik, žaliasparni drauge, padaryk man paslaugą. Pančala karalius turi Maina paukštį, tas paukštis saugo jo guolį, ir, žinoma, ji žino visas karaliaus ir brahmano Kevattos paslaptis. Tu jos išsamiai išklausinėk apie priešų planus.

Pažadėjęs viską įvykdyti, išmintingasis ir žaliasparnis Mathara leidosi į kelią ir atskrido pas paukštę majną. Saldžiabalsės majnos, uždarytos narvelyje, jis paklausė: „Kaip, Vessa, tu gyveni šiame gražiam narvelyje? Ar čia tau duoda pakankamai skrudintų grūdų su medumi?“ - „Aš neblogai gyvenu, drauge, pas mane viskas tvarkoje ir man duoda keptų grūdų su medumi, o išmintingasis Mathara. O tu kodėl atskridai ir kas tave atsiuntė? Aš apie tave negirdėjau ir pirmą kartą tave matau“. Išgirdęs šiuos žodžius, jis pagalvojo: „Jei pasakysiu, kad atskridau iš Mithilos, ji man nieko nepapasakos. Pakeliui čia mačiau Arištapuro miestą Šibio karalystėje, pasakysiu jai, kad mane čia atsiuntė Šibio karalius“. Ir paukštis pasakė: „Šibio valdovo rūmuose aš saugojau lovą. Šis teisus valdovas suteikė kaliniams laisvę“.

Maina vaišino jį skrudintais grūdėliais meduje iš savo auksinio indo, davė saldaus gėrimo ir pasakė: „Mano drauge, tu atskridai iš toli! Kas tave čia atvedė?“ Norėdamas iš jos sužinoti paslaptį, jis griebėsi tokios pramanos: „Turėjau žmoną – mielabalsę majną – vanagas ją užmušė, deja, prieš mano akis“. Ji jo paklausė: „Kaip tai vanagas nužudė tavo žmoną?“ Ir jis jai papasakojo:

„Klausyk, ponio. Kartą mūsų karalius norėjo smagiai pažaisti vandenyje. Nuėjęs prie upės, jis pasiėmė mane ir mano žmoną. Vakare su juo grįžome į rūmus. Norėdami išdžiovinti plunksnas, su žmona išskridome pro langą ir atsisėdome ant bokštelio smailės viršaus. Staiga iš viršaus į mus nėrė vanagas, kai jau lėkėme nuo stogo. Iš mirtinos baimės nuskridau nuo jo, bet mano žmona – ji tada laukėsi jauniklių – nesugebėjo taip greitai skristi, ir prieš mano akis jis ją nužudė ir nusinešė. Karalius, pamatęs mano sielvartą, paklausė: „Ko tu gedi?“. Sužinojęs priežastį, jis patarė taip baisiai nesielvartauti ir ieškoti kitos žmonos. „Kam man reikia kitos, valdove, išsiblaškusios ir piktavališkos? - aš jam paprieštaravau: - Geriau likti vienam“. Jis man atsakė: „Mano drauge, aš pažįstu paukštytę, kuri dorybe yra tokia pat kaip tavo žmona. Tai majna, kuri saugo karaliaus Čulani lovą – ji panaši į ją. Eik pas ją ir pasipiršk. Jei tu jai patiksi, grįžk ir pranešk man. Mes su karaliene atvyksime ten su puikia palyda ir atvešime tau nuotaką“. Tai jis mane čia atsiuntė, todėl aš čia“. Ir jis pridūrė:

„Praeities meilės atminimui dabar atėjau pas tave.

Jei nori, galime pradėti gyventi kartu“.

Jo kalba jai patiko, bet ji to neparodė ir atsakė tarsi nesutikdama:

„Tegul papūga myli papūgėlę, majna myli majną.

Ar iš papūgos sąjungos su majna bus kokia nauda?

Jis, tai išgirdęs, pagalvojo: „Ji manęs neatstumia, tik ji nori būti įkalbinėjama. Be jokios abejonės, aš jai patinku. Bandysiu ją įtikinti pavyzdžiais“. Ir jis pasakė:

„Ką nepamiltum, net ir čandalos mergaitę,

Ir ta bus lygi. Meilėje nėra nelygių“.

Ir jis pasakė kitas eiles, kad parodytų skirtumus tarp žmonių pagal gimimą:

„Džambavati, Šibi karaliaus motina,
Ji buvo mylima Krišnos žmona“.

Yra žinoma, kad Džambavati, karaliaus Šibi motina, buvo iš čandalos kastos, tačiau ji tapo Vasudevos sūnaus iš Krišnainių šeimos mylima žmona, vyriausio iš dešimties brolių. Pasakojama, kad kartą sode netoli Dvaravačio jis pamatė nepaprasto grožio mergelę – iš čandalų kaimo ji ėjo su reikalais į miestą. Jis ją išsimylėjo, bet kai iš jos sužinojo, kad ji iš čandalos kastos, labai nuliūdo. Tačiau išgirdęs tai, kad ji netekėjusi, jis, išsimylėjęs, grįžo pas ją ir išsivežė į savo rūmus, kur apgaubė prabanga ir padarė savo pagrindine karaliene. Ji pagimdė jam sūnų, vardu Šibis, kuris valdė Dvaravatį po tėvo mirties.

Pateikęs šį pavyzdį, paukštis Mathara padarė išvadą: „Juk jei net tokios aukštos kilmės karalius vedė čandalo mergaitę, tai ką jau kalbėti apie mus, paukščius! Jei tik mes patys esame linkę gyventi kartu, nėra ką ir kalbėti“. Ir dar jis priminė:

„Rathavati, miško mergelė, pamilo Vačha,
O stirniuką pamilo žmogus – meilėje nelygių nėra.“

O Vačha buvo atsiskyrėlis brahmanas, ir taip atsitiko, kad jinai jį išsimylėjo. Kažkada tai, pažinęs aistrų beprasmybę, jis metė visus savo turtus ir paliko pasaulį. Jis gyveno Himalajų kalnuose, iš šakų pastatytoje trobelėje, kurią pasistatė pats. Ir visai netoli buvo urvas, kuriame gyveno kinarai, o toje pačioje vietovėje gyveno didelis voras. Jis gaudydavo juos savo tinklu, grauždavo jų galvas ir gerdavo jų kraują. Kinarai iš prigimties buvo švelnūs ir drovūs, o voras buvo didžiulis ir labai nuodingas, ir jie neturėjo jėgų su juo kovoti. Ir štai jie priėjo pas atsiskyrėlį, nusilenkė jam, papasakojo apie savo nelaimę – kad voras juos naikina ir jie niekaip negali nuo jo apsisaugoti – ir paprašė atsiskyrėlio juos išgelbėti, prašė nužudyti vorą. Bet jis atsisakė: atsiskyrėliams, sako, negalima iš nieko atimti gyvybės. Tuo tarpu tarp kinnarų buvo netekėjusi mergina, vardu Rathavati. Jie ją aprenė ir atvedė pas atsiskyrėlį: „Tegul ji būna tavo vergė, pone, tik išgelbėk mus nuo mūsų priešo“. Atsiskyrėlis ją iškart išsimylėjo, ir jie pradėjo gyventi kartu, o jis laukė voro prie įėjimo į urvą, o kada tas išėjo, užmušė jį pagaliu. Ir jis gyveno su ja iki mirties, ir ji pagimdė jam sūnų ir dukterį. Taip jinai jį mylėjo“.

Ir papūga, pateikdamas šį pavyzdį, padarė išvadą: „Vačha, atsiskyrėlis juk buvo vyras, bet gyveno su miško mergele, kuri gimininga laukiniams žvėrim, bet mes abu paukščiai. O yra buvę, kad vyras pamilo stirną“.

Ji išklaušė jį ir pasakė: „Pone, širdis nepastovi, aš bijau išsiskyrimo su savo mylimuoju“. Bet jis, išmintingas, išmanydamas moterų gudrybes, norėdamas ją išbandyti, pasakė: „Na ką gi, tada aš išskrisiu, saldžiabalse majna. Tu man atsakai – matyt, niekini“. Nuo tų žodžių jai suspaudė širdį. Bet jo akivaizdoje ji apsimetė, kad meilė joje tik dabar bunda, ir pasakė: „Skubėti – nematyti laimės, o išmintingasis? Palauk, o Mathara, tu dar nematei mūsų karaliaus. Duok laiko, išgirsi litaurų skambėjimą, pamatysi karaliaus didybę“.

O kai atėjo vakaras, jie suėjo kaip vyras ir žmona ir pradėjo gyventi kartu meilėje ir sutartyje. „Dabar ji nuo manęs neslėps paslapties“, - nusprendė sau papūga Mathara. „Dabar turiu ją apklausti ir grįžti namo“. Ir jis atsisuko į ją: „Majna!“ — „Ką, mano pone?“ – Noriu tavęs kai ko paklausti. — Paklausk, pone“. - „Nors ne, šiandien šventė, paklausiu kitą kartą“. - "Jei galima apie tai kalbėti per šventę, paklausk, jei negalima, nekalbėk iš viso." — „Na ne, apie tai galima kalbėti ir per šventę." - „Tada kalbėk“. - — „Jei būsi nusiteikusi klausytis, aš tau

pasakysiu“. Ir norėdamas išsiaiškinti paslaptį, jis pasakė: „Visur pasklido tokios žinios: Pančalos karaliaus dukra, kuri kaip žvaigždė yra graži, susižadėjo su Vedešos karaliumi – bus vestuvės“. Tai išgirdusi, majna sušuko: „Viešpatie, kodėl tu kalbi apie blogį per šventę?“ - „Maniau, kad tai gera žinia, o jūs sakote, kad tai nėra gera žinia. Ką tai reiškia?“ - „Mano viešpatie, tarp priešų negali būti nieko gero“. – „Paaškind man, brangioji“. – „Mano valdove, aš nedrįstu apie tai kalbėti“. - „Brangioji, jei nenori man atskleisti paslapties, kurią žinai, apie kokį mūsų susitarimą galime kalbėti!“ Taigi jis priverstė ją atsiverti, o ji pasakė: „Savo priešams, Mathara, nelinkėk vestuvių, kurias Pančala karalius surengs čia Vedešai“. – „Kodėl tu taip sakai, mieloji?“ – pasakė Mathara. Majna pasakė: „Klausyk, aš tau pasakysiu, kas yra blogis, ir tęsė: Pančalos karalius suplanavo prisivilioti Vedešą, kad ji nužudytų, jie negali būti draugais“. Ir visa, ką Kevatta slapta sumanė, ji atskleidė papūgai; o išmintingasis, tai išgirdęs, pagyrė Kevattu: „Tikrai, mokytojas yra gudrus, jis sumaniai sugalvojo, kaip nužudyti šį karalių!“ Tada jis pridūrė: „Bet kas čia nemalonaus mums? Mums geriau patylėti“.

Taigi, pasiekęs savo tikslą, jis praleido su ja naktį, o ryte pasakė: „Brangioji, dabar aš grįšiu į savo namus ir pasakysiu Šibio karaliui, kad radau mylinčią žmoną“. Ir jis pradėjo su ja atsisveikinti:

„Paleisk mane tik septynioms dienoms,
Šibi karaliui papasakoti
Kaip radau prieglobstį šalia majnos“.

Maina, nors ir nenorėjo su juo skirtis, negalėjo jam ir atsisakyti. Ji pasakė:

„Aš paleisiu tave septynioms dienoms.
Jei iki šio laiko negrįši,
Aš nurimsiu amžiams, tu rasi mane negyvą“. —

„Brangioji, apie ką tu kalbi?– jis paprieštaravo.– Jei aš tavęs nepamatysiu aštuonias dienas, ar galėsiu gyventi pats?“. Taip jis kalbėjo garsiai, o pats galvojo: „Ar tu gyvensi, ar mirsi, man tai nerūpi!“. Jis pakilo į orą ir pirmiausia patraukė link Šibio karalystės, bet paskui pasuko link Mithilos.

Kai papūga atskrido prie išminčiaus, nusileido jam ant peties. Jis nuėjo su juo į viršutines patalpas ir paklausė, o papūga jam viską papasakojo. Ir, kaip ir anksčiau, Didysis paukščiui suteikė visokių malonių. Kai grįžo išmintingasis Mathara, jis papasakojo Mahosadhai, ką pasakė Majna. Pasiklausęs papūgos, Didysis pagalvojo: „Karalius vyks ten prieš mano valią ir ten suras savo mirtį. Bet jei išsivedęs negelbėsiu karaliaus, kuris mane taip dosniai apdovanojo, būsiu vertas pasmerkimo. Kaip toks išminčius, kaip aš, gali leisti jam žūti? Aš pats nuvyksiu ten prieš karalių ir susitiksiu su Čulanu. Aš čia viską sutvarkysiu mūsų labui: pastatysiu miestą, kuriame gyvens karalius Vedeša, nutiesiu slaptą pėsčiųjų kelią gavjuto ilgio ir išrausiu didelę požeminę perėją, kurios ilgis bus pusė jodžanos. Paskui aš ištekinsiu karaliaus Čulanio dukterį už mūsų karaliaus, ir ji bus jo vergė. Ir net jei tame mieste mus apgultų šimtas vienas karalius su savo aštuoniolika pulkų, aš padėsiu savo karaliui, ir jis išeis iš ten sveikas, kaip mėnuo iš Rahu žiočių. Mano užduotis yra saugiai gražinti jį namo“. Su šia mintimi džiaugsmas jį apėmė, ir jis pamastė:

„Kieno namuose valgai,
Tam ir dirbk dėl jo gerovės!“

Jis išsimaudė, apsirengė ir su didele pompastika atvyko į rūmus. Pasisveikinęs su karaliumi, jis atsistojo prie sosto ir paklausė: „Ar važiuosite, pone, į Uttarapančalos miestą?“ - „Taip, mano sūnau. Jei Pančalačandi nebus mano, kam man karalystė? Nepalik manęs, važiuok su manimi. Eidamas ten pasieksiu du tikslus: gausiu gražiausią iš moterų ir sudarysiu sąjungą su karaliumi, jos tėvu“. Į tai išminčius pasakė: „Tada, valdove, aš iškeliausiu anksčiau ir paruošiu tau rūmus. O tu atvažiuosi, kai aš tau pasakysiu“. Ir pridūrė: „Greičiausiai aš anksčiau nuvyksiu į gražųjį Pančalos karaliaus miestą, norėdamas pastatyti namą šlovingajam Vedehai. Pastatęs namą šlovingajam Vedekhai, aš atsiųsiu žinią, tada tu pasirodysi, o kšatrijau“.

Tai išgirdęs, karalius labai apsidžiaugė, kad išminčius jo nepaliko, ir tarė: „Mano sūnau, jei važiuosi anksčiau, ką norėtum pasiimti su savimi?“ — „Didelį būrį, valdove“. - „Paimk tiek karių, kiek tau reikia, mano sūnau“. Išminčius tęsė: „Pone, liepk atidaryti keturių kalėjimų duris ir išlaisvinti ten laikomus vagis. Juos taip pat pasiųsk su manimi“. — „Daryk, kaip taip tau atrodo reikalinga, mano sūnau“.

Ir Didysis įsakė atidaryti kalėjimų duris ir pasiėmė su savimi drąsius žmones, stiprius kovotojus, galinčius atlikti bet kokius nurodymus, kad ir kur jie būtų siunčiami, ir priėmė juos į savo tarnybą bei pagerbė juos. Jis taip pat pasiėmė aštuoniolika būrių mūrininkų, kalvių, dailidžių, dažytojų ir kitų įvairius amatus išmanančių žmonių su jų pjūklais, kirviais, laužtuvais, kastuvais ir kitais įrankiais. Lydimas visos šios didžiulės palydos, jis paliko miestą. Taip Mahosadha išvyko į nuostabų Pančalos karaliaus miestą statyti namo šlovingajam Vedehai.

Pakeliui Mahosadha rengė įtvirtinimus jodžanos atstumu vienas nuo kito ir kiekviename paliko karališkąjį patarėją su įsakymu: „Tam laikui, kai karalius grįš su Pančalačandi, paruoškite dramblių, arklių ir vežimo pastovas, kad jis tučtuojau pasiektų Mithilą, o patys pasiruoštų atmušti jį persekiojančius priešus. Pasiekęs Gango krantą, jis pasikvietė prinčą Anandą ir jam tarė: „Ananda, pasiimk tris šimtus meistrų ir eik į Aukštutinį Gangą, paruošk rinktinės medienos ir pastatyk tris šimtus laivų; tegul ir malkų priskaldo miesto reikmėms. Pakraukite į laivus lengvą medieną ir nedelsiant pristatykite mums“. Pats valtimi perplaukė Gangą ir nuo nusileidimo vietos žingsniais ėmė matuoti atstumą, skaičiuodamas: „Čia už pusę jodžanos praeis didžioji požeminė perėja, šioje vietoje bus miestas mūsų karaliui, nuo čia iki karaliaus rūmų eis slaptas pėsčiųjų kelias gavjuto ilgio“. Pasižymėjęs visas vietas, jis įėjo į Uttarapančalos miestą.

Karalius Čulani apsidžiaugė išgirdęs apie Mahosadhos atvykimą. „Mano norai pildosi, – pagalvojo jis. - Netrukus pamatysiu savo priešų mirtį. Dabar, kai jis atvyko, ir Vedehos ilgai laukti neteks. Tada aš nužudysiu abu ir tapsiu visos Džambudvipos šeimininku“. Visas miestas buvo sujudęs. „Tai yra tas pats Mahosadha, kuris privertė bėgti šimtą vieną karalių, tarsi akmeniu išgąsdino varnų pulką“, – sakė žmonės. O kai jis važiavo per miestą prie rūmų vartų, miestiečiai susirinko į jį pažiūrėti ir stebėjosi jo išvaizdos didybe. Lipdamas iš vežimo, jis įsakė pranešti apie jį karaliui. „Tegul įeina“, – įsakė karalius, ir jis įėjo ir, nusilenkęs valdovui, atsistojo šalia sosto.

Karalius maloniai jį pasveikino. „Kada atvyks tavo šeimininkas, brangusis?“ - jis paklausė. - „Kai aš nusiųsiu jam žinią, pone“. - „Tai kodėl tu atvykai?“ - „Pastatyti čia rūmus savo valdovui, pone“. - „Gera, mielas.“ Ir jis paskyrė lėšų palydos išlaikymui, parodė

didžiulę garbę pačiam Mahosadhai ir paskyrė jam namą: „Brangusis, – pasakė jis, – kol atvyks tavo karalius, gyvenk čia ir daryk viską, ką tau reikia daryti be kliūčių“.

Ir kai Mahosadha įėjo į rūmus, jis sustojo laiptų apačioje, galvodamas: „Čia reikės padaryti duris slaptam praėjimui“, ir tada jam kilo mintis: „Karalius leido man daryti bet ką, kas man atrodytų reikalinga. Reikėtų pasirūpinti, kad laiptai, pradėjus kasti, neįkristų į požeminę perėją“. Ir jis tarė karaliui: „Pone, įėjęs pas jus, aš užtrukau ten, prie pagrindinių laiptų, ir pamačiau pastato trūkumą. Jeigu tu norėtum, paimsiu reikiamų medžiagų ir viską sutvarkysiu“. – „Gera, sutvarkyk, mielas“. Jis atidžiai viską ištyrė ir nustatė, kur reikia padaryti duris į požeminį perėjimą, liepė nuimti laiptus ir, kad ten nenusėstų žemė, pakloti rąstų dangą, ant jos saugiai uždėti kopėčias, kad neįgriūtų. Karalius nieko neįtarė – buvo tikras, kad išminčius stengiasi dėl jo. O tas visą dieną praleido prižiūrėdamas darbus. Kitą dieną pasakė karaliui: „Pone, jei man pasakys, kur gyvens mūsų karalius, aš pasirūpinsiu, kad viskas būtų padaryta taip, kaip turėtų“. – „Gera, panditai, pasiimk bet kokią sklypą mieste, išskyrus mano rūmus“. – „Maharadža, mes čia svetimi, o mieste tu turi daug numylėtinių; jei mūsų pasirinkimas pateks į jau užimtą vietą ir jūsų kariai pradės mums trukdyti, ką tada daryti?“ – „Nekreipk į juos dėmesio, pandite, imk bet kurią tau patinkančią vietą“. – „Bet, pone, skundikai ateis pas jus ir jums įkyrės. Jei norite, kol išsirinksime vietą, paskirsiu savo sargybinius prie rūmų. Tada niekas nedrįs prie tavęs prasiveržti, ir visiems bus ramiau – ir tau, ir mums“. Karalius sutiko. Tada Mahosadha išstatė savo žmones visur – ant laiptų, apačioje ir viršuje bei prie durų – įsakydama jiems nieko neįleisti.

Ir štai Mahosadha pasiuntė savo žmones į karalienės motinos namus: „Eikit ir elkitės taip, lyg norėtumėt juos nugriauti“. Jie nuėjo ir pradėjo taip daužyti sienas ir vartus, kad nuo jų krito plytos ir molis. Tai pamačiusi karalienė motina išėjo pas juos ir paklausė: „Brangieji, kodėl griunate mano namus?“ – „Mes vykdome pandito Mahosadhi įsakymą, jis nori čia pastatyti rūmus savo karaliui“. – „Jei taip, kodėl reikia griauti? Gyvenkit čia.“ – „Mūsų karalius turi didelę palydą – šie namai jam netiks. Mes jam pastatysime kitą, didesnę“. – „Tu nežinai, kas aš tokia? Aš esu karaliaus motina! Eisiu pas sūnų ir paklausių, ką tai reiškia“. – „Mes griuname namus su karaliaus žinia. Pabandyk mums sutrukdyti“. Ji supykusi pasakė: „Aš rasiu tau teisybę“ – ir nuėjo į rūmus. Bet ten jos neįleido. „Aš esu karaliaus motina“, – pakartojo ji, ir jie į tai atsakė: „Mes tai žinome, bet karalius įsakė nieko nepraleisti. Eik!“ Neradusi sau apsaugos, ji grįžo į savo namus. Čia vienas darbuotojas sušuko jai: „Ko tu čia nori? Pasitrauk!“ Jis pribėgo prie jos, sugriebė jai už kaklo ir taip stipriai pastūmė, kad ji nukrito. Tada ji pagalvojo: „Aišku, kad karalius tikrai jiems įsakė, kitaip jie nebūtų išdrįsę taip elgtis. Aš eisiu pas išminčių“.

Ji priėjo prie jo ir paklausė: „Sūnau Mahosadha, kodėl tu nori nugriauti mano namą?“ Jis jai neatsakė, bet šalia stovintis vyras perklausė: „Ką tu sakei, ponia?“ – „Panditai, kodėl įsakei sugriauti mano būstą?“ – „Karaliui Vedehei ten bus pastatyti rūmai“. – „Ar tikrai šiame didžiuliam mieste nėra kitos vietos, sūnau? Paimkite iš manęs šimtą tūkstančių ir sklypą“. – „Gera, ponia, mes paliksime jūsų namus. Tik niekam nesakyk, kad davei mums kyšį, o tai ir kiti pradės mus papirkinėti, saugodami savo namus“. – „Sūneli, jei sužinos, kad aš, karaliaus motina, atsipirkau kyšiu, kokia man bus gėda! Žinoma, niekam nesakysiu“. – „Gera“, – sutiko išminčiaus tarnas ir paėmė šimtą tūkstančių. Tada darbininkai nuėjo į Kevatos namus. Jis taip pat puolė pas karalių, bet iš rūmų grįžo nieko nepešęs, o nugara buvo išraižyta rėžiais nuo

bambukinių lazdu. Tada ir jis, nežinodamas kaip išsaugoti savo teises, sumokėjo šimtą tūkstančių. Ir taip, kėsindamiesi į įvairius miesto sklypus ir priimdami kyšius, jie surinko devynis šimtus tūkstančių auksinių monetų.

Tuo tarpu Mahosadha, apėjęs visą miestą, grįžo į rūmus. Karalius paklausė, ar jis pasirinko vietą. „Maharadža, – atsakė jis, – niekas mum neatsako, bet žmonėms liūdna išsiskirti su savo namais. Mums nedera atimti iš jų to, kas jiems brangu. O gavjuto atstumu nuo čia, tarp miesto ir Gangos, yra tinkama vieta, kur galime pastatyti rūmus savo karaliui. Jis, tai išgirdęs, viduje apsidžiaugė. „Mūsų mieste yra gėdingas, – pagalvojo jis. - Ten negali atskirti, kas savas, o kas svetimas. Daug patogiau kovoti už miesto ribų. Už miesto ribų mes juos užpulsime ir visus nužudysime“. Ir karalius pasakė: „Gera, mielas! Statykite toje vietoje, kurią nusižiūrėjote“. - „Maharadža, aš ten statysiu, tik savo žmonėms pasakyk, kad neitų nei malkų, nei lapų, nei ko nors kito. Priešingu atveju tikrai prasidės kivirčiai, ir tai nesuteiks džiaugsmo nei jums, nei mums“. – „Gera, pandite, nieko ten neįleisk“. - „Ir dar, pone, mūsų drambliai mėgsta vandenį ir nuolat jame turškiasi. Taigi, jei upė taps purvina ir miestiečiai pradės skųstis, kad nuo tada, kai čia atėjo Mahosadha, mes nebegalime gerti švaraus vandens, turėsite su tuo susitaikyti“. Karalius atsakė: „Tegul tavo drambliai turškiasi vandenyje“. Ir liepė paskelbti visame mieste mušant barabanus: „Tas iš miestiečių, kuris lįs tenai, kur dirba Mahosadha, sumokės tūkstančio monetų baudą“.

Tada Didysis atsisveikino su karaliumi ir paliko miestą su savo palyda. Pasirinktoje vietoje jis pradėjo statyti naują miestelį, o priešais jį, anapus Gangos, įkūrė kaimą, kurį pavadino Gaggaliu. Ten jis įkurdino dramblius, arklius ir vežimus, karves ir jaučius. Jis uoliai išitraukė iš miesto statybas, visiems rodė, ką daryti, ir, paskirstęs visus darbus, pradėjo statyti požeminę perėją. Įėjimą į didelį požemį jis įrengė Gangos pakrantėje. Ją iškasė šešiasdešimt tūkstančių kareivių. Žemę jie išnešdavo dideliuose odiniuose maišuose ir metė į Gangą, o ten drambliai ją sutrypdavo, o upė dėl to tapo purvina. Uttarapančalos žmonės pradėjo murmėti: „Nuo tada, kai čia atvyko Mahosadha, nebeliko gerti švaraus vandens. Ganga teka purvina. Ką mums dabar daryti?“ Išminčiaus išsiųsti žmonės jiems pasakė, kad tai Mahosadhos drambliai turškiasi Gangoje ir kelia dumblą iš dugno – todėl upė teka purvina. Tuo tarpu požeminėje perėjoje visos šaknys ir akmenys grimzdavo į žemę ir netrukdė darbui – juk Bodhisatvos norai visada pildosi!

Tame naujame mieste taip pat buvo durys, vedančios į mažesnę praėjimą. Jį kasė septyni šimtai žmonių. Jie išnešdavo žemę odiniuose maišuose ir išmesdavo tiesiai mieste, užpildavo vandeniu ir dėjo į sienas arba palikdavo kitiems darbams. Įėjimas į didįjį požemį buvo ten pat mieste; jis užsidarydavo aštuoniolikos uolekčių aukščio durimis. Ir visose duryse ten buvo įrengtas toks įtaisas, kad vos paspaudus vieną kaištį jos užsirakindavo. Didelės požeminės perėjos sienos buvo išmūrytos plytomis ir tinkuotos, iš viršaus apkalta lentomis, lubos sutvirtintos ir nubalintos. Iš viso buvo aštuoniasdešimt didelių durų ir šešiasdešimt keturios mažos, kurios visos užsirakindavo paspaudus vieną kaištį ir atsidarydavo paspaudus kitą. O šonuose driekėsi šimtai poilsio kambarių, taip pat su tokiais įtaisais duryse, kad vienai atsidarius, atsidarydavo kitos, o vienam užsidarius – visos. Ir abiejose pusėse buvo šimtas ir vienas kambarys šimtui vienam kariui, kiekvienas su skirtingų spalvų kilimais, kuriuose buvo plati lova su baltu baldakimu, su prabangia sėdyne prie kiekvienos lovos ir su nuostabaus grožio moters statula, kad reikėjo paliesti jos ranką, kad įsitikintų, jog ji nėra gyva. O ant

požeminės perėjos sienų sumanūs menininkai piešė įvairiausius paveikslus: nuostabųjį Šakrą, Meru kalno šlaitus, jūras ir vandenyną, keturis žemynus, Himalajus, Anavatapta ežerą, Raudonąją plynaukštę⁸⁹, mėnulį ir saulę, Keturių Karalių ir kitų dangaus gyventojų palydą, šešis jausmingi dangus ir kitokias sferas – visa tai buvo galima pamatyti šioje požeminėje perėjoje. Grindys ten buvo išbarstytos baltu smėliu panašiu į sidabrą ir gražiais lotosais dekoruotos lubos. Perėjos šonuose buvo prekybiniai prekystaliai ir visur kabėjo ryškių ir kvapnių gėlių girliandos. Taip tas požemis buvo išpuoštas, panašus į dieviškus Sudharmos rūmus.

O tuo tarpu trys šimtai išminčiaus meistrų pastatė tris šimtus laivų, prikrovė juos paruoštos medžiagos ir atplukdė juos žemyn upe. Kai jie atėjo pas išminčių, jis juos irgi pritraukė prie miesto statybų, liepė laivus paslėpti nuošalioje vietoje, iš kur, jam davus ženklą, būtų galima tuos laivus atgabenti prie upės.

Miestą jie apjuosė grioviu ir pripildė jį vandeniu, apjuosė aštuoniolikos uolekčių aukščio siena su vartais ir bokštu, jame pastatė namus ir rūmus, dramblių pastarus ir kitus namus, iškasė tvenkinius ir su tuo darbai buvo baigti. Visos didelių ir mažų požeminių perėjų ir naujojo miesto statybos buvo baigtos per keturis mėnesius.

Tada Mahosadha pasiuntė pasiuntinį pas savo karalių: atsiet, laikas atvykti. Karalius, gavęs žinią, apsidžiaugė ir su gausia palyda iškeliavo iš savo sostinės. Nustatytu laiku jis pasiekė Gangos krantus. Mahosadha jį pasitiko ir palydėjo jį į savo miestą. Karalius įžengė į naujai pastatytus rūmus, paragavo jam paruoštų patiekalų, trumpam pailsėjo, o vakare išsiuntė pasiuntinį pas karalių Čulani su žinia apie jo atvykimą.

Čulani labai džiaugėsi šia žinia. „Dabar priešas mano rankose“, – pagalvojo jis. „Aš nukirsiu abiem galvas ir gersiu iš pergalės taurės“. Bet jis priėmė pasiuntinį su derama pagarba ir apsimestinai nuoširdžiai pasakė: „Sveikas atvykęs, Vedeha, laimingas tavo atvykimas! Kai žvaigždžių padėtis leis, aš tau atiduosiu savo dukrą auksiniais drabužiais ir su vergių palyda“.

Pasiuntinys grįžo ir pranešė Vedehai: „Pone, jis prašo tavęs palaukti, kol žvaigždžių padėtis bus palanki vestuvėms, tada jis nedvejodamas atiduos tau savo dukrą“. – „Laimingas žvaigždžių išsidėstymas yra šiandien!“ paskelbė jis ir su tuo pasiuntė pasiuntinį atgal. Kai karalius Vedeha pamatė žvaigždžių padėtį danguje, nustatydamas laimingą dieną, jis pasiuntė pas Brahmadattą:

„Atiduok man dabar į žmonas nepriekaištingo grožio mergelę
Su auksiniais drabužiais ir su vergių palyda“.

O karalius Čulani atsakė:

„Tuoju aš tau atiduosiu nepriekaištingo grožio mergelę
Su auksiniais drabužiais ir su vergių palyda“.

Bet kartodamas: „Štai aš ją atsiųsiu tau! Tuo pat atsiųsiu“, – jis melavo ir tik vilkino laiką, o pats šimtui vienam karaliui pranešė: „Ruoškitės mūšiui ir išžygiuokite su aštuoniolika pulkų. Pagaliau nukirsime galvas abiem savo priešams ir švęsime pergalę!“ Jis paliko karalienę Talatą, savo motiną, karalienę Nandą, savo vyriausiąją žmoną, sūnų Pančalačandą ir dukterį Pančalačandį su visa moteriška palyda, o pats išžygiavo.

⁸⁹ *Raudonoji plynaukštė* supa Anavataptos ežerą.

Tuo metu Bodhisatva labai iškilmingai sutiko kariuomenę, kuri atvyko su karaliumi Vedeha. Kariai gėrė daug vyno, valgė žuvį ir mėsą, o kai kurie iš karto nuėjo ilsėtis, pavargę nuo ilgos kelionės. Tuo tarpu karalius Vedeha su Senaka ir kitais panditais sėdėjo su dvariškiais išpuoštoje rūmų terasoje. Būtent tada karalius Čulani apgulė miestą. Apšvietę apylinkes šimtais tūkstančių fakelų, jo kariai aplink tą miestą suformavo keturis žiedus, laukdami tik aušros puolimui.

Sužinojęs apie tai Didysis, sukvietė tris šimtus savo kareivių ir įsakė: „Eikite mažuoju perėjimu po žeme ir suimkite karaliaus motiną, jo pagrindinę žmoną, sūnų ir dukrą. Nuveskite juos į didelę požeminę perėją, bet neišleiskite iš jos ir saugokite juos ten, kol atvyksime. Kai atvyksime, išveskite juos iš ten į didžiąją įėjimo salę. Vykdydami įsakymą kareiviai perėjo per nedidelę požeminę perėją, pakėlė grindis po Čulani rūmų laiptais, sučiupo stovinčius ten sargybinius ir prie laiptų, ir viršuje, ir terasoje, ir visi kupriai ir kiti karališkieji tarnai buvo surišti, užčiauptos jų burnos, ir jie buvo pasislėpti nuošaliuose vietose. Tada jie suvalgė karališkus patiekalus, o tai, kas liko, išmetė, o po to pakilo į viršutines patalpas.

Tuo tarpu karalienė Talata, žinodama, kad visko gali nutikti, pasikvietė karalienę Nandą ir prinčą su princese, ir jie visi susirinko į vieną miegamąjį. Išminčiaus kariai priėjo prie durų ir pašaukė. Karalienė Talata išėjo iš savo kambarių: „Ko jūs norite, brangieji?“ — „Ponia, mūsų karalius sunaikino Vedehą ir Mahosadhą. Dabar jis tapo visos Džambudvipos valdovu ir puotauja su didele pompastika su šimtu vienu karaliumi, o mus čia atsiuntė jūsų keturių.

Jie nusileido laiptais, o kareiviai vedė karalienes, prinčą ir princesę į požeminę perėją. „Kiek laiko mes čia gyvename, – stebėjosi jie, – bet mes niekada anksčiau nebuvome eję šiuo keliu“. - „Iprastomis dienomis šiuo keliu nevaikštoma, – atsakė jie, – tai tik šventėms. Šiandien yra šventė, todėl karalius įsakė jus atvesti šiuo keliu“. Jie patikėjo. Vieni kareiviai palydėjo juos toliau, o kiti grįžo į rūmus, išlaužė įėjimą į išdą ir išnešė iš ten karališkąsias brangenys, kiek norėjo. Tuo tarpu tas ketvertas buvo įvesti į didelę požeminę perėją ir, matydami jos didybę, vertą dieviškų salių, įsitikino, kad ji tikrai buvo pastatyta jų karaliui. Tada jie buvo nuvesti į perėjos galą, kuris buvo arčiau Gango, ir patalpinti ten į prabangią patalpą. Dalis kareivių liko jų saugoti, kiti nuėjo pranešti Bodhisatvai. Išgirdęs, kad karališkoji šeima jau atvesta, Mahosadha pagalvojo: „Mano didžiausi troškimai išsipildė!“ Džiaugsmingas jis pasirodė prieš savo karalių. O jis, aistros kamuojamas, galvojo tik apie vieną: „Dabar jis atsiųs pas mane savo dukrą! Tuoju atsiųs!“ Atsikėles iš lovos, jis priėjo prie lango ir pamatė, kad visą apylinkę apšviečia tūkstančiai fakelų ir uolų, apsuptų nesuskaičiuojamos kariuomenės. „Kas tai?“ - sušuko jis išsigandęs ir, atsigręžęs į panditus, pasakė: - „Aplinkui drambliai ir arkliai, vežimai ir ginkluoti pėstininkai, dega fakelai, apšviečiantys viską aplinkui, ką tai reiškia, išminčiai?“

Senaka atsakė: „Nesijaudink, Maharadžai. Kodėl tiek daug fakelų? Manau, kad karalius Brahmadatta atėjo tau padovanoti savo dukters“. Ir Pukkusa pasakė: „Jis tikrai nori parodyti tau pagarbą. Tavo garbei jis čia atvyko su gausia palyda ir sargybiniais“. Ir kiti panditai, kiekvienas iš jų pasakė karaliui, ką patys sugalvojo. Tada karalių pasiekė komandos žodžiai: „Būriui čia stovėti! Čia pastatykite sargybinius, stebėkite!“ Ir, pamatęs ginkluotus karius, mirtinai išsigandęs, tarė, norėdamas išgirsti Didžiojo nuomonę:

„Aplinkui drambliai ir arkliai, vežimai ir ginkluoti pėstininkai, dega fakelai, apšviesdami apylinkes – kas bus toliau, o išminčiai?“

Mahosadha pagalvojo: „Pirmiausia turiu šiek tiek išgąsdinti šį kvailį, o tada aš parodysiu jam savo jėgą ir paguosiu jį“. Ir jis pasakė: „Čulani saugo tave, o Maharadžai, su didele armija. Brahmadatta jus apgavo. Jis nužudys tave ryte“.

Išgirdę šiuos žodžius, visi siaubingai išsigando. Karaliui suspaudė gerklę, išdžiūvo burna, jis drebėjo tarsį karščiuodamas. Mirtinai išsigandęs, jis gailiai ištare tarė:

„Širdį suspaudė, burna išdžiūvo,
Kaip deginantis karštis, taip baimė degina mane.
Kalvėje dega ugnis, bet iš lauko nesimato -
Taip mano širdis dega, bet niekas nemato!“

Išgirdęs jo dejonę, Mahosadha pagalvojo: „Kitu metu tas kvailys man nepaklustų, turiu jį dar labiau išgąsdinti. Ir jis pasakė:

„Buvai neatsargus ir neklausė patarimų; dabar patarėjai turi tave išgelbėti, o kšatrijai. Aistringas karalius, nepaisęs išmintingųjų patarimų, yra kaip elnias, pakliuvęs į spąstus... Negarbingas žmogus, o karaliau, panašus į gyvatę, sušildytai ant krūtinės. Išmintingas žmogus su juo nesusidraugaus – nesitikėk gero iš pikto žmogaus. Bet jei sutinki tokį malonų, gerai išauklėtą žmogų, kurį išmintingas pavadins draugu - draugystė reikalinga tik su geru žmogumi“.

Paskui, kad karalius suprastų, jog su tuo, kurį jis pavadino savo sūnumi, negalima taip elgtis, išminčius priminė anksčiau pasakytus žodžius:

„Tu buvai kvailas, buvai tikrai kurčias ir kvailas,
Kai nusprendė klausti manęs patarimo.
Na, ar aš galiu spręsti apie didelius darbus,
Užaugęs prie arklo rankenos?“

Ir Mahosadha pakartojo karaliaus žodžius: „Už apykaklės jį ir kuo toliau nuo mano nuosavybės tą, kuris planuoja trukdyti mano laimei“, po to tęsė: „Maharadža, kur jau čia man, paprasto žmogaus sūnui išmanyti reikalus, kuriuos išmano Senaka ir kiti panditai?, tai ne mano protui suprasti, aš suprantu tik žemus amatus, o tai suprasti gali tik Senaka ir į jį panašūs. Tegul šie išmintingi ponai jus išgelbės

dabar iš aštuoniolikos miestų apgulusių pulkų. Ir liepk mane paimti už sprando ir išmesti. Ko galima iš manęs tikėtis?“ Taip negailestingai jis priekaištavo karaliui. Jis klausėsi jo ir mąstė: „Išminčius primena mano neapgalvotumą, bet jau tada pats numatė gresiantį pavojų. Todėl jis man taip žiauriai priekaištuoja. Tačiau negali būti, kad jis visą šį laiką nieko nedarė. Tikrai jis jau pasirūpino mūsų išgelbėjimu. Ir jis atsakė: „Mahosadha, pasigailėk! Išmintingieji nepriekaištuoja praeitimi. Kodėl tu badai mane kaip nepaklusnų arkli smaigalu? Tu mane paguosk. Kokia prasmė priekaištauti?“

Didysis pagalvojo: „Karalius yra tiesiog kvailas ir aklas, jis nemoka vertinti žmonių. Aš dar šiek tiek pakankinsiu jį, paskui padėsiu“, ir pasakė:

„Sunku ką nors padaryti, kšatrijai, laikas prarastas.
Aš negaliu tavęs išgelbėti, gelbėkis pats, kaip žinai.
Yra stebuklingų dramblių, kurie skraido dangumi, -
Kas tokį suras, tikriausiai galės išskristi.
Yra stebuklingų arklių, kurie skraido dangumi, -
Kas tokį suras, tikriausiai galės išskristi.“

Yra stebuklingų paukščių, kurie skraido dangumi, -
Kas tokį suras, tikriausiai galės išskristi.
Yra jakhų, burtininkų, kurie skraido dangumi, -
Kas tokį suras, tikriausiai galės išskristi.
Sunku ką nors padaryti, kšatrija, laiką praleidome.
Aš negaliu tavęs išgelbėti, aš neskraidau danguje“.

Tai išgirdęs, karalius suakmenėjo. Ir Senaka pagalvojo: „Niekas, išskyrus išminčių, negali išgelbėti nei karaliaus, nei mūsų. O karalius išsigąsdintas jo kalbų neprakalba. Reikės man jo prašyti“. Ir jis kreipėsi į išminčių tokiais žodžiais:

„Krantui dingus iš akių,
skęstant audringoje jūroje,
Pajutus dugną po kojomis,
vėl atgaunama viltis.
Karaliui ir mums, nelaimingiesiems,
tu, Mahosadha, ramstis!
Tu esi geriausias iš patarėjų
taigi gelbėk mus nuo nelaimės!“

Didysis jam priekaištingai atsakė:

„Sunku ką nors padaryti, iš tikrųjų laikas prarastas.
Aš nebegaliu jo jau išgelbėti, tu pabandyk pats, pandite“.

Suglumęs ir mirtinai išsigądęs karalius nedrįso kreiptis į Mahosadhą ir paklausė Senakos, tikėdamasis, kad bent jis ką nors sugalvos:

„Išgirsk mano žodį:
ar matai siaubingą grėsmę?
Senaka, ką daryti toliau
noriu išgirsti iš tavęs“.

Senaka pagalvojo: „Karalius padarys viską, kad išsigelbėtų. Ar tai geras dalykas, ar bloga mintis, aš jam vis tiek pasakysiu. Ir jis pasakė:

„Uždegkime rūmų duris,
paskui paimsime peilius
Ir nudursime vienas kitą
kuo greičiau pasitraukime iš gyvenimo
Kad neperduotų Brahmadattai
mūsų kankinimams prieš mirtį“.

Karalius nebuvo patenkintas jo kalba. „Geriau tu sau su žmona ir vaikais tokį laidotuvių laužą užsikurk“, – pagalvojo jis ir atsigręžė į Pukkusą, o paskui į kitus. Tačiau jie taip pat nieko gudraus nesugalvojo ir atsakydavo tik tai, kas šaudavo į galvą.

„Išgirsk mano žodį:
ar matai siaubingą grėsmę?
Pukkusa, ką daryti toliau
noriu išgirsti iš tavęs“. —

„Paimkime nuodus ir mirkime,

kuo greičiau pasitraukime iš gyvenimo
Kad neperduotų Brahmadattai
mūsų kankinimams prieš mirtį“.

„Išgirsk mano žodį:
ar matai siaubingą grėsmę?
Ką darysime, Kavinda,
noriu išgirsti iš tavęs“. —

„Kiškime galvas į kilpą
arba nušokime nuo bokšto,
Kad neperduotų Brahmadattai
mūsų kankinimams prieš mirtį“.

„Išgirsk mano žodį:
ar matai siaubingą grėsmę?
Ką darysime, Devinda,
noriu išgirsti iš tavęs“. —

„Uždekime rūmų duris,
paskui paimsime peilius
Ir mes iš karto nužudysime vienas kitą
kuo greičiau pasitraukime iš gyvenimo.
Aš negaliu tavęs išgelbėti.
Štai Mahosadha galėtų tai padaryti“.

Tai sakydamas Devinda pagalvojo: „Ką daro karalius? Kai šalia gaisras, jis pučia į jonvabalį! Niekas negali mūsų išgelbėti, išskyrus Mahosadha, o karalius, užuot klausęs jo patarimo, kreipiasi į mus! Ir ką mes žinome?“ Ir, nematydamas išeities, jis, kartodamas Senakio žodžius, pagyrė Didįjį sakydamas:

„Štai sprendimas, maharadža:
mes kreipsimės į išminčių;
Na, o jei negalės
nė Mahosadha išgelbėti mus,
Vadinasi Senaki patarimu
turėsime pasekti“.

Tai išgirdęs, karalius prisiminė, kaip blogai anksčiau kalbėjo su Mahosadha, ir, nedrįsdamas tiesiai į jį kreiptis, ėmė garsiai skųstis, kad tas išgirstų:

„Kaip nevykėlis, veltui ieškojęs figmedyje sulčių,
Taip pat veltui mes neviltyje ieškome išeities.
Kaip tie, kuriems nepavyko iš šilkmedžio išspausti sulčių,
Taip pat veltui mes neviltyje ieškome išeities.
Kaip drambliai bevandenėje dykumoje, taip mes kankinamės apgulti.
Matau: mane supa niekingi žmonės, neišmanėliai.

Širdis sustojo, mano burna išdžiūvo,
Kaip nusideginusį kankina drebulys, taip baimė degina mane.
Kalvėje dega ugnis, bet iš lauko nesimato -
Taigi mano širdis dega, bet niekas nemato!“

Tai išgirdęs išminčius pagalvojo: „Karalius tikrai kankinasi, jei aš jo nepaguosiu, jam gali plyšti širdis ir jis mirs“. Ir jis jį paguodė. Tada, matydamas tokį prislėgtą karalių Vedeha, išmintingas Mahosadha pasakė tokius žodžius:

„Nebijok, maharadža, nebijok, vade,
Išgelbėsiu tave kaip Mėnulį iš piktojo Rahu nasrų.
Nebijok, maharadža, nebijok, vade,
Išgelbėsiu tave kaip Saulę iš piktojo Rahu nasrų.
Nebijok, maharadža, nebijok, vade,
Išgelbėsiu tave kaip dramblių iš klampios pelkės.
Nebijok, maharadža, nebijok, vade,
Išgelbėsiu tave kaip krepšyje įstrigusią gyvatę.
Nebijok, maharadža, nebijok, vade,
Išgelbėsiu kaip žuvį, pakliuvusią į tinklą.
Nebijok, maharadža, nebijok, vade,
Išsaugosiu tave ir kariuomenę, arklius ir kovos vežimus.
Nebijok, maharadža, nebijok, vade,
Šalin, kaip varnų pulkus, išvarysiu panchalas.
Kam tarnauja išmintis, nereikalingas patarėjas,
Kada jis tavęs išvaduos iš šių nelaimių?“

Ši kalba karalių nuramino – jis suprato, kad yra išgelbėtas. Ir visus padaršino Bodhisatva balsu panašiu į liūto riaumojimą. Senaka jo paklausė: „O, pandite, koku keliu tu mus iš čia išvesi?“ - „Išpuošta požemine perėja. Būkite pasiruošę“, – atsakė jis ir davė įsakymą kareiviams:

„Eikite, žmonės, atidarykite slaptą išėjimą.
Vedekha su artimaisiais išeis per požeminę perėją“.

Kariai atvėrė duris į požeminę perėją, kuris spindėjo kaip dieviškas kambarys. Išgirdę įsakymą, išminčiaus tarnai pakluso, gudriais užtaisymais atidarė duris. Jie pranešė apie tai Mahosadhai, o jis pasakė karaliui: „Atėjo laikas, mano viešpatie! Nusileisk iš terasos!“ Karalius paliko terasą, o Senaka nusiėmė galvos apdangalą ir atsisegė diržą. Mahosadha paklausė, kodėl jis tai daro, ir jis atsakė: „O išmintingasis, kai lipi į požeminę perėją, tai reikia pasikelti drabužius“. Jis pasakė: „Negalvok, Senaka, kad tau teks šliaužti keturiomis. Jei nori, gali joti ant dramblio – erdviu, aštuoniolikos uolekčių aukščio, plačiomis durimis praėjimu. Gali rengtis kaip nori ir eik prieš karalių“. Ir Mahosadha pasiuntė Senaką priekyje, karalius sekė iš paskos, o pats išminčius ėjo gale, skubindamas tuos, kurie delės, žiūrėdami į požeminės perėjos dekoracijas. Ten buvo paruošta gausiai maisto ir gėrimų, žmonės pakeliui valgė ir gėrė, žiūrėjo į paveikslus ant sienų ir pan., o Mahosadha ėjo iš paskos, ragindamas karalių nedelsti, kai tas sustodavo, apstulbintas požeminės perėjos grožiu, tarsi tai būtų dieviški rūmai.

Išgirdę jų artėjimą, Mahosadhos kariai išvedė Brahmadattos motiną, žmoną, sūnų ir dukrą pasitikti. Pamatę karalių Vedehą ir išminčius, einančius per požemį, jie mirtinai išsigando. „Nėra abejonių mes esame priešų rankose! – sušuko jie. – Tai Mahosadhos kariai atėjo mūsų!“

O Karalius Čulani buvo atidus. Kad Vedeha nepabėgtų, jis atsistojo gavjuto atstumu nuo Gango. Ir naktį jis išgirdo šauksmus – jam pasirodė, kad išgirdo karalienės Nandos balsą. Jis norėjo papasakoti apie tai savo palydai, bet pabijojo, kad iš jo nepasijuoktų, nes iš kur čia gali girdėtis karalienės Nandos balsas. O Mahosadha tuo pačiu metu užkėlė princesę Pančalačandį ant pakylės, padarytos iš sukrautų brangenybių ir surengė sužadėtuvių ceremoniją. „Maharadža, – pasakė jis, – ta, dėl kurios čia atėjai, nuo šiol tegul tampa tavo pagrindine žmona!“

Trys šimtai laivų buvo atplukdyti prie kranto, ir karalius, išėjęs iš požemio, įlipo į išpuošą laivą, o paskui jį buvo atvesti keturi karališkieji belaisviai.

Išėjęs iš požeminės perėjios,
 įlipo Vedeha į laivą,
Ir tuo metu savo karaliui
 Mahosadha nurodė taip:
„Tai tavo uošvis dabar⁹⁰, tai tavo uošvė,
 gerbk ją kaip savo motiną.
Jos sūnumi Pančalačandu
 dabar rūpinkis kaip broliu.
Ir Pančalačandį yra karalienė,
 kurios tu taip norėjai
Dabar tapo tavo žmona
 mylėk ją, vadel!“

„Gera!“, – sutiko karalius. O apie karalienę motiną Didysis nieko nepasakė, nes ji jau buvo sena moteris. Visa tai Bodhisatva pasakė stovėdamas ant kranto. Tačiau karalius, išvengęs didelio pavojaus, nekantravo kuo greičiau išplaukti ir tarė: „Mano sūnau, kodėl tu vis dar ten? Lipk į laivą, kodėl tu stovi ant kranto? Dabar, kai esame išgelbėti, leiskimės greičiau į kelią, Mahosadha!“ Mahosadha jam atsakė: „Pone, man nereikia vykti su tavimi“, ir jis sušuko: „Negaliu aš kaip karinis vadas palikti armiją, o pats gelbėtis! O maharadža, aš išvesiu būrį, kuris liko rūmuose, ir Brahmadatta man nesutrukdytų. Iš mūsų karių, – tęsė išminčius, – dabar kai kurie miega po kelionės sunkumų, kai kurie valgo ir geria, nežinodami, kad išvykstame, o kai kurie per šiuos keturis mėnesius buvo visiškai išsekę nuo darbo. Daug žmonių man padėjo, ir aš negaliu palikti nė vieno likimo valiai. Aš grįšiu ir išvesiu visą tavo kariuomenę, o Brahmadatta negalės man sutrukdyti. O tu, maharadža, nedelsk. Tu niekur neužtruksi – aš pasirūpinau sustojimais kelyje, kur tu galėsi pakeisti pavargusius dramblius ir arklius ir greitai pasieksi Mithilą“. Tada karalius paklausė: „Kaip tu gali atsilaikyti prieš didelę kariuomenę turėdamas mažą? Stiprus tikriausiai nugalės silpną, o išmintingasis“ Į tai Bodhisatva atsakė: „Su maža kariuomene patarėjas nugalės kariuomenę, praradusią patarėjus.

⁹⁰ Uošvis čia yra jaunesnysis karaliaus Vedehos nuotakos brolis, tai yra jo būsimas svainis. Pagal senovės indėnų papročius, nesant uošvio (karaliaus Chulani), jis tarsi jį pakeitė.

Karalius gali ir daugybę karalių nugalėti, kaip tekanti saulė tamsą“. Pasakęs tai, Didysis atsisveikino su karaliumi ir palinkėjo gero kelio: „Keliaukite“

Karalius, suprasdamas, kad tai išminčius išplėšė jį iš priešo rankų, kad tik su jo pagalba surado princesę ir jo dėka išsipildė jo širdies troškimas, kreipėsi į Senaką ir taip išgyrė Bodhisatvos dorybes:

„Didelę laimę, o Senaka,
suteikia bendrystė su išminčiumi!
Kaip paukščius, besikankinančius ankštame narve,
kaip žuvį, pakliuvusią į tinklą
Taip dabar Mahosadha išgelbėjo,
išlaisvino mus iš priešo nelaisvės“.

Senaka taip pat atsakė pagyrimais:

„Taip visada būna, maharadža,
išmintingieji atneša mums laimę!
Kaip paukščius, besikankinančius ankštame narve,
kaip žuvį, pakliuvusią į tinklą
Taip dabar Mahosadha išgelbėjo,
išlaisvino mus iš priešo nelaisvės“.

Karalius Vedeha, daugiau nedelsdamas, perplaukė upę ir jodžanos atstumu nuo jos pasiekė fortą, kurį jam pastatė Mahosadha. Išminčiaus žmonės ten davė keliautojams dramblių, arklių ir aprūpino maistu. Karalius paliko čia pavargusius dramblius ir arklius, pasiėmė pailsėjusius ir su svita iškeliavo į kitą įtvirtinimą. Tokiu būdu per vieną dieną jie įveikė šimtą jodžanų ir kitą dieną atvyko į Mithilą.

O Mahosadha tuo tarpu grįžo prie požeminės perėjos durų. Jis nusiėmė kardą ir užkasė jį prie įėjimo į smėlį, o pats grįžo į miestą požeminiu perėjimu. Ten jis išsimaudė kvepiančiame vandenyje, paragavo skanaus maisto ir atsigulė į prabangią lovą, džiaugdamasis, kad išsipildė jo puoselėjami troškimai.

Kai praėjo naktis, karalius Čulani įsakė savo kariuomenei judėti į miestą.

Galingasis Čulanija visą naktį saugojo apgultuosius.
Auštant jis su kariuomene priartėjo prie Upakari⁹¹.
Sėdėdamas ant šešiasdešimties metų galingo dramblio,
Čulanija pašaukė karius. Galingas Pančalos karalius.
Su spindinčiais brangiais šarvais ir su kardu dešinėje,
Vadas kreipėsi į savo nesusukačiuojamus pulkus.
Ir prieš akis matėsi toks vaizdas:
Ir kovotojai ant dramblių, ir varovai judėjo, ir kovos vežimai.
Sumanūs lankininkai, narsūs kariai veržėsi į miestą.

Ir karalius įsakė paimti Vedehą gyvą. Jis pasakė: „Pasiųskite galingus šešiasdešimties metų dramblius

Kad sulygintų su žeme miestą, kurį pastatė Vedehai,
Tegul sparčios strėlės kaip paukščiai skrenda debesimis,

⁹¹ Miestas, kurį pastatė Mahosadha.

Nepralėkdamos tuščiai, pataikydamos ir laužydamos kaulus.
 Herojai tegul drąsiai eina su spindinčiais šarvais,
 Pasiruošę be baimės kovoje priešintis drambliui.
 Tegul visur blizga alyvuotos ietys,
 Kaip šimtai ryškių žvaigždžių, mirksinčių naktiniame danguje.
 Kai ginkluoti, apsirengę šarvais,
 Tokie kariai rinkiuotėje eis pulti,
 Kur gali dingti karalius Vedeha, jei jis nėra paukštis?
 Čia yra trisdešimt devyni tūkstančiai atrinktų karių,
 Geriausi iš karių – nėra jiems lygių mūšyje!
 Šešiasdešimties metų drambliai, patyrę, dideli,
 Turtingai išpuošti, ant jų nugarų joja princai.
 Jie apsirengę auksu, su ryškiais brangiais šarvais,
 Kaip Nandanoje dievų sūnūs, jie puikuoja ant dramblių.
 Ant tamsiai raudonų diržų lygiuose paausotuose makštyse
 Blizga, ištepti, šamo spalvos,
 Galingų karių kardai, aštriai išgalasti
 Iš puikaus plieno ir gerai padaryti, -
 Rankose, kurios gali smogti ir atsikirsti smūgiams,
 Jie švyti tarsi žaibas žaibuojantis tarp dangaus debesų.
 Kariai, kurie puikiai valdo kardą ir skydą,
 Dramblius vedantys į kovą po vėliavų baldakimu,
 Kai jie iš visur prisiartins, kur tada išsigelbėsi?
 Nematau, koku keliu tu gali eiti į Mithilą!

Taip Čulani grasino Vedehai, įsitikinęs, kad jis jau yra jo rankose. Varydamas savo dramblį deimantiniu dygliu, jis kreipėsi į kariuomenę: „Griebkite, muškite, kirskite!“ - ir kaip potvynis jo būriai priartėjo prie Upakari miesto. Tačiau tuo pat metu viskam pasiruošę Didžiojo šnipai nepastebimai jį apsupo.

Mahosadha gi pakilo iš savo puikios lovos, susitvarkė ir po rytinio valgio užsidėjo prabangią aprangą. Jis apsiliko Benareso drabužius, vertus šimto tūkstančių karšapanų, užsimetė per petį raudoną apsiaustą, apsiavė auksinius sandalus; į rankas paėmė lazda, papuoštą septyniais brangakmeniais. Lydimas gražiai apsirengusių tarnaičių, panašių į dangaus mergeles, kurios jį vedino jako uodegos vėduoklėmis, Mahosadha išėjo į papuoštą terasą, atidarė langą ir, karaliaus Čulani akivaizdoje pradėjo žingsniuoti pirmyn ir atgal terasa, didingas kaip Šakra, dievų valdovas.

Karalius Čulani, pamatęs šį spindesį, pametė galvą. „Turime nedelsdami paimti jį į nelaisvę“, – nusprendė jis ir dar greičiau pradėjo varyti savo dramblį. „Jis skuba čia, įsitikinęs, kad dabar paims Vedehą į nelaisvę, – pagalvojo išminčius. – Jis nežino, kad mūsų karalius jau iš čia išvyko ir pasiėmė su savimi jo šeimą. Parodysiu jam savo veidą kaip auksinį veidrodį ir kalbėsiu su juo“. Ir, stovėdamas prie lango, jis atsisuko į karalių ir savo švelniu balsu pasakė: „Ko tu taip skubiai varai dramblį? Atrodai labai patenkintas savimi ir esi tikras, kad pasiseks. Nagi nuleisk lanką ir paslėpk strėlę savo dėkle“. Išgirdęs šiuos žodžius, karalius pagalvojo: „Paprasto žmogaus sūnus tyčiojasi iš manęs. Palauk, tu nežinai, ką aš tau šiandien padarysiu!“

Ir jis pasakė grasindamas: „Tavo veidas džiaugsmingas, su šypsena tu pasakai žodį. Žinok, kad savo mirties valandą tu pasirodei prieš mane!“

O kol jie kalbėjosi, visa didžiulė Čalani armija pamatė Bodhisatvos didybę. „Mūsų karalius kalbasi su panditu Mahosadha, paklauskime, apie ką jie kalba“, ir kareiviai pradėjo artėti link karaliaus. Tuo tarpu išminčius jam atsakė taip: „Aš esu išmintingas Mahosadha, tu manęs nepažįsti. Aš neleisiu tau manęs nužudyti. Jūsų planas žlugo ir išėjo ne taip, kaip jūs su Kevatta planavote, o išėjo taip, apie ką kalbėjote, bet neketinote įgyvendinti. Tavo grasinimai veltui, karaliau, tavo planas sugriautas, kšatrijau! Tu nebepavysi Vedehos kaip žirgo nepavys nukriošęs arklys. Vakar jis išplaukė su savo palyda už Gangos. Kaip varnui nepagauti žąsų karaliaus taip tu negali jo sučiupti. Ir išminčius, kaip bebaimis liūtas, ištare:

„Šakalai, matydami kimšuko gėles nakties prieblandoje,
Palaikę juos mėsos gabalais, kaip niekšai būriuojasi.
Bet naktis praeis, ateis diena ir saulės spindulių šviesoje
Nenaudėliai pamatys gėles ir supras savo klaidą.
Taigi jūs, apgulę Vedehą, pagaliau suprasite klaidą
Ir supykę nuo miesto nueisite be nieko, kaip šakalas nuo gėlių“.

Karalius, išgirdęs šią bebaime kalbą, pagalvojo: „Seniūno sūnus toks drąsus savo kalbose. Vadinasi Vedeha pabėgo, dėl to nėra jokių abejonių.“ Jo pyktis neturėjo ribų. Kartą dėl šio paprasto žmogaus sūnus aš likau plikas, - pagalvojo jis. - Dabar jis padėjo mano priešui, kuris jau beveik buvo mano rankose, pabėgti! Tikrai, jis man padarė tiek daug žalos, kad dabar - tik duok man laiko - priversiu jį sumokėti už du!“ Ir jis davė tokius nurodymus:

Nukirskite jam ir rankas, ir kojas,
nupjaukit ir ausis, ir nosį,
Nedorėliui, kuris išūlia išplėšė man iš rankų
Vedehu, mano priešą!
Nupjaukite mėsą nuo jo kaulų, iškepkite,
paskui suvėrę ant iešmo
Nedorėliui, kuris drąsiai išplėšė man iš rankų
Vedehu, mano priešą!
Kaip odą nuplėštą nuo jaučio,
paskui išskleidžia ant žemės
Kaip liūto ar tigro nuplėštą odą
ant kuolų ištempia,
Taip ir jam nulupkite odą, paskleiskite ją!
Daug kartų perversiu ietimi
Nedorėlį, kuris drąsiai išplėšė man iš rankų
Vedehu, mano priešą!

Tai išgirdęs Didysis nusišypsojo. „Brahmadatta nežino, kad aš išsiunčiau jo karalienę ir visą jo šeimą į Mithilą- pagalvojo jis sau. - Tačiau apimtas įniršio jis gali perverti mane strėle, gali padaryti viską, kas tik šauna į galvą. Nugalėsiu jį liūdna žinia – tegul palinksta jis ant savo dramblio, kankinamas širdies kančių. Ir jis pasakė:

„Kai tu man nupjausi rankas ir kojas, nukirsi ausis, nosį...
Vedeha padarys tą patį su Pančalačandi.

Kai nupjausi man rankas ir kojas, ausis, nosį,
Vedeha padarys tą patį su Pančalačandi.
Kai nupjausi man rankas ir kojas, ausis, nosį,
Vedeha tą patį padarys su karaliene Nanda.
Kai nupjausi man rankas ir kojas, ausis, nosį,
Vedeha padarys tą patį su tavo šeima.
Kai nupjausi mėsą nuo mano kaulų ir kepsi ant iešmo,
Vedeha padarys tą patį su tavo šeima.
Kai tu man nulupsi odą ir išbadysi su ietimi,
Vedeha padarys tą patį su tavo šeima -
Taip mes su Vedeha jau seniai sutarėme.
Kaip skydas, sumaniai iš šimto odų padarytas,
Perveriančių strėlių patikimai atlaiko smūgi,
Taip nuo Vedechos nukreipiau visas nelaimes,
Kaip strėles – skydas, taip tavo, karaliau, atmušau intrigas.

Karalius, išgirdęs Mahosadhos žodžius, pagalvojo: „Apie ką kalba paprasto žmogaus sūnus? Kaip gali būti, kad Vedeha pasielgtų su mano šeima taip, kaip aš su juo? Jis nežino, kad mano šeima dabar laikoma saugioje vietoje, ir išsigandęs šneka nesąmones, kad atidėtų atsiskaitymo valandą. Aš netikiu tuo, ką jis sako“. Mahosadha atspėjo, apie ką jis galvoja, ir pasakė: „Eik ir pažiūrėk, o Maharadža, tavo tuščiuose namuose nėra nei žmonos, nei motinos, nei tavo vaikų, o kšatrijų. Požeminiu perėjimu jie seniai jau išvežti kaip belaisviai pas Vedehą“.

„Išminčius kalba taip užtikrintai, pagalvojo karalius. – O juk naktį tikrai girdėjau karalienės Nandos balsą prie Gango. Šis žmogus yra su didele išmintimi. Galbūt jis sako tiesą“. Sielvartas jį užvaldė, bet jis susilaikė. Nerodydamas jokio ženklo, jis pasikvietė vieną iš savo patarėjų ir nusiuntė patikrinti, ką pasakė išminčius: „Eik į mano rūmus ir sužinok, ar jis kalbėjo tiesą, ar melą“.

Pasiuntinys su būriu išvyko į pančalų sostinę. Atidaręs vidinių rūmų patalpų duris ir įėjęs ten, jis rado surištus rankomis ir kojomis, užkimštom burnom, ant kabliukų sienose kabančius sargus, o su jais kuprotus, nykštukus ir visokius kitus tarnus. Ir pamatė, kad indai sudaužyti ir išmėtyti ant grindų, išdo durys išlaužtos ir išplėšta, o miegamojo durys taip pat atviros ir po jį vaikšto varnos, iskrendančios pro atvirus langus, tarsi tai būtų kaimas ar gyventojų apleistos kapinės. Radęs rūmus tokios apgailėtinos būklės, patarėjas grįžo pas karalių ir pranešė: „Viskas taip, o Maharadža, kaip sakė Mahosadha: tavo rūmai tušti, tai tarsi apleistas kaimas, kuriame gyvena varnos“.

Karalius pašiurpo, apimtas sielvarto, sužinojęs, kad jo artimieji dingę. „Šią bėdą man atnešė seniūno sūnus! – pagalvojo jis, ir jį apėmė toks pyktis, koks būna pas gyvatę, kuriai buvo smogta lazda. Pamatęs tai jo veide, Bodhisatva pagalvojo: „Šis karalius išlepintas šlovės. Jame gali prabilti kario pasididžiavimas, o pykčio galioje jis, pamiršęs artimuosius, gali mane užpulti. Priminsiu jam, kokia graži yra karalienė Nanda, ir apibūdinsiu ją taip, lyg jis niekada jos nebūtų matęs. Tada jis supras, kad nužudęs mane, praras šį lobį amžiams, ir iš meilės žmonai manęs pasigailės. Saugumo sumetimais likdamas terasoje, Mahosadha iš po raudono

apsiausto iškišo auksais papuoštus pirštus ir, rodydamas į tą pusę, kuriuo karalienė buvo nuėjusi, jis taip apibūdino jos grožį:

„Štai ji, o Maharadža, ta gražuolė,
Kurios lieknas stotas, kurios balsas skamba kaip gulbės giesmė.
Nuvežta ten, o Maharadža, ta gražuolė
Su tamsia oda, elegantiška, apsirengusi šilku.
Ant suknelės - brangakmeniai ir auksas,
Burna – gėlės, akys – balandžiai, pėda laku papuošta.
Kilniosios garbanos, tamsios ir ilgos,
Kūnas lieknas kaip lianos ar aukos aukuras,
Kilniosios žvilgsnis atrodo kaip žiemos liepsna,
Ji kaip upė, tekanti tarp uolų ir nendrių,
Ne aukšta ir ne žema, stori ir gražūs plaukai,
Ji visa nuostabi – klubai, krūtys, kaip timbaru vaisiai“.

Taip Mahosadha apibūdino jos grožį, ir karaliui atrodė, kad jis niekada jos nebuvo matęs. Ir jame pabudo didžiulė meilė. Tą meilės pabudimą pamatė Didysis ir pasakė: „Taigi tu džiaugsies Nandos mirtimi, laimingasis. Kartu su Nanda keliausiu į Jamos karalystę!“ Didysis gyrė Nandą, o ne ką nors kitą, todėl: niekas nėra brangesnis vyrui už mylimą žmoną. Mahosadha prisiminė motiną, sūnų ir dukrą, bet gyrė tik žmoną. Jei jis būtų gyres motiną, karalius būtų pamanęs, kad tai tik iš pagarbos jos amžiui, bet kada gudrusis Mahosadha saldžiai apdainavo Nandos grožį, ji tarsi pasirodė prieš karaliaus akis. „Niekas, išskyrus Mahosadą, negrąžins man žmonos“, – pagalvojo karalius, ir jį apėmė liūdesys. Didysis jam pasakė: „Neliūdėk, Maharadža. Tavo karalienė ir sūnus grįš pas tave, grįš ir motina. Tam yra viena sąlyga – paleisk mane. Nusiramink, o viešpatie“. Taip jis paguodė karalių.

O karalius pagalvojo: „Buvau toks apdairus, rūpinausi savo miesto apsauga, apsupau šį Upakari miestelį su didžiule armija, bet išminčius sugebėjo pagrobti mano karalienę, sūnų ir motiną iš akyrai saugomų rūmų ir perduoti juos Vedehai! Kol mes buvome apgulę šį miestelį, jis sugebėjo išvesti Vedehą iš čia su armija, drambliais ir arkliais taip, kad nė vienas iš mūsų apie tai nesužinojo. Ar jis turi magijos, ar kaip nors žino, kaip atitraukti žmonių akis?“ Ir jis paklausė: „O gal esi išmokęs magijos? Kaip mikliai atitraukei mano akis, kaip išplėsei iš mano rankų Vedehą, mano priešą?“ Į tai Didysis atsakė: „Aš žinau kerėjimo mokslą, Maharadža. Išmintingieji, kurie tai išmano, sunkią valandą išgelbsti save ir kitus nuo bėdų. Ir jis pasakė: „O, Maharadža, burtininkysės mokosi išminčiai, ir išmintingi žmonės visada galės save išsigelbėti. Šaunuoliai man ištikimai tarnauja, kurie žino, kaip judėti, - Vedeha savo sukurtu keliu išvyko į Mithilą“.

Karalius, išklauses tuos žodžius, negalėjo nesuprasti, kad bėgliai pabėgo požeminiu keliu. „Kas čia per išėjimas?“ – pagalvojo jis, ir jis panorė jį pamatyti. Mahosadha atspėjo jo norus ir buvo pasiruošęs juos išpildyti. Jis pakvietė karalių: „Ateik pasižiūrėti, o maharadža, į šį požeminį kelią. Erdvus, šviesus, jis taip meistriškai pastatytas, kad čia gali praeiti ir pėstieji, ir arkliai, ir drambliai, ir vežimai. Pasižiūrėk pats į šį kelią, maharadža. Mano išmintimi jis buvo sumanytas, šviesus, tarsi Mėnulis ir Saulė jame pakiltų, papuoštas, su aštuoniasdešimt didelėmis ir šešiasdešimt keturiomis mažomis durimis, su šimtu vienu miegamuoju ir daugybe

šimtų mažų kambarių. Eik su manimi ir taikiai įeikite į Upakari miestą kartu su kariuomene, valdove“.

Jis įsakė atidaryti vartus, ir Brahmadatta įžengė į miestą su šimtu ir vienu karaliumi savo palydoje. Mahosadha nusileido iš terasos, pasveikino pančalų karalių ir su visa palyda nuvedė jį į požeminę perėją. Kai karalius pamatė šią požeminę perėją, kurios spindesys buvo panašus į dievų miestą, jis pagyrė Bodhisatvą: „Vedehai yra nemenka nauda turėti tokį didelę išminčių kaip tu, Mahosadha! Čia Mahosadha parodė jam šimtą vieną miegamąjį ir duris, kurios visos atsidaro ir užsidaro, kai viena atidaroma ar uždaroma. Apžiūrint požeminę perėją, priekyje ėjo karalius, paskui jį ėjo išminčius, o paskui ten įžengė kariuomenė. Kai išminčius pamatė išeinantį į viršų karalių, jis paspaudė ant rankenos ir uždarė išėjimą, neleisdamas kitiems išeiti. Ir tuojau pat aštuoniasdešimt didelių durų ir šešiasdešimt keturios mažos, šimto vieno miegamojo durys ir šimtų mažų kambarių durys užsidarė vienu metu, ir visur pasidarė tamsu, kaip nežemiškame pasaulyje. Ir visą gausią kariuomenę apėmė baimė.

O Didysis išėjęs iš požeminės perėjos iš smėlio ištraukė kardą, kurį užkasė dieną prieš tai. Jis pašoko aštuoniolika uolekčių nuo žemės ir, nusileidęs sugriebė karalių už rankos ir, grasindamas kardu, sušuko: „Kas valdo visą Džambudvipą? Kam priklauso valdžia?“ Išsigandęs jis atsakė: „Tau, išmintingasis! Pasigailėk manęs!“ - „Nebijok, Maharadžai“, – tarė Mahosadha. „Aš pakėliau kardą ne tam, kad tave nužudyčiau, o tam, kad pamatytum mano išmintį“. Jis atidavė kardą karaliui ir pasakė: „Jei nori mane nužudyti, Maharadža, nužudyk mane dabar šiuo kardu; jei nori pasigailėti, pasigailėk“.- „O išmintingasis, aš pažadu tau gailestingumą, nesijaudink“. Karalius paėmė kardą, ir jie sudarė sąžiningai draugišką sąjungą.

„O, pandite, – tarė Bodhisatvai Brahmadatta, – apdovanotas tokia išmintimi, kodėl neužimi valdžios karalystėje?“ - „Maharadža, jei norėčiau, šiandien užvaldyčiau visos Džambudvipo karalystės ir nužudyčiau jų karalius, bet išminčių tikslas negali būti svetimo turto užgrobimas žmogžudystės kaina“. - „O, išmintingasis, daug žmonių kenčia po žeme nelaisvėje ir negali išeiti. Atidaryk požeminės perėjos duris ir gražink šias minias gyvenimui“. Jis atidarė duris, ir visa požeminė perėja nušvito ryškia šviesa. Padrąsinti visi karaliai su savo kariuomenėmis išėjo į lauką. Ir jie stėjo prieš išminčių, kuris kartu su karaliumi Brahmadatta laukė jų didžiojoje salėje.

Karaliai pasakė: „O išmintingasis, tu padovanojai mums gyvybę. Jei durys į požeminę perėją dar kurį laiką būtų likusios uždarytos, mes visi ten būtume mirę“. – „Ne tik dabar, o maharadžos, bet ir anksčiau teko man išgelbėti jūsų gyvybes“. – „Kada gi, išmintingasis?“ - „Atsiminkite, kai buvo užkariautos visos Džambudvipo karalystės, išskyrus mūsų, jūs atvykote į Uttarapančalos miestą ir susirinkote į parką švęsti pergalės. Ar taip buvo?“ - „Tai buvo, o išmintingasis“.- „Tada šis karalius kartu su Kevatta suplanavo blogą poelgį – jis apnuodijo vyną ir maistą, norėdamas jus sunaikinti. Sužinojęs apie tai, pasiunčiau pas jus savo žmones, kad nemirtumėte pikta mirtimi, jie sudaužė indus ir išgelbėjo jūsų gyvybes, sužlugdė šį planą“.

Sutrikę dvasiškai karaliai kreipėsi į Čulani ir paklausė: „Ar tai tiesa, o maharadža?“ - „Taip, Kevattos patarimu aš taip ir padariau. Išminčių kalbėjo tiesą“. Tada visi puolė dėkoti Mahosadhai: „O išmintingasis, tu buvai mūsų gelbėtojas, tavo rūpesčiu mes išvengėme mirties!“ Ir jie visi pagerbė Bodhisatvą turtingomis dovanomis.

Išminčius atsigrėžė į Brahmadatta ir pasakė: „Neliūdėk, maharadža. Tavo kaltė ta, kad pasirinkai pikta draugą. Prašyk karalių atleidimo“. Brahmadatta pasakė: „Aš tai padariau blogo žmogaus patarimu. Tai mano kaltė, atleiskit. Daugiau niekada taip nepasielgsiu“. Jie jam atleido, prisipažino, ką vienas kitam padarė, ir priėjo prie gero sutarimo. Karalius liepė atnešti daug patiekalų, smilkalų, gėlių ir t. t., ir septynias dienas jie vaišinosi ir linksminosi požeminėje perėjoje.

Tada jie grįžo į Uttarapančalos miestą ir ten pagerbė Mahosadha. Ir karalius Brahmadatta, apsuptas šimto vieno karalių - vasalų atsisėdo dideliame soste. Norėdamas išlaikyti išminčių prie savo rūmų, jis jam pasakė: „Turtus, garbę ir atlyginimą duosiu dvigubą – aš tau duosiu viską: valgyk, gerk ir linksminis. Negrįžk pas Vedeha - ką jis tau duos?“ Bet išminčius atmetė jo pasiūlymą, sakydamas: „Kas dėl pinigų, maharadža, palieka šeimnininką, tas užtrauks gėdą sau ir kitam. Kol gyvensiu, būsiu vienam Vedehai tarnas. Kas dėl pinigų, maharadža, paliks šeimnininką, tas užtrauks gėdą sau ir kitam. Kol Vedeha gyvens, aš gyvenu jo valdose“.

Tada karalius jam tarė: „Bet bent pažadėk, išmintingasis, kad, kai tavo karalius pakils į dievų pasaulį, tu ateisi pas mane“. - „Jei dar gyvas būsiu, ateisiu, maharadža“. Ir karalius septynias dienas su didele garbe laikė Mhosadhą pas save ir, atėjus laikui skirtis, davė daug brangių dovanų:

„Tūkstantį monetų tau duodu
ir aštuonesdešimt kaimų Kaši karalystėje
Ir dar keturis šimtus vergių duodu tau,
dar duodu tau šimtą žmonių.
Pasiimk su savimi visus savo karius
ir keliauk, Mahosadha, laimingai“.

Jis atsakė karaliui: „Nesijaudink dėl savo šeimos, Maharadžai. Kai mano karalius iš čia išvyko, įsakiau jam gerbti karalienę Nandą kaip savo motiną, mylėti Pančalanandą kaip brolį, o tavo dukrą atidaviau jam kaip žmoną, atlikdamas iškilmingą sužadėtuvių ceremoniją. Greitai grąžinsiu tau tavo motiną, žmoną ir sūnų“ -. „Gera, išmintingasis“, – pasakė karalius ir paprašė paimti dukters kraitį: vergų ir vergių, suknelių ir papuošalų, gryno ir spalvoto aukso, brangiai išpuoštų dramblių, arklių, vežimų ir daug visko. „Perduok jai tai“, – tarė jis Mahosadhai, o paskui nurodė dėl kariuomenės: „Tegul duoda jiems dvigubai daugiau dramblių ir žirgų, pamaitina vežimų važnyčiuotojus ir pėstininkus ir duoda vandens kelionei“. Su tuo jis ir išleido išminčių ir išlydėdamas pasakė: „Eik su žirgais, kovos vežimais, drambliais ir pėstininkais, išmintingasis, Vedeha tave pasitiks Mithiloje“.

Taip pagarbiai jis išlydėjo išminčių ir visi jo karaliai – visi šimtas vienas – pagerbė Mahosadhą ir įteikė jam turtingų dovanų. O išminčiaus žmonės, kažkada tai pas juos pasiūsti, dabar prisijungė prie gausios jo palydos ir kartu su ja leidosi į kelią. Pakeliui jis pasiuntė savo žmones rinkti mokesčių iš tų kaimų, kuriuos jam davė Čulani karalius. Ir netrukus jis pasiekė Vedechos karalystę.

O Senaka pastatė sargybinius prie kelių nuo pasienų, kad laiku praneštų, jei karalius Čulani ar kas nors kitas įsiveržtų. Sargybinis jau už trijų jodžanų pamatė artėjant Didįjį ir nuskubėjo į sostinę su žinia: „Artėja Panditas su gausia palyda!“ O karalius, žiūrėdamas pro

langą iš terasos, pamatė didžiulę kariuomenę ir išsigando: „Mahosadhi kariuomenė buvo nedidelė, ar tik ne Čulani ateina?“

Ir jis paklausė: „Iš tolo matyti drambliai ir arkliai, kovos vežimai ir pėstininkai. Didelė kariuomenė grėsmingai žengia į priekį, ką jūs apie tai pasakysite, išminčiai?“ Senaka jam paaiškino: „Didelis džiaugsmas mums pasirodė, o maharadžai, grįžta Mahosadha ir jis atveda armiją!“ Karalius paprieštaravo: „Išminčius turėjo mažai kariuomenės, Senaka, bet štai, pažiūrėk, kiek ateina!“ - "Maharadža, tikriausiai karalius Čulani, patenkintas juo, kaip pagarbos ženkla, padovanojo jam tokią palydą." Tada karalius išsiuntė po miestą šauklus, kurie būgnais skambindami praneštų, kad gatvės turi būti papuoštos išminčiaus sugrįžimo garbei. Miestiečiai įvykdė šį įsakymą, o išminčius su garbe įžengė į miestą ir pasirodė rūmuose. Jis pasveikino karalių, kuris pakilo nuo sosto ir jį apkabino. Vėl atsėdęs į sostą, jis maloniai su juo kalbėjosi ir paklausė: „Kaip tie keturi, kurie paliko kapines, palikę vaiduoklį, palikome tavo Kampilijoje, mes grįžome čia. Bet kaip tu išsigelbėjai? Kokiu būdu, kokiu triuku, kokiomis stebuklingomis priemonėmis?“ Didysis atsakė: „Aš savo tikslą, Vedeha, priešpastačiau priešo tikslui, o savo planą prieš planui. Kaip vandenynas apglėbia Džambudvipą, taip gudrumu aš priešą apsupau iš visų pusių!“

Karalius apsidžiaugė tai išgirdęs. O Mahosadha papasakojo jam apie dovanas, kurias jis gavo iš karaliaus Čulani:

„Jis davė man tūkstantį monetų,
taip pat aštuoniasdešimt kaimų Kašio karalystėje
Ir davė man dar keturis šimtus vergų,
davė dar šimtą žmonių.
Jis kartu su manimi paleido mūsų kariuomenę,
ir aš laimingas grįžau pas tavę“.

Tada karalius, labai patenkintas ir džiaugsmingas, entuziastingai išgyrė Didžiojo dorybes:

„Didelė laimė, o Senaka,
suteikia bendrystę su išminčiais!
Kaip paukščius, besikamuojančius ankštame narve,
kaip žuvį, pakliuvusią į tinklą.
Taip Mahosadha išgelbėjo mus visus,
išlaisvino mus iš priešo nelaisvės“.

Jis liepė mieste mušant būgnus, pranešti: „Tebūnie šventė septynias dienas ir kiekvienas, kuris man atsidavęs, tegul pagerbia išminčių! Tegul skamba timpanai, liutnios, tambūros, tegul dainuoja Magadžio dūdelės ir muša būgnai! Ir patys miestiečiai ir kaimiečiai siekė pagerbti išminčių. Išgirdę apie šį įsakymą, jie su nepaprastu uolumu pakluso.

Ir šeimų motinos, ir jaunos mergelės.
tiek brahmanai, tiek kurtizanės
Atnešė išminčiui ir maisto bei gėrimų
su didžiausiu noru.
Dramblių varovai ir sargybiniai
ir važnyčiotojai, ir pėstininkai
Atnešė išminčiui ir maisto bei gėrimų

su didžiausiu noru.
Ir kaimų, tolimų ir artimų, gyventojai,
mieste susirinkę šventę,
Atnešė išminčiui ir maisto bei gėrimų
su didžiausiu noru.
Atėjo jo pasveikinti
tada džiugios minios.
Mojuodamos ore skarelėmis
ir tūkstantį kartų girdamos.

Šventės pabaigoje Mahosadha, atėjęs pas karalių, pasakė: „Maharadža, karaliaus Čulani motina, žmona ir sūnus turi būti kuo greičiau išsiųsti atgal.“ – „Gerai, mano sūnau, išsiųsk“. Ir išminčius suteikė tiems trimis deramą garbę ir kaip svetingas šeimininkas pagerbė kariuomenę, kuri atėjo su jais. Po to jis išsiuntė atgal karališkąją šeimą ir palydas, lydimas savo žmonių. Ir šimtą žmonių bei keturis šimtus vergų, kuriuos jam davė karalius Brahmadatta, jis išsiuntė atgal kartu su karaliene Nanda, kaip ir svetimą kariuomenę.

Kai jie su visa savo didžiule palyda pasiekė Uttarapančalos miestą, karalius Brahmadatta paklausė savo motinos: „Ar karalius Vedeha su tavimi elgėsi gerai, motule?“ – „Apie ką tu kalbi, mano sūnau? Jis elgėsi su manimi taip, lyg būčiau kokia nors dievybė“. Ir ji pasakė, kad jis elgėsi su karaliene Nanda kaip su mama, o su Pančalačanda – kaip su jaunesniu broliu. Karalius apsidžiaugė tai išgirdęs ir nusiuntė Vedehai turtingų dovanų. Ir nuo to laiko abu gyveno draugiškai ir geroje harmonijoje.

Pančalačandi buvo miela ir brangi karaliui Vedehai, ir antraisiais metais ji pagimdė jam sūnų. Kai jam buvo dešimt metų, Vedehos karalius mirė. Bodhisatva, pašventino sosto įpėdinį ir paprašė leidimo vykti pas karalių Čulani, jo senelį. „O išmintingasis“, – atsakydamas atsiliepė Vedehos sūnus, – nepalik manęs, aš dar per jaunas. Būk man kaip tėvas“. Ir Pančalačandi pasakė: „O, išmintingasis, jei paliksi mus, kas mus apgins? Neišeik!“ Bet jis atsakė: „Pažadėjau karaliui ir negaliu sulaužyti žodžio“. Ir jis išvyko, pasiėmęs su savimi tarnus, apraudamas nesuskaičiuojamos minios žmonių.

Išgirdęs, kad išminčius vyksta į Utarapančalą, karalius išėjo jo pasitikti ir su didele pompastika įvedė jį į miestą. Jis paskyrė jam didelius rūmus ir, be anksčiau atiduotų jam aštuoniasdešimties kaimų, padovanojo dar kitų. Ir Mahosadha pradėjo jam tarnauti.

Tuo metu rūmuose maitinosi kažkokia atsiskyrėlė. Jos vardas buvo Bheri. Ji buvo išmintinga ir išsilavinusi moteris, bet su Didžiuoju nebuvo susitikusi; ji tik girdėjo, kad pas karalių tarnauja panditas Mahosadha. O karalienė Nanda puoselėjo pyktį prieš Bodhisatvą nuo tada, kai jis ją pagrobė ir atskyrė nuo mylimo vyro, nuo ko, kaip ji tikėjo, nukentėjo jos garbė. Ji pasikvietė penkias savo patikėtines ir nurodė joms: „Stebėkite Mahosadhaą, ieškokite jame ydų, kurios pakirstų karaliaus pasitikėjimą juo“. Ir jos vykdydamos karalienės nurodymus, pradėjo jį sekti.

Kartą taip atsitiko, kad atsiskyrėlė pavalgius ėjo iš rūmų ir kieme ji sutiko Bodhisatvą, pakeliui į karaliaus tarnybą. Jis užtruko ją sveikindamas, o ji pagalvojo: „Tai čia ir yra tas pats panditas! Pažiūrėsiu, ar jis toks išmintingas, kaip sakoma“. Ir ji padarė ženklą ranka – atkišo delną, žiūrėdama jam į akis. Nebylus jos klausimas reiškė: ar su juo gerai elgiasi tas, kuris jį pas save pasikvietė iš kitos šalies. Bodhisatva suprato, ko klausia, ir atsakydamas sugniaužė

kumštį. Tuo jis norėjo pasakyti: „Ponia, aš priėmiau karaliaus kvietimą, kuris anksčiau buvo gavęs iš manęs žodį, bet dabar jis suspaudė savo dosnumą kumštyje“. Ir ji suprato jį ir perbraukė ranka per galvą, o tai reiškė: „Jei tu nepatenkintas, pandite, kodėl tu neini į atsiskyrėlius kaip aš?“ Didysis paglostė savo pilvą taip atsakydamas: „Ponia, mano tarnystėje maitinasi daug žmonių, todėl aš negaliu tapti atsiskyrėliu“. Po šio tylaus pokalbio ji nuėjo į savo namus ir Bodhisatva, atsisveikinęs su ja, nuėjo į rūmus.

Karalienės Nandos patikėtinės visa tai matė pro langą. Jos nuėjo pas karalių ir pasakė: „Pone, Mahosadha ir atsiskyrėlė Bheri turi blogą planą prieš tave – jie nori atimti tavo karalystę“. Taip jos bandė pasėti nepasitikėjimą tarp karaliaus ir išminčiaus. „Ką jūs matėte?, - paklausė karalius, - ką jūs girdėjote? – „Maharadža, Bheri pasimaitinus ėjo iš rūmų ir susitiko su Mahosadhu, ji parodė jam atvirą delną, tarsi klausdama, kodėl jis neturėtų užmušti karaliaus ir užgrobti karalystės. Ir Mahosadha sugniaužė ranką į kumštį, lyg būtų griebęs kardą, lyg sakydamas, kad po kelių dienų nukirs tau galvą ir užgrobs tavo karalystę. Ji perbraukė ranka sau per galvą – daryk tai, nukirsk jam galvą – o jis parodė sau į pilvą – lyg sakydamas, kad perpjaus tave per pusę. Saugokitės maharadža! Mahosadhai turi būti įvykdyta mirties bausmė!“

Karalius pagalvojo: „Negaliu taip lengvai patikėti, kad išminčius rengia prieš mane piktą. Negali būti. Aš išklausinėsiu atsiskyrėlę“. Kitą dieną valgio metu jis priėjo prie jos ir paklausė: „Ponia, ar matėte panditą Mahosadhu?“ – „Taip, maharadža, vakar, kai išėjau iš čia pavalgis“. – Ar tarp jūsų buvo pokalbis?“- „Nebuvo jokio pokalbio. Bet aš daug girdėjau apie jo išmintį ir norėjau jį išbandyti. Daviau jam ženklą ranka, klausdama: ar karalius ištisia jam ranką, ar jis jam palankus ir dosnus? Atsakydamas jis suspaudė ranką į kumštį – lyg sakydamas, kad karalius jį pakvietė, nes jis davė jam žodį, o dabar jis jam nieko neduoda. Perbraukiau ranka per galvą – paklausiau, kodėl jis neturėtų tapti atsiskyrėliu, jei yra nepatenkintas; tai jis paglostė pilvą, lyg sakydamas, kad reikia išmaitinti daug burnų ir jis negali tapti atsiskyrėliu“. - „Taigi, ar Mahosadha išmintingas?“ „Taip, maharadža. Visoje žemėje nėra jam lygių“.

Išklausęs atsiskyrėlės, karalius ją paleido. Kai ji išėjo, rūmuose pasirodė išminčius, o karalius paklausė jo: „Ar matei, išmintingasis, atsiskyrėlę Bherį?“ - „Taip, maharadža, mačiau ją vakar, kai ji išėjo iš čia. Ji pradėjo klausinėti manęs ženklais, o aš jai irgi atsakiau ženklais. Ir jis pasakė viską lygiai taip pat, kaip ir ji. Karalius, parodydamas savo malonę, tą pačią dieną padarė jį karvedžiu ir visus svarbius reikalus perdavė jo žiniai. O išminčiaus galia buvo didelė, mažesnė tik už paties karaliaus galią.

Ir tada jis pagalvojo: „Karalius per vieną akimirką iškėlė mane į valdžios viršūnę. Tačiau karaliai tai daro net tada, kai ketina sunaikinti žmogų. Aš patikrinsiu, ar jis tikrai man palankus. Ir ne kas kitas, o išmintingoji atsiskyrėlė Bheri, radusi tinkamą būdą, man padės tai padaryti. Pasiėmęs vainikų, smilkalų ir kitko, jis nuėjo į jos namus, su derama pagarba ją pasveikino ir pasakė: „Ponia, nuo to laiko, kai išgyrėte mane karaliui, jis mane užvertė dovanomis ir suteikė man didelę galią, bet ar jis nuoširdus, ar ne, aš nežinau. Būtų gerai, kad tu kaip nors sužinotum tikrąjį jo požiūrį į mane“. Jinai sutiko.

Kitą dieną, kai ji buvo pakeliui į rūmus, jos galvoje kilo klausimas apie Dakarakchą, vandens demoną. Tačiau ji pagalvojo: „Man nedera gudriai elgtis kaip šnipei. Aš rasiu geresnę progą tiesiogiai užduoti klausimą karaliui ir pabandysiu išsiaiškinti, kaip jis žiūri į išminčių“.

Ji atėjo į rūmus ir pavalgiusi atsisėdo susirinkime. Karalius pasveikino ją ir atsisėdo šalia. „Jei karaliui nepatinka išminčius, – pagalvojo ji, – neverta jo versti tai sakyti viešai. Turiu užduoti jam klausimą privačiai“. Ir ji pasakė: „Maharadžai, aš noriu su tavimi pasikalbėti akis į akį“. Karalius išsiuntė savo žmones. Tada ji pasakė: „Aš noriu tau užduoti klausimą, maharadža“. „Paklauskite, ponija. Jei galėsiu, aš tau atsakysiu“. Ir ji perskaitė pirmą eilutę iš

Klausimo apie Dakarakkhą:

„Jei septyniese laive
plaukiate pavojinga jūra,
Ir demonas užgrobs jūsų laivą,
ir jis pareikalaus sau aukos,
Kokia tvarka tu aukosi
aukas, kad išsigelbėtum iš Dakarakkhos?

Į tai karalius atsakė atvirai, deklamuodamas tokias eiles:

"Pirmą motiną aš paaugosiu,
o po jos - žmoną, trečią - brolių,
Ketvirtą aš atiduosiu draugą,
penktą atiduosiu brahmaną demonui,
Pats būsiu šeštas -
aš neatiduosiu tik Mahosadhu“.

Taip atsiskyrėlė įsitikino geru karaliaus nusiteikimu Mahosadhos atžvilgiu, tačiau ji dar nežinojo, kokias dorybes jis vertina jame, ir tada sugalvojo: „Gausiame susirinkime aš pakalbėsiu apie kitų dorybes, o karalius tada pasakys apie jų ydas ir išskirs išminčiaus dorybes taip, kad jos suspindėtų prieš visus kaip mėnulis danguje“.

Ir vieną dieną ji surinko visus, kurie gyveno rūmų vidiniuose patalpose, ir uždavė karaliui prieš juos tą patį klausimą, o šis jai atsakė kaip anksčiau. Tada atsiskyrėlė pasakė: „Maharadžai, tu sakei, kad pirmiausia paaugosi savo motiną. Bet juk mamos dorybės yra didelės, o tavo mama yra aukščiau už kitus ir daug dėl tavęs padarė. Ir ji išgyrė jos dorybes šiais žodžiais:

„Ji tave išmaitino, buvo gera mama.
Kai Čambhinas norėjo sunaikinti tave, jos vaiką,
Ji išgelbėjo tave nuo mirties, sumaniai tave pakeisdama.
Juk ji davė tau gyvybę, išnešiojusi tave iščiose, -
Kodėl tu atiduosi savo mamą Vandens Demonui?“

O reikia pasakyti, kad Čulani motina, kai jis buvo dar mažas, apgaudinėjo jo tėvą Mahačulani su vyriausiuoju kunigu. Ji nunuodijo karalių ir į sostą pasodino savo meilužį brahmaną Čambhiną, padariusi jį savo vyru. Kartą berniukas paprašė maisto, o mama davė jam saldžios melasos. Musės pradėjo jam įkyrėti, o kad jų atsikratytų, jis leido daliai melasos nuvarvėti ant grindų. Ant grindų melasą apspito musės, o berniukas pavalgęs saldumyno, nusiplovė rankas, išsiskalavo burną ir išėjo. Brahmanas tai pamatęs pagalvojo: „Jei jam dabar taip gudriai pavyko atsikratyti musių, užaugęs jis tikrai atims iš manęs karalystę. Turiu jį nedelsiant nužudyti“. Jis papasakojo apie tai karalienei Talatai, o ji atsakė: „Gera, pone. Jei dėl tavęs nužudžiau savo vyrą, ar pasigailėsiu šio berniuko? Bet nereikia, kad daug žmonių

apie tai žinotų, mes jį nužudysime slapta“. Taip jį nuramino brahmaną, o pati, gudriai sugalvojo kaip išgelbėti sūnų.

Ji pasiuntė pakviesti savo virėjo ir jam pasakė: „Mano drauge, princas Čulani, mano sūnus, ir tavo sūnus, jaunasis Dhanusekha, gimė tą pačią dieną. Brahmanas Čambhinas nori nužudyti mano sūnų, padėk man jį išgelbėti! - Puiku, ponija, - atsakė jis, - pasakykite man, ką turiu daryti. —, „Tegul mano sūnus dažnai būna jūsų namuose. Palik jį nakvoti kartu su savimi virtuvėje, kad vėliau nekiltų įtarimų. Išsirink dieną, sukrauk krūvą avienos kaulų ant lovos, o tą valandą, kai visi eina miegoti, padėk virtuvę, o tu pats su abiem sūnumis, mano ir savo, pabėk į svetimą šalį, bet taip, kad niekas nesužinotų. Išgelbėk mano sūnaus gyvybę ir niekam nesakyk, kad jis princas“.

Virėjas pažadėjo viską įvykdyti, o ji padovanojo jam savo brangenybes. Jis viską padarė taip, kaip buvo pasakyta, ir kartu su berniukais pabėgo į Madros karalystę, į Sagalų miestą, kur stojo į karaliaus tarnybą – šis atleido savo buvusį virėją ir šį paėmė į jo vietą.

Abu berniukai dažnai ateidavo su juo į rūmus. Vieną dieną karalius pamatė juos ir paklausė, kieno jie sūnūs. – „Tai mano sūnūs“, - atsakė virėjas. – „Bet jie neatrodo kaip broliai“. „Jų motinos skirtingos, pone“, – atsakė virėjas. Praėjo šiek tiek laiko, ir berniukai dažnai pradėjo žaisti rūmuose su karaliaus Madros dukra. Jie paaugo ir daug laiko leidami kartu, Čulani ir princesė pamilo vienas kitą. Žaidimų salėje princas dažnai priversdavo princesę atnešti jam kamuolį ar kaulus; jei ji atsisakydavo, jis kartais mušdavo ją iki ašarų. Kartą karalius išgirdo, kad ji verkia, ir išsiuntė aukles išsiaiškinti, kas dėl to kaltas. Princesė manė, kad jos tėvas nubaus Čulani, jei ji skūsis, ir iš meilės jam apklausta ji atsakė, kad niekas jos nemušė. Tačiau vieną dieną pats karalius pamatė, kaip jis jai smogė. Jis pagalvojo: „Šis jaunuolis nepanašus į virėją. Jis yra gražus, didingas ir nepažįsta baimės. Jis negali būti jo sūnus“. Nuo tada jis pradėjo reikšti savo palankumą Čulani. Auklės atnešdavo princesei maisto žaidimų kambaryje, o ji ten vaišindavo bendraamžius ir jie klaupdavosi prieš ją. Vienas Čulani tik ištiesdavo ranką paimti maisto, nesustabdęs žaidimo. Ir karalius taip pat tai pastebėjo.

Vieną dieną Čulani kamuolys nuriedėjo po karaliaus ložę. Berniukas būdamas išdidus nenusilenkė prieš svetimo karaliaus ložę ir lazda pasiekė kamuolį. Tai pamatęs karalius galutinai įsitikino, kad kad prieš jį ne virėjo sūnus. Jis liepė pakviesti virėją ir paklausė: „Kieno čia sūnūs?“ — „Mano, pone“. - „Aš pats žinau, kuris yra tavo sūnus, o kuris ne. Sakyk tiesą, kitaip prarasi gyvybę!“ – sušuko karalius ir išsitraukė kardą. Virėjas, mirtinai išsigando ir pradėjo maldauti: „Pone, aš tau pasakysiu, tik laikyk tai paslapyje!“ Karalius jam tai pažadėjo, ir jis, gavęs atleidimą, papasakojo, kaip viskas atsitiko. Ir karalius iškilmingai atidavė savo dukterį princui Čulani.

O Uttarapančalos mieste jų pabėgimo dieną pasklido žinia: „Virėjas sudegė savo namuose kartu su sūnumi ir princu Čulani!“ Karalienė Talata, tai išgirdusi, pasakė brahmanui, kad jo noras išsipildė – visi trys sudegė virtuvėje. Jis labai apsidžiaugė, kai karalienė Talata parodė jam apdegusius avienos kaulus ir pasakė, kad tai princo Čulani kaulai. Paskui ji juos sudegino.

Dabar gi karalius Čulani atsiskyrėlei atsakė taip: „Ponija, mano motina turi daug dorybių, ir aš pripažįstu, kad ji daug padarė dėl manęs, bet vis dėl to aš turiu daugiau privalumų. Ir jis papasakojo apie savo motinos ydas:

„Jaunystės metais būdavo, kad
per daug puošniai rengdavosi,
Ir būdavo, kad erzindavo
ir vartų sargus, ir sargybinius,
Valdovams, priešiškiems mums,
savavališkai siųsdavo laiškus -
Štai už šias ydas
aš atiduosiu savo mamą Dakarakkchai“.

„Tegul savo motinoje, maharadža, tu atrandi tokių ydų, bet tavo žmona yra pagarbos verta moteris, – tarė atsiskyrėlė ir taip tęsė:

„Iš moterų geriausia, mielakalbė, maloni
Ir ji tau nepaprastai atsidavusi, glaudžiasi prie tavęs kaip šešėlis,
Nepyksta, dora, tikrai protinga -
Kodėl tu atiduotum savo žmoną Vandens Demonui?“

Jis gi papasakojo apie jos ydas:

„Sužavėjus savo grožiu,
ji daryti blogi mane pastumdavo,
Savo sūnums dovanas
per daug dideles išprašydavo.
Jai neapsakomus turtus
aš jau atidaviau, įsimylėjęs,
Ir smarkiai atgailavau
dėl neapgalvotų dovanų.
Štai už tas ydas žmoną
ir atiduosiu aš Dakarakkchai“.

Atsiskyrėlis tada pasakė: „Na, tegul tavo žmona tokia ydinga, bet tavo jaunesnysis brolis princas Tikhinamantinas tau padarė daug gero. Už ką tu jį atiduoduotum?“

Jis padarė daug gero šaliai ir tau,
Jam liko svetimas savanaudiškumas ir sugrąžino tave iš svetimos žemės,
Tikhinamantinas, neprilygstamas lankininkas, narsus didvyris.
Kodėl aukojate savo brolių vandens demonui?“

O Tikhinamantinas gimė, kai jo mama jau buvo tapusi brahmano žmona. Kai jis subrendo, brahmanas jam įdavė kardą į ranką ir liepė tarnauti jam. Laikydamas brahmaną savo tėvu, princas pakluso. Tačiau vienas iš dvariškių jam atskleidė tiesą: kad jis nebuvo brahmano sūnus, o jo motina, kai jis dar buvo jos iščiose, nužudė jo tėvą ir iškėlė šį vyrą į sostą. „Tu esi karaliaus Mahačulanio sūnus“, – jam buvo pasakyta. Pyktis apėmė prinčą, ir jis nusprendė rasti būdą, kaip nužudyti brahmaną.

Vieną dieną, eidamas į rūmus, jis atidavė savo kardą tarnui, o kitam liepė dėl šio kardo pradėti kivirčą su pirmuoju prie rūmų vartų. Prie vartų išgirdęs riksmus, princas pasiuntė išsiaiškinti, koks ten triukšmas, grįžo pasiuntinys ir pranešė, kad du tarnai ginčijasi vienas su kitu dėl kardo. Brahmanas apie tai išgirdo ir paklausė, apie kokią kardą kalbama. – „Apie tą, kurį man davei, – atsakė princas. Ar gi jis svetimas?“ – „Apie ką tu kalbi, mano sūnau!“ – „Jei aš paprašysiu jį atnešti, ar atpažinsi?“ – ir princas liepė atnešti kardą. Kai kardas buvo atneštas,

princas ištraukė jį iš makšties, priėjo prie brahmano, tarsi norėdamas parodyti jam kardą, ir tarė: „Pažiūrėk!“ - vienu smūgiu nukirto jo galvą, ir jį nukrito jam po kojomis.

Tikhinamantinas pašventino rūmus, papuošė miestą ir buvo paskelbtas karaliumi. Tada motina jam pasakė, kad jo brolis Čulani gyvena tremtyje Madros karalystėje. Jis nuėjo ten su kariuomene, parsivedė brolių namo ir atidavė jam karalystę.

Tačiau karalius toliau kalbėjo apie jo ydas:

„Dabar jis ir didžiuojasi:
kiek, sako, gera padariau,
Ir valdžia nesusiviliojau,
brolių, sako, gražinau iš svetimos žemės,
Esu neprilygstamas lankininkas,
aš esu didvyris Tikhinamantinas!
Pone, tarnauti kaip anksčiau
jis man nebenori!
Už šias brolio ydas
ir atiduosiu jį Dakarakchai“.

„Na, tegul tavo brolis turi tokių ydų, - pasakė atsiskyrėlė. — Bet Dhanusekha Kumara yra labai tau atsidavęs ir tiek daug dėl tavęs padarė“, ir ji pasakė taip:

„Tu ir Dhanusekha, mano viešpatie, gimėte tą pačią dieną,
Panchalai esate jūs abu, bendražygiai, draugai.
Ir džiaugsme, ir liūdesyje jis tavęs nepaliko,
Pasiruošę nenuilstamai tau tarnauti dieną ir naktį.
Kodėl tu atiduosi savo draugą Vandens Demonui?“

Karalius papasakojo apie jo ydas:

„Ponia, aš visą gyvenimą kenčiau
nuo jo įžūlių pašaipų.
Ir ne taip seniai, kaip šiandien,
jis išdrįso su manimi juokauti.
Tik norisi man pabūti vienam,
ar pasikalbėti su žmona -
Jis ateina nekviestas
ir įsiveržia į pokalbį.
Duo tik jam dingstį -
išnervuos savo begėdiškumu.
Už šias draugo ydas
ir atiduosiu Dakarakchai“.

„Na, tegul šis turi tokių ydų, - tarė atsiskyrėlė, - bet tavo kunigas tau padarė daug gero.

Mokslininkas, jis gerai pažįsta visus ženklus ir požymius.
Nustato kelionės laiką ir aiškina sapnus,
Ir žino žvaigždžių ir ženklų vietą žemėje -
Kodėl tu padovanotum brahmaną Vandens Demonui?“

Karalius taip pat rado jame ydų:

„Pone, jis būnant su žmonėmis

spokso į mane akis išvertęs -
Todėl kvailį darantį grimasas
ir atiduosiu Dakarakchai“.

Tada atsiskyrėlė jam pasakė: „Maharadža, tu pasiruošęs atiduoti Vandens Demonui visus penkis, pradedant nuo motinos. Bet kaip, turėdamas tokią šlovę ir galią, esi pasirengę paaugoti savo gyvybę dėl panditos Mahosadhu? Kokias dorybes jame matote?

Tu išdidžiai viešpatauji žemėje,
kuri apjuosta jūra,
Vandenynas tarnauja tau užtvaru
tavo žemiškoms valdoms.
Didžiulę imperiją
tu valdai tvirta ranka,
Apsuptas garsios šlovės,
vienintelis žemės valdovas.
Tavo šešiolika tūkstančių žmonių
šilke ir brangenybėse;
Gražuolės iš įvairių šalių
kaip dangiškos mergelės.
Visus išpildęs norus
neturėdamas daugiau jokių poreikių,
Laimingą ir ilgą
tu nugyvenai savo gyvenimą, valdove.
Taigi, kas yra, paaiškink,
kokia galėtų būti priežastis to,
Kad dėl išminčiaus
tu noriai paaugotum save?
Išklausęs jos kalbą, jis papasakojo apie išminčiaus dorybes:
„Pone, nuo tada, kai man tarnauja
gerbiamas Mahosadha,
Nežinau, ar išminčius
bent kartą dėl ko nors suklydo.
Jei mirsiu anksčiau
tvirtai užkariaus laimę
Išmintingasis draugas Mahosadha
mano sūnums ir anūkams.
Kas praėjo ir kas bus
jis viską žino, viską mato,
Ne, aš tokio žmogaus
Dakarakchai neatiduosiu!“

Taip artėja prie pabaigos ši praeities gimimo istorija. Atsiskyrėlė pagalvojo: „To neužtenka, kad šlovintume išminčiaus dorybes. Aš paskelbsiu juos miesto gyventojams, ir žinia apie juos pasklis kaip kvapnus aliejus, pasklidęs po jūros paviršių, kai jis pilama ant bangų. Ir kartu su karaliumi ji nusileido iš terasos ir išėjo į kiemą. Ji įsakė ten pastatyti karaliui

sėdynę, o kai jis atsisėdo, surinko žmones. Ir vėl ji uždavė karaliui klausimą apie Vandens Demoną. Jis pakartojo viską, ką buvo sakęs anksčiau, ir ji kreipėsi į miestiečius šiais žodžiais:

„Pančalai, klausykite visi,
ką Čulani mums papasakojo -
Kad dėl išminčiaus pasiruošęs
paaukoti save.
Motiną ir žmoną, ir brolių,
ir draugą, ir brahmaną,
Ir net pats save
greičiau paaukos!
Tokia išmintis yra visagalė
suteikia ir didybę,
Ir malonę šiame pasaulyje
ir gerį būsimajame gyvenime“.

Taip ji išaukštino Didžiojo orumą, tarsi apvainikuotų brangių rūmų stogą nuostabiu smailiu bokštu.

Mokytojas, baigęs šį dharmos mokymą, pasakė: „Taigi, vienuoliai, ne tik dabar, bet ir praeityje Tathagata buvo išmintingas“. Ir pabaigai atgimimus jis susiejo taip: „Bheri buvo Uppalavanna, tėvas – Shuddhodana, motina – Mahamaya, Amara – gražuolė Bimba. Ananda buvo papūga, Šariputra buvo Čulani karalius, Mahosadha buvo pasaulio valdovas – atsiminkite tai. Kevatta buvo Devadatta, Talata buvo Čullanandika, Pančalachandi buvo Sundari, karalienė buvo Yasassika, Ambattha buvo Kavinda, Potthapada buvo Pukkusa, Pilotika - Devinda, Senakoy - Sacchaka. Karalienė Udumbara buvo Ditthamangalika, Maina buvo Kundali, Vedeha buvo Laludayi.⁹²

⁹² Čia Džataka veikėjai tapatinami su Budos amžininkais. Kai kurie iš pastarųjų mažai žinomi. Šuddhodana - Budos tėvas, ir Mahamaja - jo motina, nusipelno paaiškinimo. Laludaji yra nelaimingas vienuolis, kuris kūniškų aistrų įtakoje padarė daug juokingų ir gėdingų poelgių.

DŽATAKŲ PALIŠKI PAVADINIMAI

(ta tvarka, kokia jie pateikiami šiame leidime)

Dhammadevaputta Džataka 457
Khantivadi Džataka 313
Chetiya Džataka 422
Bhaddasala Džataka 465
Jėga-vimamsa-Džataka 330
Uraga Džataka 354
Vidjadhara Džataka 391
Parantapa Džataka 416
Sulasa-Džataka 419
Padakusalamanava-Džataka 432
Lomasakaspa Džataka 433
Samugga Džataka 436
Nigrodha Džataka 445
Takkala Džataka 446
Matthakundali Džataka 449
Samvara Džataka 462
Bhaddasala Džataka 465

Kakma Džataka 467
Mahakanha Džataka 469
Mahapaduma Džataka 472
Amba Džataka 474
Mahamora Džataka 491
Matanga Džataka 497
Sivi Džataka 499
Bhallatiya Džataka 504
Chhaddantadžataka 514
Mahakapi Džataka 516
Gandhatinduka Džataka 520
Kusa Džataka 531
Mahasutasoma Džataka 537
Nimi Džataka 541
Mahanaradakassapa-Džataka 544
Mahaummagga Džataka 54

PASTABOS

Pastabos rinkinyje dvejopos: 1) abėcėlinis žodynėlis, kuriame pateikiamos specifiškai budistinės ir bendrosios indų sąvokos, nuolat minimos džatakuose, neišverčiami terminai, istorinių asmenų ir mitinių veikėjų vardai bei vietovardžiai ir 2) puslapis po puslapio. atskirų privačių epizodų paaiškinimai, reikalaujantys istorinės-kultūrinės ar realios interpretacijos. Ypatingo aptarimo nusipelnė knygoje naudojamas neišverstų žodžių, vardų ir pavadinimų transkripcijos būdas, kurio perdavimo būdai yra du. Pagal vieną priimtą, ypač anglų budizmo literatūrai, tokių žodžių transkripcija tiksliai atkuria jų Pali garsą. Rusijoje po jo seka B. A. Zacharyinas (žr. Džatakos. M.; IHL, 1979; yra vėlesnis leidimas).

Šioje knygoje pirmenybė buvo teikiama kitokiam būdai: visi žodžiai, vardai ir pavadinimai, kad ir kokie įprasti, turėtų būti pateikiami transkripcija, atspindinčia sanskrito tarimą, kai kuriais atvejais pastebimai skirtingą nuo Pali kalbos. Tokia transkripcija vyrauja šiuolaikinėje Indijoje, nes būtent sanskritinės daugumos žodžių ir pavadinimų formos atgaivina valstybinę šalies kalbą – hindi. Šios formos padeda rinkinyje esančius siužetus priderinti prie bendro Indijos kultūros ir literatūros konteksto, derinant juos su realiu istoriniu ar mitologiniu fonu, jie buvo naudojami sovietų ir rusų antologijose, jungiančiose palių ir sanskrito paminklus. Ši transkripcija taip pat padeda susieti Džatakų siužetus su panašiais siužetais Indijos mitologijoje arba senoviniu epu, kuris mūsų skaitytojui tapo prieinamas tokių populiarių leidinių kaip „Trys didieji senovės Indijos pasakojimai“ (M., Nauka. 1978 m. ir vėlesni pakartotiniai leidiniai), „Senovės Indijos mitai“ (M. Nauka, 1975 m. nemažai vėlesnių leidinių) ir enciklopedija „Pasaulio tautų mitai“ (2 t. M.: SE, 1980-1982), kurią galima rekomenduoti kaip informacijos šaltinius, papildančius toliau pateiktas pastabas.

Pali garsas buvo išlaikytas tik vardams ir toponimams, nežinomiems už džatakų ribų. Pali formoje taip pat yra tų labai nedaug žodžių, kurie įgavo naujus prasmės atspalvius pali kalboje, svetimoje sanskritui arba jame retai (pavyzdžiui, Thera, Yakkha, Yakkhini).

ŽODYNĖLIS

Adžatashatru (Pali *Adžatasattu*) – Magadžio valstijos karalius, jaunesnis Šakjamunio amžininkas. Klastingojo Devadattos, Budos pusbrolio, paskatintas, jis nužudė savo tėvą Bimbisarą, kad pakiltų į valdžią. Taip pavadintas todėl, kad dar prieš gimimą (*adžata*) buvo atskleista, kad jis taps priešu (*šatru*) savo tėvui.

Adživikas – senovės Indijos dvasinės tradicijos adživika, išpažinusios kraštutinį determinizmą ir skelbusios asketizmą, atstovas. Šis mokymas vienu metu buvo ideologinis budizmo varžovas ir buvo jo kritikuojamas.

Pragarai – Budizmo pragarų idėja skiriasi nuo vakarietiškos pirmiausia tuo, kad buvimas pragare nėra amžinas, kaip ir bet kuris kitas egzistavimas, nors žemiškais standartais trunka neįtikėtinai ilgai. Pragariškų kančių trukmė priklauso nuo to, kuriame iš daugelio pragarų nusidėjėlis atsiduria. Yra aštuoni karšti pragarai, iki dešimties ledinių ir keletas papildomų. Žemiausias ir baisiausias iš karštųjų pragarų yra Nezybio pragaras (pali *Aviči*), kurio pats pavadinimas sufleruoja apie neišvengiamumą, ten patirtų kančių tvirtumą. Viename iš ledinių pragarų, Lotosove, dėl savo šmeižto gimė vienuolis Kokalika (žr. „Džataka apie blogą kalbą“). Senovės indų kančių pragare vaizdavimas labai nesiskiria nuo Vakarų vizionieriškų paveikslų.

Alavaka – jakkha (žr.), gyvenęs Alavi apyrbėje. Po pokalbio su Šakjamuniu jis priėmė jo mokymą ir išvyko į kelionę visur šlovinti Mokytoją.

Anavatapta, pažodžiui „Šviežiai šaltas“ – ežeras Tibete, iš kurio išteka Satledž upė; dabar Manasarovaras.

Ananda yra Šakjamunio, tapusio budistų vienuoliu, pusbrolis. Nuolat būdamas šalia Budos ir turėdamas fenomenalią atmintį, jis prisiminė daugybę Budos pokalbių su mokiniais ir smalsiais žmonėmis; kadangi šiuose pokalbiuose išaiškinamas budizmo mokymas, tai yra kaip pagrindinis bendruomenės turtas, ir Ananda metaforiškai vadinamas "įždininku". Pasakojimuose apie praeitį Ānandai ankstesniuose gyvenimuose dažniausiai priskiriamas geranoriško žmogaus vaidmuo, bet jokių būdu ne lyderio iš prigimties, o todėl linkusio pasiduoti kitų žmonių įtakoms, nors jei reikia, greitai pasitaisydavo.

Anathapindada (garbinga pravardė, liet. „išmaldos davėjas našlaičiams“) yra garsus turtingas Šravasti pirklys, budistų bendruomenės globėjas ir Budos Šakjamunio amžininkas.

Aniruddha yra žymus Budos bendražygis, vienas iš aštuoniasdešimties didžiųjų therų. Jis išsiskyrė savo įžvalgumu, „vidiniu matymu“. Tas pats veikėjo sugebėjimas pabrėžiamas, lyginant su personažu iš pasakojimų apie praeitį.

Ankola yra Alangium Hexapetalum medis su gražiais žiedais.

Apsaros yra dangaus mergelės, šokėjos ir kurtizanės Indros palydoje ant Sumeru kalno. Žemiškos gražuolės dažniausiai lyginamos su apsaromis. Remiantis paplitusiomis indų mitologinėmis idėjomis, Indra dažnai siunčia apsas, kad suviliotų pernelyg uolius asketus, jei tie savo griežtumu meta iššūkį dievų sostui.

Arijus, arijai – iš pradžių tai buvo piemenų genčių grupės, kalbančios indoeuropiečių tarme ir įsiveržusios į Indiją antrajame tūkstantmetyje pr. e., pavadinimas. Vėliau, kai jie tapo senovės Indijos visuomenės ir civilizacijos formavimosi šerdimi, šis žodis ėmė reikšti priklausymą vienai iš trijų "varnų" (sluoksnių), kurių nariai buvo inicijuoti ir po to tapdavo "du kartus gimę", o kartu ir „ponais“. Dažniausiai šis terminas buvo vartojamas apibūdinti

brahmanus (žr.) ir kšatrijus (žr.); vaišji (žr.) taip buvo vadinami rečiau. Galiausiai Buda Šakjamunis dar kartą permastė šį žodį. Jo kalboje „arijas“, priešpastatomas „miesčioniui“, tai žmogus, kuris pakeitė save tinkama linkme, tai yra, kuris yra pakeliui į visišką savęs supratimą ir taip galiausiai išsivaduos iš gimimo ir mirties rato.

Arijų pozicijos yra pasauležiūros gairės, kurias Gotama Šakjamunis Buda pasiūlė savo pasekėjams savo pirmajame pamoksle. Jos yra tokios. Jeigu priimame kaip aukščiausią tikslą ir vertiname iš esmės kitokios ir aukštesnės sąmonės būsenos pasiekimą, tai yra pabudimą, tai siekiant tokio tikslo ir būtų tikslinga 1) bet kokią įprastą egzistenciją laikyti nepatenkinama: skausminga – savo našta, laiminga – tuo, kad ji nėra amžina; 2) išvelgti tokios padėties priežastį kaip nepasotinamus egocentriškus troškimus; 3) turėti omenyje, kad šie troškimai gali užgesti amžiams, o kartu su jais išnyks ir nepasitenkinimas; 4) įvaldyti jų padengimo būdą, vadinamą arijų aštuonių terminų keliu. Žmogus, kuris šias „nuostatas“ supranta ne abstrakčiai, o kaip savo asmeninės egzistencijos gaires, tampa arijumi, žengia pirmąjį reikšmingą žingsnį Budos pasiūlytu keliu.

Arištapura yra šibi genčių susivienijimo sostinė šiuolaikinio Nepalo teritorijoje.

Arhata yra žmogus, kuris sėkmingai ir visiškai įvaldė „arijų kelią“ ir prašvitęs, t.y., įveikęs visas instinktyvias programas (pavyzdžiui, godumą, seksualinę aistrą, agresyvumą ir pan.) ir trokštantis tolesnio egzistavimo; Šv. Arhata gyvena visą gyvenimą trunkančioje nirvanoje (šių programų), o po mirties įgyja „galutinę nirvaną“, t.y. kūno nirvaną.

Asurai – panašūs į graikų mitologijos titanus, amžini dievų varžovai.

Aśravati – upė, ant kurios stovi Košalos sostinė Šravasti miestas.

Aśoka (Pali asoka) yra amžinai žaliuojantis medis, žydintis oranžinės raudonos spalvos žiedais,

Neatšaukiamumas. — Žr. vaisius.

Neišmatuojamos dorybės – taikomos visoms pasaulio būtybėms (iš ko ir susideda begalybė) keturi geri jausmai: 1) meilė kaip draugiškumas, tai yra nuoširdus ir veiksmingas noras, kad kiekvienas būtų laimingas; 2) gailestingumas arba aktyvi užuojauta kažkieno nelaimėi; 3) džiaugsmas – džiaugsmas kažkieno laime ir klestėjimu ir 4) nepajudinamas nešališkumas. Šių dorybių, dar vadinamų „brahmaniškomis būsenomis“, įgyvendinimas leidžia po mirties atgimti Brahmos danguje. Mahajanos budizme šie keturi geri jausmai yra ugdomi siekiant sukurti dvasinį aukštesnio pabudimo siekį.

Betelis yra augalas, kurio lapai naudojami Indijoje kramtyti ir gaivinti burną.

Bilva yra laukinis vaismedis, panašus į obelį.

Bimbisara – Budos amžininkas ir pasaulietinis pasekėjas, Magadhi karalius, piktybiškai nužudytas savo sūnaus Adžatashatru įsakymu.

Gerovės Įstatymo dieviški rūmai (Sudharma) – Indros ir „Trisdešimt trijų dievų“ rūmai ant Sumeru kalno viršūnės.

Palaimintasis (sanskrit. Bhagavan) yra Budos epitetas, dažniausiai naudojamas jo pasekėjų. Tai reiškia, kad Buda pats gavo palaiminimą ir padeda jį rasti kitiems. Induizme šis žodis reiškia „Viešpats“ ir naudojamas kaip dievo Višnu epitetas.

Dievai (dangiškieji) yra ilgaamžiai, galingi ir laimingi, nors ir mirtingosios būtybės, gyvenančios danguje, o kartais ir žemėje (žemiškieji dievai, tai yra iš tikrųjų žemesnės mitologijos dvasios). Tradicinėse budizmo idėjose išskiriama daugiau nei dvi dešimtys dieviškųjų kategorijų, panašių į dangiškąją krikščioniškosios teologijos hierarchiją. Arčiausiai žmonių žemės gyvena „pasaulio šalių dievų valdovai“. Jie gyvena kalnų grandinėse,

supančiose visą visatos kalną Sumeru, ir yra suskirstyti į keturias grupes, kurių kiekviena turi savo karalių, valdantį vieną iš pagrindinių taškų. Virš jų, Sumeru viršūnėje yra „Trisdešimt trijų dievų“, kuriems vadovauja Šakra (Indra), buveinė. Virš Sumeru kalno yra dar keturi dangaus lygiai, tarp kurių išsiskiria dievų lygis, „naudojantis kitų žmonių kūrybos vaisius“. Jame gyvena Mara, didysis gundytojas, kaip ir Vakaruose Liuciferis. Šių kalnų pasaulių gyventojai turi tokius pačius jutimo organus kaip ir žmonės. Aukščiau yra septyniolika „grynojo atvaizdo“ pasaulio dangaus lygių. Juose gyvenantys dievai turi kūną, kuris yra matomas ir girdimas, bet neapčiuopiamas, ir yra tarsi atvaizdas, atskirtas nuo materialaus nešiklio. Šio pasaulio dievai labai panašūs į Vakarų mitologijos angelų ordinus. Iš jų „Didieji brahmai“ dažniausiai naudojami džatakuose. Taip po mirties buvęs vienuolio Kokalikio mokytojas tapo „Didžiuoju Brahma“ (žr. Džataka apie blogą kalbą). Dangiškoje hierarchijoje pastebimas žemiškojo atspindys: jei troškimų pasaulio dievai yra karaliai, tai yra kaip dangiškieji kšatrijai, tai virš jų, gryno atvaizdo sferoje, yra dangiškieji kunigai, brahmanai. Dangiškąją hierarchiją užbaigia „bjaurieji dievai“, kurie, būdami visiškai nematerialūs, neturi pastovios gyvenamosios vietos. Budizmo mokymas kaip visuma priėmė bendrą indų mitologinį paveikslą, tačiau dievai budizme, pasirodo, nebėra ypatingos būtybės, ne dievai iš prigimties; jie tampa pareigomis. Pavyzdžiui, senajai Vedų religijai Indra yra individuali dievybė, o Šakra budistui – dievų vado rangas, pricinamas kiekvienam ir įgyjamas už tam tikrus žemiškus nuopelnus.

Bodhisattva (Pali Bodhisattva) yra individas (žmogus, dangiškasis ar gyvūnas), kuris vienoje iš savo ankstesnių egzistencijų davė nuoširdų įžadą tapti Buda visų gyvų būtybių labui, tai yra ne tik siekti aukščiausių dalykų, ne tik pačiam pasiekti dvasinį brandumą, bet ir suteikti kiekvienam, į jį besikreipiančiam, žinias ir saviugdų metodus, kurie pagal jo polinkius yra tinkamiausi. Bodhisatvos kelias į pabudimą tęsiasi daugybę šimtmečių (pagal kai kuriuos skaičiavimus, $3 \cdot 10^{140}$ metų) ir susideda iš dešimties didžiųjų transcendentinių dorybių (paramitų): dosnumo, dorovės, kantrybės, veržlumo, išminties ir kt. Bodisatva yra nepamainomas džatakų personažas.

Brahma yra dangiškasis vieno iš „grynojo atvaizdo pasaulio“ lygio gyventojas. *Brahmos dangūs* yra trys žemiausi šio pasaulio lygiai.

Brahmadatta yra Varanasio miesto karaliaus vardas (pažodžiui, duotas Dievo Brahmos). Toks vardas turi titulo bruožus, kurie siejami su ypatingu Varanasio vaidmeniu kaip visos Indijos religinis centras.

Brahmanas yra aukščiausios kunigų klasės senovės Indijoje atstovas. Tiesioginis brahmanų užsiėmimas buvo Vedų studijavimas (žr.) ir ritualų atlikimas. Bet iš Džatakų medžiagos matyti, kad toks garbingiausias laikytas gyvenimo būdas anaipol nebuvo vienintelis. Tarp brahmanų buvo ir prekybininkų, ir ūkininkų, ir net banditų. Budizmo tradicija nepripažino brahmanų pretenzijos į išskirtinumą, plg. Džataka apie išminčių-čandalą.

Bhadradžitas yra vienuolis, vienas iškiliausių Budos palydovų.

Bharadvadža – iškili senovės brahmanų šeima; kilęs iš šios genties.

Bhennakata – regionas senovės Indijoje; nėra tapatinamas su šiuolaikiniais vietovardžiais.

Bhuridatta yra bodhisatva, Džதாகos Nr. 543 pagrindinis veikėjas.

Vridži – senovės Indijos genčių asociacija, sukūrusi aristokratinę respubliką.

Vadžapeja yra sudėtinga ir brangi auka per Vedų ritualą. Ją atlieka karaliai, siekiantis aukščiausios valdžios visoje Indijoje. Vadžapejos apeigai reikia paskersti daug gyvūnų.

Vaidžajanta yra Šakros vežimas.

Vajročana (liet. šviečiantis į visas puses) - Indros atributas, jam priklausantis brangus perlas.

Vaitarani – indų mitologijoje mirusiųjų upė, panaši į senovės Stiksą. Jame esantis vanduo ardo kūną, o krantai ir dugnas nusėti geležiniais smaigaliais, strėlėmis, spygliais ir kt.

Vaišali – didelis senovės Indijos miestas prie Gandako upės.

Vaishravana, arba Kubera, yra turto dievas ir jakchų – goblinų, kanibalistinių demonų ir kt. – globėjas.

Vaišja – senovės Indijos pirklių ir ūkininkų klasė; iš šios klasės.

Varanasis – senovės Kašio karalystės sostinė, religinis Indijos centras, vis dar egzistuojanti tuo pačiu pavadinimu.

Vasava yra vienas iš Šakros vardų.

Vatsa yra vietovė, kurioje gyvena to paties pavadinimo žmonės, jos sostinė yra Kaushambi.

Vaju yra vėjo dievas.

Vedangos (pažodžiui, Vedų kūno nariai) yra tradicinio brahmano ugdymo dalykai, būtinai Vedų supratimui ir teisingam ritualų vykdymui. Vedangos yra šešios: fonetika, prosodika, gramatika, astrologija, etimologija, ritualistika.

Vedeha yra Videhos šalies valdovas.

Vedos yra senovės indų sakraliniai tekstai, kuriuos šimtmečius brahmanai perduodavo vienas kitam žodžiu. Budizmas Vedas traktuoja be jokios pagarbos, nes jos nepadaeda įvaldyti „arijų aštuonialypio kelio“.

Didysis - kaip Bodhisatvos epitetas, jis naudojamas daugiausia tais atvejais, kai yra pagrindo pabrėžti jo poelgių ar minčių kilnumą.

Didysis Kašjapa yra vienas iš artimiausių Budos mokinių. Nuolatinis epitetas „didysis“, duodamas dėl garbingo amžiaus, išskiria jį iš kitų mokinių, kurie taip pat turėjo šį bendrą vardą. Didysis Kašjapa išsiskyrė ypatingu nepretenzingumu ir neišrankumu. Šie bruožai matomi ir jo praeities egzistavimo istorijose.

Vetra yra aukštųjų nendrių, Calamus fasciculatus, rūšis.

Vetravati (pažodžiui, apaugusi vėjo nendrėmis) – upė, šiuolaikinė Betva.

Videha yra valstija senovės Indijoje šiuolaikinės šiaurės Biharo teritorijoje.

Vidjadharai (pažodžiui, burtininkai) yra humanoidinės būtybės, gyvenančios oro erdvėje. Susijęs su vėjo dievu.

Vina yra styginis muzikos instrumentas su dviem rezonatoriais.

Višakha yra garsi Budos pasekėja pasaulietė.

Višvakarman (liet. „Visadaris“) yra dieviškas amatininkas ir architektas.

Višvamitra – legendinis senovės asketas, iš kšatrijų, savo askeze jis sugebėjo įgyti „regėtojo-brahmano“ titulą.

Vritra yra Šakros (Indros) nužudytas demonas. Pergalė prieš Vritrą pagal Vedas yra pagrindinis Indros žygdarbis, tačiau Džatakuose tai mažai prisimenama.

Visata, pagal budizmo idėjas, yra riboto dydžio. Jos centre yra Sumeru kalnas (Meru). Jį juosia septynios kalnų juostos, už kurių prasideda vandenynas. Vandenyne yra keturi žemynai ir daug salų. Pietinėje žemyno dalyje yra Džambudvipa, Indija ir kaimyninės šalys. Likę žemynai su realia geografija yra susiję su ruožu arba visai nesusiję. Po žeme yra gyvačių-nagų buveinė, o dar žemiau - pragarai. Meru viršūnėje gyvena Trisdešimt trijų dievų būrys,

virš jos – kiti troškimų ir gryno įvaizdžio pasaulio dievų lygiai. Visatos gyventojai yra labai įvairūs, tačiau pagrindinės jų kategorijos yra dievai, žmonės, nelaimingos alkanos dvasios (pretai), gyvūnai ir pragaro kankiniai.

Visai pažadintas. – Žr. visiškai nušvites

Gavjuta yra ilgio matas, ' / 4 jodžanos, tai yra 3-4 km.

Gandhamadana yra kalnas Garhval regione, Himalajuose.

Gandharvai yra pusdieviai, dievų muzikantai. Kartais vaizduojami kaip antropomorfiniai, pailgi skrendantys padarai, kartais su sparnais ir paukščių veidais. Kartais šis žodis tiesiog reiškia „muzikantas“.

Gaja – kalnas netoli Gajos miesto šiuolaikiniame Bihare, piligrimystės vieta.

Gvazdikėlių medis yra Eugenia jambolana medis su valgomais vaisiais.

Gotama yra Budos Šakjamunio šeimos vardas; po pabudimo Budą kaip Gotama vadina tik nebudistai.

Darbha yra nendrių Saccharum cylindricum rūšis.

Dašarna yra vienas iš regionų centrinėje Šiaurės Indijos dalyje.

Devadatta yra Budos giminaitis, kuris iš pradžių priėmęs budistų vienuolystę, bet paskui iš pasididžiavimo ir valdžios troškimo išdavė Mokytoją. Devadatta buvo žinomas budistų bendruomenėje. Jis neatsispyrė sėkmės pagundai ir išdrįso pats tapti sanghos vadovu. Džatakose Devadatta visada veikia kaip Bodhisatvos varžovas ir priešininkas, kartais jam nepavyksta, o kartais pasiekia savo tikslą (plg. „Džataka apie bodhisatvą-kankinį“).

Dešimties jėgų yra Budos epitetas. Tarp dešimties jėgų yra, pavyzdžiui: visų jogos metodų įvaldymas; žinios apie būtybių, su kuriomis jis bendrauja, psichinį nusiteikimą ir polinkius; žinios apie savo ir kitų gimimus praeityje; žinant, kas kokiame pasaulyje gims po mirties ir pan.

Džamadagni yra legendinis senovės regėtojas.

Džambudvīpa (pažodžiui, gvazdikėlių medžių žemynas) yra piečiausias tradicinėje budizmo geografijoje iš keturių žemynų. Indija randasi ant jo. Faktiškai Džatakos tekste- tai artimos senovės indams supančios žemės. Indija ir kaimyninės šalys.

Džeti giraitė – Iš princo Džetos Anathapindados nupirkta giraitė Šravasti mieste ir jo įteikta kaip dovana budistų bendruomenei. Jame buvo įkurtas pirmasis didelis budistų vienuolynas, kuriame Buda gyveno 18 metų.

Dorybės (jų yra dešimt), arba įsakymų laikymasis. Žr. tekste „Džataka apie tiesos ir melo ginčą“.

Namų šeimininkas yra šeimos galva, priklausanti vaišų klasei (žr.).

Brangenybės, septynios brangenybės - auksas, sidabras, perlas, brangakmeniai, berilo akmuo, deimantas, koralai.

Dhava – krūmas *Grislea tomentosa*.

Dhammapada yra vienas populiariausių budistų literatūros kūrinių, išleistas daugybe versijų įvairiomis kalbomis. Pali Dhammapados leidime yra daugiau nei 400 eilėraščių, priskiriamų Budai.

Dharma (Pali dhamma) yra tai, kuo remiasi žmogaus ar visuomenės gyvenimas, tai yra moralė, pareiga, religija, gyvenimo prasmės doktrina, gėris, tiesa ir tt. Siauresne prasme Budos mokymas ir jo turinys.

Dhritaraštra yra garsaus senovės karaliaus, vieno iš Mahabharatos herojų, vardas.

Priesakai – 1. Penki priesakai – atsisakyti žudymo, vagystės, svetimavimo, girtavimo ir melo atsisakymas. 2. Dešimt priesakų — Žr. Dorybės.

Indra yra bendruomenės „Trisdešimt trys dievai“, gyvenančios ant Sumeru kalno viršūnės, karalius dar žinomas kaip Šakra.

Indrapattana yra Kuru karalystės sostinė, panaši su senovės Indijos epo Indraprastha.

Visiškai nušvitęs yra Budos titulas, o tai reiškia, kad jis amžiams įgijo gebėjimą viską suprasti, pašalino nesąmoningumą ir žino, kaip bendrauti bei pamokslauti pagal bet kurios visatos tvarinio psichinę sandarą.

Jodžana yra atstumo matas, remiantis įvairiais šaltiniais, nuo 10 iki 16 km.

Kailašas yra vienas aukščiausių Karakoramo kalnų, padengtas sniegu. Gerbiamas Indijos ir Tibeto budistų.

Kalpa yra epocha nuo Visatos atsiradimo iki sunaikinimo, trunkanti daugybę milijonų metų.

Kampilija – miestas ant Gango kranto, į rytus nuo Mathuros, to paties pavadinimo apskrities centras.

Kanavera yra oleandras. Raudonų kanaverų žiedų girlianda buvo uždedama ant mirtininko kaklo, kai jis buvo vedamas į egzekucijos vietą.

Kapilavastu – miestas senovės Indijoje, aristokratinės Shakjų klanų respublikos sostinė Rapti upės aukštupyje.

Kapittha - atogrąžų medis *Feronia elephantum* su dideliais valgomais vaisiais.

Karttika yra Indijos kalendoriaus mėnuo, atitinkantis spalio pabaigą ir lapkričio pradžią.

Karšapana yra pagrindinis senovės Indijos piniginis vienetas.

Kaušambi yra senovinis miestas prie Jamunos upės, šiek tiek aukščiau šiuolaikinio Alahabado.

Kaša yra aukštųjų nendrių *Saccharum spontaneum* rūšis.

Kaši yra Gango vidurupio šalis, kurios sostinė yra Varanasis.

Kašjapa (Pali Kassapa) dešimties galių Buda, iš karto prieš istorinį Budą Šakjamunį. Budistų tradicija pripažįsta, kad Šakjamunis Buda yra ne vienintelis, o tik kitas iš eilės budų perėjimuose, atsirandantis žmonių pasaulyje labai retai, po ištisų epochų; kiekvienam iš budų reikia iš naujo atrasti būtybių gyvenimo Visatoje dėsnius ir būdą, kaip atsikratyti skausmingos egzistencijos. Visa tai kažkada buvo žinoma, bet nukrito į užmarštį, nes mirtingasis pasaulis yra vieta, kur viskas genda, įskaitant ir Budos mokymą.

Kašjapa iš Urubilvos yra senovės asketas, turėjęs daugybę pasekėjų. Netrukus po Šakjamunio Budos nušvitimo pavertė jį savo mokiniu kartu su savo aplinkiniais pasekėjais.

Kimpuruši (Pali kimpurisa), arba *kinarai* (pažodžiui, koks žmogus?), yra pusiau antropomorfinės, pusiau zoomorfinės būtybės, žemesniosios mitologijos veikėjai. Jie vaizduojami įvairiai, dažniau kaip žmonės su arklio galvomis. Džatakuose kimpurušos yra idiliškai švelnios ir trapios būtybės, gyvenančios Himalajuose. Jie puikiai dainuoja ir šoka, o medžiotojai kartais juos sugauna ir atveža į karališkuosius rūmus.

Kymšuka yra medis su raudonais žiedais, *Butea frondosa*.

Tiesos priesaika – Senovės Indijoje buvo plačiai tikima, kad sąžiningo ir doraus žmogaus priesaika su kažkuo jam gyvybiškai svarbiu, labai svarbiu, gali sukelti antgamtinį efektą – sustabdyti miško gaisrą, išgydyti žaizdą, išgydyti nuo kobros įkandimo ir pan.

Košala - šalis Gango vidurupyje, esanti prie Saraju upės, vienos iš galingiausių Budos laikų valstybių.

Košalos karalius yra Prasenadžitas, Budos amžininkas.

Kubdžottara yra labiausiai išsimokslinusi iš pasaulietiško Budos pasekėjų.

Kunala – Bodhisatva, paukščių karalius, Džatakos 536 veikėjas.

Kuravaka yra augalas su raudonais žiedais, *Amaranthus*.

Kuru yra vietovė dabartinio Delio regione ir čia gyvenusios genties pavadinimas.

Kuša yra žolė *Roa cynosuroides* su aštriais lapais, senovės Indijoje laikoma šventa ir naudojama religinėse ceremonijose.

Kuśavati yra Mallų šalies sostinė Gandakos upės aukštupyje.

Kšatrijus - senovės Indijos visuomenės karinė klasė. Nelaikydami klasių skirtumus reikšmingais, ankstyvieji budistai vis dėlto buvo linkę į kšatrijų pranašumą prieš brahmanus, nes Šakjamunis buvo kšatrijus.

Kšema yra protingiausia vienuolė, Budos amžininkė.

Ljčhavai buvo įtakingas Kšatrijos klanas, gyvenęs dabartinėje Biharo teritorijoje.

Magadha - stipri valstybė senovės Indijoje Budos laikais; užėmė šiuolaikinio Biharo teritoriją.

Maghavan (liet. dosnus) yra vienas iš Šakros vardų.

Madra - žmonės ir šalis šiuolaikinio Pendžabo teritorijoje, tarp Ravi ir Chhenaba upių.

Būtybės vainikas yra hierarchiškai aukščiausias iš neerdvinių „bjaurių dievų pasaulio“ regionų.

Malla yra šalis Gandako vidurupyje, netoli šiuolaikinės Indijos ir Nepalo sienų.

Mantra – Vedų himnas; magiškas užkalbėjimas.

Mara yra „geismų pasaulio“ aukščiausios dangiškosios buveinės vyriausiasis dievas, ty „mėgaujantis kitų kūriniais“. Jis veikia kaip asketų, siekiančių aukštesniųjų dangiškujų „gryno įvaizdžio“ ir „bjauraus“ pasaulių, bei tų, kurie užsibrėžė tikslą įgyti nirvaną ir amžinai peržengti kintamos egzistencijos ribas, gundytojas. Mara yra pasaulietiško malonumo ir galios personifikacija ir aukščiausias įsikūnijimas. Būtent jis bandė neleisti būsimam Budai pasiekti Pabudimą, bet tai nepasisekė.

Marutai yra vėjo dievų grupė, susijusi su Indra.

Matali yra dieviškasis Šakros važnyčiotojas.

Maudgaljajana, taip pat *Didžioji Maudgaljajana*, yra vienas iš dviejų pagrindinių Budos mokinių kartu su Šariputra. Tradiciškai laikomas geriausiu jogos meistru. Šariputros draugas – pirmasis Budos mokinys; Maudgaljajano ir Šariputros draugystė simbolizuoja jogos ir filosofinio proto sąjungą, būtiną sėkmei „aštuoneriopame kelyje“.

Mašaka yra taurių metalų svorio matas, maždaug lygus 4,5 grano.

Meru yra pasaulinis kalnas, toks pat kaip ir Sumeru.

Mithila – Videhos valstijos sostinė; dabartinis Tirkhutas.

Mrigačira yra parkas Varanasyje.

Mridang yra statinės formos būgnas, mušamas iš abiejų pusių.

Nagai – savotiški žemesniosios mitologijos veikėjai, drakonai (arba gyvatės) - vilkolakiai, ne visada aiškiai atskiriami nuo paprastų gyvųjų. Jie gyvena upių ir ežerų dugne, po žeme, bet virš pragaro regiono. Jų buveinė yra Patala. Nagai yra pikti ir įniršę gali juos sudeginti arba mirtinai nuoduoti nuodingu kvapu. Tačiau jie taip pat yra dosnūs ir svetingi. Amžini nagų varžovai – nuostabūs suparnos paukščiai, nuolat juos persekiojantys.

Nala yra trijų metrų aukščio nendrės *Amphidonax* karka rūšis.

Nandana (liet. maloni) - Šakros malonumų giraitė Sumeru kalno viršūnėje, kurioje auga dieviškasis gvazdikmedis, koralų medis, troškimus pildantis medis ir kitos augalų pasaulio įdomybės.

Dangaus mergelės – žr. Apsaras.

Dangaus gyventojai - žr. Dievai.

Nežyb (Pali Avichi) yra žiauriausias iš budistų karštųjų pragarų.

Nirvana (Pali Nibbana) yra galutinis senovės budizmo dvasinio tobulėjimo rezultatas, suprantamas kaip amžinas išsivadavimas iš gimimo, mirties ir skurdo dėka atmetimo priežasčių, vedančių į tai.

Nišadecas yra pusiau laukinių miško žmonių, medžiotojų ir žvejų, atstovas, tai ne indoarijus.

Ižadai – penki geros moralės įžadai arba penki įsakymai: atsisakyti žudymo, vagystės, svetimavimo, melo ir svaigalų vartojimo.

Trisdešimt trijų dievų buveinė yra antrasis lygis nuo apačios „troškimų pasaulio dangus“, esantis ant Sumeru kalno viršūnės.

Karaliaus pareigos - tokių yra dešimt: būti dosniam, moraliu, pasirengusiam aukotis kitų labui, be pykčio, niekam nekenkti, būti tolerantiškam, tiesmukam, nuolankiam, santūriam, paklusniam.

Panditas yra protingas, išsilavinęs žmogus.

Panalai – genčių susivienijimas ir karalystė Gango ir Jamunos upių tarpupyje, į pietus nuo dabartinio Delio.

Pančašikha – Gandharvų karalius (žr.).

Vaisius (neįprasta prasme): 1. Žmogaus poelgių, patirtų po mirties, pasekmės. Taigi, žmogžudystės vaisius gali būti patekimas į pragarą arba mirtis nuo žudiko rankose vienoje iš būsimų egzistencijų. 2. Budistinio „aštuoneriopo kelio“ eigos rezultatai, tai yra stabilūs teigiami dvasios pokyčiai link instinktyvių elgesio programų nurimimo. Yra keturi tokie vaisiai; kiekvienas paskesnis reiškia didesnę dvasinę laimėjimą lyginant su ankstesniais: a) išsiveržusios klausos vaisius. Žmogus jį įgyja, jei jame atsiranda stabilus „arijų pozicijų“ supratimas, dėl kurio visi pasaulietiniai išipareigojimai ir vertybės praranda savo patrauklumą. „Atgavęs klausą“ individas niekada nebegims skausmingu pavidalu – nei pragare, nei kaip gyvūnas, nei kaip nelaimingas alkanas vaiduoklis. Džatakos ne kartą mini Budos klausytojų pasiektą šį lygį; b) vienkartinio grįžimo vaisius ir c) neatšaukimo vaisius. Tiems, kurie pakilo šiais laipteliais šventumui įgyti tereikia vienos žmogaus gyvybės (atitinkamai nė vienos). Tokiems asmenims būdingas labai mažas jautrumas pykčiui ir aistroms, didėjantis tvirtumas, ramumas, suvokimo šviežumas ir betarpiškumas; d) šventumo vaisius (arhatship) – galutinis dvasinės praktikos rezultatas senovės budizme. Šventieji amžiams susidorojo su savo instinktyviomis programomis, įskaitant išsivadavimą iš gyvenimo troškulio.

Pravkšana – tai vienuolių grįžimo į įprastą klajojančią gyvenimo būdą ceremonija po musoninių liūčių, per kurias klajonės netyčia nutrūko. Atliekamas per pilnatį arba jaunatį.

Teisingi darbai, arba *geri darbai* – dešimt moralinio elgesio ir požiūrio į pasaulį aspektų: atsisakymas žudyti gyvuosius, nuo vagystės, nuo svetimavimo (gerų kūniškų veiksmų triada); susilaikymas nuo melo, šmeižto, grubumo ir tuščiažodžiavimo (gerų kalbos veiksmų tetrada); atsparumas godumui, priešiškumui ir žalingoms pažiūroms (gerų psichinių veiksmų triada).

Prasenadžit yra Budos amžininkas karalius Košala.

Prijangu yra augalas, kuris buvo žaliava pigiems smilkalams gaminti.

Pažadintas, o tiksliau Nušvitęs – pažodinis žodžio Buda vertimas (Skt. ir Pali buddha).

Pabudimas – tai žmogaus transformacija, kuriai būdingas visko, kas instinktyvu, nesąmoninga, egocentriška, pašalinimas, taip pat daugybės antgamtinių gebėjimų ir žinių įgijimas. Pabudimas užbaigia įprastą žemišką egzistenciją gimimų ir mirčių serijoje.

Pabudimas sau – pabudimas pasiekiamas savo jėgomis, be Budos ar jo pasekėjo pagalbos, t.y. „savo protu“. Ši sąvoka budizme buvo įdiegta iš teorinio sąžiningumo, siekiant pripažinti galimybę žmogui atsikratyti gimimo ciklo be budizmo tradicijos. Tačiau pažadintas sau neturi nei įgūdžių, nei jėgų to išmokyti kitus. Manoma, kad prieš Šakjamuni Budos pasirodymą pasaulyje senovės regėtojai, t. y. induistų šventieji, geriausiu atveju pabudo patys. Ši būseną, viena vertus, prieštarauja šventumui, tai yra galutiniam tobulumo, vadovaujamo mokytojo, rezultatui (Budos arba Budos mokinio), o kita vertus, tikram pabudimui, kurį pasiekė istorinis budizmo pradininkas.

Klausos išsiveržimas. — Žr. Vaisius.

Kelias yra dvasinio virsmo metodas. Budizmo kelias turi septynis aspektus: 1) teisingas požiūris, tai yra arijų pozicijų supratimas ir jų priėmimas kaip gyvenimo gairės; 2) teisinga intencija – noras įvaldyti kelią; 3) taisyklinga kalba – melo, šmeižto, šiurkštumo, tuščiažodžiavimo atmetimas; 4) teisingi poelgiai – žudymo, vagystės ir geidulingo nusizengimo atsisakymas; 5) teisingas gyvenimo būdas; 6) Teisingos pastangos – nuolatinės pastangos tobulėti; 7) teisingas dėmesingumas – kruopštus, nuolatinis ir neįkylus savęs stebėjimas ir 8) teisingas susikaupimas – budistinės kontempliacijos mokymas.

Puša yra vienas iš mėnulio zodiako žvaigždynų; atitinka Vėžio žvaigždyno dalį.

Radžagriha (Pali Rajagaha) yra valstybės Magadhos sostinė.

Rahu yra saulės ir mėnulio užtemimų demonas. Pasak mito, kai amrita (nemirtingumo nektaras) išplaukė iš vandenyno maišant, dievai atėmė ją iš demonų. Tačiau Rahu, prisiemęs dievo pavidalą, sugebėjo paragauti amritą; tą akimirką ryškiai švietė saulė ir mėnulis, ir dievai pamatė apgaule. Višnu nukirto Rahu galvą, bet amrita jau buvo įsiskverbusi į gerklę, ir galva liko nemirtinga. Nuo tada nukirsta galva per dangų vejasi saulę ir mėnulį ir kartais juos praryja.

Rahula yra Siddhartha Gotamos sūnus, gimęs prieš pat jam paliekant rūmus ir nuėjęs praktikuoti jogą bei medituoti, kad įgytų nušvitimą. Vėliau jis perėmė savo tėvo vienuolystę ir tapo šventuoju. Rahulos motina - buvusi Siddhartha Gotamos žmona pasaulyje.

Savitri yra švenčiausia iš visų Vedų posmų, dar vadinamų gayatri mantra. Trijose jo eilutėse yra kreipimasis į saulę. Tikras induistas turėtų deklamuoti Savitri kiekvieną dieną saulėtekio metu.

Sakala yra Madraso karalystės sostinė šiuolaikinio Pandžabo teritorijoje, tapatinama su Sijalkotu.

Saketa yra didelis miestas dabartinėje Utar Pradešo valstijoje.

Sal, salo medis (skt. shala) yra Vatica robusta medis, iš kurio gaunama vertingą medieną.

Sangha yra budistų vienuolių bendruomenė.

Samsara“ indų filosofijoje yra skausminga egzistencijos serija, nuobodus ir iš esmės nesėkmingas viso to atkūrimas. Padaryti galą samsarai yra beveik visų Indijos dvasinių tradicijų, įskaitant budistinę, tikslas.

Santana yra pasakiškas medis, augantis Nandanos giraitėje, Sumeru kalno viršūnėje.

Super žinios – penki antgamtiniai gebėjimai, kartais įgyjami jogos metu: aiškiaregystė, visagirdystė, savo praeities gimimų prisiminimas, kitų žmonių minčių skaitymas ir matymas, kur mirusieji eina po mirties.

Neeiliniai sugebėjimai – gebėjimas skristi oru, praeiti per sienas ir akmenis, vaikščioti vandeniui, padauginti savo išvaizdą, igauti kitokią išvaizdą ir kt.

Šventasis — Žr. *Arbatas*

Dharmos vieta yra pamokslininko vieta dharmos klausymo kambaryje, esančiame budistų vienuolynuose.

Symbali yra pragariškas miškas, kuriame auga kardai ir ietys.

Stupa yra budistų religinis pastatas piramidės arba kupolo formos virš Budos, šventojo relikvijų, virš bet kokių relikvijų ir kt.

Sudž'a yra Šakros žmona.

Sudharma. – Žr. Dieviškasis Gerojo įstatymo rūmai

Sumeru yra aukščiausias kalnas, kuris, remiantis tradicine budizmo kosmografija, yra Visatos ašis.

Sunakšatra – Budos amžininkas, buvo vienuolis, bet paskui atsisakė Budos. Pasižymėjo užsispyrusiu, išūliu charakteriu ir protu neblizgėjo.

Sutra (Pali Sutta) yra svarbiausias budizmo kanoninės literatūros žanras. Sutrų turinys labai įvairus, tačiau dažniausiai jose aprašomi Budos pokalbiai su jo mokiniais ir šalininkais bei įvykiai, kuriuose vyko diskusijos. „Sutrų krepšelis“ yra antra pagrindinė budizmo kanono dalis (žr. Trys krepšeliai).

Tagara yra Tabaernamontana coronaria augalas ir smilkalų milteliai, pagaminti iš jo medienos.

Takšašila (Pali Takkasila) – garsus senovės Indijoje mokymosi ir ugdymo centras, šiuo metu Taxila Islamabado rajone (Pakistanas).

Tamarindas yra tropinis visžalis ankštinių šeimos medis su geltonais žiedais ir vaisiais, kuriuos gali valgyti drambliai.

Tathagata yra vienas iš Budos titulų. Pats Šakjamunis vartojo šį žodį, norėdamas atskirti save kaip mirtingąjį ir save kaip Mokymo įkūrėją, kaip nepaprastai dvasiškai brandaus proto individą ir sektiną pavyzdį. Jei reikėdavo pasakyti, kad pavargo, jis tiesiog pasakydavo: „**Aš** pavargau“, bet jei reikėjo perteikti mokiniams, kad jis turi ir dvasinių pasiekimų, tai buvo sakoma: „**Tathagata** (ir jokių būdu ne „**Aš**“) visiškai įvaldė antgamtinės galias“. Vėliau komentatoriai sugalvojo daugybę išradingų jo interpretacijų, pavyzdžiui, „atėjęs toks (kaip ir visi budos)“ arba „pasiekęs tokį“, tai yra galutinio natūralumo būseną, kurioje "viskas yra kaip yra".

Kino ženklai. — Senovės Indijoje buvo tikima, kad žmogaus išvaizda gali daug pasakyti ne tik apie jo dvasią, polinkius, bet ir apie jo likimą. Tokių ženklų pažinimas buvo ypatingas senovės švietimo dalykas.

Timbaru - chilibuha, medis su nuodingais vaisiais - riešutais, kurių sudėtyje yra strichnino.

Tyinduka yra tropinis vaismedis Diospyros embriopteris, persimonų giminaitis.

Tirivača yra neatpažįstamas krūmo tipas.

Trys egzistencijos tipai arba trys pasauliai – troškimų pasaulis, tyro įvaizdžio pasaulis ir bjaurumo pasaulis. Žr. Visata Dievai.

„*Trys krepšeliai*“ (Pali Tripitaka) yra vienas iš įprastų budizmo kanono pavadinimų, dėl to, kad ant palmių lapų užrašyti tekstai buvo dedami į krepšelius saugojimui. „Ustav“ (Vinaya) reiškia „Pirmąjį krepšelį“, kuriame pateikiamos vienuoliško gyvenimo taisyklės, išvardijami nusizengimai ir bausmės už juos. „Antrame krepšelyje“ – „Sutrose“ – yra Budos ir jo

artimiausių bendraminčių pokalbių įrašai su studentais, konkuruojančių mokymų atstovais ir kt. Žanriniu požiūriu šioje dalyje pateikti kūriniai yra patys įvairiausi ir literatūriškai reikšmingiausi. Šiame leidime verstos Džatakos taip pat paimtos iš Sutrų krepšelio. Galiausiai „Trečiame krepšelyje“ surinkti vėliau sudaryti sisteminiai traktatai.

Tulsi yra šventas baziliko krūmas.

Thera yra garbingas, senas budistų vienuolis, turintis mažiausiai 20 metų vienuolio patirtį.

Skausmingos egzistencijos— budizmo požiūriu bet koks egzistavimas yra skausmingas, bet visai ne todėl, kad jis toks „iš tikrųjų yra“. Kitaip tariant, reikia ieškoti atsakymo ne į klausimą „kodėl tai skausminga“, o į klausimą „kodėl reikia manyti, kad tai skausminga“. Norint tapti arhatu ar Buda, bet koks egzistavimas turi būti laikomas skausmingu, kitaip jis tiesiog neveiks. Įprasta prasme turima galvoje pragarus, gyvūnų būseną ir buvimą alkana dvasia.

Uddalaka yra kasijos fistulės augalas, žydintis gražiais žiedais.

Upasatha yra reguliari senovės budistų religinė šventė. Švenčiama pirmą, aštuntą, penkioliktą ir dvidešimt trečią mėnulio mėnesio dienas. Vienuolių bendruomenėje šiomis dienomis taip pat buvo daroma bendra atgaila už padarytus Įstatų nusižengimus. Pasauliečiai, ypač patys uoliausi, upasathos dienomis duodavo įžadus, kurie juos laikinai priartindavo prie vienuolių būklės.

Urubhva yra vieta, šalia kurios Šakjamunis tapo Buda. Vėliau ji buvo vadinama Bodhgaja.

Istatas yra budizmo kanono „pirmasis krepšelis“.

Utpalavarna yra vienuolė, Budos amžininkė. Ji išsiskyrė nepaprastais jogos sugebėjimais.

Uttarapančala – yra šiaurinėje (uttara) Indijoje pančalų genties sritis.

Mokytojas (su didžiąja raide) yra Budos, kaip budizmo mokymo pradininko, titulas.

Ušinara – tauta šiuolaikinio Nepalo teritorijoje ir šios tautos karalius; taip pat vieno iš Varanasio karalių vardas.

Ušira yra kvapioji *Andropogon muricatus* augalo šaknis, naudojama kosmetikoje.

Halabala yra baisūs nuodai, kurie, pasak mito, atsirado smarkiai banguojant vandenynui.

Duonvaisiai – atogrąžų medis su dideliais valgomais vaisiais, galinčiais sverti iki 15 kg.

Čaitja yra kultinis pastatas virš relikvijų ar Pabudimo medžio sodinuko.

Čandalai (sing. Chandal) yra žema, niekinga gyventojų grupė senovės Indijoje, iš pradžių buvusi už kastų sistemos ribų. Pagal tradicines brahmanų pažiūras, tai vaikų palikuonys iš draudžiamų santuokų tarp brahmanų ir šudrų; tikrovėje – ne indoarijų populiacija. Čandalai kalbėjo specialia kalba; yra įrodymų, kad jie skyrėsi nuo aukštesnių kastų savo kūno išvaizda. Šis žodis taip pat buvo naudojamas kaip keiksmazodis.

Čandra - mėnuo; mėnulio dievas.

Keturių dalių armija yra senovės Indijos keturių rūšių armija: karo drambliai, kovos vežimai, kavalerija ir pėstininkai. Gana anksti šis kariuomenės padalinimas paseno, nes kovos vežimus nustojo naudoti kovoje ir jie buvo saugomi tik iškilmingoms kelionėms.

Šakra (Pali Sacca) yra įprastas Indros vardas budizmo raštuose. „Trisdešimt trijų buveinės“ dievų karalius, gyvenantis Sumeru kalno viršūnėje.

Šakjos buvo kšatrijų klanas senovės Indijoje, gyvenęs Rapti upės aukštupyje. Iš ten buvo kilęs budizmo tradicijos įkūrėjas Gotama Siddhartha.

Šara yra Saccharum sara nendrių rūšis.

Śariputra (Pali Sariputta) – garsus Budos mokinys, theravados mokykloje garsėjo kaip pirmasis budizmo filosofas. Metaforiškai vadinamas „dharmos karo vadu“. Džatakuose jame atpažįstamam veikėjui visada priskiriama didelė drąsa, gilus sumanumas ir ryžtas; antras po Bodhisatvos.

Šeši jutimų dangūs yra šeši dangiškieji „geismų sferos“ lygiai, kurių gyventojai turi tokius pačius jutimo organus kaip ir žmonės, priešingai nei aukštesniuose dangaus lygiuose, kur nėra kvapo ir skonio kartu su jų objektais.

Šibi yra šiuolaikinio Nepalo teritorijoje gyvenanti tauta ir jos karalius, kuris savo dosnumu ir nesavanaudiškumu tapo pavyzdžiu.

Śravastī yra senovės Košala valstijos sostinė, esanti prie Rapti upės.

Śramanas yra tiesos ir išganymo ieškotojas, pasitraukęs iš pasaulietinio gyvenimo ir dažniausiai nepriklausantis tradiciniam brahmanizmui. Dažnai budistų vienuolis. Nebudistai Budą paprastai vadino Šramanu Gotama.

Elaḡala yra Cassia tora krūmas, kurio lapai turi vidurius laisvinantį poveikį.

Jakkha (moteriškas yakkhini; sanskr. yaksha, yakshini) – džatakuose kanibalo demonas, goblinas arba vandenys, atitinkantis ne klasikinės sanskrito literatūros jakšas, o greičiau rakšasas (todėl žodis paliktas Pali garse). Kartais jakkhos igauna beveik žmogaus pavidalą, tačiau skiriasi nuo žmonių savo nemirksinčiomis raudonomis akimis. Jakkhų idėjoje tikriausiai susiliejo mitologiniai vaizdai ir transformuoti senovės indų įspūdžiai iš kaimynystės su skirtingos rasės laukinėmis miško gentimis, tarp kurių buvo paplitęs kanibalizmas.

Jama – pomirtinis teisėjas, mirusiųjų karalystės valdovas

TURINYS

<i>Pratarmė</i>	4
DŽATAKA APIE TIESOS GINČĄ SU KRIVDA (457)	19
DŽATAKA APIE BODHISATVĄ–DIDIJĮ KANKINĮ (313)	22
DŽATAKA APIE MELO SUKŪRIMĄ (422)	25
DŽATAKA APIE JŪRININKUS–DAILIDES (466)	30
DŽATAKA APIE GERUMĄ (330)	34
DŽATAKA APIE GYVATĖS ĮKANDIMĄ (354)	37
DŽATAKA APIE MOTERS NEIŠTIKIMYBĘ (374)	40
DŽATAKA APIE PAGARBĄ ŠRAMANAMS (391)	43
DŽATAKA APIE VERGĄ–KARALIAUS ŽUDIKA (416)	46
DŽATAKA APIE PLĖŠIKĄ IR HETERĄ (419)	50
DŽATAKA APIE BRACMANĄ–SEKLĮ IR APIE KVAILĄ KARALIŲ (432)	53
DŽATAKA APIE KAŠJAPĄ KUDLOTĄJĮ (433)	60
DŽATAKA APIE ŽMONĄ SKRYNIOJE (436)	63
DŽATAKA APIE NEDĖKINGĄ KARVEDĮ (445)	66
DŽATAKA APIE LYSVES MIŠKE (446)	70
DŽATAKA APIE PERNELYG DIDELĮ SIELVARTĄ (449)	74
DŽATAKA APIE GERAI BESIELGIANTĮ PRINČĄ (462)	77
DŽATAKA APIE MEILĘ ARTIMIESIEMS (465)	81
DŽATAKA APIE NEPASOTINAMĄ GODUMĄ (467)	89
DŽATAKA APIE DIDELĮ JUODĄ ŠUNĮ (469)	94
DŽATAKA APIE ŠMEIŽTĄ (472)	98
DŽATAKA APIE ATSIŽADĖJUSĮ NUO MOKYTOJO (474)	103
DŽATAKA APIE KVAILĄ KALBĄ (481)	107
DŽATAKA APIE AUKSINĮ POVĄ (491)	113
DŽATAKA APIE IŠMINČIŲ ČANDALĄ (497)	119
DŽATAKA APIE KARALIŲ ŠIBI (499)	126
DŽATAKA APIE VEDYBINĘ MEILĘ (504)	132
DŽATAKA APIE DRAMBLIŲ CARĄ (514)	136
DŽATAKA APIE DOSNIAJĄ BEŽDŽIONĘ IR IŠDAVIKĄ (516)	144
DŽATAKA APIE APLAUDŲ CARĄ (520)	149
DŽATAKA APIE ASKETĄ IR DANGAUS MERGELĘ (523)	154

DŽATAKA APIE ĮSIMYLĖJUSĮ KARALIŲ (531)	161
DŽATAKA APIE CARĄ–ŽMOGĖDRĄ (537)	180
DŽATAKA APIE KELIONĘ PO PRAGARUS (541)	208
DŽATAKA APIE KLAIDINGĄ MOKYMĄ IR BODHISATVĄ NARADE (544)	222
PASAKOJIMAS APIE DIDŽIAJĄ POŽEMINĘ PERĖJĄ (546)	245
<i>Džatakų pališki pavadinimai</i>	324
<i>Pastabos</i>	325
<i>Žodynėlis</i>	326

- MAHAYANA -

Himalajų Dvasios Ugdymo Akademija

Vertimas šio Brangakmenio į lietuvių kalbą atliktas Mahayana bendruomenės (sanghos)
asmeninėmis lėšomis, laiku ir energija.

Pagrindinė vertėja iš rusų kalbos Angelė Patlabienė.

Vardan visų gyvų būtybių gerovės tegul šios istorijos ir amžinoji Nugalėtojo išmintis apie
laisvę pasiekia kuo daugiau širdžių!

www.Mahayana.lt